

تەفسیری زەمناکۆیی

بە قەڵەمی

مەلا سەیدی زەمناکۆیی

جزمی: ٢٨ ، ٢٩ ، ٣٠

بەرگی دوازدەهەم

محمد یوسف احمد

تہفسیری زماناکوئی

بقلم

مہلا سعیدی زماناکوئی

جزمی (۲۸، ۲۹، ۳۰)

بدرگی دوازدهم

ناوی کتیب : تهفسیری زماناکوئی .

ناوی نووسهر : مهلا سعیدی زماناکوئی .

جزمی بیست و هه شتم و بیست و نۆههم و سی ههم .

به رگی دوا زده ههم .

چایی به کهم .

چایی کۆمپیوتهر و راکیشانی : ﴿ چاپخانه ی ئۆفستی بابان ﴾

ژماره ی سپاردنی (۴۰۹) ی سالی (۲۰۰۰) ی وهزاره تی روشنبیری بی سپردراوه .

مافی له چاپدانی بۆ نووسهر پارێژراوه .

سوره تهلوجاده له

به ناوی خودای به خشندهی میهره بان. سوپاس و ستایش بو خودای هه موو بوونه وهران.
دروودی بی نه ندازه له سهر پیشهوا و رابه ری ئاده میزاد و، له سهر هه موو پهیره وانی بی.

﴿ سوره تی تهلوجاده له ﴾

له مه دینه هاتووته خواره وه. هه ندی له زانایان ئهلین: جگه له رستهی ﴿ ما یكون من
نجوى ثلاثة إلا هو راجعهم ﴾ هه ندی تر له زانایان ئهلین: (۱۰) ئایه تی پیشه وهی له مه دینه
هاتوونه ته خواره وه. ئه وانی تری له مه که هاتوونه ته خواره وه. ژماره ی ئایه ته کانی (۲۲) ئایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُحَدِّثُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكَى إِلَى اللَّهِ
وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ ﴿١﴾ الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ
مِنْكُمْ مَنْ نَسَاءِ بِهِمْ مَا هُمْ بِأُمَّهَاتِهِمْ إِنْ أُمَّهُتُهُمْ إِلَّا الَّتِي
وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ
اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ ﴿٢﴾ وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ
لِمَا قَالُوا فَتَحَرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ ذَلِكَ كُرْتُوعُظُونَ
بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٣﴾ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ
مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فإِطْعَامُ سِتِّينَ
مِسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ
وَاللَّكَفِيرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٤﴾

گێڕاوه‌توه که خه‌وله‌ی کچی سه‌عه‌به‌ی ئەلنه‌نساری ژنی ئەوسی کۆری سامیت بوو له‌ سه‌رده‌می پێغه‌مه‌ردا ﴿ﷺ﴾ ئەوس پیاوێکی توورپه‌ بوو، داوای شتیکی کرد له‌ ژنه‌که‌ی، ئەویش وولامی نه‌دایه‌وه، ئەوس توورپه‌ بوو به‌ ژنه‌که‌ی خۆی ووت: (تۆ له‌ لای من وه‌ك پشته‌ی دایکم وایت) نه‌ریتی پێش سه‌رده‌می پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾، به‌و شیوه‌یه‌ پیاوێك ئەو رسته‌یه‌ی به‌کاربه‌ێنايه له‌ گه‌ل ژنه‌که‌ی خۆی ته‌لاقێ ئەکه‌وت و قه‌ده‌غه‌ ئەبوو له‌و پیاوه‌، ئەو رسته‌یه‌ پێی ئەوترا (زیه‌ار)، ژنه‌که‌ی زۆر خه‌فه‌تبار بوو، می‌رده‌که‌شی په‌شیمانی په‌یدا کرد و به‌ ژنه‌که‌ی خۆی ووت: من پێم وایه‌ تۆ له‌ من قه‌ده‌غه‌ی، ئەو زیه‌اره‌یه‌ که‌م پرۆودابوو له‌ سه‌رده‌می پێغه‌مه‌ردا ﴿ﷺ﴾، دانیشتیوان نه‌یان ئەزانی فەرمووده‌ی ئیسلام له‌و باره‌یه‌وه‌ چۆنه‌؟

دوایی ژنه‌که‌ رو‌یشت و ئەو پرۆوداوه‌ی گێڕایه‌وه‌ بۆ پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾، بۆ ئەوه‌ی پێغه‌مه‌ر فەرمووده‌ی تێدا بفرموی‌ت و فەرمان بدات به‌ کۆبوونه‌وه‌ی له‌ گه‌ل می‌رده‌که‌ی ون به‌ ره‌وایی به‌جێته‌وه‌ بۆلای می‌رده‌که‌ی. پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ فەرمووی: من له‌و باره‌یه‌وه‌ هیچ فەرمانێکم پێ نه‌دراوه‌، سروشم بۆ نه‌هاتوه‌، خه‌وله‌ ووتی: من هانای خۆم و هه‌زاری خۆم ئەبم بۆلای خودا، ئەو پیاوه‌ می‌رده‌ و نامۆزایشمه‌، چه‌ندین منالی یچووکم له‌و پیاوه‌ هه‌یه‌. ئەگەر ئەیانبه‌مه‌ لای خۆم تووشی برستی ئه‌بن، ئەگەر بیانده‌م به‌و پیاوه‌ له‌ناو ئەچن، ئەو پیاوه‌ منی به‌ گه‌نجی خواستوه‌، خاوه‌نی دارایی بووم و که‌س و کاریشم هه‌بوون، دواي ئەوه‌ لاویم به‌سه‌رچوو، دارایی به‌که‌ی خواردم و که‌س و کارم په‌رژوبلاو بوون، (زیه‌اری) کردوه‌ له‌ گه‌ل مندا و وازی لی‌هێنام، خودای مه‌زن پارانه‌وه‌ و هاناکه‌ی لی‌وه‌رگرت. ئەم ئایه‌تانه‌ی خواره‌وه‌ی نارده‌ خواره‌وه‌، پێغه‌مه‌ر فەرمووی به‌ خه‌وله‌: می‌رده‌که‌م بۆ بانگ بکه‌، ئەم ئایه‌تانه‌ی به‌سه‌ردا خوێنده‌وه‌:

بسم الله الرحمن الرحيم

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میه‌ره‌بان

﴿قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ﴾ به‌ راستی خودا گفتوگۆی ئەو ژنه‌ی ئەوتۆی بیست هاتوچۆی لای تۆی نه‌کرد له‌ باره‌ی کاری می‌رده‌که‌یه‌وه‌، هانای برد بۆلای خودا و، له‌و پارایه‌وه‌ و خه‌فه‌تی خۆی ده‌ربری و، خودا وولامی دایه‌وه‌.
﴿وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾ وه خودا گفتوگۆی ئەو ژن و پیاوه‌ و، هاتوچۆی ئەوانی ئەبیست، داواکانیان و پارانه‌وه‌که‌ی ئەوانی له‌وان وه‌رگرت و وولامی دانه‌وه‌. به‌ راستی خودا داوای هه‌موو که‌سێ ئەبیستی، هه‌موو شتی ئەزانی له‌ نیاز و کاروباری ئاده‌میزاد.

ته‌فسیری زمانکۆیی

بۆ زانين: مهرجه كانى (زيهار) ئەمانەن: يەكەم ئەو پرستەيه لە مێردەوه بى و، شىت و منال نەين، دووهم ئەو كەسەى زيهارى لە گەل ئەكرى ژنى ئە پياوھەين و بىنگانە نەين، سى هەم: ئەو ژنەى كە پياوھەى ژنەكەى وەك ئەو دائەن، قەدەغە بى لەسەر ئە پياوھە و، ھەرگىز بۆى درووست نەين ئەو پياوھە بىخوازى، وەك داىك و كچ و خوشك، پشتى بن يا شىرى، چوارەم، پيوستە پرستەيه ھەين ئەو ژنەى بى قەدەغەبكرى، وەك ئەوھى بە ژنەكەى خۆى بلێ: تۆ وەزك پشتى يان لەشى داىكم واى لە قەدەغەبى دا.

﴿الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُم مِّنْ نِّسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ﴾ كەسانىكى ئەوتۆ لە ئيوە ئەلێن: بە ژنە كانيان، ئيوە وەك پشتى داىكى ئيمەن و قەدەغەن لە ئيمە، ئەو ژنانە لە راستى دا داىكى ئەوان نين، داىكى راستى ئەوان ھىچ شتى نى يە مەگەر ئەو ژنانەى ئەوتۆ داىكى ئەوانن ئەوانيان لە منداڵدانى خويانا بوون و كەوتنە خوارەوه.

﴿وَالَّذِينَ يَقُولُونَ مَنكراً مِّنَ الْقَوْلِ وَزوراً وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ﴾ وە بە راستى ئەو كەسانە ئەو گفتوگۆيە ئەكەن دژى دەستوروى خودايە و، درۆيەكى پووجە لە گفتوگۆدا و بى مانايە، بە راستى خودا لىبوردنى زۆرە بۆ كەسى لە دەستور لايدا، لىخۆشبوونى زۆرە بۆ كەسى پەشيمان بىتەوه.

ئەو پياوھەى زيهار ئەكەن لە گەل ژنە كانى خويانا و، لە پاش ئەو گفتوگۆيە ئەوھەندە كات بەسەرماندا پروات بتوانى ژنەكەى تەلاق بدا و تەلاقى نەدا و، ئەو پياوھە گەرانهوہ بۆلاى ژن و مێردايەتى و، لە گفتوگۆى خويان پەشيمان بوونەوه، لە دواى ئەو كاتە پيوست ئەين لەسەريانبريتى يانې (كەفارە) بەوجۆرەى لەمەودوا باسى ئەكریت، ئيز ھەر پيوستە بریتى بەدەن يا لە دواى ئەو ماوھە ژنە كانيان تەلاق بەدەن و، قەدەغەن لەسەر ئەو پياوھە، رابويەرن لە گەل ئەو ژنانە بە ھىچ شيوەيە، با ماچ و شتى تريت بى. وەك خوداى مەزن ئەفەرموى:

﴿وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِّسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا﴾ وە كەسانىكى ئەوتۆ زيهار بکەن لە گەل ژنە كانيان لە پاشان گەرانهوہ لە شتى وتبوويان و پەشيمان بوونەوه و ويستى يان لە گەل ژنە كانيانا رابويەرن و ژن و مێرديشى يان لە گەل بکەن و ژنە كانيان تەلاق نەدابوو، بەو جۆرەى باسکرا.

﴿فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِّن قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا ذَلِكُمْ تُوَعِّظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ پيوستە لەسەريان بەر لە دەستدانيان لە يەكترى نازادکردنى بەندەيەكى باوەردار، لاى خەندەفى يەكان پيوست نى يە ئەو بەندەيە باوەردار بى، نازادکردنەكەيش لە پيش ئەوھە ئەين، ئەو ژن و پياوھە دەست بەدەن لە يەكترى بە ھەموو جۆر، بە و بریتى دانە ئامۆزگارى ئيوە پى ئەكرى ھەتا ئيوە تەمى خواربن جارى تر كارى وا خراپ نەكەن و، خودا ناگادارە بە شتى ئيوە بىكەن و، لە بریتى دان و لە نەدانى.

﴿فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَّ﴾ دواپی ههر که سی توانای نازا کردنی بهنده ی نه بوو، یا نه وه ی پیوست بووه له سه ری دهستی نه که وت، پیوسته له سه ری رۆزوو گرتی دوو مانگ له سه ریه ک، رۆژ به رۆژ به بی نه وه ی رۆژی یشکینی به بی بیانوو، نه گهر بیانوی هه بوو زانایان بیریان جیاوازه: هه ندیکیان نه لئین: چه ند رۆژی ماوه ههر نه وه بگری، نهو رۆزوو گرتنه بهر له وه بی نهو ژن و پیاوه دهست بدهن له یه کتری، نه گهر به شه ودا بچه لای ژنه کانیا ن قه دهغه نی یه و ته تابوغ نابچری لای حنه فی و مالیکی نابی بچه لای ژنه کانیا ن له شه ویشدا.

﴿فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَاطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِيْنًا﴾ دواپی ههر که سی توانای رۆزوو گرتی نه بوو له بهر پیری و نه خوشی بهر دهوام، یا زۆر ئاره زۆی له ژن و میردی بوو خۆی بی راگیر نه نه کرا، دواپی پیوسته له سه ریا ن خو ارده مه نی بدهن به شه ست هه ژار، ههر یه که یان مودی.

ههر چه نده خوی مه زن نه یه رمووه: (به ر له وه ی ده ست بدهن له یه کتری) خو ارده مه نی به خشی به لام نه می ش وه ک پیشووه کان وایه قه ده غیه رابور دیا ن له گه ل یه کتری بهر له به خشی نی خو ارده مه نی. زانایان بیریان جیاوازه: ئایا مه به ست له ته ماس: هه موو جو ریکه، یان ههر چوونه لای، دوور نی یه مه به ست را کشان بی له گه ل ژن. نه گهر که سی چووه لای ژنه که ی بهر له بریتی دان، نهو که سه گونا بهار نه بی و، ههر یه ک بریتی پیوسته له سه ری، لای که می له زانایان پیوسته دوو بریتی بدات.

﴿ذَلِكَ لِيُثَبِّرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَلَكَ حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ نهو بریتی دانانه و ئاسان کردنی فه رمانی خودا، له بهر نه وه یه ئیوه باوه ر به خودا و به پیغمه ری خودا به یئین و، نه وانه سنوور یکی دیاری کراوی خودان و، بو نهو بی باوه رانه هه یه دژی فه مانی خودان سزایه کی خاوه ن ئازار.

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُبِرُوا
كَمَا كَبُرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَلِلْكَافِرِينَ
عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا
عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٦﴾
أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ
مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ

وَلَا أَدْنَىٰ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرُ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٧﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَىٰ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَبَّجُونَ بِالْآثِمِ وَالْعَادُونَ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا فَيُتْسَلِّمُونَ الْمَصِيرُ ﴿٨﴾ يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا تَنَجَّيْتُمْ فَلَا تَنَجَّوْا بِالْآثِمِ وَالْعَادُونَ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَتَنَجَّوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩﴾ إِنَّمَا النَّجْوَىٰ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزَبَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْءٌ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٥﴾

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُتِبُوا كَمَا كُتِبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ به راستى كه سانيكى نهوتو دزايه تى خودا و پيغمه مەرى خودا نه كەن، دهستورى بۆ خويان دروست بكهـن جگهـى نهو دهستورەى خودا ناردوو به بۆ سەر فروستادهـى خۆى، رسوا نه كرين بهـو جوړهـى پيشووه كانى نهوان رسوا كران و سەر شوړ نهـبن.

﴿وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾ و به راستى ئيمه رهـوانهـمان كـردووه چهـندين بهـلگهـى ناشكرا له قورناندا و جگهـى قورنان له سەر راستى پيغمهـمر و چاك و خراب جوى نه كهنهـوه و، پيويستى تر ناكـا بهـ دهستورى ترو، بۆ بى باوهـران هـديه سزايهـكى رسواكهـر بويان.

﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ تو بىرى نهو روزه بكهـوه خودا هـممو گياندارانى مردو زيندو نه كاتهـوه دواى مردنيان بۆ پرسيار و پاداشت، دواى ئيمه هـهـوال نهـدهـين بهـوان بهـشتى نهـوان كـردوو يانه و، خودا نهو شتهـى پاراستووه و ناگادارى بهـتى و، نهوان نهو شتهـيان له بىر چوووهـتهـوه و، خودا ناگاداره بهـسەر هـممو شتيكا و، پاداشت وهـر نهـگرن بهـ گويرهـى نهـوشته.

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ ئایا تو نه ترانیو که به راستی خودا نه زانی به شتی له ناسمانه کاندایه له فریشته و نه ستیره و گیانی مردوو هکان، به شتی له زهوی دایه له کانگا و له درهخت و له رووهک و گیانداران.

﴿مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا أَدْنَى مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرُ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا﴾ چفه و نهیتی سی کدس پهیدا نابی مه گهر خودا نه زانی، وهک چوارهم کدسیانه، نهیتی و چفدی پنج کدس نابی مه گهر خودا نه زانی، مه گهر شه شه میانه وه که مریش له وانه و زورتیش له وانه پهیدانابی مه گهر خودا له گه لیانه له هدر جیگه به بن.

﴿ثُمَّ يَنْبِئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ له پاشانا خودا هه وال نه دا به وان له روژی دووایی دا به شتی نه وان کردوویانه. به راستی خودا به هه موو شتی نه زانی، بگره به هاتو چوی لیوه کانیان.

کژمه لی له جووه کان و له دوو رووه کان کژمه بوونه وه به نهیتی و به چفه گفتو گوین کژمه لی یه کزی نه کرد به شتی نازاری به باوه داران نه گدیاند، هانی هه ندی تریان نه دا که بی فدرمانی خودا و نیردروی خودا بکه و، هدر کاتی باوه داران تیبه پرنایه به لایاندا، تاوانیان تی نه گرتن، به چاو و به زمان و به جوولاندنه وی لیوه کانیان. به گفتو گوی په نهان له سدر به خو و، به جوړی باوه داران مه به سته کدیانیان نه نه زانی.

له دلی خو یانا نه یانوت: له وانه کدس و کار و خزمانان له جهنگدا کوژرابن یا شکابن. بهو بژنده باوه داران تووشی خدفدت نه بوون. دوایی کاتی نهو کاره دریزه ی کیشا له جووه کان و دوو رووه کانه وه. باوه داران هانایان برد بولای پیغمه مەر ﴿﴾ پیغمه مەر فدرمانی دا واز له چفه کردن بهیتن له باره ی باوه دارانه وه، بو نه وهی خفه تیار نه بن، به لام هه ر به رده وامبوون له سهر کرده وهی خراب، له سهر نازاردانی دلی باوه داران به چفه کردن و تاوانج گرتن.

جووه کان و دوو رووه کان بهو پیلانه یشه وه نه وه ستان، کاتی نه چوونه خزمهت پیغمه مەر نه یانوت: (السام عليك) یانی مردن له سهر توپی له، دانیش توانیان وا نه گه یه اند که نه لئین: (السلام عليك يا محمد) پیغمه مەر ﴿﴾ نه زانی چ شتی نه لئین، پیغمه مەریش له وولا میاندا نه یفدرموو: (عليكم). روژی عایشه گوئی لیوو به پیغمه مریان نهوت (السلام عليك) عایشه تووره بوو، ووتی (بل عليكم السام واللعنه)، پیغمه مەر ﴿﴾ بهو گفتو گو یه ی عایشه دلخوش نه بوو، نه یه ویست زمانی عایشه دهق بگری به چاک ووتن و وولامی چاکه وه، بگره له گهل دوژمنانیشدا، فدرمووی: عایشه له سهر خو به، خودا گفتو گوی خرابی لا ناخو شه، به لکو نه وان چ شتی نه لئین تویش بهو ووشه یه وولامیان به رده وه و بلی: (السام عليكم) یا بی دهنک به، بویه لهو باره وه نهو نایه تانه هاتنه خواره وه و فدرمووی:

﴿ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ نُهُوا عَنِ التَّجْوٰى ثُمَّ يَْعُوْدُوْنَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ ﴾ ئایا تۆ نهترووانیوه بۆلای کهسانیکی نهوتۆ قهدهغه کریابوو لهوان چفه کردن و گفتوگۆی نهیتی، وهك جووه کان و دوورووه کان که نازاری دلی باوهردارانیان نهدا، خودا فهرمانی دابوو وازی لیتهین، له پاشانا گهرا نهوه بۆلای شتی لهوان قهدهغه کریابوو، دهستیان کردهوه به چفه کردن.

﴿ وَیَتَّبِعُوْنَ بِالْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُوْلِ ﴾ وه نهو کهسانه گفتوگۆی نهیتی نهکدن به درۆ کردن و ستهمکردن و بی فهرمانی نیردراوی خودا.

﴿ وَاِذَا جَاؤُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ یَحِیْكَ بِهِ اللّٰهُ ﴾ وه ههركاتی بهاتنا به بۆلا تۆ مهرحه بای تۆیان نهکرد به شتی خودا مهرحه بای تۆی بهو شته نهتهکرد، له جیای نهوهی بلین: (السلام علیك) نهیان ووت: (السلام علیك) مردن له سهرتۆبی، یا نهلین: (انعم صباحا) یانی بهیانیت باش.

﴿ وَیَقُوْلُوْنَ فِیْ اَنْفُسِهِمْ لَوْلَا یُعَذِّبُنَا اللّٰهُ بِمَا نَقُوْلُ ﴾ و له دلی خو یانا نهلین نه گهر موحه مه د راست نهکا و پیغه مه ره بۆچی خوا سزای ئیمه نادا بههوی شتی که وه ئیمه نهیلین.

﴿ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ یَصْلَوْنَهَا فِیْئَسَ الْمَصِیْرُ ﴾ بهسه بۆ نهوان سزادانی دۆزه خ نهخرینه ناوی و نازاری نهچیژن، دواپی دۆزه خ خراپترین جینگه به بۆ گهرا نهوهی نهوان.

﴿ يَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا اِذَا تَنَاجَوْا بِالْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُوْلِ ﴾ نهی کهسانیکی نهوتۆ باوهردتان هیئاوه: ههركاتی ئیوه به نهیتی گفتوگۆتان کرد، دواپی ئیوه چفه مه کهن و گفتوگۆی نهیتی مه کهن به گونا ه و درۆ کردن و، به ستهمکردن و دهست درێژی و، به بی فهرمانی کردنی نیردراوی خودا.

﴿ وَتَنَاجَوْا بِالْبُرِّ وَالتَّقْوٰی وَآتَوْا اللّٰهَ الَّذِیْ اِلَيْهِ تُخْشَرُوْنَ ﴾ وه ئیوه گفتوگۆی نهیتی بکهن به چاکه کردن و ترسان له خودا و خو یاراستن له بی فهرمانی خودا و، ئیوه لهو خودایه ی نهوتۆ بهرسن ئیوه بۆلای نهو کۆ ده کرینه وه.

﴿ اِنَّمَا التَّجْوٰى مِنَ الشَّیْطَانِ لِيَحْزَنَ الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا ﴾ به راستی چفه کردن به گونا ه و به دهستدرێژی له شهیتانه وهیه، له بهر نهوهی نازاری کهسانیکی نهوتۆ بدهن باوهردیان هیئاوه.

﴿ وَلَیْسَ بِصَارِهِمْ شَیْئًا اِلَّا بِاِذْنِ اللّٰهِ وََعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُوْنَ ﴾ وه شهیتان زیان به باوهرداران ناگهیه نی مه گهر به دهستوری خودا و، باوهرداران پیوسته پشت هه ره له سه ره یاریده ی خودا بهستن.

به راستی زۆر کهس هه ن له ئاده میزاد باوهردیان به خودا ههیه، نو یۆ نه کهن و رۆژوو نه گرن و، به راستی و به بی دوورووی. بهلام به داخه وه ناوه رۆکی نهو ئایه تانه یان له بیر نامیتنی زۆر جار و، له زۆر کاریانا و، چفه له گه ل یه کتری نه کهن بۆ زیان گه یاندنی به دانیشتوان.

پتغمه‌ری خودا ﴿ تهلوجاده له ﴾ کاتی وا تهلوو دانه‌نیشته له هه‌ندی جینگه‌دا بو ناموزگاری کردن و فیرکردنی دانیشتوان بو کاروباری هه‌ردوو جیهانیان، دانیشتوانیش پیشبرکیان نه‌کرد و، جینگه‌ی خونیان نه‌گرت له نزیك پتغمه‌مه‌روه، وایش تهلوو جینگه‌یه‌ ته‌نگ تهلوو، له‌ ناویاندا که‌سانی وا هه‌بوون پیربوون، یا گوی‌یان گرانوو، یا زاناتر و به‌ ته‌مه‌نتر بوون، به‌ پیوه‌ ته‌وه‌ستان بو گوی گرتن له‌ فه‌رمووده‌ی پتغمه‌مه‌ر ﴿ تهلوجاده له ﴾، پتغمه‌مه‌ر کاتی وا تهلوو ته‌یفه‌رموو: بلاوو به‌که‌ن هه‌تا که‌ جینگه‌ی هه‌مووتان بیته‌وه، یا هه‌ندی که‌سه‌ه‌سه‌سان بو‌یه‌ کئی تری پیروز و زاناتر دانیشتی له‌ جینگه‌ی ته‌ودا، هه‌ندی که‌سه‌ ته‌و کاره‌یان یی ناخوشوو، بو‌یه‌ خودای مه‌زن ته‌م نایه‌تانه‌ی ناره‌ده‌ خواره‌وه، فه‌رموو:

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ
ءَامَنُوْا اِذَا قِيْلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوْا فِى الْمَجٰلِسِ فَلَفَسَحُوْا يَفْسَحِ
اللّٰهُ لَكُمْ وَاِذَا قِيْلَ اَنْشُرُوْا فَاَنْشُرُوْا يَرْفَعِ اللّٰهُ الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا
مِنْكُمْ وَاَلَّذِيْنَ اٰوْتُوْا الْعِلْمَ دَرَجٰتٍ وَّاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ ﴿١١﴾
يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا اِذَا نَجَّيْتُمُ الرَّسُوْلَ فَقَدِمْوْا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوٰتِكُمْ
صَدَقَةٌ ذٰلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَاَطْهَرُ فَاِنْ لَّمْ يَجِدُوْا فَاِنَّ اللّٰهَ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ
﴿١٢﴾ ءَاَسْفَقْتُمْ اَنْ تَقْدِمُوْا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوٰتِكُمْ صَدَقْتُمْ فَاِذْ لَمْ تَفْعَلُوْا
وَتَابَ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ فَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وءَاتُوا الزَّكٰوةَ وَاَطِيعُوا اللّٰهَ
وَرَسُوْلَهُ وَاَلّٰهُ خَبِيْرٌ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿١٣﴾

﴿ يٰ أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَلَفَسَحُوا ﴾ الله لكُم ﴿ ندى كه‌سانىكى ته‌وتو باوه‌رتان هيتاوه: هه‌ر کاتى بيزرا به‌ ئيوه‌ بلاوه‌ به‌که‌ن له‌ جینگه‌ی دانیشتى خوتانا بو‌ ته‌ که‌سانه‌ی دین جینگه‌یان نى‌ده‌، یا به‌ پیوه‌ وه‌ستان و، یا ته‌يانه‌وه‌ی دانیشتن، دواىى ئيوه‌ بلاوه‌ به‌که‌ن به‌ خوتان، خودا فراوان ته‌کا بو‌ ئيوه‌ ميه‌ره‌بانى خوى له‌ هه‌ردوو جیهاندا و، به‌ پله‌ی به‌رز له‌ کاتى چوونتان بو‌ به‌هه‌شت.

﴿وَإِذَا قِيلَ اَنْشُرُوا فَاَنْشُرُوا﴾ الله لكُم ﴿ وه‌ هه‌ر کاتى بيزرا به‌ ئيوه‌: ئيوه‌ هه‌لسن له‌ جینگه‌ی خوتانا بو‌ که‌سانى دین و به‌ پیوه‌ن، دواىى ئيوه‌ هه‌لسن، خودا به‌رز ته‌کاته‌وه‌

پله و ریزی کەسانیکی ئەوتۆ باوەریان هێناوه لە ئیوه و، بە پاداشتی بەرز لە پاشەپۆژدا ئەگەر ئیوه هەلسن.

﴿وَالَّذِينَ آوَوْا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ وه خودا بەرز ئەکاتەوه کەسانیکی ئەوتۆ بەخشرایە بەوان زانیاری زۆرتر لە باوەرداران بە چەندین پله‌وپایە، ریزیان ئەدا بەسەر جگەیی خۆیاندا و، خودا ئاگادارە بە شتی ئیوه بیکەن لە چاک و لە خراپ و، لە هەلسان و لە هەلسان لە جیگەیی خۆتانان.

خودای مەزن ئامازە ئەفەرموی بۆلای سی شت، شایستەییە روون بکریته‌وه:

۱- ئامازە ئەفەرموی: هەرکەسێ دەرگای چاکەکردن و ریز و ئارامی بکاتەوه و پەدری بێ، بەدا، بۆ کەسانی تر شایستەیی ئە و چاکاندن، لەبەر ئەوهی تەمەنیان زۆرترە و بەرپۆترن، خودای مەزنیش فراوان ئەکا بۆ ئەوان چاکەیی هەردوو جیهان.

۲- ئامازەیش ئەفەرموی: بۆ بەرزێ شانی زانیان کە ریزیان دراوه بەسەر کەسانی تردا، زانستی‌یان کەمترە بە چەندین پله‌وپایە. هەروەها ریزی باوەردارانی داوه بەسەر بێ باوەرێاندا.

۳- ئامازەیشی فەرموو: پله‌وپایە، هەر بە زانست و هەر بە لە خودا ترسانە. ئەک بە دارایی و بە پله‌وپایەیی جیهان و، بەوهی کە لای زورروی کۆرۆکۆمەلە‌وه دانیشی، لەلای خودا پله‌وپایەیی زانیان، دوا پله‌وپایەیی پیغمەرانە و، پێش پله‌ی شەهیدانە، ئەوتە پیغمەر ئەفەرموی: (يشفع يوم القيامة الأنبياء ثم العلماء ثم الشهداء) لەو بارەوه ئایەت و زۆر و فەرموودەیی زۆی پیغمەر هەن.

هەندێ لە موسڵمانان ئەیانویست بە تەنها کۆبیونایەتەوه لە خەمەت پیغمەردا و، چفەیی لە گەڵ بکەن بە نەهتی، هەندێ تریان مەبەستیان لەو کارە ئەوه‌بوو، دەری بخەن بۆ دانیشتوان کە لە لای پیغمەر پله‌وپایەیی تایبەتی‌یان هەبە، وه‌ک دەبیرێ هەندێ کەس لە زۆر جیگە خۆی نزیک ئەکاتەوه لە کاربەدەستان بە مەبەستی کاری جیهان، پیغمەر ﴿ﷺ﴾ چاوپۆشی ئەکرد و پالێ بە هیچ کەسێکەوه نەئەنا زۆرتر گفتوگۆی نەهتی لە گەڵ بکا، وای لێهات پیغمەر تووشی ئازار بوو، بۆ ئەو مەبەستەیی خودای مەزن ئەو ئازارەیی لەسەر سوک بکا، پێوستی کرد هەرکەسێ چفە لە گەڵ پیغمەر بکا، پێوستە لە پێشەو سەدەقدیە بکا بە هەر شتی بێ و بیدا بە هەزاران، زۆر کەس بۆ ئەو فەرمانە، چفەیان لە گەڵ پیغمەر نەئە کرد، لەترسی ئەوهی ئەوه‌ک بەو بۆنەیه‌وه دارایی‌یان بەرهو کەمی بسروات، یا نەتوانن سەدەقه‌ بدهن، لەو بارەوه خودا فەرموی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَجِيتُمْ الرَّسُولَ فَقَدُّوا بَيْنَ يَدَيْ نَحْوَاكُمْ صَدَقَةٌ﴾ ئەو کەسانیکی ئەوتۆ باوەرێان هێناوه هەرکاتێ ئیوه ویستتان چفە لە گەڵ پیغمەردا بکەن، دواایی بە راستی پێوستە ئیوه بەر لە چفە کردنە کەتان سەدەقدیە پێشکەش بە هەزاران بکەن.

﴿ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ ئەو پێش خستەى سەده‌قه به‌ر له چفه‌کردن چاک‌تره بۆ ئێوه و، ده‌روونتان پاک‌تر نه‌کاته‌وه له گونا‌ه، دوا‌یى نه‌گەر ئێوه هه‌زاربوون و، ده‌ستان نه‌که‌وت شتى بیکه‌ن به سەده‌قه و، نه‌تانویست چفه‌بکه‌ن له‌گه‌ڵ پێغه‌مه‌ر و، چفه‌تان کرد، دووا‌یى خودا لی‌بوردن زۆره و می‌هه‌بان و خاوه‌ن به‌زه‌ییه، بۆ ئەوانه چفه‌ئه‌که‌ن و هه‌ژان.

کاتی ئەو ئایه‌ته هاته خواره‌وه، پێ‌ویست کرا له‌سه‌ر هه‌موو که‌سى که بیه‌وى گفتو‌گۆی نه‌یى بکا له‌گه‌ڵ پێغه‌مه‌ردا چاکه‌یه بکا و بیه‌خشی به هه‌ژاران، ئەو فه‌رمانه گران که‌وت له‌سه‌ر ئاده‌میزاد، چونکه ئەوان پێیان خۆشبوو چفه بکه‌ن له‌گه‌ڵ پێغه‌مه‌ردا ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَذِهِ سُبُلَ اللَّهِ أَلَمْ تُدْعُوا إِلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَكُمْ فِي رَحْمَتِهِ أَنْ تَكُونُوا مِنَ الْكَافِرِينَ﴾، به‌لام نه‌ترسان دارایی و سامانیان له‌و کاره‌دا بپروا و، یا ده‌ست‌کورتن و ناتوان سەده‌قه بکه‌ن، خودای مه‌زن کاره‌که‌ی له‌سه‌ر به‌نده‌کانی خۆی سووک کرد و، ده‌ستووری پێدان چفه‌بکه‌ن له‌گه‌ڵ پێغه‌مه‌ردا و سەده‌قه نه‌به‌خشن، له‌و که‌سانه خۆشبوو که سەده‌قه‌یان نه‌به‌خشیوو، چفه‌یان‌کرد له‌گه‌ڵ پێغه‌مه‌ری خوا‌دا، به‌و مه‌رجه‌ی که‌مه‌تر خه‌مه‌ی نه‌که‌ن له نوێژ‌کردن و زه‌کات دان و فه‌رمانه‌کانی تری خودا. خودای گه‌وره له باره‌یه‌وه فه‌رمو‌ی:

﴿أَشْفَقْتُمْ أَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَاتٍ فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ﴾ ئایا ئێوه ترسان له نه‌مانی دارایی خۆتان و، ر‌ژدیتان کرد سەده‌قه بکه‌ن له‌به‌ر ئەوه‌ی چفه بکه‌ن له‌گه‌ڵ پێغه‌مه‌ر، دوا‌یى کاتی ئێوه ئەو کاره ناکه‌ن به‌ر له چفه‌کردن سەده‌قه ناکه‌ن و، خودا.

ئەو کاره‌ی له‌سه‌ر ئێوه ئاسانه‌کرد و، سزادانی له‌سه‌ر ئێوه هه‌ل‌گرت، به‌هۆی وازه‌یتانان له به‌خشی‌نی سەده‌قه به‌ر له گفتو‌گۆی نه‌یى کردن له‌گه‌ڵ پێغه‌مه‌ر. له‌مه‌ودوا به‌یه‌که‌جاری سەده‌قه‌تان له‌سه‌ر هه‌ل‌گیرا و ئەتوان به‌یه‌ سەده‌قه چفه بکه‌ن له‌گه‌ڵ پێغه‌مه‌ر و، سزای ئێوه نادا له‌سه‌ر وازه‌یتانان له پێش‌خستنی سەده‌قه.

﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَىٰهَا ۚ لَا مَسَاسَ ۚ﴾ ئایا ئێوه پێ‌ویسته نوێژه‌کانتان بکه‌ن به‌و جو‌ره‌ی فه‌رمانتان پێ‌دراوه و، زه‌کاته‌کانتان به‌ده‌ن به هه‌ژاران، به‌گوێره‌ی سنووری دیاری کراو بۆ، ئێوه په‌یره‌وی فه‌رمانه‌کانی خودا و نێ‌ردراوی خودا بکه‌ن و، خودا ناگاداره به شتى ئێوه نه‌یکه‌ن له چاک و له خراپ، به‌بۆنه‌ی ئەو فه‌رمو‌ودانه‌ی خودای مه‌زن ئەم شتانه‌ی دوا‌یى روون ده‌که‌ینه‌وه:

۱- موقاتیلی کورێ حه‌یان له ته‌فسیره‌که‌ی خۆی‌دا ئە‌ل‌ی: به‌راستی سامان‌داره‌کان زۆریان سه‌ندبوو، به‌سه‌ر هه‌ژاره‌کاندا له‌ خزمه‌ت پێغه‌مه‌ردا، ئەو په‌و‌شته په‌و‌شتی هه‌موو سامان‌داره‌که له هه‌موو سه‌رده‌مه‌که‌دا، سامان‌داره‌کان به‌هۆی دارایی خۆیان‌ه‌وه، چفه‌ی زۆریان نه‌کرد له خزمه‌ت پێغه‌مه‌ردا ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَذِهِ سُبُلَ اللَّهِ أَلَمْ تُدْعُوا إِلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَكُمْ فِي رَحْمَتِهِ أَنْ تَكُونُوا مِنَ الْكَافِرِينَ﴾ به‌جو‌ری پێغه‌مه‌ر لای ناخۆش‌بوو، درێژه به‌ده‌ن به‌ دانێشتن، دوا‌یى

خودای گهواره فرمانی دا به سه دهقه کردن ، بدر لهوهی چفه بکهه له گهل نیر دراوی خوادا، دواى ئەوه ئەو ساماندارانه وازیان له چفه کردن نهیتنا. به لام هه ژاره کان ئاوتیان ئەخواست داراییان هه بووایه و بیانبه خشییایه و بگه یشتنایه ته خزمهت پتغه مهر ﴿﴾، به بوئسه وه پلهی هه ژاران به رزبوویه وه و پلهی ساماندارنیش دابه زی.

۲- هه ندی له خاوهن تهفسیره کان ئەلین: ئەو ئایه ته هاتووه ته خواره وه، فه مووی: بهر له گفتوگۆی نهیتی پیوسته سه دهقه به بکهه هیچ کهسی کاری پێ نه کرد جگه له عهلی کوری ئەبی تالیب، تاکه دیناریکی هه بوو گۆری یه وه به (۱۰) درهم، دواپی هه رکاتی بیویستایه چنه ی له گهل پتغه مهر بکر دایه، دیره مه یکی ئەبه خشی، دواتر ئەو فه رمانه کاری پێ نه کرا و گۆررا هه موو کهسی به بێ سه دهقه ئەیتوانی چفه له گهل پتغه مه ردا بکات.

فه رمووده ی خودا ﴿يَرْفَعُ الَّذِينَ آمَنُوا أَمْوَالَهُمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ﴾ ئەمه مان فیر نه کا که باوه رداران و زانایان له لای خودا ریزیان ئەگیرئ، ناوه رۆکی ئەو فه رمووده یه، شارستانی یهت و دادپه روه ری راسته قینه یه، بۆ ئەو که سانه ی خزمه تی مرۆفایه تی بکهه، ئەو که سانه ی زانی راستین و پله ی به رزی یان ئەدری تی لای خودا. نه ک ئەو که سانه ی درووستکه ری سارووخی (مینوتمان- س س) و جگه ی ئەوان بۆ کاولکردنی نیشتمان و به برکردنی گیانداران. ئەو که سانه نرخی یان بۆ دانانئ مه گه ر لای شه یتان و قوتابی یه کانیا ن نه بی، ئەو شتانه شارستانی یه تی سته م و ده ست درێژین.

مرۆفی نیشتمانپه روه ر و مافی مرۆف پارێز، پیوسته سوودی گشتی بخاته سه رووی سوودی تایبه تی خۆی و سوودی په گه زی خۆی. نه ک به وینه ی سه رۆک و سه رانی ئەم سه رده مه به گشتی و، سه رۆکی رژی مه به هێزه کان به تایبه تی: بۆ نمونه ی خۆپه رستی و په گه زیه رستی، له سالی (۱۹۴۵) زایینی دوا ی جهنگی جیهانی دووه م، جیڕچلی سه رۆک شالیاری به ریتانیا، ستالینی سه رۆک کۆماری رۆوسیا، رۆزفلتی سه رۆک کۆماری ئەمه ریکا، پیک هاتن له سه ر گفتوگۆ و راو بوو چوونیا ن له سه ر پاشه پوژی خۆیا نه وه، له شاری (بوداپیست). به لام ناکوکی یان لی په یدا بوو، کام لایان له پتشا بچه ژووره وه بۆ ناو جیگه ی دانیشن و درێژه ی کیشا، دواپی کۆتایی پێ هات بچه ژووری سی ده رگای هه بی و له یه ک کاتندا هه ر یه که یان له ده رگایه که وه بچه ژووری، وینه ی ئەو خۆپه رستانه خزمه تی مرۆفایه تی نه کهه؟.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا
غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَّا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ

وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿١٤﴾ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ ﴿١٥﴾ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ
عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٦﴾ لَنْ تَغْنِي عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ
شَيْئًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١٧﴾ يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ
اللَّهُ جَمِيعًا فَيُحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَى شَيْءٍ أَلَا
إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ ﴿١٨﴾ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ
اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٩﴾

﴿ اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِيْنَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ ﴾ نایا تو نه ترانیوه و نه تروانیوه بۆلای که سانیکی نه وتو له بی باوه ران دۆ سایه تی تا قمتی نه کدن له جووه کان خودا سزای رزان دوه به سهریانا، نهو دوور ووانه له ئیوهی موسلمانان و، نه له جووه کان. به لکو دوور ووان له سهر هیچ نایینی نین.

﴿ وَيَخْلَفُونَ عَلَى الْكُذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ ﴾ وه نهو دوور ووانه سویتد نه خۆن له سهر نه وهی موسلمانن. له گهل نه وه بشدا درۆ نه کدن و، خۆشیان نه زانن به دهستیان قهس سویتد نه خۆن و درۆ نه کدن.

﴿ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴾ خودا نامادهی کردوه بۆ نهو دوور ووانه سزایه کی زۆر سهخت به راستی نهو دوور ووانه کاریکی خراب نه کدن، کاره که یان خراب کاریکه.

﴿ اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴾ نهو دوور ووانه سویتد خواردنه کهی خۆبیانیان کردوه به قه لغان و سوپه ری خۆین و دارایی خۆیان نه پارێژن، دواپی رینگه نه گرن له بلا و بوونه وهی نایینی ئیسلام، دواپی بۆ نهوان هدهیه سزایه ک رسوا و بی نرخی یان نه کا.

نهو نایه ته له وه هاتووه ته خواره وه، دوور ووانه کان له خزمهت پیغمه مه ردا دائه نیشتن، دواپی فهرمووده ی پیغمه مه ر و هاوړ پیکانی پیغمه مه ری یان نه برد بۆلای جووه کان، نهو دوور ووانه

سەرۆکه کانیان بریتی بوون له عهبدوولای کورێ ئوبه ی و عهبدوولای کورێ نەتبهل، دوایی عهبدوولای کورێ نەتبهل هات بۆ خزمەت پێغەمەر ﴿ﷺ﴾ پێغەمەر فەرمووی بە عهبدوالله بۆ جَنیوت پێداوم، عهبدوالله سویندی خوارد و ووتی جَنیوم یی نەداویت.

﴿لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾

دارایی و مناله کانی ئەو دوورپووانه لاناڢا لهوان له سزای خودا هیچ شتی، ئەو کەسانه دانیشوو و یاری ئاگری دۆزهخ، له ناو ئاگرڢا بهردهوامن.

﴿يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُخْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَخْلِفُونَ لَكُمْ﴾

ئەو زیندوو ئەکاتهوه ههموویان، به دوورپووه کان و جووه کانهوه، دوایی سویند ئەخۆن بۆ خودا ئێمه موسلمان بووین، ههه بهو جۆره ی له جیهانڢا سویندیان بۆ ئیوه ئەخوارد.

﴿وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ أَلَّا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ﴾

ئەو بهو سوینده له سهه شتی ئەبن رزگاریان بکا له سزای خودا، ئیوه ئاگاداربن به راستی ئەوان له ئەوپهه ی درۆزنیڢا که سویند ئەخۆن به خودا به درۆ.

﴿اسْتَخَوذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَٰئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾

شهیتان دهستهلاتی پهیدا کردوه به سهه ئەو بهیاهه پانهڢا و، بووه به گهه وهیان و سواری ئەقلی یان بووه، دوایی شهیتان فەرمووده و یادی خوی له بیر بردوونه توه، ئەو کەسانه تاقمی شهیتان، ئیوه ئاگاداربن ئەو کەسانه خۆیانیان له ناو بردوه و، خۆشی بههه شیمان له کیسی خویان داوه و تووشی زیان بوون.

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ ۖ أُولَٰئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾

كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي ۖ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾

لَا يَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَٰئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ ۖ وَيَدْخُلُهُمُ جَنَّتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۚ أُولَٰئِكَ حِزْبُ اللَّهِ ۚ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٢٢﴾

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُخَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ﴾ به راستی که سانیکی نهوتو دوژمنایه‌تی خودا و نیز دراوی خودا نه‌کهن، له سنووری فدرموده‌ی خودا ده‌ره‌ن‌چن، نه‌وانه له‌و تا‌قمانه‌ن خودا رسوا و سه‌روخواریان نه‌کات.

﴿كُتِبَ اللَّهُ لِلَّغْلِبِ أُنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ خودا فه‌رمانی داوه به فه‌رمانیکی بی‌گومان، به راستی نایینی من و نیز دراوی من سه‌ره‌نه‌کهن به‌سه‌رب‌ی‌باوه‌ر‌اندا له جیهاندا به به‌لگه‌ی ناشکرا و به چه‌ک و به سزای ناسمان و به ناوبردنی چاک هه‌تاهه‌تایه، نه‌وه‌بوو خودا یارمه‌تی پیغه‌مه‌ری دا و مه‌که‌ی داگیر کردو، شکوی فارسو رۆم و پیلانی جووه‌کان له ناو‌چوون. به راستی خودا زۆر به توانایه یارمه‌تی پیغه‌مه‌رانی خو‌ی نه‌دا. زۆر گه‌وره‌یه که‌س ریگه به مه‌به‌ستی ناگری.

﴿لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ﴾ تو ده‌ست ناکه‌وی تا‌قمنی باوه‌ر‌به‌یتن به خودا و به رۆزی دوا‌یی دۆستایه‌تی که‌سی بکه‌ن دوژمنایه‌تی خودا و پیغه‌مه‌ری خودایان کرد‌بی‌ن با وه‌کو نه‌و که‌سه دوژمنایه‌تی نه‌وان نه‌کا باوک و کور و برا و هۆز و خزمیان بن‌و چونکه خودا نه‌فه‌رموی: (ما جعل الله لرجل من قلبين في جوفيه) خودا درووستی نه‌کردوه بو‌پسای دوو دل له ناو سکیا، به دلیکی خودای خو‌ش‌بو‌ی، به دله‌که‌ی تری دوژمنی خودای خو‌ش‌بو‌ی.

﴿أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ﴾ نه‌و که‌سانه دۆستایه‌تی دوژمنانی خودا ناکه‌ن، خودا باوه‌ر‌ه‌یتانی له دلیانا داناه و جیگه‌ی خو‌ی گرتوه و، یارمه‌تی نه‌وان نه‌دا به رووناکی قورنان که وه‌ک گیان وایه بو‌ناده‌میزاد.

﴿وَيُؤَيِّدُ خَلْقَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ وه خودا نه‌و که‌سانه که دۆستایه‌تی دوژمنانی خودا ناکه‌ن نه‌یان خاته ناو چه‌ندین به‌هه‌شت نه‌روا به ژیر دره‌خته‌کانیا و به‌م لا‌ولای کۆشکه‌کانیا چه‌ندین رووباری ناوی شیرین، به‌رده‌وامن له ناو نه‌و به‌هه‌شتانه‌دا، خودا رازی‌یه له‌وان و خو‌شی نه‌وین و نه‌وانیش له خودا رازین. خو‌ش‌نودن به‌و چاکه‌یه خودا له‌گه‌ل نه‌وانی کردوه، نه‌و که‌سانه تا‌قمنی خو‌شه‌ویستی خودان، ئیوه نا‌گادرا‌بن هه‌ر تا‌قمنی خودایه رزگاریان نه‌بی و سه‌ره‌نه‌کهن به‌سه‌ر دوژمنانی خودادا.

موس‌ل‌مانان له سه‌رده‌می پیغه‌مه‌ردا ﴿﴾ خزمایه‌تی و هۆزایه‌تی‌یان به‌کار نه‌ئه‌هیتا له‌گه‌ل نه‌و که‌سانه‌دا دوژمنی خودابوون، نه‌وه‌بوو عوبه‌یده‌ی کور‌ی جه‌راح باوکی خو‌ی کوشه‌ت له‌به‌دردا نه‌بووبه‌کر له رۆزی به‌درا دا‌وای له کور‌ی خو‌ی کرد، مه‌سه‌عه‌بی کور‌ی عومه‌یر برای خو‌ی بکوژی، عومه‌ر عاسی خالی خو‌ی کوشه‌ت له جه‌نگی به‌دردا، نه‌ونه‌ی زۆر هه‌ن له‌و باره‌وه.

سوره تی نه لحه شر

له مه دینه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۲۴) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
 ۱ هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ
 لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ
 حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ فَأَنَّهُمْ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ
 فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ
 فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ ۲ وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ
 الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ ۳
 ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ
 الْعِقَابِ ۴ مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَيْنَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً
 عَلَى أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيُخْرِىَ الْفَاسِقِينَ ۵

جووه کان له سه ره تایی نیسلامدا له مه دینه و خدیدر و جیگه کانی تر دا نیسته جی بوو بوون، پیغمهر ﷺ دوا ی نه وه ی له مه ککه کۆچی کرد بۆ مه دینه، بوو به دراوستی جووه کان. هندیکیان له ده ور بهری مه دینه بوون. جووه کان بریتی بوون له سنی هۆز: به نو قه یتاع. به نو نه زیر، به نو قوره یزه. گیراوه ته وه به نو نه زیره کان، ناشته وایی و دوستایدتی یان له گه ل پیغمهر تۆمار کرد. که جهنگی له گه ل نه کدن و نازاری بۆ نه ره خستین و، یارمه تی کدس نه دهن له دژی پیغمهر ﷺ، دوا یی که پیغمهر له جهنگی به دردا سه ره کەوت، به نو نه زیره کان ووتیان: موحه مد نه و که سه یه شیواز و ناوی له ته وراتا روون کراوه ته وه، به یداخ ی نانه وه ی. که چی پاش نه وه ی موسلمان نه کان له جهنگی ئو حوددا شکان، که و تنه گومانه وه له پیغمهرایه تی پیغمهر. په یمانه که یان شکاند، سه ره که که یان که که عیبی کوری نه شرف بوو له گه ل چل

ته فسیری ز مناکۆبی

سواری تردا چوون بؤ مه ککه، بوون به سویند خواری قورده یسه کان له دژی پیغمه مر ﴿٢٠﴾، جبره ئیل نهو هه والی دا به پیغمه مر ﴿٢١﴾، جگه له وهیش نهو که عب ناوه، پیشت دهستی کردبوو به جنیودان به پیغمه مر ﴿٢٢﴾ زور به ناره وایی، به جوری پیغمه مری تووره کردبوو، بویه پیغمه مر فرمانی دا به موحه مدهی کوری سله به کوشتی که عب، نهویش که غبی کوشت، به بؤندی کوژرانی که عبه وه بدنونه زیر هتیران رووخوا و دابه زی، پیغمه مر ﴿٢٣﴾ دوی نهویش به دلپسی نهوانی زانی هدر له سدر پیمانی خوی مابووه وه، نهووه بوو چووبوو بؤلایان، هه تا داوای یارمه تی یان لپیکا له باره ی خویتی دوو کوژراو له هوزی به نوغامیر که که سی به ناوی عه مری کوری نومیه نهو دوو که سدهی کوشتیوو، کاتی پیغمه مر له ته نیشتی دیواری خانوویه له خانووه کانیان دانیشتیوو، جووه کان کؤبوونه وه، به نیازی پیلان دانان بؤ کوشتی پیغمه مر. له سهریه کی له خانووه کانیا نهو به ردی فره بدن به سدر پیغمه مر دا. هه والی که له ناسمانه هات بؤلای پیغمه مر له باره ی نهو پیلانه وه، پیغمه مر ﴿٢٤﴾ هه لسا و به ره و دوا گه راپدوه بؤ مه دینه و بؤلای هاوریکانی، له بدر نهو هه موو پیلانه ی هوزی به نونه زیر له دژی پیغمه مر سازاندیان، پیغمه مر بریاری دا به جهنگ کردن له گهلاندا، فرمانی دا به کؤکردنه وهی سوپا به گشتی، چون بؤ سهریان. جووه کان خویان هشاردا له ناو کؤشکه کانیا نهو، پیغمه مر ناگاداری کردن له ماره ی ۱۰ رؤژدا کؤشکه کانیان به جی بهیئن و بین بؤ مه دینه، به کهم جار پالیان نا به فرمانه که ی پیغمه مر وه، دوا جار ملیان دانه واند بؤ فرمانه که ی پیغمه مر، به لام کؤمه لی له دوورووه کان له هوزی به نوعه وف ناریدیان بؤلای جووه کان، به وانیان راگه یاند خویان بگرن و نیمه واز له نیوه نایهرین و، نه گهر موحه مده جهنگتان له گهل بکا، نیمه ش جهنگ له گهل نهو ده کهین، نه گهر نیوه ی دهر کرد نیمه ش له گهلتن دهر نه چین، جووه کان چاوه روانی یان نه کرد بین به ده می یانه وه، به لام دوورووه کان هیچیان بؤ نه کردن، پیغمه مر ﴿٢٥﴾ که زانی قه لا کانیان زور سهخت و به گرانی په لاماریان نه دری، ناچار بوو بؤ نه وهی بیانتر سیتی فرمانی دهر کرد به برینی هندی له دارخورماکانیان که گرنترین هوی نابووری نهوان بوون، به بوئنه وه بی نومیدی که و ته دلپانه وه و له دوو کار به دهر هیچیان بؤ نه مایه وه، یا نه بی سهر دانه وه بین بؤ فرمانه وه ی پیغمه مر ﴿٢٦﴾ یا جهنگی له گهل بکه ن، دوا یی خو به ده دست دانه وه یان بؤ خویان هه لبارد، داوایان له پیغمه مر کرد ده ستوریان پیدا له قه لا کانیان بین ه دهر وه، به و مدرجه ی خویتی یان بارتر راوبی و، به و مدرجه ی هدر به که یان باری به که هوشتر که ل و پهل و دارایی له گهل خویان به نه دهر وه جگه له چهک و که ره سده ی جهنگ، جووه کان نهو مهر جانه یان وهر گرت و کؤچی یان کرد بؤلای خه یهر و بؤلای شام و حیره، به و بؤنانه وه خودای مه زن له سوره تی (له لڅه شر دا) نه فرمانی:

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

﴿سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ شتی له ناو ناسمانه کان و له ناو زهوی دایه، پاکي و دووری له هه موو کاریکی ناشایسته یه دهر نه برن به و زمانه ی خودا به وانی به خشیوه و، خودا زور به ده ستلاه، هه موو کاری له جینگه ی شیای خو یا دانه تی.

﴿هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ﴾ خودا که سیکی نه و تویه که سانیکی نه و تو باوه ریان نه هیتا له خاوه ن نامه کانی به نونه زیری دهر کردن له خانوو جینگه ی خو یان له یه که م کز بو ونه وه که پیغه مهر به ستی بز جهنگ کردن له گهل خاوه ن نامه کان، نه وه یش یه که م دهر کردنه له ناو نیمچه دوور گه ی عه ره بدا بز جووه کان، هو ی دهر کردنه که یان خراپه کاری و تیکدانی په یمان که یان بوو.

بز زانین: یه که م کز بو ونه وه بز دهر کردنیان، دهر کردنیان بوو بز لای شام، دووه مین کز بو ونه وه بز دهر کردنیان: دهر کردنی عومهر بوو له خه یه ره وه بز لای شام. مانای حشر یانی دهر کردنی تاقمی له جینگه یه که وه بز جینگه یه تر.

پر سیار: پیغه مهری خودا بز جی له مهر خراپه کانی به نو قوره یزه سزای دان به دهر کردنیان و، ده ست به مهر دارایی گرتیان و، ریگه ی زور تر هه بوو بز سزادانیان؟ وه لام: به راستی پیغه مهر سزای دان به گویره ی یاسای نایینی خو یان که له ته و راته که ی خو یانا هاتووه:

(تو هه شاریکت گرت بز خوت، دوا یی هه موو دانیش تو وانی نه و شاره هه بز تویه، بز به ده ست به مهر اگر تیان و کردنیان به بنده بز خوت، دوا یی خو یانیان نه دا به ده ست وه. به لکو جهنگیان له گهل کردی، تو نابلقه ی نه وان بده. هه رکاتی په روه رد گاری خودای تو دانیش تو وانی نه و شاره ی دا به ده ستی تو وه، دوا یی تو نیرینه کانیان بکوژه، به لام زن و منال و نازالی نه وان و هه رشتی له و شاره دایه به ده ست که وتی تویه).

(صباح ۲۰) من الثنية بیگومان نه و جوانه پابه ندی نایینی خو یانیان به جی هیتا. ﴿مَا ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ﴾ ئیوه ی مو سلمان گومان تان و ابوو که به نونه زیر له کوشکه کانیان ناچنه دهر وه و، جینگه ی خو یان به جی نایه لن و، خاوه ن نامه کان به هیز و، خاوه ن نامه کانیش گومانیان و ابوو که قه لا سه خته کانیان نه یان پاریزن له ده ست لات و هه لمه تی خودای مه زن. بیتخستی ووشه ی (مانعهم) له بهر نه وه یه گومانی خو یان به رگری کردنیان مسو گهره.

ته فسیری زمانا کو بی

﴿فَأَنذَرْتُهُمْ اللَّهَ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ﴾ دوا‌یی سزای خودا چوو بۆلای خاوه‌ن نامه‌کان له‌جنگه‌یه‌که‌وه نه‌وان گومان‌یان نه‌بهرد و چاوه‌روانیان نه‌ه‌کرد و نه‌هات به‌دل‌یان، چونکه به‌گومانی خو‌یان به‌ه‌یز و به‌توانان و، خودا فره‌ی دایه‌ناو دل‌یان ترسیکی سه‌خت، به‌تایه‌تی دوا‌ی کوشتنی که‌عبی کوری نه‌شهره‌فی سه‌روکیان، هه‌ندێ له‌زانایان نه‌لێن: رانا‌وی (آناهم) نه‌گه‌ریته‌وه بۆلای باوه‌رداران، یانی خودا به‌خشی به‌وان کومه‌کی و یارمه‌تی. به‌جو‌ری نه‌هات به‌دل‌یان سه‌رکه‌وتن بۆ خو‌یان.

﴿يَخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمُ الْآمُؤِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ﴾ جووه‌کانی به‌نونه‌زیر به‌رله‌وه‌ی بچه‌ده‌روهه‌جنگه‌نایابه‌کانی خانوه‌کانی خو‌یان نه‌رووخان به‌ده‌ستی خو‌یان و دارایی به‌نرخ‌یان هه‌له‌گرت هه‌تا موسلمانان سو‌دیان لی وه‌رنه‌گرن و، بساوه‌ردارانیش خانوه‌کانی نه‌وانیان نه‌رووخان هه‌تا نه‌توانن بچه‌ناویان، دوا‌یی ئیوه‌ته‌می خواربن نه‌ی که‌سانیکی نه‌وتو‌ خاوه‌نی نه‌قلن و، پشت مه‌به‌ستق به‌کاری خراب.

﴿وَلَوْ أَنَّا كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ﴾ وه‌نه‌گه‌ر خودا فره‌مانی نه‌دایه به‌ده‌رکردن‌یان و پیوستی نه‌کردایه له‌سه‌ریان ده‌رچو‌ریان به‌خو‌یان و خه‌زانیه‌وه به‌راستی خودا سزای نه‌وانی نه‌دا له‌جیهاندا به‌کوشن و به‌هرکردن‌یان به‌وته‌ی جووه‌کانی به‌نوقوره‌یزه و به‌وته‌ی قوره‌یشی‌یه‌کان و، بۆ نه‌وان هه‌یه‌سزای ناگر له‌رو‌زی دو‌وایی‌دا، جگه‌ی سزای جیهان.

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِّ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ نه‌و سزایه‌تروشی نه‌وان بووه، نه‌وان دزایه‌تی خودا و نه‌ردرا‌وی خوا‌یان نه‌کرد، دوا‌یی هه‌رکه‌سی دزایه‌تی خودا بکا، به‌راستی خودا سزای زۆر سه‌خته.

کاتی پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ گه‌مارۆی قه‌لا‌کانی به‌نونه‌زیری دا‌بوو، دوا‌ی شکاندنی په‌یمان‌ه‌که‌یان و بوون به‌سو‌په‌ندخوا‌ری بت په‌رستان له‌د‌زی پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾، گه‌مارۆ‌که‌ی درێژه‌ی کیشا و، فره‌مانی‌دا به‌برینی هه‌ندێ له‌دارخورما‌کانیان، جووه‌کان زۆریان لا‌گران‌بوو، ووتیان: نه‌ی موحه‌مه‌د: تو‌گومان‌ت نه‌بهرد پێغه‌مه‌ری و، نه‌ته‌وێ چاکه‌بکه‌ی، ئیستا دارخورما‌کان نه‌بری! نه‌یان سو‌وتینی. نه‌وه‌یه‌چاکه‌کردن؟ پێغه‌مه‌ر ناو‌ری لی نه‌دانه‌وه، فره‌مو‌وی: من هیچ شتی به‌بی‌فره‌مانی خودا نا‌که‌م، له‌و باره‌وه‌خودا فره‌مو‌وی:

﴿مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لَيْنَةٍ أَوْ نَزَعْتُمْهَا قَائِمَةً عَلَى أَوَّلِهَا فَإِذَا نِ اللَّهُ وَلِيْخِزِي الْفَاسِقِينَ﴾ ئیوه‌ی موسلمان هیچ دارێ له‌و دارخورمانه‌تان نه‌بریوه، یا ئیوه‌وازتان نه‌ه‌تاوه به‌پتوه‌بن، دو‌وایی نه‌وانه‌ده‌ستووری خودا بسوون و، له‌به‌ر نه‌وه‌یش بووه‌نه‌و که‌سانه‌ی له‌سنووری خودا ده‌رچوون، رسوا‌یان نه‌کات.

وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ
عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ
وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ
قَدِيرٌ ﴿٦﴾ مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِللَّهِ وَلِلرَّسُولِ
وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ
دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا
نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٧﴾
لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ
يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَٰئِكَ
هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿٨﴾

﴿وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ﴾ وه هه رشتی له دارایی و له مالی به نونه زیر جی ماوه خوا گپراویده توه به سهر نیردراوی خویا و، به خشویه و، سامانداران بهشیان نیه له دارایی و سامانی به نونه زیر، دواپی ئیوه دهستان نه گرتووه به سهر دارایی و سامانی نه واندا، نه به سواری چاره وی و نه به سواری هوشتر تووشی هیچ نازار و ماندوو بوونی نه بوون بۆ پهیدا کردیان، ئیتر بۆیه ئیوه بهشتان نادری، پیغمهر خوی نه زانی به چ که سیککی نه دا، به گویره ی روونکردنه وه ی دهستوری خودا.

﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَى مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ به لام خودا ترسی پیغمه ری خسته دلی به نونه زیره وه، هه تا خویان به دن به دهست پیغمه ره وه به بی جهنگ کردن له گه لیان، به بی جهنگ خودا نیردراوی خوی سه رته خا به سهر هه ر که سیککا ناره زوی بکا و، خودا توانای به سهر هه موو شتیکا هه به.

بۆ زانین: خودای مه زن باسی (الفیء) و (الغنیمة) ی کردووه، جیاوازی یان به م جوړه یه:

۱- (الفنی) بریتی به له و سامانه ی به بی جهنگ پهیدا نه کری له سامانی بی باوه ران: یا به وه ی دهر چوونیان له جیگه ی خویان و به جی نه هیلن بۆ موسلمانان، هه روه ها وه ك سه رانه و (۱۰) یه کی سوودی بازرگانی و، پاش ماوه ی نه و که سه ی له ئاین وه رته گه ری یا که سه ی

ئه مری و میرا تبه ری نی، سامانی تری وایه بن جهنگ په یدابین. ئهم به شانه به تایبه تی بو پیغه مه ره. خوی ئه زانی چۆن به شی ئه کا، به و جوړه ی حودا له ئایه تی (۷-۸) ئهم سووره ته باسی به ش کردنیان ئه کری.

۲- (الغیمه) ئهو شتانه یه موسلمانان له بی باوه رانی داگیر ئه کدن به هوی جهنگ و په لاماردانیان، ئهو شته ئه کری به پینج که رته وه: چوار به شی ئه درئ به جهنگاوه ران. هه ریه که له سواره کان دوو به شن و، پیاوه کان یه ک به ش ئه درئ. به شی تر له و پینج به شانه ئه خریته گه غیمه وه. وه ک رفه ئی به ش ئه کری له سوهره تی (ئه له حقا فدا) به درئ زی باسی هه ردوولایان کراوه.

﴿مَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ﴾ شتی خودا ئه یگیر پته وه به سهر ئیوه و به ئیوه ی ئه به خشی له دارایی دانیشتوانی بی باوه رانی ئهو گوند و شارانه به بی جهنگ ئه گیرین، دوا یی ئه درئ به خودا و به نیو درای خودا و به خزمانی پیغه مه ره له به نو هاشم و به نومو ته لیب و، ئه درئ به هه تیوان و به هه ژاران و به ریواران. یانی ئهو سامانه یان ئه کری به پینج به شه وه: به شیکیان ئه درئ به خودا و به پیغه مه ره و، به کار ئه هیترئ له سوودی گشتی دا، وه ک درووستکردنی مزگه وت و پرد و نه خو شخانه و خزمه تی که عبه و موچه ی قازی و زانا کان و گرینی چه ک و شتی تر. به شی تریان ئه درئ به خزماتی پیغه مه ره، به بی جیاوازی له نیوان نیو و می دا. به شی تریان ئه درئ به هه تیوان به بی جیاوازی به شی تری ئه درئ به هه ژاران. به شی تر ئه درئ به ریواران ده ستیان ناگاته دارایی خو یان.

﴿كَئِنْ لَا يَكُونُ دُولٌ بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ﴾ ئهو فه ی نه یه که به شی هه ژاران و ئهو تاقمانه ی پیشوون، له بهر ئه وه ی ئهو سامانه به تنه ا نه بی به شی نیوان ساماندار و سه رۆ که کانی ئیوه و هه ژاران بی به ش بکرین.

ئاینی پیروزی ئیسلام ده ستوورنکی خوداییه، چاودیری سوودی گشتی ئه کا به بی جیاوازی، پیوستی ئاده میزاد پیوسته جی به جی نه کری له سهر زیانی لایه نیک و سوودی لایه نیکي تر. که واته هه موویان لای یاسای ئیسلام یه کسانه. ئهو مه به سه له وه ئایه ته وه باشر روون ئه پیته وه که ئهو دارایی به به تنه ا سامانداران ده ستی به سه ردا نه گرن و، له نیوان خو یانا ئهم دیو ئه و دیوی بی بکه و، هه ژاران بی به ش بن لی ره دا هه رچه نده سامانداران بی به ش کراون. به لام دادپه روه ری و یه کسانی چاودیری کراون هه تا هه ژارانیش بگه نه پله ی سامانداران و، وه ک یه کیان لی بی له ده رامه تتدا، یا له وانه وه نزیک بینه وه و، هه ست به که م و کوپی خو یان نه کهن.

﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ﴾ وه هدرشتی نیردراوی خودا فرمانی بین ئه دا و، هدرشتی ئه و به ئیوهی ئه به خشی له دارایی، دواپی ئیوه به خوشی و دادپهروه ری بگرن و پهیره وی بکدن و، ئه و شته ی نیردراوی خودا قه ده غه ی ئه کا ئیوه وازی لی بهین و بین فرمانی نیردراوی خودا مه کدن و له خودا بترسن. به راستی سزای خودا زور سه خته بو که سی بین فرمانی خودا و نیردراوی خودا بکا. له پاشانا خودا پرونی ئه کاته وه که مده بست له خزمه کان و هه ژاران و رپواران چ که سانیکن و ئه فرموی:

﴿لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ﴾ بو ئه و هه ژارانه ی کۆچیان کردوه له مه که وه بۆلای مه دینه له خزمت پیغه مه ردا، به زور دهر کراون له جیگی خویانا و له دارایی خویان بین بهش کراون، جگه له خودا و له نیردراوی خودا، که سی تریان نی به به خیریان بکات.

﴿يَتَّقُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ﴾ ئه و هه ژاره دهر کراوانه داوای خواره مه نی پاداشت و په زامه ندی له خودا ئه کدن و، یارمه تی ئایینی خودا و نیردراوی خودا ئه دهن، ئه و که سانه راست ئه کدن له باوه رهیتاندا.

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ
يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً
مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ
وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٠﴾
وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا
وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا
غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١١﴾ أَلَمْ تَرَ إِلَى
الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ
الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ
أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ
لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قُوتِلُوا لَا يَنْصُرُونَهُمْ

وَلَيْنَ تَصْرُوهُمْ لَيُولَيَنَّ الْأَدْبَرُ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ ﴿١٢﴾
لَأَنْتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ
لَّا يَفْقَهُونَ ﴿١٣﴾ لَا يَقْنِنُوكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قَرْيٍ
مُحَصَّنَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ
جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّى ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٤﴾
كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ
أَلِيمٌ ﴿١٥﴾

له پاش نهوی خودا باسی کۆچکه رانی کرد باسی نهو که سانه ییش نه کات دانیشتووی شاری مه دینه چا که یان باس نه کا و نه فهر موی:

﴿وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ وه که سانیکی نهو تو یاریده ی پیغمه ریان داوه و، له مه دینه دانیشتون و کردوویانه به نیشتمانی خو یان و به نیازی پاکه وه باوه ریان هیئاوه له پیش نهوی موسلمانان کۆچ بکه له مه که وه بۆلایان و بۆلای مه دینه.

﴿يَجِبُونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا﴾ نهو که سانه ی دانیشتووی مه دینه نهو که سانه یان خۆش نهوی کۆچیان کردوه له مه که وه بۆلایان و، ده ستیان ناکه وی له دلی خو یانا رق و دل پیسی له بۆ نهو شته ی به خشراوه به کۆچکه ران لهو دارایی ده ی به جی ماوه له بی باوه ران یا لیان نه گیرئ.

﴿وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾ وه یاریده ده ران کۆچکه ران له پیش خو یان نه خه ن له دارایی و له جیگه دا و رێزیان نه ده ن به سه ر خو یانا و، باوه کو زۆریش هه ژاربن و پیوستی یان به دارایی هه بی.

﴿وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ وه هدر که سی ده روونی خۆی پیاریزی له رژی و له ئاواتی دوا رۆژی پوچی جیهان، دوا یی نهو که سانه سه ره که ون له جیهاندا و باسیان نه کری به چاکه و له پاشه رۆژ و پاداشتی چاکیان نه دریتی و نه چنه به هه شت.

﴿وَالَّذِينَ جَاؤُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ﴾ وه که سانیکی نهو تو له دوا ی کۆچی دووا ی پیغمه ر و کۆچکه ران و یاریده ده رانه وه دین چین به چین هه تا رۆژی دوا یی نه لین: نه ی پهروه ر دگاری ئیمه: تو له ئیمه و لهو برایانه ی ئیمه پیش ئیمه که و توون به باوه ره یان خۆش به.

﴿وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ﴾ و تو ئه ی پهروه ردگار دامه نی له دلی ئیمه دا رق و دل پسی بو که سانیکی ئه و تو باوه ریان هیناوه، ئه ی پهروه ردگاری ئیمه. به راستی تو خاوه نی به زه بی زوری و میهره بانی بئ نه دازه یه.

له و ئایه ته وه بۆمان روون ئه یته وه: ئه و که سانه ی له دلیانا رق و کینه هه بی بو هاوړیکانی پیغمهر، گفتوگری ناشایسته به وان بلای و، داوای لی بو ردیان بو نه کا نابسه جیگه ی به زه بی و میهره بانی خودا، ههروه ها هه موو چینی بو چینی پیشوری خو ی. نه که وه کو ئیستا کو مه لای په یدا بوون به ناوی ئیسلامه وه ئه لاین: ئیمه خزمه تی گه شه پیدان و جوولانه وه و برایه تی و بزورتنه وه ی ئیسلام ئه کین، که چی کار و گفتوگری ناشایسته ئاراسته ی هاوړیکانی پیغمهر و پیشه وانی پیشو ئه کدن به تایه تی مالیک و نوعمان و ئه حمده و شافعی. ههروه ها بۆمان روون ئه یته وه: په یروانی پیغمهر ئه کرین به سی به شه وه له پله و پایه دا: یه که م کو چکه ران، دووم یارده ده رانی ئایینی خودا و نیردراوی خودا. سی هه میان ئه و که سانه ی دوا ی ئه وان دین: کات له دوا ی کات پیشووه کانیان پله و پایه یان گه ورتنه وه له دوا که ورتنه وه کان.

﴿الَّذِينَ آمَنُوا يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُرَفُّونَ الْوُدَّ وَلَا يَأْكُلُونَ الرِّبَا أَكْرَهًا وَلَا كَهَيْبَةٍ ۚ كَذَلِكَ يَتَنَصَّحُونَ بَيْنَهُمْ وَأَنذَرُوا رَبَّهُمْ ۚ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ﴾ ئایا تو نه تر وانیوه بۆلای که سانیکی ئه و تو دوو روون، به و برایانه ی ئه و تو ی خو یان ئه لاین باوه ریان نه هیناوه له خاوه ن نامه کان، به تایه تی به به نو نه زیر:

﴿لَئِنْ أَخَّرْتُمْ لَتَخْرِجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا تُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا﴾ به راستی ئه گهر ئیوه ده ربکرین له جیگه ی خو تانا له لایه ن موحه مه ده وه، به راستی ئیمه یش له گه ل ئیوه دینه ده ره وه و، ئیمه په یرو ی ه یج که سی ناکه ین جه نگ له گه ل ئیوه بکا هدرگیز و، بیهوی ئیوه رسوا بکا. ﴿وَإِنْ قَوْلُكُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾ وه ئه گهر ئیوه جه نگتان له گه ل کرا، به راستی یارمه تی ئیوه ئه ده ین له دزی موسلمان و موحه مه د و، خودا شایه تی ئه دا: به راستی ئه و دوو رووانه درو ئه کدن، له وه ی ئه یلین و، له یارمه تی ئه وان و ده ریش ناچن له گه لیانا وه که خودای مه زن ئه فهرموی:

﴿لَئِنْ أَخَّرْتُمْ لَتَخْرِجَنَّ مَعَهُمْ وَلَئِنْ قَوْلُهُمْ لَا يُنصُرُونَهُمْ﴾ به راستی ئه گهر به نو نه زیر ده ربکرین دوو رووه کان له گه لیانا نارو نه ده ره وه، ئه گهر جووه کان جه نگتان له گه ل بکری و دوو رووه کان یارمه تی جووه کان ناده ن، هه روایش بوو جووه کان ده ریشکران و دوو رووه کان له گه لیان نه جوونه ده ره وه.

﴿وَلَئِنْ نَصَرُوهُمْ لَيُولَيَنَّ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنصَرُونَ﴾ وه به راستی ئه گهر دوو رووه کان یارمه تی جووه کانیان بدایه، دوو رووه کان ئه شکان و به ره و دوا رپان ئه کرد، له پاشان دوو رووه کان یارمه تی یان نه ئه دا و، خودا له ناوی ئه بردن و، دوو رووی یه که یان سوودی به وان نه ئه به خشی، چونکه بی باوه ری یان ئاشکرا ئه بی:

﴿لَأَنْتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ﴾ به راستی جووه کانی به نونه زیر و دوو پرووه کان زووتر له دلیانه وه له ئیوه نه ترسن له خودای مه زن. چونکه چاوه پروانی نه وه نه کهن سزای ئیوه یان توش بی. به لام چاوه پروان نین له روژی دووایی دا توشی سزای خودا بین، چونکه باوه پروان به خودا نی به و، نه و ترسه زووه ی نه وان له ئیوه له بهر نه وه به نه ندازه ی گه و ره بی خودا نازانن.

﴿لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرَى مُحَصَّنَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ جُدُرٍ﴾ خودا نه زانی جووه کان و دوو پرووه کان هه موویان توانای نه وه یان نی به روو به رووی جهنگ له گهل ئیوه ی موسلمان بکهن مه گهر له ناو قه لا سه خته کاندا، یا له پشتی دیواره کانه وه، بیگومان نه و جو ره کارانه پیشه ی نه و که سانه به ترسنوکن و هوره یان روو خایی.

﴿بِأَنَّهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدَةٌ تَحْسِبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّى ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ﴾ نه و جووانه و نه و دوو پرووانه، نازایی و توانایان هه ره له ناو خو یاندا یه و بو یه کتری نازان. نه گهر جهنگ له گهل ئیوه بکهن، نه و نازایی و هه لمه ته یان نامیتی و، له پشتی دیوار و له ناو قه لا سه خته کانه وه جهنگتان له گهل نه کهن، شیرن بو یه کتری پوین بهرانبه ره به ئیوه، تو گو مان نه به یته نه وان له سه ره دو ستایه تی به له ناو یه کتری دا کو بو ونه ته وه، دلیان به را گهنده و جیا وازه بو یه کتری، چونکه بیرو باوه و مه به ستیان جیا وازه، نه و دزایه تی و دل پیسی به ی نه وان له بهر نه وه به سوود و زیانی خو یان نازانن.

﴿كَمْثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ وینه ی جووه کانی به نونه زیر له دوژمنایه تی یان بو موحه مه د و، تو له سه ندنه وه له وان به وینه ی که سانیکی نه و تو بوون له پیش نه وانه وه بوون، وینه ی بی باوه رانی قوره یش، جهنگیان له گهل موحه مه د کرد بهم نزیکه و، له روژی به دردا و، دوایی خراپه ی بی باوه ری خو یان چیشتووه، بو نه وان هه به سزایه کی نازارده ره له روژی دووایی دا.

كَمْثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ
قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِنْكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿١٦﴾
فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاُ
الظَّالِمِينَ ﴿١٧﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ
نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

﴿ ١٨ ﴾ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿ ١٩ ﴾ لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿ ٢٠ ﴾

دوورووه كان ووتيان به بدننه زيره كان: ئيوه جەنگ بکەن لە گەڵ موحمەد و، ئيمه له گەڵ ئيوهين له جەنگ کردن و دەر کردنتان، کاتى جووه کان تووشى رسوايى بوون، دوورووه کان خوڤان شاردهوه له هيلانه کانيانا نه به چاو نه بيران و نه شوينه وهريان دياربوو، خوداى مهزن بهو بۆنه يهوه نه فەرموئ:

﴿ كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴾ ئەو دوورووانه له هاندانيان بۆ جووه کان که ياخي بن له موحمەد، به وينەى شەيتان، کاتى ئەلى به ئاده ميزاد: تو بى باوه پ بيه به خودا، دواى ئەوهى بى باوه پ بوو به خودا شەيتان ئەلى: به راستى من بيزارم له تو. به راستى من له خوداى پهروه ردگارى هه موو بوونه وهران نه ترسم:

﴿ فَكَانَ عَاقِبَتُهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ ﴾ دوايى پاداشتى شەيتان و ئەو ئاده ميزده به راستى له ناو ناگرى دۆزه خدان، بهرده وامن له ناو ئەو ئاگره دا. ئەو سزايه بهرده وامه پاداشتى ئەو کهسانه يه ستهم له خوڤان نه کەن.

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴾ ئەى کهسانىکى ئەوتۆ باوه پتان هيتاوه: ئيوه له خودا بترسن و بى فەرمانى خودا مه کەن، له بهر ئەوهى خوڤان پياريزن له سزايى خودا و، با هه موو که سى ته ماشاي شتى بکا و له پيشه وه کردوويه تى: ئايا چاکه رزگارى بکا، يا خراپه تووشى سزايى بکا به يانى که رۆژى دووايى يه، چونکه نزیکه هاتنى و، ئيوه له خودا بترسن و خوڤان له بى فەرمانى خودا پياريزن. به راستى خودا ئاگاداره به شتى ئيوه نه يکەن.

﴿ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴾ وه ئيوه ي باوه پدار وينەى کهسانىکى ئەوتۆ مەبن وازيان له يادى خودا و فەرمووده ي خودا هيتاوه، دوايى خودا پيوستى ئەوان له بىرى خوڤان بباته وه و، کارى چاک بۆ خوڤان نه کەن، ئەو کهسانه ئەوانه ن لايانداوه له پەرستنى خودا.

﴿ لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴾ دانىشتووان و يارانى ناگرى دۆزه خ و، دانىشتووانى به هه شت وينەى يەك نين، چونکه دانىشتووانى ناگر ريسوا

نه بن، دانیشتوانی به ههشت شادمان هه ریه که دیان به گویره ی کرداری خویشان و، دانیشتوانی به ههشت هه ر نهوان رزگاریان نه بی له سزای ناگر و به ناواتی خویشان نه گن و بهر خوردارن له پاشه ر ژدا.

دوایی خودای مه زن کاریگری زوری قورئانی پیروزی پروون کرده وه، به و هه مو موژده و هه ر هه ی له ناویاندایه و، به هاندان و به ترساندن و، به ناموزگاری ئایه ته ناشکراکانی قورئان و، نهوانه هه مو نه خشی ریگهی چاک و خرابی بو ئاده میزاد کیشا و، ریگهی رانومایی گومرایی پروون کرده وه، نهوانه هه موویان بو نه وه بوو که سانیکی نهوتو برسیتی دلیان ره قه و پروونایی قورئان وه رناگرن و فهرموده ی خودا نایان ترسیتی نه وه نده دلیان ره قه، نهوانه ی باسکران نه گهر پرووی پی بکری بولای کیوی به هه مو ره قی و سهختی به هیه تی، ترسی لی پیدای نه بی و، فهرموده ی خودا به جی نه هیتی و له ترسی خودا پارچه پارچه نه بی و، دوایی ئاده میزاد به و لاوازی به وه که هیه تی، به جزئی تو نه بیینی می شو له نازاری ئه دا و، کز که ره شه نه یکوژی و، ناره قی له شی بزگن و قیره ونی نه کات، که چی فهرموده ی قورئان کاری تی ناکا، له و باره وه خودا فهرموی:

لَوْ أَنْزَلْنَاهُذَا
الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ
اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ
﴿٦١﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ
هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٦٢﴾ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهِمُّ الْعَزِيزُ
الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَنَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ
﴿٦٣﴾ هُوَ اللَّهُ الْخَلِيقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى
يُسَبِّحُ لَهُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٦٤﴾

﴿لَوْ أَنْزَلْنَاهُذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ﴾ نه گهر ئیمه نه و قورئانه مان رهوانه بکر دایه ته خواره وه بو سهر کیوی، به و ره قی و سهختی به وه هیه تی، به راستی تو نه و کیوه نه بیینی نه ترسی و نه رم نه بی و پارچه پارچه نه بی له ترسی خودا نه که وینه خواره وه.

دوایی بۆ ئه بی ئاده میزاد بهو بی نرخیه ههیه سه ر بۆ فه رموده کانی خودا شۆر نه کا و نه بیسی؟ ئایا له بهر ئه وهیه خۆی به ره قتر و سه ختر ئه زانی. یا له بهر ئه وهیه زۆر نه زان و بی باوه ر و گو مرایه؟ بیگو مان له بهر بی ئه قلی و بی باوه ری به تی به خودای مه زن و خاوه ن توانا. ﴿وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ لَضَرِبِهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ﴾ وه ئیمه ئه و وێنانه پروو نه که به وه بۆ ئاده میزاد. بۆ ئه وهی ئه وان بیر به که نه وه له فه رموده کانی خودا و له ناوه رۆک و مه به ستی ئه و وینه لی دانانه. هه تا سوودی یان لی وه ربگرن و، ئه قلی خۆیان بجه نه کاره وه، بۆ دۆزینه وهی کاری چاک و خراب.

دوای ئه وهی خودای مه زن ریزی قورئانی پروو کرده وه، باسی پروو نکرده وهی گه وره یی خۆی نه کا که ئه و قورئانه فه رموده ی خودایه که، خاوه نی چهند شتی که جگه ی خودای مه زن ئه و شتانه ی نی به و، ناتوانی بریاری ئه و شتانه بدا بۆ خۆی و، نه بووه و نایشی و، ئه فه رموی: ﴿هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ خودا که سیکی ئه وتۆیه، هیچ خودایه نی به شایانی په رستی و، خاوه نی چهن شتی که جگه ی خودا که سی تر نی به تی، وه که ئهم سێ زده شتانه:

۱- ﴿عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ خودایه کی ئه وتۆیه ئه زانی به هه موو شتیکی نه بی و له بهر چا و نی به، به هه موو شتی ئه بی رین له لایه ن ئاده میزاده وه.

۲- ﴿هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ﴾ خودا که سیکی ئه وتۆیه، به خشنده یی ئه و هه موو بوونه وه رانه نه گرته وه، باوه ردار بن یا بی باوه ر، ئاده میزاد بن یا جگه ی ئاده میزاد، جگه ی خودا که سی ناونه براوه به (الرحمان)، به زه یی و میهره بانی زۆره بۆ باوه رداران به ته نها له رۆزی دووایی دا.

۳- ﴿هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ خودایه کی ئه وتۆیه هیچ که سی نی یا، شایانی په رستی جگه ی ئه و، ته نه یایه، بی هاو به ش و بی وینه یه.

۴- ﴿الْمَلِكُ﴾ پادشا و خاوه نی هه موو بوونه وه رانه، خاوه نی زیندوو کرده و خاوه نی مردنی هه موو گیاندارانه. پهنای هه موو که س ئه دا و، هیچ که سی پهنای ئه و نادا.

۵- ﴿الْقُدُّوسُ﴾ خودایه کی ئه وتۆ پاک و دووره له هه موو شتی شایسته ی گه وره یی ئه و نه بی، په ستی و خرابی پروی تی ناکا.

۶- ﴿السَّلَامُ﴾ خودایه کی ئه وتۆیه، خۆشی و بی وهی و ئاسایش ئه به خشی به گیانداران و، ترسیان لی دوور نه خاته وه.

۷- ﴿الْمُؤْمِنُ﴾ خودایه کی ئه وتۆیه دۆستانی خۆی له ستم و له ترس و سزا نه پارێژی و، دنیایان نه کات.

۸- ﴿الْمُهَيِّمُ﴾ خودایه کی ئه وتۆیه ناگاداره به سه ر هه موو شتی کا و، ئه یان پارێژی، داد په روه ره بۆیان.

۹- ﴿الْعَزِيزُ﴾ خودایه کی نهوتویه به هیژ و به توانا و به دهسته لاته، هیچ که سی ناتوانی ریگه به فەرمانه کانی بگری و، زیانی توش بکات.

۱۰- ﴿الْجَبَّارُ﴾ خودایه کی نهوتویه پله و پایه ی بهر زتره له هه موو که سی و، بالادهستی نییه و، خاوه نی گه وره یی به کی نهوتویه جگه ی خوی سهرشوری نهون.

۱۱- ﴿الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ خودایه کی نهوتویه بی نه ندازه یه له گه وره یی دا، دووره له شتی شایانی گه وره یی نهو نه بی، خودایه که پاکه لهو شتانه ی بت په رستان باسی نه کهن.

۱۲- ﴿هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ﴾ نهو خودایه خودایه کی نهوتویه درووستکه ری هه موو بوونه وهرانه و، شیوازی هه ندیکیان له هه ندی تریان جوی نه کاته وه.

۱۳- ﴿الْمُصَوِّرُ﴾ خودایه کی نهوتویه نه خشه کی شی هه موو گیاندارانه و، پیکانه وه نه نی له منالدهانی دایکیان پله پله و، به جوریکی جیاواز.

﴿لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ يُسَبِّحُ لَهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ هه ر بو خودایه چهند ناوی به لگه ن له سهر شیرینی مانا کانیان، شتی له ناسمانه کان و زهوی دان پاکی و دووری ده رنه برن بو خودا له شتی شایسته ی گه وره یی خودا نه بی، هه ریه که یان به زمانی تاییه تی خویان.

نووسراوئیکم بئ نی یه، عدلی شمشیره کدی دهر کیشا له کیلان و ترساندی، ژنه که له ناو مووی سدری دا نووسراوه کدی دهر هینا، کاتی هاتنده خزمدت پیغمدر ﴿ﷺ﴾ پیغمدر حاتی بی بانگ کرد و فهرمووی: چ شتی پالی پیر نای ندو کاره بکدی، حاتیب ووتی: ئدی نیردرای خودا سویندم به خودا، بئ باوه ری و گومان به سدرما نه هاتوه لهو کاتهوه موسلمان بووم و، لهو کاتهوه خرابیسم نه کردوه، دلم دهر باره ی نیسلام نه گورپراوه، به لام من مروئیکم بئ پشتیوان له ناو مه کدا ویستم چاکه یه بکهم له بۆ قوره یشی یه کان له بۆ پاراستی خزمه کام له خرابه ی نهوان. عومهری کوری خهتاب ووتی: ئدی نیردرای خودا لیم بگه ری با بدهم له سهری نهو مروقه دوورپوه، پیغمدر ووتی: به راستی نهو پیاوه جەنگی به دری بینیه، خودا به چاوی میهره بانی یهوه ته ماشای جەنگ کهرانی به در ئه کات، خودا بهو که ساندی فهرمووه: من له ئیوه خویشووم چ شتی نه کەن بیکەن، خودا له باره وه فهرمووی:

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخْذُوا عَذُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ﴾ ئدی که سانیکی نهوتو باوه رتان هیناوه: ئیوه دوژمنی خوژان مه کەن به دوست بۆ خوژان، دوستانه تی و خوشه ویستی خوژان بهوان بگه یەنن.

﴿وَلَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ﴾ به راستی نهو که سانه باوه ریان نه هیناوه به شتی هاتوه بۆلای ئیوه له راستی ئایینی نیسلام و قورئان، نهو که سانه نیردرای خودا و ئیوه ریان دهر کردوه له مەکه، له بهر ئه وه ی ئیوه به خودای بهروردگاری خوژان باوه رتان هیناوه.

﴿إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ﴾ نه گهر ئیوه دوستی منن دوژمنانی من بکەن به دوستی خوژان، نه گهر ویستان به نه دهر وه له نیستمانی خوژان له بهر جەنگ کردن له ریگه ی ئایینی مندا و له بهر ره زامه ندی من بۆ بهر زکردنه وه ی ئایینی من و بهر پیندانی. ئایا ئیوه چۆن به نهیته دوستانه تی خوژان نه گه یەنن به دوژمنانی خودا. گومان نه بدن خودا به نهیته ئیوه نازانی؟

﴿وَأَنَا أَغْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾ وه من زانارم له هدموو که سی به شتی ئیوه په نهانی نه دهن و به شتی ئیوه ناشکرای نه کەن و، ههر که سی له ئیوه نهو نهیته یه بگه یەنن به دوژمنانی من، دوا یی نهو که سه به راستی لایداوه له ریگه ی خودا.

تهفسیری زمناکۆیی

﴿ سوره تی نهلموته حین ﴾

له مه دینه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۱۳) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ
إِلَيْهِم بِالْمُودَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ
وَأَيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي
وَأَبْغَاءَ مَرْضَاتِي تُسْرِتُونَ إِلَيْهِم بِالْمُودَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ
وَمَا أَعْلَنْتُمْ وَمَنْ يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿١﴾ إِنْ
يَتَّقَوْكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُمُ
بِالسُّوْءِ وَوَدُّوا لَوْ تُكْفُرُونَ ﴿٢﴾ لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ
يَوْمَ الْقِيَمَةِ يَفْصَلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٣﴾

کاتی پیغمه ری خودا ویستی خو ی ریک بخا بز داگیر کردنی شاری مکه، یه کئی له
هاوریکانی پیغمه ره به ناوی حاتیب کوری ئه بی بهلقه ده که یه کئی بوو له کوچکه ران و، زور به
باشی و به کرده وی نازایانه له رۆژی به دردا تاقی کرابووه وه، خاوه نی باوه ریکی به تین بوو،
خزم و مناله کانی له مکه به جی هیشبوو، که زانی به مدهستی پیغمه ره ﴿﴾، ویستی
چاکه یه بکا له گهل بی باوه رانی مکه، بز ئه وه ی خزم و مناله کانی پباریزئی له نازاری
بی باوه ران، نه وه که به وه ی ئه مه وه نازاریان بدن، بۆیه نامیده کی نووسی بۆیان و، دای به ژنی
ئه دیده یست بچی بۆ مکه و، (۱۰) دیناریشی پی دا بوو، له نامه کدی دا نووسی بووی بۆیان:
نیردراوی خودا ئه یه وی بیت بۆ مکه و داگیری بکات ناگاتان له خۆ تانبی، دواپی خودا
سروشی نسا ده خواره وه، به و کاره ی (حاتیب) کرد بووی، پیغمه ره ﴿﴾ عدلی کوری
ئه بو تالیب و چدن که سنی تری نارد و فهرمووی: بچن بۆ فلان جینگه تووشی ژنی له بن ئه چنی بز
مکه، نوسراوینکی لایه لئی بسین و به ره لای بکدن، ئه گهر نه یدانن بدن له گهر دنی، نه وان
چوون و له و جینگه ده دا پیغمه ره ﴿﴾ دیاری کرد بوو، به و ژنه گه یشتن و، ژنه که ووتی: هیچ

ته فسیری زمان کۆری

﴿إِنْ يَتَّقُوا لَكُمْ أَغْدَاءَ﴾ نه گهر بی باوه ران ئیوه یان ده سبکه وی ووبتان بینن نه وان نه بن به دوژمنی ئیوه و، نازارتان نه دهن و دیلتان نه کهن. که واته ناردنی دؤستایه تی بؤلای نه وان هیچ سودی ناگه به ننی.

﴿وَيَسْطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتُهُمْ بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ﴾ وه نهو بی باوه رانه دهستی خویان و زمانی خویان به نازاره وه دریز نه کهن بؤلای ئیوه و، ناواته خوازن ئیوه له نایینی ئیسلامه وه وه رگه رین.

﴿لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصَلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ خزم و مناله کانتان نهوانه ی نهوتویان به رده وامن له سهر بی باوه ری و، له مه که به جی ماون له رۆزی دووایی هیچ سودی به ئیوه نابه خشن، خودا ئیوه و نهوان له یه ک جوی نه کاته وه، هه ندیکیان له دهستی هه ندیکیان رانه کهن، ئیوه بؤلای به هه شت و، مناله بی باوه ره کانتان بؤلای دۆزه خ و، خودا ناگاداره به شتی ئیوه نه یکه ن و ناگاداره به شتی نایکه ن.

قَدْ
كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا الْقَوْمِ هُمْ
إِنَابُءٌ وَأَوْامِكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا
وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلَّا
قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَا اسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ
رَبَّنَا عَلَيكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿١﴾ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا
فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَارْحَمْنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾
لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَنْ كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
وَمَنْ يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ﴿٣﴾ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ
بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ مَوَدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٤﴾

خودای مدزن داوا له موسلمانان نه کا چاو له ئیبراهیم و تاقمه که ی ئیبراهیم بکه ن له باره ی دؤستایه تی له گه ل بی باوه ران و، نهوان بکه ن به چاولیکراوی خویان، هه روک نهوان وازیان هینا

لە باوك و خزمایەتى خۆيان كە بى-باوەرپوون، ئىيەى موسلمانىش چاۋ لەوان بكنە و دۆستايەتى لەگەل خزم و منالى بى-باوەرى خۆتان مەكەن و، وازيان لى بهيتن و، لەو بارەوہ خودا ئەفەرموى:

﴿قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ﴾ بەراستى بۆ ئىيەى موسلمان ھەيە لە ھىزى باوەرھىتايى ئىبراھىم و كەسانىكى ئەوتۆ باوەرپان ھىناپو لەگەل ئىبراھىمدا پىشەوايى چاۋلىكردنىكى شىرىن، ئەوانىش ەك ئىيە نىشتمانى خۆيانيان بەجى ھىشت و وازيان لە خزمایەتى خۆيان ھىنا. كەواتە ئىيەيش بە وىندى ئەوان دۆسايەتى بى-باوەرپان مەكەن و ئەوان چۆنبوون، ئىيەيش وابن.

﴿إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَءَاؤُا مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ﴾ كاتى ئىبراھىم و ئەو كەسانەى لەگەلپاۋوون بە خزمە بت پەرستەكانى خۆيانيان ووت: بە راستى ئىمە لە ئىيە و شتى ئىيە ئەپپەرستى لەجگەى خودا بىزارىن. باوەرپان بە ئايىنى ئىيە و خوداكانى ئىيە نى. ە. ﴿وَبَدَأَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَخَدَّهٖ﴾ ە دۆزمنايەتى و رق و خۆشەويستى نىوان ئىمە و نىوان ئىيە ئاشكراۋو بە بەردەوامى ھەتا ئىيە باوەر بە خودا ئەھىتن بە تەنھا و واز لە بت پەرستى ئەھىتن.

﴿إِنَّا قَوْلُ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ﴾ بۆ ئىيەى موسلمان ھەيە چاۋ لە ئىبراھىم بكنە لە ھەموو كاريكىدا مەگەر لە گەتوگۆزى ئىبراھىما نەبى ووتى بە باوكى: بەراستى من داۋاى لىخۆشبوون ئەكەم بۆ تۆ لە خودا، لەو داۋاكارىيەدا چاۋى لى مەكەن و، ئىيە داۋاى لىخۆشبوون بۆ بت پەرستان مەكەن، ئەو داۋاى ئىبراھىمەش لەبەر ئەوہوو بەلئىنى دابوو بە باوكى بۆى پيارپىتەوہ لای خودا، وىستى بە بى بەلئىن دەرەنەچى، كە زانى باوەر ناھىنى وازى لى ھىنا.

لە پاشانا خوداى مەزن ڤوونى ئەكاتەوہ ئىبراھىم و تاقمەكەى بە چ جۆرى وازيان لە نىشتمانى خۆيان ھىنا و، چۆنيان پەناپرد بۆلاى خودا و چ شتىكىيان ووت:

﴿وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن شَيْءٍ﴾ ە ئىبراھىم ووتى بە باوكى: من ھىچ سوودى بە تۆ نابەخشم و، ناتوانم سزاي خودا لە تۆ لادەم ئەگەر بەردەوامى لەسەر بى-فەرمانى خودا و ھاۋەشى بۆ دابىنى، بۆيە بەلئىم بۆ دای ئومىدەوارپووم موسلمان بى.

﴿رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ﴾ ئىبراھىم و تاقمە باوەرپارەكانى لەگەلى دابوون لە خودا ئەپارانهوہ و، ئەيان ووت: ئەى پەرورەدگارى ئىمە: ئىمە ھەر پىشت بە تۆ ئەبەستىن و ھەموو كاريكمان بە تۆ ئەسپىرىن و، ھەر بۆلاى تۆ ئەگەرپىتەوہ، ھەر بۆلاى تۆيش ئەگەرپىتەوہ لە پاشەرۆژدا.

﴿رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ ئه ی پهره و ردگاری ئیمه تۆ بی باوه ریان زال مه که به سدر ئیمه دا و، سزaman مه ده به دهستی که سانیکه ئه و تۆ باوه ریان به تۆ نه هیناوه و، تۆ له ئیمه خوش به و، ئه ی پهره و ردگاری ئیمه. به راستی تۆ زۆر به دهسته لات و گه و ره ی، هه موو شتی ئه زانی و هه موو شتی له جینگه ی شیاوی خویا دانه نئی. بۆ زۆر تر هاندانی موسلمانان و چاو کردنیان له ئیبراهیم خودا به موسلمانان ئه فهرموی:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ﴾ به راستی بۆ ئیه ی موسلمان هه یه له کار و پیشه ی ئیبراهیم و ناقمه که ی دا چاو لیکردنیکه ی زۆر شیرین بۆ که سی به ئومیدی پاداشتی خودایی و، بترسی له سزای رۆژی دوایی.

﴿وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ﴾ و هه ر که سی واز له فهرمانی خودا به یئتی و، دۆستایه تی دۆزمنانی خودا بکا و، چاو له پیاو چاکان نه کا، دوا ی به راستی خودا پیوستی به درووستکراوانی خۆی نی یه. خودا خۆی له خۆیا شایسته ی ئه وه یه سوپاسی بکری له هه موو فهرمانه کانی دا.

﴿عَسَى اللَّهُ أَن يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُم مِّنْهُمْ مَّوَدَّةَ وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ ئیه به ئومیدی ئه وه بن خودا درووست بکا له نیوان ئیه ی موسلمان و له نیوان که سانیکه ئه و تۆ دۆزمنایه تی ئیه و یان کردووه خوشه ویستی و دۆسایه تی و، خودا یارمه تی یان بدا بۆلای باوه ره ییان و خودا زۆر به توانایه دۆزمنایه تی نه یه لی له نیوان تانا، خودا لی خوشبوونی زۆره بۆ گونا به ارانی پیشوو، زۆر خاوه نی به زه یی و میهره بانی یه.

ئه سمای که ی ئه بوبه کر که دایکی بت په رست بوو، ئه بوبه کر ته لاقی دا بوو، رۆژی دایکی ئه سما ویستی به یی بۆلای ئه سمای که ی و هه ندی دیاریشی بۆ هینا بوو، ئه سما دیاری یه که ی وه ر نه گرت و رینگه یشی یی نه دا به یته ناو خانووه که ی، بۆ ئه و مه به سه عائیشه ی خوشکی به باوکی خۆی ووت: په رسیار له پیغه مه ر بکا له و باره وه، بۆ روون کردنه وه ی و ولامی ئه و په رسیاره ئه م دوو ئایه تانه هاتنه خواره وه، پیغه مه ر ﴿ﷺ﴾ فهرمانی دا به وه رگرتی دیاری یه که و، جوونی دایکی ئه سمایش بۆلای و پیشوازی لی بکا و خودا فهرمو ی:

لَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم مِّن دِينِكُمْ أَنَّ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾ إِنَّمَا يَنْهَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُم

مِّن دِينِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوَلَّوْهُمْ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾

﴿لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ﴾ خودا قهده غدی نه کردوه له ئیوه له په یوندی کردنتان به که سانیکی نه وتو جەنگیان نه کردوه له گەل ئیوه له باره ی ئایینه وه و ئیوه یان دهر نه کردوه له نیشتمانی خۆتانا، ئیتر له دانیشتوانی مه که بن یا دانیشتوی جینگیه تر بن که ئیوه چاکه یان له گەل بکه ن و، دادپهروه بن بۆ نه وان. به راستی خودا که سانیکی خوش نه وی دادپهروه بن.

﴿إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوَلَّوْهُمْ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ به راستی خودا قهده غدی کردوه له ئیوه په یوندی کردن به که سانیکی نه وتو جەنگیان له گەل ئیوه کردوه له باره ی ئایینه وه و، ئیوه یان دهر کردوه له نیشتمانی خۆتانا و یارمه تی نه وان یان دابی له سهر دهر کردنی ئیوه که ئیوه دوستایه تی یان له گەل بکه ن و، یارمه تی یان بده ن و هه ر که سی یارمه تی نه و که سانه بدا، دووایی هه ر که سی یارمه تی نه و بی باوه رانه بدا سته میان له خۆیان کردوه و به دوستایه تی به.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ
مُهَاجِرَاتٍ قَامَتِ حُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ
فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَأَهُنَّ حِلُّهُنَّ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَءَاتُوهُنَّ
مَا أَنفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُم أَن تَنكِحُوهُنَّ إِذَا ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ
وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ وَسَأَلُوا مَا أَنفَقْتُمْ وَلَيْسَ لَكُمُ مَا أَنفَقُوا
ذَلِكُمْ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾ وَإِن فَاتَكُمْ
شَيْءٌ مِّنْ أَزْوَاجِكُم إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقِبْتُمْ فَتَاثُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ
أَزْوَاجُهُمْ مِّثْلَ مَا أَنفَقُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

له سالی شه شه می کۆچی دا پیغمهر ﴿ﷺ﴾ ناشته وایی مۆر کرد له گهل قوره یشی به کان، وهك له ئایه تی (١٠) ی سوره تی (نملو مته ح) دا باسی کرا، لهو ناشته وایی به دا هاتبوو: (ههر که سی له لای قوره یشی به کان هات بۆلای موحه مه د، بیگی پته وه بۆلای قوره یشی به کان، ههر که سی لای موحه مه ده وه جوو بۆلای قوره یشی به کان نه بیگی پته وه بۆلای موحه مه د، دوا ی مۆر کردنی نهو ناشته وایی به له نیوان هه ردو و لا دا، ژنی له قوره یشی به کان کۆچی کرد بۆلای نیر دراوی خودا، میرده بت په رسته کی به دوا یا هات، ووتی عه مه د: ژنه که مم به ده ره وه، چونکه تو مه رجت کردوو ههر که سی له لایه ن ئیمه وه هات بیگی پته وه بۆلامان. لهو باره وه بۆ روو نکر د نه وه ی فه رمانه کانی خودا بۆ نهو ژنانه ی نهو تو با وه رپان هی نا وه، میرده کانیا ن بت په رستن، بۆ نهو ژنانه ی له ئایینی ئیسلام وه ر نه گه رپن، خودای مه زن ئه م دوو ئایه تانه ی نارده خواره وه و فه رموو ی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مِهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ ۚ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ﴾ نه ی که سانیکی نهو تو با وه رپان هی نا وه: هه ر کاتی ژنانی با وه ردار کۆچیا ن کرد بۆلای ئیوه له مه که وه بۆ مه دینه، دوا ی ئیوه نهو ژنانه تا قی بکه نه وه، بۆ نه وه ی بزانه به راستی با وه رپان هی نا وه یا به ده م نهك به دل، خودا زانتره به با وه ره ی تانی نهوان له نا وه ر و کدا.

﴿فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَآثُوهُنَّ مَا أَنْفَقُوا﴾ دوا ی نه گه ر ئیوه ی موسلمان زانیان به راستی به دل با وه رپان هی نا وه، دوا یی ئیوه نهو ژنانه مه گی پته وه بۆلای بی با وه رپان، نهو ژنانه ره وانی ن بۆ بی با وه رپان و، نهو بی با وه رپانه یش بۆ ژنانی با وه ردار ره وانی ن و، قه ده غه ن له یه کتری و، ئیوه نهو شته ی میرده کانیا ن به خشیویانه بهو ژنانه له ماره یی و، ئیوه بیان ده نه وه.

﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَكَحُّوهُنَّ إِذَا أْتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ﴾ وه هیچ گونا هێ له سه ر ئیوه ی موسلمان نی به که ئیوه نهو ژنانه ی کۆچیا ن کردوو له لایه ن بی با وه رپانه وه بۆلای با وه رپارا ن، ئیوه ماره یان بکه ن دوا ی کۆتایی عیده، کاتی ئیو ماره یی به دن بهو ژنانه با وه رپان هی نا وه و میرده کانیا ن بی با وه رپان.

﴿وَلَا تُنْسِكُوا بِعَصَمِ الْكُوفَرِ﴾ وه ئیوه ی موسلمان په یویست مهن به نیکا حی نهو ژنانه ی بی با وه رپان و، په یوه ندی ژن و میردایه تی له نیوان تانا نه ما وه، چونکه ژن و میرد بی با وه رپاون و، دوا ی بیاهه که با وه رپا هی نا و، ژنه که له سه ر بی با وه رپا مایه وه، نهو ژنه قه ده غه نه بی له سه ر نهو بیاهه، نیکاحه که یان بوچ نه بیته وه. هه ره وه ها ژنه که یش به بی میرده که ی موسلمان بی و قه ده غه نه دن له یه کتری و، نه گه ر ژن و میرد هه ردو و لا یان با وه رپارا بون، یه کینیا ن له ئایین وه ره گه را نیکاحه که یان بوچ نه بیته وه.

﴿وَأَسْأَلُوا مَا أَنْفَقْتُمْ وَلَيْسَ أَلْوَا مَا أَنْفَقُوا ذَلِكَمْ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ وه ئیوهی موسلمان داوای ئه و شته بکهن به خشورتانه به مارهیی به ژنه کاننان و، ئیوه موسلمان بوون و، ئهوان باوهریان نه هیناو، بی باوهریانیش داوای ئه و شته بکهن به خشویانه به ژنه کاننان و، ژنه کاننان موسلمان بوون و، ئهوان باوهریان نه هیناو، ئه و ی باسکرا فرمانی خودایه، فه مان ئه دا له نیوان ئیوه دا و، نای بی فرمانی خودا بکهن و، خودا به هه موو شتی ئه زانی، هه موو شتی له جینگه ی شیای خویا دانه نی.

﴿وَإِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاتِبْتُمْ﴾ وه ئه گهر ئیوهی باوهردار له کیستان چووبی شتی له مارهیی ژنه بی باوهره کاننان، له و ژنانه ی له ئیوه هه له اتبوون و، چووبوون بۆلای بی باوهریان و، ئه و شته ی نه دا بو به میرده باوهرداره که ی، دوا یی ئیوه تووشی بی باوهریان بوون و سه رکه وتن په سه ری یاندا، ده سته کوته تان له وان گرت.

﴿فَاتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَزْوَاجُهُمْ مِثْلَ مَا أَنْفَقُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ﴾ دوا یی ئیوهی موسلمان به خشن به که سانیکی ئه وتو ژنه کاننان چوون بۆلای بی باوهریان و و وینه ی شتی له مارهیی به خشویانه له وان له و ده سته کوته گرتو وتانه له بی باوهریان و، ئیوه له خودایه کی نه وتو بزسن ئیو باوهرتان بی هیناو.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يَبَايَعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَدَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايَعْنَهُنَّ وَأَسْتَغْفِرْ لَهُنَّ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٢﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَيْسُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَبِيسُ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ ﴿١٣﴾

کاتی مه که داگیر کرا بیوان بۆل بۆل ئه هاتنه خرمه ت پیغه مه ر ﴿١٢﴾ و، په ایمانیان ئه دا به پیغه مه ر گو ی ریا ئی فرمانی خودا بن و، دوا یی ئه وانیش ژنان ئه هاتن و په ایمانیان دا به پیغه مه ر ﴿١٣﴾ به گو ی ریه ی ئه و فرمانانده ی خودا ئه فدرموی له باره ی ژنانه وه که ئه فدرموی: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يَبَايَعْنَكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا﴾ هه رکاتی ژنانی بی باوهر هاتن بۆلای تو پابه ندی فرمانی تو بن و، خویان بفروشن له رینگه ی فرمانی خودادا له سه ر ئه وه ی هیه ج شتی نه کهن به هاوبه ش بۆ خودا.

﴿وَلَا يَسْرِقْنَ﴾ و لەسەر ئەوهی دزی نەکەن لە مێرده‌کانیان و جگه‌ی مێرده‌کانیان، لەو کاته‌دا هیندی دایکی مو‌عاویه و ژنی ئەبوسوفیان ووتی: ئەی نێردراوی خودا: ئەبووسوفیان پیاویکی پ‌ژده و به‌ راستی من داریی ئەوم لە ناوداوه، ئایا فەرمانت به‌ چیه‌؟ پ‌یغه‌مه‌ر فەرمووی: ئەو کاره‌ بکه‌ به‌و مەرجدی له‌ پ‌یوستی خۆت و مناله‌ کانت زۆرت نه‌بێ.

﴿وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ﴾ وه‌ لەسەر ئەوهی داوین پ‌یسی نەکەن و، مناله‌ کانی خۆیان نه‌ کوژن، لەو سەرده‌مه‌دا هەندێ له‌ ه‌ۆزه‌ کانی عه‌ره‌ب کچه‌ کانی خۆیانان زیند به‌ چال نه‌ کرد، کاتی وانه‌بوو له‌ ترسی هه‌ژاری منالی خۆیانان نه‌ کوشت کور بوونایه‌ یا کج.

﴿وَلَا يَأْتِينَ بُهْتَانٍ يَفْتَرِيَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلِهِمْ﴾ وه‌ لەسەر ئەوهی ئەو ژنانه‌ نه‌یه‌ن به‌ درۆیکه‌وه‌ خۆیان هه‌لێ به‌ست و، بلێن: ئەو منداله‌ی ئیمه‌ په‌یدا بووه‌ له‌ مندالده‌نی ئیمه‌ که‌ که‌وتوو نه‌ته‌ نیوان ده‌ست و پ‌یماندا، له‌م مێرده‌ی ئیمه‌ و، نه‌ د‌ۆزراوه‌ ته‌وه‌، له‌ داوین پ‌یسی په‌یدا نه‌بووه‌، ئەو فەرمووده‌ی خودایه‌ له‌وه‌وه‌ هاتوو هەندێ له‌ ژنان منالیکێ د‌ۆزراوه‌یان نه‌ کرد به‌ منالی خۆیان و، به‌ مێره‌کانیان ئەووت له‌ تۆیه‌، یا داوین پ‌یسیان نه‌ کرد و منالیان ببوایه‌ ئەیان ووت له‌ تۆیه‌، یا ئەیان ووت: ئیمه‌ پاکین که‌چی له‌ حه‌یز داوون.

﴿وَلَا يَعْصِيكَ فِي مَعْرُوفٍ﴾ وه‌ لەسەر ئەوهی ئەو ژنانه‌ بی‌ فەرمانی تۆ نه‌کەن و له‌ هه‌موو شتیکه‌ خودا فەرمانی بی‌ نه‌دا، یا قه‌ده‌غه‌ی نه‌کا له‌ هه‌مووز فەرمانه‌ کانی دا، به‌ تایبه‌تی به‌ وینه‌ی هه‌ل‌دان و گریان به‌سەر مردوواندا و، له‌ رووی خۆیان ئەده‌ن و یه‌خه‌ی خۆیان دانه‌درن و په‌لکه‌ ق‌ژ برینی خۆیان ب‌ۆ مردووان به‌ کار نه‌هێن.

﴿فَبَايِعْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ د‌وای ئەو بریاره‌یان تۆ به‌لێن و په‌یمانه‌کانیان لێ وه‌ربگره‌ و، تۆ داوای لێ‌خ‌وشبوون بکه‌ ب‌ۆ ئەو ژنانه‌ له‌ خودا. به‌ راستی خودا لێ‌بوورده‌نی زۆر ب‌ۆ که‌سانێ باوه‌ر نه‌هێن و بی‌ فەرمانی خودا ناکەن و، زۆر میه‌ره‌بانه‌ ب‌ۆ ئەو که‌سانه‌ په‌شیمان نه‌بنه‌وه‌.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَئِسُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ﴾ ئەی که‌سانیکێ ئەوتۆ ئیوه‌ باوه‌رتان هیناوه‌: ئیوه‌ د‌ۆستایه‌تی مه‌کەن له‌ گه‌ل تاقمی خودا خه‌شی لێ‌ گرتوون، یارمه‌تی‌یان مه‌ده‌ن، به‌ راستی ئەو که‌سانه‌ بی‌ ئومێدن له‌ پاداشتی ر‌ۆژی دووایی، به‌ وینه‌ی بی‌ ئومێدی بی‌ باوه‌ران ب‌ۆ هاتنه‌وه‌ی دانیشتروانی گ‌ورستان و به‌ ته‌مای هاتنه‌وه‌یان نه‌ماون.

ئەو فەرمووده‌ی خودایه‌ له‌وه‌وه‌ هاتوو هەندێ له‌ باوه‌ردارانێ هه‌ژار، ئامه‌ش‌ۆی جووه‌کانیان نه‌ کرد، له‌ گه‌لیان دانه‌نیشتن له‌به‌ر ئەوه‌ی هەندێ به‌روبوومی ئەوانیان ده‌ست بکه‌وێ، وایش ئەبوو هه‌والی نه‌یتی موس‌لمانانی به‌وان نه‌ گه‌یاند، ب‌ۆیه‌ خودای مه‌زن ئەو د‌ۆستایه‌تی‌یه‌ی ئەوانی قه‌ده‌غه‌ کرد له‌ گه‌ل جووه‌کان.

﴿ سوره تی سهف ﴾

له مه دینه هاتووته خواره وه. هندی له زانیان لایان وایه له مه که هاتووته خواره وه.
ژماره ی نایه ته کانی (۱۴) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
﴿١﴾ يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٢﴾
كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ ﴿٣﴾ إِنَّ
اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقِيمُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا كَانَهُمْ
بُتَيْنَ مَرْصُوصٍ ﴿٤﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَتَقَوْمِ لِمَ
تُؤْذُونَنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا
زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥﴾
وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ بَنِي إِسْرَءِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا
لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا
جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿٦﴾

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

﴿سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ هه رشتی له ناو ناسمانه کان
و له ناو زهوی دان دوری ده رته برن بۆ خودا له هه رشتی شایسته ی پله ی بهرزی خودا نه بی و،
خودا زۆر گه وره و به دهسته لاته و به توانایه، زۆر زانیایه هه موو شتی له جینگه ی شیاوی خویا
دانه نی.

به ره له وهی ده ست بکه ین به مانا کردنی مانای نایه ته کانی دوایی، پتویسته بزانی که
ناده میزاد له باره ی بیر و باوه ره وه چوار به شن.

ته فسیری زمانا کۆبی

۱- بەشیکیان بە ئاشکرا و بە نهیتی باوه‌ریان بە ئاینی پرۆز نی‌یه، بە هه‌موو جوۆری به کردار و به گوفار دژایه‌تی بۆ ئیسلام ده‌رنه‌برن. بێگومان فەرمووده‌ی ﴿يَا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ﴾ ئه‌وان ناگرێته‌وه.

۲- تاقمی تریان به ئاشکرا ده‌ری نه‌برن که موسلمانن، به‌لام له نهیتی دا و له دله‌وه پروایان به ئاینی ئیسلام نی‌یه، له ژیره‌وه فیل و بوختان و پیلان ساز نه‌ده‌ن له دژی ئاینی ئیسلام، ئه‌و به‌شه‌ش پێیان ناوتری موسلمان، فەرمووده‌ی خودا به ئه‌ی باوه‌رداران نابانگرێته‌وه.

۳- تاقمی تریان به نهیتی و به ئاشکران باوه‌ری بێگومانیان هه‌یه به ئاینی ئیسلام و، هه‌ر به‌لێن و په‌یمانێ به کاربهێتن به راستی نه‌یکه‌ن. به‌لام هه‌ندێ کاره‌ساتی ناهه‌مووار له هه‌ندێ کاتا ڕینگه‌یان پێ نه‌گرێ و ناتوانن به‌لێنه‌کانیان به‌هێنه‌ دی، ئه‌و تاقمه‌ خاوه‌نی بیان و نابنه‌ جینگه‌ی سزا.

۴- تاقمی تر هه‌ن گفتوگۆ نه‌که‌ن و به‌لێن نه‌ده‌ن و ئاوات نه‌خوازن که خودا فەرمانیان پێ‌یدا به‌ جه‌نگ کردن و کاری چاک هه‌تا بیکه‌ن، ئه‌و تاقمه‌ کۆمه‌لێ بوون پێش نه‌وه‌ی خودا فەرمانیان پێ‌یدا به‌ پێرست کردن جه‌نگ له‌ گه‌ل بێ‌باوه‌ران نه‌یان ووت: نه‌گه‌ر بمانزانی چ کارێ خودا لای چاکه‌ ئه‌و کاره‌مان نه‌کرد هه‌تا نه‌مردین، که‌چی کاتی خودا فەرمانی به‌ جه‌نگ کردن دا له‌ ڕینگه‌ی خودادا و، ئاواته‌که‌یان هاته‌دی له‌ به‌لێنی خۆیان په‌شیمان بوونه‌وه و، ویستی خۆیان پوچ کرده‌وه، ئێز له‌به‌ر سستی خۆیان بوو، یا له‌ ترسا یا له‌به‌ر ته‌مه‌لی. ئه‌و تاقمه‌ باوه‌رداران. به‌لام باوه‌ره‌که‌یان لاوازه و، ویستی‌یان سسته و، خودای مه‌زن ڕووی فەرمووده‌ی خۆیان ئاراسته‌ نه‌کا و نه‌فهرموی:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾ ئه‌ی که‌سانێکی نه‌وتۆ باوه‌رتان هه‌تاوه: له‌به‌ر چ شتیکه‌ شتی نه‌لێن و ئه‌و شته‌ ناکه‌ن. داوای شتی نه‌که‌ن و که‌ فەرمانتان پێ‌درا بیکه‌ن بۆ نایکه‌ن؟ گه‌راهیکی گه‌وره‌یه‌ لای خودا که‌ ئێوه‌ شتی به‌لێن داوای کردن پکه‌ن و نه‌یکه‌ن.

﴿إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُورٌ﴾ به‌ راستی خودا که‌سانێکی نه‌وتۆ جه‌نگ بکه‌ن له‌ ڕینگه‌ی ئاینی خودا، ڕیز نه‌ده‌ن له‌به‌رده‌م دوژمنانی ئاینیدا خۆشی نه‌وێن، به‌ جوۆری ئه‌وان ڕیز نه‌ده‌ن: به‌ وینه‌ی دیواری خانویه‌ وان خشت و پارچه‌کانی پالیا‌ن دا‌بێ به‌یه‌ که‌وه. بۆشایی له‌ ئێرانیا نه‌بێ و، به‌ مسی تواوه‌ پرکرایته‌وه.

خودای مه‌زن موسلمانان ناگادار نه‌کا و بیریان نه‌خاته‌وه که‌ بێ‌فەرمانی پێغه‌مه‌ران نه‌نجامیکی زۆر خرابی نه‌بێ له‌ کاتی جه‌نگدا و، به‌سه‌رهاتی موسا و تاقمه‌که‌ی بیری موسلمان نه‌خاته‌وه و نه‌فهرموی:

﴿وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تُلَاحِظُونَ رَسُولَ اللَّهِ إِلَيْكُمْ﴾ وہ نبيو بیری
 ٲو کاتہ بکنہوہ: موسا بہ تاقمہ کدی خوئی ووت: ئہی تاقمی من: لہ بدر چ شتی نبيوہ نازاری
 من ئہدہن و بی فہرمانی خودا ئہ کدن، بہوہی کہ من ہاروونم کوشتوہ و، ئہلین من وورگم
 دراوہ و، داوای بینبی خودا ئہ کدن و، بہ راستی نبيوہ ئہ زانن من نیردراوی خودام بولای نبيوہ و،
 پیوستہ نیردراوی خودا ریڑی لی بگیری و لہ کاری بیڑلیکراوہوہ دوور بخریتہوہ. نازاردانی
 موسا بہ زور شتی تر بوہ: ئہیان ووت: نیمہ نارام ناگرین لہ سہر یدک خواردہ مہنی و، تو و
 خودای خوٹ برؤن جہنگ بکن و شارہ کانی بگرن، دواپی نیمہ لہو جیگانہدا دائہ نیشین و،
 جووہ کان بہوہوہ نہوہستان و دووای موسا بہ عیسیان ووت کوری نہ جارہ، بہ ریڑ مہریم
 داوینیبسی کردوہ، وہک لہ ئینجیلی (متی) ئہسحاحی (۱۳) ئایہتی (۵۵) و لہ ئینجیلی
 مہرقوس ئہسحاحی (۶) ئایہتی (۳) بہ زہقی ہاتوہ، کہ جووہ کان ٲو بوختانہیان کردوہ بہ
 مہریمہدا.

﴿فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ دواپی کاتی جووہ کان لایاندا
 لہ راستی بہہوئی نازاردان و بی فہرمانی موساوہ، خودا دلی ئہوانی لادا لہ وہرگرتی راستی
 و، بیگومان خودا ہیچ کہسی لہ ریگہی راستی لانادا و مہگر خوئی خراپہ ہہلیریڑی
 بہسہرہستی خوئی و، خودا رانومایی تاقمی ناکا لایاندایی لہ پہرستی خودا.

﴿وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ
 التَّوْرَةِ﴾ وہ نبيوہ بیری ٲو کاتہ بکنہوہ: عیسی کوری مہریم ووتی: ئہی بدنوئیسرایلی: بہ
 راستی من نیردراوی خودام بولای نبيوہ، بروام بہو فہرمانانہ ہدیہ لہ ناو تہوراتان و، بہ فہرمانی
 نامہ کانی ٲو پیٹمہرانہ لہ پیش منہوہ بوون و نیردراوی خودان.

﴿وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ﴾ وہ من موڑدہ ئہدہم بہ پیٹمہر و نیردراویکی
 خودا لہ دواپی من دیت بولای ہموو ئادہمیزاد ناوہ کدی (ئہمہدہ) و لہ تہوراتا بہو ناوہو
 ناوہراوہ، ئہمہد یدہ کیکہ لہ ناوہ کانی پیٹمہر ﴿﴾.

﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُبِينٌ﴾ دووایی ہدیرہ کی لہ ئہمہد و لہ موسا چوون
 بولای بدنوئیسرایلی بہ کان بہو بہلگہ ناشکرانہوہ، ووتیان: ئہوانہ جادویہ کی ناشکران و،
 باوہریان بی ناہیتین.

خودای مدزن لہو ئایہتہی پیشودا زور بہ زہقی رایگہیانددوہ کہ ٲو تہوراتہی ہاتوہتہ
 خواردہ بڑ سہر موسا و، ٲو ئینجیلہی ہاتوہ بڑ عیسا موڑدہیان داوہ بہ ہاتی پیٹمہر و
 راستی پیٹمہر.

قورئان بۆ راستی ئەو مۆژدەیه بێ باکانه رووبەرۆوی زاناکانی گاوور و جووه‌کان وه‌ستاوه، ئەوانیش نه‌یانتوانیوه به‌ دۆری ب‌خه‌نده‌وه، میژووی رابردوویش باسی ئەوه‌ی نه‌کردووه به‌ درۆیان خستییته‌وه، هه‌رچه‌نده‌ ئەوپه‌ری دۆژمن و دژی قورئان بوون، ب‌گه‌ر زانا خاوه‌ن داده‌کانی به‌ نوێسرایلی موسلمان بوون و راستی قورئانیان راگه‌یانده‌، به‌ وێنە‌ی عبدالله‌ی کوری سه‌لام و هاوڕێکانی، له‌ گه‌ڵ ئەوه‌یشدا ئەو زانایانه‌ دایان نابوو دۆژمنایه‌تی پێغه‌مه‌ری خودا بۆخۆیان، ئەگه‌ران به‌ شوێن هه‌له‌یه‌ کدا پێغه‌مه‌ری بێ به‌ درۆ ب‌خه‌نده‌وه. زانای به‌رپێر مامۆستا (موحه‌مه‌د جه‌واد موغنیه‌) له‌ ته‌فسیره‌که‌ی خۆیا (الکاشف) ئەم په‌رسیار و وولامانه‌ی دووایی هاتوون. زۆرم بێ چاکه‌ نووسینیان:

په‌رسیار: ئەگه‌ر جووه‌کان یا گاوه‌کان به‌ موسلمانێ ب‌لێن: قورئانی ئێوه‌ به‌ زه‌قی له‌سه‌ر ئەوه‌یه‌ که‌ ته‌ورات و ئینجیل مۆژدەیان داوه‌ به‌ پێغه‌مه‌رایه‌تی موحه‌مه‌د ﴿ﷺ﴾، که‌چی شوێنه‌وار و نیشانه‌یه‌ له‌و ته‌ورات و ئینجیله‌ی له‌لای ئێمە‌ن ئەو داوایه‌ی قورئانیان تێدا نی‌یه‌؟ وه‌لام: ئەگه‌ر ئەو په‌رسیاره‌یان کرد، ئەو موسلمانە بۆی هه‌یه‌ ب‌لێ له‌ وولامی ئەواندا: زانایانی جووه‌کان و گاوه‌کان خۆیان ئەو وولامه‌یان لایه‌ و ووتوویانه‌: (که‌ ته‌وراتی سه‌ره‌کی که‌ هاتووته‌ خواره‌وه‌ بۆ سه‌ر موسا نه‌ماوه‌ و له‌ناوچووه‌، دوا‌ی چەن سالی پیاوی ووتوویه‌تی: من ته‌وراتم له‌به‌ره‌ و، داواکه‌ی خۆی نووسی و ووتی: ئەمه‌ ته‌وراته‌ و ئێوه‌ بیکه‌ن به‌ ته‌ورات بۆخۆتان).

هه‌روایش و به‌و شیوه‌یه‌ به‌ ئینجیلی سه‌ره‌کی و راستی که‌ نێردراوه‌ بۆ سه‌ر عیسا نه‌ماوه‌ و له‌ ناوچووه‌. زۆر سه‌یر و سه‌مه‌ریه‌، ئەو ئینجیله‌ که‌ به‌ بریاری خۆیان نه‌ماوه‌، له‌ دوایدا زۆرتر له‌ په‌نج ئینجیلی ئی په‌یدا بووه‌. هه‌تا له‌ سالی (٣٢٥)ی زایینی سه‌رۆکه‌کانی گاور کۆبوونه‌وه‌ بریاری په‌سه‌ندکردنی چوار ئینجیلیان دا، له‌ گه‌ڵ ئەوه‌یشدا به‌ گوێره‌ی بریاری هه‌موو گاوه‌کان عیسا یه‌ك ئینجیلی بۆ هاتووه‌. چ شتی بوو ئەو تا که‌ ئینجیله‌ بکا به‌ چوار ئینجیل؟ ئەگه‌ر بریاری (٣) ئینجیلیان بدایه‌، ئەو کاته‌ ئه‌بێ‌را بۆ هه‌ریه‌که‌ له‌و سێ (أقنومانه‌) ئینجیلی دانراوه‌.

گه‌وره‌ترین به‌لگه‌ له‌سه‌ر ئەوه‌ی ئەو ئیمجیلانه‌ دانراوی پیاوانی که‌نیه‌ن و ئینجیلی عیسا نین ئەوه‌یه‌: که‌ ئەو ئینجیلانه‌ باسی هه‌ل‌واسین و ناشتی عیسا نه‌که‌ن له‌ گۆردا و باسی کۆتایی ژیا‌نی عیسا نه‌که‌ن له‌سه‌ر زه‌وی، دوا‌ی ئایا ئه‌بێ‌ عیسا س‌روشی بۆ هاتبێته‌ خواره‌وه‌ دوا‌ی هه‌ل‌واسینی و ناشتی له‌ گۆردا و، ب‌یگومان شتی وا نابێ و ناگونجی، ئەگه‌ر له‌وانه‌ بێ شتی وایی، چۆن ئه‌بێ‌ و، نه‌گونجی لای ئەقل که‌ بێته‌ خواره‌وه‌ بۆ سه‌ر عیسا س‌روشی بنووسریته‌وه‌ له‌ ئینجیلیکا هاتبێته‌ خواره‌وه‌ دوا‌ی به‌رزبوونه‌وه‌ی عیسا بۆ ئاسمان و کۆتایی بێ هاتنی ژیا‌نی و بێ به‌ چوار ئینجیل؟

پرسیار: له چ جیکه‌یه‌که‌وه ئیمدی موسلمان ده‌ستمان ته‌که‌وئ که ئه‌و بریارانه زانا‌کانی گا‌و‌ور و جو‌وه‌کان دا‌ویانه که ئه‌و ئینجیل و ته‌وراته‌ی هات‌و‌ونه‌ته‌ خواره‌وه بو‌سه‌ر عیسا و موسانه‌ما‌ون و له‌نا‌و‌چو‌ون؟

وه‌لام: له زۆر ژماره‌ی نامه‌کانی خۆیان به‌ زمانی عه‌ره‌بی و جگه‌ی عه‌ره‌بی دا‌یان نا‌و‌ون، بو‌ نمو‌ونه: یه‌کیك له‌و نامه‌نه به‌ زمانی عه‌ره‌بی دا‌نرا‌وه به‌ نا‌وی (قاموس کتاب المقدس) که (٢٧) زانا به‌شداری‌یان کرد‌و‌وه له‌ دا‌نانی ئه‌و نامه‌ پیرۆزه‌دا له‌ با‌سی ووشه‌ی (یوشیا)‌دا، له‌و نامه‌یه‌دا ئه‌لئ: (له‌و شانه‌یه‌ گومان‌ی تیدا‌نی‌یه، که به‌ راستی زۆریه‌ی نامه‌ پیرۆزه‌کان له‌نا‌و‌براون، یا له‌ نا‌و‌چو‌ون له‌ کاتی وه‌رگه‌رانی گا‌و‌ور و جو‌وه‌کان و، کاتی چه‌وسانه‌وه‌یان). هه‌روه‌ها له‌ با‌سی ما‌وه‌ی (أسنا‌ر) له‌فه‌ره‌هه‌نگی نامه‌ی پیرۆزدا ئه‌لئ: (بیروبو‌چو‌ونی تر هه‌یه ئه‌لئ: که‌سیکی ئه‌وتۆ شی‌وه‌ی یا‌سای دا‌وه به‌سه‌ر نامه‌کانی به‌لئتی کۆندا (أسنا‌ العهد القدیم) ئه‌و که‌سانه‌ن نامه‌کانیان نو‌وسیه‌ته‌وه). بیروبو‌چو‌ونی تر هه‌یه ئه‌لئ: ئه‌و که‌سانه‌ن نامه‌کانیان نو‌وسیه‌ته‌وه که له‌ لایه‌ن ر‌و‌حو‌لق‌ودسه‌وه یا‌رمه‌تی‌یان درا‌وه و، له‌گه‌ل نو‌وسه‌ره‌کاندا پی‌شه‌وا‌کانی گا‌و‌ور و جو‌وه‌کان ئه‌و نامه‌نه‌یان وه‌رگرت وه‌ک یا‌سا بو‌خۆیان به‌ ر‌انو‌ومایی (روح القدس) بو‌خۆیان. ئه‌و بریار و بیروبو‌چو‌ونانه گومان‌یان تیدا‌نی‌یه که نامه‌ پی‌ش‌و‌وه‌کان له‌نا‌و‌چو‌ون و، به‌ راستی کۆمه‌لئ ئه‌و نامه‌نه‌یان نو‌وسیه‌ته‌وه و شی‌وه‌ی یا‌سایاندا‌وه به‌سه‌ریاندا له‌ لایه‌ن خۆیان‌ه‌وه له‌سه‌ر هه‌ر بیروبا‌وه‌پێی، به‌ یا‌ری‌ده‌ی (روح القدس) به‌ گو‌یره‌ی بیروبا‌وه‌پکه‌ی تر.

وه له‌ لای ئیمه‌ یه‌کسانه‌ به‌ بیروبو‌چو‌ونی هه‌ر کام له‌و دوو بیروبو‌چو‌ونانه وه‌رگرین ئه‌نجامه‌که هه‌ر یه‌که، ئه‌ویش ئه‌وه‌یه: بریاری بی‌گومان‌یان دا‌وه ئه‌م نامه‌ تازانه نامه‌ سه‌ره‌کی و یه‌که‌م جاره‌که‌ی موسا و عیسا نی‌یه و، ئه‌واندی ئه‌وان له‌ نا‌و‌چو‌ون و، له‌ جیکه‌ی ئه‌واندا، نو‌وسرا‌وه تازه‌کانی‌یان نو‌وسیه‌ته‌وه که‌سانیکی ئه‌وتۆن به‌ گومان‌ی خۆیان پیرۆزن، یا تا‌قمی‌ تر پیرۆزی‌یان دا‌وه به‌وان و به‌لایانه‌وه و‌اب‌و‌وه پیرۆزن و، هه‌مو‌ویان (روح القدس) یا‌رمه‌تی دا‌و‌ون. ر‌و‌ح‌لق‌ودس به‌لای ئه‌وان‌ه‌وه بریتی‌یه له‌ (ئوقنومی) سی‌هه‌م، بۆیه نا‌ونرا‌وه به‌ (روح) چونکه ژیا‌ن ئه‌و در‌ووستی کرد‌و‌وه، پیرۆزیشه، چونکه کاری ئه‌و پا‌ک‌کرد‌نه‌وه‌ی دئی با‌وه‌ردارانه به‌ گومان و بیروبو‌چو‌ونی گا‌و‌وره‌کان. ئه‌وه‌ی با‌س‌کرا را‌و‌بو‌چو‌ونی جگه‌ی زانیانی ئیسلامه.

زانیانی ئیسلام به‌ ده‌یان نامه‌یان هه‌یه، به‌لگه‌ن له‌سه‌ر گۆرانی ته‌ورات و ئینجیل، وه‌ک نامه‌ی (اظهار الحق) دا‌نرا‌وی (شیخ ر‌ه‌مه‌ت‌ولای هیندی) که سه‌د به‌لگه‌ی با‌س‌کرد‌و‌وه له‌سه‌ر گۆرینی ته‌ورات و ئینجیل، که خا‌وه‌نی ته‌فسیری (ئه‌له‌نار) له‌ با‌سی ئایه‌تی (٤٦)‌ی سو‌وره‌تی نی‌سا‌ئدا با‌سی کرد‌و‌وه، له‌ نامه‌ی (الرحلة المدرسية) دا‌نرا‌وی شیخ جه‌وا‌دی ئه‌لبه‌لا‌عنی. له‌ نامه‌ی (محمد رسول الله في بشارات الأنبياء) دا‌نرا‌وی مو‌حه‌مه‌د ئه‌ل‌غه‌فار. نامه‌ی (محمد رسول الله

هکذا بشرت الاناجیل) دانراوی زه خاوی میخائیل. نامه ی (البشارات والمقارنات) دانراوی شیخ موحه مد صادق ته هرائی. نه وانه هدموویان پرن له بهلگه ی بیگومان له سه رگورینی ته ورات و نینجیل. له وانه ی نه م سدرده مه.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ
عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَىٰ إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ
﴿٧﴾ يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ
الْكَافِرُونَ ﴿٨﴾ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ
عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾ يَتَأَيَّأُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهْلَ أَذْلِكُمْ
عَلَى تَحَرُّقٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ﴿١٠﴾ تَوَمَّنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَجْهَدُونَ
فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَٰلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١١﴾
يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسْكَنٍ
طَيِّبَةٍ فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١٢﴾ وَأُخْرَىٰ تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ
مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٣﴾ يَتَأَيَّأُ الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا
أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ
قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَآمَنَتْ طَائِفَةٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ
وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ ﴿١٤﴾

﴿وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَىٰ إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ وه چ كه سنی بن سته مكارتر له وه كه سه ی درۆ و بوختان هه له به ستنی و بیدا به سه ر خوا دا، پیغه مهر و قورئان به درۆ بخاته وه، بلی: نه و شته ی موحه مد هیتاویه درۆ و بوختانه و، ئایه ته کانی قورئان جادو وه و، له بهر نه وه نه وه كه سه داوای لی نه کری خوی بدا به ده ست فرمانه کانی خودا و سه رشوری فدرمووده ی خودایی و بیته ناو به ختیار ی هه دروو جیهانه وه و، خوی بکا به جینگه ی خه شمی خودا به سه دریا و، خودا رانوما یی تا قمی سته مکاران ناکا له خویان و به سه ره به ستنی خویان نه یکه ن.

﴿يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ بی باوه‌پان ئه‌پانه‌وی پرووناکی ئایینی خودا به‌هۆی فووی ده‌میانده‌وو، به‌و بوختانکردنه‌یان و تاوانج گرتنیان له‌ قورتان که جادوو به‌یکوژینه‌وه، خودا پرووناکی ئایینی خۆی ته‌واو ئه‌کا و بلاوی ئه‌کاته‌وه به‌ ناو هه‌موو بوونه‌وه‌راند و ئه‌گاته‌ ئه‌وپه‌ری توانای خۆی و، با وه‌کو بی باوه‌پان پێیان ناخۆشیی و لایان گرانیی.

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ﴾ خودا که‌سیکی ئه‌وتیه‌نێدرای خۆی ره‌وانه‌ کردوو به‌ قورتانیکه‌وه‌ شاره‌زایی که‌ری ئاده‌میزاده‌ بۆلای ریگیه‌ی راست، به‌ نه‌ته‌وه‌یه‌ک و به‌ ئایینیکی راست و دادپه‌روه‌ر، له‌به‌ر نه‌وه‌ی سه‌ری بخا به‌سه‌ر هه‌موو ئایینه‌کانی تر دا و، با وه‌کو بت په‌رستان پێیان ناخۆشیی و لایان گرانیی و، خۆیان ماندوو‌بکه‌ن بۆ له‌ ناو‌بردنی و، رسوا ئه‌بن و ئابروویان ئه‌جی.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنْجِيكُمْ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ تَأْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ ئه‌ی که‌سانیکی ئه‌وتو باوه‌رتان هیناوه‌: ئایا من شاره‌زایی ئیوه‌ به‌که‌م له‌سه‌ر بازرگانی‌یه‌ ئیوه‌ رزگار بکا له‌ سزایه‌کی خاوه‌ن ئازار. ئه‌و بازرگانی‌یه‌ بریتی‌یه‌ له‌وه‌ی ئیوه‌ باوه‌ر به‌یتن به‌ خودا و به‌ نێدرای خودا و خۆتان ماندوو‌بکه‌ن له‌ ریگیه‌ی سه‌رکه‌وتنی ئایینی خودا و، به‌هۆی به‌خشینی دارایی و دانانی له‌شی خۆتان له‌و ریگه‌یه‌دا، ئه‌و باوه‌ره‌یتان و کۆشش و دارایی به‌خشینی خۆتان و دانانی گیانی خۆتان له‌ ریگیه‌ی خودادا چاکه‌ره‌ بۆ ئیوه‌، ئه‌گه‌ر ئیوه‌ به‌ سوود و به‌ به‌ختیاری خۆتان بزائن.

﴿يَغْفِرْ لَكُمْ دُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ ئه‌گه‌ر ئیوه‌ باوه‌ر به‌یتن و کۆشش به‌که‌ن له‌ ریگیه‌ی خودا، خودا له‌ گوناوه‌کانی ئیوه‌ خۆش ئه‌بی و، ئه‌تان خاته‌ ناو چه‌ندین به‌هه‌شت ئه‌روا به‌ ژێر دره‌خته‌کانی و ئه‌ملالای کۆشکه‌کانی چه‌ندین رووباری ناوی شیرین و ئه‌تانخاته‌ ناو جیگه‌ و کۆشکی پاک و نایاب له‌ ناو چه‌ندین به‌هه‌شتی جیگه‌ی دانیشتی به‌رده‌وام و به‌رین. ئه‌و لیخۆشبوون چونتان بۆ ناو ئه‌و به‌هه‌شتانه‌ سه‌رکه‌وتن و رزگاربوونیکی زۆر گه‌وره‌یه‌.

﴿وَأُخْرَى تُحِبُّونَهَا نَصْرَ مَنْ اللَّهِ وَفَتْحَ قَرِيبٍ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وه‌ بۆ ئیوه‌ هه‌یه‌ چه‌ندین چاکه‌ی تر جگه‌ی ئه‌وانه‌ی پێشوو، ئیوه‌ خۆشتان ئه‌وین و به‌ ئومیدی ئه‌وان، بریتین له‌سه‌ر که‌وتنی ئیوه‌ به‌سه‌ر قوره‌یشی‌یه‌کاندا له‌ لایه‌ن خوداوه‌ و، یارمه‌تی‌یه‌کی نزیک که‌ گرتنی مه‌که‌یه‌ و، تۆ موژده‌ بده‌ به‌ باوه‌رداران به‌و سه‌رکه‌وته‌ و به‌داگیرکردنی مه‌که‌که‌ به‌م نزیکه‌.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ﴾ ئەو کەسانیکى ئەوتۆ باوەردان هیناوه، ئیوه بىن به یاریده‌دهرانی ئایینی خودا و، بەرزبکەنەوه فەرموودەى خودا، لە هەموو کاتیکدا نێردراوى خودا داواى لە ئیوه کرد یارمەتى ئایینی خودا بدەن. ئەو فەرموودەى خودایە، بەو بانگ کردنە مەبەستى هەموو باوەردارانە.

هەندئى لە زانایان ئەلێن: مەبەست لەو باوەردارانە: ئەو کەسانەن پەیماناندا بە پیغمەەر لە عەقەبەى دوو هەمدا کە حەفتاو دوو کەسبون. یاریده‌ى ئایینی خودا بدەن.

﴿كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ﴾ هەر وهك عيسای کورێ مەریەم ووتی بە هاوڕێ پاك و هەلبژاردەکانى خۆى: چ کەسانیکن یارمەتى من بدەن بۆلای ئایینی خودا، حەوارى یەکان ووتیان ئێمە یاریده‌ى ئایینی خودا ئەدەین بە فەرمانى تۆ، هاوڕێ نیازپاکەکانى عيسا (١٢) کەسبون.

﴿فَأَمَّتْ طَائِفَةٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَتْ طَائِفَةٌ﴾ دوایى تاقمى لە بەنوئیسراییلی یەکان باوەرێیان بە عيسا هینا و، تاقمى تریان باوەرێیان پێ نه‌هینا.

﴿فَأَبَدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَىٰ عَذُوبِهِمْ فَأَصْحَبُوا ظَاهِرِينَ﴾ دوایى ئێمە یارمەتى کەسانیکى ئەوتۆماندا باوەرێیان هینابوو سەرمان خستن بەسەر بێ باوەرانی دوزمى ئەواندا، دوایى کۆچى دووایى عيسا ئەو دوو تاقمانا بوو بە جەنگیان خودای مەزن یارمەتى باوەردارانى دا، دوایى زāl بوون بەسەر بێ باوەرێاندا.

گێڕاوه‌تەوه لە ئێبنوعەباسەوه: بەنوئیسراییلی یەکان و تاقمەکەى عيسا داواى عيسابوون بە سى تاقم: تاقمىکیان ووتیان: عيسا بەندەى خودایە، بەرزى کردووه‌تەوه بۆ جێگەى خودا خۆى ویستووێتەى. تاقمى تریان ووتیان: عيسا کورێ خودایە و بەرزى کردووه‌تەوه بۆلای خۆى. تاقمى تریان ووتیان: عيسا خۆى خودایە.. هەریەکە لەو سى تاقمانە، چەندین لایەنگریان بۆخۆیان پەیدا کرد. لە ئەنجامدا لە نێوان دوو تاقمە بێ باوەرەکیان و تاقمە باوەردارەکیان جەنگ پەیدا بوو و درێژەى کیشا هەتا کاتى ناردنى پیغمەەر ﴿ﷺ﴾، ئەوه‌بوو ئەو تاقمە باوەردارە سەرکەوتن بەسەر ئەو تاقمە بێ باوەرەدا.

بۆ زانین: لە فەرھەنگى نامەى پیرۆزدا: عيسایان ناوبردووه بە (یەسوعى ناسیرى) یانى دانیشتووى شارى (ناسیرە). یەسوع یانى خودای رزگارکەر. مەسیح نازناوى عيسایە، یانى گەراو بەسەر زەوى دا، لە ماوه‌ى سالى (٤٢-٤٣) باوەردارەکانیان ناوبرد بە مەسیحی یەکان. لەوانەى یەکەم جار ئەو ناوه جێبۆدان بووبێ بە باوەرداران، ماوه‌ى نێوان عيساو موسا میژونوسان بێر بۆچونیان جیاوازه لە نێوان ئەم سالانەدا هەندیکیان ئەلێن: زۆرتەرە لە (١٢٠٠) سال و کەمترە لە (١٤٩١). هەندئى تریان ئەلێن: نێوانیان زۆرتەرە لە (١٤٩٠) سال و کەمترە لە (١٢١١) سال. لە نووسراوه‌کانى (یوحنا) دا هاتووه: هەرکەسى پرۆای بەوه نه‌بێ

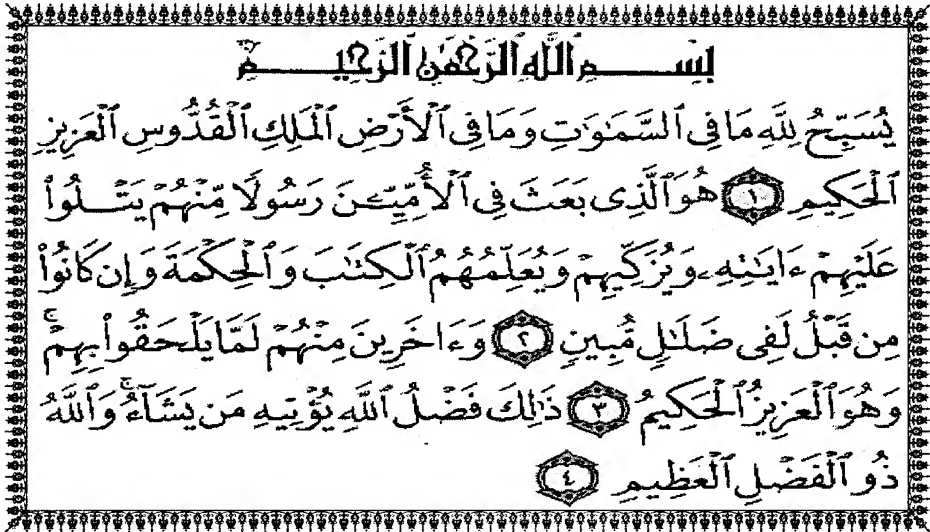
که خودا بوه به له‌شی عیسا و، خوایه‌تی و مرۆ‌قایه‌تی له عیسادا‌بوون به یه‌ک، دوژمنی عیسایه، به‌لام قورئان ئه‌فه‌رموی: دوژمنی عیسا ئه‌و که‌سانه‌ن له سنووری خودا لایانداوه و، عیسا به خودا ئه‌زان:

ناوی چه‌واری‌یه‌کان و قوتابی‌یه‌کانی عیسا به‌و‌جۆره‌ی ئینجیلی (به‌رنابا) له‌فه‌سلێ چه‌واره‌مدا باسی کردوون به‌م جۆره‌یه‌:	ناوی چه‌واری‌یه‌کان و قوتابی‌یه‌کانی عیسا به‌و‌جۆره‌ی ئینجیلی (متی) باسی کردووه به‌م جۆره‌یه‌:
۱. أندراوس.	۱. سمعان الذي يقال له بطرس.
۲. بطرس – الصباد – سمعان.	۲. أندراوس أخو السمعان.
۳. برنابا.	۳. يعقوب بن زبدي.
۴. يوحنا بن زبدي.	۴. يوحنا أخو يعقوب.
۵. متى العشار.	۵. فليس.
۶. يعقوب بن زبدي.	۶. برثولماوس.
۷. تداوس.	۷. توما.
۸. يهوذا.	۸. متى العشار.
۹. برثولماوس.	۹. يعقوب بن خلقي.
۱۰. فيلپس.	۱۰. لبارس الملقب تدارس.
۱۱. يعقوب بن خلقي.	۱۱. سمعان القانوني.
۱۲. يهوذا الأسخر بوطي.	۱۲. يهوذا الأسخر بوطي.

به‌و‌جۆره باسی قوتابی‌یه‌کانی عیسا کراوه له‌و دوو ئینجیلانه‌دا، ئیمه ده‌بینن که به‌رنابا دوو ناوی باس نه‌کردووه، که (توما و السمعان القانوني) یه‌ن له جینگه‌ی ئه‌و دوو که‌سانه‌دا ناوی به‌رنابا و ته‌داروس دانراوه. به‌لام که‌نیه‌ که ته‌ماشایان کرد ئینجیلی به‌رنابا دژی ئاره‌زوو و ویستی ئه‌وانه، ناوی به‌رنابایان له‌گه‌ڵ سه‌معان لا‌برد، له‌ ناو قوتابی‌یه‌کانی عیسادا چونکه بیرو باوه‌ری به‌رنابا و سه‌معان وه‌ک یه‌ک وان. به‌ هه‌رجۆی یه‌ چه‌واری‌یه‌کانی ئه‌و که‌سانه‌ن و وڵامی عیسایان دا‌یه‌وه، بلا‌بوونه‌وه به‌ناو گرونده‌کانی جووه‌کاندا و، بانگیان ئه‌کردن بۆ‌لای په‌یامی عیسا، ئه‌بێ ئه‌وه‌ش بزاین و وڵام‌دانه‌وه‌ی ئه‌و قوتابی‌یانه‌ بۆ یارمه‌تی‌دانی عیسا بۆ بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی ئایینی خودا به‌ یه‌ک کات و له‌ یه‌ک رۆژدا نه‌بووه. به‌‌ل‌کو نا‌وبه‌ناو ئه‌هاتن بۆ‌لای عیسا و به‌‌ل‌تێیان ئه‌دا یارمه‌تی‌ی بده‌ن، خودای مه‌زن باسی چه‌واری‌یه‌کانی عیسای فه‌رمووه، له‌ سووره‌ته‌کانی ئالی عیمران و ئه‌لمائیده و له‌م سووره‌ته‌دا.

﴿ سوره تی نه لجمعه ﴾

له مه دینه هاتوو ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۱۱) نایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

﴿يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ﴾ هدرشتی له ناو ناسمانه کان و له ناو زهوی دان پاکی و دووری دهر نه برن بۆ خودایه که پادشا و خاوه نی هه موو بوونه وهرانه. پاکه له شتی ناشایسته، زۆر گه وه و به توانایه، هه موو شتی له جینگه ی شیایوی خویا دانه نی.

﴿هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ﴾ خودایه کی نه وتۆیه له ناو تاقمیکی نه خوینده واردا پیغه مه ریکی ره وانه کردوو له خویانا نایه ته کانی قورئانی خودا نه خوینیته وه به سه ریاندا.

مه به ست له ووشه ی ﴿الْأُمِّيِّينَ﴾ عه ره به کانی نه و سه رده مه ی پیغه مه ر بووه. که زۆربه ی زۆریان نه خوینده وار بوون. مه به ستیش له ووشه ی ﴿رَسُولًا﴾ موحه مه دی کوری عه بدوولایه که نه و موحه مه ده یش نه خوینده وار بووه و نه ی نه زانی بنووسی و بخوینیته وه، له گه ل نه وه یش نه خوینده وار بووه قورئانی پیروزی به سروس بۆ هاتوو ته و نه بخوینده وه به سه ر دانیشوو اندا.

ته فسیری زمانکۆبی

﴿وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُبِينٍ﴾ وه نهو نيردراوهى خودا عهده به كان پاك نه كاته وه له چلكى بت پدرستى و نه زانين و كرده وه خراپه كانيان و، نايانگوزي بولاى كرده وهى چاك و پاك، نامهى خودايان فير نهكا و رزگاريان نهكا له تاريكى نه زانين، فيري هدموى ياساى چاك و بير و باوه و رهوشتي چاكيان نهكا و، به راستى نهوان له پيش ناردني نهو پيغمهره له ناو گومراي يه كي زور ناشكرادابوون. فيري نامهى خودايان نهكات.

خوداى مهزن له سوورتهى سهفدا فهرمووى: ﴿سَبِّحْ﴾ به كردارى رابردوو، لهم سوورته ده دا فهرموى ﴿يَسْبِحْ﴾ به كردارى داهاتوو؛ له بهر نه وهى بزائري خودا شايسته ي پاك و خاوتي يه له هدمو كاتيكا، له رابردوو و داهاتوودا.

ناوبردني عهده به كان به تاييه تي، نهو نه ناگه يه ني جگهى عهده به فيري ياسا و ده ستوورى چاكيان ناك، نهو ته بو جگهى عهده به و نه فهرموى:

﴿وَأَخْرَجَ مِنْهُمْ لِمَا يُلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ وه نيردراوى خودا جگهى عهده به كاني ئيستا فيري هدمو كه سي نهكا بجيته ناو ئاييني ئيسلامه وه دواى نيردراوى خودايش ههتا روزي دروايي، ئيتر عهده به بن يا جگهى عهده به و، نيردراوى خودا ميه ره باني يه بو هدمو نه ته وه يه، پديامه كه ي بو هدمو ئاده ميزاده، كاتي جگهى عهده به تووشى پيغمهر و هاورپيكاني پيغمهر نه بن و، دواى نهوان بين و بهوان نه گه يشتن، خودا زور گه و ره و به توانايه، هدمو شتي له جيگهى شياوى خويا دانه ني. به تواناي خوي ريزي ئاييني ئيسلام نه گري و بلاوى نه كاته وه به سهر هدمو رووي زه وي دا. به زانستي خوي هه لييزاردوو به پديامه كه ي داناوه بو هدمو ئاده ميزاد.

﴿ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ﴾ ره وانه كردني نهو نيردراوهى خودا و پديامه كه ي بو هدمو نه ته وه يه گه و ره ي و چاكه ي خودايه، نه يه خشتي به هدر كه سي ناره زوي بكا له بهنده كاني خوي، بو نهو مده به سته ي هه لييزوي و، خودا خاوه ني چاكه ي زور گه و ره يه و سهرچاوه ي ميه ره باني زوره، موحه مه د نهو كه سه يه خودا به خشيو به به هدمو ئاده ميزاد و كر دوويه تي به ديارى بو يان.

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِلُوا الثَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥﴾ قُلْ يَكَايَا الَّذِينَ هَادُوا إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِنْ

دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦﴾ وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ
 أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ ﴿٧﴾ قُلْ إِنْ
 الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ
 إِلَىٰ عِلْمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾

﴿مَثَلُ الَّذِينَ حُمِلُوا الصَّالَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا﴾ وینهی که سانیکی
 نهوتو فیری تهورات کراون و، داوایان لیکراوه ههلی گرن و کار بهو بهلگانهی بکهن بهلگه
 له سهر پیغه مه رایتهی موحه مه ده، له پاشانا کاری پی ناکه و سوودی لی وهر ناگرن لهو جوړه
 فهرمانیان پی دراوه، به وینهی گوئی درپژیکه چهند نامهیه هه لیکری و، به هوی قورسای نهو
 نامانهوه نازاری پی بگا و، سوود له ناوهر و که کانی وهر ناگری، یانی جوړه کان سوود له
 فهرمووده کانی تهورات و رانومایی قورئان و ده ستوره کانی و، له فهرموودهی موحه مه ده
 وهر ناگرن.

جوړه کان نه لئین: نیمه خاوه نی تهوراتین و نامه که مان پیروژه، که چی باوهر به موحه مه ده
 نایدرن که به زهقی نهو تهوراتیهی بو موسا نیر دراوه فهرمان نه دا باوهر به موحه مه ده بهین.
 بیگومان نهو تهوراتیهی هاتووه بو موسا گور دراوه یا نه ماوه. بو نمونه نهو تهوراته ده ست کاری
 کراوه که نه لئین به بوختان کردن به دهم (حزقیال) پیغه مه ره وه له نه سحاحی (٩) له نامه ی
 حزقیالدا: (چاوتان نه ترسی و، پیر و گنج و کچ و منال و زنان هه موویان بکوزن).

﴿بَشِّرْ مَثَلِ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ وینهی تا قمیکی
 نهوتو به درو نه خه نه وه نهو نایه تانهی خودا فهرمانیاند او به باوهر هینان به موحه مه ده خراپه و
 بی فهرمانی خودا نه کهن، خودا یاریده و رانومایی تا قمی سته مکاران له خزیان نادا و،
 به سهر بهستی و خوشی خویان سته میان له خویان کر دووه.

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنْ زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاءُ لِلَّهِ مِنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ
 صَادِقِينَ﴾ نهی که سانیکی نهوتو بیون به یه هوود و نایینی جوړه کانتان ههیه، نه گهر نیوه
 گومانتان وایه که به راستی نیوه دؤست و خوشه ویستی خودان، له جگهی ناده میزاد، دووایی
 ثاوات بخوازن و داوای مردن بکهن، له بدر نه وهی له چلک و چه پهلئ نهو رزگاره رزگارتان
 بی بؤلای به هه شت، نه گهر نیوه راست نه کهن دؤست و خوشه ویستی خودان و گهل
 هه لیکر ادهی خودان.

﴿وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ﴾ وه نهو جوړانه هه رگیز داوای
 مردن ناکه به هوی شیکه وه پشی یان خستووه و کر دوویانه له بی باوهری و بی فهرمانی خودا و
 گورینی تهورات و، خودا نه زانی به سته مکاران.

﴿قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ﴾ تۆ بلى به جووه كان: به راستى نهو مردنهى نهوتر ئيوه رانه كهن له دهستى، به راستى نهو مردنه تووشى ئيوه نهبى و به سزاي كرده وهى خوتان نه گهن.

﴿ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ له پاشانا ئيوه نه گيرنده وه بۆلاى خودايه نه زانى به شتى نابيرى و ديار نى به و، به شتى له بهر چاو نه بيرين و، دوايى خودا ههوال نه دا به شتى ئيوه نه كهن له جيهاندا له گۆرپنى نامهى خودا و هه موو كرداره كانتان، ئيوه زيندوو نه كرينده وه و پاداشتى كردارى خوتان وه نه گهن.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَوَدَّىٰ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١﴾ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٢﴾ وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهِو وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿٣﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَوَدَّىٰ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ﴾ نهى كهسانىكى نهوتر باوه رتان هيتاوه: ههركاتى بانگ كرا بۆ نويز له رۆژى جومعه دا، دوايى ئيوه رابكه ن بۆلاى كردنى نويزى جومعه و، واز له كرين و فروشتن بهيتن بى بههوى له كيس چوونى يادى خودا و نويزى جومعه.

﴿ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ نهو راكمردنه بۆلاى يادى خودا و بيستنى خوتبه و به جى هيتانى نويزى ههينى چاكزه بۆ ئيوه بزنان به چاك و به خراب بۆ سوودى خوتان.

بۆ زانين: مه بهست له بانگ كردن نهو بانگه ي پيش نويز له سه ر مينه ردا دانىشتوه، رۆژى ههينى ناوبرا به رۆژى جومعه له بهر كۆبوونه وهى ئاده ميزاد بۆ نويز لهو رۆژه دا، بهر له كاتى ئيسلام عه ره به كان ناويان نه برد به ﴿العروبه﴾. يه كه مين نويزى پيغمه ر كردىتى له كاتىكا بوو، پيغمه ر ﴿ﷺ﴾ هات بۆ مه دينه له گوندى (قوباءدا) نويزى ههينى كرد، دووايى چوو بۆ مه دينه و، له خانووى كورانى سالىم كورى عه وف دابه زى. مه بهست له راكمردن به جى هيتانى نويزى ههينى به، نهك راكمردن به رويشتن و به يى.

﴿فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ دووایی کاتی نوێژی ههینی جی به جی کراو کۆتایی بێ هات، دووایی ئیوه بلا و بینهوه به ناو زهوی دا بۆ پهیدا کردنی پێوستی ژیان و گوزهرانی جیهان و، ئیوه داوای رۆزی و چاکهیی خودا بکهن به نیازی پاکیهوه و، ئیوه یادی خودا بکهن به زۆری و له ههموو کاتیکی و، نهک به تهنها ههه له رۆزی ههینی دا و، به زۆری قورئان بخوێنن. بۆ ئهوهی سهرکهوتن به دهست بهێنن و له ههردوو جیهاندا و رزگارتان بێ له سزای خودا له رۆزی دووایی دا.

به رێکهوت دانیشتووانی مه دینه تووشی گرانی و برسیتی بووبون، یه کێ له بازرگانه کان له کاروانی به کوتال و به خوارده مهنی یهوه له شامهوه هاتهوه، لهو کاته دا پێغه مهری خودا به پێوه وه ستابوو و خوتبهی نوێژی ههینی نه خوێندهوه، دانیشتووانی مه دینه به گوێرهی داب و نه ریتی خوێان، به تهپل لێدانهوه چوونه پیشوازی یان. زۆر کهس له وانهی له مزگهوتابوون چوونه دهروه له مزگهوت و وازیان له پێغه مهه هینا له ترسی ئهوهی نه وهک به شیان لهو شته نه مهینی ئهو بازرگانه هیناوی یه تی، جگه له (۱۲) کهس له مزگهوت و له خزمهت پێغه مهردا نه مانهوه. پێغه مهه ئه (۱۲) کهسه که نوێژی ههینی یان کرد و، نوێژه کهی نه کردهوه، بۆیه ههندی له زانایان لایان وایه، نوێژی ههینی به (۱۲) کهس درووسته، خودای مه زن له و باره وه فهرمووی:

﴿وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا﴾ وه ههه کاتی باوه رداران بزانن به بازرگانی یا به گالتهیه له بیستی دهنگی تهپل، ئه چن بۆلای ئهو بازرگان و تهپلهوه، تۆ به راوه ستاوی له کاتی خووتبه دا تۆ به جی ئه هیلن له سهه مینهه.

﴿قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِنَ اللَّهِو وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾ تۆ بلی: شتی لای خودایه چاکتره له دهنگی تهپل و له بازرگانی و، خودا چاکترین کهسانیکه رۆزی و چاکه بیه خشی به ئاده میزاد.

له کۆتایی دا له باره ی سوودی نوێژی ههینی و مه رجه کانی ئه مانه ی خواره وه روون ئه کهینه وه.

۱- سوودی نوێژی ههینی: نوێژی ههینی به کۆمه ل کراوه به ده ستوور بۆ باوه رداران. بۆ ئه وه ی یه ک بناسن و چاکه له گه ل یه کتری بکهن. به ئازار و ناته واوی یه کتری بزنان و، بۆ ئه وه ی جیاوازی کۆمه لایه تی له ناویانا نه میتی، موسلمانان هه موویان به پێوه بووه ستن شان به شانی یه کتری، سه روکی دانیشتووان له ته نیشتی یه کێ له ئه ندامانی گه ل بووه ستی، ساماندار لای هه ژار، سپی لای ره ش و سوور و زهرد، به نده و سه ره به ست به بێ شه رم له لای یه کتری یه وه بووه ستن، ئه و شتانه بۆ مان روون ئه که نه وه که ئیسلام داوای براهه تی و یه کسانی و ناشتی ئه کا بۆ هه موو ئاده میزاد، پیر و جوان ئه بنه خاوه نی ریزی خوێان، ترس ئه خه نه دلی دوژمنانی خوێان.

۲- باسی رێژ و گه‌وره‌یی رۆژی هه‌ینی: فه‌رمووده‌ی پێغه‌مه‌ر زۆرن له‌ باره‌ی گه‌وره‌یی رۆژی هه‌ینی، ئێمه‌ بۆمان ناگونجی باسی هه‌موو ئەو فه‌رموودانه‌ بکه‌ین. به‌لام مشتێ غمونه‌ی خه‌رواریکه: ئەبو هوره‌یره‌ ئەلئ: نێراوی خودا فه‌رمووی: چاکترین رۆژی خۆر به‌سه‌ریا هه‌له‌هاتین رۆژی هه‌ینی‌یه، ئاده‌م له‌ رۆژی هه‌ینی خودا درووستی کردوه، هه‌ر له‌ هه‌ینی‌دا چووته‌ ناو به‌هه‌شت، له‌ رۆژی هه‌ینیدا له‌ به‌هه‌شت ده‌رکراوه‌ بۆ سه‌رزه‌وی و بۆ ئاوه‌دانکردنه‌وه‌ی زه‌وی، له‌ هه‌ینی‌دا کۆتایی به‌ جیهان دای، له‌ رۆژی هه‌ینی‌دا کاتێ هه‌یه، به‌نده‌ی موس‌لمان له‌و کاته‌دا نوێژی هه‌ینی بکات، داوای هه‌رشتی له‌ خودا بکات خودا به‌وه‌ی ئه‌به‌خشی.

۳- باسی گونا‌ه له‌سه‌ر نه‌کردنی رۆژی هه‌ینی، له‌و باره‌وه‌ فه‌رمووده‌ی پێغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ زۆرن: ترموزی له‌ عه‌بدو‌لای کوری مه‌سعووده‌وه‌ ئەلئ: پێغه‌مه‌ر فه‌رمووی به‌و که‌سانه‌ له‌ نوێژی هه‌ینی دوا‌هه‌که‌ون، نیازم وایه‌ فه‌رمان به‌ده‌م به‌ پیاوێ پێش نوێژی هه‌ینی بکات بۆ نوێژکه‌ران و، دووایی خۆم پرۆم خانووی ئەو که‌سانه‌ دوا‌هه‌که‌ون به‌سو‌تێم و به‌رو‌خێم به‌سه‌ریانا.

۴- نوێژی هه‌ینی به‌ گوێره‌ی فه‌رمانی قورئان و فه‌رمووده‌ی پێغه‌مه‌ر و به‌ریاری گشتی موس‌لمانان پێوست کراوه‌ له‌سه‌ر هه‌موو که‌سێ سه‌ربه‌ست و ژیر و با‌لغ بێ، دانیش‌تووی ئەو جینگه‌یه‌بێ که‌ نوێژی هه‌ینی تێدا نه‌کرێ، نه‌گه‌ر بیانووی یاسایی نه‌بێ، هه‌ر که‌سێ نوێژی هه‌ینی نه‌کا و، به‌بێ بیانووی یاسایی، نه‌بێته‌ جینگه‌ی هه‌ره‌شه‌ی خودای مه‌زن. منال و شیت و ژن و به‌نده‌ و نه‌خۆش و خاوه‌نی بیانون نوێژی هه‌ینی‌یان له‌سه‌ر پێوست نه‌کراوه، که‌سێ نه‌وه‌نده‌ دووربێ گوتی له‌ بانگی نوێژ نه‌بێ و کۆچه‌ری رێوار نوێژی هه‌ینی‌یان له‌سه‌ر نه‌ی، دانیش‌تووی دی‌هات لای حه‌نه‌فی نوێژی هه‌ینی‌یان له‌سه‌ر پێوست نه‌ی، لای حه‌نه‌فی‌یه‌کان پێوسته‌ کاربه‌ده‌ستان ده‌ستور به‌ده‌ن به‌کردنی نوێژی هه‌ینی و کاربه‌ده‌ستان ئاماده‌بن بۆ نوێژکردن له‌گه‌ڵ دانیش‌تروانا. به‌لام له‌لای شافعی‌یه‌کان له‌ شار و له‌ گونده‌کاندا پێوسته‌ نوێژی هه‌ینی بکری، ئێر کاربه‌ده‌ستان فه‌رمان به‌کردنی به‌ده‌ن یا نه‌یده‌ن، به‌و مه‌رجانه‌ی بۆی دانراوه.

۵- هه‌ر که‌سێ بیانووی هه‌بێ، وه‌ک نه‌خۆشی و به‌خێوکردنی نه‌خۆشی، یا ترسی هه‌بێ له‌ خاوه‌ن قه‌رز و نه‌بێی بیداته‌وه، یا به‌رسی له‌ کاربه‌ده‌ستیکی سه‌تمکار، یا په‌شه‌با و به‌فر و باران په‌یدا‌بێی له‌ رینگه‌ی‌دا، له‌و کاتانه‌دا نوێژی هه‌ینی پێوست نه‌ی.

۶- ژماره‌ی ئەو که‌سانه‌ی پێوست بێ ئاماده‌ی نوێژی هه‌ینی بن، هه‌تا نوێژه‌که‌ درووستی (۴۰) که‌سه، به‌و مه‌رجه‌ی سه‌ربه‌ست و ژیر و با‌لغ و دانیش‌تووی ئەو جینگه‌یه‌بن، له‌ هه‌موو وه‌رزه‌کاندا کۆچ نه‌که‌ن له‌و جینگه‌یه‌، مه‌رجه‌ له‌یه‌ک جینگه‌دا نوێژی هه‌ینی بکری مه‌گه‌ر له‌یه‌ک جینگه‌دا نوێژکه‌ران جینگه‌یان نه‌بێته‌وه. به‌لای هه‌ندی له‌ زانایانی شافعی‌یه‌کانه‌وه‌ به‌ (۱۲)

کەس نوێژی ههینی درووسته، وهك له كاتی مانا كردنی ئایهتی (١٠) ی ئەم سوورەتە باسمان کرد
له لای ههندی له حەنەفی یەکان بە چوار کەس و کاربەدەست، بە لای ئەبویوسفهوه بە (٣) ی
کەس و کاربەدەستهوه، لای ئەلحەسەن بە (٢) کەس، هەر نوێژی بە کۆمەڵ بە نوێژی ههینی
درووسته. ههندی له زانایان ئەلین: دواى لادانى خۆر له ناوه راستی ئاسمان پێویسته نه چنه
دهرهوی جیگه‌ی دانیشتنی خۆیان ههتا نوێژی ههینی ده‌کەن مه‌گەر له‌ رینگه‌دا بۆی بلوێ
نوێژه‌کەى بکا، نه‌وه‌ی راستی یی پێویسته دواى رۆژبوونه‌وه نابێ بچنه‌ دهره‌وه.

٧- ژماره‌ی ر‌کاتی نوێژی ههینی (٢) ر‌کاته و به‌س، پێویسته پێش کردنی نوێژی ههینی دوو
خوتبه بخوێنرێته‌وه له‌ نێوانیان ئەو کەسه‌ی خوتبه‌کان ئەخوێنێ دانیشتنی ماوه‌یه‌کی که‌م، پێویسته
له‌ خوتبه‌ی یه‌که‌مدا ر‌سته‌ی (الحمد لله والصلاه علی محمد) سپارده‌ به‌ته‌قوا ئایه‌تی له‌ قورئان
بخوێنرێ له‌ خوتبه‌ی دووه‌مدا هه‌روه‌ك خوتبه‌ی یه‌که‌م وایه. به‌لام پێویسته پارانه‌وه له‌ خودا
بکری بۆ موسلمانان و بۆ سه‌رکه‌وتنیان له‌ هه‌ردوو جیهاندا.

٨- نوێژی ههینی له‌ مه‌که‌ پێویست کراوه، له‌ به‌ر ئەوه‌ی ژماره‌ی نوێژکه‌رانی پێویست
ته‌واو نه‌بووه و، موسلمانان به‌ نه‌هینی په‌رستیان ئەکرد. مه‌رجی کردنی نه‌گونجابه. به‌لام له‌
مه‌دینه ئەو بیانوو یه‌یان نه‌ماوه، بۆیه کردنی نوێژی ههینی جیگه‌ی خۆی گه‌رت و به‌ ئاشکرایه‌ی
نوێژی ههینیان کرد. خودا یارمه‌تیما‌ن بدات.

﴿سوره تی نهلونا فیقین﴾

له مەدینه هاتووتە خوارەو. ژمارە ی نایەتە کانی (۱۱) نایەتن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
 إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ ﴿١﴾
 اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا
 يَعْمَلُونَ ﴿٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ ءَامَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ
 فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ ﴿٣﴾ وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ
 وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُّسْنَدَةٌ يُحْسِبُونَ كُلَّ
 صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ ﴿٤﴾
 وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّأْنَهُمْ وَسَأَمُ
 وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُّسْتَكْبِرُونَ ﴿٥﴾ سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ
 أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ
 اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ ﴿٦﴾

ئیسلام تووشی ناهەموواری یەکی ژۆر بووبو له مەدینه بەهۆی کۆمەڵی له دوورووه کان، بە
 روالەت باوەریان دەرئەخست، له دلیانەوه بێ باوەریبون، ئەو کەسانەش بە وێنەی عبدالله ی
 کۆری ئوبەدی کە لەشیکێ گەورە ی پێک و پێکیان هەبوو، خواوەنی زمانیکی پاراو و لووس
 بوون، ئەهاتنە ناو کۆری باوەردارانەوه، سەرنجی پێغەمەریان بۆلای خۆیان ڕائەکیشا، پێغەمەر
 ﴿ﷺ﴾ گوئی ئی ئەگرتن، خۆی گەورە نیاز و مەبەستی ئەوانی ڕوون کردەوه، فەرمووی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

بە ناوی خۆی بەخشندە ی میهرەبان

﴿إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ﴾ هەر کاتی دوورووه کان دین بۆلای تو
 ئەلێن: ئێمە شایەتی ئەوه ئەدەین کە تو نێردراوی خودای. بە دەم خۆشەویستی تو و باوەر
 دەرئەبێن.

﴿وَاللّٰهُ یَعْلَمُ اِنَّكَ لِرَسُوْلِهِۦ وَاللّٰهُ یَشْهَدُ اِنَّ الْمُنَافِقِیْنَ لَکَاذِبُوْنَ﴾ وه خودا نه زانی به راستی تو نیردراوی خودای و، خودا شایه تی نه دا به راستی نهو دوورپروانه درو نه کن، نه لئین: تو نیردراوی خودای، نهوان به روالهت نیسلامه تی دهر نه برن، له دلّیانا بی باوه ری یان په نهان داوه، پیغمهر ﴿ﷺ﴾ نه زانی ناوه رو کی مهبهستی نهوان چ شتی که؟ به لام فه رمانی پیدرابوو، به گویره ی دهر کهوت کار بکا له گهل نهاده میز ادا.

نه یفه رموو: (من فه رمانم پیدراوه جهنگ بکه م له گهل بی باوه ران هتا نه لئین: لا اِلهَ اِلاَّ اللّٰهُ محمد رسول الله) که نهوه یان ووت، گیان و دارایی نهوان نه پارتر ریت، پرسیار کردن لهوان ههواله ی خودایه).

﴿اتَّخِذُوا اٰیْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللّٰهِ اِنَّهُمْ سَاءَ مَا کَانُوا یَعْمَلُوْنَ﴾ نهو دوو پروانه سوینده کانی خوئیانیان کردوه به سپیر و قه لغان بو پاراستنی خوئیان له کوشتن و دیل کردن و، بو پاراستنی دارایی خوئیان، دواپی بهو بونهوه لایانداوه کهسانی ویستوویانه موسلمان بن له ریگهی ئایینی خودا و نهیان هیشتووه موسلمان بن، به راستی نه دوورپروانه شتی کردوویانه خراپه و بی فه رمانی خودایه.

نهو دوورپروانه نهوه ک خوئیان لایاندا له ریگهی ئایینی خودا، گومانیان خسته دلّی نهو کهسان نهیان ویست موسلمان بن و لایان نه دان له ئایینی خودا، زور جاران نیازی خراپی نهوان دهر نه کهوت له دژی پیغمهر ﴿ﷺ﴾. ههر کاتی نهو نیازه یان دهر بکه و تایه باوه ری هئیانیان نه کرد به سپیر بوخوئیان، له زیره وه پیلانیان نه گیرا.

﴿ذٰلِكَ بِاَنَّهُمْ اٰمَنُوْا ثُمَّ کَفَرُوْا فَطُغِعَ عَلٰی قُلُوْبِهِمْ فَهُمْ لَا یَفْقَهُوْنَ﴾ نهو شتانه ی رابوردن له کرده وه و رهوشی نهو دوو پروانه بههوی نهوه وه بیروباوه ری یان هینابوو، به باوه ردار نه ناسران، له پاشانابی باوه بونهوه دواي مؤردرا به سهر دلّیانا باوه ری تی نه روا دواي نهو دوورپروانه پاکی ناین و راهستی باوه نازانن مهبهستی له (امنوا) یانی باوه ری هینانی نهوان نهوه یه له ناودانیشتو دابه باوه ردار دهناسرین. نه گینا نهو دوو پروانه ههر گیز باوه ری یان نه هیناوه.

﴿وَ اِذَا رَاٰتَهُمْ تُعْجِبُكَ اَجْسَامُهُمْ وَ اِنْ یَقُوْلُوْا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ﴾ وه ههر کاتی تو نهو دوورپروانه تی نه بینی له شی قه له و جوان و بده نهیان توی نه هینایه سهر سورپمانه وه، به لاتوهو چاکبوون و، نه گهر گفتوگو بکه ن تو گوی له گفتوگو کانیان نه گری و به لاتوهو شیرین و خوشه.

﴿کَاَنَّهُمْ خُشْبٌ مُّسْنَدٌ یَّحْسِبُوْنَ کُلَّ صَیْحَةٍ عَلَیْهِمْ﴾ نهو دوو پروانه به وینه ی پدیکه ریگی له درهخت درووستکراون، پالیاندرایی به دیواریکه وه، چونکه بوشن له زانست و زانیاری،

به لّام نه خوّن و نه خو نه وه، نه وهنده تر سنۆکن گومان نه بدن هه موو دهنگی په یدایی به زیان نه که ویتنه سهر نه وان و، ههر رووداوی بلا و بیته وه و نه زانن دژی نه وان، سهره پای نه و تر سده شه نیازیان پیس و خراپه.

﴿هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرُهُمْ قَاتِلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ﴾ نه و دوور و وانه دوژمنی سهر سه ختی تۆن و، دواپی تۆ خۆت له وان بیاریزه و هوشیاری خۆت به، نه وان سیخوری ئیوه، نه پی به کانی ئیوه بلا و نه که نه وه. خودا دووریان بخاته وه له به زه پی و له ناویان بیا، چۆن لایانداوه له راستی و له باوه رهیتان.

هه موو. نه و کاره خراپانه ی باسیان کرابوو دوور و وانسی سهر ده می پیغه سهر ﴿﴾ پر به پیستی به کریگیراوانی نه م سهر ده می ئیمه شن، که پیلان نه سازیتن له گه ل دوژمنانی ئاین و نیشتمان و برایی نابرووی خویانا، له دژی نده وه ی خویان و هاو نیشتمانانی خویان و، نه بدنه سیخۆر بۆ گه لی خویان، نه پی چ تاوانی له وه گه وه تر پی که مرۆف خراپه بکا له گه ل هاو ناین و نیشتمانی خویا. ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّا رُؤُوسَهُمْ﴾ نه وان لایانداوه له چاکه و، ههر کاتی بیژرایی به و دوور و وان: ئیوه وهرن بۆلای نیردراوی خودا، داوی لیخۆشبوونی گونا هه کانتان بۆ بکا، نه و دوور و وان سهری خویان وهر نه چه ر خیتن و روو وهر نه گپرن، گالته یان به و کاره دی، واز له و چوونه ی لای تۆ نه هیتن و،

﴿وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُمْ مُسْتَكْبِرُونَ﴾ وه تۆ نه و دوور و وان نه هینی واز له داوی لیخۆشبوونی تۆ نه هیتن و، خویان له وه به گه وهر تر دانه تین و په شیمان بینه وه و داوی لیووردنیان بۆ بکری.

﴿سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ﴾ په کسانه له سهر نه و دوور و وان، تۆ داوی لیخۆشبوونیان بۆ بکه ی یا داوی لیخۆشبوونیان بۆ نه که ی، خودا له وان خۆشنا پی. به راستی خودا رانوما پی تاقمی ناکا له په رستنی خودا ده رچووبن.

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَىٰ مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنْفَضُوا وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ وَلَٰكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ يَقُولُونَ لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنَّا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَٰكِنَّ

الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٨﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تُلْهِكُمْ
أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٩﴾ وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ
مِمَّنْ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي
إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠﴾ وَلَنْ
يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١١﴾

﴿هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَىٰ مَنْ عِندَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنْفَضُوا﴾ ئەو دوو پرووانه که سانیکێ ئەوتۆن ئەلێن بە ساماندارانی یاریده دهرانی پێغه مەر: ئێوه دارایی مەبەخشن بە کهسانی لای نیراوی خودان له کۆچ کهرانی مه که، ههتا بێ ئومێد بین و، ههتا جوێ بینهوه له نیراوی خودا و وازی لی بهێنن و، بچنده بۆلای هۆزه کانی خۆیان.

﴿وَاللَّهُ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ﴾ ئەو دوو پرووانه خه یالیان خاوه و، هه موو کلێله کانی گه نجینه کانی رۆزی و دارایی ئاسمانه کان و زهوی به دهستی توانای خودایه، بهشی ئەکا به سەر ئاده میزاددا، به ههر جوړی خۆی ئاره زۆی بکا و، به لām دوو پرووه کان نازانن و بێ ئاگان له وهی هه موو شتی لای خودایه.

کاتی پێغه مەر ﴿ﷺ﴾ وستی بچێ بۆ جهنگی (به نولوسته لێق) که بهشی بوون له هۆزی (خوزاعه) له نزیکێ مه که که لایان گران بوو ئیسلام جینگه ی خۆی بگرێ له ناو نیوه دوور گه ی عه ره بدا، پێغه مەر ئەیزانی هانی دوژمنانی پێغه مەر ئەدهن و، ئەیان هه وێ پێغه مەر بکوژن، بۆیه پێغه مەر ﴿ﷺ﴾ پێش دهستی کرد و له ناو کاودا، په لاماری دان و موسلمانان ئەملاو لایان گرتن و، له ئەنجامدا (١٠) کهسی یان لی کوشتن، ئەوانی تریان به دیل گرتن و، له مه جهنگه دا عه بدولای کورێ ئوبه ی له ناو هاوړیکانی پێغه مەر دا بوو، به نیازی ئەوه ی بهشی بدهن له ده سته که وت.

له کۆتایی جهنگدا عومهری کورێ خه تتاب پیاوێکی به کرێ گرتبوو یارمهتی بدا و ئیشی بۆ بکا و، پیاوێ له کۆچ کهران بوو بوو به هه رای له گه ل پیاوێکی خه زره جی دا له سهر ئاوی کانیاوێ. کوچ که ره که هاواری برد بۆلای کۆچ که ره کان، پیاوه که ی تر بۆلای مه دینه یی به کان، عه بدولای کورێ ئوبه ی که ئەم هاواره ی بیست دلی کولاو ته کانی خوارد به کینه وه له سهر پێغه مەر و کۆچ کهران، ووتی به دانیش توانی ئەو کۆچ که رانه له نیشتمانی ئیمه دا زۆر بوون و دارایی ئیمه یان برد بۆلای خۆیان، سویندم به خوا: ئەگەر چووینه وه بۆ مه دینه، ئیمه ی به ده سته لات و گه و ره، ئەم کۆچ که ره بێ نرخانه له مه دینه دهر ئە که ین، پێغه مەر ﴿ﷺ﴾ ئەوه ی

عەبدوللا ووتبووی بیستی یەو، عومەری کۆری خەتاب لە خزمەتیا بوو، زۆر توورە بوو: ووتی بە یتیمە بەر بایکۆژم، چۆن ئەبێ دانیشتوان بڵێن: موحمەد هاوریکانی خۆی ئەکوژی؟ عەبدولای کۆری عەبدولای ئاوانای کە موسڵمانیکی زۆر راست بوو کە بەلگەی بێ باوەری و دوورویی کۆبوویەو لەسەر باوکی ووتی: ئەو یتیمە بەر خودا دەستورم بێ بدە باوکم بکوژم. من ئەترسم پیاوی تر بیکۆژی و من خۆمم پێ نەگیر، موسڵمانیک لە تۆلە یی باوەرینکا بکوژم و بچمە دۆزەخەو، یتیمە بەر ﴿ﷺ﴾ فەرمووی: ئیمە نای کوژن و بە باشی کاری لە گەل ئەکەین هەتا لە ناو ئیمەدای. بەو بۆنەو، خودا فەرمووی:

﴿يَقُولُونَ لَيْن رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ﴾ بێ باوەران ئەلێن: بە راستی ئەگەر ئیمە لە دواي جەنگ گەڕاینەو بۆلای مەدینە، بە راستی ئیمە گەورە و بە توانا ئەو کۆچکەر و لاواز و بێ نرخانە لە مەدینە دەرئەکەین.

﴿وَاللَّهُ الْعَزُّوَ لِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾ وه هەر بۆ خودا و نیردرای خودایە و بۆ باوەردارانە گەورەیی دەستەلات و ، بەلام دووروووە کان ئەو گەورەیی و دەستەلاتانە ئەوان نازان و ، خودا باوەرداران سەر ئەخا و ، دووروووان رسوا ئەکا و ، یارمەتی ئایینی ئیسلام ئەدا.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ﴾ ئەو کەسانیکی ئەوتۆ باوەرتان هیناوه: دارایی و منالە کانتان ئیوه بێ ناگا و خەریک ئەکا لە یاد و پەرستنی خودا و جێ بەجێ کردنی فەرمانەکانی خودا، دواي ئەو کەسە ئەو کارە بکا و دارایی و منالەکانی بێ ناگای بکەن لە پەرستنی خودا تووشی زیان ئەبێ لە هەردوو جیهاندا.

﴿وَأَنْفِقُوا مِنْ مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِّن قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ﴾ وه ئیوه هەندێ لەو شتە ئیمە بە ئیوه مان بەخشیوه بیدەن لە ڕێگەی ئایینی خودادا و بیدەن بە هەزاران لە پیش ئەوێ بیست بۆلای یە کێ لە ئیوه نیشانە مردن.

﴿فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ الصَّالِحِينَ﴾ دواي ئەو کەسە بلی: ئەو پەرورەدگاری من: بۆ تۆ مۆلەتی منت ئەدا بۆلای ماوێهەکی کەم و نزیک، دواي دارایی خۆم دابنایە لە ڕێگەی ئایینی تۆدا و ، من ببوایە لە پیاوچاکان و ئەوێ لە کیسم چووبوو بەسەرم بگرتایە.

﴿وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ وه خودا مۆلەتی هیچ کەسێ نادا، ئەو مریئێ کاتی کۆتایی تەمەنی هات بۆلای و ، خودا ئەزانێ بە شتی ئیوه ئەیکەن. کەواتە ئیوه ئەو هەلە لە کیسی خۆتان مەدەن و دارایی خۆتان دابنێن لە ڕێگەی ئایینی خودا و هەتا نەمردوون و پەشیمان ببنەو.

سوره تی ته غابون

زۆربهی زۆری زانیان لایان وایه له مه دینه هاتوو ته خواره وه، هه ندی له زانیان
ئه لێن: له مه ککه هاتوو ته خواره وه، جگه له ئایه تی (۱۴-۱۵-۱۶-۱۷-۱۸)
ژماره ی ئایه ته کانی (۱۸) ئایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ
وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَنُكِرَ كُفْرًا
وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ يَمَاتَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٢﴾ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿٣﴾
يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ
عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٤﴾ أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبُؤُا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ
فَدَاؤُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَمْرُهُمْ وَهُمْ عَذَابُ الْعِمْ ﴿٥﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ
رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشْرُهُمْ دُونَنَا فَكُفِّرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى
اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٦﴾

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

(يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ)
هه موو شتی له ئاسمانه کان و زهوی دان، پاکی و دووری له شتی ناشایسته ده رته برن بو خودا،
هه ریه که یان بهو زمانه تاییه تی به خودا به وانی به خشیوه، هه ر بو خودایه پاشایه تی و خواوه تی به تی
ئه و شتانه ی له ناو ئه واندان و به گوێره ی ویستی خۆی ئه یانبا به رپۆیه، هه ر بو خودایه سوپاس و
ستایش له سه ر چاکه کانی و، خودا توانای به سه ر هه موو شتیکا هه یه.

ته فسیری زمانا کۆبی

ئاده‌میزاد لای ئایینی ئیسلام خاوه‌نی سه‌ربه‌ستی و ویستی خۆیه‌تی، مرۆفایه‌تی بێ سه‌ربه‌ستی نابێ، که‌واته‌ خۆیان له‌ خۆیانده‌وه‌ بۆیان هه‌یه‌ باوه‌ره‌یتان یا بێ‌باوه‌ری بۆ خۆیان هه‌لبژێرن، ئیتر دایک و باوکیان بێ باوه‌ربن یا باوه‌ردار بن، هیچ که‌سه‌ی زۆری لێ ناکرێ بۆ هه‌لبژێراوی خۆی، نه‌گه‌ر به‌وجۆره‌ نه‌بێ داوا‌لی‌کردن و پرسیار و پاداشت پوچ و بێ سوود نه‌بێ، دوا‌ی ئه‌وه‌ی خودا ئه‌و سه‌ربه‌ستی‌یه‌ی بێ به‌خشیون، بۆ هه‌لبژاردنی باوه‌ره‌یتان و بێ‌باوه‌ری خۆیان، نه‌قل و هۆی داونه‌تی خۆیان به‌رپرسیارن، بۆ روونکردنه‌وه‌ی ئه‌و‌باسانه‌ خۆی مەزن ئه‌فەرمو‌ی: ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ﴾ خودا که‌سه‌ی‌کی ئه‌وتۆیه‌ ئیوه‌ی درووست کردوه‌ به‌ سرووشتیکی پاک و خاوی‌ن و، به‌ خاوه‌نی ئه‌قل و سه‌ربه‌ستی، به‌ جو‌ری ئیوه‌ به‌توان به‌ ویستی خۆتان کارێ بۆ خۆتان هه‌لبژێرن، دوا‌یی هه‌ندێ له‌ ئیوه‌ به‌ ویست و ئاره‌زو‌ی خۆتان باوه‌ر ناهێتن و، هه‌ندێ تر له‌ ئیوه‌ باوه‌ر نه‌هێتن به‌ خۆشی و ئاره‌زو‌ی خۆتان، خودا ئاگاداره و نه‌زانێ به‌ شتی ئیوه‌ بیکه‌ن.

﴿خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ﴾ خودا ئاسمانه‌کان و زه‌وی درووستکردوه‌ به‌ ئه‌وپه‌ری زانست و توانای راست و بێ‌گومانده‌وه‌، به‌ جو‌ری ئه‌و توانایه‌ ئه‌یترێ له‌ درووستکردنی ئیوه‌دا، دوا‌یی ئیوه‌ شیوه‌ و ره‌نگتان جیاوازه‌، هه‌روه‌ک بێر و باوه‌رتان جیاوازه‌ و، خودا ئیوه‌ی درووستکردوه‌ به‌ شیرینه‌ترین ره‌نگ و شیوه‌، به‌ جو‌ری له‌ هه‌موو بوونه‌وه‌رانی تر جوانترن، دوا‌یی یا ئاده‌میزاد خۆی و لێ بکا شایسته‌ی بێ به‌ خزمه‌ت خودا بکا به‌ دلێکی پاک و بێ‌روباوه‌ریکی شیرین به‌ ونه‌ی جوانی شیوه‌ی خۆی، خۆی ناشیرین نه‌کا به‌ جو‌ری شایسته‌ی ئه‌وه‌ی نه‌بێ به‌ خزمه‌ت خودا بگا و، هه‌ر بۆ‌لای خودایه‌ گه‌رانه‌وه‌ی ئیوه‌.

﴿يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ خودا نه‌زانێ به‌ شتی له‌ ئاسمانه‌کان و زه‌وی‌دان. نه‌زانێ به‌ شتی ئیوه‌ په‌نه‌انی ئه‌ده‌ن و به‌ شتی ئیوه‌ ده‌ری نه‌خه‌ن و، خودا نه‌زانێ به‌ شتی له‌ دلی ئیوه‌دا‌یه‌ له‌ نیازی پاک و خراپ. ﴿أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ ئایا ئیوه‌ی بێ‌باوه‌رانی قوریش به‌ موحه‌مه‌د، هه‌وال و به‌سه‌ره‌اتی که‌سانێکی ئه‌وتۆ باوه‌ریان نه‌هێناو به‌ پیغه‌مه‌ده‌رانی خۆیان له‌مه‌وپێش نه‌هاتوه‌ بۆ‌لایان، له‌ تا‌مه‌کانی نوح و هوود و صالح، دوا‌یی سزای کرده‌وه‌ی خرابی خۆیان‌یان له‌ جیهاندا چه‌دشتبوو، به‌ خنکانیان به‌ لافاو و، به‌ بایه‌کی سه‌خت و به‌ بارینی به‌رده‌باران به‌سه‌ریان و، به‌به‌ربوون و، بۆ‌یشیان هه‌یه‌ سزایه‌کی زۆر ئازاردەر له‌ پاشه‌پوژدا.

﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ﴾
 ئەو سزا و تۆلانی تەوشی ئەو تاقمانەى پێشوو بوو، بە راستی بەهۆی ئەو وەهە بوو، پێغەمەرەکانیان بە چەندین بەلگە و کاری پەخەرەوێ چوو بوون بۆلایان، دوایی ووتیان: ئایا چۆن ئەبێ ئادەمیزادێ رانومایێ ئێمە بکا و بێی بە پێغەمەرمان، دوایی باوەریان بێنەهێتان و، وازیان لە بیرکردنەوێ ئەو کارانە هێنا پێغەمەرەکانیان هێنا بوویان بۆلایان و، خودا پێوستی بە باوەرھێنانی ئەوان پێوستی بە ھەموو شتێ نێە خودا پێوستی بە پەرستیان نێە سوپاس بۆکراوێ لە ھەموو کارەکانیا.

زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّيْنَ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧﴾ فَمَا مَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴿٨﴾ يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿٩﴾ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾ مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١١﴾ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿١٢﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١٣﴾

﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّيْنَ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ﴾
 ئەوانێکی ئەوتۆ لە دانیشتوانی مەککە باوەریان نەهێناوێ گومانیان وایە کە زیندوو ناکرێنەو، دواى مردنیان لە پاشەڕۆژدا، تۆ بێی: سۆیندم بە پەرورەدگاری خووم، بەلێ: ئێو زیندوو ئەکرێنەو، لە پاشانا ھەوالب ئەدری بە ئێو بە شتێ ئێو کردوواتانە لە جیھاندا و، ئەو زیندوو بوونەوێە زۆر ئاسانە لەسەر خودا.

﴿قَامُوا بِاللّٰهِ وَرَسُولِهِ وَالْثَوْرَ الَّذِيْ اَنْزَلْنَا وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُوْنَ خَبِيْرٌ﴾ دوائی ئیوہ باوہر بہتین بہ خدا و بہ نیردراوی خدا و بہو پرووناکی بہی ئہوتو ئیمہ ناردوومانہ تہ خوارہوہ بو سہر موحہمد کہ بریتی بہ لہ قورٹان، خدا ناگادارہ بہ شتی ئیوہ ئیکہن، پاداشتی و ہرئہ گرن۔
پرسیار: پیغمہر ﴿ﷺ﴾ داوا لہ بن باوہر ان ئہکات بو باوہرہیتان بہ زیندووبوونہوہ و،
فرمووی: زیندووبوونہوہ ہدیہ، بہ گویرہی یاسا ئہبی داواۓ شایت ہیتانی لی بکری نہک سویند خواردن، لہبہر چ شتی سویندی خوارد؟

وہ لام: خودای مدزن لہ بی باوہراندہوہ ئہگیریتہوہ: داوایان لہ پیغمہر کرد ہہوالیان بداتی نایا زیندووبوونہوہ ہدیہ و، ئہیان ووت ئیمہ بروامان بہ زیندووبوونہوہ نی بہ، بروایشیان وابوو پیغمہر ﴿ﷺ﴾ سوودی ئہوانی ناوی۔ بہلکو ئہدیوی خوی بکا بہ گہورہیان۔ کدواتہ پیغمہر داوای لی کراوہ، مافی خویہتی سویند بخوا و، بی باوہر ان داوا لی کراون و مافی ئہوانہ شایت بہیتن۔

﴿يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذٰلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ﴾ وہ ئیوہ بیری ئہو رۆژہ بکہندہوہ خودا ئیوہ کۆئہ کاتہوہ لہ رۆژی دووایی دا رۆژیکہ ہہموو ئادہمیزادی رابردوو و دہاتوو، دانیشتوانی ئاسمانہ کان و زہوی کۆ ئہکریئہوہ، ئہو رۆژہ رۆژی لہ کیس چوونی رۆژیکہ ئادہمیزاد ہہندیکیان زیان ئہدہن لہ ہندئی تریان، لہبہر ئہوہی باوہر داران لہ بہہشتا ئہچنہ جیگہی بی باوہر ان و، بی باوہر انیش لہ دۆرہ خدا ئہچنہ جیگہی باوہر داران، ئہمہ ئہوہ ئہ گدیہنی ہہموو کہسئ دوو جیگہی بو دانراوہ، یہ کیکیان لہ بہہشتا، ئہوی ترییان لہ دۆرہ خدا، زیانی گہورہ ترہ ئہوہی جیگہی خوی لہ کیس بجی لہ بہہشتا، رۆژیکہ ستم لی کراوان قازانچ ئہکہن، ستمکاران تروشی زیان ئہدن۔

﴿وَمَنْ يُؤْمِن بِاللّٰهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيْهَا اَبَدًا ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ﴾ وہ ہہر کہسئ باوہری بہ خودا ہینابی، کردہوہی چاک بکات، خودا، خراپہ و گوناہہکانی دائہ بۆشی، ئہی سرپیتہوہ لہ نامہی کرداریا، ئہ بجاتہ ناو چہندین بہہشت ئہروا بہ ژیر درہختہکانیا و ئہملاولای کۆشکہکانیان چہندین رووباری ئاوی شیرین و پاک، لہ ناو بہہشت دایہ ہہتا ہہتایہ، سرپنہوہی گوناہہکانیان و چوونیان بو ناو ئہو بہہشتانہ سہرکہوتیکی زور گہورہیہ و بزگار بوونہ۔

﴿وَالَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَكَذَّبُوْا بِآيٰتِنَا اُولٰٓئِكَ اَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِيْنَ فِيْهَا وَبِئْسَ الْمَصِيْرُ﴾ وہ کہسانیکی ئہوتو باوہریان نہہیتاوہ و، ئایہکانی نامہی ئیمہیان بہ درؤخستووہتہوہ، ئہو کہسانہ یار و دانیشتوانی ناو ناگرن، بہردہوامن لہ ناو ناگردا و، ناگر خراپترین جیگہی گہراندہوہیہ بو ئہوان۔

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ نادمیزاد تووشی هیچ نازاری نابی له نہ خوشی و مردن و ہڈاری له خویان و له منالہ کانیانا مہ گدر بہ دہستور و فہرمانی خودا و، ہدر کہسی باوہری بہ خودا ہینابی، خودا رانورومایی دلی نہو کہسہ نہ کا بولای باوہرہینان و، یارمہتی نہدا و، خودا نہزانی بہ ہدموو شتی له چرکہی دل و دہماری خوین.

﴿وَاطِيعُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ﴾ وہ نیوہ پدیروہی فہرمانہ کانی خودا بکہن و پدیروہی گفتوگوئی نیردرای خودا بکہن بز راگہیانلدنی فہرموودہ کانی خودا، دواہی نہ گدر نیوہ واز له پدیروہی خودا و نیردرای خودا بہین، دواہی بہ راستی نیردرای نیمہ ہدر راگہیانلدنی فہرموودہی خودای لہسہرہ بہ ناشکرای، پرسیار و پاداشت لہسہر نیمہیہ.

﴿اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾ خودا کہسینکی نہوتوہیہ هیچ پدیرستراوی شایستہی پدیرستق نی بہ جگہی نہو خودایہ تاک و تہنہایہ و، باوہرداران ہدر پشت بہو خودایہ نہبہستق و، ہدموو کاریکی خویان ہدوالدی لای نہو نہکھن.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِّ مِنْ أَرْوَاحِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِنْ تَعَفَّوْا وَتَصَفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٤﴾ إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿١٥﴾ فَانْفِقُوا وَاللَّهُ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمَعُوا وَاطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شَحْنَ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٦﴾ إِنَّ تَقْرَضُوا مِنَ اللَّهِ قَرْضًا حَسَنًا يَضَعْفَهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٧﴾ عَلِيمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١٨﴾

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِّ مِنْ أَرْوَاحِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ﴾ نہی کہسانیکی نہوتو باوہرتان ہیناوہ: بہ راستی ہندئی لہژنہ کانتان و منالہ کانتان دوژمنی نیوہن و، نایہلن نیوہی موسلمان کوج بکہن بولای نیردرای خودا لہ مہ کہوہ بز مہدینہ، دواہی نیوہ خرتان ہاریرن و ناگاداری پیلانی نہوان بن.

ہرچہ ندہ ئو ئایہ تہ پدیوہ ندی ہدیو بہ رووداویکی ئو کاتوہ، بہ لام مدبہ ستہ کہ ہموو کہسی ئہ گریتہوہ۔ ہر ژنیک و ہر منالیک یارمہ تی میرد و باوکی یان نہدہن بو چاکہ سی ہردوو جیہان، دوژمنی میرد و باوکیانن، ہروہا ہموو خزمیکیش ئہ گہر یارمہ تی خزمی خوئی نہدا بو سوودی ہردوو جیہان دوژمنی ئو کہسانہی خویدہ تی، ئوہ لہ لایہ کہوہ و لہ لایہ کی تریشہوہ، ہر کہسی ژنی ہیئا، وک ئو کہسہ وایہ بمرئی و کزچی دواپی بکا لہ جیہاندا، یا بولای بہدشت یا بولای دوزہخ، وک ئہ بیرئی زور پیوان ئہرؤن بولای دوزہخی جیہان، چونکہ ژبانی ئم سہردمہ لہ گہل زورترین ژن و منالدا لہ نازار و سزا و دوزہ خدا ئہژی، ئوہتا منال و ژن لہ مروؤف رازی نابن، مہ گہر ملکہچی ئہوانی و پدیروئی ئہوان بکا۔ ﴿وَإِنْ تَغْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ وہ ئہ گہر ئیوہ لہ بی رپوشتی و نازاردانی ژن و منالہ کانتان بیورن و، واز لہوان بہین و تولہ یان لی نہ کہنہوہ، لہوان خوشبین و خراپہ کانیان داپوشن و، دواپی بہ راستی خودا لیخوشبوونی زورہ، زر میہرہ بانہ ہر بہو جوڑہی ئیوہ لہوان ئہبورن، خودایش لہ ئیوہ ئہبورئی، ئو ئایہ تہ ئوہمان فیئر ئہکا، ژبانی ناو خیران و بنہ مالہ، بہ بی نارامگرتن و لیبورن ناچیتہ سہر لہ زور جاراندا، ئہ گہر مروؤف پرساری ہموو کردوہ و گفتوگویہ بکا لہ ژن و لہ منال، دژیہ تی و دوژمنیہ تی و گیروگرفت زورتر ئہبی و، ژبان لہ دوزہ خدا ئہباتہ سہر۔ کہواتہ پیویستہ بہ گویرہی توانا لہ گہلیاندا بژیٹ۔

﴿إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ﴾ بہ راستی دارایی و منالہ کانی ئیوہ تاقی کردنہون بو ئیوہ، ہدتا دہریکہوئی بو دانیشتووان، چ کہسی لہ ئیوہ راستی مدبہ ستہ بو خوئی ہلہبژئی و، ریزیان بہ سہر چ شتیکا ئہدا، چ کہس خودای لہوان خوشتر ئہوئی، لای خودا ہدیہ پاداشتیکی زور گہورہ بو ئو کہسانہ ریزی پدستی خودا و، خوشہویستی خودای مدبہ ستہ لہ دارایی و منال۔ بہ کورتی منال و دارایی و ژن پلہوپیایہ و زانیاری ئینسانیان پی تاقی ئہ کریتہوہ، خوشی و رابواردنی جیہان ہرچہ ندہ زور گہورہ بن ہرانہر بہو شتانہی لای خودان زور زور بوچ و بی نرخن، چونکہ ئہوانہی جیہان بہردہوام نین۔

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِّأَنْفُسِكُمْ﴾ دواپی ئیوہ بہ گویرہی توانای خوٹان لہ خودا بترسن و خوٹان لہ بی فرمانی خودا پیاریژن لہ بہ کارہیانی دارایی خوٹان و لہ کاری خراپدا دای مہنین، ناموزگاری خودا بیسن و، پدیروئی فرمودہ کانی خودا بکہن و، دارایی خوٹان بہہ خشن لہ رینگہی نایینی خودادا، ئو بہہ خشنینہ ئہبی بہ چاکہ بو ئیوہ لہ ہردوو جیہاندا۔

﴿سوره نى ته لاق﴾

له مدينه هاتوره ته خواره وه. ژماره ى نايه ته كانى (۱۲) نايه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا
الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ
وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ
اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ
اللَّهُ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا ﴿١﴾ فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ
بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذُوَى عَدْلِ مِنْكُمْ
وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكَ كُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ﴿٢﴾ وَيَرْزُقْهُ
مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ وَإِنَّ اللَّهَ
بَلِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿٣﴾ وَالَّتِي يَلْسَنُ
مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ
وَالَّتِي لَمْ يَحْضَنْ وَأُولَتْ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ
وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا ﴿٤﴾ ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ
إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَكْفِرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا ﴿٥﴾

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ﴾ نه ى پيغمبر: هه ر كانى
نيوه ژنه كانان ته لاق دا دواى نيوه ژنه كانان ته لاق بدهن له كاتيكا شياوى نهوه بن به بن نهوه ى
نروشى زيان بن عيده كانيان هه ليزيرن، ياني له كاتيكا ته لاقيان بدهن پاكبن و، لهو پاكي به دا ژن
و ميرديان له گه له نه كرابي، ته لافداني ژنان له كاتى حيزدا دژى ياساى ناييني ئيسلامه چونكه

ته فسيرو زمانا كزي

عیده‌یان درێژه ئە کیشی و، ئیوه عیده‌کانیان بزمیرن هەتا لیټان ټیک نەچی، ژنان ئە گەر خواوەنی حەیز بن سێ پاکی یە لای شافیعی یە کان، بێ حەیزە لای حەنەفی یە کان، ئە گەر حەیزیان پێدا نەهاتبێ یا منالبن یا لە حەیز کەوتن سێ مانگە، ئە گەر سکیان پێی بە دانانی سکه کە یە تی. ژنی میردە کە ی نە چو بێتە لای تەلاق دانی درووستە لە حەیزدا و عیده ی لە سەر نی یە.

﴿وَأَقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ﴾ وە ئیوه لە خودا بۆسن و بێ فەرمانی خودای پەرورە دگاری خۆتان مە کەن و، ئیوه ئەو ژنانە ی تەلاق دەران لە خانووە کانی خۆیان کە لەواندا دانیشتون دەر یان مە کەن، درووست نی یە دەرکردنی ژنی تەلاقدا و لە جینگە ی ژن و میردی، بۆ میرد نی یە بە زۆر ئەو ژنە دەر بکات، ئەو خانووە جینگە ی دانیشتی ئەو ژنە یە، هەتا ماوہ ی عیده کە ی تەواو نە بێ، ئەو ژنە لە ژێر چاودێری میردە کە یایە تی هەتا کۆتایی عیده کە ی بە سەر نە چێ.

﴿وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبِينَةٍ﴾ وە نابێ ئەو ژنانە تەلاق دەران خۆیشیان بچنە دەرەو، هەتا عیده کە یان تەواو نە بێ مە گەر ئەو ژنە کاریکی خرابی بێ لێ کراو بکا، وە ک ئەوہ ی کاری خراب بە میرد و خزمانی میرد بلسێ، یابەر لەوہ ی تەلاق دەرانی میردە کە ی لە بەر بێ فەرمانی کردنی ژنە کە ی تەلاق دای، یا داوێ پێسی بکا، لەو کاتانە دا ژن بۆی هە یە پرواتە دەرەو، بۆ پەیدا کردنی هۆی ژیان و، بۆ دارلێدانی لەم کاتی دارلێدانه نە برێتە دەرەو دوا یی ئە هێرێتەو بۆ جینگە ی خۆی هەتا کۆتایی عیده کە ی، ئە گەر ژنی تەلاق دەر او بچێتە دەرەو گونا هار نە بێ. بەلام ئە گەر بیانووی هە بێ نە توانی بچێتە دەرەو، وە ک ترسی روو خان یا ئاو بردنی خانووە کە ی هە بێ، و، ئە بری بۆ جینگە ی تر، یا بروا بۆ فرۆشتنی رێسە کە ی یا بۆ کرپنی لۆکە، ژنان بۆ یان هە یە بە روژدا بچنە لای ئەو ژنە تەلاق دراوانە، دوا یی هە رێ کە یان بچنەو بۆ جینگە ی خۆیان.

﴿وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ﴾ ئەوانە ی ئاماژە یان بۆ کرا سنووری دیاری کرا و فەرمانی خودان ئە بێ جێ بە جێ بکری، دوا یی هەر کە سێ لەو سنوورانە دەر چێ و نە یان گە یە نی بە جینگە ی خۆیان ستە میان لە خۆیان کردووە، و، خۆی کردووە بە جینگە ی خە شمی خودا.

﴿لَا تَذَرِي لَئَلَّ اللَّهُ يُخْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا﴾ تۆ ی ژن تەلاق دەر نازی خودا، دوا ی تەلاق دانی ئەو ژنە خودا چ شتی پەیدا نە کا، لەوانە یە دلی تۆ بگۆرێ و ئارە زۆ بکە ی ئەو ژنە بگێرێتەو بۆ لای خۆت، ئە گەر جوێ بوونەو کە ی بە تەلاقی سێ بە سێ نە بووبێ.

زانایان بە گشتی پێک هاتوون لە سەر ئەوہ ی ژنی تەلاق دەر او بە خۆرا یی و سێ بە سێ نە بووبێ، میردە کە ی بۆی هە یە بگێرێتەو بۆ لای ژن و میردی، پێرێستە میردە کە ی بە خۆی بکا و، لە

جیگہ یہ شیوی نہو ژنہ دای بنی ہتا عیدہ کدی کوتابی پی دی، ژنی تہ لاقدر او بہ سنی تہ لاقہ:
 بہ لای مالیکی یہ کانہوہ نہ گہر سکی پر نہ بی جگہ لہ دانانی لہ جیگہ یہ ہتا عیدہ ی نہروا ہیچ
 شتی تر پیوست نی یہ لہ سہر میردہ کدی، بہ لای شافیعی یہ کان و حنہ لی یہ کان نہ گہر سکی
 پر پی بہ خیر کردنی پیوستہ لہ سہر میردہ کدی، نہ گہر سکی پر نہ بی بہ خیر کردنی پیوست نی یہ،
 بہ لای حنہ فی یہ کانہوہ پیوستہ بہ خیر بکری سکی پر پی یا نہ. ہر کہ سنی پیوست بی لہ سہری
 بہ خیر کردنی ژنی تہ لاقدر او، پیوستہ لہ سہریشی لہ خانوہ کدی خوئی دہری نہ کات ہتا
 کوتابی عیدہ کدی، بہو مہر جانہ ی باسکران.

﴿فَإِذَا بَلَغَ الْإِنْسَانُ أُمَّتَهُ فَمَا يَسْكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ يَفْقَهُنَّ بِمَعْرُوفٍ﴾ دواپی کاتی نہو ژنہ
 تہ لاقدر او نہ نزدیکو نہوہ لہ کوتابی پی ہاتی عیدہ کدی، دواپی نیوہ سہر بہ ستن نہ توانن یا بیان
 گیر نہوہ بولای خوتان بہ نیازی پاک و بہ گویرہ ی یاسا، نیوہ جوئی بینہوہ لہو ژنانہ و وازیان
 لی بہینن ہتا عیدہ کدی تہواو نہ بی، بہ گویرہ ی یاسا و، ہموو مافیکی خویانیان بدہنی، دواپی
 پدیوہندی ژن و میردیتان نہ پچری.

﴿وَأَشْهِدُوا ذَوِي عَدْلٍ مِنْكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ﴾ وہ نیوہ دوو کہ سی خواہن دادی
 موسلمان لہ خوتان و سہر بہ ستن بکدن بہ شایہت لہ سہر گہرانہوہ یان یا جیابو نہوہ یان و، لہ
 کاتی پیوستی دا نیوہ شایہت یہ کہتان بدہن مہیگورن لہ بہر رہ زامہندی خودا، بتانہوئی راستی
 دہر کہوئی نہک لہ بہر جگہ ی خودا.

نہو شایہتی گرتنہ لہ کاتی گہرانہوہ و تہ لاقدر او پیوست نیہ و چاکہ بکری لای
 شافیعی یہ کان و حنہ فی یہ کان. بہ لای ہندی لہ زانایانی شافیعی یہ کانہوہ پیوستہ شایہت گرتن
 بو گہرانہوہ.

﴿ذَلِكُمْ يُوعِظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا﴾ نہو
 شتانہ ی باسکران لہ بہ خیر کردن و دانانی ژنان لہ جیگہ یہ و، شایہتی گرتن و جگہ ی
 نہوانہ ی، نامور گاری یان پی نہ کری بو کہ سی باوہر بہ خودا و بہ روژی دواپی بہیتی و،
 ہر کہ سنی لہ خودا برسی و کار بہ فرمانی خودا بکا و، خوئی پیاریژی لہ بی فرمانی خودا و،
 ژنہ کدی نہ گیر اوہ بولای خوئی، لہ پاشانا نارہ زوی لہ گہرانہوہ ی بوو، خودا بو نہو کہ سہ
 درووست نہ کات دہر چوون و رزگار بوونی لہو سہختی یہ، بہو جوڑہ ی جاری تر مارہ ی
 بکاتہوہ، نہ گہر نہو ژنہ سنی تہ لاقی نہ کہوہو، نہ گہر سنی تہ لاقی نہ کہوہو، ژنہ کہ شوئی تر بکا
 و ژن و میردی لہ گہل بکری و، تہ لاق بدا و عیدہ کدی پروا، دواچار میردہ پیشوہ کدی مارہ ی
 بکاتہوہ، خودای گہورہ ہوئی ژیانن بو نہ سازینی، وہک نہ فہرموی:

﴿وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ﴾ وه خودا رۆزی و هۆی ژیان نه‌به‌خشنی به‌و که‌سه‌ی له‌ لایه‌ که‌وه به‌ تهمای نه‌بی و نه‌یه به‌ دلایا، هه‌ر که‌سه‌ی پشت به‌ خودا به‌سه‌ستی و کار و پیوستی خۆی هه‌واله‌ی لای خودا بکا، دوا‌یی خودا به‌سه‌ بۆ نه‌و که‌سه، و پیوستی به‌ که‌سی تر نابێ.

﴿إِنَّ اللَّهَ بِأَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا﴾ به‌ راستی خودا نه‌گا به‌ شتی بیه‌وی و مه‌به‌ستی خۆی له‌ ده‌ست ده‌رناچی، هه‌ر شتیکی بو‌ی نه‌بی و، نه‌وه‌ی خودا نه‌یه‌وی نابێ، به‌ راستی خودا دایناوه‌ بۆ هه‌موو شتی له‌ سه‌ختی و له‌ ئاسانی ماوه‌یه و کۆتایی پی دی، نه‌م بو‌ونه‌وه‌رانه‌ به‌ بی‌ خاوه‌ن و به‌ بی‌ سوود درووست نه‌کراون.

هه‌ندێ له‌ زانا‌یان نه‌لێن: هۆی هاته‌نه‌ خواره‌وه‌ی ﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ﴾ هه‌تا ﴿لَا يَحْتَسِبُ﴾ نه‌وه‌بوو پیاوی به‌ ناوی مالیک له‌ هۆزی نه‌شه‌ج ع بت په‌رستان کورپکی نه‌ویان دیل کردبوو، هاته‌ خزمه‌ت پیغمه‌ر و وتی: کورپ که‌م گیراوه، زۆریش هه‌ژارم، پیغمه‌ر ﴿ﷺ﴾ فه‌رمووی: ئارام بگره‌ و خودا ده‌روویه‌کی چاکه‌ت بۆ نه‌کاته‌وه، دوا‌ی ماوه‌یه کورپ که‌ی خۆی رزگار کرد له‌ ده‌ستی بت په‌رستان و رای کرد، له‌ رینگه‌دا تووشی هه‌ندێ له‌ ژماره‌یه له‌ مه‌ری بت په‌رستان بوو، دایه‌به‌ری و هاته‌وه‌ بۆلای ساوکی، چووه‌ خزمه‌ت پیغمه‌ر ﴿ﷺ﴾ و وتی: ئایا ره‌وا‌یه‌ خواردنیا‌ن؟، پیغمه‌ر فه‌رمووی: به‌لێ، درووسته‌ خواردنیا‌ن.

ئوبه‌ی کورپ که‌عب و وتی: ئه‌ی نێردراوی خودا: ژنی منالێ، یا پیربێ و، ته‌لاقدرابن، یا سکبان پیربێ، باسی ژماره‌ و جۆری عیده‌که‌یان نه‌کراوه، خودا فه‌رمووی: ﴿وَاللَّائِي يَئْسَنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نُسَائِكُمْ إِنْ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ وه ژنانێکی نه‌وتو بی‌ ئومیدبون له‌ حه‌یز پنده‌هاتن له‌به‌ر پیر و جگه‌ی پیری له‌ ژنه‌کانی ئیوه‌ و، ژنانێکی نه‌وتو حه‌یزیان پندا نه‌هاتوو له‌به‌ر منالێ و، ته‌لاقدران، ئیوه‌ که‌وته‌ گومانه‌وه، دوا‌یی عیده‌کانیان سی مانگه‌. به‌لام نه‌و ژنه‌ی له‌وه‌به‌ر حه‌یزی پندا هاتبێ و، حه‌یزه‌که‌ی وه‌ستابێ که‌ ته‌لاقدرای پیوسته‌ چاوه‌روان بکری هه‌تا حه‌یزی که‌ی نه‌گه‌رپه‌وه‌ نه‌و کاته‌ عیده‌ بژمیری، یا چاوه‌روان بکری هه‌تا نه‌گاته‌ نه‌و تهمه‌نه‌ی بی‌ ئومید نه‌بی له‌ حه‌یز، نه‌و کاته‌ عیده‌که‌ی سی مانگه‌ لای هه‌ندێ له‌ زانا‌یان.

سالانی بی‌ ئومیدی له‌ حه‌یزدا پته‌هاتن (٦٠) ساله‌، به‌لای هه‌ندێ له‌ زانا‌یان (٥٥) ساله‌، هه‌ندێ تریان نه‌لێن: (٦٢) ساله‌. نه‌و سنوورانه‌ی باسکران هه‌موویان بۆ ژنی ته‌لاقدران. به‌لام نه‌و ژنه‌ی میردی مرده‌ی عیده‌که‌ی چوار مانگ و (١٠) رۆژه‌، ئێتر نه‌و ژنه‌ حه‌یزی پنده‌هاتبێ یا حه‌یزی پندا نه‌هاتبێ و منالێ.

﴿وَأُولَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ وہ تہو ژنانہی سکیان پرہ کوتایی عیدہ کہیان تہوہیہ: کہ سکہ کہیان دابنن، ئیر تہو ژنانہ تہلاقدرابن یا میردیان مردیی.
﴿وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا﴾ وہ ہەر کہسی لہ خودا برسی و خوی لہ بی فرمانی خودا پاریزی، خودا ناسانی بو کارہ کانی تہو کہسہ ساختہ تہہیتی و، یارمہتی تہدا بو کردنی کاری چاک.
﴿ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا﴾ تہو شتانہی باسکران فرمانی خودان، خودا ناردووہیتیہ خواروہہ بزلای ئیوہ و کاریان پی بکہن و، ہەر کہسی لہ خودا برسی، خودا گونناہہ کانی دائہ پوشتی و، خودا گہورہ و زور تہکا پاداشتی لہ ریزی دوابی دا، ہتا حدوت سہد چہنانہ بگرہ زورتریش.

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا تَضَارُّوهُنَّ لِيُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَاتٍ حَمِلٍ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأَتِمُّوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ تَعَاسَرْتُم فَاسْرُضْعُ لِهٖ أُخْرَى ﴿٦﴾ لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يَكْلَفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَاءً آتَاهَا سَيِّجَعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا ﴿٧﴾

خودای مہزن لہ سہرہ تہای تہم سوورہ تہدا فہرموی: ئیوہ تہو ژنانہ ئیوہ تہلاقتان دان دہریان مہ کەن، ئیمہ نامازہ مان کردبو بزلای بیروبوچونی زانایان لہ بارہی تہو ژنانہ تہلاقیان سی بہسی کہوتوہ و، تہوانہ سی بہسی تہلاقیان نہ کہوتوہ: ئایا جوری تہو جینگہیہ ژنانی تہلاقدراو لہوا دائہ نری بہ چ جزییکہ و چون تہبی، خودا تہفہرموی:
﴿أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ﴾ ئیوہ کہ ژنہ کانی خوتانتان تہلاقدان، ئیوہ تہو ژنانہ دابنن لہ ہندئ لہو جینگہیہ خوتان لہوا دائہ نیشن بہ گویرہی توانای دارایی خوتان و شایستہی خوتانہ ہتا کوتایی عیدہ کہیان.
﴿وَلَا تَضَارُّوهُنَّ لِيُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ﴾ وہ ئیوہ کاریکی وایان لہ گہل مہ کەن تہو ژنانہ تووشی زیان بن، لہ بارہی جینگہ کانیان و بہخیو کردنیان؛ لہبہر تہوہی ناچاریان بکہن واز لہو جینگہیہ بہین و بچنہ دہرہوہ.

﴿وَإِنْ كُنْ أُولَاتٍ حَمْلٌ فَأَنْفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ وہ نہ گھر نہو ژنہ تہ لاقدر اوانہ سکیان بہ منالہوہ پربوو، دوائی ٹیوہ بہ خویان بکدن، بہ بدخشینی پیوستی بو سہریان، بہ ہموو جوڑی.

﴿فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَأْتَمِرُوا بِنِعْمِ مَعْرُوفٍ﴾ دوائی نہ گھر نہو ژنہ تہ لاقدر اوانہ بہ یہ کجاری پدیوہندی ژن و میدی بہ ٹیوہوہ نہما، بہ کوڑائی پٹھانتی عیدہ کی بدھوی دانانی سککہ کدیوہ، منالیان لہ ٹیوہ ہبوو، نہ گھر نہو ژنانہ شیراندا بہ منالہ کی خویان، دوائی ٹیوہ کرنی شیردانہ کیان بدہنی و، ٹیوہ و نہو ژنانہ راویژ بکدن لہ نیوان خوتانا بہ گیانی پاکی چاویوشی کردن لہ یہ کڑی، نہ گھر پٹک نہہاتن، پیوستہ ٹیوہی خاودن منال ژنی نامادہ بکدن شیردان بدو منالہ بہ کرئی یہ کی گونجاوہہر جوڑی بی پیوستہ نہ منالہ بی ٹومید نہ کرئی لہ شیریدانی و تووشی نازار نہ بی، نہ گھر دایکی بہ خوی نہ کرد پاش راویژی نیوانیان، وہ ک خودا نہ فدرموی:

﴿وَإِنْ تَعَاَسَرْتُمْ فَمُتْرَضِعُ لَهٗ أُخْرٰی﴾ وہ نہ گھر ٹیوہ و دایکی نہو منالہ لہ نیو خوتانا تیک چوون و رتنہ کہوتن بو شیردان بدو منالہ، دوائی ٹیوہ داوا لہ ژنی تر بکدن شیر بدا بدو منالہ، دوائی خاودن منال منال لہو دایکیہ بسیٹتہوہ و نہیوہیست نازاری خاودنہ کی بدا، نہ گھر ژنی ہبوو، بدخوڑائی شیربدا بدو منالہ و، دایکیہ کی داوا کرئی نہ کرد، نہو کاتہیش منالہ کی نادرئ بہ دایکی، خو نہ گھر دایک بہ خوڑائی شیری نہدا بدو منالہ نہ بی ہر بدرئ بہ دایکی خوئی، نہ گھر نہ زانرا نازاری منالہ کہ نانا.

﴿لَيَنْفِقَنَّ ذُو سَعَةٍ مِّنْ سَعَتَيْهِ وَمَنْ قَدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيَنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللّٰهُ﴾ پیوستہ خاودن منالی سامانداری خاودن توانا بہ دارایی بیہ خشنی بدو ژنہ شیر نہدا بدو منالہ بہ گوڑہی فراوانی سامانی خاودن منال و، ہر کہسی کہم دہرامہ تی کہوتبہ سہری و دارایی کہم بوو، دوائی با نہو کہسہ کرئی بیہ خشنی بدو ژنہ لہ ہہندی نہو شتی خودا بدخشویہ، بدو پیاوہ کہم دہرامہ تہ. یانی ساماندار بہ گوڑہی دارایی خوئی و، ہڈار بہ گوڑہی دارایی خویان کرئی بدہن بدو ژنہ شیردہرہ بدو منالہ.

﴿لَا يَكْلَفُ اللّٰهُ نَفْسًا اِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللّٰهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا﴾ خودا داوا ناکا لہ ہیچ کہسی بو بہ خیتو کردنی ژن و منالی مہ گھر بہ نہندازہی شتی خودا بدخشویہ بدو کہسہ، خودا نامادہی نہ کا بو ہڈاران ناسانی و خوشی گوزہران لہ دوائی ناخوشی و تہنگانہ و ہڈاری.

وَكَاثِبِينَ مِّنْ قَرِيْبَةٍ
عَنْتَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرَسُولِهِ فَمَا سَبِّحَتْهَا حَسَابًا شَدِيدًا وَعَدَبَتْهَا
عَذَابًا نَّكَرًا ﴿٨﴾ فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عِقَبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا ﴿٩﴾

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا ﴿١٥﴾ رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا ﴿١٦﴾ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَنْزِلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِنَعْلَمَ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿١٧﴾

﴿و کائین مں قرۃ عتت عن امر ربہا ورسلہ فحاسبناہا حسابا شدیداً و عذابناہا عذابا لکراً﴾
وہ زور کس لہ دانیشتروانی گوندیک وازیان ہیابوو لہ فہرمانی پەرورہ دگاری خویان بہ
جوریکی خراب و، وولامی نیروی پەرورہ دگاریان نہ دایہ وہ، دواپی ئیمہ پرسیارمان لہ
دانیشتروانی ئەو گوندہ مان کرد، بہ پرسیار کردنیکی زور سەخت لہ پاشەرۆژدا، سزاماندان بہ
سزادانیکی زور گران و سەخت لہ دوارۆژدا.

﴿فَدَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا﴾ دواپی دانیشتروانی ئەو گوندہ سزای
کارہ کانی خویانیان لہ بی باوہری و گوناہ چیشٹ و، ئەنجامی کارہ کانیان زبانی ہەردوو جیہان
بوو بۆیان.

﴿أَعِدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِيَ الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا﴾
خودا نامادہی کردوہ بۆ دانیشتروانی ئەو گوندہ سزایہ کی زور سەخت، دواپی ئەی کہسانیکی
ئەوتۆ خواہنی ئەقلن، باوہرتان ہیئاوہ، خۆتان پپاریژن لہ بی فہرمانی خودا و لہ خودا بترسن، بہ
راستی خودا قورئانی بۆلای ئیوہ ناردووہ تہ خواوہوہ، فہرموودہ کانی جی بہ جی بکەن.

﴿رَسُولًا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾ خودا پیغمہیکی پەوانہ کردوہ بۆلای ئیوہ، ئەخویتیئەوہ بہ سەر ئیوہ دا ئایە تہ کانی
قورئانی خودا، فہرموودہ کانی خودایان روون کردوہ تہوہ، لہ بہر ئەوہی کہسانیکی ئەوتۆ
باوہریان ہیئاوہ و، کردوہ چاکہ کانیان کردوہ، دہریان بکا لہ تاریکی یە کانی بی باوہری بۆلای
رووناکی باوہر بہ خودا.

سوره نبي ﴿تەلاق﴾ جزمى ﴿يىست و هه شتەم﴾

﴿وَمَنْ يُؤْمِن بِاللّٰهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا﴾ وه هەر که سێ باوه به خودا بهیڤی و، کرده وهی چاک بکا، خودا نهو که سه نه خاته ناو چه ندين به هه شت نهروا به ژیر نهو به هه شتانه دا چه ندين رووباری ناوی شیرین، بهرده وامن له ناو نهو به هه شتانه دا هه تاهه تابه، به راستی خودا نه به خشی بهو که سه خواره مهنی پاك و فراوان له به هه شتا.

﴿اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ﴾ خودا که سێکی نهو تۆیه جهوت ئاسمان و، له زهوش و یتیه نهو جهوت ئاسمانه له ژماره دا، دروستی کردوون.

زانایان له مانای رستهی ﴿وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ﴾ بیروبوچوونیان جیاوازه: هه نديکیان نه لێن: ژماره ی زهوی وهك ئاسمان جهوتن، ئیمه ی ئاده میزاد مانا که ی به راستی و به بی په رده نازانین و، زانستی ئیمه رینگه ی پی نابا، به لام ئیمه پیوسته بروامان وابی، جهوت زهوش هه ن شی کردنه وه یان نه سپیرین به خودا. هه ندی تر له زانایان نه لێن: ئهم گهردوونه و، ئهم بوونه وه ره گه وره یه جهوت ئاسمانی تیدا یه، هه ر ئاسمانی خاوه نی زهوی و نه ستیره کانی خۆیه تی، دووری هه ره کێ لهو ئاسمانانه، به نه ندازه ی ملیاری سالی تیشکی خۆزه، هه ندی تریان نه لێن: ناو بردنی ووشه ی (سبع) یانی جهوت، نه وه ناگه یه نی نه بی هه ر جهوت بن، یانی نه گه ر بیژرا: من دوو ماشینم هه یه خۆت و براكه ت سواریان بن، نه وه ناگه یه نی زۆر تر یا که متری نه بی، هه ندی تریان نه لێن: مه به ست له جهوت زهوی: جهوت کیشه ره، نه وه ی راستی بی وا چاکه مانای نهو رسته یه هه واله ی زانستی خودا بکری، عه لی کوری نه بی تالیب نه فهرموی: نه گه ر مانای نهو نایه ته تان بۆ بکه م له وانه یه ئیوه بی باوه ر بن، چونکه نه قلای ئیوه به رگه ی ناگری:

﴿يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا﴾ فهرمووده و سرووشی خودا نهروا له نیوان ئاسمانه کان و زهوی دا، خودا هه لسوورپنه ری کاروباری نهوان و، نهوانه ی له نیوان نهواندان، دهسته لاتی به سه ر هه موویاندا هه یه، له بهر نه وه ی ئیوه بزانه خودا توانای هه یه به سه ر هه موو شتیکا و، به راستی بزانه زانستی و زانیاری خودا هه موو شتیك نه گرته وه، بی ناگانی به له هه یه شتیك، گه ره بی یا به چووك و، به نیازی دلی بهنده کانی نهزانی، که واته ئیوه پیوسته بی فهرمانی خودا نه کهن.

﴿سوره تی ته حریم﴾

له مەدینه هاتوو هه خواره وه، ژماره ی نایه ته کانی (۱۲) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَزْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١﴾ قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَانَا وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٢﴾ وَإِذْ أَسْرَ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضُهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأُكَ هَذَا قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ ﴿٣﴾ إِنَّ نُتُوبًا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَانَا وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ ﴿٤﴾ عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنْ أَنْ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكَ مُسْلِمَاتٍ مُؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَيَبَّنَّ وَعِدْنَ لَكَ سِدْحًا حَبْتًا تَسْبِيحٌ وَآيَاتٌ لَكَ

زانایان بیران جیاوازه له باره ی هۆی هاته خواره وه ی ئەو نایه تانه ی پێشه وه. به هه ر جۆری یی له مەبەسته که ده ر ناچن.

هه ندی له زانایان وه ک موسلیم و بوخاری باسیان کردوه ئەلین: هۆی هاته خواره وه ی ئەو پینج نایه ته ئەوه بوو: پێغمه ر ﴿ﷺ﴾ زۆر ئاره زۆی له خواردنی شیرینی و هه نگوین بووه، هه ر کاتی به جووبایه بۆلای زه یه به ی کچی جهش، هه ندی هه نگوینی ده ر خوارد ئەدا و، ماوه یه له لای ئەمايه وه، ئەو کاره له لای هه ندی له ژنانی پێغمه ر گرانوو، بۆ ئەو مەبەسته عایشه و ده فسه پێک هاتن له سه ر ئەوه ی کاتی پێغمه ر هات بۆلای هه ریه کێ له وان بلن: ئەو پێغمه ر: تۆ بۆنی (مه غافیرت) لی دی، مه غافیر شيله یه کی شیرینه و بۆنی ناخۆشه و ئەخوړتیه وه، دوا یی جارێک پێغمه ر ﴿ﷺ﴾ چوو بۆلای زه یه به ه نگوینی خواردوه، دوا یی که چوو بۆلای هه ریه که له عایشه و له ده فسه ووتیان: تۆ بۆنی مه غافیرت لی دی، پێغمه ر فه رمووی: من مه غافیرم

ته فسیری زما کۆبی

نەخوار دوو و تەو. بەلام لای زەینەبە هەنگویم خوار دوو و تەو. ووتیان لەوانەییە می‌شە کان لەو درەخە لەوێرەین، پێغمەمەر لەبەر ئەوەی ئارەزووی لە بۆنی خۆشبوو، زۆری بێ ناخۆشبوو بۆنی خراپی لێن. فەرمووی: قەدەغەیی لەسەر من خوار دێنەوی هەنگوین.

هەندێ تر لە زانایان ئەلێن: هۆی هاتنە خوارەوی ئەو ئایەتە ئەوەبوو: عائیشە و حەفصە بە کەریان خۆشویستوو، بەرپێکەوت حەفصە چوو بۆلای باوکی، پێغمەمەر ﴿ﷺ﴾ ناردی بە شوێن ماریە قەتید، ئەو رۆژە سەری چوونی پێغمەمەر بوو بۆلای عائیشە، کە حەفصە هاتەو ماریە بێنی لە هۆدە کە خۆیا چاوەروانی کرد ماریە بێتە دەرەو، رەوشتی ژنانەیی جوولا، پێغمەمەر فەرمووی بە ماریە، بچۆ دەرەو، حەفصە بە پێغمەمەری ووت: تۆ ئازاری دڵی مندا لە هۆدە کە خۆما، پێغمەمەر فەرمووی: سوێندم بە خودا من دڵی تۆ خۆش نەکەم. بەلام من نەیتییە بە تۆ ئەلێم و بەلای خۆتەو بێ و بە کەسی تر مەلێ، لەبەر دڵی تۆ ماریە لەسەر من قەدەغە بێ، ژنانی پێغمەمەر بە تایبەتی عائیشە و حەفصە، هەوتی ساریان بە زۆر لە گەڵ ماریەدا بە کار ئەهینا، بە تایبەتی تر کاتی ئیبراهیم لە ماریە پەیدا بوو، حەفصە خۆی بێ نەگیرا و چوو بۆلای عائیشە و بە نەیتی پێ ووت: موژدە بێ پێغمەمەر ماریە قەدەغە کردووە لەسەر خۆی، دووایی خودا ئەو نەیتی بەی ئاشکرا کرد و هەوایی دا بە پێغمەمەر، بەو هۆیەو خودا ئەو پێنج ئایەتە ئەو ناردە خوارەو و فەرمووی:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاتِ أَزْوَاجِكَ﴾ ئەو پێغمەمەری خودا لەبەر چ شتی تۆ قەدەغە ئەکە لەسەر خۆت شتی خودا بۆ تۆی رەوا کردووە، تۆ مەبەست رەزامەندی و دڵ خۆشکردنی ژنەکان بێ و، دڵیان نەییەشی.

﴿وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ﴾ وە خودا لەو هەڵەییە تۆ خۆش ئەبێ، چونکە درووست نییە قەدەغەکردنی شتی خودا رەوای کردبێ، خودا میهرەبانە بۆ تۆ، چونکە خراپەت لی ناگری و، تۆ ئەپاریزی لە خراپە. ئەبێ بزانی مەبەست قەدەغەکردن و وازەهێنانە لەو شتە ئەو قەدەغەکردنی یاسایی، لەبەر دڵی ژنەکانی، وێنە ئەوەی بلی: لەبەر دڵی تۆ جگەرە ناکێشم هەتا تۆ ئازارت بێ نەگا. لەبەر ئەوەی پێغمەمەر رزگاری بێ لە سوێندە کە خودا فەرمووی:

﴿قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾ بە راستی خودا دیاری کردووە بۆ ئێرە و، کردوویە بە یاسا بۆتان و، رزگارتان بێی لە دەست سوێندە کانتان بەهۆی بریتی دانەو، دووایی ئەو شتە قەدەغەتان کردووە لە خۆتان بۆتان رەوا ئەبێ و، خودا بەرپێوەری هەموو کارەکانی ئێرە و، خودا ئەزانێ بە شتی سوودی ئێرە تیادی، هەموو شتی لە جێگەی شیاوی خۆیا دانەنێ، لە رەواکردنی شتی قەدەغەکردنی شتی تر، پێغمەمەر ﴿ﷺ﴾ بەندەبەکی ئازاد کرد لەبەر کە فارەتی سوێندە کە خۆی.

بۆ زانین: ئە گەر پیاوی بە ژنه کە ی خۆی ووت: تۆ قەدەغە ی لە سەر من، یا من تۆم قەدەغە کرد، ئە گەر بەو رێستانە نیازی تە لاقی بووبێ ئە بێ بە تە لاق، ئە گەر نیازی زیهاری بووبێ ئە بێ بە زیهاری، ئە گەر قەدەغە بوونی لە شی ژنه کە ی مەبەست بووبێ و نە چیتە لای، یا نیازی هیچ شتیکی نە بووبێ، ئەو رێستە بە سوێند ئە ژمیرێ و پێوستە لە سەری کە فارەتی بۆ بدا، ئە گەر کە سێ بلی: ئەو خواردنە لە سەر من قەدەغە بێ، ئەو گفتوگۆیە بە پوچ دائەنرێ و نە قەدەغە ئە بێ و نە کە فارەتیشی پێوستە، هەندێ لە زانایان لایان وایە ئە گەر ئەو شتە ی خوارد ئە بێ کە فارەتی بۆ بدا.

﴿وَإِذْ أَسْرَأَ النَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا﴾ وە ئێوە بیرێ ئەو کاتە بکەنەو هە پێغمەدر گفتوگۆیە کی بە نەیتی کرد لە گەڵ هەندێ لە ژنه کانی، وە کە قەدەغە کردنی هەنگوین یا ماریە ی قیبتی، ئەو ژنە ی شە فەصە بوو، یا قەدەغە ی شتی تر بوو، پێغمەدر فەرمووی: ئەو نەیتی بە کە س مەلێ.

﴿فَلَمَّا بَيَّنَّتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضُهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ﴾ دوا یی کاتی حە فەصە هە وایی ئەو گفتوگۆ نەیتی بە ی دا بە عایشە و، خودا پێغمەدری ئاگادار کرد لە سەر بلاو بوونەو ی ئەو نەیتی بە، پێغمەدر هە وایی دا بە حە فەصە لە سەر بلاو کردنەو ی هەندێ لەو گفتوگۆ نەیتی بە، وازی لە گە رانەو ی هە ندیک ی هێنا و هە وایی نە دایە کە قەدەغە کردنی ماریە بە، یا هە رشتی تر بێ، حە فەصە سەری سورما و، ترسا و وایزانی عایشە گیراوی بە تەو ه، پرسیاری لە پێغمەدر کرد و لەو بارەو ه فەرمووی:

﴿فَلَمَّا بَيَّنَّاهَا بِهِ قَالَتْ مَنَ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَأَنِي الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ﴾ دوا یی کاتی پێغمەدر هە وایی ئەو گفتوگۆ نەیتی بە ی دا بە حە فەصە، حە فەصە ووتی بە پێغمەدر: چ کە سێ هە وایی داو ه بە تۆ؟، پێغمەدر ووتی: ئەو هە وایی خودا هە وایی داو ه بە من هەموو نەیتی بە ئە زانی، ئاگای لە هەموو شتی هە بە.

خودای مەزن رووی فەرموودە ی خۆی ئە کە بۆ لای ئەو دوو ژنە کە حە فەصە و عایشە بوون: کە ئەو پیلانە یان ساختە هێنا بە ران بەر بە پێغمەدر ﴿ﷺ﴾ هە تا قەدەغە بکا لە سەر خۆی شتی خودا رە وای کردو ه و، فەرمووی:

﴿إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا﴾ ئە گەر ئێوە بە شیمان ببنەو ه بۆ لای خودا دوا یی بە شیمان بوونەو ه شتان پێوستە، بە راستی دلی ئێوە لای داو ه لە راستی و، بگەرێنەو ه بۆ لای فەرموودە ی خودا و، بە نیازی پاکو ه.

﴿وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ﴾ وە ئە گەر ئێوە یار مەتی یە کزی بە دن لە سە ر ئازاردانی پێغمەدر، دووایی خودا یاری دە ی پێغمەدر ئە دا و، جبرە ئیل و پیاو چاکانی باو ه رانیش یار مەتی ئە دەن و، دوا ی ئە وانی ش فەریشتە کانی ش بەو ژمارە زۆرەو ه یار مەتی ئە دەن.

﴿عَسَىٰ رَبُّهُ إِن طَلَفَكَ أَنَّ يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكَ مُسْلِمَاتٍ مُّؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَائِبَاتٍ عَابِدَاتٍ سَائِحَاتٍ ثَيَّابٍ وَأَبْكَارًا﴾ چ شتیکہ فریوی ئیوہ داوہ نازاری پیغمہر بدن و بی فہرمانی نہو بکہن؟ شایستہیہ و پیوستہ خودا بگورئ بو پیغمہر لہ جیاتی ئیوہ چہندین ژنی تر چاکڑبن لہ ئیوہ و جوانترین نہ گہر پیغمہر تہ لاقی ئیوہ بدا، نہو ژنانہیش: ملکہ چہن بو فہرموودہ کانی خودا، خودا پہرستبن، باوہ پرداری راستبن، پہرہ وی کہری فہرمانہ کانی خودا و پیغمہر بن، واز لہ گونہ بہتبن و پہ شیمان بینہوہ، پہرستیان زوربی، رزور و گربن، بیوہ ژنبن و کچ بن، نہ گہر خودای مہزن بیہوی.

يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا قُوْا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيْكُمْ
نَارًا وَقُوْذُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَٰئِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ
لَّا يَعْصُوْنَ اِلٰهَ مَا اَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُوْنَ مَا يُوْمَرُوْنَ ﴿٦﴾ يٰۤاَيُّهَا
الَّذِيْنَ كَفَرُوْا لَا تَعْزِدُوْا الْيَوْمَ اِيْمًا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ ﴿٧﴾
يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا تَوْبُوْا اِلَى اللّٰهِ تَوْبَةً نَّصُوْحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ
اَنْ يُكْفِرَ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّٰتٍ تَجْرٰى
مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزٰى اللّٰهُ النَّبِىَّ وَالَّذِيْنَ ءَامَنُوْا
مَعَهُ نُوْرُهُمْ يَسْعٰى بَيْنَ اَيْدِيْهِمْ وَيَاْئِمْنِيْهِمْ يَقُوْلُوْنَ رَبَّنَا
اَتَيْمْنَا نُوْرًا وَاَغْفِرْ لَنَا اِنَّكَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٨﴾
يٰۤاَيُّهَا النَّبِىُّ جَاهِدِ الْكُفْرَ وَالْمُنَافِقِيْنَ وَاَعْلَظْ عَلَيْهِمْ
وَمَا وَبَّهٖمْ جَهَنَّمُ وَاَبْسَ الْمَصِيْرُ ﴿٩﴾

﴿يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ ءَامَنُوْا قُوْا اَنْفُسَكُمْ وَاَهْلِيْكُمْ نَارًا وَقُوْذُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ﴾ نہی کہہ سانیکی نہوتز باوہر تان ہیٹاوہ: ئیوہ خوژان و خیراندہ کانتان پباریزن لہ ناگر، سوتہ منی نہو ناگرہ نادمیزاد و بہرہدہ. یانی ہر کاتی باوہر دار ہدستی کرد بہ لیبر سراوی لہ بہرہدہم خودا بو نہو شتہ نہیکا و نہیلئی و، لہ سزای خودا ترسا و، پیوستہ لہ سہریشی کہ بزانی بہرپر سیارہ لہ بہرہدہم خودا لہ بارہی خیزان و منالہ کانیشیدا و، نہبی دہستی یارمہتی دریز بکا بو چاک کردن و راست کردنہوہیان و، ہر کاتی باوک و زورشت نہکا بو منالہ کہی بو خوژی

پاشەپۇڭى لە جىھاندا، چاكتى بۆ باوك ئەۋەيە كارى بۆ بكا لەبەر بەختيارى پاشەپۇڭيان و، بەلام باوكى بېچارە چ شتى بكا بۆ ئەو نەۋە نەزانە كە ئەيانەۋەئى باوكە كانيان سەرشۇرى فەرمانە كانى ئەوانىن.

﴿عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ﴾ به سهرئو
 ناگرهوه دانراون چهنذین فریشته، بهوان سپیډراوه سزادانی دانیشتووانی دۆزهخ، گفتوگویان
 زبر و رَهقه، کردهوهیان زۆر سهخته و، بی فدرمانی خودا ناکهن له شتیکا خودا فدرمانیان پی
 ئەدا، ئەو شتهی فدرمانیان پی ئەدری ئەیکهن.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ ئەي كەسانىكى ئەوتۇر باوەرتان نەهيئە: ئيۆە لەم رۆژەدا بيانو مەدەرنەو، بە راستى ئيۆە پاداشتان ئەدرتەو بە شتى ئيۆە کردووتانە لە جەهاندا، ئەمرو رۆژى پرسیار و وولامە، رۆژى بيانو و هيئانەو نى، خوتان ئەزان بە چ جورئ ئيۆە هەولئ لەناوبردنى باوەردارانان ئەدا و، بە کۆمەل ئادەميرانان لە ناو ئەدا و زىندەبە چالشان ئەکردن.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً تَصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُم سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ ۞ ئه‌ی كه سانیکی نه‌وتو باوه‌رتان هیناوه: ئیوه بگهرینه‌وه بۆلای خودا و په‌شیمان ببندوه له‌ گونا‌هه‌كانتان به‌ په‌شیمان‌بوونه‌وه‌یه‌کی پاك، به‌ جوړی به‌ دل و به‌ دهم په‌شیمان بووبیته‌وه له‌و گونا‌هه‌ كردووتانه، نیازی راستیتان وابی، بۆ له‌مه‌ودوا‌یش بئ‌فهرمانی خودا نه‌كه‌ن؛ له‌به‌ر ئه‌وه‌ی كه‌ په‌روه‌رده‌كه‌ری ئیوه گونا‌هه‌كانتان دا‌پوشتی و گونا‌هه‌كانتان بس‌پړته‌وه، ئیوه بخاته‌ ناو‌چهن به‌هه‌شتی ب‌ړوا به‌ژیریانا‌چهن‌د رووباری ناوی شیرین و پاك و بی‌نازار.

﴿يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ﴾ نَبِيُّهُ نُهْخَاتِه نَاو نُهْو بدهه شتانه وه لهو رۆژه دا، خودا پيغمبر و نهو كه سانه ي باوه ريان هيناوه له گه ليا رسوايان ناك و، ريتريان نه گري و نه ديانپا ريزي له ناگري دۆزه خ، رپوناكي به كيان بو دروست نه كا له پيشانيه وه و، نه ملاولا يانه وه نه روا ريگه ي بده شتي بي نه دۆزنه وه و نه چنه ناوي.

﴿يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ باوه رداران نه لين: نه ي پدروه دگاري ئيمه تو رپوناكي ئيمه ته روا بكه بو ئيمه كاتي رپوناكي بي باوه ران و دووروه كان نه كورتيته وه و، له گووناهاي ئيمه خو شبيه، به راستي تو توانات به سهر هه موو شتيكا هديه.

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَا أُوْهُمْ جِهَتُهُمْ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ نهدی پیغمبر: تۆ به چەك جەنگ بكه له گەل بێ باوەران و دوورپووان و، توندوتیژی بخهه سهريان كاتێ گههتوگۆی نەرم كاری نە كردن و، جینگه و گههرا نهوهی نهوان بۆلای دۆزهخه و، دۆزهخ خراپترین جینگهیه بۆ گههرا نهوهی نهوان.

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا
لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ وَامْرَأَتَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ
عَبْدَيْنِ مِّنْ عِبَادِ نَاصِلِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا
مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ ﴿١٠﴾
وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا امْرَأَتَ فِرْعَوْنَ إِذْ
قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِّنْ فِرْعَوْنَ
وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِّنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿١١﴾ وَمَرْيَمَ ابْنَتَ
عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُّوحِنَا
وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ فِيهَا الْوَقْدَانِ ﴿١٢﴾

﴿ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَتَ نُوحٍ وَامْرَأَتَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِّنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ﴾ خود ایتنہ کی زور سہ سورتہری روون کردوہ تہ وہ بڑ کہ سانیکی تہ وتو باوہریان نہ ہتیاوو، بڑیانی گتیراوتہ وہ چونیہ تی زنی نوح کہ ناوی (داعیلہ) بووہ و، چونیہ تی زنی لوت کہ ناوی (واہیلہ) بووہ، تہو دوژنانہ زنی دووہندہی پیاوچاکیوون لہ بہندہ کانی تیمہ و پیغمہر بوون۔

﴿فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا﴾ دواپی تہو دووژنہ پہیمانی زنیہ تی خوئیانیان تیکدا، بہہوی بیباوری و دووڑوویانہ وہ، گفتوگوی بی شہرمانہیان لہ گدل تہ کردن و، زنی نوح بہ نوحی تہووت: تو شیتی، زنی لوت تہ گدر لوت میوانی بہاتایہ ہدوالی بہ پیاوانی تاقمی خوی ہتا کاری خرایان لہ گدل تہو میوانانہ بکراہیہ، دواپی میردہ پیاوچاکہ کانیاں ہیچ شتی لہ سزای خودایان لہ وان تہ گتیراوتہ وہ، زنی نوح خنکا بہ لافاو، زنی لوت رزگاری نہہوو لہ بہردہ باران و رچوونی بہ ناو زہوی دا۔

جیاوازی لہ نیوان پیاوان و ژنانداہیہ، بہ ہیچ جزئی، نہ لہ لایہن سروشتیانہ وہ و نہ لہ لایہن بہرپرسیاریان، ہمدوولایان تہواو کہری یہ کترین، لہ پیاواندا پیاوی چاک و خراپ، لہ ژنانیشدا زنی چاک و خراپ ہدن۔

تہو دوو نایہتانہ دوورن لہ بہراورد کردنی نیوان پیاوان و ژنان، بہ لکو خودای مہزن تہو ویتنہیہی روون کردوہ تہ وہ لہ جگہی پیاواندا، ناماژہ کردنہ بڑلای ہندئی لہ ژنانی پیغمہر و

دایکی باوه‌رداران که یاریده‌ی یه‌کزیان ئه‌دا و نازاریان تووشی پیغمه‌مر کرد، خودا به‌نایه‌تی (۴) ی‌ئهم سووره‌ته هه‌ره‌شه‌ی لی‌کردن، له‌نایه‌تی (۱۰) و (۱۱) ی‌ئهم سووره‌ته خودای مدزن باسی ئه‌وه ئه‌فه‌رموی ئاده‌میزاد ره‌وشتی چاک و کرده‌وی پاک نزیکی ئه‌خاته‌وه له‌خودا باوه‌کو هاورپی خراپ‌زینی ئاده‌میزاد بئ، هه‌روه‌ها کرده‌وی خراپ ئاده‌میزاد دوور‌ئه‌خاته‌وه له‌خودا، با وه‌کو هاورپی چاک‌زینی به‌نده‌ی خوابن. خوشه‌ویستی و خزمایه‌تی سوودی بئ نابه‌خشی به‌هیچ جورئ.

﴿وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ﴾ وه‌ئیه‌زری به‌و دوور‌ئه‌نی نوح و لووت له‌روژی دووایدا: ئیوه‌بچه‌ناو ئاگر له‌گه‌ل ته‌واوی ئه‌و بی‌باوه‌پانه ئه‌خرینه‌ناو ئاگر، په‌یوه‌ندیان به‌و پیغمه‌مرانه‌وه نه‌ماوه. هه‌روه‌ها ژنانی پیغمه‌مریش ئه‌چنه‌ناو ئاگر ئه‌گه‌ر په‌شیمان نه‌بینه‌وه له‌کرده‌وی خویان و له‌نازاردانی پیغمه‌مر.

﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا اِمْرَاةَ فِرْعَوْنَ﴾ وه‌خودا روونی کردووه‌ته‌وه بۆ که‌سانیکی ئه‌وتۆ باوه‌ردیان هیناوه‌چوونی‌یه‌تی ژنی فیرعه‌ون. له‌دوای باسکردنی ژنه‌کانی نوح و لوت، که ئهم ژنه‌هاورپی فیرعه‌ون بووه، که خراپ‌زینی ئاده‌میزادی کاتی خۆی بووه، خراپی می‌رده‌که‌ی زیانی به‌و نه‌به‌خشی. ئه‌و ژنه‌ی فیرعه‌ون ناوی ئاسیه‌ی کچی موزاحیمه، باوه‌ری به‌خودا و نامدی خودا و پیغمه‌مری خودا هینابوو، باوه‌ری به‌فیرعه‌ون نه‌بووه، ئه‌ویش هه‌ره‌شه‌کوشتنی لی‌کرد، ئاسیه‌کوشتنی هه‌لبژارد.

﴿اِذْ قَالَتْ رَبِّ اِنِّیْ لَیْ عِنْدَكَ بَیِّنَاتٌ مِّنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهٖ وَتَجٰنِیْ مِّنْ الْقَوْمِ الظَّالِمِیْنَ﴾ کاتی سزا ئه‌درا ووتی: ئه‌ی په‌روه‌ردگاری من: تو له‌لای به‌رزترین توانای خزوت کۆشکیکم بۆ درووست بکه له‌به‌هشتاو، رزگارم بکه له‌فیرعه‌ون و کاری خراپی فیرعه‌ون و له‌تاقمیکی ستمکاری قیبتی‌یه‌بی‌باوه‌رکان. له‌ته‌فسیری ته‌به‌ری دا‌هاتووه. ئه‌لئ فیرعه‌ون ووتی: به‌پیاوه‌کانی: ته‌ماشا بکه‌ن گه‌وره‌ترین به‌رد په‌یدا بکه‌ن، ئه‌گه‌ر له‌سه‌ر باوه‌ری خۆی مایه‌وه‌بیخه‌ن به‌سه‌ری دا، ئه‌گه‌ر گه‌راپه‌وه‌ئو کاته‌ژنی منه، ئاسیه‌سه‌ری به‌رز کرده‌وه بۆلای ئاسمان و ئه‌و پاراندی پیشووی داواکرد له‌خودا، به‌ر له‌وه‌ی به‌رده‌که‌به‌هین گیانی کی‌شرا و به‌رده‌که‌یان فری‌دایه‌سه‌ر له‌شیکی بئ گیان.

﴿وَمَرْیَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِیْ اَخَصَّنَتْ فَرْجَهَا فَنفَخْنَا فِيْهِ مِنْ رُّوحِنَا وَصَدَقْتُ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِیْنَ﴾ وه‌خودا روونی کردووه‌ته‌وه بۆ باوه‌رداران وینه‌ی زۆر سه‌رسورپه‌ری مه‌ریه‌مه‌ی کچی عیمران، ئه‌و کچه‌ی ئه‌وتۆ شه‌رمگه‌ی خۆی پاراستبو له‌کاری بی‌لێکراو و خراپ، دوایی ئیمه‌فه‌رماغاندا به‌جبه‌ئیل فووی کرد به‌شه‌رمگه‌یا له‌گیانیکی درووستکراوی

ئیمه بههۆی توانای ئیمهوه بهبێ ئهوهی پیاوی نزیک بکهوێتهوه به عیساوه سکی پرپوو، برپوای بهوه دهستوورهی پهروهردگاری خۆی و بهنامهی ئهوه هینابوو، مهربهه لهوه کهسانه بوو که بهردهوامبون لهسهه پهرستنی خودا و، رێزی دابوو بهسهه ژنانی سهردهمی خۆیا. کهواته هههوهو ژنی پێویسته ئامۆژگاری وهربگری لهوه سێ ژنانهی پیشوو، میژدی خراپ تووشی بیباوهریان نهکات و، به فرمانی میژدی چاک ههلسن و خهیانهتیان لی نهکهن وینهی ژنانی نوح و لوت، سامانی میژد له خوداپهرستی لایان نهدا به وینهی ژنی فیرعهون که لهبهه رهزامهندی خودا وازی له پاشایهتی و سامانی فیرعهون هینا و، پێویسته به وینهی مهربهه می کچی عیمران داوین پاکهن.

به ناوی خودای به خشندهی میهره بان. سوپاس و ستایشی بیی نه ندازه بۆ پوره ردگاری هه نوو بوونه وهران. درودی فراوان له سدر پیغمهر و یار و یاره رانی بیی هه تا هه تابه.

﴿سوره تی نهلولك﴾

له مه که هاتووته خواره وه. هه ندی له زانیان نه لێن جگه له نایه تی (۳۰) له مه دیه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۳۰) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ
الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ ﴿٢﴾
الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ
تَفَوتٍ فَأَرْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ ﴿٣﴾ ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ
يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ ﴿٤﴾ وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ
الْدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ
السَّعِيرِ ﴿٥﴾ وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَيُسْأَلُونَ الصَّيِّرُ
﴿٦﴾ إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ ﴿٧﴾ تَكَادُ تَمَيَّرُ
مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ ﴿٨﴾
قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ
إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ ﴿٩﴾ وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ
السَّعِيرِ ﴿١٠﴾ فَأَعْرِضُوا بِذُنُوبِهِمْ فَحَقًّا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ ﴿١١﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشندهی میهره بان

﴿تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ که سێکی نه توو به دهستی توانای ئه وه بهرپهردنی هه موو کاری و هه لسه وانه دنیان گه وریه و چاکه ی زوره و، بالاته و دووره له

ته فسیری زمانکری

شتی شایستهی ئه و نهیی و، خودا توانای بهسدر هه موو شتیكا ههیه و ههچ شتی ریگهی لی ناگری، له نیشانه کانی گه ورهیی خودایه.

﴿الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ﴾ خودایه کی ئه و تویه مردن و زنده گانی درووست کردوه. له بهر ئه وهی کرده وه کانی ئیوه له نیوان مردن و زنده گانی دا ده رنجات. ئیوه تاقی بکاته وه چ که سنی له ئیوه کرده وهی چاکتر ئه کا و، دانیش توان بزانن، ئه گینا خودای گه وره هه موو شتی ئه زانی و پیوستی به تاقی کردنه وه نیسه، خودای مه زن لیوه دا مردنی پیش زنده گانی خستوه له بهر ئه وهی ئاده میزاد له پیشا نه بووه و دواپی په یدابووه له تویکی مردوو، له بهر ئه وهیش زۆرتر ئاماژه به بۆ توانای خودا و، خودا زۆر به توانا و گه وره به بۆ تۆ له کردنه وه له و که سانهی بی فهرمانی خودا ئه کهن، لیخوشبوونی زۆره بۆ ئه و که سانه ئه که رپنده وه بۆ لای فهرمانه کانی خودا و په شیمان ئه بنده وه له گونا هه کانیان.

﴿الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا﴾ خودایه کی ئه و تویه هه وت ئاسمانه کانی درووست کردوه به ریک و پیکی هه ندیکیان له سه ره وهی هه ندی تریان، هه ریه که یان جینگه و بازنه و کیشی تاییه تی خو یان هه یه.

﴿مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِنْ تَفَوتٍ فَإِذْ جَافِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِنْ فُطُورٍ﴾ توی ئاده میزاد له درووست کردنی خودای خاوه ن به خشندهی ههچ جۆره خواری و ناریکی و جیاوازی له و نا یینی. به لکو خودا هه موویانی به ریک و پیکی درووست کردوو. دواپی تۆ چاوت وه رگیره بۆ لای درووست کراوانی خودا، به تاییه تی ئاسمانه کان و، باش ته ماشا بکه بزانه ئایا ههچ جۆره خراپی و کهم و کوری و درز و کونی تیدایه.

﴿ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ﴾ له پاشانا تۆ دوو جار و زۆرتر له دوو جار چاوی خۆت بگیره و بۆ لایان و به باشی ته ماشایان بکه ره وه، چاوه کانت دینه وه بۆ لای تۆ به بی ئومیدی و به سه رشو ری و، چاوه کانت ماندوو ئه بییت و ههچ ناته واوی یه له درووست کراوه کانی خوادا نا یینی.

﴿وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ﴾ وه به راستی ئیمه نزیکترین ئاسمان له ئیوه وه له جگهی ئاسمانه کانی تر رازاندوو ماته وه به چه ن ئه ستیره یه خاوه نی روونا کین و، ئیمه ئه و ئه ستیرانه مان کردوو به وهی پارچه یه له وان فره بده یان بۆ لای ئه و دوژمنانه ی ئیوه، ئه یانه وی ئیوه له روونا کی باوه ره وه ده رتان بکه ن بۆ لای تاریکی بی باوه ری و، هه ره وه ئیمه ئه و ئه ستیرانه مان کردوو به جینگه ی گومان بۆ شه یتانه کانی ئاده میزاد و جنۆ که که ئاده میزاد له ریگهی راست لائه دن و، لایان وایه به وهی ئه ستیره گیری یه وه هه و آل بده ن به شتی له مه و باش په یدائه بی و، ئیمه ئاماده مان کردوو بۆ ئه و

شهيتاننه سزای ناگرى گهرمى کلپه دار. خودا درووستى کردووه له ئه ستيه کانداسى سود بۆ ئاده ميزاد: جوانکردنى ئاسمان، فره دانيان بۆلاى شهيتاننه کان. دۆزينه وهى ريگه کانيان. (قه تاده) ئه فهرموى: خو ماندوو کردنه بۆ مانا کردنى ئه و رسته يه به جگه ي ئه و سى سوودانه. (لورد كيلفن) زانای به رزى سروشت ناس ئه لى: ئه گهر به ووردى بير بکه ينه وه له بوونه وهران ناچار ئه ين برؤا به بوونى خودا به يتن، قورئانى پيرؤزيش هدر به و جوړه فدرمانان بى ئه دا.

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ﴾ وه سزای دۆزه خ دانراوه بۆ که سانيكى ئه وتو باوهريان به پدروهر دگارى خويان نه هيناوه و، دۆزه خ خراپ ترين جيگه يه بۆ گه رانه وهى بى باوهريان.

﴿إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ﴾ هه رکاتى ئه و بى باوه رانه فره ئه درينه ناو دۆزه خ، ئه وان دهنگىكى زۆر سدهخت و ناساز بۆ دۆزه خ ئه يسن و، دۆزه خ ئه کولتى و هه لئه چى، به ويته ي ئاوى ناو مهنجهل.

﴿تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ﴾ ئه و ناگره له سدهختى خو ي و به رزبوونه وه نزبکه پارچه کانى له يه ک جو ي ببنه وه هه ندىکيان له هه ندى ترين، به جو رى ئادميزاد گومان ئه با رقى له بى باورن هه لساوه خه ربکه ئه ندامه کانى جو ي ببنه وه.

﴿كُلَّمَا أَلْقِي فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ﴾ هه موو کاتى تاقمى له بى باوه ران فره بدرينه ناو ناگرى دۆزه خ، پاسه وانانى دۆزه خ پرسيار له و تاقمه ئه که ن ئايا پيغه مه رى نه هاتووه بۆ لاتان بتانرسيتى له سزای دۆزه خ.

﴿قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ﴾ وه تاقمه بى باوه ره ئه لى: به لى: به راستى پيغه مه ر هاتووه بۆلاى ئيمه ئه يترسانين له سزای دۆزه خ، دواى ئيمه ئه وانان به درؤخسته وه و، به وانان ووت: خودا هيچ شتيكى نه اردووه ته خواره وه له باره ي سزای دۆزه خ، ئيوه هيچ شتى نين مه گهر هه ر ئه وه بن له ناو گو مرايى زۆر گه و ره دان. ﴿وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ وه بى باوه ران ئه لى: ئه گهر ئيمه له جهاندا گه فو گوى پيغه مه ره کانان ببيستايه، يا خو مان به ووردى بيرمان بکرايه ته وه له گه فو گوى ئه وان، ئيمه له دانيشتوان و يارانى دۆزه خ نه ئه بووين.

﴿فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ﴾ دواى بى باوه ران له پاشه پوژدا، برؤا به گونا هه کانى خو يان نه هيتن و، دان به تاوانباريى خو يان نه يتن، دواى دوورى له به زه يى خودا بۆ دانيشتوانى دۆزه خه.

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ ﴿١٦﴾
وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ ۖ إِنَّكُمْ عَلَيْكُمْ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿١٧﴾ أَلَا

يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ ﴿١٤﴾ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ
الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ
﴿١٥﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ مِّنْ فِي السَّمَاءِ أَن يُخْصِفَ بِكُمْ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ
تَمُورُ ﴿١٦﴾ أَمْ أَمِنْتُمْ مِّنْ فِي السَّمَاءِ أَن يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا
فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ ﴿١٧﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ
كَانَ نَكِيرِ ﴿١٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَفَقَتِ وَيَقْضِيْنَ مَا
يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ ﴿١٩﴾

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ﴾ به راستی که سانیکی نهوتو له
سزای پهروهردگاری خویمان بترسن بهی نهوی پهروهردگار ببینن، بهی نهوی هیچ کهسی
بهوان بزانی، بو نهو کهسانه ههیه لیخوشبون و پاداشتی زور گهوره.

﴿وَأَسْبِرُوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ﴾ وه ئیوه گفتوگوی خوتان بکهن به
نهینی یا به ناشکرا بیکهن، یه کسانه لای خودا، به راستی خودا به شتی نهزانی له دلی ئیوه دایه
بیژری یا نه بیژری، هوی هاتنه خوارهوی نهو نایده نهوهیه: بت پهستان گفتوگوی خراپان به
پیغمهر نهوت، جبرئیل پیغمههری ناگادار کرد له گفتوگو خراپیان.

﴿أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾ نایا خودا خوئی نازانی به کهسی خوئی
درووستی کردوه، بیگومان به ههموو شتیکی بوونه وهرانی خوئی نهزانی، خودا نهزانی بهو شتهی
له دلدایه، ناگاداره به چاک و خرابی بوونه وهران.

﴿هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ﴾ خودا
کهسیکی نهوتویه زهوی ناسان کردوه بو ئیوه بو رویشتن به سهردا و بو ئیوهی رام کردوه،
دوایی ئیوه به ههموو جیگه و نهملای و ریگه کانیا برؤن و، بخون لهو خوارده مهنی یه خودا
له زهوی دا درووستی کردوه و، ئیوه بولای خودا نه برؤن و کو نه کرینهوه و زیندوو نه کرینهوه
بو پاداشت و پرسیار و وهلام.

سود و ناسان کردنی زهوی، رۆژ له دوی رۆژ زورتر دهرئه کهوی، به تاییهتی لهم
سهردهمه ی ئیمه دا، زورتره له کاتانی پیشودا، بو گهلانی دوی ئیمه زورتر نهی.

دوی نهوی خودای مهزن باسی چاکه ی خوئی کرد به سهرمانه وه، دوایی نه مانتر سینی له
پاشه پوژی بی باوه ری، پاش نهوی خودا زهوی بو ناسان کردین، پیوسته بزاین زهوی ونه ی

ئەسبى سەرکێشه، کاتى وائەبى ئەکەوتتە جم و جوول، رۆتەچى و بومەلەرزهى تیدا پەيدا ئەبى و قوتمان ئەدا، بۆیه خودا فەرموى:

﴿أَمِنْتُمْ مِّنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ﴾ ئايا ئیوه ناترسن له کەسى توانای له ئاسماندايه کە زهوى به ئیوه بباتە خوارهوه و رۆبچى و ئیوه قوت بدا، دواى کاتى زهوى به سەرنشینە کانی یهوه بکەونه جوولە و ژیرا و ژوور بى و بیت و برۆا.

﴿أَمْ أَمِنْتُمْ مِّنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرٌ﴾ ئايا ئیوه ناترسنله کەسى توانای له ئاسماندايه کە بههۆى بایه کى سهختهوه وورده زیخ برژى به سەر ئیوه دا، دواى کاتى ئیوه سزاتان بینى ئەزانن چۆنه ئەو شتەى من ئیوه یی ئەترسان و، ئەو زانینه تان سوود به ئیوه نابه خشی.

﴿وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيفَ كَانَ نَكِيرٌ﴾ وه به راستى کەسانىکى ئەوتۆ له پیش بپەرستانى مه کەوه بوون له گەلانى پیش پیغمه ره کانی خویانیان به درۆختهوه، دوواى ئەبى چۆن بووبى سزا و تۆلەى من بۆ بى باوه ران؟ بىگومان زۆر سهخت بووه. دواى ئەوهى خودا بهو ئایه تانه هه ره شهى له ئامیزاد کرد، رۆوتە کاته ئەوان و، ئەفەرمۆ: ئەماشای توانای خودا بکەن و پەند وەر گرن و ئەفەرمۆ.

﴿وَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا الرِّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ﴾ ئايا بت پەرستان نەیان رۆانیوه بۆلای بالنده کان له لای سەر هوى خویان بالیان رانه کیشن له ئاسماندا له کاتى رۆیشتیانا و، ئەیگوشنه وه به تايه دى به تەنیشتى خویانه وه، ئەو بالنده یه رانه گرتوه له ئاسماندا مه گەر خودای خاوهن به خشنده. به راستى خودا هه موو شتى ئەزانى و، ئاگای له هه موو شتى هه یه و چاودێرى یان ئەکا و ئەیانپاریژى. بالنده یش نەتە وه یه کن به وێنه ی ئاده میزاد، ئەفری بههۆى دوو باله وه. ئاده میزاد ئەروا بههۆى دوو قاچه وه و، وایش ئەبى گهشت و گوزار ئەکا بههۆى ماشین و فرۆکه و کەشتی یه وه. ئەوانه هه موویان دروو سترکراوى خودان و، کردوونى بههۆى جى به جى کردنى نیاز و مه به ستى ئیوه. بۆیه خودا باسى بالنده ی فەرمووه، چونکه بوونه وه ریکى سەر سوړن دهر، هه یانه کیوین، هه یانه مالىن، هه یانه جوان ئەخوین. هه یانه ی مل و دهنوک درێژ. نووک و پەرى جۆرا و جۆریان هه یه. ئەوانه هه موویان به لگه ن له سەر توانای خودا.

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي
هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَتَصَرَّكُم مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ
﴿٢٠﴾ أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لَّجُوا فِي عُتُوٍّ

وَتَقُورِ ﴿٢١﴾ اَمَّنْ يَمْشِىْ مُكْبًا عَلٰى وَجْهِهِۦ اَهْدٰى اَمَّنْ يَمْشِىْ سَوِيًّا
عَلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴿٢٢﴾ قُلْ هُوَ الَّذِىۤ اَنْشَاَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمْ السَّمْعَ
وَالْاَبْصَارَ وَالْاَفْئِدَةَ قَلِيْلًا مَّا تَشْكُرُوْنَ ﴿٢٣﴾ قُلْ هُوَ الَّذِىۤ ذَرَاَكُمْ
فِى الْاَرْضِ وَاِلَيْهِ تُحْشَرُوْنَ ﴿٢٤﴾ وَيَقُولُوْنَ مَتٰى هٰذَا الْوَعْدُ اِنْ كُنْتُمْ
صٰدِقِيْنَ ﴿٢٥﴾ قُلْ اِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللّٰهِ وَاِنَّمَا اَنَا نَذِيْرٌ مُّبِيْنٌ ﴿٢٦﴾
فَلَمَّا رَاَوْهُ زُلْفَةً سَيَّئَتْ وُجُوْهُ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا وَقِيْلَ هٰذَا الَّذِىۤ
كُنْتُمْ بِهٖ تَدْعُوْنَ ﴿٢٧﴾ قُلْ اَرَأَيْتُمْ اِنْ اَهْلَكْنِىَ اللّٰهُ وَمَنْ مَّعِىَ
اَوْ رَحِمْنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِيْنَ مِنْ عَذَابِ اَلِيْمٍ ﴿٢٨﴾ قُلْ هُوَ
الرَّحْمٰنُ اَمَّا بِهٖ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُوْنَ مَنْ هُوَ فِى ضَلٰلٍ مُّبِيْنٍ
﴿٢٩﴾ قُلْ اَرَأَيْتُمْ اِنْ اَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَّاتِيْكُمْ بِمَآءٍ مَّعِيْنٍ ﴿٣٠﴾

﴿ اَمَّنْ هٰذَا الَّذِى هُوَ جُنْدٌ لَّكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُوْنِ الرَّحْمٰنِ اِنَّ الْكَافِرُوْنَ اِلَّا فِىْ غُرُوْرٍ ﴾ نایا چ
که سیکى نهوتویه، نهو کهسه بیى به سوپا بۆ ئیوه، یارمهتیتان بدا له جگهى خودای خواوه
بهخشنده، نهگه ر بیهوى سزاتان بدا؟ بیگومان هیچ کهسى نییه، بی باوه ران له وهرنه گرتنى
فهروموده ی پیغمه ردا هیچ شتیکیان بۆ نابیی مه گه ر فریو خورده و بی ناگا و خه له تاوین.
﴿ اَمَّنْ هٰذَا الَّذِى یَرْزُقُكُمْ اِنْ اَمْسَكَ رَزْقَهٗ بَلْ لَّجُوْا فِیْ غَوْرٍ وَّغُورٍ ﴾ نایا چ که سیکى نهوتویه
رۆزى و هوى ژيان بیهخشى به ئیوه نهگه ر خودا رۆزى خوى بگریته وه له ئیوه. به لکو
بی باوه ران دريژى یان داوه به یاخى بوون و، به دور له راستی.

﴿ اَمَّنْ يَمْشِىْ مُكْبًا عَلٰى وَجْهِهِۦ اَهْدٰى اَمَّنْ يَمْشِىْ سَوِيًّا عَلٰى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيْمٍ ﴾ نایا دوايى
کهسى پروا به رینگه دا و له سه ر روومده تی کهوتبی به زهوى دا و بۆ زهوى پروانى و نهملاولای
خوى نه بینى، نهو کهسه شارزاتره بۆ دۆزیندهوى رینگه یا پروا به رپوه، وه ستایى به پیوه و
نهملاولایا و به رده مى خوى بیبى. له سه ر رینگه یه کى راست. بیگومان بی باوه ران رینگه ده رناکدن
و ناشاره زان و، رینگه یان سه خته و نه کهون، باوه رداران به ئاسانى به مه به ستی خو یان نه گدن
به بیى نازار.

﴿قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ﴾ تَو بَلَى: خودا که سیکي ئهوتویه یه کهم جارئیویه هیناوته بوونهوه و، گوئچکه و چاو و دلی بَو ئیوه درووست کردووه. بَو بیستن و بینن و بیر کردنهوه له ریگهی راست ناموژگاری وهرگرن و، کهمی له ئیوه سوپاسی خودا نه کدن له سدر نهو چاکانه، خودا نهوانه ی درووست کردووه چاکه یان بِن بدووزریتیهوه و، به کاریان نهیدن له خراپه دا.

بَو زانین: خودای مه زن لهو فدرمووده یی خوئی دا گوئچکه ی پیش خستووه له سدر چاو، چاوی پیش خستووه له سدر دل؛ چونکه سوودی گوئچکه زووتره له سوودی چاو، نهوه ته دایک دهنگی منالی خوئی جوئ نه کاتهوه له ناو چه ندین دهنگی جیاوازا دا، گوئچکه ی منال نه کریتیهوه دوا ی چهن هفتیه کی کهم. دوا ی له دایکبوونی. به لام منال له چاوی دایکی وون نه بی له ناو کز مه لدا. چاوی منال له مانگی سیه می ته مه نیدا نه کریتیهوه و نه بینن و، دلی مرؤف هیچ شتی نازانی مه گدر پاش بیستن و بینن.

﴿قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُخْشَرُونَ﴾ تَو بَلَى به بی باوه ران: نهو خودایه داوا نه کهم له ئیوه باوه ری بِن بهین خودایه کی ئهوتویه ئیوه ی درووست کردووه و، ژماره ی ئیوه ی زوَر کردووه و، بلاوی کردوونه توه به ناو زهوی دا، هدریه که تان له جیگه یه، بَو نهوه ی سوود له زهوی وهرگرن و خوداپه رستی بکه دن و، ئیوه بَو لای خودا نه گهریتیهوه بَو پرسیار و پاداشت، میهره بانی خودایه که ناده میزای به جوئی درووست کردووه، شایسته ی زو ربونن، له جیگه یه کی زهوی دا نه بن به ته نها، نه گدر له ته نها جیگه یه بوونایه، نه بون به نیشانه ی نه مان له کاتی په یدابوونی کاره ساتی له ناو به ردا.

﴿وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ﴾ وه بی باوه ران نه لَین به پیغمه ر ﴿﴾ چ کاتی نهو به لَینه ی تَو نه یده ی به نیمه زهوی رَو نه چی و، نیمه کَو نه کریتیهوه بَو پرسیار و پاداشت په یدا نه بی؟ نه گدر تَو راست نه که ی کاتی هاتنه که یانمان بِن نیشان بده.

﴿قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ﴾ تَو بَلَى له وولامی نهو بی باوه رانه دا: به راستی زانینی نهو کاته هدر له لای خودایه و کهسی تر نایزانی و، به راستی من هدر پیغمه ری کم و، ئیوه نه تر سیم له سزای خودا به ناشکری و، فدرمووده ی خودا به ئیوه رائه گدیهم.

﴿فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدْعُونَ﴾ دوا بی کاتی بی باوه ران نهوه ی به لَیتی پَدرابوو له سزای خودا نزیک بوویه وه له وان له رَوژی دوا بی دا، روومه تی که سانیکی نهوتو باوه ریان نه هینابوو خفه تی لی دهر نه کهوی و رهش هه لئه گهری و، به وان نه بیژری نه مه نهو شته ی نهوتویه ئیوه داوا ی هاتنیاننان نه کرد له جیهاندا.

﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكْنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ إِلِيمٍ ﴾ تۆ بلی: خودا ئه و باوه‌ران بلی: ئایا ئیوه ئه‌توان هه‌وال بدهن به من، ئه‌گەر خودامن و ئه‌و باوه‌دارانه‌ی که له‌گه‌لمدان بمانریتی، یا خودا میهره‌بانی له‌گه‌ل ئیمه‌دا بکا و تهمه‌غان درێژ بکا دوایی چ که‌سی له‌ بی‌باوه‌ران رزگار نه‌کا له‌ سزایه‌کی خاوه‌ن ئازار، بیگومان رزگاریان نابێ، ئیمه‌ بمرین یا بمیتین. مردنی من و باوه‌رداران سوود به‌ ئیوه‌ نابەخشی. ئیوه‌ تووشی سزای کرده‌وه‌ی خۆتان نه‌بن.

﴿ قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ آمَنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴾ تۆ بلی: خودا ئه‌و خودایه‌یه‌ خاوه‌نی به‌خشنده‌یه‌ بۆ هه‌موو بوونه‌وه‌ران، ئیمه‌ باوه‌رمان پێ هیتاوه‌ و، پشت هه‌ر به‌و نه‌به‌ستین و پدنا هه‌ر بۆ ئه‌و نه‌به‌ین. دوایی کاتی سزایه‌ په‌یدا‌بوو، ئیوه‌ ئه‌زانن چ که‌سی له‌ گومرایی ناشکرادایه‌، ئیمه‌ی باوه‌ردار یا ئیوه‌ی بی‌باوه‌ر.

﴿ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ ﴾ تۆ بلی: ئایا ئه‌توان هه‌وال بدهن به‌ من ئه‌گەر خودا ئه‌و ئاوه‌ی ئیوه‌ بیا به‌ زه‌وی‌دا و نه‌یه‌ته‌ ده‌ره‌وه‌، دوایی چ که‌سی ئاوێکی ئاسان پڕا به‌سه‌ر زه‌وی‌دا بۆ ئیوه‌ی په‌یدا نه‌کا و بۆتان نه‌هیتێ.

﴿ سوره تی نهلقه له م ﴾

له مهكه هاتوره ته خواره وه. هندی له زانایان نه لئین جگه له نایه تی (۱۷) هه تا نایه تی (۳۳) و جگه له نایه تی (۴۸) هه تا نایه تی (۵۰) له مه دینه هاتونده ته خواره وه، ژماره ی نایه ته کانی (۵۲) نایه تن.

﴿ن﴾ ئەم سورە ته سوورە تی نونه. ئەم پیتە لەو پیتانە، ئەبێزێن لەسەرەتای هەندێ لە سوورە ته کانی قورئانە وه. مانا و مەبەستە کانیان لە سوورە تی ئەلبەقەرە و جگە ی ئەلبەقەرە باسیان کرا وه. هەندێ لە زانایان ئەلئین: نوون بە مانا ماسی یە. هەندێ تریان ئەلئین: یانی دەوات ئەوه ی موره که بی تی ئە کری، هەندێ ئەلئین: بە مانا موره که به، ئەو شتە نامە ی یی ئەنووسری، هەندێ تریان لایان وایە نامازە ئەکا بۆ نوونی (الرحمان) کۆمەلێ لە سوفی یەکان ئەلئین: ناماز یە بۆ دل و دەروونی ئادە میزاد، ئەوانە هەموویان پیوستی یان بە بەلگە یە، بەلگە یشیان باس نە کرد وه.

﴿وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ﴾ وه سۆیندم بەو خامە یە ی ئەوتۆ شتی یی ئەنووسری و، سۆیندم بە شتی ئادە میزاد ئەینوسنە وه لە نامە کانی خودا و، لە هەموو شتی خواوە نی سوودی ی. خودای

تەفسیری زەمناکۆبی

مدن سوئندی خواردوو به پئووس، له بدر نهووی سوودی بی نه نلازه ی هیه بو ناده میزاد، پئووس هیمایه بو هه موو شتی له نامیری نووسین، به هه رجوری بن، له وانده ی ئیستا هه ن و نه وانده ی له مه وپاش پهیدا نه بن، هه ندی له زانایان نه لئین: مه به ست له و شته ی نه نووسری: نه و فهرموودانده ی خودایه فریشته کان له له و حله حفوزدا نه ی نووسن.

﴿ مَا أَنْتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ ﴾ سوئندم به خامه و به شته ی نه نووسریته وه: تو به هوی چاکه ی پهروه دگاری خو ته وه شیتی له تو دووره، خودا به پیغه مه رایده تی و به نه قلی ته و او، چاکه ی له گه ل تو کر دووه، ئیتر هه رکه سی گومانی وایی تو شیتی خو ی به بی گومان شیته. ﴿ وَإِنْ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ ﴾ وه به راستی بو تو هیه پاداشتیکی نه براوه و به رده و ام و بی کوتایی، زور رونه پاداشت به اورده نه کری له گه ل کرده وه ی زور به سوود و، پیغه مه ر سوودی بو ناده میزاد نایه نه ژماره.

﴿ وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ ﴾ وه به راستی تو له سه ر ره وشت و خوویه کی زور په سه ند و گه و ره ی، تو هه لساوی به جی به جی کردنی هه موو فهرمانه کانی ئیمه، به سه بو گه و ره ی ره وشتی پیغه مه ر. خودا سوئند نه خوا به گیانی پیغه مه ر و نه فهرمو ی: (لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ)، به جگه ی گیانی پیغه مه ر سوئندی به گیانی هیچ که سیکی تر نه خواردوو. بی گومان هه رکه سی خودا نه ده بی دابدا، نه بی ره وشتی زور گه و ره ی، پیغه مه ر نه فهرمو ی: (أَدْبَى رَبِّی فَاَحْسَنُ تَأْدِیْبِی) سوودی پیغه مه ر هه موو جیهانی گرتو وه ته وه. به رده و امه هه تا پاشه روژ.

﴿ فَاسْتَنْصِرْ وَیَنْصِرُوا بِأَیِّكُمْ اَلْمُفْتُونُ ﴾ دوا ی له مه ودوا تو و بی باوه ران نه زان و نه بین، چ که سی له تو و له وان گیر و ده ی کاری خراپ به وینه ی که سی شیت بو بی، تو یا بی باوه ران، تو به راستی نه قل و ره وشت بالا و گه و ره یه. بی باوه ران له پیشتین که سن بو نه زانین و شیتی و گومرای.

﴿ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِیْنَ ﴾ به راستی پهروه دگاری تو زانتره به که سی لای داوه له ریگه ی راست و، زانتره به که سی ریگه ی راست و هه نه گری. خودا نه زانی به پله ی گه و ره ی و شاره زایی تو و، به پله ی گومرای بی باوه ران و، له به رده میانه یه پر سیار و پاداشت.

﴿ فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِیْنَ وَذُوا لَوْ اُذْهِنْ قَدْ هِنُوْنَ ﴾ دوا ی تو په په وه ی نه و که سانه خودا و نامه ی خودا و پیغه مه ری خودا به درو نه خه نه وه و، داوا نه که ن له تو به جیته سه ر ئایینی بی باوه ران، ناوات نه خوازان تو سازش بکه ی له گه لیان. دوا ی نه وان نه رمی به کار به یتن له گه ل تو و تاوانج نه گر نه ئایینی تو، نه و که سانه ی داوا ی نه رمی له تو نه که ن خاوه نی نه م ره وشته خراپانه ن خودا له م نایه تانه ی دووایی دا باسیان نه فهرمو ی.

﴿وَلَا تُطِغْ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ هَمَّازٍ مَّشَاءٍ بَنِيمٍ﴾ وه تۆ پەيرەوى ھەموو ئەو کەسانە مەكە، بە راست و بەدرۆ و بە چاك و بە خراپ سويندى زۆر ئەخۆن و، باسى ئادەمیزاد ئەكا بە خراپە، بى نرڤ و ناپەسەندە، گفتوگۆى دانىشتوان ئەبا و ئەى ھىتى بە بوختان بۆ تىكەدانى نىوانيان.

﴿مَتَاعٌ لِلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ عَثَلٌ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيمٌ﴾ رۆژدە و چاكە لەگەڵ كەس ناكە و رېگە لە كەسانى تر ئەگرى بۆ چاكە كردن، دل رەقە و رەوشىكى ووشكى ھەيدە، دوواى ئەوانە ھەموو زۆلە كراوہ بە كورپى جگەى باوكى و باوكى خۆى ناناسى.

﴿إِنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ﴾ تۆ پەيرەوى ئەو كەسە ئەكەى لەبەر ئەوہى بەراستى خواوہنى داراى و كورپى زۆرە. ئەو كەسەى ئەو شتە ناشرىنانەى ھەيدە وەلىدى كورپى موغەيرە و، خراپەزىنى قورەيشى بەكانە و، داراى و منالى زۆرى ھەبوو.

﴿إِذَا تَنَلَّى عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ ھەركاتى بۆخۆریتەوہ بەسەر ئەو كەسەدا كە داراى و كورپى زۆرى و ھەبوو ئايەتەكانى نامەى ئىمە ئەيووت: ئەو ئايەتانە نووسراوى پرۆپوچى نەتەوہ پىشووہ كانن.

﴿سَنَسِفُهُ عَلَى الْخُرُطُومِ﴾ ئىمە لەمەودوا داخى ئەدەين بەسەر لوتيا و بەبى نرڤى نىشانەدارى ئەكەين و سەرشۆرى ئەكەين. ئەو فەرموودەى خودايە لەوہوہ ھاتووہ ەدرەبەكان بە پىاويكى گەورەى ناوخرۆيان ئەووت: فلان كەس لوت دريژ و سەربەرزە. ئەو پىاوہ لە جنگى بەدردا لووتى برىندار بوو. بەو بۆنەوہ رەنگى تىكچوو و زۆر ناشرىنبوو، خوداى مەزن ئەو پىاوہ كە خۆى بە گەورە دائەنا بەھۆى داراى و منالى زۆرە وە سەرشۆر و بى نرڤى كرد لە ھەردوو جىھاندا.

إِنَّا بَلَوْنَهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَهْتَمَوْا
لِيَصْرِ مِنْهَا مُصْبِحِينَ ﴿١٧﴾ وَلَا يَسْتَنْتُونَ ﴿١٨﴾ قَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّيِّكَ
وَهُمْ نَائِبُونَ ﴿١٩﴾ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ﴿٢٠﴾ فَنَادَوْا مُصْبِحِينَ ﴿٢١﴾ أَيْنَ
أَعْدُوا عَلَى حَرْثِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٢٢﴾ فَأَنْطَلَقُوا وَهُمْ يَخْفَوْنَ ﴿٢٣﴾
أَنْ لَا يَدْخُلْنَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مَسْكِينٌ ﴿٢٤﴾ وَغَدُوا عَلَى حَرٍِّ قَدِيرٍ ﴿٢٥﴾ فَلَمَّا
رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُّونَ ﴿٢٦﴾ بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ ﴿٢٧﴾ قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ
لَكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ ﴿٢٨﴾ قَالُوا سُبْحَنَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٩﴾ فَأَقْبَلَ

بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَلَمَّظُونَ ﴿٣٥﴾ قَالُوا إِنَّا كُنَّا طُغْيَانٌ ﴿٣٦﴾ عَسَىٰ
رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِنْهَا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ ﴿٣٧﴾ كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَلَعَذَابُ
الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿٣٨﴾

گپراوه ته وه: پیاو چاکئی هه بووه باخ و بولاخیکی ز زری هه بووه و، میوه و بره می ز زری
تیدا پیدا نه بوو، له کاتی کۆ کردنه وهی بره می باخه کدی، نهو پیاوه هه ژارانئ بانگ نه کرد
هه موو سائی و بهشی نه دان له بره می نهو باخه، دوا بی کاتی نهو پیاوه کۆچی دووایی کرد
کوره کانی بریاریندا نهو هه ژارانه بی بهش بکدن لهو چاکه یه باوکیان نه یه خشیی به هه ژاران،
له ناو خوینا پیکهاتن سه ره به یانی به نهینی برۆن و بره می باخه کیهان کۆ بکه نه وه، هه ژاران
به وان نه زانن، بۆ جی به جی کردنی نهو کاره سویندیان خوارد له ناو خوینا، بۆ کردنی نهو کاره
نه یان ووت: (إِنْ شَاءَ اللَّهُ) پاش نهو سویند خواردنه، شهوئ نهو کورانه له خه ودا بوون، خودا
رووداو یکی ئاسمانی نارد هه خواره وه بۆ سه ره بره می باخه که، هه موو بره می که له ناو چوو و
نه ما، به یانی که له خه و ده لسان و چوون بۆ سه ره باخه کیهان، ته ماشایان کرد بره می و
میوه که ی باخه کیهان له ناو چوو، سهریان سوپما و لۆمه ی یه کزی یان نه کرد، به لام بی سوود
بوو، یه کئی لهو کورانه به وانی تری ووت: مَنْ نَأْمُوزْ گَارِیمْ نه کردن و نهو کاره مه کهن و
به گویتان نه کردم؟. بیگومان نه گهر دانیشتووانی مه کیش واز له کاری خراپه نه یدرن و، نه نجام
و پاشه روژیان به وینه ی کورانی نهو پیاو چاکه نه بی. دارایی و سامان و بازرگانی و ریزیان
نامی، بۆ یه خودای مه زن به دانیشتووانی مه که رانه گه یه نی و نه فهرموئ:

﴿إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ. وَلَا يَسْتَنْوُونَ﴾ به
راستی ئیمه دانیشتووانی مه که مان تا قی کردوه ته وه، به و وینه یه خاوه نی نهو به هه شته مان
تا قی کردنه وه، کاتی خاوه نی نهو باخه بره میداره سویندیان خوارد: به راستی ئیمه بره می نهو
باخه برن سه ره به یانی و، نهو هه ژارانه باو کمان بهشی نه دان پیمان نه زانن و ناماده نه بن و،
نه یان ووت: نه گهر خودا ناره زوی بکا و بلین: (إِنْ شَاءَ اللَّهُ)

﴿طَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ﴾ دووایی سزایه ک و
رووداوئ هاته خوار له لایه ن پهروه ده که ری تروه بۆ سه ره نهو به هه شته و، خاوه نی نهو باخه
خه و تبون، دووایی نهو باخه وه ک باخیکی لی هات هه موو بره می که ی برابی، دره خته کانی
سو تایی و رهش بوو یته وه به وینه ی شهوئ تاریک.

﴿ثَنَادُوا مُصْبِحِينَ أَنْ اَعْدُوا عَلَىٰ خَزَنَتِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَارِمِينَ﴾ دوایی هندیکیان بانگی هندی تریان کرد: سدرله بهیانی که ئیوه بچند دهرهوه بۆ سدر کیلگه و باخ و میوه کانتان، نه گهر ئیوه نیازی برینی بدرهدهمی باخه کدتان هدیسه، هدتا ههزاران بییان نه زانیوه میوه کهی کۆبکه نهوه.

﴿فَانْطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَفَتُونَ أَنْ لَا يَدْخُلْنَهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُمْ مُسْكِينَ﴾ دوایی چوونه دهرهوه بۆلای باخه کهیان و، نهوان به دهنگیکی نرم گفتوگۆیان نه کرد، که بۆ نهوهی نهو رۆژه هیچ ههزارای نه رۆنه سدر نهو باخه.

﴿وَعَدُوا عَلَىٰ خَزَنَةِ قَادِرِينَ فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَصَالُونَ﴾ وه نهوان سدرله بهیان چوونه دهرهوه بۆلای نهو باخهیان و، نیازیان وابوو ههزاران بییهش بکهن له بدرهدهمی نهو باخه و، وایان نه زانی نهو باخه و نهو بدرهدهم به دهستی توانای نهوانه، ندیان نه زانی توانای خودا له سهرهوهی توانای نهوانه، دوایی کاتی چوونه ناو باخه که و سه سامبوون و، چاویان کهوت باخه کهیان سوتاوه و، بدرهدهم کهی وشکبووه و ووتیان: به راستی وادیاره ئیمه ریگهیی باخه کهمان لی وونبووه، نهو باخه باخه کهی ئیمه نییه، کاتی ههستیان کرد باخه کهی خۆیانه ووتیان ئیمه ریگهمان وون نه کردووه.

﴿بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ﴾ بەلکو ئیمه بییهشین له چاکه و پاداشتی خودا و، شایستهی خهشم و سزای خوداین. نهک ههزاران. له ناو نهو کهساندهدا پیاویکی ژیریان تیدابوو، فهرمانی بییهدان به چاکه و، خراپهیی لهوان قهدهغه نه کرد و، گوئیان بۆ نه نه گردت، کاتی نهو شتهی بیینی تروشی نهوان بروه.

﴿قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ قَالُوا سُبْحَانَ رَبَّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ﴾ پیاویکی ژیر و له ههموویان ناقلتر لهوان ووتی: ئایا من به ئیوهم نهووت: بۆ ئیوه پاکی بۆ خودا دهرناپرن و سوپاسی خودا ناکه به کردهوه و به گفتوگۆ، بیهخشن به ههزاران هندی له دهرامهتی باخه کهمانا، دوایی فهرمانی پیدان پهشیمان ببندهوه لهو کاره خراپهیی خۆیان، نهوانیش ووتیان: پاک و خاوتنی بۆ پهره وردگاری ئیمه دیه. به راستی ئیمه ستهمان له خۆمان کرد، بهو نیازه و بهو بریارهیی دامان ههزاران بییهش بکهین له دهرامهتی نهو باخه.

﴿فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ يَتَلَوْمُونَ قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا طَاغِينَ﴾ دوایی هندیکیان رۆیان کرد بۆ لای تریان سهرزه نشتی یه کتریان نه کرد، خراپهیان له خۆیان دوور نه خستهوه و نه یاندایه پال نهوانی تریان و نهیان ووت: نهی کۆس و نه مان بۆ ئیمه ز به راستی کهسانیکین یاخی و ستهمکارین.

﴿عَسَىٰ رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِّنْهَا إِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا رَاغِبُونَ﴾
 بوونده و همان پهروهر دگاری نیمه لیمان بیورئ و چاکر لهم باخه مان بی بیه خشتی له بریتی لهم
 باخه، به راستی نیمه بولای پهروهر دگاری خو مان په شیمان نهینه وه و داوای لی بوردن و چاکه
 لی نه کهین.

﴿كَذَٰلِكَ الْعَذَابُ وَالْعَذَابُ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ﴾ وینهی لهو سزایه ی نیمه
 دانیشتووانی مه که و خاوه نه کانی لهو باخه مان تافی کردنه وه له جیهاندا بو مان باسکردن و، به
 راستی سزای رورزی دووایی گرانتره نه گهر بزنان. به لام دانیشتووانی مه که نایزان و بر وای
 بی ناکه.

مه به ست لهو وینه یه نه وه یه: هدموو که سی خودا چاکه ی له گهل کرد به هدرشتی له
 گه وری خوی پیوسته نامور دگاری بهو وینه یه وه وهر بگری، به تاییه تی دانیشتووانی مه که،
 هندی که له وان وه لیدی کوری موغیره و، نه گهر نامور دگاری وهر نه گرت تووشی کاره ساتیکی
 به وینه ی کاره ساتی خاوه نی لهو باخدی باسکران نه، نه گپر یته وه: خودای مدزن دانیشتووانی
 مه که ی تووشی برستی و گرانی کرد، به بوندی به درو خسته وه ی پیغه مه ره وه، حهوت سال
 به رده و امبو، وایان لی هات نیسک و مردار بو یان نه خوارد، وه لیدی کوری موغیره ی زه نیم، لهو
 داراییه خوی پتو هله که کیشا له ناو جوو و ندما.

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ
 ٢٤ ﴿٢٤﴾ أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ ﴿٢٥﴾ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ ﴿٢٦﴾ أَمْ
 لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ ﴿٢٧﴾ إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ ﴿٢٨﴾ أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ
 عَلَيْنَا بِلِقَاءِ رَبِّكُمُ الْيَوْمَ الْفَيْصَمَةِ إِنَّ لَكُمْ لِمَا تَحْكُمُونَ ﴿٢٩﴾ سَلِّمُوا إِلَيْهِمْ
 بِذَٰلِكَ زَعِيمٌ ﴿٤٠﴾ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ ﴿٤١﴾
 يَوْمَ يَكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٤٢﴾
 خَشِيعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهِقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَالِمُونَ
 ٤٣ ﴿٤٣﴾

﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ﴾ به راستی هدی به بو لهو که سانه ی له خودا نه ترسن و
 خویان نه پاریزن له بی فهرمانی خودا چهند به هدرشتی چاکه و خوشی له واندا به رده و امه و، نازار
 و خراپه یان تیدا نی یه.

بی باوه ران ئه یان ووت: ئەو به دهشتانه مۆسلمانان ئه یانلێن: هه ن و به لای ئیمه وه نین، نه گهر بێشین خودا له و به دهشتانه به ئیمه زۆر تر ئه دا، دلخۆشتر ئه بین له وه ی هه مانه له جیهاندا. خودای مه زن به درۆیان ئه خاته وه و ئه فهرموی:

﴿اَفْتَحِلْ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ﴾ ئایا دووایی ئیمه چۆن ئه و که سانه ی مۆسلمانن و ملکه چی فهرمووده ی خودان و باوه ریان هی ناوه به ئیمه، به وینه ی ئه و که سانه ی دانه نین تاوانبارن و بی فهرمانی خودا ئه کهن.

﴿مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ اَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ اِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا يَتَخَيَّرُونَ﴾ چ شتی و چ به لگه یه بۆ ئیوه یه که مۆسلمانان و تاوانباران وه ک یه ک دانه نین، چۆن ئیوه فهرمانی وانه ده ن؟ که چوونیان بۆ به دهشت یه کسان بن، ئایا ئیوه هیچ نامیده کتان هیده بۆتان هاتبی له لایه ن خودا وه، له و نامیده دا ئیوه خۆیندیته وه به راستی بۆ ئیوه ئه بی شتی ئاره زۆی بکه ن و بۆخۆتانی هه لبێژن له پاشه رۆژدا. بێگومان خۆتان ئه زانن نامه ی واتان بۆ نه هاتوه له لایه ن خودا وه.

﴿اَمْ لَكُمْ اِيْمَانٌ عَلَيْنَا بِاللَّغَةِ اِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ اِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ﴾ ئایا ئیوه هیچ په یمان و به لێتیکی به هیزتان هیده به سه ر ئیمه وه، سویندمان خوارد بی ئیوه له گه ل مۆسلماناندا بجه یه به دهشت و، ئه و سوینده نه گۆڕی هه تا رۆژی دووایی، له و په یمانه دا هاتبی، به راستی بۆ ئیوه ئه بی ئه و شتی ئه و تو ئیوه فهرمانی بی ئه ده ن بۆخۆتان له چاکه و رێزی خودا بۆ ئیوه. بێگومان په یمانی به و جۆره تان بۆ نه درا وه.

﴿سَلِّمُوا إِلَيْهِمْ بِذَلِكَ رَعِيمٌ﴾ تو پرسیار له و بت په رسته تاوانبارانه بکه: چ که سی له وان ئه گرێته ئه ستۆی خۆی و به رپرسیاره بۆ ئه و شتی ئه وان فهرمانی بی ئه ده ن، به دهشت ئه درئ به وان له رۆژی دووایی دا؟

﴿اَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَاثُوا بِشُرَكَائِهِمْ اِنْ كَانُوا صَادِقِينَ﴾ ئایا ئه و بت په رسته تاوانبارانه بۆیان هیده که سانیکی تر هاو به شی ئه وانن له و بیر و بۆچوونانه ی ئه وان و یارمه تی یان به ن، دووایی با ئه وان هاو به شه کانی خۆیان به یین ئه گه ر راست ئه کهن له و داوا یه ی خۆیاناکه ئه وان ئه چنه به دهشت.

﴿يَوْمَ يَكْشَفُ عَنْ سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ اِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ﴾ یا ئه و بت په رسته هاو به شه کانی خۆیان به یین له رۆژێکا روون ئه کړیته وه هه ندی کاری سه خت و ناهه مووار له رۆژی دووایی دا، بانگی بی باوه ران ئه کړی له و رۆژه دا بۆلای سوژده بردن بۆ خودا، دوایی ئه وان توانای سوژده بردنای نابی له به ر سه ختی ئه و رۆژه که تووشی ئه وان بووه، چۆن توانایان ئه بی و ئه ژنۆیان شکا وه و دلایان پچرا وه و ئه قلایان نه ما وه؟

ته فسیری زمانکۆری

﴿ خاشعۃ انصارهم ترهقهم ذلۃ و قد كانوا یذعون الی السجود و هم سالمون ﴾ کاتی له رۆزی دووایی دا بانگیان نه کری بۆلای سوژده بردن له پاشه پوژدا چاوایان بی نرخه و له ترسا هیچ شتی نابینی، بی نرخه و دامای نه و تاوانبارانهی دا پوژیوه و، به راستی نهوان بانگیان کراوه بۆلای سوژده بردن بۆ خودا له جیهاندا و، نه و کاته نهوان نهیان توانی سوژده بین و دوور بون له هه موو گیر و گرتنی و سوژدهیان بۆ خودا نه نه برد.

فَذَرْنِي وَمَنْ يُكَذِّبُ بِهَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤٤﴾ وَأَمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ ﴿٤٥﴾ أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَغْرَمٍ مُثْقَلُونَ ﴿٤٦﴾ أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ ﴿٤٧﴾ فَأَصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴿٤٨﴾ تَوَلَّىٰ أَنْ تَدْرِكَهُ نِعْمَةُ رَبِّهِ لَنُبْذِلَنَّ الْغَرَاءَ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴿٤٩﴾ فَاجْتَبِهْ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَرِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُمْ لَمَجْنُونٌ ﴿٥١﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ﴿٥٢﴾

﴿ فذرنی و من ی کذب ب هذ ا الحدیث سنستدرجهم من حیث لا یعلمون ﴾ دوایی تو خه فته مه خو و، دلت تهنگ نه بی و، تو واز له من و له و تا قمه بهیته نه قورئانه و، نه م گفتو گو یه ی ئیمه به درۆ نه خه نه وه، ئیمه نزیکیان نه که ی نه وه له سزای خو مان پله به پله، له جینگه یه که وه ههستی بی نه که ن و نه یزان، دووایی کتوپر له ناویان نه ده ی ن، بهش و خوشی جیهان و مۆله تدانی نهوان سه ری لی تیکدا ون.

﴿ واملی لهم ان کیدی متین ﴾ و ه من مۆله تی بی با وه ران نه ده م له جیهاندا، هه تا گونا ه ی زۆر تر بکه ن، هه تا کاتی سزادانیان دیت، نه و کاته سزاکه یان دوانا خری. به راستی سزای ئیمه زۆر سه خته و کهس ناتوانی رینگه ی لی بگری.

﴿ ا م تسألهم اجرا فهم من مغرم مثقلون ﴾ نایا تو داوای کری نه که ی له بی با وه ران له سه ر را که یان دنی فرمان و سه روشی خودا بهوان، دووایی نهوان، بۆ به خشی نی نه و دارایی یه باریان قورس بی و نه توان بی یز ن له بهر زۆری نه و کریه و، واز له با وه ره یان به یتن.

﴿ ا م عندهم الغیب فهم یکتبون ﴾ نایا بی با وه ران لایان هه یه نا گاداری له سه ر شتی له بهر چاو نی یه که له و حهل مه حفوزه، دووایی نهوان بی نو سن نه و شته ی له و دا یه رز گاریان نه کا له سزای

خودا به گومانی خوْیان و، پیوستیان به زانستی تۆ نهبی، بیگومان نهو شته له توانای جگهی خودادا نییه.

﴿ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُكِنْ كَصَاحِبِ الْخَوْتِ إِذْ نَادَىٰ وَهُوَ مَكْظُومٌ ﴾ دوایی تۆ ئارام بگره لهسه ئازاری بت پهستان له بهرفه زماندانی پهروه دگاری خۆت که سزای نهوانی دواخستوه و، تۆ به وینه یونسی هاوړی و یاری نههنگه که مده ئارامی نهگرت و چاوهروانی کاری خودای نهکرد لهبارهی تاقمه که ی خۆیدهوه، نهو خاوهن حوته دلێ پرپووبو له خهفته و رقی نهوهی خودا سزای نهئارده سهریان لای تاقمه که ی رۆیشت و سواری کهشتی به سوو و کهوته ناوی ده ریاکهوه و، نههنگی قووتی دا، کاتی پارایهوه له پهروه دگاری خۆی له ناو سکی نهو حوته دا دلێ پرپووبو له خهفته و رق له تاقمه که ی خۆی.

﴿ لَوْلَا أَن تَذَارَكُ نِعْمَةٌ مِّن رَّبِّهِ لَنُبِذَ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ ﴾ نهگه چاکه و بهزهیی پهروه دگاری خۆی نهبووایه که بهسه ری گرتوه، به راستی خاوهن نههنگ فره نه درا له دهشتیکی چۆلی بی خوارده مهنی و بهو بۆنهوه لۆمهی نهکرا، له دوا ی کهوته خوارهوهی له سکی نههنگه که.

﴿ فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ ﴾ دوایی پهروه دگاری خۆت ههلی بزارد و کردی به پیغمهر، دوایی کردی به یه کێ له پیاوچا کانی به جوړی پاداشتی له شتی وازی هینانی چاکتر بی له کردنی.

هه رچه نه له ئایه تی (۹۸) سووره تی یونس و له ئایه تی (۷۸) سووره تی (ئهلهنبیا) دا و له ئایه تی (۱۴۰) ی سووره تی (سافدا) ئاماژه بۆ به سه رهاتی یونس کراوه. به کورتی باسه که ی لیژه دا دوو پات ئه کهینه وه: خودا یونسی کرد به پیغمهر و، په وانه ی کرد بۆ لای کۆمه لێ له دانیش تووانی (نهینه وا) که شاریکه لای موسلێ عیراق، ژماره یان زۆر تر بوون له سه دهزار کهس و بت په رستبوون، یه کهم جار و ولایمان نه دایه وه، بهو بۆنه یه وه یونس توو ره بوو له وان، دوا ی ماندوو بوونیکی زۆر له گه لیان و درې ژه دان به داوا که ی، دانیش تووانی نهینه وا، هه ر به رده و امبوون له سه ره بی باوه رپی خوْیان، یونس تازه کرابوو به پیغمه ررانه ها تبوو له سه ره ئازار. بۆیه کۆلێ دا و وازی لهو کومه له هینا بهو نیازه خودا سزایان نادا، رۆیشت هه تا گه یشته که ناری ده ریای سپی. سواری کهشتی به بوو که پرپوو له ئاده میزاد و کهل و په لی تر، له بهر نه وه ی باره که ی قورس بوو نزیک بوو نهو کهشتی به بکه ویتنه ژیر ئاوه وه، دوایی کهل و په له کانیا ن فره دایه نیو ئاوی ده ریاوه، هیشا باره که ی قورس بوو، وایان به باش زانی هه ندی له پیاوه کانی ش فره بده نه ناو ئاو، پشکیان خست و کهوته بهر یونس و خستیانه ناو ده ریاوه، نههنگیکی گه و ره قووتی دا، خودا فه رمانی بی دا ئازاری یونس نه دا قورگی نههنگ بوو به گرتو خانه ی یونس بۆ ماوه یه، له خودا پارایه وه و داوا ی لی بوردنی لی کرد، خودا نزاکه ی وه رگرت، دوایی

سورەتى ﴿ئەلقەلم﴾ نەلقەلم جزمى ﴿يىست و نۆھەم﴾

نەھەنگە يونسى فرەدايە بىبابانىكى چۆل، لە پاشانا گەرايەنە بۆلاي ئەو تاقىمە لەوان تورەبەبو، دوايى ئەوانىش ھەموويان باوەريان ھىنا.

خوداي مەزن ھەوال ئەدا بە پىغمەدەر ﴿ﷺ﴾ كە بى باوەريان چاويان بپووتە تۆ، بە چاوى دوژمنايەتى بە تايبەتى كاتى تۆ قورئان ئەخوينى و گوىي لى ئەگرن، بە جۆرى بىكەن بە چاوى پىسىيانەو لە ناوى بىدەن، وەك خوداي مەزن ئەفەرموى:

﴿وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ﴾ وە بە راستى نزيكە كەسانىكى ئەوتۆ باوەريان نەھىناو تۆ بىكەن بە چاوى خويانەو، لە ناوت بەدەن كاتى خويندەنى قورئانيان ئەيىست و، ئەلەين لەبەر دلپىسى خويان بە راستى موحەممەد شىتە و، بە راستى ئەو قورئانە ھىچ نىيە مەگەر ئامۆزگارى كردنە بۆ ھەموو بوونەوهران، ئەو بى باوەراندەى شىت كەردووە نازان ھىچ شتى بىكەن.

بۆ زانين: ئەو ئايەتە گەورەترين بەلگەيە لەسەر ئەو قورئان سەروش و فەرموودەى خودايە، دانراوى موحەممەد نىيە، بەو جۆرەى دوژمنانى پىغمەدەر ئەيلين، ئەگەر دانراوى خودا نەبى ھىچ ئادەمىزادى جگەى موحەممەد تواناي ئەو ناي تاقىمىكى كەم كۆبنەو و ئازاريان بەدرى و كۆل نەدەن، لە پاشانا ئەو قورئانە بە راشكاوى دەرى بپرى كە قورئان ئامۆزگارى كەرى ھەموو بوونەوهرانە بە گشتى، ئەك بە تەنھا بۆ ەدەرب، ناوەرۆكى ئەو قورئانە دەرى ئەخا ئايىنى ئىسلام ھەموو رووى زەوى ئەگرىتەو، زۆربەيان رانومايى ئەكا، ئەو كارە ھىچ ئادەمىزادى ناتوانى بيلن ئەگەر سەروش نەبى، ھەروايش بوو ئەو ھەوالەى قورئان ھاتەدى، دواى كۆچكردنى پىغمەدەر بەچەن سالى و دريژەى كيشا و ھەتا ئىستا و پۆژ بە پۆژ بەرەو پيش ئەروا، ئەو ئەو ئايىنى پىرۆزى ئىسلام ھەموو رووى سەزەوى گرتووتەو، زۆربەى دانىشتوانى سەرزەوى باوەريان بى ھىناو، بە تايبەتى پىپۆراني ھونەر و زانستى فيرى قورئان ئەبەن و جگەى خويان فير ئەكەن.

زانايان ھەموويان ئەلەين: مەبەست لە رەستەى ﴿لَيُزْلِقُونَكَ﴾ يانئ بى باوەريان تۆ تووشى نەمان بىكەن بەھوى چاوى پىسىيانەو، ھەروەھا زانايان بە گشتى جگەى كەمىكىيان، بەلایانەو وايە: چاوى پيس كارى گەرە بۆ ئەو ھەندى كەس تووشى ئازار بكا، چونكە قەدەغە نىيە خوداي مەزن بە جۆرىكى ئاسايى ئەو كارىگەرىيە درووست بكا لە ھەندى چاودا، لەبەر جۆرە سودى ئيمە نازان، بەلگەيش بە دەستى ئەو زانايانەيشەو ھەيە بەم ئايەتەو و بە جگەى ئەو ئايەتەش لەمانە:

١- ئايەتى (٦٨)ى سورەتى يوسف، يەعقوب فەرمووى بە كۆرەكانى خوى ﴿لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ﴾ مەبەستى يەعقوب ئەو بوو كۆرەكانى نەبەن بە چاوەو، چونكە شوخ و شەنگ بوون.

تەفسىرى زمانكۆيى

۲- نه سمای کچی عه میس ووتی: نهی نیردراوی خودا: کوره کانی جه عفر له وانه یه بن به چاوه وه نایا من نوشته یان بۆ نه که م؟ پیغمدر فدرمووی: به لئی بۆیان بکه، نه گهر شتی پیش ویستی خودا بکه و تاییه، چاوپیشی نه که دوت. نه بوهوره یه و تورمزی گپیراویانه ته وه له پیغمدره وه: به چاوه وه بوون راسته. حه سدن نه لئی: دهرمانی که سی تووشی به چاوه بوونه وه بووبی نه و نایه ته ی (۵۲) ی نه م سوره ته ی به سهردا بخوینن.

پیغمدر ﴿ ﷺ ﴾ پاراوه ته وه له خودا: حه سدن و حوسه بن بپاریزی له چاوپیشی، ئیبراهیم بۆ گوره کانی و موسا و بۆ هاروونی برای پاراونه ته وه خودا له چا و بیانپاریزی. به کورتی زانایان پینکها توون له سهر نه وه ی چا و کاریگهره بۆ تووشبوونی نازار، جگه له (جهبانی) نه لئی: به چاوه بوون راست نی یه، به لگه ییشی نی یه، زانایان به و به لگانه ی باسکران وولامیان داوه ته وه. بۆ روئکردنه وه ی نه و مه به سته ته ماشای ته فسیره کان و نامه ی فهرمووده کانی پیغمدر بکه ن.

﴿ سوره تی نه لحافه ﴾

له مدککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایدته کانی (۵۲) نایدتن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الْحَاقَّةُ ﴿١﴾ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٢﴾ وَمَا أَذْرَكَ مَا الْحَاقَّةُ ﴿٣﴾ كَذَبَتْ ثَمُودُ
 وَعَادُ بِالْقَارِعَةِ ﴿٤﴾ فَأَمَّا ثَمُودُ فَأَهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ ﴿٥﴾ وَأَمَّا
 عَادُ فَأَهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ ﴿٦﴾ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ
 سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَنِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى
 كَأَنَّهُمْ أُعْجَازٌ مُخْلِ خَاوِيَةٍ ﴿٧﴾ فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَةٍ ﴿٨﴾
 وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ بِالْخَاطِئَةِ ﴿٩﴾ فَعَصُوا رَسُولَ
 رَبِّهِمْ فَاخَذَهُمْ أَخْذَةً رَابِيَةً ﴿١٠﴾ إِنَّا لَمَاطِعٌ أَلْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ
 ﴿١١﴾ لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعْيِيًا أُذُنٌ وَعِیَّةٌ ﴿١٢﴾ فَأِذَا نْفَخَ فِي الصُّورِ
 نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ ﴿١٣﴾ وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّنَا ذَاكَ وَاحِدَةً ﴿١٤﴾
 فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ﴿١٥﴾ وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ
 ﴿١٦﴾ وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَنِيَةٌ
 ﴿١٧﴾ يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ ﴿١٨﴾

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

﴿ الْحَاقَّةُ. مَا الْحَاقَّةُ. وَمَا أَذْرَكَ مَا الْحَاقَّةُ ﴾ ئەو کاته ی پەیدا بوونی پێیستە، کاتیکی ئەوتۆیە
 گوومان لە هاتنیا نیە. چ شتیکی ئەو کاته و، چ شتیکی رای بگەیهنێ بەتۆ ئەو چ شتیکی، دوا یی
 تۆ راستی چۆنی یەتی ئەو کاته نازانی. بە راستی ئەو کاته ئەو هەندە سەختە زانیی بوو نە وەرەن بەو
 ناگا؟ دوا ی ئەو خودای مەزن باسی سەختی ئەو کاته ی روون کردووە تەو. باسی هەندێ
 لەو تاقمانە ئەکا باوەریان بەو روژ نەبوو و، ئەفەرمۆی:

تەفسیری زمانکۆیی

﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ﴾ هۆزی سەمود کە هۆزی بوون لە عەرەب و، دانیشتووی ﴿حیجر﴾ بوون لە باکووری حیجاز، خودا سالح پێغەمەری بۆناردن و، هۆزی عاد کە هۆزی بوون لە عەرەب و دانیشتووی (ئەحقاف) بوون. لە یەمەن. خودا هود پێغەمەری بۆ ناردن، هەردوو هۆزە کە بە درۆیان خستەو هاتنی ئەو کاتە پێویستە هاتنی و دلی ئادەمیزاد ئەلەرزێتی سەختی بە کەمی و، باوەریان پێ نەهێنا.

﴿فَأَمَّا ثَمُودُ فَأَهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ﴾ دوایی تاقمی سەمود لە ناوبران بە هۆی دەنگیکی زۆر سەختی ناهەمواری لە سنوور دەرچوو، کە بومەلەرزەییەبوو هەموو خانو جینگە و کۆشک و پیشەسازی ئەوانی روخاند.

﴿وَأَمَّا عَادٌ فَأَهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَتَمَایِةَ أَيَّامٍ حُسُومًا﴾ وه تاقمی عاد لە ناوبران بە بایەکی زۆر ساردی کاول کەری زۆر سەخت و تیز و بەتین. خودا ئەو بایە دی دابوو بەسەری یانا حەوت شەو و هەشت رۆژ بە دوای یە کدا بنەبری کردن، ئەو بایە نەپراوەیە هەتا هەموویان لە ناو چوون.

﴿فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُغِجَرُوا نَخْلًا خَاوِيَةً﴾ دووایی تۆ ئەو تاقمەت ئەبینی بە مردوویی فەرەدراوون بەسەر زەوی دا لە ناو ئەو رۆژانەدا، کە وتبوون بە وێدی بنکی دارخورما بە ناو کەمی بۆشی.

﴿فَهَلْ تَرَى لَهُمْ مِّنْ بَاقِيَةٍ﴾ ئایا دووایی تۆ ئەبینی ئەو تاقمە هیچ کەسیان مابێتەو بە زیندوویی ییگومان کەسیان نەماوو، جینگەکانیان چۆل و هۆل و بێ ئاوەدانی. ﴿وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ بِالْخَاطِئَةِ﴾ وه فیرعەون و تاقمە کەمی و، ئەو تاقمانە دی پیش ئەوان و، گوندە ژێراوژوور کراوە کانی تاقمی لوت هاتبوونە سەر زەوی بە کردەووی خرابی یانەو.

﴿فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمُ أَخَذَةً رَّابِيَةً﴾ دووایی ئەو تاقمانە بێ فەرمانی نسیراوی پەرەردگاری خۆیانان کرد، دوایی پەرەردگار سزای ئەوانی دا بە سزایەکی زۆر سەخت. ﴿إِنَّا لَمَّا طَغَى الْمَاءُ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ لِنَخْلَعَنَّ لَكُمْ تَذَكُّرًا وَتَعْيَهَا أَدْنُ وَأَعْيَةً﴾ به راستی ئێمە کاتی ئاوی لافاو زۆربوو پەرەیی سەند باو باپیری ئێوەمان نایە ناو کەشتی نوحەو، لەبەر ئەوێ ئێمە رزگار بوونی باوەرداران و خەکاندنی بێ باوەران بکەین. بەتەمێ کردن و ئامۆژگاری بۆ ئادەمیزاد و، لەبەر ئەوێ گۆچکە بەکی هۆشیار ئەو رووداوە بیسی و بزانی و لەبەر نەچیتەو.

﴿فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةً وَاحِدَةً وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دُكَّةً وَاحِدَةً﴾ دووایی کاتی فوو کرا بە سورد، بۆ ئاگادار کردنەوێ ئادەمیزاد بە هاتنی پاشەرۆژ بە تەنها فوویە و،

زەوی و کێوەکان کەوتنە جوولە و لە جینگە خۆیان بەرزبوونەوه، دوایی زەوی و کێوەکان دایان لە یەكتری و بوون بە پارچەبەکی تەنها.

﴿فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ وَانْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ﴾ دوایی ئەو ڕۆژە پاشەپڕۆز پەیدا ئەبێ و ئادەمیزاد زیندوو ئەکرێنەوه و، ئاسمان پەپەرە و پڕۆگرامی تێک ئەچێ بە وێنەی زەوی، دوایی ئاسمان پارچە پارچە ئەبێ و، لاواز ئەبێ، ئەو کاتە بێ باوەران ئەزانن پاشەپڕۆز گومانی تێدانی یە.

زانایان ئەلێن: سێ جار فوو ئەکرێ بە سووردا: یەكەم جار بۆ ترساندنی ئادەمیزاد. دووهم جار بۆ ئەوی هەموو گیانداران بمرن، سێیەم جار بۆ ئەوی هەموو مردووکان زیندوو ببنەوه و، لە گۆرەکانیان بێنە دەرەوه.

﴿وَالْمَلِكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ﴾ وه فریشتەکان دواى ڕووخان و نەمانی زەوی و ئاسمان بلاوئەبنەوه بەم لاو لای ئەو ئاسمانە ڕووخاوەدا، بە وێنەی خانوویە پڕووخینێ دانیشتووانی ئەو خانووە بەم لاو لای ئەو خانوو ڕووخاوەدا ئەوستن و، لەو ڕۆژە دوایی دا ئاسمانەکان ڕووخان هەشت نەفەر یان هەشت تاقم لە فریشتەکان تەخت و کورسی پەرورەدگاری تۆ ئەخەندە سەر سەریان و هەلێ ئەگرن.

ئایا خودای مەزن تەختی هەبە لەسەری دانیشتی بە وێنەی پاشایان؟ زانایان لەو بارەوه بیروبۆچونیان جیاوازه: زانایانی ڕووالەت ناس ئەلێن: بەلێ. خودا گۆیچکە و چاو و دەست و بێ و ئەندامی تری هەبە.

ئەبو عامیری قورەیشی ئەلێ: خودا بە وێنەی ئێمەبە لە شێوازا. بێگومان ئەم بیروبۆچوانە ناگونجێن بۆ خودا، خوودا دوورە لە شێواز و وێنە، چونکە ئەگەر خودا لەش و ئەندامی هەبێت پێویستی بە جینگە ئەبێت، ئەوەش دوورە لە خوداوه... هەندێ لە زانایان ئەلێن: ئێمە نازانین ئەو عەرشە چۆنە و، چۆن هەلێ گێرێ.

خودا داواى لە ئێمە نەکردووه ئەو شتە بزانی، ئێمە بڕوامان بە فەرموودەى خودا هەبە، بە هەرچۆنێ بێ. بەلام ئەگەر ئێمە لە مانا و مەبەستی ووشە و زمانی عەرەب بێر بکەینەوه، ئەم نایەتە و چەن نایەتی تر بە گۆڕەى دارپشتی فەرموودەکانی خودا، مەبەست لە عەرش دەستەلاتە و پادشایەتی خودایە. مەبەست لە هەلگرانی عەرش، چەن بوونەوه رێکی خودان کە فەرمانبەرداری خودان. لێرەدا ئەم پرسیار و وولامانە دێتە کایەوه.

پرسیار: ئەگەر ئاسمانەکان و زەوی نەمێنن، هیچ شتی نامێنێ خودا دەستەلاتی بێ بەسەریا؟ وهلام: ئەو پرسیارە جینگەى خۆی نی یە، ئەو کاتە دواى ئاسمان و زەوی بوونەوه رێ تر هەن، ئەوانەیش بریتین لە هەشت بوونەوه ر، کە بەبێ دەستکاری ئەمێنن، خودا هەلیان ئەسوورپێتی بە هەرچۆرێ ئارەزووی هەبێ، لە دواى کاول بوونی زەوی و ئاسمانەکان.

﴿يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ﴾ لهو روزهی دوایدا ئیوه رائه نویرین و رائه وه سق له بدر دهم توانای خودادا، بز پرسیار و وه لام و پاداشت، پنهان و شار او نهایی له ئیوه هیچ کاری ئیوه بتانه وی بیشار نه وه.

فَأَمَّا مَنْ أَوْفَى

كُنْتَهُ بِمِثْلِهِ فَقَوْلُ هَآؤُمْ أَقْرَأُ وَأَكْتَبِيَّةٌ ﴿١٩﴾ إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ

حَسَابِيَّةٌ ﴿٢٥﴾ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴿٢٦﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿٢٢﴾

قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ ﴿٢٣﴾ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ

الْخَالِيَةِ ﴿٢٤﴾ وَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كُنْتَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَلَيِّنَنِي لِمَ أُوتِيَ كُنْتِيَّةٌ

﴿٢٥﴾ وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَّةٌ ﴿٢٦﴾ يَلَيِّنَهَا كَأَنَّ الْقَاضِيَةَ ﴿٢٧﴾ مَا أَخْفَى

عَنِّي مَالِيهٖ ﴿٢٨﴾ هَلَاكَ عَنِّي سُلْطَانِيَّةٌ ﴿٢٩﴾ خَذُوهُ فَعُغْلُوهُ ﴿٣٠﴾ ثُمَّ الْجَحِيمَ

صَلُّوهُ ﴿٣١﴾ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ ﴿٣٢﴾ إِنَّهُ

كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ﴿٣٣﴾ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ ﴿٣٤﴾

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَا حَمِيمٌ ﴿٣٥﴾ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ ﴿٣٦﴾ لَا يَأْكُلُهُ

إِلَّا أَنْ يَطْعَمُونَ ﴿٣٧﴾

لهو کاته دا ناده میزاد رائه بویرن به بدر خودادا، ناده میزاد نه کرین به دوو بهش: بیاو چاکان.

بیاو خرابه کان، قورئان به دریزی باسیا نه کاو نه فخر موی:

﴿فَأَمَّا مَنْ أَوْفَى كُنْتَهُ بِمِثْلِهِ فَقَوْلُ هَآؤُمْ أَقْرَأُ وَأَكْتَبِيَّةٌ﴾ دواپی هدر که سی نامه ی کرداری

بدری به دهستی راستیه وه، دواپی نهو که سه به بدر به رزیه وه نه لی به هاوړیکانی: ئیوه وهرن و بگرن نه م نامه یه ئیوه بیخوینده وه نامه ی کرداری من.

﴿إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِيَّةٌ﴾ به راستی من بروام و ابو توووشی پرسیاری خو م نه م له روزه ی

دوایدا.

﴿فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ﴾ دواپی نهو که سه له ناو گوزه ران و

ژیانیکدایه خاوه نه که ی زوری لی رازیه و پی خورش حاله، له ناو به هه شتیکی بلندو به رزو

پایه دارایه، میوه ی نهو له یه که وه نریکن، به راوه ستان و دانیشن و راکیشانده وه دهست پی نه گا،

بهو که سه نه بیژی.

﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ﴾ ئیوه بخون له مبهوی درهختی ئه و به ههشتهو، بخونهوه له ئاوی روبراره کانی، خواردن و خواردنهویه پهسندو بې دهر دو مردن و بی نازار، بههوی ئه و شتهی پښتان خسته بوخوتان له رۆژانی رابوردووداو له جیهاندا.

﴿وَأَمَّا مَنْ أَوْتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِي﴾ وهه ركهسی نامه ی کردار بدری به دهستی چدپیوه، ئه لی: ئه ی کاشکایه: ئهم نامه یه نه درایه تی، چونکه کردهوی خراپم کرده، کردهوه خراپه کانی منی تیدا نوسراوه.

﴿وَلَمْ أَذِرْ مَا حِسَابِي﴾ وهه دی خوز گایه: نه مزانیایه چ شتیکه و چونه برسیاری من، چونکه سوودی منی تیدانیدو به زیانی من ته و او ئه یی.

﴿يَا لَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ﴾ ئه ی خوز گایه: ئه و مردنه ی من له جیهاندا کوتای به هه موو کاریکی من نه هیناو زیندو نه کرامایه وه.

﴿مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِي هَلْكَ عَنِّي سُلْطَانِي﴾ هیچ سودیکی نه به خشی به من دارایه کدی من، نه مایه وه له ناو چوه دهستلاتی من به سهر دانیش توانی جیهاندا، دوا یی خودا فهران ئه دا به فرشته کانی که سزایان بې سپردراوه.

﴿خُذُوهُ فَغُلُّوهُ ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ﴾ ئیوه ئه و تاوانباره بگرن و، دووایی پیونی بگرن و دهستی بهستی به ملیه وه، له پاشا بیخه نه ناو ناگریکی گه وره وه، له بهر ئه وهی خوی له جیهاندا به گه وره دناوه، سزای گه وره شایسته ی سزای گه وره یه، له پاشانا بیخه نه ناو زه نجری دریزی یه که ی حه فئا گه ز بې بیده نه به چوارده وری له شی یا.

﴿إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَلَا يَحْضُ عَلَىٰ طَعَامِ الْمُسْكِينِ﴾ له بهر ئه وهی به راستی ئه و تاوانباره بروای به خودای گه وره نه هیناوه و، هانی دانیش توانی نه داوه له سهر ئه وهی خوارده منی بدری به هزاران و، خویشی خوارده منی نه داونه تی و ئاوری لی نه داونه ته وه.

﴿فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينَ لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطُؤُونَ﴾ دوا یی لیره بو ئه و تاوانباره دل ره قه هیچ دوستیکی نی به نه مرو بو ی پاریته وه و، هیچ خوارده منی یه کی نادریتی، مه گه ر کیم و زوخ و خوینی له شی دوزه خه یه کان، ئه و خوارده نه ناخون مه گه ر تاوانباران و گونا هباران.

فَلَا أَقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ ﴿٢٨﴾ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ ﴿٢٩﴾
إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ﴿٤٠﴾ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَّا تَأْتُمُونِ ﴿٤١﴾
وَلَا يَقُولُ كَاهِنٌ قَلِيلًا مَّا تَدَّكُرُونَ ﴿٤٢﴾ نَزِيلٌ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٤٣﴾ وَلَوْ

نَقُولَ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ﴿٤٤﴾ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ﴿٤٥﴾ ثُمَّ لَقَطْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ ﴿٤٦﴾ فَمَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ ﴿٤٧﴾ وَإِنَّهُمْ لَنَذَكْرَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٤٨﴾ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُّكَذِّبِينَ ﴿٤٩﴾ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿٥٠﴾ وَإِنَّهُمْ لَحَقُّ الْيَقِينِ ﴿٥١﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ﴿٥٢﴾

﴿فَلَا أَقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ وَمَا لَا تُبْصِرُونَ إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ﴾ دووایی به راستی من سویتد نهخۆم به شتی ئیوه نایبین له ئاسمانه کان و زهوی و شتی تر، به شتی ئیوه نایبین له فریشته و گیانی زینده وهران، به راستی نهو قورئانه گفتوگۆی نیردراوینکی زۆر گهوره و بهرپۆره، به سروش له لایه ن خوداوه بۆی هاتووه، رای بگهیهنی به ئادهمیزاد و جنۆکه.

بۆ زانین: زۆری زۆری زانایان ئەلێن: پیتی (لا) لهم ئایهته و له ئایهتی (٧٦) ی ئەلواقیعه و له ئایهتی (١) ی سورهتی (ئەلبەلە ددا) زیادهیه و تی هەلکیش کراوه بۆ پتهو کردنی مه بهست لهو سوینده و خراوته سەر پستهی (أَقْسِمُ). هه ندێ له زانایان ئەلێن: زیاد نی یه و، ئەو مه به ستانه نه وهنده ئاشکران، پتو یستی یان به سوینده خواردن نی یه. به لām له وهی راستی بی بیرو بۆ جوونی زیاد بوونی پیتی (لا) راسته و چونکه له سورهتی ئەلواقیعه دا، له دوا ی پستهی ﴿فَلَا أَقْسِمُ﴾ نه فەر موئ:

﴿وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لِّو تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ﴾ غوونه بۆ زیاد بوونی پیتی (لا) له قورئاندا زۆرن ﴿لَتَلَّا يَعلَمُ أَهْلُ الْكِتَابِ. مَا مِنْكَ أَنْ لَا تُسْجُدَ﴾.

﴿وَمَا هُوَ بِقَوْلٍ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَا تُؤْمِنُونَ وَلَا بِقَوْلٍ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَا تَدْكُرُونَ تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ﴾ وه نهو قورئانه گفتوگۆی شاعیر نی یه، که می له ئیوه باوه پ نه هیتن، که دارژاندنی پسته کانی قورئان و، هۆندنه وهی شیعر، زۆر جیاوازن له یه کتری به گوێره ی هونه ری شیعر و، گفتوگۆی پۆشه وێژ نی یه، که می له ئیوه پەند وه رنه گرن و بی ر نه کهنه وه، چونکه قورئان له گفتوگۆی پۆشه وێژ ناچی به هیچ جوژی، قورئان نیردراوته خواره وه له لایه ن پهروه ردگاری هه موو بوونه و ه رانه وه.

پرسیار: ئایا ته نها سویتد خواردن روونی نه کاته وه: قورئان په یامیکه خودا ناردو یه بۆلای موحه مەد و شیعر و پۆشه نی یه؟

وه لām: نهو سوینده دوا ی نه وه هاتووه، خودا داوا ی له بی باوه ران کرد له زۆر له ئایه ته کانی قورئاندا:

نه گهر ئیوه ئه لئین: فهرمووده ی خودا نی یه، وینه ی ئه و قورئانه دابنن و، نه یان توانی که واته
ئه و سوینده بۆ پته و کردنی راستی قورئانه و ئه و به لگانه، نه ک بۆ روون کردنه وه ی راستی قورئان
به وه ی سوینده وه.

﴿وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ﴾ وه نه گهر موحه مده به درۆ هه ندی
گفتوگۆ له لایه ن خۆیه وه هه لبه ستی و بیدا به سه ر ئیمه دا و بلی: له لایه ن خودا وه بۆم هاتوه،
به راستی ئیمه به هه موو توانای خۆمان موحه مده نه گرین و سزای ئه ده ی ن و تۆله ی لی
نه که بینه وه.

﴿كَمْ لَقَطْنَا مِنْهُ الْفَوَاحِشَ مَا مِنْ شَيْءٍ عَنَّا حَاجِزٍ﴾ له پاشان ئیمه به تۆکه ی دلی
موحه مده نه پچرئین و، شاده ماری ملی نه برین و خوین نه روا بۆ میشکی و کتوپر بمری، دووایی
هیچ کهس له ئیوه به رگری له موحه مده ناکا و کهس ناگاته فریای.
به کورتی موحه مده دووره له وه ی بت په رستان ئه یده نه پالی که خۆی به درۆ شتی ئه لئ و
ئه یدا ته پال خودا، نه گهر شتی وا بکا، خودا تۆله ی لی ئه سیتنی، زۆر به سه ختی و هیچ کهسی له
نا ده می زاد رینگه ی بێ ناگری و له ناوی ئه با.

په سیار: له به ر چ شتی خودای مه زن به گورجی سزای کهسی نادا پیغه مه ره به درۆ بخاته وه، به
وینه ی پیغه مه ره نه گهر درۆ بکا؟

وه لآم: به راستی ئه و هه ره شه ی خودایه بۆ کهسی که به درۆ و به بوختان بلی: من پیغه مه رم،
بۆ کهسی پیغه مه ران به درۆ بخاته وه، جیاوازی نیوان ئه و دوو کهسانه زۆر زۆره، ئه وه له
لایه که وه، له لایه تره وه مه به ست له و هه ره شه یه پاک و دووری پیغه مه ره له وه ی درۆ و بوختان
هه له به ستی و بلی: فهرمووده ی خودایه.

﴿وَإِنَّهُ لَتَذَكَّرٌ لِلْمُتَّقِينَ وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُكَذِّبِينَ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾ وه به راستی
قورئان په ند و نامۆزگاری یه بۆ ئه و کهسانه ی له خودا نه تر سن و خۆیان له بی فهرمانی خودا
ئه پارێژن و، به راستی ئیمه ئه زانین هه ندی له ئیوه قورئان به درۆ ئه خه نه وه و، به راستی قورئان
خه فته بۆ بی باوه ران، چونکه بێ نابروویی ئه وان ئاشکرا ئه کات.

﴿وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ﴾ وه به راستی قورئان بیگومان راسته و گومانی
تیدا نی یه. دووایی تۆ په روه ردگاری خۆت پاک بکه ره وه و، دووری بخه ره وه له شتی شایسته ی
ئه و نه بی، سوپاسی په روه ردگاری که وه ی خۆت بکه که پله ی تۆی به رز کردوه ته وه و
کردوویی به پیغه مه ره.

﴿سوره تی نلہ عاریج﴾

له مه ككه هاتووه ته خواره وه. هه ندی له زانايان نه لێن جگه له نایه تی (۲۴-۲۵). ژماره ی نایه ته کانی (۴۴) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ ﴿١﴾ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُمْ دَافِعٌ ﴿٢﴾ مِنْ
 اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ﴿٣﴾ تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي
 يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴿٤﴾ فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا ﴿٥﴾
 إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا ﴿٦﴾ وَفَرَنَهُ قَرِيبًا ﴿٧﴾ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ
 ﴿٨﴾ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ ﴿٩﴾ وَلَا يَسْأَلُ حِمِيمٌ حِمِيمًا ﴿١٠﴾
 بَصَرُهُمْ يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ ﴿١١﴾
 وَصَحْبَتُهُ وَأَخِيهِ ﴿١٢﴾ وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤْوِيهِ ﴿١٣﴾ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ
 جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ ﴿١٤﴾ كَلَّا إِنَّهَا لَأُظْنَىٰ ﴿١٥﴾ نَرَاةَ لِلشَّوَىٰ ﴿١٦﴾ تَدْعُوا
 مَنْ أَدْبَرُ وَتَوَلَّىٰ ﴿١٧﴾ وَجَمَعَ فَأَوْعَىٰ ﴿١٨﴾

دانیشتروانی مه كه هه ندیكیان به هه ندی تریان نهوت: به راستی موحه مه د ئیمه نه ترسینی له سزای خودا، دووایی نهو سزایه بۆ چ كه سنی ئه بی؟ به تایه تی (نه زری كوری حاریس و هه ندیكی تری وینه ی نهو ئه دیان ووت: ئدی خودایه: نه گهر نهو سزایه راسته، دووایی تو به رد ببار ئیتته به سه ر ئیمه دا. دوا ی نهو نهو نایه تانه له لایدن خودا وه هاته خوار:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و مپه ره بان

﴿سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ مِنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ﴾ پیاوی له بی باوه ران

به وینه ی نه زری كوری حاریس داوای هاته خواره وه ی سزای نه كرد بۆ بی باوه ران، به راستی نهو سزایه بی گومان دیتته خواره وه بۆ نهوان. دوا یی له بهر چ شتی به گاله وه داوای نه كهن، هه یج كه سنی رینگه لهو سزایه ناگرێ له لایدن خودای خاوه ن چه ند پله ی بالا و به رز بیتته خواره وه.

﴿ تَعْرِجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ ﴾ فریشته کان و جبرئیل بهرز ئهبنهوه بۆلای جیگهی هاته خوارهوی فرمانهکانی خودا بۆ وهگرستی فرمانهوهواکانی خودا له رۆژیکه ئهندازهی ماوهی ئهو رۆژه پهنجا ههزار سالی جیهانه. ئهو رۆژه ئهوهنده سهخته رۆژیکه بهرانبهه به پهنجا ههزار سال له سالانی جیهان، بیباوهپان وهستاون و چاوهپروانی پرسیار و پاداشت ئهکن، رۆژیکیان به پهنجا ههزار سال لی ئهپروا.

زانایان بیران جیاوازه له بارهی مانا و به مهبهست له (پهنجا ههزار سال بهم جورانهی

دوایی):-

۱- باسی پهنجا ههزار سال، یا ههزار سال بۆ دیاریکردنی ماوه نییه، بهلکو مهبهسته له پیرۆزی و پاکی پلهی خودا له گهڵ جیگهی بهندهکانی بهدووری ماوهیهکی زۆر و، ههندی بوونهوهی ههین وهک فریشته کان پلهیان لهسهروهی پلهی ههندیکیان و نزیکترین له خوداوه.

۲- بیباوهپان له رۆژی دوایدا ئهوهستن بۆ دیاریکردنی دواپۆزی خویان له تاكه رۆژیکه ئهندازه کهی ئهوهندهی ماوهی پهنجا ههزار سالی جیهانه، ئهو کاته ئادهمیزاد جوئ ئهبنهوه، ههندیکیان بۆ بهههشت و ههندی تریان بۆ دۆزهخ. رۆژیکه ئهو رۆژه له سهختی دا بۆ بیباوهپان به ئهندازهی ماوهی پهنجا ههزار سالی جیهانه، بۆ باوهپاران به ئهندازهی چرکهی کاتزمیریکه، پیغمهر ئهفهرموی: ئهو رۆژه سوکتره له کردنی نوژی پیوست بۆ باوهپاران.

۳- مهبهست له (پهنجا ههزار سال) ئهوهیه: ئهگهر جگهی فریشته کان بهرزبنهوه له زهوییهوه بۆلای ژووری ئاسمانه کان به پهنجا ههزار سال ئهو ماوهیه ئهپرن. بهلام فریشته کان ئهو ماوهیه به کهمتر ئهپرن، چونکه فریشته کان له رووناکی درووستبون، ماوهی برینی رووناکی له چرکهیه کدا (۲۸۶۰۰۰) میله، یا (۳۰۰۰۰۰) کیلۆمهتره له چرکهیه کدا. کهواته ئهبی رۆشتنی فریشته کان تیژ تر بی له رۆشتنی رووناکی.

۴- ههندی له زانایان ئهلین: ئهو مهبهسته ههوالهی لای زانستی خودا ئهکرئ؛ چونکه بهلگه مان به دهستهوه نییه له فهرموودهی خودا و پیغمهری خودا به گویرهی روالهت، کهواته ئیمه ئهوهنده مان لهسهه باوهپان به فهرموودهی خودا ههبی، ئیمه داوای زانیی مهبهستی خودامان لی ناکرئ.

﴿ فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا وَنَرَاهُ قَرِيبًا ﴾ دوایی تو ئارام بگره لهسهه بهدروختهوهی تو له لایه بیباوهپانهوه له بارهی سزای خودا و داوختنی سزادانیان، به ئارامگرستی چاکی وا دلهراوکی تیدا نهبی، به راستی بیباوهپان سزای رۆژی دوایی به دور ئهزانن و، ئیمه خودای بوونهوهپان ئهو سزایه به نزیک ئهبینن و بهبی گومان پهیدا نهبی.

﴿يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ﴾ تَوَّاهو سزایه ئه بینی له رَوَّزیکا
ناسمانه کان ئه تَوَّاهو به ویندی پاشماوهی رَوَّنی زهیتوون له بنی قاپیکدا و، کیوه کان وهک خوری
شیکراوهیان لیدئ، پارچه پارچه ئه بن، به ویندی قه لایه کی رووخواویان بی دی.

﴿وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا يُبْصِرُونَ﴾ وه لهو رَوَّزه دا هیچ دۆستیکی دلسۆز له هیچ
دۆستیکی خوشه ویستی خۆی ناپرسی، له لایدن خوداوه نیشان ئه درین به یه کتری و له یه کتری
ناپرسن و گفتوگو له گه له یه کتری ناکدن، چونکه هه ریه که بیان خه ریکی کاری خویانن،
چاوه پروانی پاشه رَوَّزی خویان ئه کهن.

﴿يَوْمَ الْمُعْجَمِ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابٍ يَوْمِنَا بَيْنِي وَصَاحِبَتِي وَأَخِي﴾ که سیکی ئه وتو تاوانباری
تاوات ئه خوازی که کور و ژن و برای خۆی بکات به سهرگه ردانی خۆی لهو رَوَّزه دا له بهر
سهختی سزای ئهو رَوَّزه ی رَوَّزی دووایی.

﴿وَفَصِّلَتِ الْبَيْنَ لَنُؤَيِّدَنَّ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ﴾ وه ههروه ها ئهو هۆزه ی ئه وتو جینگه
ئه دهن بهو تاوانباره و، له جیهاندا خۆی لهوان نزیک ئه کاته وه له پشتا و، هه موو که سی له
دانیشتووانی زهوی ئه وانه هه موویان بکا به دهردو گێڕ بۆ خۆی له پاشانا خودا رزگاری بکاله
سزای ئهو رَوَّزه.

﴿كَلَّا إِنَّهَا لَأُتَىٰ نَزَاةً لِلشَّوٰى﴾ زۆر راسته رزگاری ناکا لهو سزایه به هیچ شتی، به راستی
ئهو سزایه ئاگری دۆزهخه و خاوهن کلپه یه، لابه ری هه موو ئه ندامه کان و جوانی ریک پیکی
له شه.

﴿تَدْعُو مَنْ أَذْبَرَ وَتَوَلَّى وَجَمَعَ فَأُوْغَى﴾ ئهو ئاگره رانه کیشتی بۆلای خۆی که سی پشتی
کردووه ته راستی و وازی له په رستنی خودا هه تاوه و، دارایی زۆری کۆکردووه ته وه و، دووایی
کردووه ته یه ناو تووره که و، هه لی گرتووه و زه کاتی لی نه داوه و، ده ست گه یرویی خزمان و
هه ژارانئ نه کردووه، کۆکردنه وه ی دارایی و که سی راستی به درو بخاته وه، ئاماژه بۆ ئه وه ئه کهن
له خزمهت خودا وهک یه کوان له رَوَّزی په رسیار و پاداشتی پاشه رَوَّزدا.

إِنَّ الْأِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا
١٦ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا ٢٠ وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا ٢١
إِلَّا
٢٢ الْمُصْلِينَ ٢٣ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ ٢٤ وَالَّذِينَ فِي
أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ ٢٥ لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ ٢٦ وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ

يَوْمَ الَّذِينَ ﴿٦٦﴾ وَالَّذِينَ هُمْ مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُّشْفِقُونَ ﴿٦٧﴾ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ ﴿٦٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٦٩﴾ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٧٠﴾ فَمَنِ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧١﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِنِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ ﴿٧٢﴾ وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَتِهِمْ قَائِمُونَ ﴿٧٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٧٤﴾ أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ ﴿٧٥﴾

﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا﴾ به راستی ئادهمیزاد به بێ ئارام و چاوچنۆک و رژد و دروست کراوه، هدرکاتی خرابه تووشی ببی له ههزاری و نهخۆشی بێ ئارام و خهفه تباره، هدرکاتی چاکهیه له هدرزانی و خۆشی و سامانی فراوان تووشی بوو، خۆی نه گرێتهوه له چاکه کردن و، فدرمانی خودا جی به جی ناکا و، زه کاته کانی نابه خشی به ههزاران، نهوانه سروشتی ئادهمیزادن، زۆر به گرانی سهر نه کهوی به سهر یانا و، وازیان لی نایه ری:

﴿إِلَّا الْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ لِّلسَّائِلِ وَالْمَخْرُومِ﴾ مه گهر نوێژ که رانیکی نهوتۆ بهرده وامن له سهر کردنی نوێژه کانیان له بیران ناباتهوه، کهسانیکی نهوتۆ مافی دیاری کراوی دارایی خویان نه به خشن به کهسی داوای مافی خۆی بکا لهوان و، به کهسی داوای ناکا و گومان نه بری پێوستی بهو مافه ی نهیه که جی له ناوه روکا ههزاره.

﴿وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بَيِّمَ الَّذِينَ وَالَّذِينَ هُمْ مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُّشْفِقُونَ﴾ وه مه گهر کهسانیکی نهوتۆ بروای بینگومانیان به بوونی رۆژی پاداشت وه گرگرتنی کاری چاکی خویانیان هه بی و، کهسانیکی نهوتۆن نهوان نهوان له سزای پهروه دگاری خویان نه ترسن و، بهرده وامن له سهر ره زامه ندی پهروه دگار.

﴿إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ﴾ به راستی نهزانن سزای پهروه دگاری خویان و، بهرگری کردنی مسۆگهر نهیه و بێ ترس و ناسووده نین و، وایزان تووشی سزا نابن.

﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ﴾ وه مه گهر کهسانیکی نهوتۆ نهوان شهرمگی خویانیان پاراستوه له کاری بێزیکراوه و له داوینن پیسی و نهو کاره ناکه ن مه گهر له گه ل ژن و هاوسهر، یا له گه ل کاره که ره بنده کانی خویان،

ئیت با ژماره یان زۆرتربیی له چوار ژن. دووایی چوونه لای ئهوانه به راستی ئه و کهسانه سه رزه نشت و لۆمه ناکرین. بهلام ئه و کهسانه ی مل کهچی ئاره زۆی پیسی خۆیانن و له سنووری خودا دهرده چن و، ئه و کهسانه یاسای خودایان به زانده ووه، وهك خودا ئه فهرموی:

﴿فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ﴾ دوایی هه رکه سی له سنووری کاری ره و دهرچی بۆلای کاری ناره و، کاری خراپ له گه ل جگهی ژن و کاره کهری خۆی بکات، دووایی ئه و کهسانه هه رئه وان سنووری خودایان به زانده ووه و له فهرمانی خودا دهرچوون.

﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ﴾ وه مه گه ر کهسانیکی ئه وتۆ چاودیری ئه و شتانه ی دانراوه له لایان و، ئه و په یمان و به لێسده ی داویانه ئه که ن و، ئه یانپاریژن، به گویره ی یاسا جی به جی یان ئه که ن.

﴿وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ﴾ وه مه گه ر کهسانیکی ئه وتۆ ئه و شایه تی به له لایانه به جووری خۆی و به یی لادان له راستی ئه وان جی به جی بکه ن و، کهسانیکی ئه وتۆ مه رچی نوێژه کانیان ئه یاریژن و، به جووری بۆیان دیاری کراوه ئه یان که ن، ئیت ئه و نوێژانه فهرزبن یا سوونه ت. دوویاره کردنه وه ی نوێژ له سه رها و له کو تایی ئه وانه ی رابوردن، له به ر ئه وه یه، نوێژ له لایه ن خودای مه زنه وه په یه که ی گه وره ی دراوه تی، ئه و کهسانه ی ئه و کارانه ی پیشوو ئه که ن ئه چنه ناو ئه و به هه شتانه، رێژبان ئه گیرێ به پاداشت و به دیاری زۆر نایاب و به نرخ.

بۆ زانین: له ئایه تی (٣٠) لهم سووره تده باسی ئه وه کرا: که ره وایه چوونه لای ژنایی سه ره به ست و چوونه لای ژنایی به نده، په یوه نده ی له گه ل ژنان، به جووری یاسا دیاری کردوه درووسته لای هه موو یاسایه.

بهلام ئه و ژنانه ی له جهنگدا ئه کرین به به نده پیویسته هه نده ی روونکرده وه ی بۆ باس بکه ین: بێگومان کاتی ئایینی پیروزی ئیسلام با لێ میه ره بانی و دادپه ره وری کیشا به سه ر رووی زه ویدا، به نده یی په یه وێکی گشتی بوو بۆ دانیشتووانی رووی زه ویدا، به به نده کردنی هه موو دیله کانی جهنگ ده ستووری هه موو رژی مه کانی ئه و کاته بوو، بۆ ئیسلام نه ئه گونجا یاسای کو یلایه تی بوچ بکاته وه له کاتی که له گه ل دوژمنانی خۆی له جهنگدا بی و، به یه که لایه نه بووچی بکاته وه. به لکو ئیسلام هه موو سه رچاوه کانی به به نده کردنی ئاده میزادی داخست، جگه له بۆ دیله کانی جهنگ، دوا ی خست هه تا کاتی بگوئجی بۆ ئاده میزاد، یاسایه کی هه مه لایه نه دابنێن بۆ بوچ کردنه وه ی یاسا کانی کو یلایه تی به دیله کانی جهنگی شه وه، بۆ به به رکردنی به نده یی یه که جاری بۆ ئیسلام شایسته نه بوو دیلی بی باوه ران ئازاد بکا و، دوژمن دیلی موسلمان بکا به به نده.

کاتی وا نه بی به هه زاران له ههردوولای موسلمانان و بی باوه ران سه ریا به دیل نه گیرین، نهو کاته نه گهر موسلمانان دیله کانی بی باوه ران نازاد بکه و له هه مان کاتا بی باوه ران دیلی موسلمانان بکه به به نده، موسلمانان تووشی نه کسه ی زور نه بی. که واته چاک وایه موسلمانانیش دیلی بی باوه ران نازاد نه کدن و، بۆ نهوی بیانگورنده به موسلمانانی به دیل کراوه.

له کاتی جهنگی باوه رداران و بی باوه راندا، نهو ژنانه ی بی باوه ران دیل نه کرین و نه کرین به به نده. بیگومان پله یان ناگاته پله ی ژنانی نازاد کراو و سه ربه ست، بۆیه ژماره ی ژنانی سه ربه ست نه بی چوار ژن بن.

به لام کاره که ره کۆیله کان درووسته زورتریش بن له ژنانی سه ربه ست. به لام ریزیان لی نه گیرئ و نه پاریزیرین له وهی ناموسیان نه روشیرئ و بکرین به به شی موسلمانان و بۆ یه که س به ته نه و که سی تر بۆ نی به ناموسیان پیشیل بکا و نه بی به چاوی ریزه وه تماشایان بکرئ. ئیسلام زور رینگه ی داناهه بۆ سه ربه سترکدنی به نده کان و که مکرده وهی ژماره ی به نده کان به مانه ی دووایی:

۱- هه رکاتی نهو کاره که ره به نده یه مندالیکه له گه وره که ی لی په یدا بوو، نهو ژنه پی نهوترئ دایکی منال و به وهی نهو مناله وه نازاد نه بی دوا ی مردنی باوکی نهو مناله و نابی به میرات بۆ میراته ران.

۲- نازاد کردنیان له لایه ن گه وره کانیا نه وه به خورایی له جیاتی که فاره تی سویند و کوشتی ناده میز ادیک و، که فاره تی زیهار و چوونه لای ژنان له مانگی ره مه زاندا بهو جزره ی بۆیان دیاری کراوه له لایه ن یاساوه، به نده بۆی هه یه خوی نازاد بکا به رامبه ر به هه ندئ پاره بیدا به گه وره که ی خوی. ههروه ها ئیینی ئیسلام به شیکه دیاری کردوه بۆ نه وه ی به کار به یتیرئ بۆ نازاد کردنی به نده کان.

قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا قُلِكَ مَهْطِعِينَ
عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ ﴿٣٧﴾ أَيُطْمَعُ كُلُّ آسِرٍ مِّنْهُمْ
أَنْ يَدْخُلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ ﴿٣٨﴾ كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَهُمْ مِّمَّا يَعْلَمُونَ ﴿٣٩﴾
فَلَا أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ ﴿٤٠﴾ عَلَى أَنْ نُبَدِّلَ خَيْرَ مَا فِيهِمْ
وَمَا تَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ ﴿٤١﴾ فَذَرَهُمْ مَخُوضُوا وَبَلَّغُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي
يُوعَدُونَ ﴿٤٢﴾ يَوْمَ يُخْرِجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَانَتْهُمْ إِلَى نُصْبٍ يُوفُضُونَ
خَيْشَعَةً أَبْصَرُهُمْ تَرَهِقُهُمْ ذَلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ ﴿٤٤﴾

﴿فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قِيلَ لَهُمْ مَعْشَرٌ عَنَ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ﴾ دووایی چ شتیكه بو كه سانیكى نهو تو باوه ریان نه هیئاوه رانه كدن بولای تو به كۆمهل و، تهماشای تو نه كدن کاتی تو قورئان نه خویتی، جیگهی سهر سورمانه كۆنه بنهوه له لای تو، له لای راست و، له لای چه پهوه كۆمهل كۆمهل كۆنه بنهوه؛ بو نهوهی گالته به تو بكدن و به زیندوو بوونهوه، نه لئین: نه گهر نهوه راستی موحه مده نه یلی، ئیمه شایسته ترین بو چوونی به ههشت چونكه دارایی و كۆمه لمان زۆر تره، خودای مدزن وولامیان نه داتهوه و نه فدرموی:

﴿أَيُّطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِنْهُمْ أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ﴾ ئایا هه مووو مروفی لهو بی باوه رانه به ئومیدی نهوهن كه بچه ناو به ههشتی خاوهنی خویشی و رابواردنی چاكه به ویندی باوه رداران، ئایا نهزان دارایی و بته كانیان نزیکیان نه كاتهوه.

﴿كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ﴾ نایب به ئومیدی نهوهن بچه به ههشت، به راستی ئیمه نهواغان درووستكردوه له شتی زۆر بی نرخه نهوان خویان نهزان، له دلۆبی ئاوی بیژلیكراوهی مردوه، ئیستا كراون بهو دیمه نه جوانه، شایستهی چوونی ناو به ههشت نین، چونكه به ههشت بو پیاو چاكانه، نهك بو تاواناران و بی باوه ران.

﴿فَلَا أَقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ عَلَى أَنْ نُبَدِّلَ خَيْرًا مِنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ﴾ دووایی به راستی من سویند نهخۆم به پهروه دگاری جیگهی ههلهاتن و ئاوابوونی خۆر به راستی ئیمه توانامان ههیه له سهر نهوهی كه ئیمه نهو بی باوه رانه بگۆرین به چاكه لهوان و، له ناویان بیهین و، ئیمه كهس ناتوانی رینگه مان لی بگری بو نهو گۆرینه و، نهو كهسه بیته جیگهی نهوان بی فهرمانی ئیمه نه كدن.

خۆرههلات و خۆرئاوا زۆرن به گۆیرهی چاوپنكهوتنی ئیمهی ئادهمیزاد به گۆیرهی سورانی زهوی به دهوری خۆردا ههر رۆژی خۆرههلات و خۆرئاوایه پهیدا نه بی.

﴿فَلَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ﴾ دووایی تو واز لهو بی باوه رانه بهینه گفتوگۆی پرپوچی خویان و یاری و گالهی خویان بكدن له جیهاندا، ههتا نه گهن به رۆژیكى نهو تو به لئینان بی دراوه تووشی بن.

﴿يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَى نُصُبٍ يُوفِضُونَ﴾ نهو رۆژه نهوان بی نه گهن رۆژیكه به پهله وولامی فریشته كان نه ده نهوه و، له گۆره كانیان دینه ده ری، به ویندی نهوهی له جیهاندا له خانروه كانی خویان نههاتنه دهروه و رایان نه كرد بولای نهو بتانهی ههلواسرابوون و قوربانیان بو نه كردن، نهو دوور رۆژه زۆر جیاوازن له یه كتری.

﴿خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهُقُهُمْ ذُلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ﴾ چاویان له ترسا سهر به ره وخواهه، بی نرخه نهو بی باوه رانهی داپۆشیوه و ئابروویان چووه، بهوان نه بیژری نه مه نهو رۆژهیه به لئینی بی دراوو بهوان له جیهاندا و پروایان پتی نه بوو. نهوته ئیستا به چاوی خویان نه بیینن. كهواته سزای كرداری خۆتان بجیژن.

﴿سوره‌تی نوح﴾

له مه ککه هاتووته خواره‌وه. ژماره‌ی نایه‌ته کانی (۲۸) نایه‌تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ
 عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١﴾ قَالَ يَقَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ ﴿٢﴾ أَنْ أَعْبُدُوا
 اللَّهَ وَأَتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا ۖ ﴿٣﴾ يَغْفِرْ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ
 إِلَىٰ أَجَلٍ مُسَمًّى ۖ إِنْ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ
 ﴿٤﴾ قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا ﴿٥﴾ فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَايَ إِلَّا
 فِرَارًا ﴿٦﴾ وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصْوَاعَهُمْ
 فِي أَذَانِهِمْ ۖ وَأَسْتَعْشَوْا شِيَابَهُمْ ۖ وَأَصْرُوا ۖ وَأَسْتَكْبَرُوا ۖ وَاسْتَكْبَارًا
 ﴿٧﴾ ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ﴿٨﴾ ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ
 لَهُمْ إِسْرَارًا ﴿٩﴾ فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا ﴿١٠﴾
 يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا ﴿١١﴾ وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَلْ
 لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا ﴿١٢﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خوای به‌خشنده‌ی می‌بره‌بان

﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ به راستی ئیمه
 نوحان ره‌وانه‌کردبوو بۆلای تا‌قمه‌که‌ی خو‌ی، که تا‌قمه‌که‌ی خو‌ی ب‌رسیتنی، له دوا‌رو‌ژی
 بی‌باوه‌ری خو‌یان، ا. ب‌ش نه‌وه‌ی که بی‌ت بۆلایان س‌زایه‌کی زۆر نا‌زارد‌هر له‌م جیهانه‌دا و، به
 نا‌زاریکی سه‌خت‌تر له دوا‌رو‌ژدا.

بۆ زانی‌ن: می‌زووی بت په‌رستی ده‌ستی پ‌ن‌کر دووه له کاتی (نه‌نو‌شی کوری ش‌یسی کوری
 نا‌ده‌م) و، له سه‌رده‌می نو‌ح‌دا بت په‌رستی په‌ره‌ی سه‌ندووه به زۆری و، بۆیه خو‌دای مه‌زن

ته‌فسیری زما‌ن‌کۆ‌یی

نوحی هبلبارد بو خه باتکردن له دژی بت پهرستی و، نوح بی باوه پان بترستی به له ناوچوونیان نه گهر بهره و امین له سهر بت پهرستی، میژوو نهائی: له دواى (۱۰۵۶) سال دواى نادم هاتوته جیهانه وه، ووشه ی نوح، یانی خوشی و ناسایش. کاتی په یدابوونی لافاو تهمه نی نوح (۶۰۰) سال بووه، دواى توفان (۳۵۰) سال ماوه تده وه، نه وه ی خوی ئیبراهیمی کوری نازاری بینوه زورتر له په نجا سال له گه لیا زیاه وه، دواى نه وه ی نوح رزگاری بوو له توفان، دهستی کرد به کیلانی زهوی و ناشتی باخ و دره خت، نه وه ی باسکرا زانای مه غریبی له نامه ی (ئه لئه وائيله وه) گیارویه تده وه، به بیربوچوونی من، زیانی ئیبراهیم له گه ل نوحدا جیگه ی ره خنده، ئیتر خودا هه موو شتی نه زانی.

﴿قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا أَمْرًا﴾ نوح ووتی: نه ی تاقمه که ی من. به راستی نیژدراوی خودام به ناشکرای ئیوه نه ترسینم که هدر خودا پهرستن به تنه ها و، له خودا بترسن و واز له بت پهرستی بهین و، پهیره یی من بکه ن و به فدرمانی من هه لسن. نه گهر ئیوه نه و سی شتانه بکه ن.

﴿يَغْفِرْ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى﴾ خودا له هه ندی گوناھی پیش باوه رهینانان خوش نه یی، له پاشه پرژدا به و گوناها نه سزاتان نادا و، تهمه نی ئیوه دوا نه خا بولای تهمه نی دیاری کراو بوتان و سزاتان نادا له جیهاندا به مەرچی باوه پان هیتابی. ﴿إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ به راستی نه و ماوه یه خودا دیاری کردوه بو مردنتان و بو سزادانتان دوانا که وی هدرکاتی هات نه گهر ئیوه له و که سانه بن خاوه نی زانست و بیرکردنه وه بن.

زانای بهرزی زه مه خشری نه فهرموی: تاقمی نوح نه گهر باوه پان بهینابایه هه زار سال نه لژیان له جیهاندا و سزایان نه نه درا، نه گهر بهره و امین له بی باوه یی خودای مدزن له سهره تای نوسه د سالی تهمه نیان له ناوی نه بردن، بویه به وان بیژرا: باوه بهین خودا ئیوه دوا نه خا بولای کاتی که خودا دیاری کردوه که هه زار ساله، نه و کاته کوتابی بی هات پاش و پیش نابی. ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا﴾ دواى نه وه ی تاقمی نوح باوه پان نه هیتا، نوح ووتی: نه ی پهروه دگاری من به راستی من به شه و بهرپرژ داوام کرد له م تاقمه ی خوم باوه بهین.

﴿فَلَمَّ يَرَهُمْ دُعَايِي إِلَّا فِرَارًا﴾ دواى نه و داوا یه ی من هیچ شتیکی بو نه وان زور نه کرد و، هیچ سودیکی به وان نه گه یاند جگه له وازهینان له باوه رهینان را کردن له فدرمانی من و له بی فدرمانی پهروه دگار.

﴿وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا﴾ وه به راستی من هه موو کاتی داوام له و تاقمه ی خوم نه کرد باوه بهین و

پهیره وی من بکه نه؛ له بهر نه وی تو له گوناوی نه وان خوځ بی، نه وان سه ری په نجه کانی خوځ یانان نه نایه ناو گریچه کی خوځان، هه تا داواکی من نه بیسن و به بهرگ و سه ر خه ری خوځان، خوځ یانان دانه پوځی هه تا من نه بین و، بهر ده و ام نه بوون له سه ری یو او ه ری و یاخی نه بوون و، داوای گه وره یی یان نه کرد له ناستی دواکه وتی بن و باوه ره یتان.

﴿ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا ثُمَّ إِنِّي أَغْلَنْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا﴾ له پاشانا به راستی من به ناشکرای و به دهنگی بهر ز داوام نه کرد نه و تا قه می خوځ باوه به تو به یتن و به نه نه تو په رست و، له پاشانا من داواکاری خوځم یو نه وان دوویات نه کرده و و به و انم را نه گه یاند و، به په نهانی زوړ به تاك و به کو مه ل داوای باوه ره یتانم له و تا قه می خوځ نه کرد.

﴿فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا﴾ دوا یی من به و انم نه ووت: داوای لیووردن بکه نه له په روه دگاری خوځان، به راستی په روه دگار لیخوځ شوونی زوړ زوړه بو که سی داوای لیخوځ شوونی لی بکا.

نه و فهرمو دانه ی خودا یو نیمه ی روون کرد و هه و نه و: داواکاری نوح به سی جار بو و، په که م جار به نه یتی، دو و هه م جار به ناشکرای، سی یه م جار به را گه یاندنی ناشکرا و نه یتی. چو نه یی داوای لیخوځ شوونی لی نه کهن.

﴿يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ﴾ په روه دگار نه ریژ یی به سه ری ټیوه و به سه ر ده غل و دانی ټیوه دا باران به خوځی و به زوړی و، یار مه تی ټیوه داوه به دارایی و به کوری زوړ.

﴿وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَارًا﴾ وه خودا درووستی کرد و ه بو ټیوه و بو سوودی ټیوه چهنه باخ و بیستان و، چهنه روو باری ناوی شیرین و، له به روو بومی باخه کان نه خوځ و به ناوی نه و روو بارانه باخ و زه وی خوځان و ناژه له کانتانیا ن یی پاراو نه که نه و، ټیو بو سوپاسی خودا ناکه ن و داوای لیووردنی لی ناکه ن؟

په رسیار: له و سی نایه تانه ی پیښه و ه بو نیمه وا ده رنه که وی، باوه ره یتان و له خودا ترسان نه بیته هوی خوځی و هه رزانی له م جیهانه و، که چی نه و هی نیمه نه بیینن، یی باوه ران و سته مکاران خاوه نی سامان و هه رزانی و خوځین له م روژده دا.

وه لام: ۱- نه و نایه تانه هاتو ونده خواره و به تایه تی بو تا قمی نوح، نه و نه گه یه نی بکری به به لگه و سه ربکیښی بو لای جگه ی نه وان، خودای مهن بو هه مو نه ته و ه یه، فهرمانیکی تایه تی خوځی دیاریکر دو و که پیغه مهر خوځان به جوړه شتی به رستی و، به جوړه کاری سزایان بدا.

۲- به ختیار و خوځی له و نایه تانه دا به سزاوه به به ختیار و هه ر دوو جیهانه و ه، به مه رجی باوه به خودا به یتن. نه ک هه به نه نه به ختیار و جیهان.

مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا ﴿١٣﴾
 وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا ﴿١٤﴾ أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ
 طِبَاقًا ﴿١٥﴾ وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا ﴿١٦﴾
 وَاللَّهُ أُنَبِّتُكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ﴿١٧﴾ ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ
 إِخْرَاجًا ﴿١٨﴾ وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا ﴿١٩﴾ لَتَسْلُكُوا مِنْهَا
 سُبُلًا فِجَاجًا ﴿٢٠﴾

﴿مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا﴾ چ شتیکه ئیوهی والیکردوه له گه وریه
 خودا نه ترسن و، خوژان نه زانن خودا ئیوهی درووست کردوه به چهند جوړی جیاواز، له
 خاکه وه بۆلای دلزیی ناوی بیزلیکراوه، بۆلای خوین پاره، دووایی بۆلای گوشت پاره، دواتر
 بۆلای مروئیکی خاوهن گیان. دووایی له دایک بوون و بوون به ناده میزادیکی خاوهن نه قل و
 ههست، بۆلای له شیکی جوانی ریک و ریک. دووایی خودا سه رنجیان رانه کیشتی بۆلای توانای
 خوی، نه فهرموی:

﴿أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ
 سِرَاجًا﴾ ئایا ئیوه نه تان زانیوه و، نه تان روانیوه چۆن خودا ئاسمانی درووست کردوه، هه ندیکیان
 له سه ره وهی هه ندی تریان و، ویندی یه کن له ریک و پیکیدا، مانگی درووست کردوه له ناو
 هه مرویان و له ناو ئاسمانی نزیکه له زهوی یه وه به وهی پروناکی بیه خشتی به. پرووی زهوی دا و،
 خۆری درووست کردوه به ویندی چرایه ک و سه رجاوهی پرووناکی یه.

ئه وهی شایانی باسی ئه و ئایه ته ئاماژه یه بۆ ئه وه تاقمی نوح پروایان و ابو وه ئاسمان هه وتن، بۆ
 باشتر روون بوونه وهی مانای ئه و ئایه ته ته ماشای مانای ئایه تی (١٢) سوره تی ته لاق بکه.
 ﴿وَاللَّهُ أُنَبِّتُكُمْ مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا﴾ وه خودا ئیوهی
 پهیدا کردوه له زهوی، دووایی ئیوه بوون به بوونه وه ریکی جوان و سه رسورپته ر، له پاشانا
 دواي مردتان ئیوه نه گێرپته وه بۆ ناو زهوی و، ئیوه له گۆره کانتان نه هینته ده ره وه به ده ره تان
 و، زیندووتان نه کاته وه بۆ پرسیار و پاداشت له پاشه روژدا.

﴿وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ بِسَاطًا لَتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا﴾ وه خودا زهوی درووست کردوه
 به ژیره خه ر بۆ ئیوه، له بهر ئه وهی ئیوه پرۆن به سه ر چهن رینگه یه کی فراواندا له زهوی دا، بتان
 گه یه دن به جیگه ی نیاز و مه به ستی خوژان.

قَالَ نُوحٌ رَبِّ اِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاَتَّبَعُوا مَن لَّمْ يَزِدْهُ
 مَالُهُ وَوْلَدُهُ اِلَّا خَسَارًا ﴿٢١﴾ وَاَمَكُرُوا مَكْرًا كَبَّارًا ﴿٢٢﴾ وَقَالُوا
 لَا تَنْذِرُنَا اِلَهَتَكُمْ وَلَا تَنْذِرُنَا وَدَا وَلَا سَوَاعَا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ
 وَنَسْرًا ﴿٢٣﴾ وَقَدْ اَضَلُّوا كَثِيْرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِيْنَ اِلَّا ضَلٰلًا ﴿٢٤﴾
 مِمَّا خَطِيْئَتُهُمْ اُغْرِقُوْا فَاَدْخَلُوْا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوْا لَهَا مِنْ دُوْنِ
 اِلٰهِ اَنْصَارًا ﴿٢٥﴾ وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَنْذِرْ عَلٰى اَرْضٍ مِنَ الْكَافِرِيْنَ
 دِيَارًا ﴿٢٦﴾ اِنَّكَ اِنْ تَذَرَهُمْ يُضِلُّوْا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوْا اِلَّا اَفَاكِرًا
 كَفَّارًا ﴿٢٧﴾ رَبِّ اَغْفِرْ لِيْ وَلِوَلَدِيْ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيَ
 مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِيْنَ وَالْمُؤْمِنٰتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِيْنَ اِلَّا نَبَارًا ﴿٢٨﴾

﴿قَالَ نُوحٌ رَبِّ اِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاَتَّبَعُوا مَن لَّمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوْلَدُهُ اِلَّا خَسَارًا﴾ نوح ووتی: نهی
 پهروه دگاری من: به راستی نهو تاقمه‌ی لای من بی فەرمانی منیان کردووه باوهر نایه‌رن و،
 دواى که‌س نه که‌ون له سه‌رو که‌کانی خو‌یان، زور نا‌کا بو نهو که‌سه دارایی و مناله‌کانی
 مه‌گدر تووشی زیان و سزای دوا‌ر‌و‌زی بکه‌ن.

﴿وَمَكُرُوا مَكْرًا كَبَّارًا﴾ وه نهو سه‌رو که‌کانه‌ی تاقمه‌ی من به نهی پلانی زور گه‌وره ساخته
 نه‌هین و، به فریفتلی زور گه‌وره دانیش‌تروان هان نه‌ده‌ن له‌سه‌ر نازاردانی من و، له‌سه‌ر نه‌وه‌ی
 باوهر به تو نه‌هین و بی فەرمانی من نه‌که‌ن.

﴿وَقَالُوا لَا تَنْذِرُنَا اِلَهَتَكُمْ وَلَا تَنْذِرُنَا وَدَا وَلَا سَوَاعَا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا﴾ وه
 سه‌رو که‌کانیان نه‌یان ووت به ژیر ده‌سته‌کان و نه‌م تاقمه‌ی من: نیوه واز له په‌رستی خودا‌کانی
 خو‌تان مه‌هین و واز له په‌رستی (وه‌دد و، سواع و، یه‌غوس و، یه‌عوق و، نه‌سر) مه‌هین. نوح
 به زوری دابه‌زیو‌ته سه‌ر نهو پنج بتانه، چونکه نهو بتانه گه‌وره‌ترینی خودا‌کانیان بوون. زانایان
 نه‌لین: نهو پنج بتانه مابوونه‌وه و نه‌په‌رست‌ان ه‌تا کاتی ناردنی پیغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾. (وه‌ده‌د) که له
 وینه‌ی پیاو‌یک‌دا بوو، په‌رست‌راوی هو‌زی (که‌لبی و مه‌تول‌ج‌نده‌ل) بوو، (سواع) که له وینه‌ی ژنی
 بووه، په‌رست‌راوی (هوزه‌یل‌بو)، (یه‌غوس) له‌سه‌ر وینه‌ی شیرئ بووه، په‌رست‌راوی هو‌زی (غه‌ت‌یف)
 بووه له دواى هو‌زی (مورا‌د). (یه‌عوق) له‌سه‌ر وینه‌ی نه‌سپی بووه، په‌رست‌راوی هو‌زی
 (ه‌مه‌دان) بووه، (نه‌سر) له‌سه‌ر وینه‌ی ه‌له‌ویه بووه په‌رست‌راوی هو‌زی ه‌مه‌یر بووه. ه‌ه‌روه‌ها

عهره به کان چەند بئی تریان هه بووه، ههره به کەیان بئی تاقمیی بووه، وهك (لات) بئی هۆزی (سه قیف) بووه، (عوزا) بئی هۆزی سه لیم و جهسم بووه، (مه نات) بئی هۆزی خوزاعه بووه، (ئیساف. ناپله. هوبهل) بئی دانیشتوانی مه ککه بوون.

﴿وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا﴾ وه به راستی ئه و سه رو کانه و ئه و بتانه زۆر کهسیان لاداووه له خودا په رستی و، ئه و بتانه هیچ شتی زۆر ناکه ن بۆ سه ته مکاران مه گهر لادانیان له ریگهی راست و، بئ باوه ران زۆر تر ئه کهن له باوه رداران.

﴿مِمَّا خَطَبْتَهُمْ أَغْرَقُوا فَأُذِلُّوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا﴾ له بهر ئه و گرونا هانه ئه و تاقمه خنکیان به ئاوی لافاو، دواي خنکاندنیان ئه خریته ناو ئاوی دۆزهخ، دووایی ئه و تاقمه له جگهی خودا یاریده ده ری بۆ ئه وان نابئ رزگاریان بکا له سزای ههردوو جیهان.

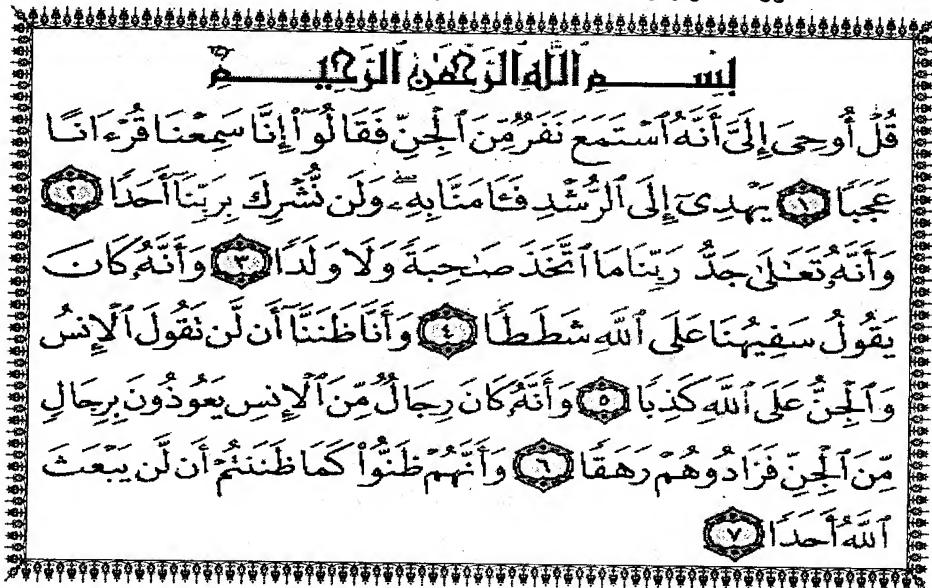
﴿وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا﴾ وه نوح ووتی: ئه ی پهروه دگاری من: تۆ به جئ مه یله له سه ر زه ی هیچ که سی له بئ باوه ران به رده و امیی و دانیشی له خا نووی خویا به زیندوو یی.

﴿إِنَّكَ إِن تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا﴾ له بهر ئه وه ی به راستی ئه گهر تۆ به جئ به یلی ئه وان هه ر که سی، به نده کانی تۆ له ریگهی راستی په رست لا ئه دهن و، ئه وان هیچ منالیکیان نابئ مه گهر که سی به رده و امیی له سه ر بئ فره مانی و کاری نا په و، کهسانی تری و باوه ر به تۆ نه به رن.

﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا﴾ ئه ی پهروه دگاری من: تۆ له من و له باوک و له دایکم و له که سی چو بیته ناو ئه و که شتی به و ئه و مزگه و ته ی منه وه به باوه ره یانه وه به تۆ، له پیاوانی باوه ردار و له ژنانی باوه ردار خوشبه و، تۆ هیچ شتی زۆر مه که بۆ سه ته مکاران مه گهر له ناو بر دنیان و زیان بۆیان، خودا پارانه وه که ی له نوح وه رگرت و هه موویانی له ناو بر دن و هه موو بئ باوه ران خنکان. له فره دنگی (الکتاب المقدس) دا ها تووه: که هه لکه ندی شو ی نه واری ده ری خستوه تۆ فان پهیدا بووه و ریگهی پی براوه. کۆنترین باسی نوو سراجی له باره ی لافاوه وه له نیوان سالانی (۱۸۹۴-۱۵۹۵) ی بهر له زاینه. لافاوی نوح ئه وه ناگه یه نی لافاوی تر نه بووی. ههروهک پهیدا بوونی لافاوی تریش ئه وه ناگه یه نی لافاوی نوح پهیدا نه بووی. له زۆر کاتا له زۆر جیگه دا لافاوی تر پهیدا بووه. بۆ ئه وه ی بزانی لافاوی نوح هه موو رووی زه ی داپۆشیی یا له جیگهی تایه تیدا بووی له رووی زه ی به لگهی ئاشکرا له نامه ی خودا دا ده ست ناکه وئ.

﴿سوره تی نه لجن﴾

له مه ککه هاتووته خوارهوه. ژماره ی نایه ته کانی (۲۸) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

﴿قُلْ أَوْحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا﴾ تو بلی به دانیشتروانی مه ککه: سروش نیردراوه بۆلای من که به راستی ناقمی له جنۆکه کان له سئ که سه وه هه تا (۱۰) کهس گوئیان گرتووه له خویندنی قورنان و به باشی بیستیان، دووایی ووتیان: ئیمه به راستی قورناییکی زۆر سه رسوۆرینه رمان بیستوو له باره ی دانان و ئاوداری و جوۆری ریکه خستنی و، به جگه ی خودا شتی وا پهیدا نابێ.

جنۆکه بوونه وه ریکن، خودا له ناگر درووستی کردوون، به چاوی ئاده میزاد نابینرین و ههستیان بێ ناگری به وینه ی ئاده میزاد، پیغه مه ریان بۆ نیردراوه، هه یانه. باوه ریان هه یانه، هه یانه بێ باوه رن، خودا فه رمانی داوه به پیغه مه ر ﴿ص﴾ بانگیان بکا بۆلای ئایینی ئیسلام و قورنایان به سه ردا بخوینیه وه.

بوونی جنۆکه کان گومانی تێدانی به. که واته ئاده میزاد نابێ گومانیان هه بێ له بوونیان، به گوێزه ی فه رموده ی خودا، به نایه تی (۱۳) ی سووره تی (سه به ا)، نایه تی (۳۹) ی سووره تی (نه مل)، نایه تی (۳۰) سووره تی (ئه له حفاف). نایه ته کانی ئهم سووره ته ی (نه لجن).

ته فسیری زمانا کۆبی

به گویزه زانستی تازه‌یش بونی جنوکه روون کراوه‌تدوه. به لگه‌یش له‌سدر نه‌بوونیان نی‌یه. نه‌وه له لایه‌که‌وه، له لایه‌که‌وه زانستی تازه نه‌یتوانیوه، ژماره‌ی بوونه‌وه‌رانی دیاری و نادیری بزمیری و، هیچ زانایه هه‌تا نیستا، نه خوی و نه نه‌قلی خوی به جوړیکی بیگومان بناسی، نیتر چون نه‌یی جگه‌ی خوی بناسی. به لام سروش ده‌ری خستروه جنوکه و فریشته هه‌ن. که‌واته پیوسته باوه‌رمان به برونیان هه‌یی.

زانایان بیران جیاوازه له باره‌ی جنوکه‌وه: نایا پیغمه‌مر ﴿ﷺ﴾ جنوکه‌ی بینیه و قورئانی به‌سدردا خویندوونه‌تدوه یا نه؟. عه‌بدولای کوری مه‌سعود نه‌لی: پیغمه‌مر نه جنوکه‌ی بینیه، نه قورئانی به‌سدردا خویندوونه‌تدوه. به لام پیغمه‌مر له گه‌ل چهنده که‌سی له هاوریکانی چوونه بازاری عوکاره‌وه، نه‌و چوونه‌یان هاوکات بوو له گه‌ل کاتیکا جنوکه‌کان قه‌ده‌غه کرابوون له‌وه‌ی هه‌والی ناسمان بزنان، نه‌گه‌ر به‌رزبوونایه‌تدوه، گری ناگریان بو فره‌ نه‌درا و نه‌سووتان، به‌و بونه‌وه بزنان بو نه‌و کاره قه‌ده‌غه کراوه و، له‌بهر چ شتیکه؟ ده‌ستیان کرد به‌گه‌ران به‌رووی زه‌وی‌دا، له‌گه‌رانه‌وه‌یان نه‌و جنوکه‌کانه تووشیان بوو به پیغمه‌مره‌وه له شیوی نه‌خله، پیغمه‌مر و هاوریکانی نو‌تری به‌یانیان نه‌کرد، گوی‌یان لی‌وو پیغمه‌مر قورئانی نه‌خویند، جنوکه‌کان ووتیان: نه‌مه ریگه‌ی له ئیمه‌گرتووه بو بیستی هه‌والی ناسمان و، دوی گه‌رانه‌وه‌یان بولای تا‌می جنوکه‌کانی خو‌یان نه‌و رووداوه‌یان بو گپ‌رانه‌وه.

﴿يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا﴾ نه‌و قورئانه ری‌تومایی و شاره‌زایی ناده‌میزاد و جنوکه نه‌کات بولای راستی و بولای بیروباوه‌ری ئایینی پاک و راست، دوایی ئیمه باوه‌رمان به‌و قورئانه هیتاوه و، بزمان روون بووه‌تدوه له لایه‌ن خوداوه هاتروه، ئیمه به‌هوی نه‌و قورئانه‌وه شاره‌زای ئایینی راست بووین به‌نیازی پاکی بیگه‌رده‌وه، له‌مه‌ودوا ئیمه هاب‌ه‌ش دانانین بو په‌روه‌ردگاری خو‌مان له‌په‌رستندا هیچ که‌سی، چونکه خودا توانای به‌سدر هه‌موو شتیکا هه‌یه، ژن و منالی نی‌یه.

﴿وَأَنَّ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا﴾ وه باوه‌رمان هیتاوه که به راستی گه‌وره‌یی په‌روه‌دگاری ئیمه به‌رز و بلند خودا پله‌ی بالایه، په‌روه‌دگاری زور گه‌وره‌یه، داینه‌ناوه بو‌خوی ژن و منال و، دووره له‌وه‌وه و، ژن و منالی هه‌یی، خاوه‌نی هه‌موو بوونه‌وه‌رانه.

﴿وَأَنَّ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا﴾ وه باوه‌رمان هیتاوه به‌وه‌ی که به راستی نه‌زان و، یاخیه‌که‌ی ئیمه که شه‌یتانه گفتو‌گویه‌کی دوور له راستی و له سنورور ده‌رچوو نه‌لی، نه‌یدا به‌سدر خودادا، که نه‌لی خودا ژن و منالی هه‌یه.

﴿وَأَنَّا ظَنَنَّا أَنْ لَنْ تَقُولَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ وه ئیمه باوه‌رمان هیتاوه به‌وه‌ی که گومانان و ابو ناده‌میزاد و جنوکه درو نالین و، نایده‌نه پال خودا، نه‌و فه‌رمووده‌ی خودایه

له وه وه هاتوه پشه وائینی به کان و، به پره واکانی خوئیانیان فیئر نه کرد، به چه نندین کاری پروپوچ سهریان لی تیک نه دان و، له وانه که خودا خیران و منالی هدی و، نادان و نه زانه کانیش برویان پی نه کردن، گومانیان وابو که هیچ که سی کاری بهو جوړه ناکا و بیداته پال خودا، کاتی نیمه قورئاغان بیست بروای بیگو ماغان پهیدا کرد که پشه واکاغان بوختانیان داوه ته پال خودا، باسی خودایان کردوه به کاریکی ناشیسته و، له گه ووهی خوداوه دووره، نه وهی شایانی باسی جنو که کان، به یه ک جار گوئیان له خویندنی قورئان بووه تدمی یان وه رگرتووه و باوهریان هیناوه به بیگومانی بویان دهر که وتووه ئیینی خودا راسته، که چی نیمه ی ئاده میزاد چه ن جار گویمان له قورئانه و، باوهری پی ناکهین و بی فهرمانی خودا نه کهین.

﴿وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا﴾ وه باوهریان هدی به راستی چه ن پیای له ئاده میزاد په نا نه بدن بولای چه ن پیای له جنو که بو نه وهی بیانپاریزن له خراپه ی جیهان، دووایی نهو جنو کهانه بهو په نا بردنانه یاخی بوون و گوناوه بی باوهری زور نه که ن بو نهو ئاده میزادانه. نهو فهرموده ی خودایه له وه وه هاتوه، بهر له ره وانه کردنی پیغمهر ﷺ، عه ره به کان کاتی شو یان به سهر هاتی له جیگه یه کی چولدا، به دهنگی بهرز هاواریان نه کرد، نه ی گه ووهی جنو که ی ندم شیو و دوله: من په نا نه گرم به هو ی تووه من پاریزن له خراپه ی پیاو خراپانی تاقمی خوت له م شیوه دا، باوهریان وابو که گه ووهی جنو که کان نه بیانپاریزن.

بو نه وهی نیمه باشر له ده ست برینی هندی له ئاده میزادی دروزن و فیل زان بگهین که ئاده میزاده نزان و ساویلکه کان نه خه له تین، مانای نهو نایه ته بهم جوړه نه که ن: (به راستی هندی له ئاده میزادی بی نه قل په نا نه بدن بولای هندی له پیوانی ده ستر و فیل زان که له خراپه ی جنو که بیانپاریزن و، یا هه والی شتیکی یان بو روون بکه نه وه له مه وودا پهیدا نه بی و تووشی نه وان نه بی، یا شتیکی دووریان بو نریک بکاته وه، یا شتیکی نریکی یان لی دوور بخاته وه، بو نهو مدهسته نه وهنده داوای کرتی زور نه که ن لهو بی نه قلانه ماندوویان نه که ن و بویان هه لئاسورن). که واته مدهسته له جنو که و پیوانی ده ستر نه لئین: نیمه په یوه ندیمان به جنو که وه هدی و، ناماده یان نه کهین بو هر شتی ناره زومان بی و به کاریان دیتن.

﴿وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنْتُمْ أَن لَّن يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا﴾ وه به راستی نیمه باوهریان بهو هیناوه، که به راستی بی باوهرانی ئاده میزاد گومانیان وایه، هه به جوړه ی ئیوه ی بی باوهری جنو که گومان نه بدن که خودا هیچ که سی زیندو و ناکاته وه له روژی دووایدا. یانی باوهردارانی جنو که به بی باوهرانی تاقمی خو یان نه لئین: ئیوه وینه ی ئاده میزادن باوهرستان به زیندو و بوونه وه و پرسیار نی یه.

وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَهَا مِلْثَ حَرَسَا
 شَدِيدًا وَشُهْبًا ﴿٨﴾ وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقْعِدَ لِّلسَّمْعِ فَمَن
 يَسْمَعُ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شُهْبًا رَّصَدًا ﴿٩﴾ وَأَنَّا لَا تَدْرِي أَشَرٌّ أُرِيدَ
 بِمَن فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا ﴿١٠﴾ وَأَنَّا مِنَّا الصَّالِحُونَ
 وَمِنَّا دُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ قَدَدًا ﴿١١﴾ وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّن نُّعْجِزَ
 اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَن نُّعْجِزَهُ هَرَبًا ﴿١٢﴾ وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْمُدَى
 ءَامَنَابِهِ فَمَن يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَحْسَ آلِهَةٍ وَلَا رَهَقًا ﴿١٣﴾
 وَأَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَن أَسْلَمَ فَأُولَئِكَ
 تَحَرَّوْا رَشَدًا ﴿١٤﴾ وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا ﴿١٥﴾
 وَالْوِاسْتَقْمُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقِينَهُمْ مَّاءً غَدَقًا ﴿١٦﴾ لِنَقِّنَهُمْ
 فِيهِ وَمَن يُعْرِضْ عَن ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا ﴿١٧﴾

﴿وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مِلْثَ حَرَسَا شَدِيدًا وَشُهْبًا﴾ و ئیمه باوهرمان هیئاه که ئیمه
 داوامان نه کرد بگهینه ئاسمان و گوئی بگرین له دهنگ و باس و ههوالی ئاسمان و ئه مانتوانی
 بگهینه لای ئاسمان، دووایی ئیمه ئاسمانمان دهست کهوت پرکراوه له پاسهوانی زور به هیژ و به
 توانا و، پره له ئهستیره ی گرداری سووتیندر، ئاگریان فری ئه دا و، نهیان ئه هیشت ئیمه برۆین
 بۆلای ئاسمان.

﴿وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقْعِدَ لِّلسَّمْعِ فَمَن يَسْمَعُ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شُهْبًا رَّصَدًا﴾ وه ئیمه باوهرمان
 هیئاه که به راستی ئیمه دانه نیشین له چدن جیگه یه کی ئاسمان بۆ گوئی گرتن و، ئه و کاته بی
 پاسه وانبوو، دوایی هه رکه سی ئیستا برۆا بۆ ئه وه ی گوئی بگری، دهستی ئه کهوئی بۆخوی
 ئهستیره یه کی رووناکی گرداری ئاماده کراو، ئه یان گیر نه وه و نایه لی بگه نه جیگه ی دانیشتی
 له وه و بهری و، بهر له ره وانه کردنی پیغمدر ﴿ﷺ﴾ بۆمان ده رکهوت ئه و بهر گرتنه ی ئیمه هوی
 پهیدا بوونی شتی که زور گرنگه، بۆیه گهراپن به زهوی دا، بۆ دۆزینه وه ی ئه و شته، تووشی
 پیغمدر یوین نوژی ئه کرد و قورئانی ئه خویند، وه ک له مه و بهر باسکرا، قورئان روونی ئه کاته وه
 شتی نادباری نازان. ئه فهرموی:

﴿وَأَنَّا لَا نَدْرِي أَشَرُّ أَرِيدَ بِنَا فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا﴾ وه ئیمه باوه‌رمان هیتاوه که به راستی ئیمه نازانین ئایا خراپه و سزا مه‌به‌ست نه‌کری به که‌سانێ له زه‌وی‌دان به‌هۆی پاسه‌وانی کردنی ئاسمان یا په‌روه‌دگاری ئه‌وان نه‌یه‌وئ چاکه و میهره‌بانی خۆی بدا به‌وان. بێگومان مه‌به‌ست له په‌وانه‌کردنی پیغه‌مه‌ر له ناچوونی دانیش‌تووانی سه‌ر زه‌وی نی‌یه، نه‌گه‌ر باوه‌ر نه‌هیتن و، به‌ختیاری هه‌ردوو جیهانه‌ بۆیان نه‌گه‌ر باوه‌ر به‌یتن.

بۆ زانین: ئهم ئایه‌ته و ئایه‌تی پی‌شه‌وه، بۆمان روون نه‌که‌نه‌وه که جنۆکه‌کان به‌ر له‌ نار‌دنی پیغه‌مه‌ر ﴿ﷺ﴾ به‌رز نه‌بو‌نه‌وه بۆلای ئاسمان، گوئی‌یان له‌ ده‌نگی یا له‌ گفتو‌گۆیه‌ک نه‌گرت، دوا‌ی هاتنی پیغه‌مه‌ر قه‌ده‌غه‌کران له‌ به‌رزبو‌نه‌وه، ئه‌وه‌یش ئه‌وه ناگه‌یه‌نی جنۆکه‌کان شتی نادایاری ئه‌زانن و، ناگاداری نادایاری ئاسمان بوون، چونکه ناگونجی جگه‌ی خودا شتی نادایاری بزانی، نه‌گه‌ر جگه‌ی خودا نادایاری بزانی، ئه‌بوا‌یه پیغه‌مه‌ر گه‌وره‌ترینی بو‌نه‌وه‌رانه شتی نادایاری بزانی‌بایه، ئه‌وته پیغه‌مه‌ر خودا پێی فەر‌مو‌وه: (تۆ بلی‌ی نه‌گه‌ر من شتی نادایاریم بزانی‌بایه، به راستی من چاکه‌ی زۆرم بۆخۆم په‌یدانه‌کرد و، تووشی خراپه نه‌ه‌بووم) ئیتر بو‌نه‌وه‌رانی بێ نه‌قل له‌ جنۆکه و له‌ ئاده‌میزاد چۆن ئه‌لێن: ئیمه نادایاری ئه‌زانین و، ئه‌زانین له‌مه‌ودوا چ شتی په‌یدا نه‌بێ، جنۆکه‌کانیش خۆیان ئه‌لێن: ئیمه نادایاری نازانین.

﴿وَأَنَّا مِنَّا الصَّالِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ قِدْدًا﴾ وه به راستی ئیمه باوه‌رمان هیتاوه، که به راستی ئیمه‌ی جنۆکه، هه‌ندێ له ئیمه باوه‌ر‌دار و پیاو‌چاکه و، هه‌ندێ له ئیمه جگه‌ی پیاو‌چاکان له‌ پله‌‌وپایه‌دا، ئیمه‌ خاوه‌نی چه‌ن بیرو‌باوه‌ری جیا‌وا‌زین و، چه‌ن ئایینی جیا‌وا‌زمان هه‌یه، هه‌روه‌ک ئاده‌میزاد هه‌ر‌به‌بێ جیا‌وا‌زی.

﴿وَأَنَّا ظَنَنَّا أَنْ لَنْ نُعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ نُعْجِزَهُ هَرَبًا﴾ وه به راستی ئیمه باوه‌رمان هیتاوه: که ئیمه ئه‌زانین بڕوامان وایه که ئیمه توانای ئه‌وه‌مان نی‌یه‌ پێگه له‌ خودا بگه‌ڕین له‌ زه‌وی‌دا و له‌ ده‌ست توانای خودا ده‌ر‌چین و، ناتوانین رابکه‌هین بۆلای ئاسمان.

﴿وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَى آمَنَّا بِهِ فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا﴾ وه ئیمه باوه‌رمان هیتاوه، که به راستی له‌و کاته‌وه ئیمه خوێندنی قور‌ئانمان بیست‌وه، باوه‌رمان به راستی قور‌ئان هیتاوه که فەر‌مووده‌ی خودایه، دوای هه‌ر‌که‌سه‌ی باوه‌ر به‌ په‌روه‌دگاری خۆی به‌یتن، دوا‌ی ئه‌وه ئه‌و که‌سه له‌ که‌مبو‌نه‌وه‌ی پاداشتی کرداری خۆی و له‌ سته‌م کردن ناترسی و، داوا‌ی ئه‌وه‌ی ئی نا‌کری داوا‌ی شتیکی لێ‌کری نه‌توانی هه‌ل‌ب‌گه‌ڕی و، خودا خاوه‌نی به‌زه‌ی‌یه.

﴿وَأَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا﴾ وه ئیمه باوه‌رمان هیتاوه که به راستی هه‌ندی له ئیمه‌ی جنۆکه مو‌سه‌لمان بو‌وین دوا‌ی هاتنی پیغه‌مه‌ر و، هه‌ندی له ئیمه لاماند‌اوه له‌ پێگه‌ی راست، دوا‌ی هه‌ر‌که‌سانێ مو‌سه‌لمان‌بوون، دوا‌ی ئه‌و که‌سانه‌ نیازی پێگه‌ی راستی‌یان کرد‌وه و، بۆ خۆیان هه‌ل‌ب‌ژارد‌وه و، تووشی به‌ختیاری بو‌ون.

جياوازی ناوهرۆكى ئايهتى (۱۱) ى ئەم سوورەتە و، ئەم ئايەتە تەنھا ھەر ئەو نىيە: ئادەمىزادى پاكىيان لە پېش ئىسلام ناو ئەبرد بە پياوچاك، دووايى ناويان بردوو بە موسلمان. ﴿وَأَمَّا الْفَاسِقُونَ فَكَانُوا لِحَبْلِهِمْ حَطَبًا﴾ وە ئەوانە لە رىگەى راست لايانداو، دووايى ئەبن بە سووتەمەنى بۆ خوشكردنى ئاگرى دۆزەخ.

﴿وَأَلَوْ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقِينَهُمْ مَاءً غَدَقًا لَنَفْتَنَهُمْ فِيهِ﴾ وە بە راستى ئەگەر جنۆكە و ئادەمىزاد لە سەر دەستور و رىگەى راستى دادپەرورەى ئىسلام راوەستن، لەو دەستورە لاندەن، بە راستى ئىمە دەرخواردى ئەوانى ئەدەبن ئاويكى زۆرى سوود بەخش و، لە ھەرزانى و ئاسايش و بى ترسىدا ئەژىن، لەبەر ئەوئى ئىمە لەو خوشى و ھەرزانى و بى ترسىيەدا، ئەوان تاقي بکەينەو، ئايا پەرە ئەدەن بە خودا پەرستى بۆ ئەوئى لە ھەردوو جىھاندا تووشى بەختيارى بن، يا لاندەن لە ئايىنى پاك ھەتا تووشى سزى خودا بن و، خودا تۆلەيان لى ئەکاتەو. خوداى مەزن بە تايەتى ناوى ناوى لىرە بردوو، لەبەر ئەوئى ئاو ھۆى ژيانى جىھانە و سەرچاوى خوشى و ھەرزانىيە.

﴿وَمَنْ يَعْزُضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا﴾ وە ھەرکەسى واز لە پەرستن و خوشى پەرودەگارى خۆى بهينى، خودا ئەيخانە ناو سزايەكى زۆر سەخت.

وَأَنَّ
الْمُسْجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ﴿١٨﴾ وَأَنْتُمْ لِمَا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ
يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا ﴿١٩﴾ قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوا رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ
بِهِ أَحَدًا ﴿٢٠﴾ قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا ﴿٢١﴾ قُلْ إِنِّي
لَنْ يُخْرِجَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ﴿٢٢﴾ إِلَّا بَلَاغًا
مِّنَ اللَّهِ وَرِسَالَةً وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ﴿٢٣﴾ حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَيَسْجَعُونَ
مَنْ أَضَعَفَ نَاصِرًا وَأَقَلَّ عَدَدًا ﴿٢٤﴾ قُلْ إِن أَدْرَيْتُمْ أَقْرَبُ
مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لِمِثْلِي آمَدًا ﴿٢٥﴾ عَلِيمُ الْغَيْبِ فَلَا
يُظْهِرُ عَلَىٰ غَيْبِهِ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ إِلَّا مَنِ ارْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ

يَسْأَلُكَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا ﴿٧٧﴾ لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا
رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا ﴿٧٨﴾

﴿وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ وه نیمه ی جنۆکه باوهرمان هدی که به راستی مزگوته کان خاندی خودان و، به تایه تی بۆ پهرستی خودا دروست کراون، دووایی ئیوه ی جنۆکه هیچ که سی مه پهرستن له گهل خودا و، که سی تر مه کهن به هاوبه شی خودا له پهرستندا.

ئهو ئایه ته فدرمانمان پێئهدا مزگوته کان ههر بۆ پهرستی خودا دروست کراوه و، ئه بی ریزی لیگیری، بت و جگه ی بت لهو شتانه ی ئاده میزاد به پیرۆزیان ئه زانن هه لیان نه واسن و، پیویسته مزگوت نه کرئ به جیگه ی مامه له و بازرگانی و کۆبوونه وه به په یوه ندی به نوێژ و یادی خوداوه نه بی.

﴿وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا﴾ وه نیمه ی جنۆکه باوهرمان هدی که به راستی کاتی به ندی خودا که موحه مده هه لسا خودا پهرستی و قورئان بخوینی، داوای باوه زهینانی له خودا نه کرد، نزیکبوو جنۆکه کان هه ندی کیان بکهون به سهر هه ندی ترینا بۆ گوئ گرتن له قورئان و، له بهر خۆشه ویستی ئه وان بۆ پیغه مهر و خویندنی قورئان. ههروه ها دوژمنانی پیغه مهریش کاتی داوای خودا پهرستیانی ئه کرا، له دژی پیغه مهر کۆ نه بوونه وه، به ویغه ی خوری به بخرینه سهر یه کزی ئه بوون به یه ک تاقم له دژی پیغه مهر. گفتوگۆی جنۆکه کان کاتی گه رانه وه بۆلای تاقمه که ی خویان کۆتایی پێهات و، ئه وه ی بیستبوویان بۆیان گیرانه وه.

﴿قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا﴾ تۆ بلی به و که سانه ی سویند خواری یه کترین بۆ جهنگکردن له گهل تۆ: به راستی من به ته نه ها ههر پهروه دگاری خۆم نه پهرستم و، هیچ که سی ناکه م به هاوبه ش بۆ ئهو له په ره ستندا.

﴿قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا﴾ تۆ بلی: به راستی من خاوه نی گه رانه وه ی زیان له ئیوه و، به خشینی هیچ سودی نیم، به لکو من ئاده میزادیکم به وینه ی ئیوه، له توانای مندا نی یه هیچ شتی بۆ ئیوه بگه نیم له سوود و له زیان، هه موویان به دهستی توانای خودان.

﴿قُلْ إِنِّي لَنْ يَجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا إِلَّا بَلَاغًا مِنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ﴾ تۆ بلی: به راستی هیچ که سی سزای خودا لانا دا له سهر من نه گه ر بێ فهرمانی خودا بکه م و، من هیچ په نایه کم بۆ په یدا نا کرئ له جگه ی خودا، مه گه ر من ههر خاوه نی راگه یاندن و په یامه کانی خودا بیم که بریتین له فهرمووده ی خودا که به منی سپاردوو.

﴿ومن یعص الله ورسوله فإن له نار جهنم خالدين فيها أبدا﴾ وه هدر کەسی بی فەرمانی خودا و نیردرای خودا بکات، دوابی به راستی بۆ ئەو کەسه هەیه ئاگری دۆزهخ. هەتا هەتایه بەردهوام ئەبێ له ناویا.

﴿حتى إذا رأوا ما يوعدون فسيعلمون من أضعف ناصرا وأقل عددا﴾ ئەوانه بی فەرمانی خودا ئەکەن لەسەر ئەو بی فەرمانی به لاناچن، هەتا کاتی ئەو شته به لینی بی دراوه له سزای خودا به چاوی خۆیان ئەبینن، دوابی ئەزانن چ کەسی یاریدهری بی دهستهلاته و چ کەسی ژماره‌ی یاریده‌ره‌رانی کەمه، له بی باوه‌ران یا باوه‌داران؟ زۆری بی نه‌چوو گه‌وره‌یی ئیسلام بی باوه‌رانی سەرنزم کرد و باوه‌رداران توانایان بەرزبووه‌وه.

﴿قل إن أدري أقرب ما تعدون أم يجعل له ربي أمدا﴾ تۆ بلی: من نازانم ئایا ئەو سزایه به‌لینی پیدراوه به ئیوه نزیکه تووشی ئیوه ببێ، یا په‌روه‌دگرای من ماوه‌یه‌کی بۆ هاتنی ئەو سزایه داناوه هەتا توشتان ئەبێ.

﴿عالم الغيب فلا يظهر على غيبه أحدا﴾ په‌روه‌دگاری من به هەموو شتیکی نادیار و نه‌بینراو ئەزانێ، دووابی په‌روه‌دگاری من هیچ کەسی هەر پله‌یه‌کی له جگه‌ی خۆی له جنۆکه و له ئاده‌میزاد هەیبی، ئاگاداری شتی نادیار ناکا.

﴿إلا من ارتضى من رسول فإنه يسلك من بين يديه ومن خلفه رصدا﴾ مه‌گەر په‌روه‌دگار کەسی ئاگاداری هەندی شتی نادیار بکا له پیغه‌مه‌ران په‌سەندکراوی لای خودابی و هەلی بژاردی بۆ پیغه‌مه‌رایه‌تی، فیری ئەو کاره نادیارانه‌ی ئەکات و ئەیکا به کاریکی په‌کنه‌ر بۆی و، له خۆیه‌وه ئەو کاره نادیاره نازانی. دووابی خودا چەن پاسه‌وان له فریشته ناماده ئەکا له‌به‌رده‌م ئەو پیغه‌مه‌روه و له دوایه‌وه و، بۆ ئەوه‌ی بیپاریزن له شه‌یتانه‌کان هەتا سرووشی خودا رابگه‌یه‌نی به ئاده‌میزاد و به جنۆکه.

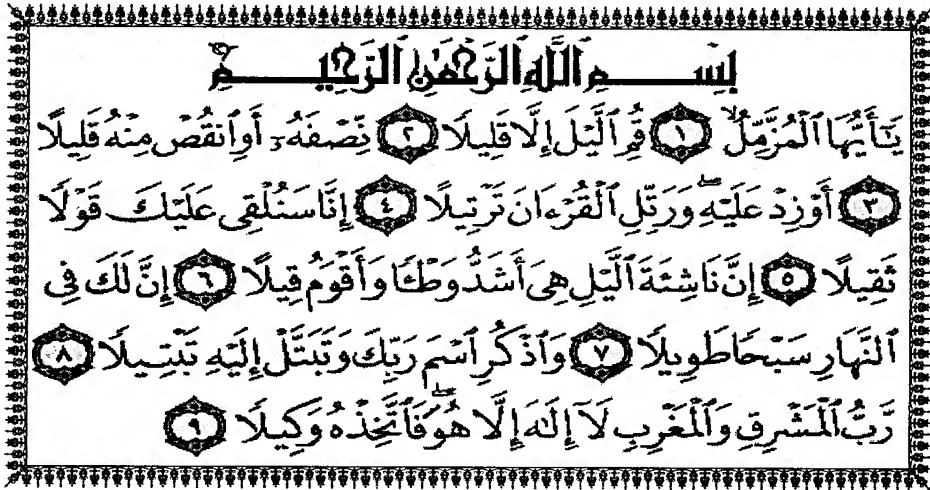
﴿ليعلم أن قد أبلغوا رسالات ربهم وأحاط بما لديهم﴾ له‌به‌ر ئەوه‌ی زانیی به راستی روونی بکاته‌وه بۆ ئاده‌میزاد و جنۆکه که به راستی پیغه‌مه‌ران په‌یامه‌کانی په‌روه‌دگاری خۆیانان راگه‌یاندووه به‌وان و، په‌روه‌دگار ئەزانێ به هەموو شتی پیغه‌مه‌ران ووتوویه‌نه تاکه پیتیکی له گفتوگۆی ئەوانی لی وونابێ.

﴿وأحصى كل شيء عددا﴾ وه خودا ژماردوویه‌تی و ئەزانێ هەموو شتی له دانه‌ دانه‌ی دلۆبی ئاری باران و دانه‌ دانه‌ی لم و گه‌لای دره‌خته‌کان، ئیتر چۆن به شتی نازانی پیغه‌مه‌ران کردوویه‌نه.

رواله‌تی ده‌رکه‌وتووی ئەو سی ئایه‌تانه‌ی پێشه‌وه، وامان بۆ ده‌رئه‌خه‌ن جگه‌ی پیغه‌مه‌ران، خودا کەسی تر ئاگاداری شتی نادیار ناکا و نازانی به شتی له‌مه‌وپاش په‌یدا ئەبێ. به‌لام هەندێ له زانایان ئەلین: خودا هەندێ له دۆستانی خۆی ئاگاداری شتی نادیار بکا به‌هۆی خسته‌وه‌ی ئەو شته بۆ ناو دلیان، یانی به ئیلهام ئەک به سروش. بوخاری له ئەبوهوریره‌وه ئەگیرته‌وه پیغه‌مه‌ر فورمووی: (له نه‌ته‌وه‌کانی به‌ر له ئیوه چەند کەسی بوون به ئیلهام هه‌والیانداوه به شتی نادیار بی ئەوه‌ی پیغه‌مه‌ر بن، ئەگەر له ئۆمه‌تی مندا که‌سیکی تری وه‌ک ئەوان هەبێ، ئەو کەسه ئەبێ عومەری کوری خه‌تتاب بی). زۆر کەسی زانا و زیره‌ک هەن به‌هۆی به‌لکه و نیشانه‌وه هه‌وال به‌ن به په‌یدا‌بوونی شتی له‌مه‌ودوا په‌یدا ئەبێ.

﴿ سوره تی نهلموزه میل ﴾

له مدککه هاتووته خواره وه. هه ندی له زانایان نه لّین جگه له نایه ته کانی (۱۰-۱۱-۲۰) له مدینه هاتوونه ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۲۰) نایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

زانایان بیران جیاوازه بۆ هۆی هاته خواره وه ی نهو نایه تانه، زۆربه ی زۆریان نه لّین: قورپه یشی به کان له (الدار الندوه) کۆبوونه وه، بۆ بهرگری کردن له پیغمه مر ﴿ ١ ٢ ٣ ٤ ٥ ٦ ٧ ٨ ٩ ﴾، دوا ی نه وه ی نهو هه واله ی بیست پیغمه مر بهرگه کدی پیچایه وه به له شیا و به خه فته وه خهوت، لهو کاته دا جیره ئیل سروش ی بۆ هینا و، روه ی کرده پیغمه مر و فره مو ی: ﴿ يَا أَيُّهَا الْمَرْمَلُ ﴾.

هه ندی له زانایان نه لّین: کاتی پیغمه مر له نه شه کو تی (حیراء) دا بووه، جیره ئیل چوو بۆ لای، به تر سه وه هاته وه بۆ لای جیگه یی و راکشا و فره مو ی دامپۆشن، لهو کاته دا جیره ئیل هات بۆ لای و فره مو ی: ﴿ يَا أَيُّهَا الْمَرْمَلُ يَا أَيُّهَا الْمُدَرُّ ﴾.

هه ندی تر له زانایان نه لّین: پیغمه مر خۆی پیچاوه و، خۆی ناماده کردبوو بۆ په رستی خودا و نوێژ کردن، جیره ئیل هاته خواره وه بۆ لای و پێی فره موو: ﴿ يَا أَيُّهَا الْمَرْمَلُ ﴾.

پیغمه مر فره مانی پیدرابوو که هه لّسی بۆ نوێژ کردن له دوا ی سی یه کی شهو، یا له دوا ی نیوه ی شهو، یا له دوو سی یه کی به شی شهو دا. یانی به ئاره زۆی خۆی له یه کێ لهو سی کاته نه دا. بهو بۆ نه وه خودا فره مو ی:

ته فسیری زمنا کۆبی

﴿يَا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُ قُمْ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا نِصْفَهُ أَوْ انْقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا أَوْ زِدْ عَلَيْهِ﴾ ئدی که سئی خۆت پیتاوه تهوه به بهرگی شهوتهوه، ههلسه به لای نوێژ کردنهوه به بهردهوامی له شهودا مه گهر کمئ له شهو ههلسه سئ، ماوهی ئهو شهوهش که ههلسه سئ بۆ نوێژ کردن نیوهی شهو بئ، یا کهمز بئ له نیوهی شهو، یا زۆرتر بئ له نیوهی شهو ههتا ئه بئ به دوو ئه وهندهی سئ به کی شهو، له باسی مانا کردنی ئایهتی (٢٠) ی ئهم سوره ته دا، باشتر باسی شهو و نوێژمان بۆ روونتر ئه بیته وه.

﴿وَرَزَّلَ الْقُرْآنَ تَرْجُمَاتٍ﴾ وه تو له سهر خۆت قورئان بھۆینه و، یهله مه که له خۆیندیا به جۆره پهله نه کردنی بئ، جینگه ی دهرچوونی پیته کانی قورئان ئاشکرا بکه ی، ههتا بتوانی له توانا و مه بهستی قورئان بگهیت، سوود له فرمانه کانی و ئامۆزگاری به کانی وه بگریت و خۆت بیاریزی له بئ فرمانی خودا و، به ئومیدی پاداشتی زۆری، پهله کانی خۆیندنی قورئان، بهم جۆره ی خواره وه، سئ پهله:

١- ﴿التَّرْتِيلَ﴾ یانی خۆیندنی قورئان بهله سهر خۆی و بئ پهله کردن، جوی کردنه وه ی پیته کانیان له یه کتری و، دهرچوونیان له جینگه ی خۆیان و، ئهو جۆره خۆیندنه شیرینترین پهله ی خۆیندنی قورئانه.

٢- ﴿الْحَدَرَ﴾ خۆیندنی قورئانه به پهله. بهلام پیتیسته چاودیری یاسای ته جوید بکری. به جۆری له یاسای خۆیندنی قورئان دهرنه چئ.

٣- ﴿التَّدْبِيرَ﴾ خۆیندنی قورئانه له نیوان له سهرخۆی و له نیوان پهله کردن. ئهو سئ پلانه درووسته بۆ خۆیندنی قورئان. بۆ هه موو که سئ کام پهله یان ئاسانه بۆی بهو جۆره یان قورئان بھۆینی.

﴿إِنَّا سُلِّقِيَ عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا﴾ به راستی ئیمه ره وانه ئه کهین بۆ سهر تو به هۆی جیره ئیله وه گفتوگۆیه کی زۆر گران که بریتی به له قورئان له هه موو روویه که وه: گران و به هێزه له لایه ن بهردهوامی و پهک خستنی بئ باوه ران، له لایه ن بیر و باوه ر و دهستوره وه. له لایه ن خهباتی به وه له دژی تاوانباران و ستهمکاران. به بۆنه ی چاودیری کردنی پینج نوێژه کانه وه. ههلسان له کاتی شهودا بۆ نوێژی به یانی و، دهستوێژ شۆردن زۆر جارن به ئاوی سارد، رۆژوو گرتن له رۆژانی گهرمادا و، ههلسان بۆ پارشیو، به جئ هینانی حج و عه مره و تهواف و راکردنی نیوان سه فا و مهروه. له هه مووان گرانتر جهنگ کردن له دژی بئ باوه ران بۆ به رزی و په ره پیدانی ئاین و، نه گۆرینی ره وشتی ئیسلام و، بۆیه زانای به ناوبانگ، هونه رمه ندی ژیر (به رناده ش) ئه لی: (ئه گهر موحه محمد له ناو سه ده ی بیسته مدا بووایه خراپه و گومانی له ناو ئه برد). ئه گهر پر سیار بکری بۆچی خودا فرمانی داوه خودا په رستن بکری له شهودا، خودا ئه فهرموی:

﴿إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْأً وَأَقْوَمُ قِيلًا﴾ به راستی هلسانی ناده میزاد له جیگهی خهوتیا، دوی پشورودانی له کاته کانی شهودا، نو کاتانهی شهو بو پهرستن گرانترن له سهر دهرورونی ناده میزاد له کاته کانی شهودا، چاکر و راستره بو خوتندسی نورنان و، دهم و دلی ناده میزاد پاکر و له سهرخوتره له کاته کانی روردا به شهو.

﴿إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا﴾ به راستی له روردا کار و هاتووچوی زور دور و دریز بو تو هیده، بو جی به جی کردنی کاره گرنگه کانت و پیوستی گوزهرانت. کهواته شهو بو پهرستن و شهو نویر. روریش بو پهیدا کردنی هوی زیان.

﴿وَادْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبْتَئِلْ إِلَيْهِ تَتَذَكَّرْ﴾ وه تو یادی گهورهیی خودا بکه و باسی ناوی پاکی پهروه گاری خوت بکه و، به نیازی پاکهوه له بهر په زامه ندی نو کاره چاکه بکه و، تو واز له بو ونه وهران بهینه و، روو هدر بولای پهروه دگاری خوت بکه، به پجرانی خوت له جگهی خودا، به نیازی پاکهوه. خودای مهن کاته کانی کردوه به سنی بهش. به کم بو پهرستی خودا، دوهم بو خورماندوو کردن له گهل بی باوه ران، سنی هم بو پشورودان.

﴿رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا﴾ خودا پهروه دگاری به پیوه بردنی رورزه لات و رور ناوایه هدر نو شایانی نهویه رووی به لاره بکری، هیچ کسسی نی به رووی بکری بولای جگهی خودا، دووایی تو هدر خودا بکه به به پیوه بهری هدمو کارینکت و، هدمو کارینکی خوت بولای نو به پیوه.

وَأَصْبِرْ

عَلَى مَا يَقُولُونَ وَأَهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾ وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ
أُولِيَ النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا ﴿١١﴾ إِنَّ لَدَيْنَا أَنكَالًا وَجَحِيمًا ﴿١٢﴾
وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣﴾ يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ
وَكَانَتْ الْجِبَالُ كَيْبًا مَّهِيلًا ﴿١٤﴾ إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا
عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا ﴿١٥﴾ فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ
فَأَخَذْنَاهُ أَخَذًا وَبِيلًا ﴿١٦﴾ فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِن كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ
الْوِلْدَانَ شِيبًا ﴿١٧﴾ السَّمَاءُ مُنْفِطِرَةٌ ۖ كَان وَعْدُهُمْ مَّفْعُولًا ﴿١٨﴾
إِنَّ هَذِهِ تَذَكُّرٌ ۖ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿١٩﴾

﴿وَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا﴾ وه تۆ ئارام بگره له سهر شتی بت پەرستان
ئەیلین له گفتوگۆی پرۆپوچ و ئازاردانی خۆت و تۆ دوور بکەوه روه لهوان، به
دوور کەوتنه ویه کی چاک و، تۆره مەبه لهوان، کاری خۆت ههواله کە ی لای خودا بکه.
﴿وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِيَ النَّعْمَةِ وَمَهْلُهمْ قَلِيلًا﴾ وه تۆ واز له من و نهو کەسانه بهینه خاوهنی
خۆشی و سامان و رابواردن له جیهاندا و تۆ به درۆ ئهخه نهوه و، برۆایان به من نییه، تۆ به
جادوگر و شاعیر و شیت دانهین و، تۆ کەمی مۆله تی نهوان بده، ههتا سزای ئیمه ئهروژی
به سهریانا.

﴿إِن لَّدُنَّا أُنْكَالًا وَجَحِيمًا وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا﴾ به راستی له لای ئیمه ههیه چەن
پۆن و کەله پچه و، دۆزهخی زۆر گەرم و، خوارده مەنی یه له خراپیدا قوت نادری و سزایه کی
خاوهن ئازار.

﴿يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا﴾ نهو شتانه ی باسکران پهیدا ئەبن
له رۆژیکا زهوی و کێوه کان ئهجوڵین بهو شتانهوه له سهریان و، کێوه کان ئەبن به کۆمهلی لمی
تواوه.

﴿إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا﴾ به راستی ئیمه
رهوانه مان کردوه بۆلای ئیوهی دانیشتوانی مه ککه پتغمه ری شایه تی ئەدا له سهرتان له
رۆژی دووایدا بهو بی باوه رتانه و، بهوهی فەرمووده کانی ئیمه تان به درۆخستۆتهوه، ههروهک
ئیمه رهوانه مان کرد بۆلای فیرعهون پتغمه ری وهک موسایی.

﴿فَقَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذَنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا﴾ دووایی فیرعهون بی فهرمانی نهو پتغمه ره ی
کرد، دووایی ئیمه سزای فیرعهونمان دا به سزایه کی زۆر سهخت له ناومان برد به ئاوی دهریا
خنکاندمان.

﴿فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِن كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا﴾ دووایی ئیوه چ کاتی ئهترسن له خودا و
له رۆژی منال ئهگیر به پیر نه گەر ئیوه باوه ر نهیه رن له جیهاندا و، بهردهوامین له سهر
بی باوه ری.

﴿السَّمَاءُ مُنْفَطِرٌ بِهِ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا﴾ ئاسمان بههۆی ئالۆزی نهو رۆژهوه پارچه پارچه نهبی،
به لیتی خودا بۆ هاتی نهو رۆژه گومانی تیدا نی یه و نهبی بیکا و بی، ئیتر به چ جوړی رزگاریان
نهبی بی باوه ران له سزای رۆژی منال پیر بکا و، ئاسمان پارچه پارچه بی.

﴿إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا﴾ به راستی نهو ترساندن و هه ره شانه
نامۆزگاری کردنه دووایی هه ر کەسی ئاره زۆی ههیه پەند وهریگری، با رپگهی راست وهریگری
بۆلای بهروه دگاری خۆی باوه ر بهیتی.

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلَاثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلَاثِيهِ وَطَائِفَةٌ
 مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصَوْهُ فَتَابَ
 عَلَيْكُمْ فَأَقْرَأُوا مَا تيسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَىٰ
 وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ
 يُقِيمُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَقْرَأُوا مَا تيسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا
 الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ يَجِدُوهُ
 عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا لِلَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٢٠﴾

﴿إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلَاثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلَاثِيهِ وَطَائِفَةٌ مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ﴾ به
 راستی په روه دگاری تو نه زانی که به راستی تو و، که سانیکی نه و تو ی هله نسن که می له
 دوو سیه کی شه ودا، نیوه ی شه و، سیه کی شه و بو په رستی، خودا بو شه و نویت.
 خودای مه زن له سهره تای نه م سوره تدا فرمانی دا به پیغمه و به که سانی له گه لی بوون،
 که دوو سیه کی شه و یا نیوه ی شه و یا سیه کی شه و هله نسن بو خودا په رستی، نه و انیش
 په موده ی خودایان بیست و په یوه ی فرمانه که یان کرد و، هندی له هاوریکانی پیغمه و،
 کاته کانی شه و یان به راستی بو دیاری نه که را، وا نه بوو ته وای شه و یا زوربه ی کاتی شه و
 هله نسان بو شه و نویت، هندی کی یان وایان لی هات له بهر وستانیان له دریژی شه ودا قاچیان
 ناوسا، نه و کاره یان نه کرد له بهر په زامه ندی خودا و، نه و هک تووشی هله دین و که مته له ماوه ی
 فرمان پی دراو و هله نسن، خودای مه زن له بهر لایردنی نازار له سهریان نه و فرمانانده ی خوی بو
 گورین به فرمانی تر ناسان بو نه و ان، و هک نه فهرموی:
 ﴿وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصَوْهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَأَقْرَأُوا مَا تيسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ﴾ وه
 خودا دیاری کرد ووه بو هره یه که له شه و و روژ نه ندازه ی دیاری کراوی کات بو یان، خودا
 نه زانی نیوه نه و کاته دیاری کراوه نازان و، به گویره ی گومانی خوتان نه و کاتانه دیاری
 نه که دن، چونکه نه و کاته کاترمیر نه بووه، دووایی خودا نه و داوایه ی پیشووی له سهر نیوه
 هله نگر، دووایی نیوه له بریتی هله نسانان له شه ودا به و جوړه ی رابردو، نیوه نه و ی ناسانه
 بوتان شتی له قورنان بخوین و، چهنان بو گونجا هله نسن و بو شه و نویت به ناره ووی خوتان و
 پیوست نیوه له سهرتان شه و نویت.

زانایان نه‌لین: سالتی یا زورت‌ر له سالتی شه و نوژ بهو جزوه‌ی باسکرا بوو پیویست بوو له سهر پیغه‌مه‌ر و ئومه‌تی، بهم نایه‌تانه‌ی خواره‌وه به یه کجار پیویست بوونی هه‌لگیرا له‌سهر جگه‌ی پیغه‌مه‌ر ﴿ﷻ﴾ خودا فەرمووی:

﴿عَلِمَ أَن سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضًى وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَتْتَفُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ﴾ خودا نه‌زانج له‌مه‌ودوا هه‌ندئ له ئیوه نه‌خوش نه‌که‌ون ناتوان هه‌لسن بۆ شه و نوژ، هه‌ندی تر‌تان نه‌پۆن به ناو زه‌وی‌دا، بۆ کاروانی و بازرگانی، داوا کردن و په‌یدا کردنی خواره‌مه‌نی و هۆی ژیان و گوزه‌رانتان، نه‌وانه‌یش پیویستی‌یان به پشودان و خه‌وتنی شه هه‌یه.

﴿وَآخَرُونَ يَقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَأَقْرَرُوا مَا تَيْسَّرَ مِنْهُ﴾ وه هه‌ندئ تر له ئیوه جه‌نگ نه‌که‌ن له رینگه‌ی‌نایینی خودادا و بۆ په‌ره‌پێدانی نایینی خودا و، بۆیان ناگو‌نجی شه نوژ بکه‌ن، دووایی ئیوه نه‌وه‌ی ناسانه بۆتان له خوی‌دنی قورنان و کردنی شه نوژ بیان که‌ن و پیویست بوونه‌که‌ی نه‌ماوه، نه‌گه‌ر بۆتان کرا وا چاکه ئیوه شه نوژ بکه‌ن.

خودای مه‌زن دوو‌جار رسته‌ی ﴿فَأَقْرَرُوا مَا تَيْسَّرَ﴾ فەرمووه، یه‌که‌میان له‌به‌ر هۆی نه‌زانینی کاته‌کانی شه و پۆژ، دوو‌هه‌میان له‌به‌ر هۆی نه‌خوشی و کاروان و جه‌نگ کردن.

﴿وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾ وه ئیوه بۆ له‌مه‌ودوا پێنج نوژ بکه‌ن و پایه‌داری بکه‌ن و به‌هیج جو‌ری نه‌کردیان بۆ نی‌یه، نه‌به نه‌خوشی و، نه له کاروان و نه له کاتی جه‌نگدا و، به‌هه‌ر جو‌ری بۆتان کرا پیویسته بیان که‌ن و، زه‌کاته‌کانتان بیه‌خشن به هه‌ژاران، به‌گۆره‌ی یاسای دیاری کرا و، ئیوه دارایی خۆتان بیه‌خشن له رینگه‌ چاکه‌کاندا، به‌گۆره‌ی توانای خۆتان و، پیویست نی‌یه له‌سهر‌تان. خودا له قورنایی پیرۆزدا حه‌وت جار رسته‌ی ﴿وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا﴾ دوویات کردووه‌ته‌وه.

﴿وَمَا تَقْدُمُوا لَأَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا﴾ وه هه‌رشتی ئیوه‌ی باوه‌ردار پێشی بجه‌ن بۆ سوودی خۆتان له‌هه‌ر چاکه‌یه‌ی، ئیوه پاداشتی نه‌و چاکه‌یه‌تان دارایی بی یا جگه‌ی دارایی، له پۆزی دووایدا ده‌ستان نه‌که‌ویته‌وه له‌ خزمه‌ت خودادا و، به‌ چاکه‌ر له‌وه‌ی لاتانه و، به‌ گه‌وره‌ترین پاداشت و، له‌وه‌ی رای سپێن دووای خۆتان بۆتان بکه‌ن.

﴿وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ وه ئیوه داوای لی‌خۆشبوون له‌ خودا بکه‌ن بۆ گونا‌هه‌کانتان. به‌ راستی خودا لی‌بوردنی زۆره بۆ که‌سانی که‌مه‌ره‌خه‌می نه‌که‌ن له‌ فەرمانی خودا، میه‌ره‌بانه بۆ که‌سانی په‌شیمان نه‌بهنه‌وه بۆ‌لای خودا.

بۆ زانین: ئەم سوره‌ته یه‌که‌مین سووره‌ته، کۆتای‌یه‌که‌ی فەرماندانی سه‌ره‌تاییه‌که‌ی بگۆری بۆ لای فەرماندانی تر.

﴿﴾ سوره تی نه لوده سیر ﴿﴾

له مدککه هاتوره ته خواره وه. هندی له زانیان نه لنین جگه له نایه تی (۵۶) له مدینه هاتونده ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۵۶) نایه تن.

﴿﴾ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿﴾

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

نهو (۱۰) نایه تانه نامازه نه کهن بۆلای پیشه و رهوشتی پیغمهر ﴿﴾ وهک نیردراوینکی راست بۆلای بوونه وهران، نامازه ییش نه کهن بۆلای نهوی ناده میزاد له بهردهم خودا به کسان و، نه فهرموی:

﴿﴾ يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ وَتَذَكَّرْ فَطَهَّرْ ﴿﴾ نهی کهسی خۆت پیچاوه ته وه به بهرگی خۆته وه: تو هه لسه له جیگه ی خهوتندا و، به نیاز و هوشیاری ته واه و، دووایی تو ناده میزاد بهرستینه به هۆی په یامی خۆته وه و له سزای خودا نه گهر باوه نه هین و، پهروه دگاری خۆت به گه وه دابنی و کهسی تر جیگه ی خودا به گه وه نهیده ته پیش چاوت، دووایی بهرگ و پۆشاک و جیگه وه ستانت پاک بکه ره وه له پیس و پۆخلی و به ناوی پاک، به بێ پاکی پۆشاک و بهرگ نوێزه کانت درووست نییه، ههروه ها دهروونی خۆت له بێ باوه ری پاک بکه ره وه.

﴿﴾ وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ ﴿﴾ وه دووایی تو واز له هه موو شتی بهینه بیته هۆی سزادان و، تو شتی مده خشه له رینگه ی ره زامه ندی خودا و له دهروونی خۆتدا دابنی زۆرت به خشیوه، هه رچهنده زۆر راسته تو چاکهت زۆره و، ریزی گه وه ریهت دراوه به سهر ناده میزاددا و، تو له بهر ره زامه ندی خودا نارام بگره له سهر باری گرانی پیغمه ریه تی.

ته فیسری زمانا کۆبی

﴿فَإِذَا نَفَرَ فِي الْثَّاقُورِ فَذَلِكَ يَوْمُئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ﴾ دووایی هدرکاتی له رۆژی دووایی دا فوو کرا به سورد، که شتیکه به وینهی شاخی گایه، به کهم جار ئیسرافیل فروی پێدا نه کات، دووایی نهو رۆژه سهخت و گرانه له سهر بئ-باوه ران، ئاسان نی-به له سهریان. هدرچهنده دووای تهنگانه خوشی پهیدا نهیی، به لام بۆ نهوان خوشی نایبیری و ئازاریان بهردهوامه ههتا ههتایه.

ناوه رۆکی نهو (١٠) ئایه تانهی پێشهوه، له وه زو هاتووه: کاتی پێغمهر ﴿ﷺ﴾ به رانبهه به هیز و توانای راوه ستابوو، له هه مان کاتا خاوه نی دارایی و چهک نه بوو، جگهی باوه ری به تینی به خودا به نیازی پاکه وه هیچ شتی به دهسته وه نه بوو له گه ل نه وه یشدا تووشی ئازاری زو ر بووو، بئ-باوه ران ژن و منال و بهنده کانی خو یانیان هان نه دا درک و پیسی یان له رینگهی پێغمه ردا دانه نا، زو ر جار ان پیسی یان نه رێژا به سه ریا، به جو ری ئازاریان نه دا، به کێ له وان میژهره که ی داگرت و خستی به ملی و رایکیشا به توندی، به وه یشه وه وازیان لی نه هینا سوپا و چه کیان ئاماده کرد له دژی پێغمه ر ﴿ﷺ﴾ له گه ل نهو هه مووه ئازاره دا ئارامی گرت له بهر فه رموده ی خودا له ئایه تی (٧) ی نه م سووره ته دا فه رمانی پێدرا بوو.

له بیرمان نه چی خودا له ئایه تی (٤) دا فه رمانی پێدرا بوو به پاک و خاوی بی بهرگ و له شی، نهو پاک و خاوی بی به جگهی سه ره بهرزی و پێشکه و ته نه بۆ کۆمه لی موسلمانان. به داخه وه نیمه گرنگی ناده یان به پاک ی له ش و بهرگ و ده روون و، به پاک ی ناو خانوو رینگه و کۆلان و جاده ی ناو گوند و شاره کاغان. زو ر جگهی شایانه خودا لهو ئایه ته دا فه رمانی داوه به راگرتنی پاک و خاوی بی. نه وه ته (بتهام) پرۆفیسۆری ئینگلیزی زو ر ستایشی ئایینی پرۆزی ئیسلامی کردوه له نامه که ی خو یا (أصول الشرائع) نه لی به راستی پاک و خاوی بی راگرتن له ئایینی ئیسلامدا به زو ری لهو شتانه یه داوا له موسلمانان نه کا بۆلای بهرزه بوونه وه ی ره وشتی پاک و به ره ویش نه رۆن نه گه ر بهرده وامن له سه ر نهو فه رمانه ی پێیان دراوه به خاوی بی راگرتن به چاکترین راگرتن.

نهو ئایه تانه ی له ئایه تی (١١) وه ده ست پێ نه کدن له وه وه هاتوون: سه رۆکه کانی قو ره یش نه وانه یان که دوژمنی سه ره سه ختی پێغمه ر بوون، چه ند که سی بوون و له هه موویان گه وهره تر که دژایه تی زو ری پێغمه ریان نه کرد بریتی بوون له نه بو جه ه ل. نه بو له هه ب. نه بو سو فیان. وه لیدی کو ری موغه یه، له ناو نه وانه یشدا وه لید له هه موویان دارایی زو رتر بوو، پله و پایه ی له هه موویان بهرزه تر بوو، باخ و بیستانی فراوانی له مه که که و تایف هه بوو، به ره مه یان له هاوین و زستاندا کۆتایی پێ نه نه هات، چوار پی و ئازال و کاره که ر و دارایی و بهنده ی نه وهنده زو ربوون نه نه هاته ژماره و، (١٠) کو ری هه بوو له لای دانه نیشتن، هه موویان خاوه نی پله و

پایەبوون، پێیستیان بە کاروان و گەڕان نەبوو، بۆ پەیداکردنی ژیان و گوزەران. ئەو سەرۆکانە و ئەوانەی سەر بەوان بوون، تەنگە تاو بوون کە ئەیان بینی داواکاری یە کە ییغەمەر، وەر ئەگێری لە ناو زۆر کەس لە عەدرەبەکان. تەماشایان ئەکرد کاتی حەج کردن نزیکە و، ییغەمەر کۆ ئەیتەوه لە گەل ئەو کەسانەی دێن بۆ مەککە، ئایینی خۆی بەوان ڕائەگەینە. بۆ ئەو مەبەستە سەرۆکەکانی قورەیش کۆبوونەوه. دەستیان کرد بە ڕاویژ و پیلان دارێشتن، چ شتی بکەن لە دژی ییغەمەر ﴿ﷺ﴾. بۆ ئەوێ ئایینە کە ی پسوچ بکەنەوه، ئەو کەسانەی دێن بۆ مەککە لە ییغەمەر وەریان گێرن.

ئەو بوو یە کێ لەو کۆڕەدا هەلسا بەسەر یی ووتی: موحمەد شایەرە، کەسی تری دوو هەمیان هەستا ووتی پۆشەویژە، سێ هەمیان هەلسا ووتی: شیتە، چوارەمیان ووتی: درۆزنە، وەلید دانیشبوو بە یی گفتوگۆ کردن، بە وەلیدیان ووت: ئە ی عەبدوشەمس: بۆ دەنگ ناکە ی؟ لە وولامیاندا ووتی: لە محەمەدەوه ئە ییسم نامە ی ئە خوێنێ لە نامە ی ئادەمیزاد و جنۆکە ناچی، بە راستی پاراوی و شیرینی تیدا دەر ئەکەوێ، ئەو ی راستی یی موحمەد بۆر نادری، وەلید ئەوانە ی ووتوو، دانیشتوان سەرگەردانبوون و سەریان سوڕما و، ووتیان: وەلید لە ئایینی باباپیری خۆی وەرگەراوه.

قورەیشی یە کان بەو بۆنەوه ووتیان: زۆر کەس دوا ی ئایینی موحمەد ئەکەوێ، وەلید توورە بوو، کۆرە کە ی بەجی هیشت، دووایی قورەیشەکان خەفەتی زۆر دای گرتن، ئەبوجەهلی برازای ووتی: خەفەت مەخۆن، من خۆم ئەزام پیاویکی خاوەن فیزە و خۆی بە گەورە دائەنێ، من ئەڕۆم و ئە ی گێڕمەوه بۆلاتان، ئاماژەیشمان بۆ ئەکا چ کار ی لە دژی موحمەد ساز بدری. ئەبو جەهل چوو بۆلای کۆشکی وەلید، بە خەفەتەوه دانیش وەلید بە ئەبوجەهلی ووت: بۆ خەفەتبار ی، ئەبوجەهل ویستی هەلیکیشتی و هانی بدا و، ووتی: چۆن خەفەتبار نەیم؟ ئەو یە قورەیشی یە کان. ئەیانەوێ پارە و داراییت بۆ کۆیکەنەوه و ئەلێن: بۆیە تۆ نامە و بەرنامە ی موحمەدەت لاپەسەندە، هەتا پلە و پایەت بداتی و، دارایی و خوار دەمە نیت دەست بکەوێ و، دووایی وەلید رقی هەلسا و، ووتی: من پێیستم بە دارایی و پلەو پایە ی موحمەد نی یە، کەواتە هەستە با بجین بۆلای کۆر و کۆبوونەوه ی قورەیشی یە کان، ئەبو جەهل و وەلید چوونەوه بۆلایان و ئەوانیش زۆر خۆشەحالبون، وەلید ووتی: ئە ی هۆزی قورەیش ئیوه ئەتانەوێ بلێن: موحمەد شیتە، ئایا ئیوه موحمەدتان بە ترسێک زانیوه و بینوه؟ ئیوه ئەلێن موحمەد شاعیرە، ئایا ئیوه بینواتە موحمەد جاری لە جاران تاکە شیعری دابنی؟ ئیوه ئەلێن موحمەد درۆزنە، ئایا ئیوه هەرگیز موحمەدتان بینوه درۆ بکات؟ ئیوه ئەلێن موحمەد پۆشە ویژە، ئایا ئیوه موحمەدتان بینوه پۆشە ویژی؟

دوايى هممويان به تيكراني ووتيان: خودا نه زاني نه وانه له موحه مده وه نه بينراون، دوايى ووتيان: نهى عهبدو شه مس، تو چ شتي دائه نتي نيتمه بيكه دين له دزي موحه مده، وه ليد به دريزي بيري كرده وه له پيلاني بلاوي بكه نه وه له ناو عه ره به كاندا، له پاشانا وه ليد پروي گرر بوو روومه تي تيك چوو، ته ويلي لروچي تيكه وت، ووتى: نهى دانيشتروان، به بيري من موحه مده د جادو گهره، نه وه ته زن و ميرد له يه كه نه بچري و، باوك و كور له يه كه نه ترازيتي، دوايى قوره يشي به كان هاواريان كرد و ووتيان: مدرحه بابي له تو نهى عهبدو شه مس، دانيشتروان به خوشي يه وه چوونه دهر وه، نه وه ي وه ليد ووتبووي بلاويان كرده وه، نه يان ووت: موحه مده د جادو گهره، بهو بونه وه پيغمدر تووشي خدفات بوو به هوي نهو بوختانه وه نه وان هديان نه به ست، به خدفه ته وه چوويه وه بو جيگه ي خوي، خوداي مهن دلخوشي دايد وه و فهرموي:

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا ﴿١١﴾ وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا ﴿١٢﴾ وَبَنِينَ شُهُودًا ﴿١٣﴾ وَمَهَّدْتُ لَهُ تَمْهِيدًا ﴿١٤﴾ ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ ﴿١٥﴾ كَلَّا أَنْتُمْ كَانُوا لَا يَتَنَبَّأُونَ عِنْدَنَا ﴿١٦﴾ سَاءَ رِهَقُكُمْ صَعُودًا ﴿١٧﴾ إِنَّكُمْ فَكَّرُوا قَدْرَ ﴿١٨﴾ فَقِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿١٩﴾ ثُمَّ قِيلَ كَيْفَ قَدَّرَ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ نَظَرَ ﴿٢١﴾ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ﴿٢٢﴾ ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ﴿٢٣﴾ فَقَالَ إِنَّ هَذَا لِلْأَسْحَرِ يُؤْثِرُ ﴿٢٤﴾ إِنَّ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ﴿٢٥﴾ سَأَصْلِيهِ سَقَرٌ ﴿٢٦﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرٌ ﴿٢٧﴾ لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ ﴿٢٨﴾ لَوَاحِةٌ لِلْبَشَرِ ﴿٢٩﴾ عَلَيْهَا تِسْعَةُ عَشْرَ ﴿٣٠﴾ وَمَا جَعَلْنَا أَحْسَبَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيَقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيزداد الَّذِينَ آمَنُوا إِيْمَانًا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلَيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنِ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنِ يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْبَشَرِ ﴿٣١﴾

﴿ دَرْنِی وَ مَن خَلَقْتُ وَحِیدًا وَ جَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَّمْدُودًا وَ بَیِّنَ شَهِودًا وَ مَهَّدْتُ لَهُ تَمَهِیدًا ﴾ تو واز له من و کدهسی بهینه من به تنها بهی دارایی و منال و یاریدر درووستم کردووه، دارایی زور و چندند کورم دابویه، له هه موو کور و کومهائی ناماده بوون له لایی و، خوی پوه هه لئه کیشان و، دارایی و پلهو پایدیان ته مدهنی دریز و گوزه رانی خوشم بو راختبوو به جزری راختنی ژماره ی دارایی خوی نه لزهانی.

﴿ ثُمَّ یَطْمَعُ اَنْ اَزِیدَ کُلًّا اِنَّهٗ كَانَ لِآیَاتِنَا عَنِیدًا سَارْهَقُهُ صَعُوْدًا ﴾ له پاشانا نهو کدهسه به ئومیدی نهو هیه من دارایی و پلهو پایه ی زورتر له وهی داومه تی بو زورتر بکدهم، من بوی زور ناکدهم و نهو کاره ی له گهل ناکدهم، دووایی سامانی وه لید نه خته نه خته کدهم بوویه وه و کوره کانی بو نه ما هه تا خوی له ناچوو. به راستی نهو کدهسه دوژمنی تویه و، بروای به نایه ته کانی نامه ی ئیمه نی یه، دووایی من نهو کدهسه به سزایه کی سه خت دانه پوشم و بهوی نه چیژم باریکی گران و ناهه مووار له روژی دووایدا. زانایان نه لئین: (صَعُوْدًا) کیوئکه له دوزه خدا.

﴿ اِنَّهٗ فُکِّرَ وَ قَدَّرَ فَقُتِلَ کَیْفَ قَدَّرَ ثُمَّ قُتِلَ کَیْفَ قَدَّرَ ﴾ به راستی نهو کدهسه بیرى نه کرده وه له دهروونی خویا و، دیاری و ناماده بکا کارئ له دژی موحه مدهد و بلاوی بکهنه وه به ناو دانیشتوواندا، دووایی بی بهش بی له میهره بانی خودا چون بیریکی خرابی کرده وه به رانه ر به موحه مدهد بکری، له پاشانا بی بهشبی له بهزه بی خودا چ بیریکی خرابی ناماده کردبوو له دژی موحه مدهد.

﴿ ثُمَّ نَظَرَ ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ ثُمَّ اَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ ﴾ له پاشانا نهو کدهسه ته ماشای دانیشتووانی بی باوه رانی قوره پیشیه کانی کرد، هه تا بوی ده رکه وی تا چ نه ندازه به ناماده ن بو پوچ کردنه وه ی قورئان. له پاشانا پرووی خوی گرژ کرد و، وه ک کدهسی بیر له شتی بکاته وه، زورتر پرووی خوی تیکدا، له پاشانا وازی له راستی و باوه ر هینان هینا، خوی به گه وه دانا له ئاستی باوه ر هینان.

﴿ فَقَالَ اِنْ هَٰذَا اِلَّا سِحْرٌ یُّؤْتِرُ اِنْ هَٰذَا اِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ ﴾ دووایی نهو کدهسه ووتی: نهو شته ی موحه مدهد نه یلئی هیچ شتی نی یه مه گهر جادوویه کی گیراوه یه و موحه مدهد فیری بووه له جگه ی خویه وه، هیچ شتی نی یه مه گهر گفتوگزی ناده میزاد بو خوی هه لبزاردووه، جادوو گهران فیری نهویان کردووه.

﴿ سَأُصْلِحَ لَیْسَ لَکَ مَا سَقَرْتُ لَآ تُبْقِیَ وَ لَآ تَدْرُ لَوَاحَةً لِّلْبَشَرِ عَلَیْهَا تَسْعَةُ عَشْرَ ﴾ له روژزی دووایدا من نهو کدهسه نه خمه دوزه خ و، چ شتیکی سه رسورپته ره به توی رایگه یه نی سه قدر چ شتیکه؟ هیچ شتی به جی نایه لئی بکهنه یته ناوی و واز له هیچ شتی نایه ری هه تا له ناوی نه با، ناگری نهو دوزه خه پیسی نهو کدهسه ره ش نه کاته وه و، نه یسویتی، به سه ر دوزه خه وه

دانراوه نۆزده فریشته، یا نۆزده تاقم، کاروباری دۆزهخ ئهبدن به رپوه، بی فهرمانی خودا ناکهن، بهزه بی یان به کهسا نایهتهوه.

﴿وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً﴾ وه ئیمه نهمان کردووه به پاسهوان و یاری ناگری دۆزهخ جگهی فریشتهکان و، له رهگهزی ئادهمیزاد نین، هیچ شتی توانای بهسهریانانیه جگهی خودا به تهنها، ئهو فریشتانه توند و تیزن، به زهییان به کهسا نایهتهوه، دوست و خزمی کهس نین.

پرسیار: مهبهست له باسی ژمارهی پاسهوانانی دۆزهخ بهو ئهندهزهیه چ شتیکه که بووهته جینگهی گالتهی بی باوهپان و، کردنهوهی دهرگای له رینگه لادانی بی باوهپان؟ وهلام: ﴿وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا﴾ وه ئیمه ژمارهی ئهو فریشتانهمان داننهناوه به نۆزده کهسیا به نۆزده تاقم بو هیچ مهبهستی مهگهر بو تاقی کردنهوهی کهسانیکی ئهوتۆ باوهپان نههیناوه، دهرکهوئی بو دانیشنوان که بی باوهپان گالته به کهمی ئهو ژمارهیه ئهکدن و، گالته به قورئان و به موحهمده ئهکدن. ئهوهبوو کاتی ئهو نایهته هاته خوارهوه، ئهبر جههل به قورهیشی بهکانی ووت: دایکنا بو ئیوه نهمینی و بوتان بگرین بیستومه کوری ئهبرکهشه، یانی موحهمده، ههوالی داوه به ئیوه که پاسهوانانی دۆزهخ نۆزده نهفهرن. ئیوه بهم ژماره زۆرهوه، بهم پالنهوانی یهوه ههتانه، ناتوان ده کهستان ههلهمهتی یان بهدنی و ئهو فریشتانه پهک بجن، دووایی ئهبولشهوی کوری کهلده ووتی: (۱۰) کهسیان بهلای راستمهوه و، نۆ کهسیان بهلای چهپم نهگرم و ئیو بجن بو بهههشت.

﴿لَيْسَتِيقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ﴾ ئهو ژمارهیه لهبههر ئهوهیه کهسانیکی ئهوتۆ نامهیان پی بهخشاوه باوهپری بیگومان پهیدا بکدن به پیغمههرایهتی موحهمده و به راستی قورئان کاتی بۆیان دهرکهوت، نامهکانی ئهوان بهو جوهریه قورئان ئهیلن:

﴿وَيَذَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيْمَانًا وَلَآ يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ﴾ وه بو ئهوهیش کهسانیکی ئهوتۆ باوهپان هیناوه، باوهپهینانیان زۆر تربیی و، کهسانیکی ئهوتۆ نامهیان پی بهخشاوه، وهک عهبدولای کوری سهلام و هاوړیکانی و، باوهپداران گومانیان نهمینی به راستی قورئان.

﴿وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا﴾ وه لهبههر ئهوهیش کهسانیکی ئهوتۆ نهخۆشی و دووړویی له دلایانه و، بی باوهپان بلین: خودا مهبهستی بهو وینه چ شتیکه ئهیلن: پاسهوانی دۆزهخ نۆزده نهفهرن؟

﴿كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ﴾ هدر بهو جوهری تاقمی له رینگهی راست لایانداه له بارهی ژمارهی نۆزده نهفهر و، تاقمی تر باوهپان هیناوه، هدر بهو جوهره خودا له رینگهی راست لانهدا ههر کهسی ئارهزوی بکا و، رینگهی راست شارهزای کهسی ئهکا ئارهزوی بههرموئی.

﴿وَمَا يَغْلَمْ جُنُودُ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا يَكُنْ إِلَّا دُكْرَى لِلْبَشَرِ﴾ وه به نه ندهای سوپای پدروده گاری
تو نازانی مه گهر هدر پدروده گار، سوپای پدروده گاری تو هدر به تنها بریتی نی به له نوزده
نه فدر له پاسه وانانی دوزخ و جگهی پاسه وانان. به لکو هه موو بوومه لهرزه و لافاو و جگهی
نه ون، به گیاندارانی کیوی و جر و جانده و بالنده و با و بوومه لهرزه و لافاو و جگهی
نه وانیش و، دوزخ و باسکردنی دوزخ، بو نهویه ناموز گاری ناده میزادی پی بکری و، به
دوززه خ بیانرسینی، بو نهویه ته می وهر بگرن.

کَلَّا

وَالْقَمَرِ ﴿٣٢﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا أَدْبَرَ ﴿٣٣﴾ وَالصُّبْحِ إِذَا أَشْفَرَ ﴿٣٤﴾ إِنَّهَا لَإِحْدَى
الْكُتُبِ ﴿٣٥﴾ نَذِيرًا لِلْبَشَرِ ﴿٣٦﴾ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ ﴿٣٧﴾ كُلُّ
نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ ﴿٣٨﴾ إِلَّا آصْحَابَ الْيَمِينِ ﴿٣٩﴾ فِي جَنَّاتٍ يَسَاءَلُونَ
﴿٤٠﴾ عَنِ الْمُجْرِمِينَ ﴿٤١﴾ مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرٍ ﴿٤٢﴾ قَالُوا لَمْ نَكُ مِنْ
الْمُصَلِّينَ ﴿٤٣﴾ وَلَمْ نَكُ نَطْعِمُ الْمِسْكِينَ ﴿٤٤﴾ وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ
الْحَافِظِينَ ﴿٤٥﴾ وَكُنَّا نَكْذِبُ بِيَوْمِ الدِّينِ ﴿٤٦﴾ حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ ﴿٤٧﴾
فَمَا نَفَعُهُمْ شَفِيعَةُ الشَّفِيعِينَ ﴿٤٨﴾ فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ
﴿٤٩﴾ كَانَهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ ﴿٥٠﴾ فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ ﴿٥١﴾ بَلْ يَرِيدُ
كُلُّ أَمْرٍ مِنْهُمْ أَنْ يُوَفَّىٰ صُحُفًا مُنْشَرَةً ﴿٥٢﴾ كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ
الْآخِرَةَ ﴿٥٣﴾ كَلَّا إِنَّهُ تَذْكِرَةٌ ﴿٥٤﴾ فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ ﴿٥٥﴾
وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ الْقُوَىٰ وَأَهْلُ الْغَفَرَةِ ﴿٥٦﴾

﴿كَلَّا وَالْقَمَرِ وَاللَّيْلِ إِذَا أَدْبَرَ وَالصُّبْحِ إِذَا أَشْفَرَ إِنَّهَا لَإِحْدَى الْكُتُبِ﴾ زور راسته بی باوهران
ناموز گاری وهر ناگرن و بیر ناکه نهوه، به گومانی نه وان نابی بتوان به سهر پاسه وانانی دوززه خدا
سهر بکه ون، سویند نه خوم به مانگ و به سودی زوری و، به شهو نه روا و کاتی نه روا و تاریکی
نامینی و به بهیانی کاتی هه لیدی رووناکی پهخش نه کاته وه. به راستی دوززه خ په کیکه له
گه وره ترین به لا و سزا.

﴿لَذِيْراً الْمُبَشِّرِ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ اَنْ يَّتَقَدَّمَ اَوْ يَتَاَخَّرَ﴾ ناگری دۆزهخ ترسینده له بۆ نادهمیزاد، له بۆ کهسی له ئیوه نارهزوی هه‌بێ که به‌ره‌ویش برۆا بۆلای چاکه و، وه‌رگری بۆخوی، یا بۆ کهسی دووای بکه‌وی له چاکه و، به‌ره‌و خراپه‌کردن برۆا، خۆتان سه‌ربه‌ستن و نازادن له هه‌لبژاردنی چاکه و خراپه.

﴿كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ اِلَّا اَصْحَابَ الْيَمِيْنِ فِيْ جَنّٰتٍ﴾ هه‌موو کهسی له گه‌ره‌وه‌ی شتی‌کا کردووه‌تی گیراوه‌به‌ فەرمانی خودا و گیرۆده‌ی کرده‌وه‌ی خۆیه‌تی مه‌گه‌ر نه‌و که‌سه‌ نامه‌ی کرداریان دراوه‌ به‌ ده‌ستی راستیا‌نده‌وه‌ و، به‌ نیازی پاکه‌وه‌ باوه‌ریان هه‌تاوه‌ و، کرده‌وه‌ی چاکیان کرده‌وه‌، نه‌و که‌سانه‌ به‌ره‌لانه‌ کرێن و له‌ به‌هه‌شتان.

﴿يَتَسَاءَلُوْنَ عَنِ الْمُجْرِمِيْنَ مَا سَلَكَكُمْ فِيْ سَقَرٍ قَالُوْا لَمْ نَكُ مِنْ الْمُصَلِّيْنَ وَلَمْ نَكُ نُطْعِمِ الْمَسْكِيْنَ﴾ نه‌و که‌سانه‌ی له‌ به‌هه‌شتان هه‌ندێکیان پرسیار له‌ هه‌ندێ تریان نه‌که‌ن له‌ باره‌ی نه‌و تاوانبارانه‌ له‌ جیهاندا ئی‌مه‌ نه‌و به‌ری نازارمان نه‌چیشت به‌ ده‌ستیا‌نده‌وه‌، له‌ چ جی‌گه‌یه‌کن؟ خودا نه‌فه‌رموی له‌ دۆزه‌خدان، به‌ تاوانباران نه‌بی‌ترێ: چ شتی ئی‌وه‌ی خسته‌ ناو دۆزه‌خ؟ تاوانباران به‌ خه‌فه‌ته‌وه‌ نه‌لێن: ئی‌مه‌ له‌ جیهاندا نوێژمان نه‌نه‌کرد، هه‌تا نوێژ ئی‌مه‌ بگێ‌رێته‌وه‌ له‌ خراپه‌ و، خواره‌مه‌نیمان نه‌نه‌به‌خشی به‌ هه‌ژاران.

﴿وَكُنَّا نَحْوُ خُوضٍ مَّعَ الْخٰطِطِيْنَ وَكُنَّا نَكْذِبُ يَوْمَ الدِّیْنِ حَتّٰی اَتَانَا الْیَقِيْنُ﴾ وه‌ ئی‌مه‌ تی‌که‌لا‌وی نه‌وانه‌مان نه‌کرد خاوه‌نی کاری پو‌چ بو‌ون، ها‌وه‌شیمان نه‌کردن له‌ درۆ و بو‌ختاندا و، رۆ‌زی پاداشتمان به‌ درۆ نه‌خسته‌وه‌ و، برۆامان به‌ بو‌ونی نه‌بو‌و، هه‌تا مردن هات بۆلای ئی‌مه‌ و مردین، گوما‌غان له‌ هاتنی نه‌و رۆ‌ژه‌ نه‌ما.

﴿فَمَا تَفْعَلُوْنَ شَفَاعَةُ الشّٰفِعِيْنَ﴾ دووایی سو‌ود نابه‌خشی به‌و تاوانبارانه‌ پارانه‌وه‌ی پیا‌و‌چا‌کان له‌ پی‌غه‌مه‌ران و جگه‌ی پی‌غه‌مه‌ران، چون‌که‌ پارانه‌وه‌ی نه‌وان تاییه‌ته‌ بۆ با‌وه‌رداران.

﴿فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِيْنَ كَالَّذِيْنَ هُمْ مُسْتَفِرّٰةٌ فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ﴾ دووایی چ شتی‌که‌ بۆ نه‌و تاوانبارانه‌ وازیان هه‌تاوه‌ له‌ نامۆ‌زگاری کردن و ڕائه‌که‌ن له‌ ده‌ستی، نه‌و تاوانبارانه‌ وێنه‌ی که‌ری کێ‌وین، رابه‌که‌ن له‌ ده‌ستی شیر و ڕاو‌چی.

﴿بَلْ يُرِيْدُ كُلُّ اَمْرٍ مِّنْهُمْ اَنْ يُؤْتٰی صُحُفًا مُّنْشَرَّةً﴾ به‌ل‌کو هه‌موو یه‌کێ له‌ تاوانباران نه‌یانه‌وی نامه‌یه‌کی گه‌راوه‌ی نه‌پێ‌چرا‌وه‌یان به‌دری‌تی و خۆیان چا‌ویان پێ‌ بکه‌وی و بۆیان بخو‌ترێته‌وه‌. نه‌و نایه‌ته‌ له‌وه‌ هاتو‌وه‌، قور‌ه‌یشی‌یه‌کان نه‌یان ووت به‌ پی‌غه‌مه‌ره‌کانی ئی‌مه‌ کاتێ با‌وه‌رت پێ‌ نه‌هێن، بۆ هه‌ر یه‌که‌ له‌ ئی‌مه‌ نامه‌یه‌ بی‌ته‌ خواره‌وه‌ بلێ: بۆ فلان که‌سی فلان که‌س، تۆ با‌وه‌ر به‌ مو‌حه‌مه‌د به‌هێنه‌.

﴿كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ كَلَّا إِنَّهُ تَذَكُّرَةٌ فَمَنْ شَاءَ ذَكَّرَهُ﴾ بیگومان نهو جوره نامانه نایه ن بۆلای نهوان. به لکر بۆیه نهوان داوای نهو جوره نامانه نه که ن له رۆژی دووایی ناترسن، بیگومان به راستی قورئان ئامۆژگاری خودایه بۆلای بهنده کانی خۆی، دووایی هه رکه سی ئاره زۆی هه یه باسی بکا و سوودی لی وه بگری به فرمانه کانی و به ئامۆژگاری به کانی، قورئان گفتوگۆی جادوگر و شایه رنی به.

﴿وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ﴾ وه تاوانباران باس له قورئان ناکه ن و ئامۆژگاری وه ناگرن مه گر خودا ئاره زۆی ئامۆژگاری وه گرتن بکا، هه ر خودا شایسته ی نه وه یه بهنده کانی خۆی بیاریزی له سزا و، هه ر خودا خاوه نی لی خوشبوونه له بهنده کانی خۆی.

پر سيار: خودای مه زن فهرمووی: ﴿فَمَنْ شَاءَ ذَكَّرَهُ﴾ نه وه یش نه وه نه گه یه نی ئاده مزاد سه ره به سته، جاری دووه دم نه فهرمووی: ﴿وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ﴾ نه مه یش وا نه گه یه نی ئاده مزاد سه ره به سته نی به؟

وه لام: جاری به که م مه به سته نه وه یه: خودا واز له ئاده مزاد نه هیتی و، خۆی سه ره به سته بو باوه ره یئان و باوه ره هیتان. مه به سته له جاری دووه دم نه وه یه نه گر خودا وویستی ئاده مزاد به کیکیان بکا نه بی بکری.

﴿ سوره تی نه لقیامه ﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۴۰) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لَا أَقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ ۖ وَلَا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ۖ أَيَحْسَبُ
الْإِنْسَانُ أَنْ يَجْمَعَ عِظَامَهُ ۖ بَلَىٰ قَدَرِينٌ عَلَىٰ أَنْ تُسَوَّىٰ بَنَانُهُ ۖ بَلَىٰ
يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجَرَأَمَامَهُ ۖ يَسْتَلْ أَيَّانَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ ۖ فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ
وَحُشِفَ الْقَمَرُ ۖ وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ ۖ يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ
أَيْنَ الْمَفْرُ ۖ كَلَّا لَا وَزَرَ ۖ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ ۖ يُدْعَوُا الْإِنْسَانُ
يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ ۖ بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ۖ وَلَوْ أَلْقَىٰ
مَعَادِيرُهُ ۖ لَا تُحْرِكُهُ بِهِ ۖ لِسَانَكَ لَتَعَجَّلَ بِهِ ۖ إِنْ عَلَيْنَا جَمْعُهُ
وَقَرَأْنَاهُ ۖ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ۖ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ ۖ

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

﴿ لَا أَقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ وَلَا أَقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ ﴾ من به راستی سویند ئه خوم به رۆژی دووایی، به رۆژی ئاده میزاده کان له گۆره کانیان دینه ده ری و، سویند ئه خوم به و که سه ی سه رزه نشتی خوی ئه کا له سه ر ئه و گونا هانه ی کردوویه تی و، له سه ر ئه وه ی که مه تر خه می کردووه له به رستی خودا دا و، هه ست به په شیمان بوونه وه ئه کا و، خه فته ئه خوات له سه ر ته مه لی خوی بۆ نه کردنی چاکه ی زۆر.

زۆریه ی هه ره زۆری زانایان پیتی (لا) له رسته ی ﴿ لَا أَقْسِمُ ﴾ له هه ردوو نایه ته که دا به زیاده نه ژمیر و، هه ترا وه بۆ په و کردنی سوینده که، هه ندی له زانایان ئه لێن: پیتی (لا) بۆ نه فییه و زیاد نیه، چونکه ئه و مه به ستانه، ئه وه نده ناشکران پیوستی یان به سویند خواردن نی یه، هه ندی تر له زانایان ئه لێن: پیتی (لا) له نایه تی یه که مه لدا زیاده، له نایه تی دووه مه لدا بۆ نه فییه، چونکه نه فسی وا هه ده باوه ری به خودا نی یه. که واته شایسته ی ئه وه نی یه سویندی بۆ بخوری.

ته فسیری زمانکۆبی

﴿يَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ﴾ بەلگەو بە راستی ئادەمیزاد ئاگادارە و ئەزانى بە شتى کردوويدتى و بە شتى ندى کردوو، پويستی بدوونى يە کەس هەوالى پييدا بەو شتانه، هەرچەندە چەندىن پروييانوو بۆ خوى ييئته وه. ئەندامەکانى هەموويان شايدە ئەدەن لەسەر کردارەکانى.

پتغەمەر ﷺ لەسەر هاتنی سروش بۆلای لە سەرەتاوە، بەهۆی جبرئیلەو، زۆری پەلە ئە کرد بۆ وەرگرتنی پەيام و سروش و لەبەرکردنی دەم و زمانی خوێ ئەخستە پەلە بۆ وەرگرتنی، ئەوەك شتیکی لەکیس بچێ، خودای خاوەن میهرەبان ووتی:

﴿لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتُجْعَلَ بِهِ إِنْ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ﴾ تۆ بۆ خوڭندنى قورئان زمانت مەجھولئىنە؛ لەبەر ئەوەى پەلە بکەى بۆ لەبەر کردنى قورئان و، دووپات بکەیتەو شتێ جبرەئیل ئەى هینى بۆلاى تۆ، لە ترسى ئەوەى ھەندىکت بۆ لەبەر نەکرى. بە راستى لەسەر ئىمەىھ کۆکردنەوێ ئەو قورئانە لە دلى تۆدا و، دانانى خوڭندنى قورئان لەسەر زمانى تۆدا.

﴿فَإِذَا قَرَأَهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيِّنَاتٍ﴾ دوای کائی نیمه به هوی زمانی جبره ئیلوه
 قورئانمان خوینده به سهر تودا و، کورتای بی هات، دوی تو دهست بکه به خوینده هوی قورئان
 و، مه ترسه نه و قورئانهت له بیر ناچیتده، له پاشانا له سهر نیمه دیه روونکر دنده هوی مانا و فرمان
 و مده سته کان.

كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ ﴿٢٠﴾ وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ ﴿٢١﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ ﴿٢٢﴾
إِلَىٰ رَبِّهَا نَاطِرَةٌ ﴿٢٣﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بِاسِرَةٍ ﴿٢٤﴾ تَطْنُ أَنْ يَفْعَلَ بِهَا فَاكِرَةٌ ﴿٢٥﴾
كَلَّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ ﴿٢٦﴾ وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ ﴿٢٧﴾ وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ ﴿٢٨﴾ وَالنَّفْسُ
السَّاقِطُ بِالْإِسَاقِ ﴿٢٩﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ ﴿٣٠﴾ فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَٰ
﴿٣١﴾ وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴿٣٢﴾ ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّىٰ ﴿٣٣﴾ أَوَلَيْكَ
فَأُولَٰئِكَ لَكَ فَأُولَٰئِكَ ﴿٣٤﴾ ثُمَّ أُولَٰئِكَ فَأُولَٰئِكَ ﴿٣٥﴾ أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى ﴿٣٦﴾
أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِن مَّنِيٍّ يُمْنَىٰ ﴿٣٧﴾ ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّىٰ ﴿٣٨﴾ فَعَلَ مِنْهُ
الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ ﴿٣٩﴾ أَلَيْسَ ذَٰلِكَ بِقَدِيرٍ عَلَيَّ أَنْ يُخَيَّرَ الْمَوْتَىٰ ﴿٤٠﴾

﴿كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ﴾ زور راسته ٿيوه ٺاڊه ميزاد جيهاني براوه تان خوش ٿيوئ و، کار بو ٺاره زوئ جيهان نه ڪڊن و، واز له دواڙوڙي نه براوه دين و، ٿيشي بو ٺاڪن ڪه سووڊي ٿيڊايه بو خوتان.

﴿وَجُودَ يَوْمَئِذٍ نَاضِرَةً إِلَى رَبِّهَا نَاطِرَةً﴾ له رۆژی دووایدا چهن روممه تی ههن جوان و نهرم و خوشحال، تهماشای پهروه دگاری خویان نه کهن به چاوی سهر، به بی دانانی ماوه به بۆ نه و تهماشایه و به بی جزئیته تی و دیاری کردنی لایه ک، نه و که سانه بریتین له پیغه مهراڼ و پیاوچاکان و دوستانی خودا و باوهرداران.

هه ندی له زانایان ته لئین: خودا له ههردوو جیهاندا به چاوی سهر نابینرئ، ووشه ی ﴿ناظره﴾ به لای ته وانه وه به مانا چاوه پروانکردنی فهران و پاداشتی پهروه دگاران و، وولامی نه و زانایانه یان داوه ته وه به وهی که ماده ی ﴿نظره﴾ له گهل پیتی ﴿إِلَى﴾ به مانا تهماشا کردنه، به پی پیتی ﴿إِلَى﴾ به مانا چاوه پروان کردنه ﴿نظر الی شیء﴾ ﴿نظر شیئا﴾ زور جیاوازن، ههروه ها بینینی خودا شتیکی گونجاوه به گویره ی نه قل و خراپه به پروونادا، به بی دیاری کردنی ماوه له نیوان تهماشاکهراڼ و خودای مهزندا.

﴿وَجُودَ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةً تَنْظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ﴾ وه چهن دین روممه ههن له رۆژی دووایدا ره شه و گرژ هه لگه راوه و خهفه تبار، گومان نه یه که نه کرئ له گهل نه وان کاریکی ناله باری وا پشتیان بشکینئ، نه و که سانه بریتین له بی باوهراڼ و دوژمنانی خودای مهزن.

﴿كُلًّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ وَقِيلَ لَهَا مَنْ رَأَى وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ﴾ راست و بیگومانه: نه ی تاوانبار: تو واز له تاوان و جیهانی کهم دهوام بهینه، بیر له و له و مردنه بکه ره وه و که خوشی و ناوات نه کوژئ، کاتی گیان نه گاته کوږگ و نزیکه له لهش ده رچی و، نه و کاته له دوی دهسته لات نه مان له لایه خیرانه که تانه وه نه بیژرئ، نایا نوشته نوستی نیه نوشته یه کی بۆ بنووسن یا پزیشکی نی به دهرمانیکی بداتی، پروای بیگومان پهیدا نه کا، به راستی له جیهان جوئ نه بیته وه و، نوشته و دهرمان سودئ به تو نابه خشن.

﴿وَالْتَفَتِ السَّاقِ بِالسَّاقِ إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ﴾ وه رانیکی نه و که سه ی له گیاندا نایه نه لکی به رانه که ی تریه وه و، توانای جولاندنیانی نی به له بهر سه ختی نه و کاته و دهردی گرانی، نه و که سه له و رۆژه دا ره وانه ی لای فهرمانی پهروه دگاری تو نه کرئ، یا بۆلای به ههشت یا بۆلای دۆزه خ.

﴿فَلَا صَدَقَ وَلَا صَلَّى وَلَكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى ثُمَّ ذَهَبَ إِلَى أَهْلِهِ يَمْتَطِي﴾ دووایی نه و تاوانباره پروای به پیغه مهراڼ و به قورئان نه هیناوه و، زه کاتی دارایی خوی نه داوه، نوژی نه کرد و، به لام قورئان و پیغه مهراڼ به دروخته سونه ته وه و، وازی له باوه رهینان نه هیناوه، له پاشانا نه رۆشته وه بۆلای خیرانه که ی به فیز و به دهماره وه و، خوی به گهوره نه زانی.

﴿أُولَى لَكَ فَأُولَى ثُمَّ أُولَى لَكَ فَأُولَى﴾ هاوار و نه مان بۆ تو نه ی تاوانبار، دووایی هاوار بۆ تو، له پاشانا هاوار و سزای سهخت بۆ تو، دووایی هاوار و نه مان بۆ تو، چونکه باوه رت به زیندووونه وه نه بووه.

﴿إِيخْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى﴾ نایا ناده میزاد گومانی وایه که وازی لی نه هتیری به بی نه وهی داوای کردنی هیچ کاریکی لی بکری و، زیندوو ناکریته وه و، پاداشتی کاره کانی وه رناگری.

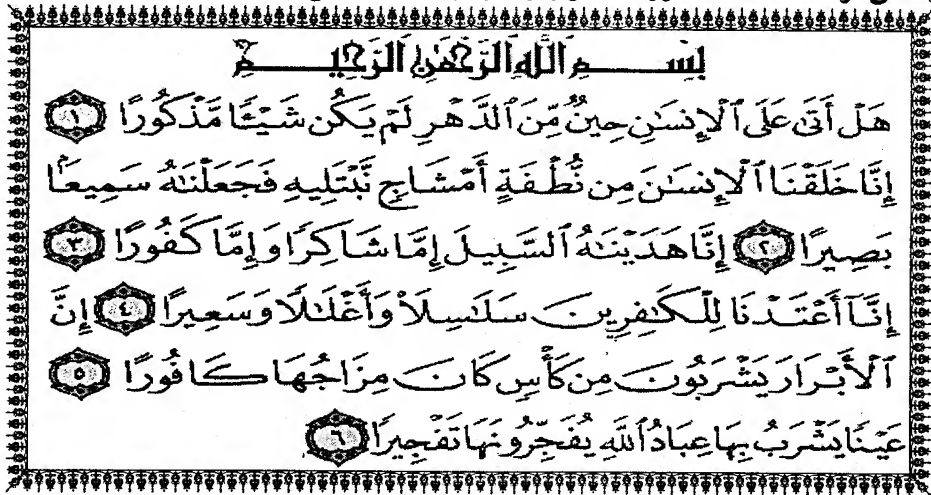
﴿الَمْ يَكُ نُطْفَةً مِنْ مَنِيٍّ يُمْنَى ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّى﴾ نایا نهو ناده میزاده دلزی نی ناوی بیژلیکراوه نه بووه له تروی پیاویکه نه ریژرایه ناو مندالدانی ژنیکه وه، له پاشانا بووه به پارچه یه خوینی رهق، دووایی دروستی کرده، دواتر کردوویه تی به ناده میزادیکی ریک و پیک و نه ندانه کانی شیای یه کتری بوون.

﴿فَجَعَلَ مِنْهُ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى﴾ دووایی خودا لهو ناده میزاده دوو تا قم مندال، نیر و می دروست کردووه.

﴿أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَى أَنْ يُخْبِيَ الْمَوْتَى﴾ نایا نهو که سدی نهو ناده میزاده ی بهو جورانه دروست کردووه توانای نی به که مردووان زیدوو بکاته وه؟ بیگومان توانای هیه و، ناسانه لای نهو.

﴿سوره تی لئینسان﴾

له مهككه هاتووته خوارهوه. هه ندی له زانیان ئه لئین جگه ﴿وَلَا تُطِغْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَفُورًا﴾ كه له مهككه هاتووته خوارهوه، ئه وه كانی تری له مه دینه هاتوونه ته خوارهوه. هه ندی له زانیان ئه لئین: له ئایه تی (۳۳) هه تا كۆتایی سوره ته كه له مهككه هاتوونه ته خوارهوه، ئه وه كانی تری له مه دینه هاتوونه ته خوارهوه. ژماره ی ئایه ته كانی (۳۱) ئایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

خودای مه زن له زۆر جینگه ی قورئاندا روونی کردووه ته وه كه ئاده میزادی چۆن درووست کردووه، هه ره له یه كه م جاره و كه دڵۆبی ئاو بووه و، باسی به سه رهاتی ئاده میزادی کردووه، دووای له دایکبوونی هه تا رۆژی دووایی و زیندوو بوونه وه ی و، چوونی بۆ به هه شت یا بۆلای دۆزه خ، له م سوره ته دا باسی ئه وه ئه فه رموی، ئاده میزاد به ره له وه ی په یدا بووبی چۆن بووه، چ شتی بووه؟ هه تا ئه و کاته ی بووه به دڵۆبی ئاو. دوای ئه وه یش به ره به ره چ شتیکی لی په یدا ئه بی و چی به سه ردی و ئه فه رموی:

﴿هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَّذْكُورًا﴾ به راستی رابردووه به سه ره ئاده مه دا چه ند به شتیکی دیاری له کاتیکی وادا کۆتایی بی ئایه، ئه و ئاده مه شتیکی وانه بوو باسی کرابی و، ئه ئه ناسرا و نه ئه زانرا و چ شتیکه، مه به ست له ودا چی به و، به زۆر شتی جیاوا از ناوی ئه برا، زانیان ئه لئین: ئاده م (۴۰) سال خۆل بووه، (۴۰) سال قورپکی ره شی بۆگه ن بووه،

ته فسیری زمانا کۆبی

(٤٠) سَالْ خَوْلِيكِ رَهَقِ بُووه، به وینهی گوزیه کی سوورکراوهن درووستبوونی ئادهم به (١٢٠) سَالْ کُوتایی بی هات. به لام ئادهمیزاد بهم جوروی ئیستیان، به کدم جار دلۆبی ئاو بوه له پشتی باوکیا، دووایی چووه ته ئاو مندالدان بوه به پارچهیه خوینی رهق، دواتر بوه به پارچهیه گوشت که چووه به سهر ئیسکدا، دووایی له دایک بوه و، بوه بهم ئادهمیزاده جوان و ریک و پیکه. زانایان ئهلین: ئادهمیزاد له سهر رووی زهوی دا پیدابوه له ماوهی پنج ههزار ملیون سَالْ له مهوهر و، ههموو شتیکیش ههر خودا ئهیزانی.

﴿إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَبْتَلِيهِ﴾ به راستی ئیمه ئادهمیزادمان درووستکردوه له دلۆبی ئاوی ژن و پیاو، تیکه لاو به به کتری ئهبن، ره گهزی زور جیاوازیان لی پیدایه ئه بی، ئیمه ئه مانه وی ئاقیان بکهینه وه، له گرانی و ههزانی دا، له به جیهینانی فرمانه کانی ئیمه دا. ئه وه فرموده ی خودایه ئامازه بو ئه وه ئه کا که ئادهمیزاد له ره گهزی خا که وه گوێزراوه ته وه بۆلای ره گهزی ئاو، له ئاوی پیاو و ژن چهن ئادهمیزادی جیاوازیان لی پیدایه ئه بی له ههموو رووی که وه له لایهن ره وشت و رهنگ و ئه قل و زانست و لهش و بالایانه وه. به کدم جار بی بیر و هوش و به راوردن.

﴿فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا﴾ دووایی ئه و شتانه ی باسکران ئیمه ئه وه ئادهمیزاده ئه که بن به که سیککی ئه و تو بتوانی ههموو شتی بیستی، ههموو شتی بیینی و، بیانزانی و به کاریان بهینی بوخوی، ئه و ئایه ته ئامازه بو ئه وه ئه کا دووای چهن روژی له مناللدانی دایکیا گیان ئه کرئ به به ریا، له تاریکی مناللدانه وه بۆلای رووناکی جیهان ئه گوێزریته و ئه بی به ئادهمیزادیکی تهوای خواهن گوژ و هوش و خواهن ئه قل.

﴿إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا﴾ به راستی ئیمه ریگهی راست و پوچمان روون کردوه ته وه بو ئادهمیزاد، دوایی ئه و ئادهمیزاده سوپاسی خودا ئه کا له سهر ئه وه ی ریگهی راستم بو روون کردوه ته وه و، باوهر به ئیمه ئه هینی و به ته نها ئیمه ئه به رستی، یا سوپاسی ئیمه ناکاوی فرمانی ئیمه ئه کا و باوهر نایه ری. ئه و ئایه ته ئامازه یه بو ئه وه ی ئادهمیزاد له ره گهزی ئازه لیه وه ئه گوێز بۆلای ژبانی ئادهمیزادیکی خواهن ئه قل و خواهن بیر.

﴿إِنَّا اعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا﴾ به راستی ئیمه ئاماده مان کردوه بو بی باوه ران چهن پیونی بو پیکانیان چهن زهنجیری بو دهستیان و ئاگری دۆزه خ بو سوتاندنی له شیان.

بوونه وه ران هه یانه ووشک و بی گیان وهك خاك و به رد، هه یانه خواهن هه ستن و گه شه ئه که ن و خواهنی زانست نین وهك رووهك و دره خت. هه یانه خواهنی گیان و گه شه و زانست وهك ئادهمیزاد. که واته ئادهمیزاد هاو به شه له گهل هه موو بوونه وه ران و، له هه موویان جوئی ئه بیته وه به ئه قل و زانست، به وه به رپرسارن بو تو شبوونی سزا، وهك خودا له و ئایه ته دا فرمودی، بو وه رگرتی پاداشتی چاک وهك خودا ئه فرموی:

تهفسیری زمانکۆبی

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا﴾ به راستی پیاوچاكان و راستگويان و خودا پرستان مدهی له بهدهشتا له ناو بهرداخیکی شوشهدها نهخوندهوه، نهو شتهی تیکهلاوی نهو مدهی نهکری ئاوی کافوره، کافور بریتی به له سهرچاوهی ئاوی، لهو ئاوه نهخوندهوه بهندهی دوستانی خودا، نهیدن بولای خانوو کوشک و جینگه کانی خوین به بردنیکي ناسان و بی نازار به بی دۆلجه و سهتل، ئاوی کافور سارده و تامی خوشه و بونی پاکه و، مدهی بهدهشت بی نازار و بی سهرئیشهیه، به دژی مدهی له جیهاندا.

يُوفُونَ بِالْأَذْرِ وَيَخَافُونَ

يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ﴿٧﴾ وَيُطْعَمُونَ أَلْطَعَامَ عَلَىٰ حَيْثُ مَسَكِينَا
وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا ﴿٨﴾ إِنَّمَا نَطْعِمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا
﴿٩﴾ إِنَّا خَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَطَطِيرًا ﴿١٠﴾ فَوَقَدْتَهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَٰلِكَ
الْيَوْمِ وَلَقَتْهُمْ نَصْرَةٌ وَسُرُورًا ﴿١١﴾ وَجَزَيْنَهُم بِمَا صَبَرُوا أَجَنَّةً وَحَرِيرًا
﴿١٢﴾ مُتَشَكِّينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَابِكِ لَا يَرُونَ فِيهَا شُمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا ﴿١٣﴾
وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلَّتْ أَقْطُوفُهَا نَذِيرًا ﴿١٤﴾ وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِمِائِيَةٍ
مِّنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا ﴿١٥﴾ قَوَارِيرًا مِّنْ فِضَّةٍ قَدَرُوهَا نَقِيرًا ﴿١٦﴾
وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَجْجِيلًا ﴿١٧﴾ عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا
﴿١٨﴾ وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنشُورًا
﴿١٩﴾ وَإِذَا رَأَيْتَ ثُمَّ رَأَيْتَ نِعِيمًا وَمَلَكًا كَبِيرًا ﴿٢٠﴾ عَلَيْهِمْ ثِيَابٌ سُدُودٌ
خَضِرٌ وَسُتْرٌ يُسْتَرَفُونَ فِيهِ الْأَسَاوِرُ مِّنْ فِضَّةٍ وَسَقْلُهُمُ رِيحٌ شَرَابًا
طَهُورًا ﴿٢١﴾ إِنَّ هَٰذَا كَانَ لَكُم جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَّشْكُورًا ﴿٢٢﴾

دوای نهوهی خودای مدزن نامزهی فدرموو بولای ههندی شت نامادهی کردووه بو پیاوچاكان له مدهودوا، نهفهرموئی نهو پیاوچاكانه شایستهن بو نهوهی نهو شتانهان له گهل بکری له بهر نهمانهی دووایی:

﴿يُوفُونَ بِالْأَذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا﴾ نهو پیاوچاكانه جی به جی نه کهن نهو شتانهی خودا پیوستی کردووه له سهریان: وهك نوێژ و زه کات و پرۆزوو و هه ج و عه مره

تهفسیری زمانکویی

جگه‌ی نه‌وانیش و، نه‌ترسن له رۆژی سزای نه‌و رۆژه زۆر سه‌خته و بلاو نه‌بێته‌وه به هه‌مو لایه‌کا و درێژ خایه‌نه.

بۆ زانین: (نذر) بریتی‌یه له شتی به‌گۆڕه‌ی یاسا پێویست نه‌کراوه له‌سەر ئاده‌میزاد. به‌لام خۆیان له‌سەر خۆیانی پێویست نه‌کدن. به‌و جوهری نه‌لێن: بۆ خودایی له‌سەر من: چاکه‌یه‌ با نوێژی یا رۆژویی یا چه‌جێ بکه‌م، کردنیان نه‌به‌ستی به‌ کاریکه‌وه: یانی نه‌لێ: نه‌گه‌ر نه‌و نه‌خۆشه‌م چاک بۆیه‌وه پێویستی له‌سەرم فلان شت بکه‌م، دووایی نه‌بی نه‌و شته‌ بکات.

﴿وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا﴾ وه نه‌و پیاوچاكانه خوارده‌مه‌نی و هه‌موو شتی كه‌ زۆر گرنگه‌ لایان و له‌ سه‌ره‌رای نه‌و خوارده‌مه‌نی‌یه‌ لایان خۆشه‌ و كه‌میشه، نه‌یه‌خشن به‌ هه‌زاران و به‌هه‌تیوه‌كان و به‌ دیله‌كان، هه‌ر له‌سەر خۆشه‌ویستی خودا. یاسای ئیسلام پێشكه‌وتووترینی هه‌موو یاسا و هه‌موو بیر و باوه‌ریكه‌، له‌سه‌رووی هه‌موویانه‌وه یاسای نه‌ته‌وه‌یه‌كگرتوه‌كان بۆ ده‌ست گیرۆی کردنی داماوان و ئیقه‌وماوان، به‌ تایه‌تی دیله‌کانی جه‌نگ و، بۆ پاراستنی مافی مرۆف.

﴿إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا﴾ نه‌و پیاوچاكانه نه‌لێن: به‌ راستی ئیمه‌ خوارده‌مه‌نی نه‌ده‌ین به‌ ئیوه‌ له‌سەر پاداشت و ره‌زامه‌ندی خودا به‌ ته‌نها، داوای پاداشت و سوپاس له‌ ئیوه‌ ناکه‌ین و نامانه‌وی پاداشتمان به‌ده‌نه‌وه و سوپاسمان بکه‌ن.

زانایان بیران جیاوازه‌ له‌ باره‌ی هۆی هاتنه‌خواره‌وه‌ی ئهم ئایه‌ته، هه‌ندیکیان نه‌لێن: له‌ باره‌ی پیاویکی مه‌دینه‌وه‌هاتووته‌ خوار، ناوی (ده‌صداچ) بووه، رۆژی به‌ رۆژوو بووه‌ له‌ کاتی رۆژووشکانده‌نا هه‌زارێک و هه‌تیویک و دیلیک هاتن، چوار کولێره‌ی هه‌بووه‌ سیانی داوه‌ به‌هوان و، کولێره‌یه‌کی بۆ خزی و خێزانه‌که‌ی هێشته‌وه. زۆربه‌ی زانایان نه‌لێن: له‌ باره‌ی عه‌لی کورپی نه‌بو تالیبه‌وه (ره‌زای خوای لیبی) هاتووته‌ خواره‌وه‌ که‌ کرێکاری کردبوو بۆ جوله‌که‌یه‌ به‌ نه‌دازه‌ جۆیه، کردی به‌ سێ کولێره‌ هه‌رسیانی به‌خانی به‌و که‌سانه‌ باسکران، خۆی و خێزانه‌که‌ی به‌ برستی مانه‌وه.

﴿إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبَّنَا يَوْمًا غَاسًا قَمَطِرًا﴾ به‌ راستی ئیمه‌ نه‌ترسن له‌ سزای په‌روه‌دگاری خۆمان له‌ رۆژیکا روومه‌تی ئاده‌میزاد زۆر گرژ و زۆر تاریکه‌، هه‌ر له‌به‌ر نه‌و ترسه‌ و ره‌زامه‌ندی خودا ئیمه‌ چاکه‌تان له‌ گه‌ل نه‌که‌ین.

﴿فَوَقَّاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا﴾ دووایی خودا نه‌و پیاوچاكانه نه‌پاریزی له‌ سزای سه‌ختی نه‌و رۆژه به‌هۆی ترسانیان له‌ په‌روه‌دگاری خۆیان و، به‌وانی نه‌به‌خشی له‌ جیاتی رووی گرژ و تال و ناشیرین روویدکی کراوه‌ و جوان، خۆشی دلیان و، ترسیان نامینی و ناسایش روویان تی نه‌کا.

﴿وَجَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةَ وَحَرِيرٍ﴾ وه خودا پاداشتیان ئه داته وه به بۆنه ی ئارامگرتیان له سهر برسیتی خۆیان ههتا جگه ی خۆیان تیر بکدن به چوونیان بۆ بههشت و به له بهر کردنی ئه وریشم، ئه وه ی دهروونیان لای خۆشیی خودا بهوانی ئه به خشی.

﴿مُتَكِّينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا﴾ ئه وه پیاو چاکانه دانه نیشن له سهر کورسی له بههشتا، گهرمای خۆر و سهرمای سهخت نابین له بههشتا، بێگومان له وه کاته دا خۆر نی وه، سهرمای وایش نی وه ئازاریان بدات.

﴿وَوَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلَّتْ أَلْفُوفُهَا تَذَلِيلًا﴾ وه سیبه ری درهخته کانی بههشت به نزمی ئه که وپته سهریان و، هیشووی میوه ی درهخته کان ئاسانکراوه بۆیان، به راوهستان و دانیشن و راکشانه وه ئه توان بیان کهنده وه و بیاخۆن به بی ماندووبوون.

﴿وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ بِآيَاتٍ مِّنْ فَضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا﴾ وه پهرداخ ی له زیو درووستکراو، کوپه ی بی دهسکی له شوشه درووست کراو پر له مه ی بی ئازار له لایه ن خزمه تکارانی بههشته وه ئه گیر ی به سهریانا.

﴿قَوَارِيرٍ مِّنْ فَضَّةٍ قَدَرُوهَا تَقْدِيرًا﴾ ئه وه شوشانه درووست کراو له سیبه تیدا به وینه ی زیو، له بی گهردی به وینه ی شووشه ن، ئه وه که سانه ی به سهر کورسی به کانه وه دانیشنوون. ئه وه پهرداخانه یان بۆ دیاری کردوون به گویره ی تینویتی خۆیان به جوړه دیاری کردنی، نه که مژه و نه زۆر تره.

﴿وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنْجَبِيلًا عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا﴾ وه ئه وه پیاوچاکانه له ناو بههشتا پهرداخ ی پر مه ی بی ئازار دهرخواردیان ئه در ی، ئه وه ی تیکه لاوی ئه وه مه یه ئه کر ی ریشووی جوړه رووه کیکه تامی زۆر خۆشه، ناوی کانی به کانی تی ئه کر ی له بههشتا ناوی ئه بر ی به سه لسه بیل یانی زۆر به ئاسانی له قورگ ئه پرواته خواره وه.

﴿وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنْثُورًا﴾ وه چه ن کوپکی ته مه ن بهرده وام نامرن و پیرنابن زۆر رووخۆشن و ئه گهر ی ن به سهر دانیشنووانی بههشتا، کاتی تۆ ئه وه منالانه ئه بی نی گومان ئه به یته ئه وان له جوانیدا که مروارین بلاو کراو له سهر راخه ری دانیشنندا.

﴿وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا﴾ وه هه رکاتی شتی ئه بین له بههشتا، تۆ چاکه ی زۆر سامانی فراوان ئه بی نی، به جوړ یکن نه گو ی بیستوو یه تی و نه چاو بینو یه تی و نه به دلی ه یج ئاده میزادیکا هاتو وه.

﴿عَالِيَهُمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٌ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ﴾ بهرگی ئه وریشمی ته نک ی سه وز و، ئه وریشمی قایم ئه در ی به سهر دانیشنووانی بههشتا.

﴿وَحَلُّوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا﴾ وه دانیشتوانی بههشت رازیتراوندهتوه به بازندی زور له دهستیانا درووست کراون له زیو و، پهروه دگاری خویان خوراهه به کی پاکي بی نازاریان ده خوار د نهدات.

﴿إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا﴾ به دانیشتوانی بههشت ئه بیژری دووی چوونیان بز بههشت: به راستی ئه خوار دن و خوارندهوه و بدرگانه دراون به ئیو پاداشتی کرداری خوتانه له لایه خوراهه دراوه پیتان و، کوشش و ماندووبرونی ئیوه وهرگراوه و زور چاکه له لای ئیمه، له بهر ئهوی ئیوه به هژار و هدیو و دیله کانتان ئهوت: ئیمه پاداشتمان له ئیوه ناوی و نامانهوی سویاسمان بکدن.

إِنَّا
نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا ﴿٢٢﴾ فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطِعْ
مِنْهُمْ ءَأِنْ مَا أَوْ كَفُورًا ﴿٢٤﴾ وَأَذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا ﴿٢٥﴾
وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا ﴿٢٦﴾ إِنَّ
هَؤُلَاءِ يَحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذْرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا ﴿٢٧﴾ نَحْنُ
خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَلَهُمْ تَبْدِيلًا
﴿٢٨﴾ إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا ﴿٢٩﴾
وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٣٠﴾
يَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٣١﴾

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا﴾ به راستی ئیمه قورناتمان ناردووته خوراهه بز سهر تو به نارنده خوراهه به، بهش له دوی بهش بهوی جبرئیلدهوه له بهر چدن سودیکی تایهتی بز ئیوه.

﴿فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَطِعْ مِنْهُمْ آئِنًا أَوْ كَفُورًا﴾ دووایی تو نارام بگره له سهر دواختنی سهرختنی تو به سهر بی باوه رانی مه ککه دا له بهر فرمانی پهروه دگاری خوت، هه موو فرمانه کانی من رابگینه به دانیشتوان هدا کاتی فرمانت بی ئهدهم به جهنگ کردن له گه لیانو، تو پهیرهوی هیچ گونا بهاری و، بی باوه ری مه که له دانیشتوانی مه ککه.

هوی هاتنه خوراههوی ئهو نایه ته ئهوه بووه: ئه بو جهل ووتی: ئه گهر من موحه مدم بینی نویژی ئه کرد بی ئه خمه سهر ملی. عده بهی کوری په بهه و، وه لیدی کوری موغه بهر ووتیان

بە پیغمهەر: ئەگەر تۆ دارایی و ژنت ئەوێ لەم داواوەی خۆت وەرگەری دارایی زۆرت ئەدەینی و، عەتەبە ووتی: من کچی خۆمت ئەدەمی و بەبێ مارهیی بۆت ئەنیرم.

﴿وَاذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا﴾ وە تۆ بەزەوامبە لەسەر باسی پەروەدگاری خۆت بە کردنی نویژی بەیانی و مەغریب لە بەیانی و ئیواراندا و، دووایی لە هەندێ کاتی شەودا سوژدە بێ بۆ پەروەدگاری خۆت بە کردنی نویژی مەغریب و عیشا، پاك و خاوینی دەربرە بۆ پەروەدگار بە بەشیکی زۆر لە شەو و نویژ لە شەودا کردن.

﴿إِنَّ هَؤُلَاءِ يَحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا﴾ بە راستی بێ باوەرانی مەككە ئەو جیهانهی بە گورجی کۆتایی بێ دێ خوشیان ئەوێ و، ئەو رۆژە سەختە لە پیشیانەوێه کە رۆژی دووایی بە وازی لی ئەهین و کاری بۆ ناکەن.

﴿نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَلْنَا أَمَثَالَهُمْ تَبْدِيلًا﴾ ئەو بێ باوەرانه ئیمە درووستمان کردوون لە نەبوونەو، جوان و بەهیزمان کردووە درووستکردنیان بە بەستەوێ جومگە و دەماریان بە یەكەو، هەركاتی ئارەزوومان کرد ئەو بێ باوەرانه لەناو ئەهین و وینە ئەوان درووست ئەهین و لە جیگە ئەواندا دایان ئەهین و، ئەوان ئەگۆڕین بەمان بە گۆرائیکی ئاسان بە کەسانی باوەر بە ئیمە ئەهین و بە تەنها هەر ئیمە ئەپەرسن.

﴿إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا﴾ بە راستی ناوەرۆکی ئەو سوورەتە نامۆزگاری کردنە لە لایەن ئیمەو بۆ ئادەمیزاد و جنۆکە، دووایی هەر کەسێ ئارەزووی هەیه ریگەیه بگرێ بۆلای پەروەدگاری خۆی لە جیهاندا، بەهۆی ئەو ریگەیهو خۆی نزیک بخاتەو لە پەرستنی پەروەدگار.

﴿وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ وە ئیوه دواي ئەوێ خودا ریگەیی چاك و خرابی بۆ ئیوه روون کردووەتەو هیچ شتی بۆ خۆتان هەلنابژیرن و ئارەزووی ناکەن مەگەر بە ویست و ئارەزووی خودا ئەو شتە ئەهین، یانی فەرمانی پیداون ئەو شتە چاکە بیکەن و ئەو شتە خرابەیه مەیکەن، ئێتر ئیوه بە سەر بەستی خۆتان یەکیکیان هەلنابژیرن و خۆتان بەرپرسیارن. بە راستی خودا هەموو شتی ئەزانێ چ شتی شایستەیی هەر کەسێ بێ، هەموو شتی لە جیگەیی شیاوی خۆیا دانهنی.

﴿يَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ هەر کەسێ خودا ئارەزووی بکا ئەبخاتە ناو ئایینی خۆی و ناو بەهەشتی خۆی و، خودا ئامادهی کردووە بۆ ستمکاران سزایەکی خاوەن ئازاری سەخت.

﴿سوره تی نملور سه لات﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. هندی له زانیان نه لئین نه لئین: جگه له نایه تی (٤٨) له مه دینه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (٥٠) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ۝١ فَالْعَصْفَاتِ ۝٢ وَالنَّشْرَاتِ نَشْرًا ۝٣
فَالْفَرِيقَاتِ ۝٤ فَالْمَلَقَاتِ ۝٥ عُدْرًا أَوْ نُذْرًا ۝٦ إِنَّمَا
تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ ۝٧ فَإِذَا التَّجُومُ طُمِسَتْ ۝٨ وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ ۝٩
وَإِذَا الْجِبَالُ سُفِفَتْ ۝١٠ وَإِذَا الرَّسْدُ أُقِنَتْ ۝١١ لَا يَوْمَ أُحِلَّتْ
لِالْمُكَذِّبِينَ ۝١٢ لِيَوْمِ الْفَصْلِ ۝١٣ وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ ۝١٤ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝١٥ أَلَمْ تُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ ۝١٦ ثُمَّ نُنَبِّعُهُمُ الْآخِرِينَ ۝١٧
كَذَلِكَ نَفْعِلُ بِالْمُجْرِمِينَ ۝١٨ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝١٩
أَلَمْ تَخْلُقْهُمْ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ ۝٢٠ فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ۝٢١ إِلَى قَدَرٍ
مَّعْلُومٍ ۝٢٢ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ ۝٢٣ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝٢٤
أَلَمْ تَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا ۝٢٥ أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا ۝٢٦ وَجَعَلْنَا فِيهَا رِوَاسِيَّ
شَلَحَاتٍ ۝٢٧ وَأَسْقَيْنَاكُمْ مَّاءً فُرَاتًا ۝٢٨ وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ۝٢٩

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خوای به خشنده ی میهره بان

﴿وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا فَالْعَصْفَاتِ نَشْرًا﴾ من سویند نه خۆم به و فریشتانه
نیردراو بۆ نه وه ی سروش و هه موو چاکه یه رابگه یه نن به پتغه مه ران، دووایی من سویند نه خۆم
به و فریشتانه به تیژی نه رۆن بۆ سه ره وه و بۆ خواره وه، به تیژ رۆیشتنی وینه ی تیژی با، سویند
نه خۆم به و فریشتانه کاتی دینه خواره وه بۆلای زهوی باله کانیان بلاو نه کهنه وه و، نامه و
تۆماری کرده وه کانی ناده میزاد بلاو نه کهنه وه له رۆژی دووایدا.

ته فسیری زمانا کۆبی

﴿فَالْفَارَقَاتِ فَرَقًا فَالْمَلِكَيَاتِ ذِكْرًا عَذْرًا أَوْ نُذْرًا إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٍ﴾ دووایی من سویند نهخوم بهو فریشتانه دین بۆلای پیغمهمران راستی و کاری پوچ له یهك جوئ نهكه نهوه، دووایی من سویند نهخوم بهو فریشتانه فدرمانی خودا و قورئان نه بهن بۆلای پیغمهمران و بهوانی نهكه نهوه، له بهر نهمانی بیانوی ئاده میزاد، یا له بهر ترساندیان، سویندم بهوانه ههموو نهو شته ی بهلئینی دراوه به ئیوه كه پدیدابوونی رۆژی دوواییه پیدایه ئه بی به بی گومان.

هه ندی له زانایان بهم جوړه مانای نهو رستانه یان کردووه: یانی من سویند نهخوم بهو فریشتانه نیردراون پیدایه ی و، یهك له دوا ی یهك به زۆری، دوا یی من سویند نهخوم بهو بایانه به تیژی هه لیان کردووه، سویند نهخوم بهو بایانه به سوکی و به نهرمی هه لئه كه نه به هه لکردنی سود به خشه، دووایی من سویند نهخوم بهو بایانه کاتی پیدایه بن دره خست له بن دهر دین و خانوو هه كان کاول نه كه نه و شوینه وار نه گۆرن، دووایی من سویند نهخوم بهو بایانه له کاتی پدیدابوونیا نادی خودا نه خه نه دلی ئاده میزاده وه، له بهر نهوه ی بیانویان نه میتی و بۆسن.

هه ندی له زانایان به جوړی تر مانایان کردووه. یانی سویند نهخوم بهو ئایه تانه ی قورئان یهك له دوا ی نهك رهوانه کراون بۆ سهر موحه ممد به چا که ی زۆره وه. دووایی من سویند نهخوم بهو ئایه تانه ی دلی ئاده میزاد نه شکین به هه ره شه ی خودا به وینه ی روه کێ شکایی، من سویند نهخوم بهو ئایه تانه رووناکی و ناسینی خودا بلاو نهكه نهوه له دلی باوه دارانا به بلاو کردنه وه ی ئاشکرا، سویند نهخوم بهو ئایه تانه ی کاری راست و پوچ له یهك جوئ نهكه نهوه، دووایی من سویند نهخوم بهو ئایه تانه ی قورئان نه خه نه دلی باوه داران، له بهر نهوه ی بیانویان نه میتی، یا بۆسن و باوه پ بهین.

هه ندی تر له زانایان نه لئین: نهو پینج رستانه یهك مانایان نی،ه، سیانی یه كه میان به مانا بایه كانن، دووانه کانی دووایی به مانا فریشته كانن. زانینی ههموو شتی هه والیه ی خودایه و، ئیمه داوای زانینی ههموو شتی کمان لی ناکرێ. له پاشا خودا نه فهرموی نهو رۆژه کاتی پیدایه ئه بی.

﴿فَإِذَا الْخُومُ طُمِسَتْ وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ وَإِذَا الرُّسُلُ أَقْتَتْ﴾ دووایی کاتی پیدایه ئه بی نه ستیره كان رووناکیان نامیتی و، کاتی ئاسمان پارچه کانی له یهك جوئ نه به نهوه و نه ستیره کانی له ناو نه چن و، کیهو كان نه بن به تۆز و نه چن بهم لاو لادا و، کاتی فریشته كان کاتیکیان بۆ دیاری کراوه له لایه ن خودا وه، له بهر نهوه ی شایه تی خو یان بدن له سهر بهنده کانی خودا، دووایی تاقیمیکیان نه نیردین بۆلای به هه شت، تاقی تریان بۆلای دۆزه خ نه نیرین.

﴿لَا يَوْمَ أَجَلْتُمْ الْفَصْلَ وَمَا أَذْرَاكَ مَا يَوْمَ الْفَصْلِ وَيْلٌ لِّمُكَذِّبِينَ﴾ بۆلای چ رۆژی دوا خراوه نهو شتانه، به تایه تی شایه تی دانی نهو فریشتانه، دوووا خراوه بۆ رۆژی بوونه وه ران له یهك جوئ نه کرینه وه به جوړیکی دادپهروه ی و راستی و، چ شتیکی

سەر سۆرپتەر و گرانە بە تۆی رابگەیدەنێ رۆژی جۆی کردنەوێ چ شتیکی، رۆژیکی بەراوردی لە گەڵ هیچ رۆژیکی ناکرێ لە سەختیدا، هاوار و سزای سەخت بۆ ئەو کەسانە دە لەو رۆژەدا باوەریان بە خودا و نامەی خودا و بە پێغمەەر و بە زیندوو بوونەوێ دەوی دەوی مردن نیە و بە درۆیان ئەخەندەو.

﴿أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ ثُمَّ نُنْبِئُهُمُ الْآخِرِينَ كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ نایا ئێمە لە ناومان نەبردوون بێ باوەرانی پێشووی تا قەمی نوح کە پێغمەری خوێان بە درۆخستەو، لە پاشانا بە دوای ئەوانمان نەهێناو تا قەمی تری بێ باوەرانی بە وێنە تا قەمی لووت و لە ناو بردن، هەر بەو جۆرە کارە لە گەڵ ئەوانمان کرد و لە ناومان بردن، ئێمە ئەو کارەیش لە گەڵ ئەو کەسە تاوانبارانە دەوتۆ ئەکەین موحەممەد بە درۆ ئەخەندەو، چونکە تاوانیان، وەك یەك وایە. لەو رۆژەدا سزای سەخت بۆ ئەو کەسانە دە ئایەتەکانی نامەی خودا و پێغمەره کان بە درۆ ئەخەندەو.

خودای مەزن (١٠) جار رستەیی ﴿وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ دوو پات کردووەتەو، لەبەر جیاوازی مەبەست لە مانای ئەو ئایەتەیی لە پێشی ئەوانەو بەسکراون. هاوار و سزای سەخت بۆ ئەو کەسانە دە باوەر بە یەکیتی خوا نایەرن.

﴿أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ فَجَعَلْنَا فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ إِلَىٰ قَدَرٍ مَّعْلُومٍ فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ نایا ئێوەی بێ باوەرمان درووست نە کردووە لە ناویکی بێ نرخ لە پستی باوەر دەیتە دەری، دووایی ئێمە ئەو ئاوەمان داناو لە جیگە دە شیاوی دانانی ئەو ئاوەی، وەك مەنالدانی دایک، بۆلای کاتی خودا دیاری کردووە بۆ لە دایک بوونی، دووایی دیاری مان کردووە و نامادەمان کردووە پلە بە پلەیی گۆران بەسەر ئەو ئاوەدا دی هەتا ئەبێ بە پێچوێکی تەواو لە مەنالدانی دایکی، دووایی ئێمە چاک دیاری کەریکین، چونکە ئێمە ئاوەمان درووست کردووە و کرمان بە ئادەمیزادی بە شیرینترین شێوە و دیمەن. هاوار و سزای سەخت لە رۆژی دووایدا بۆ کەسانیکە برۆیان بە توانای ئێمە نییە کە چۆن ئێمە ئەوانمان لەو ئاوە درووست کردووە ئەوانین دەوی مردنیان زیندووین بەکەیندەو بە ئاسانتر.

﴿أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا أَحْيَاءَ وَأَمْواتًا وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ﴾ نایا ئێمە زەویمان درووست نە کردووە بە جۆری بوونەوهرانی زیندوو لەسەری خۆی و بوونەوهرانی مردوو لە ناو بگریته خۆی؟ بێگومان بەو جۆرەمان درووست کردووە، دامان ناو لە زەویدا چەندین کێوی بەرز و نەجولاو هەتا خوار نەپێتەو بە ئێوەو.

﴿وَأَسْقِيَاكُمْ مَّاءً فُرَاتًا وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ وە نایا ئێمە دەرخواردی ئێوەمان نە داووە ناویکی شیرین و بەتام، هۆی گەشە کردنی زەوی ژیانی ئێوەی ئادەمیزادە، و، نەمان و سزای سەخت بۆ ئەو کەسانە دە جیهاندا ئەو رۆژەیی دووایی و زیندوو بوونەوێ بە درۆ ئەخەندەو و باوەر بە خودا نایەری.

أَنْطَلِقُوا إِلَى مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿٢١﴾ أَنْطَلِقُوا إِلَى ظِلِّ ذِي ثُلَاثِ
شُعَبٍ ﴿٢٢﴾ لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ الْلَّهَبِ ﴿٢٣﴾ إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ
كَالْقَصْرِ ﴿٢٤﴾ كَأَنَّهُ جُمُلَتِ صَفْرٌ ﴿٢٥﴾ وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٦﴾
هَذَا يَوْمُ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٢٧﴾ وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْنِدُونَ ﴿٢٨﴾ وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٢٩﴾ هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْتُمْ وَاَلْأَوَّلِينَ ﴿٣٠﴾ فَإِنْ كَانَ
لَكُمْ كَيْدٌ فَيَكِيدُونَ ﴿٣١﴾ وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٢﴾ إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي
ظِلِّ وَعُيُونٍ ﴿٣٣﴾ وَفَوْكِهِ مِمَّا يَسْتَهْجُونَ ﴿٣٤﴾ كُلُّوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٣٥﴾ إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ﴿٣٦﴾ وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٧﴾ كُلُّوا وَتَمْنَعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ تَجْرُمُونَ ﴿٣٨﴾ وَيَلُّ يَوْمَئِذٍ
لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٣٩﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ارْكَعُوا لَا تِرْكَعُوتَ ﴿٤٠﴾ وَيَلُّ
يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿٤١﴾ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ ﴿٤٢﴾

بی باوه ران سزای خودایان به درو نه خسته وه و، گالتیهان به سزای خودا و بهو کهسه نه کرد
هده شهی نه کرد له وان بهو سزایه. دووایی له روژی دووایدا پاسهوانانی دوزه خ بهوان نه لین:
﴿انطلقوا إلى ما كنتم به تكذبون انطلقوا إلى ظل ذي ثلاث شعب﴾ ئیوهی بی باوه ر برؤن
بؤلای شتی ئیوه به درو تان نه خسته وه و گالتیهان بهو شته نه کرد، برؤن بؤلای دوو کهلی
ناگری له دوزه خدا، له گه وره ییدا کاتی بهرز نه بیته وه خاوهنی سنی پارچه یه: پارچه یه کیان
نه که وینه لای ژووره وهی بی باوه ران. پارچه یه کیان نه که وینه لای راستی یان پارچه یه تریان
نه که وینه لای چه بیان.

﴿لا ظلیل ولا یغنی من اللهب إنها ترمی بشرر كالقصر﴾ نهو دوو کهله سیبه ره و، سودی
نابه خشی به ورن له بؤ لاهردنی گهرمای گری ناگری دوزه خ هیچ شتی، بهلکو نهو سیبه ره
سزاکیهان زورتر نه کات. به راستی دوزه خ له کاتی بهرز بوونه وهی کره که یا پرژی وافر نه دا
بجوو که کیان نه وهنده ی کره شکیکی گه وره یه.

﴿کأنه جمالت صفر ویل یومئذ للمکذبین﴾ نهو پرژه بهرز نه بیته وه به وینه ی هوشتری
زه رده، له رهنگ و له گه وره ییدا، هاوار و سزای سده ت بؤ نهو که سانه یه باوه ر نایه رن و
روژی دووایی و زیندوو بوونه وه به درو نه خاته وه له جیهاندا، له روژی دووایدا به شیان
رسوایی و سزای گرانه.

﴿هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطِقُونَ وَلَا يُؤْدِنُ لَهُمْ فِعْتَدُونَ وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ ئەو رۆژهی باسیکرا رۆژی گفتوگۆ نه کردنی تاوانبارانه له هەندئ جیگەدا، هەرچەندە لە جیگەیه تردا گفتوگۆ ئەکەن و، دەستور نادری بەوان گفتوگۆ بکەن و دووایی بیانو بهێتەوه لەو جیگەیهدا و، هاوار و سزای سەخت لەو رۆژهدا بۆ ئەو کەسانەیه باوەر نایەرن و رۆژی دووایی و زیندوو بوونەوه به درۆ ئەخەندەوه.

﴿هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُوا وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ ئەو رۆژهی باسیکرا رۆژی جوی کردنەوهی کاری راست و پوچ جوی کردنەوهی باوەرداران و تاوانبارانه، ئیمە ئیوه و تاوانبارانی رابردو کۆ ئەکەینەوه لە رۆژی دووایی و لە یەك جیگەدا، دووایی ئەگەر ئیوه فیل و رینگەیه کتان هەیه سزای رۆژی دووایان لی بگێڕیتەوه، دووایی بهێتن با رزگارتان بکا لە سزای ئیمە لەم رۆژهدا. هاوار و سزای سەخت بۆ ئەو کەسانەیه لەو رۆژهدا زیندوو بوونەوه رۆژی دووایی به درۆ ئەخەندەوه و باوەریان پێ نایەرن.

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعِثُونَ وَفَوَكِهٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ﴾ به راستی بۆ ئەو کەسانە هەیه له خودا ئەترسن و خۆیان له بێ فەرمانی خودا ئەپاریژن له ناو سییهری درەختی بەهەشتا و، له لای چەن کانیای ئاوی شیرین و بۆیان هەیه میوهی هەمەڕەنگ له هەندئ لەو شتانه ئارەزووی ئەکەن.

﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ فڕیشتەکان بەوان ئەلێن: ئیوه له خواردەمەنی بەهەشت بخۆن و، له ئاوی شیرین و مەدی بێ ئازار بخۆنەوه، نۆشی گیانتان بێ بەهۆی پاداشتی ئیوه ئەیکەن له جیهاندا.

﴿إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ به راستی هەر بەو جۆرهی پاداشتی ئیوه مان دایەوه، هەروایش ئیمە پاداشتی ئەو کەسانە ئەدەینەوه چاکە بکەن له جیهاندا. سزای گران و هاوار لەو رۆژهدا بۆ ئەو کەسانەیه باوەریان به زیندوو بوونەوه و بوونی بەهەشت نییه و به درۆیان ئەخەندەوه. به تاوانباران ئەبێژری:

﴿كُلُوا وَكَمْتَعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ مُّجْرِمُونَ وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ ئیوه بخۆن و رابوێرن ماوهیهکی کەم له جیهاندا. به راستی ئیوه تاوانبارن. هاواری سەخت بۆ ئەو کەسانەیه کە باوەریان به رۆژی دووایی نییه.

﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ﴾ وه هەر کاتی بێژرا بەو تاوانبارانه: ئیوه کړنووش بێدن بۆ خودا و نوێژ بکەن، ئەوانیش کړنووش نابەن و نوێژ ناکەن. هاوار و سزای گران بۆ ئەو کەسانەیه لەو رۆژهدا باوەریان به زیندوو بوونەوه نیه.

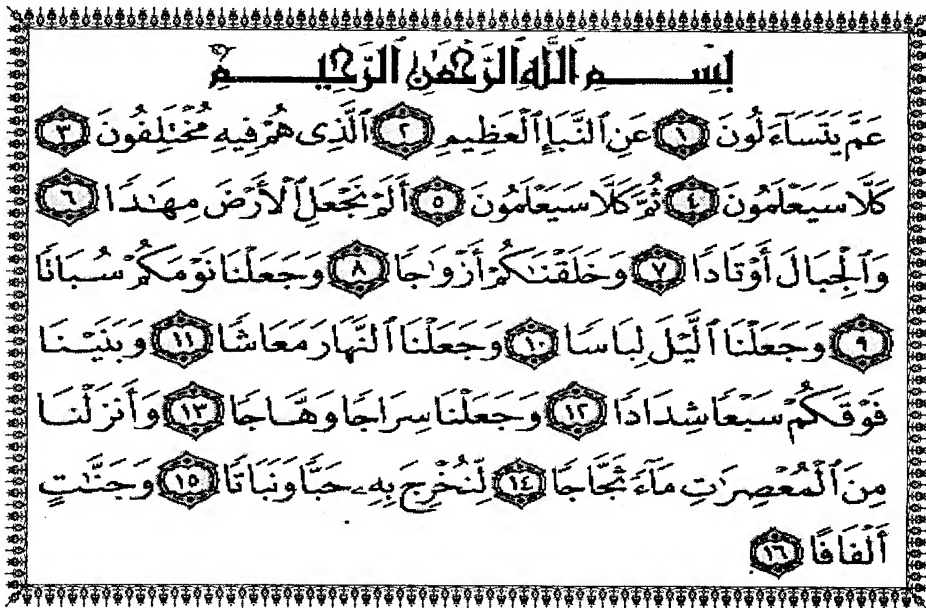
﴿فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ﴾ دواى قورئان بەو هەمووه کاره پەك خەرانەوه به چ شتی تر تاوانباران باوەر ئەهێتن، ئەگەر باوەر به قورئان نەیدەرن.

به ناوی خودای به خشندهی میهره بان. سوپاس و ستایشی بی پایان بۆ پهروه ده کهری هه موو بوونه وهران. دروودی بی ژماره له سه ر گیانی پاکی پیشه وای هه موو ئاده میزاد، له سه ر هه موو بهیره وانی بی.

﴿ سوره تی نه به ا ﴾

به ئه لوعسیرات و به ته سائولیش ناوبراوه.

له مه ککه هاتووته خواره وه.. ژمارهی ئایه ته کانی (۴۰) ئایه تن. ئهم جزمه هه موو سووره ته کانی له مه ککه و له سه رته ی هاتنی ئایینی ئیسلامدا هاتوونه ته خواره وه جگهی سووره تی (ئه لبه یه نه) و سووره تی (نه سر) له مه دینه هاتوونه ته خواره وه، هه رچه نده هه ندی له زانایان ئه لئین: سووره تی (ئه لبه یه نه) له مه ککه هاتووته خواره وه. سووره ته کانی ئهم جزمه هه موویان کورتن. که میکیان نه بی. زۆربه ی ئهم سووره تانه بۆ ناگادار کردنه وه ی ئاده میزادن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

﴿عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ النَّبَاِ الْعَظِيمِ الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ﴾ بت په رستانی مه ککه له ناوخریانا پر سيار له شتی نه کهن که زۆر گرنگه، خودای مه دن وولامی ئهو پر سياره ئه داته وه و ئه فه رموی: پر سيار له هه والیکي زۆر گه وه و گرنگی ئه وتۆ نه کهن که بریتی به له زیندوو بوونه وه ی مردووان، که ئه وان بیر و باوه ریان جیاوازه له بوونی زیندوو بوونه وه دا.

ته فسیری زمانا کۆبی

هه نډیکیان باوه ریان و ابو هدی، هندی به نه بوونی هندی تریان له ناو نه واند ا بوون و، نه یان نه زانی نه بی یا نای.

بنچینه ی ئیسلام سی شته: باوه به نه های خودا، باوه به پیغمه رایه تی موحه مده، باوه به زیندو بوونه وه و به رژی دووایی، نهو بت پرستانه له باوه به وانه زور دوو بوون. ﴿كَلَّا سَيَعْلَمُونَ ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ﴾ نهو بیر و باوه په ی نهوان بهو جوړه نی، له مه وودوا نه زانن که زیندو بوونه هدی، له پاشانا به ناشکرای نه زانن راسته و په یدا نه بی، شایسته به بو ئیوه له بی باوه ری خوټان بگه رینه وه و، برتن له رژی پرسیار و، نه زانن چ شتی به سه ریانا دی. خودای مه زن شتی زور گه وره تری له زیندو بوونه وه په یدا کردووه. زیندو وکردنه وه ی ناده میزاد، زور ئاسانه لهو شتانه، وهك خودا نه قدر موی:

﴿أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا﴾ ئایا ئیمه زه ویمان نه کردووه به راخه بر ئیوه، وهك بیشکه و، سوودی لی وهر بگرن و شاره و کانی ناوی دهر بخنه و، ئایا ئیمه کیوه کاغان نه کردووه به میخ بر زوی و، به وینه میخی چادر، هه تا زهوی خوار نه بیته وه به ئیوه وه و، تووشی نازار بین و، ئایا ئیمه ئیوه مان درووست نه کردووه به چه شنی، به نیر و به می توتان پاریراوی و کومه لتان پایه دار بی و ژماره تان زوری؟

﴿وَجَعَلْنَا لَكُمْ سُبَاتًا وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا﴾ وه ئایا ئیمه خهوی ئیوه مان نه گیراوه به مایه ی خوشی و پشوودان بر ئیوه و، نه گهر خهو نه بی گیان و له شی ئیوه تووشی نازار نه بی و، ئایا ئیمه شه ومان نه کردووه به پوشاک بوټان هه تا نه وه ی ئیوه پیتان ناخو شه دهر کهوی دایو شن. له سه رما له گهرما بتناپارین و، ئایا ئیمه رژمان نه کردووه به کاتی کار کردنی ئیوه و په یدا کردنی هو ی زیانتان؟

﴿وَوَيْتَنَّا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا﴾ وه ئایا ئیمه ههوت نه ستیره ی به هیرمان له ژووری ئیوه درووست نه کردووه، مده ست لهو ههوت نه ستیرانه نهوانن لای ناده میزاد زانراون و نه سوورینه وه و، نه گینا جگه له وانه نه ستیره ی تر هه ن نایه نه ژماره، نهو ههوت نه ستیرانه بریتین له مریخ ون موشته ری و، زوحدل و، نه وراوس و، نیتون و، پلوتو و، ئیکس، جگه له زهوی و، عوتارید و زوهره، چونکه نه وانه جیگه ی سوورانه وه بیان نریکترن له خوړه وه و، ئایا ئیمه چرایه کی زور رووناکی په خش کهرمان بر ئیوه درووست نه کردووه که بریتی به له خوړ و، جگه ی رووناکی سه رچاوه ی گهرمایه بر ئیوه.

﴿وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا﴾ وه ئایا ئیمه له هورئ با نه یگوشی نه مان ناردووه ناوی زور به خوړی دینه خوار و، له بهر نه وه ی به هو ی نهو ناوه وانه ویله و، رووه و، باخ و بوستانی چر و پر و هه ندی له لقه کانی دره خته کانیان چوون به ناو په کا و، زهوی بهو ناوه نه بوو زینه وه.

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ﴿١٧﴾ يَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ
 فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴿١٨﴾ وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ﴿١٩﴾ وَسُيِّرَتِ
 الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ﴿٢٠﴾ إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ﴿٢١﴾ لِلطَّاغِينَ
 مَنَابًا ﴿٢٢﴾ لَيَبِثَنَّ فِيهَا أَحْقَابًا ﴿٢٣﴾ لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا
 ﴿٢٤﴾ إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَّاقًا ﴿٢٥﴾ جَزَاءً وَفَاقًا ﴿٢٦﴾ إِنَّهُمْ كَانُوا
 لَا يَرْجُونَ حِسَابًا ﴿٢٧﴾ وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَابًا ﴿٢٨﴾ وَكُلَّ شَيْءٍ
 أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا ﴿٢٩﴾ فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا ﴿٣٠﴾

﴿ إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا ﴾ به راستی روزی دووایی روزی جوی کرده نه وی پیاو چا کان و
 پیاو خراپانه، کاتی پر سیار و پاداشت و ولامه، جگهی خودا نه و کاته نازانی، له و روزدها
 بو ونه وهران له ناو نه چن، بو ونه وهران نه بن به بو ونه وهری به جگهی نیستای جیهان و له
 ناچوون بو ناده میزاد و جنوکه نایی له و روزدها له ناچوون هیچ توانایه، خودای مهزن نامازه بو
 نیشانهی نه و روزدها نه کا و نه فدرموی:

﴿ يَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا ﴾ روزیکه فوو نه کری به کهره نادا و، هممو و مردووان
 زیندو و نه به و، دووایی پؤل پؤل نه چن بو گوره پانی کوبو ونه وه. مه به ست له فوو کردن به
 کهره نادا ناماده بوونی ناده میزاده بو پر سیار و وولام، به وینهی زهنگ لیدان له قوتا بخانه دا و،
 له سه ر باز گدها بو ناماده بوونیان بو خویندن و مدشقی سدر بازه کان به لام چو نیه تی نه و کهره نایه
 هدر خودا نه یزانی.

﴿ وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا ﴾ وه ناسمان نه کریتده و پارچه پارچه نه بی و، دووایی ناسمان
 چهن دهر گای لی پیدایا نه بی و، نه ستیره کانیشیان نامیتی و ریک و پیکسی گهر دوون و ناسمان و
 زهوی نامیتی.

﴿ وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا لِلطَّاغِينَ مَنَابًا ﴾ وه کیوه کان له
 جینگهی خوینان له زهویدا نامیتن، دووایی نه بن به توژ و نه رۆن به م لاو لادا. به راستی دوزه خ
 نامادهیه و چاوهروانی بی باوه ران نه کات، جینگهی گهرانه وهی سته مکارانه.

﴿ لَيَبِثَنَّ فِيهَا أَحْقَابًا لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَّاقًا جَزَاءً وَفَاقًا ﴾ بی باوه ران
 دانه نیشن له ناو دوزه خدا ماهیه کی دور و دریژ و بی کوتایی مه گهر خودا ناره روزی هاتنه

ده‌ره‌ویان بکا و، ناچیژن له ناو دۆزه‌خدا هیچ جۆره ساردی‌یه و، هیچ خوراوه‌یه، تینویتی نه‌وان بشکیتی، جگه‌ی ئاوی زۆر گهرم و کیم و زوخی دانیش‌تووانی دۆزه‌خ. سزایان نه‌ده‌ین به سزایه، شیای کردار و خراپه‌ی خو‌یانه.

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَّابًا﴾ به راستی جیهان چاوی کو‌پر کرد‌بوون، به ئومیدی پرسینه‌وه‌ی رۆژی دووایی ند‌بوون، خو‌یانیان له هیچ تاوانی نه‌ئه‌گیراوه و، نیشانه و ئایه‌ته‌کانی قورئانیان به درۆ نه‌خسته‌وه به‌درۆ خسته‌وه‌ی زۆر خراپ.

﴿وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا فَذُوقُوا فَلَنْ نُّزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا﴾ وه ئیمه هه‌موو شتی له کرداره‌کانی ئیوه‌مان کو‌کردووه‌تدوه و تو‌مارمان کردوون له نامیده‌کدا و هیچ شتی له ئیمه وون نابێ، به هه‌ره‌شه‌وه به‌وان نه‌بیژێ: دووایی ئیوه به‌چیژن سزای په‌روه‌دگاری خو‌تان، دوایی ئیمه هیچ شتی بو‌ ئیوه زۆر ناکه‌ین جگه له نازاری سه‌خت.

له دووای نه‌وه‌ی خودای مه‌زن باسی بی‌باوه‌رانی فەر‌موو، دووایی باسی باوه‌رداران نه‌کا و نه‌فه‌رموئ:

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا ﴿٣١﴾ حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا ﴿٣٢﴾ وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا ﴿٣٣﴾ وَكَأْسًا دِهَاقًا ﴿٣٤﴾ لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَّابًا ﴿٣٥﴾ جَزَاءً مِّن رَّبِّكَ عَطَاءٌ حِسَابًا ﴿٣٦﴾ رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا ﴿٣٧﴾ يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا ﴿٣٨﴾ ذَلِكَ الْيَوْمَ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اخْذِلْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَآبًا ﴿٣٩﴾ إِنَّا أَنْذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَلَيْتَنِي كُنْتُ ثَرِيًّا ﴿٤٠﴾

﴿إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا وَكَأْسًا دِهَاقًا﴾ به راستی بو‌ئه و كه‌سانه هه‌یه له خودا نه‌ترسن و بی‌فه‌رمانی خودا ناکدن، جیگه‌ی رزگاری كه‌ بریتی‌یه له چه‌ندین باخ و باخات له‌واندا هه‌یه دره‌ختی به‌ردار و دره‌ختی تربی هه‌مه جۆر و، بو‌یان هه‌یه چه‌ندین كه‌چی مه‌مك خه‌ی تازه گۆپكه‌ی کردووه و شو‌ر نه‌بووه‌تدوه نه‌و كه‌چانه هه‌موویان له یه‌ك ته‌مه‌ندان و، بو‌یان هه‌یه په‌رداخ‌ی پر له ئاوی شیرین و مه‌دی و خو‌اردنه‌وه‌ی تری نایابی بی‌ نازار.

﴿لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَّابًا جَزَاءً مِّن رَّبِّكَ عَطَاءٌ حِسَابًا﴾ دانیش‌تووانی به‌هه‌شت گه‌توگۆی بی‌ سوود و گه‌توگۆی درۆ نابیستن له ناو به‌هه‌شتا، چونكه درۆ له‌گه‌ل یه‌كه‌ری

ناکه ن پاداشتی چاکه یان نه در پته وه له لایدن پهروه دگاری تروه به چاکه و پاداشتیکی تهوار، به نه دازه ی کرداری خو یان و زورتر.

﴿رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنُ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا﴾ پهروه دگاری تو بریتی به له پهروه دگاری ناسمانه کان و زهوی و شتی له نیوان ناسمان و زهویدان و، پهروه دگاریکی خاوه ن به خشنده ی خاوه ن به زهویه، هیچ که سی توانای نه وه ی نی به گفتوگو بکات له خزمه ت خودا بو پارانه وه ی خو ی، توانای په خنه گرتی له خودا نی به له روزه دووایدا.

﴿يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا﴾ نه و روزه جبرئیل و فرشته کان به ریز رانه وه ستن برونه وه ران توانای گفتوگو یان له هیچ روویه که وه نی به مه گهر که سی بتوانی گفتوگو بکات خودای خاوه ن به خشنده یی ده ستووری پی بدا و، گفتوگوی راست بکا و لئی رازی پی.

﴿ذَلِكَ الْيَوْمَ الْحَقُّ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ مَا بَاءً﴾ نه و روزه روزه یکی راسته و بیگومان پهیدا نه بی که پاشه روزه دووایی هدر که سی ناره زو بکا ریگه یه وه نه گری بو خو ی بگه رپته وه بسو لای پهروه ده که ری خو ی.

﴿إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا﴾ به راستی نیمه نیوه مان ترساندوه له سزایه کی سه ختی نریک، روزه مهردم ته ماشای شتی نه کات و به توانای خو ی پیشی خستوه له جیهاندا و، مرو فی پی باوه ر نه لی: خوز گایه من هدر خاک بوومایه و زیندو نه کرامایه وه له م روزه دا.

﴿سوره تى نازيعات﴾

له مه ككه هاتووه ته خواره وه .. ژماره ى ئايده تى كاني (٤٦) ئايده تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا ۝ وَالنَّشِيطَاتِ دَشَاطًا ۝
وَالسَّيِّحَاتِ سَبَّحًا ۝ فَالسَّيِّغَاتِ سَبَّحًا ۝
وَالْمُدْرِبَاتِ آمْرًا ۝ يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ ۝
تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ ۝ قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ۝
أَبْصَرُهَا ۝ خَشِيعَةٌ ۝ يَقُولُونَ أَيْنَا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ ۝
أَيْنَا ذَا كُنَّا ۝ عِظْمًا خِشْرَةً ۝
قَالُوا أَتِلْكَ إِذَا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ ۝ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ
وَاحِدَةٌ ۝ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ ۝

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوى خواى به خشنده ى ميه ره بان

ئه گهر ئيمه بير بکينه وه لهو شتانه ى خوداى مه زن سوئندى يان پى ئه خوا، له بهر ئه وه يه
ئاده ميزاد باوه به بوونيان ، يا به پى نرخيان دانه نين ، يا به سووده کانيان نازانن، خوداى مه زن
سوئنديان پى ئه خوا، هه تا بزانه هه و پى نرخ نين و خاونى سوودى زۆرن و به لگه له سه ر
تواناى خودا و خوداى مه زن ئه درموى:

﴿وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا﴾ من سوئند ئه خۆم به و ئه ستيرانه ى دين و ئه رۆنه دريژايى سال له سه ر
بازنه ى خويان، به جوړه رويشتنى خودا يو ى ديارى کردوون، دوواى ده ر که و تيان له که ل ئاوا
ئه بن.

زانايان جگه ى ئه و مانايه يو ووشه ى (النازعات) چه ن ماناى تريان يو باس کردووه: هاتووه
به ماناى ئه و فريشتانه گيانى پى باوه ران له سه ريان وه ده ردين و له په نجه کانيانه وه ده ئه رچى به
خنکاندن ى سه خت. هاتووه به ماناى ئه و تيرانه که له که وان ده ره ئه چن و ئه روا به له شى
پى باوه راندا.

﴿وَالنَّشِيطَاتِ دَشَاطًا﴾ من سوئند ئه خۆم به و ئه ستيرانه ى ئه و تو له که ليک وه به خيرايى
ئه رۆن بۆلاى که لى تر. ووشه ى (النشيطات) هاتووه به ماناى ئه و فريشتانه که گيانى پى باوه ران

ته فسيروى زمانکۆيى

دهرئه کیشن به ئاسانی و گیانی بی‌باوه‌دان نه کیشن به سه‌ختی و به گرانی، باوه‌داران لهو کاته‌دا به‌هه‌شت نه‌بینن و، بی‌باوه‌دان دۆزه‌خ نه‌بینن.

﴿وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا﴾ من سویند نه‌خۆم بهو نه‌ستیرانه‌ی مه‌له نه‌که‌ن له هه‌وادا، به وینه‌ی مانگ و نه‌ستیره‌گه‌رۆکه‌کان هه‌ریه‌که‌یان له بازنه‌ی خۆیا نا نه‌سوورینه‌وه، ووشه‌ی (السَّابِحَاتِ) هاتوو به مانای نهو فریشتانه گیانی باوه‌داران نه کیشن به نهرمی و له‌سه‌ر خۆ به بی‌ئازار، دووایی وازی لی نه‌هه‌ین هه‌تا پشوی بدا، وینه‌ی که‌سی مه‌له نه‌کا له ناو ناودا.

﴿فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا﴾ دووایی من سویند نه‌خۆم بهو نه‌ستیرانه‌ی هه‌ندیکیان پیش هه‌ندی تریان نه‌که‌ون له رۆیشتیانا هه‌تا کۆتایی سوپاندنیان به سوپرانیکی رێک و پێک. ووشه‌ی (سَابِقَاتِ) هاتوو به مانای نهو فریشتانه له چاکه و باوه‌ردا پیشی ئاده‌م که‌وتوون به پیش که‌وتنی چاک. هاتوو به مانای گیانی باوه‌رداران پیش‌رکێ نه‌که‌ن بۆلای فریشته‌کان، هه‌تا گیانیان بکیشن، چونکه بۆلای خۆشی به‌هه‌شت نه‌رۆن، هاتوو به مانای نهو چاره‌ویانه پیشی یه‌کزی نه‌که‌ون له کاتی جه‌نگدا.

﴿فَالْمُذَبَّرَاتِ امْرَأًا﴾ دووایی من سویند نه‌خۆم بهو نه‌ستیرانه‌ی کار و فرمانی دووایی بی‌ری ئاده‌میزاد نه‌خه‌نه‌وه و، به‌هۆی گۆرانی شه‌و و رۆژه‌وه و وه‌رزه‌کانه‌وه، رینگه‌نیشان نه‌ده‌ن به ئاده‌میزاد له ده‌ریا و له زه‌وی دا.

ووشه‌ی (فَالْمُذَبَّرَاتِ) هاتوو به مانای نهو فریشتانه به‌هۆی ده‌ستووری خوداوه کاروباری ئاده‌میزاد به‌رپۆه نه‌به‌ن به تابه‌تی جبره‌ئیل و میکائیل و ئیسرافیل و عی‌زرائیل، هاتوو به مانای نهو ئاسمانه‌ فەرمانی خودا له ناو نه‌وانه‌وه دینه‌ خوارێ بۆ سه‌ره‌ دانیش‌توانی رۆوی زه‌وی. چاک وایه ئیمه باوه‌رمان به فەرمووده‌ی خودا بێ و، دیاری کردنی مه‌به‌ستی خودا هه‌واله‌ی لای خۆی نه‌که‌ین.

﴿يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ﴾ سویندم بهو شتانه‌ی پیشوو ئیوه زیندوو نه‌کرینه‌وه رۆژی زه‌وی دینه‌ له‌رزین، له دوا‌ی زه‌وی ئاسمان نه‌که‌وێ و هه‌موو نه‌ستیره‌کان نه‌بن به تۆز و نه‌چن به هه‌وادا، دل‌ی بی‌باوه‌دان به‌ بینینی نه‌و رۆژه به سه‌ختی لی نه‌دا و، چاوی خاوه‌ن دل‌ان سه‌ره‌و به‌خوار و شۆره له ترسا.

﴿يَقُولُونَ إِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ إِذَا كُنَّا عِظَامًا تُخْرَعُ﴾ نهو که‌سانه‌ی باوه‌ریان به زیندوو بوونه‌وه نه‌، کاتی بی‌ژری به‌وان: به‌راستی ئیوه زیندوو نه‌کرینه‌وه نه‌لین: ئایا ئیمه چۆن له گۆر دینه‌ ده‌ره‌وه و، زیندوو نه‌کرینه‌وه، ئایا له کاتیک ئیمه ئیسکی پوار رزوبین چۆن زیندوو نه‌بینه‌وه؟

﴿قَالُوا تِلْكَ إِذْ كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ﴾ بن باوه ران به گالته وه نهیان ووت: نه گهر زیندوو بوونده و راستی، نهو کاته نیمه گهرانه وه به کی زور خاوهن زیانه بز نیمه له بهر نه وهی به دروی نه خه بنه وه. دووایی خودا نه فدرموی: نیوه زیندوو بوونده وه به گران مه زانن و له سهر خودا ناسانه، دووایی نهوان زیندوو نه بنه وه به هوئی بهک ده نگه وه له لایدن نیسرافیل وه، دووایی نهوان به زیندوویی له سهر پرووی زه وین و له هشتیکی پاندان. خودای مه زن دلخوشتی پیغمه مهر نه داده وه، نه فدرموی: نارام بگره له سهر نازاری نهو ناقمه بن باوه ره و له سهر گالته پیکردنی نهوان به تو و به زیندوو بوونده وه، فیرعه ونیش نازاری موسای زوردا، نه فدرموی:

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿١٥﴾
إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى ﴿١٦﴾ أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ﴿١٧﴾
فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَهٌ إِلَّا أَن تَرْكِبُ ﴿١٨﴾ وَأَهْدِيكَ إِلَى رَبِّكَ فَتَخْشَى ﴿١٩﴾ فَأَرَاهُ
آيَةَ الْكُبْرَى ﴿٢٠﴾ فَكَذَّبَ وَعَصَى ﴿٢١﴾ ثُمَّ أَذْبَرَ سَعًى ﴿٢٢﴾ فَحَشَرَ
فَنَادَى ﴿٢٣﴾ فَقَالَ أَنَارِكُمْ أَالْأَعْلَى ﴿٢٤﴾ فَأَخَذَهُ اللَّهُ تَكَالُ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى ﴿٢٥﴾
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَى ﴿٢٦﴾ أَأَن تَمُوتُ أَشَدَّ خَلْقًا أَوْ أَلَسَّاءُ بَيْنَهُمَا ﴿٢٧﴾
رَفَعَ سَمْعَهَا فَسَوَّيْنَاهَا ﴿٢٨﴾ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ﴿٢٩﴾
وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ﴿٣٠﴾ أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ﴿٣١﴾
وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا ﴿٣٢﴾ مَنَّاعًا لِّكُمُ الْمَاءِ وَلَا تَتَغَمَّكُمُ ﴿٣٣﴾

﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى﴾ به راستی هاتوره بولای تو ههوالی موسا، کاتی پهروه دگاری موسا بانگی موسای کرد له شیونکی پاک و به نرخدا که بریتی بوو له شیوی توا. خودا فدرمانی دا به موسا و فدرموی:
﴿أَذْهَبَ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَهٌ إِلَّا أَن تَرْكِبُ وَأَهْدِيكَ إِلَى رَبِّكَ فَتَخْشَى﴾ تو برزو بولای فیرعهون، یاخی بووه و له سنورد دهر جووه و خوئی به گهوره دانهن، دووایی تو به فیرعهون بلئی: تو ناره زو نه کهی تو برزو بولای نه وهی خوئی پاک بکه بنه وه له بت په رستی و گوناوه بن فدرمانی خودا و، باوه بهیتی و، واز له بی فدرمانی خودا بهیتی و، پروو بکهی بولای ناسینی خودا، موسا پرووی بولای فیرعهون و نهو شتانه بن راگه یاند و باوه ری نه هیتا.

﴿ فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَىٰ فَكَذَّبَ وَغَصَىٰ ﴾ دووایی موسا نیشانه به گه وره ی له راستی خو ی نیشاندا به فیرعدون و داردهسته کدی بو به ماریکی خیرا، دووایی فیرعدون باوهری به موسا نه هیناوه، بی فهرمانی موسای کرد.

﴿ ثُمَّ أَذْبَرَ يَسْعَىٰ فَحَشَرَ فَنَادَىٰ فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَىٰ ﴾ له پاشانا فیرعدون وازی له موسا هینا و پشتی تی کرد و پیلانی ساخته هینا له دژی موسا، دووایی فیرعدون و جادو گهران و سوپای خو ی کؤکرده وه و، هه لسیاه پی و بانگی تاقمه کدی خو ی کرد و، دووایی بهوانی ووت: من پهروه دگاری هدره گه وره ی ئیوهم.

﴿ فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْأَخْوَ وَالْأُولَىٰ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَىٰ ﴾ دووایی خودا فیرعدون و تاقمه کدی گرتن و سزای دان له پاشه پروژدا به سوتانی ئاگری دوزخ و، له جیهاندا به خنکاندن ئاو. به راستی نهو شته ی خودا کردی به فیرعدون و تاقمه کدی په ند و ناموژگاری به بو که سی له خودا بترسی.

به راستی یاخی بوونی کار به دهستان، هو ی نادانی و بی نرخی گه له کهیتی، نه گینا نهو تاقه که سیکه ناتوانی سته می زور بکا له دانیش تووان. به لام گه له بی نرخی کدی سدری بو شور نه کهن و یاریده ی نه دن و نه پید رستن و نهویش له خو ی بایی نه بی و پدت نه پچریتی و، به ئاره زوی خو ی نهو ی بیهوی ئدیکا. که واته نهو گه له بی نرخی وه که کار به دهسته کانیان تاوانبارن.

﴿ أَأَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ ﴾ له پاشانا خوا هدره شه لهو که سانه نه کات باوهریان به زیندو بوونه نه نی، نه فهرموی: ئایا ئیوه ی باوهر دروستکردنتان گرانه یا ئاسمان. بیگومان دروستکردنی هدردوولایان لای خودا گران نی. به لام دروستکردنی بی باوهران ئاسانتر له پاشانا خودا باسی چۆنیته تی دروستکردنی ئاسمان نه کا و، نه فهرموی:

﴿ بَنَاهَا رَفَعَ سَمَكَهَا فُسَوَّاهَا ﴾ خودا ئاسمانی دروست کرد به جوړی خودا نه ندازه ی سه قفی ئاسمانی به رزکردووه ته وه له زهوی، دووایی خودا ئاسمان و نه ستره کانی ریک و پیک کردووه، هدریه که یانی له جیکه ی سروشتی خو یانا دانا، به جوړی هدر یه که یان له سهر بازندی تایه تی خو یان نه سورینه وه.

﴿ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ﴾ وه خودا شهوی ئاسمانی تاریک کردووه به هو ی ئاوابوونی خو ره وه و، خودا پرووناکی ئاسمانی دهر خستووه به هو ی هه لهاتنی خو ره وه، به دریزی سال به رده وامن.

﴿ وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَٰلِكَ دَحَاهَا أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا ﴾ وه خودا دووای دروست کردنی ئاسمان زهوی ئاماده ی کردو رای خست به جوړی شایسته بی بو دانیشن له سدری، زهوی هدرچنده به روا لهت به پانی نه بیرئ له بدر گه وره یی. به لام له راستیدا خپره وه که هیلکه و، خودا دهری هیناوه له زهویدا نهو ئاوه ی له هدری ئاسمانه وه نه رژیاه سهر زهوی و هه ندیکی نه چووه ناوی و، دهری هینا گیا و رووه که و دره ختی زهوی، بو خواردنی خو تان و ئاژاله کانتان.

﴿ وَالْجِبَالُ أَرْسَاهَا مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِلْغَنَامِ ﴾ وه خودا كيوه كانى دانا له سهر زهوى هه تا نه جوئى و ئيوه نازارتان بى بگا له ناو بجن، خودا زهوى راخست و ناماده كرد و ئاوى ليده رهينا و، رووهك و گياى لى رواند، له بهر خوش گوزهرانى خوئان و، بو ژيانى چوار پيكانتان. خوداى مهزن ناسمان و شوه و روژ و زهوى و ناو و له وه و گيا و كيو و خوژ و مانگ درووست كردون هه موويان له بهر سوودى خوئان و نازاله كانتان؛ بو نه وهى ئيوه باوه به خودا و به زيندوو بوونه وه بهنن، ئيوه بير له روژى دووايى بكه نه وه و، خوئانى بو ناماده بكن، نه و روژه به خودا باسى نه كا و نه فهرموى:

فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَّةُ
الْكُبْرَى ﴿٣٤﴾ يَوْمَ يَدْعُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى ﴿٣٥﴾ وَبُرْزَتِ الْجَحِيمُ
لِمَن يَرَى ﴿٣٦﴾ فَأَمَّا مَنْ طَغَى ﴿٣٧﴾ وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٣٨﴾ فَإِنَّ الْجَحِيمَ
هِيَ الْمَأْوَى ﴿٣٩﴾ وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ﴿٤٠﴾
فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى ﴿٤١﴾ يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ﴿٤٢﴾
فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرِهَا ﴿٤٣﴾ إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا ﴿٤٤﴾ إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ
مَنْ يَخْشَاهَا ﴿٤٥﴾ كَانَتْهُمْ يَوْمَ يُرَوَّنَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا لَأَعَشِيَةً أَوْ صَحَا ﴿٤٦﴾

﴿ فَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَّةُ الْكُبْرَى يَوْمَ يَدْعُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى ﴾ دووايى كاتى روژى دووايى گه وه هات، هه موو شتى به ناسمان و به زهوى يه وه كاوه كا و، جگه له درووست كه رى هه موو بوونه وه ران كه سى تر نامينيته وه، له زمانى عه ره بدا به ووشدى (الطَّامَّةُ) به مانا به لايه كه ريگه بى ناگيرى. به لام روژى دووايى له هه موويان گه وه تره، روژى دووايى نه و روژه به ناده ميزاد بيرى شتى نه كاته وه له جيهاندا كر دوويه تى له كرده وهى چاك و خراب و، راي كر دووه بولايان.

﴿ وَبُرْزَتِ الْجَحِيمُ لِمَن يَرَى فَأَمَّا مَنْ طَغَى وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى ﴾ وه دوزه خاشكرا نه كرى بو هه موو كه سى ببينى به بى په رده و، به بى پاسه وان، دووايى هه كه سى له سنور ده رجووبى له جيهاندا و، باوه به خودا و روژى دووايى نه هينايى و، زينده گاني جيهان و راباردنى بو خوى هه لباردنى، دووايى به راستى دوزه خ جىگه گه رانه وه دانىشتى نه و كه سه به.

﴿وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَىٰ ۖ فَبِإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَىٰ﴾ وه هدر كه سى ترسابى له راوه ستانى له بهردهم پهروه دگارى خوږا و، ويستيتى گوناھى بكا و خوږى له دواكهوتى ثاره زوى دهر وونى خرابى خوږى قهدهغه كړدې و، نهو گوناھدى نه كړدې، دووايى به راستى به هه شت جينگه كى گه را نه وى دانىشتنى نهو كه سديه.

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ۖ فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرَاهَا﴾ بى باوه راڼ پرسيار له تو نه كهن چ كاتى روژى دووايى بهرپا نه بى، تو له ناو چ شتيكاي له بير كړنه وه و باسى روژى دووايى، زانينى نه روژه په يوه ندى به تو وه نى يه، نه تو و نه جگه كى تو نازان چ كاتى بهرپا نه بى.

﴿إِلَىٰ رَبِّكَ مَتَّهَا ۖ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ مِّنْ بَخْشَاهَا﴾ بولاى پهروه دگارى تو به نهو په رى زانينى كاتى په دىابوونى پاشه روژ. به راستى تو هدر نه وهت له سهره بهو كه سه رابگه يدنې له سهختى روژى دووايى نه ترسى كه روژى دووايى به بى گومان بهرپا نه بى.

نهو بى باوه راڼه ناموژگارى تو كاريان تى ناكا، وازيان لى بهينه هه تا تووشى رسوايى خوږان نه بى، له ناكاودا تووشى روژى دووايى نه بى له بيريان نامينى چهند كات له جيهاندا بوون و، وهك خودا نه فهرموى:

﴿كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرُونَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَةً أَوْ ضَحَاةً﴾ بى باوه راڼ بهو جوړهن كاتى روژى دووايى نه بى، وا نه زانن له جيهاندا دانه نىشتون جگه له كاتيكي كه مى ئيواره، يا كاتيكي كه له روژى جيهان.

بى باوه راڼ كاتى روژى دووايى نه بى بى گومان په دىدا نه كهن به بوونى و وا نه زانن راسته و جينگه كى مانه وهى به رده وامه و، جيهان ريگه كى روښتن بهو بولاى نهو روژه و جيهان بلقى سهر ناو بووه.

به ياريدى خودا كوټايى به مانا كړنى هات، له كاتيكا پارتى كريكارانى كورد و

يه كيتى نىشتمانى كوردستان خهريكى جهنگبوون له دژى يه كترى و،

دياره نه گبه تى كوردانه (روژى ۳ جيمادى دووهه مى كوچى)

سالى (۱۴۲۱) ۲۰۰۰/۹/۳۰ زايينى

﴿سوره تی عده سه﴾

له مه ککه هاتووه ته خواروه وه. ژماره ی نایه ته کانی (۴۲) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

ئه گیر نه وه جارێک پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ له مه ککه دا دانیشتبوو کۆمه لێ له گه وه پیاوانی قوره یش له خزمه تیا بون، وهک عه تبه و شه یه و کورانی ربه عه، نه بو جهه ل و وه لی دی کوری موغه یه و، جگه ی ئه وانیش له و کاته دا که پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ نامۆ گاری ئه کردن و، ئه ی ترساندن له پاشه پوژی خرابی بت په رستی و سته مکاری و، به لێنی پێ ئه دان ئه گه ر موسلمان بین چاکه ی هه ردوو جیهانیان ده ست ئه که وئ و، ئومیده وار بوو خودا شاره زاییان پێ به خشی و بینه هێژ بۆ ئیسلام، یا به لای که مه وه واز له خراپه به یتن و، ئه و کاته موسلمانان لاوازی بون و له ناو نازاری بت په رستانه ابون، له و کاته دا پیاوێکی کۆیری هه ژار هاتوو فه رموده کانی پیغمه مر بری و ووتی: شتیکم فیربکه له وه ی که بۆت هاتوو که سوودی ئی وه ربگرم، پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ وولامی نه دا یه وه، له سه ر فه رموده کانی خۆی رۆیشت له گه ل کۆمه لێ قوره یشی به کان، ئه و کۆیره گفتوگۆی خۆی سه جار دووپات کرده وه، به و بۆنه وه پیغمه مر روه ی خۆی گرژ کرد و، روه ی ئی وه گیرا، خودای مه زن سه رزه نشی پیغمه مری کردوو فه رمووی: ﴿عَبَسَ وَتَوَلَّى﴾. زانا یان بیریا ن جیاوازه بۆ دیاری کردنی ئه و کۆیره هه ژاره، زۆریه ی ززوریان لایان وایه ئینو مه کتومی هاو پێی پیغمه مر و خا لۆزای خه دیجه ی ژنی بووه، هه ندێ له زانا یان ئه لێن: جگه ی ئینو مه کتوو مبه ووه.

ته فسیری زما کۆبی

ھەروەھا زانايان بىريان جياوازه لە دىاي کردنى ئەو کەسەى ڕووى وەرگىرا لەو ھەزارە و، ئەلین:

کەسێكى ديارى نەکراو، چونکە خودا ئەفەرموئ ﴿عَبَسَ وَتَوَلَّى﴾ بە ڕانای ناديارى. بەلام ئەوێ بە ناوبانگى لە ناو زانايانا ئەلین: ئەو کەسە پێغمەر بوو، ئەوەتە خودا ئەفەرموئ: ﴿فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى﴾ بە ڕانای ڕووبەرو، بەھەر جۆرێ بێ پێغمەر خاوەنى ھەست و کۆششى خۆیتى و سەر بەستە، بۆ پەرەپێدانى ئاینى پێرۆزى ئىسلام، بۆیە وولامى ئەو کۆپرەى نەدايەو، ھەتا ئەو ھەلەى لە دەست دەر نەچى و بە دەست کەوتى زانیو، و وىستوویەتى لە کىسى نەچى لەبەر بەرژەو ھەندى گشتى ئىسلام، نەك بۆ سوودی تايەتى خۆى و، فێر کردنى فەرموودەکانى خودا کاتى ديارى کراوى بۆ نى و لە کىس ناچى و ئەتوانى ھەموو کاتى جى بە جى بکريت. بەلام کاتى باوھەيتانى بى باوھەران تەسکە و لە دەست دەر نەچى و، لە لایە ترەو خودا بە فەرموودەى خۆى ئامازە بۆ ئەو ئەکا جياوازی پلەو پایە و ساماندارى پوچ بکاتەو، و لە جیھاندا ئادەمیزاد یەکسان و، ھەزار و ساماندار وەك یەك وان، خودای مەزن بۆ ڕوونکردنەوێ ئەو ڕووداو بە درێژى ڕوونى ئەکاتەو و ئەفەرموئ:

﴿عَبَسَ وَتَوَلَّى أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى﴾ پێغمەر ناوچاوانى خۆى گەرز کرد و، ڕووى وەرگىرا لەبەر ئەوێ ئەو کۆپرە ھات بۆلای، چونکە ئەو خەریكى شتى بوو گەنگبوو کە سوودی گشتى تێدا نەبینى کە باوھەيتانى سەرۆکەکانى قورەيش بوو. ئەو پیاوھ کۆپرە ناوی عەبدولای کورى مەکتومە، یەك بوو لە کۆچکەران و، بانگ وێژى پێغمەر بوو. زۆر جار پێغمەر لە جى خۆى دای ئەنا بۆ پێشەواى مۆسلمانان بۆ نوێژکردن، خودا بۆ ئەوێ ناوی بردوو بە کۆپر، ھەتا ئامازە بفرموى بۆ ئەوێ خاوەنى بیانوھ.

لەواندە پرسیار بکرى: ئەبوايە سەرزەنشتى ئەو کۆپرە بکرایە نەك جگەى ئەو، لە وولامدا ئەپێژى: لەواندە ھەر شە بى لە بى باوھەران و دانانیانە بە بى نرڤ کە پێغمەر ئامۆزگارىیان ئەکا و باوھ ناھین، نەك سەرزەنشست و لۆمەکردنى پێغمەر و ئەو پیاوھ کۆپرە.

﴿وَمَا يَذُرُكَ لَعَلَّهٗ يَرْكُبِيٓ أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرُ﴾ وە چ شتىكە تۆ وای بکا بزانى چۆنەتى مەبەستى ئەو کۆپرە بناسى، لەوانە بوو ئەگەر تۆ وولامى ئەو کۆپرەت بەدايەتەو، پاك ئەبزووھ لە گوناھ، بەو گفتوگۆیە تۆ، یا بىرى ئەو بکەوێتەو شتى لە بىرى چوو تەو، دوواى ئامۆزگارى کردنى تۆ و بىرخستەوھە کەى سوودی بێ ئەبەخشى.

﴿أَمَّا مَنْ اسْتَفْتَى فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى أَلَّا يَرْكُبِيٓ﴾ تۆ بۆ واز لە ئامۆزگارى کەسى ئەھىتەى خودا ئەزانى ئەو پێویستى بەو شتە ھەبە لای تۆیە، دوواى تۆر و ئەکەى بۆلای کەسى

خوی بهوه نابینی، پیوستی به خودا و به تو هدی، بههوی بهو پله و سامانی خویهوه و، به
نومیدی نهوهی باوه بهی، هیچ زیانی تووشی تو و نیسلام نابی که نهو باوه نهی و شانازی
به سامانی خویهوه بکا.

﴿وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَىٰ وَهُوَ يَخْشَىٰ فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّىٰ﴾ وه بهلام نهو کدهی به گورجی
راله کا دیت بولای تو و، له خودا نهترسی به وینهی نهو پیاوه کویره، دووایی واز لهو نههی،
خوت خدریک نهکدی به بت پهستانهوه، به نومیدی نهوهی نهوان نیسلام بن و رانومایی
وهرگرن، نیازت وانهی که کات فراوانه بو فیژکردنی فدرمانی خودا بهو پیاوه کویره، واز له
تاوانباران بهینه، خودا تولهیان لی نه کاتهوه.

﴿كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ فَمَنْ ذَكَّرَهُ﴾ تو جاری تر کاری بهو جوړه مه که. به راستی نایهته کانی
قورئان ناموژگاری کردنه بو نادهمیزاد، دووایی هدرکه سی نارهزو نه کا با ناموژگاری قورئان
وهربگری و یادی خودا بکات.

به راستی یاریدهی که سی نادا خوی و تدهاشا بکا پیوستی به خودا و به تو و، به
ناموژگاری قورئان نییه. بهلام خودا یارمه تی پیاوچاکان نهدا، با کویر و هدژاریشن. له پاشانا
خودای مهزن باسی رانومایی و وانه کانی و فدرمانه کانی قورئان نه کا و نه فدرموی:

﴿فِي ضُفَىٰ مُكْرَمَةٍ مُّرفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ﴾ قورئان نووسراوه تهوه، تو مارکراوه له چه ند
په ره به کدا، شایسته و خاوه نی ریره لای خودا، وانه و فدرموده کانی بالا و به سووده، پاکه له
هموو شتیکی بوچ و گومایی.

﴿بِأَيْدِي سَفَرَةٍ كِرَامٍ بَرَرَةٍ﴾ په ره ی نهو قورئانه به ده ست چند نوینه ریکی زور به ریزن، له
خودا ترسن، به وینه فریشته کان و پیغمه ران، له لایدن خویانه وه نه یاریزن و رای نه گهین به
نادهمیزاد.

قُلْ الْإِنْسَنُ
مَا أَكْفَرُهُ ﴿١٧﴾ مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقْتُهُ ﴿١٨﴾ مِنْ نُّطْفَةٍ خَلَقْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتُ ﴿١٩﴾ ثُمَّ
السَّبِيلَ يَسْرُهُ ﴿٢٠﴾ ثُمَّ أَمَانَةً فَأَقْبَرُهُ ﴿٢١﴾ ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنْشُرُهُ ﴿٢٢﴾ كَلَّا لَمَّا
يَقِضْ مَا أَمَرُهُ ﴿٢٣﴾ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَنُ إِلَىٰ طَعَامِهِ ﴿٢٤﴾ أَنَا صَبَبْتُ الْمَاءَ صَبًّا
﴿٢٥﴾ ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا ﴿٢٦﴾ فَأَبْثْنَا فِيهَا حَبًّا ﴿٢٧﴾ وَعَنَّا وَقْضِيًّا ﴿٢٨﴾
وَرَزَقْنَاهُمْ نَخْلًا ﴿٢٩﴾ وَحَدَائِقَ غُلْبًا ﴿٣٠﴾ وَفَيْكِهِمْ وَأَبْنًا ﴿٣١﴾ مَتَعْنَاكُمْ
وَلَا نَعْمَكُمْ ﴿٣٢﴾ فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاعَةُ ﴿٣٣﴾ يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ ﴿٣٤﴾

وَأَمَّهُ وَآيَهُ ۝۳۵ وَصَحْبِهِ وَبَنِيهِ ۝۳۶ لِكُلِّ أَمْرٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُعْنِيهِ ۝۳۷ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ ۝۳۸ ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ ۝۳۹ وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ ۝۴۰ تَرْهَقُهَا قَفَرَةٌ ۝۴۱ أُولَئِكَ هُمُ الْكُفَرَةُ الْفَجَرَةُ ۝۴۲

﴿قُلِ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرُهُ﴾ يا خودابى بهره و بى به شى له ميهره بانى خودا و نه مینى نهو ناده ميزاده، بى باوه و خاوهن داراى به. خوى بدسر هه ژار اندا، هه له ئكى شى، چ شتى پالى پيوه ناوه، به وى باوه نه هینى به خودا، له گه له نهو هه مووه چا كه به دا خودا دا و به بهو، زور سه بر و سه رسور پنه نهو شته.

﴿مِنْ أَى شَىءٍ خَلَقَهُ مِنْ تُطْفِئِهِ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ ثُمَّ السَّبِيلَ يَسْرُهُ﴾ بو بر له خوى ناكاته خودا له چ شتى نهوى دروست كردووه، هه تا واز له بدرستى خودا بهینى، خودا نهوى دروست كردووه له ناو پكى بى نرخ، دوواى خودا نه اندازهى له شى ديارى كردووه، پىكى خستووه نه دنامه كانى، به جوړى شياوى به كترين، له پاشانا رى گه چا كه و خراپه بى ناماده كردووه، نه قلى داوه تى، كاميان بو خوى هه له بى زى سه به سه.

﴿ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنْشَرَهُ﴾ له پاشانا خودا دواى ته مهنى ديارى كراوى نهى مړينى، له پاشانا خودا فرمان نه دا بېخه نه گوره وه، وازى لى نه هينى گياندارانى كىوى بېخون و، دوواى مردن ش پى لى نه گيرى، له پاشانا هه ركاتى خودا ناره زوى كرد دواى مردنى زیندوى نه كاته وه. ناده ميزادى بهو جو به، جى گه سه رسور ما نه بى فرمانى خودا بكا و باوه نه هینى و خودا نه به رستى. دروست كردنى بى هوه نهى به.

﴿كُلًّا لَّمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ﴾ راست و بى گومانه ناده ميزاد جى به جى نه كردووه شتى خودا فرمانى بى داوه، هه موو تواناى پى به خشيوه بو كردنى كارى چاك و، برويانوومان بو نه هېستووه ته وه، له گه له هوشدا زور بهى ناده ميزاد كه مته رخمى نه كهن، زوربان ياخى نه بن و چا كه خودا به كار نه هینى له خراپه دا، په لامارى دانى شتوانى بى تاوان نه دهن و سته میان لى نه كهن، دوواى نه گهر به وانه پيشو له خودا ناترسى.

﴿فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ﴾ ددواى يا ناده ميزاد ته ماشاى لای خوارده مهنى خوى بكا كه نه بېته هوى زيانى خوى و، پى رائه بو پى و، پرسىار له نه قلى خوى بكا چ كه سى نهو خوارده مهنى نهى بو دروست كردووه؟

﴿أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا﴾ خوارده مهنی به کدی بدم جوړه بۆ ناماده نه کهن، که به راستی نیمه ناومان پیداکردوه ئدی ریژینه خواره وه زوړ به خوړی و به تهوژم و به تین. له پاشانا نیمه زه ویمان قلیشانندوه به هوی سهوزبون و سدرده رهیانی گیاو پرووه کدوه، به قلیشانی شیوی ئه و پرووه کانه بی.

﴿فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا وَعِنَبًا وَقَضْبًا وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا وَحَدَائِقَ غُلْبًا وَفَاكِهَةً وَأَبًّا مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَعَامِلِكُمْ﴾ دووایی نیمه رواندوومانه له ناو زه ویدا به هوی ئه و ناووه دانه وئله و، تری و، سهوزیه به تهری بری و بخوړی، وه که هه موو سهوزیه، هه له که وه ره وه، هه تا قارچک و ریواس و سهوزی تر و زهیتون و، خورما و باخ و باخاتی چر و پر. میوه ی هه مدجوړ و، له وه رگا و گیا له و جوړه ی ناده میزادانه ی چیتاوه و، نازاله کانیان ئه بخوړ، ئه وانده ی باسکران هه موویان بۆ سوودی ژیا نی ئیوه یه، هه ندیکیان بۆ خوړتان و هه ندی تریان بۆ مانده ی نازال و چوارپی کانتان. دووای ئه وانده ی جیهان نوره ی باسی روژی دوواییه، خودا ئه فدرموی:

﴿فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاحَّةُ﴾ دووایی کاتی له روژی دووایدا دهنگیکی سهخت پیدایه ی هه موو گوپچکه کان که نه کاته وه ئه وهنده سهخت و گرانه.

ووشه ی (الصَّاحَّةُ) به دهنگیک ئه لئین: دوو شتی ره له یدک بدنه. بیگومان روژی دووایی تاسمان و ئه ستره کان کیشیان نامیتن، زهوی به کیوه کانیه وه له گهل ئه ستره کانی تر له یدک ئه دن، له و کاته دا گرمه و شاخه پیدایه ی، هچ گیاندار و گوپچکه ی بهرگه ی ناگری، له بهر ئه وه ی دهنگه ی زوړ تیر و سهخت و بی وئنده له گه وره ییدا.

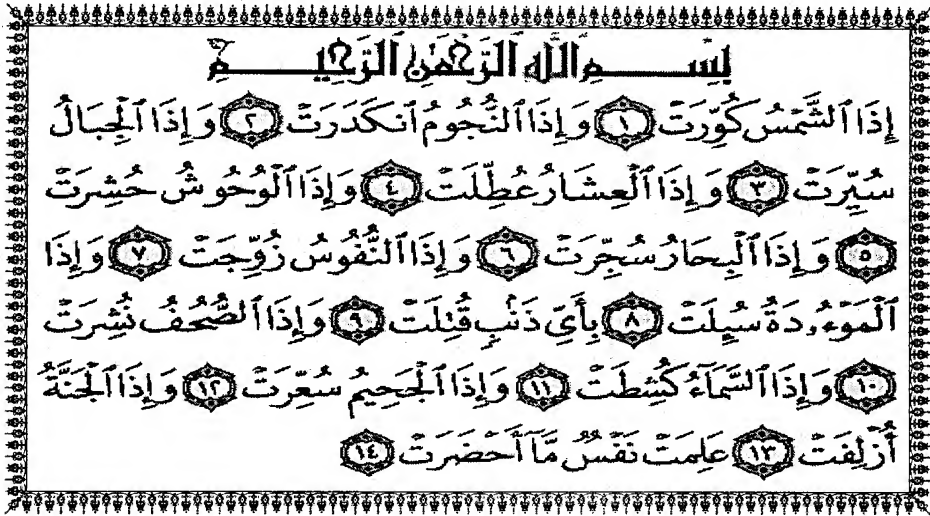
﴿يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ﴾ ئه و روژه روژیکه هه موو که سی راته کا و هه لدی له برا و، دایک و، باوک و، ژن و، کوړی خو ی، دژست و خزمایه تی له و روژه دا نی یه.

﴿لِكُلِّ امْرَأٍ مِنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ مُسْفَرَةٌ صَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ﴾ بۆ هه موو ناده میزادی له وان له و روژه دا کاریکی تاییدت به خوړانه وه هدی، به و کاره وه خدریکن و، وازی له جگه ی خوړانی بی هیتاوه. بیگومان ناده میزاد واز له و که سانه ئه هینن یارمه تیان داو له سهر کاری خراب، یا باوه ردار نه بن، به وینه ی هابیل له برای راته کا و، ئیراهیم له باوکی و، نوح له کوړ و ژنده کی، لوت له ژنده کی خو ی و، ئاسیه له فیرعه نی میړدی، چدن که سی هه ن له و روژه دا پروویان گه شه، ده میان به بی که نین، شادمان و دلخوشتن له بهر ئه و شته ی خودا به خشیویه به وان.

﴿وَوُجُودٌ يَوْمَئِذٍ غَبَرَةٌ تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجَرَةُ﴾ وه چدن پروومه تی هه ن له و روژه دا توژ به سهر پروومه تیاوه یه و، خه فته تبارن، پهنگی رهش دای ئه پوشتی، چونکه کرده وه ی خرابی زوریان کردوه له جیهاندا، ئه و که سانه ی بی باوه ربوون له جیهاندا، له سنووری ئاین دهر چوون.

﴿سوره تی ته کویر﴾

له مه كه هاتووته خواره وه. ژماره ی ئایه ته كانی (۲۹) ئایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشندهی میهربان

خودای مهزن لهو ئایه تانه ی سه ره وه دا ئامازه بو هه ندی پرووداو و کاره ساتی ترسناک
ئه کات، له کاتی پرسیار و وولام و پاداشت له رژی دووایی دا پهیدا ئه بن که (۱۲) پرووداون
و، ئه فهرموی:

﴿إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ﴾ هه رکاتی خۆر پیچرایه وه و، وونبوو دوی
ئه وه ی به چاو ئه بینرا و، له ناو چوو له بهر نه مانی هیزی کیشانی و، سارد بوویه وه و، پرووناکی
نه ما و، کاتی ئه ستهیره کان ئه م دیو دیو کران و که وته خواره وه و، پرژ و بلا بوون.
﴿وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ﴾ وه هه رکاتی کیره کان له جیگه ی خویانا
هه لکه نران و بوون به تۆز و، چوون به هه وادا وه که هه و له گه ل زهوی دا و، کاتی ئه و
هوشترانه که ده مانگ تپه پیره به سه ر ئاوس بوونیا وازی لی هینراوه به یی شوان ئه سوورپته وه
که زۆر به نرخه لایان و، هه موو که سی خه ریکی خۆیه تی.

هه ندی له زانایان به م جوړه مانای (وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ) کراوه (وه هه رکاتی هه وه کان له
باران بارین وازیان لیته ترا و، بارانیان لی نه هاته خواره وه، چوونکه پهیره و ده ستووری جاران
تیک و پیک بووه، هه تا هه ور بارانی لی بته خواره وه، هه ور و تیشکی خۆر و هه لمی ئاو
نه ماوه).

ته فسیری زمانا کۆبی

﴿وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ﴾ وه کاتئ گیاندارانی کئی له ترسی نه مانی زهوی رائه کهن بهم لاهو بدو لادا، ترسیان له خویمان و له ناده میزاد نی یه و جیگه یه نادوژنه وه پشوری تیدا بدن و، دووایی هدموویان له ترسانا نه مرن و، کاتئ هدموو دهریاکان گهرم نه کرئن و نه رزئنه ناو یه کتری و نه بن به یدک زهریا و، له بدر کاولوبوونی زهوی، هیچ شتی نی یه ریگه یان لی بگری و تیکه لاهوی یه کتری نه بن.

مانای رستهی (وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ) بهم جو رهش کراوه: یانئ هدر کاتئ دهریاکان گریان گرت به هوی ناگری ناو زهوی، له کاتئکا زهوی پارچه پارچه نه بن و، ناو و ناگری تیکه لاهو نه بن و، دهریاکان گر نه گرن.

﴿وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ﴾ وه هدر کاتئ گیانی هدموو ناده میزادی گه رایه وه بولای له شیتانه کانیا و، جووت بوونه وه له گهل یه کتری و، کاتئ پرسیار کرا له و کچه منالانه ی زنده به چال نه کرئن، له بدر چ گونا هئ کوژراون و به راستی له رژی دووایی دا زیندوو نه کرئنه وه، پرسیاران لی نه کرئ بو ئیوه کوژران و، گونا هئان چ شتی بووه.

﴿وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ وَإِذَا الْجَبَبِمْ سُعِّرَتْ﴾ وه هدر کاتئ نامهی کرداره کانی ناده میزاد کرانه وه و، نامهی هدموو کدهی درا به دهستی خو یه وه و، هدر کاتئ ناسمان لاهو و، نه ستیره کان ونبون له ناو ناسماندا و، هدر کاتئ دوزه خ گهرم کرا. ﴿وَإِذَا الْجُنَّةُ أُنْفِلَتْ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ﴾ وه هر کاتئ به دهشت نزیک کرایه وه بو خاوه نه کانیا و چونکه بو نهوان ناماده کراوه، دووای نهو دوازه رپوداوانه هدموو کدهی ندرانی به شتی نامادهی کردوه بو خوی.

فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنُوسِ ١٥
الْجَوَارِ الْكُنُوسِ ١٦ وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ ١٧ وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ ١٨
إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ١٩ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ ٢٠ مُطَاعٍ
ثَمَّ ٢١ أَمِينٍ ٢٢ وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ ٢٣ وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأَفْئِ الْمُبِينِ ٢٤
وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ ٢٥ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ ٢٦
فَأَن تَدَّهْبُونَ ٢٧ إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ ٢٨ لَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ
يَسْتَقِيمَ ٢٩ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ٣٠

﴿فَلَا أَسِمْ بِالْخُتْسِ الْجَوَارِ الْكُنْسِ﴾ دوایی به راستی من سویند نه خۆم به و نه سستیرانهی نه و تو به رۆژدا له بهر چار و ن ئهن و نابینرین، به شهودا به چار نه بینرین، به شهو و رۆژدا نه سوو پینه و ده رنه که ونه وه.

﴿وَاللَّيْلِ إِذَا عَسَفَ وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ﴾ وه سویند نه خۆم به و شهو ی کاتی تاریکی به کە ی رۆ و نه کاته سەر زهوی و، سویند نه خۆم به بدیانی کاتی رۆوناکی به کە ی پهخش نه بیته وه به زهوی دا و، هه موو شتی نه گریتنه وه.

﴿إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ﴾ سویندم به وانه ی باسکران. به راستی قورئان گفتو گۆ ی نیردراویکی به ریزه له لای خودا و، فه رمانی پیدراوه رای بگه یه نی به پیغه مده ی خۆ ی، خاوه نی هیزکی به کجار زۆره لای خودای خاوه ن پله، هیزکی وای هه یه نه و فریشته یه چوار گوندی تا قمی لوتی ژیرا و ژوور کرد، جبره ئیل فریشته یه که خاوه نی پله و پایه ی به رزه لای خاوه نی هه موو بوونه وهران.

﴿مُطَاعٌ ثَمَّ أَمِينٌ وَمَا صَاحِبُكُمْ بِمَجْنُونٍ﴾ نه و فریشته یه جبره ئیل له و جیگه یه فریشته کان په یه وه ی نه که ن و له فه رمانی ده رنا چن و، هاوړپکه ی ئیوه که موحه مده شیت نی یه، به گوێره ی گومانی بی باوه ران.

﴿وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأَفْقِ الْمُبِينِ وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ﴾ وه به راستی پیغه مده ر جبره ئیلی بینوه له سەر نه و دیمه نده ی خودا درووستی کردووه له ئاسۆی ئاشکرادا له لای سه ره وه ی خۆر هه لات که جیگه ی هه له اتنی خۆره، موحه مده له سەر راگه یاندنی سروش و جگه ی سروش له و شتانه ی نابینرین گومانی لی ناکرین و رۆژ و چرووک نی یه، نه وه ی لای خودا وه جبره ئیل بۆ به یی به ئاده میز ادانی رانه گه یه نی.

﴿وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِیمٍ فَأَنِّیْ تَذْهَبُونَ إِن هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِینَ﴾ وه نه و قورئانه گفتو گۆ ی شه ی تانی بی به ش له به زه یی و له میهره بانی خودا نی یه وه ک بی باوه ران به تایه دی (سه لمان روشدی) تاوئبار نه یلین، نه و قورئانه ی هه چ شتی نی یه له وه ی بی باوه ران نه یلین، جگه له وه ی ئامۆژگاری کردنی راستی و بیگومانه بۆ هه موو بوونه وهرانی ژیر و دادپه روه ر و بی لایه ن.

﴿لَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِیمَ﴾ نه و قورئانه ئامۆژگاری به بۆ که سی لای ئیوه دوا ی راستی بکه و ی، له سه ری راوه ستی و سوودی لی وه برگر ی. به لام که سی به رده و امبی له سه ر گومرای ی سوودی لی وه رنا گر ی و، ئامۆژگاری کاری تی نا کا.

﴿وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِینَ﴾ وه ئیوه ی بی باوه ر ئاره زۆ ی رتی راست نا که ن و دووای چاکه ناکه ون، مه گه ر په روه ر دگاری بوونه وهران ئاره زۆ بکا و به زۆر پشان بکا، خودای گه وره نه قلی داوه به ئیوه و خۆ تانی سه ربه ست کردووه، ئیوه رینگه ی راست نا گرن به ئاره زۆ ی خۆ تان. خودا ئیوه ی وه ک ئازالی بی نه قل درووست نه کردووه.

﴿سوره تی نه لئینیفطار﴾

له مه که هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۱۹) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ ﴿١﴾ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ ﴿٢﴾ وَإِذَا الْبِحَارُ
 فُجِّرَتْ ﴿٣﴾ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ ﴿٤﴾ عَلِمْتَ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ
 وَأَخَّرَتْ ﴿٥﴾ يٰأَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ ﴿٦﴾ الَّذِي
 خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ ﴿٧﴾ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ ﴿٨﴾
 كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالذِّينِ ﴿٩﴾ وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ ﴿١٠﴾ كِرَامًا
 كُنِينٍ ﴿١١﴾ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ﴿١٢﴾ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿١٣﴾ وَإِنَّ
 الْفَجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ ﴿١٤﴾ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الذِّينِ ﴿١٥﴾ وَمَاهُمْ عَنْهَا بِعَايِينَ ﴿١٦﴾
 وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الذِّينِ ﴿١٧﴾ ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الذِّينِ ﴿١٨﴾
 يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ ﴿١٩﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

﴿إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ﴾ ئەم سورەتی و سوورەتی پێشوو باسی هەندێ
 لەو شتانه ئەکا لە کاتی رۆژی دووایی و، دوا ی پرسیار و پاداشت پەیدا ئەبن، بەلام لەم
 سورەتەدا بە شیوەیەکی کورتتر ئەفەرموی: هەر کاتی ئاسمان پارچە پارچە بوو، ئەستێرەکان
 کەوتنە خوارەوه، چونکە کێشێیان نامێنێ و، کاتی کەوتنە خوارەوه و، بلاو بوونەوه و نەمان.
 ﴿وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ﴾ وە هەر کاتی شەپۆلی ناوی دەریاکان بەرزبوونەوه، بوون بە هەلم و،
 بەم لاوлада رۆشتن و بە ئاگری ناو زەوی گەرم کران، دوا ی نەمانی زەوی.
 ﴿وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ عَلِمْتَ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ﴾ وە هەر کاتی گۆرەکان خاکەکی لە
 ناوبرا و ئەو مردووانی لە ناویاندا بوون زیندووکرانەوه بە کردەوی خۆیانەوه، لەو کاتانەدا
 هەموو کەسێ ئەزانێ چ شتیکی بۆخۆی پێش خستوو و، چ شتیکی بۆ خۆی دواخستوو لە
 چاک و لە خراپ.

تەفسیری زمانکۆیی

﴿يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ﴾ نهی ئاده میزاد چ شتیکه فریوی توی داوه له بۆ پهرستی پهره دگاری زور گه وره ی خوت له هه موو روویه که وه، به بی پرسیار و پاداشت واز له بهنده ی خوی نایه ری، پرسیاریان لی ئه کا و پاداشتیان ئه داته وه و، تۆله یان لی ئه سیتی، ئیر چون فریو ئه خون.

﴿الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ﴾ پهره دگاریکی ئه وتۆیه توی درووست کردووه له دلۆپی ئاو، دووایی هیزی نهیئی و ناشکرای له ناو له شی ئیره دا داناو و، دووایی ئه نداهه کانی توی به شیاو بۆ یه کتری درووست کردووه و، به جوړیکی وا دهستیکی تۆ درێژ نی یه له وه ی تریان، هه ندی له له شی تۆ رهش نی یه و نه وی تری یان سپی بی، مه گه ر هه ندی جار نه بی بۆ نیشانه یه خودا ئه یزانی.

﴿فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَكَّبَكَ﴾ به هه ر جوړ و دیمه نی پهره دگار ئاره زوی کردووه پیکیه وه ناوی، درێژ بی یا کورت، سپی بی یا رهش یا زهرد، به جوانترین شیوه و بالا، به وینه ی بهراره و گوئی درێژ درووستی نه کردووی.

﴿كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالذِّنِّ﴾ زور راست و بیگومانه به لکو بۆیه فریوتان خواردووه و باوه رتان به پاداشت و پرسیار نه بووه، بیگومان ئیره زیندوو ئه کرینه وه و، پرسیاری کار و کرده وه ی خوتانتان لی ئه کری.

﴿وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ كِرَامًا كَاتِبِينَ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ﴾ وه به راستی دانراوه به سه ر ئیره دا چه ن فریشته یه ناگایان له هه موو گفتوگو و کرداری ئیره هه یه، به رێژ و به هیژ و ده ست پاک و، نه و شته ی پشان سپه دراو به ته وای به هه موو جوړی جی به جی ئه کهن، هه موو شتی ئیره بیکه ن ئه ینووسن، هه رشتی ئیره بیکه ن ئه یزانن. جوړی نووسینی کردار و گوشتار هه ر خودا ئه یزانی.

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ﴾ به راستی پیاوچاکان و راست وێژان له ناو رابواردنی چاک و به ره مه نه ندیدان، بی باوه ران و به دکاران له ناو دۆزه خدان، ئه چه نه ناو دۆزی خ له رۆزی پاداشت و پرسیاردا، سزاکه ی ئه چیژن و، هه یچ که سی له وان نایه نه ده ره وه له ناود وژه خدا چا ونوقاندنی.

﴿وَمَا أَذْرَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ ثُمَّ مَا أَذْرَاكَ مَا يَوْمَ الدِّينِ يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ﴾ وه چ شتیکی زور گه وره یه به توی رابگه یه نی رۆزی پاداشت چ شتیکه، له پاشانا چ شتی بی به توی بناسینی رۆزی پاداشت چی یه، رۆزی پاداشت رۆژیکه هه یچ که سی خاوه نی هه یچ شتی نی یه بۆ هه یچ که سی له سوود و له زیان، هه موو کار ی له و رۆژه دا هه ر بۆ خودایه به بی راپوێژکار و به بی یاریده ده ر.

﴿ سوره نبی نهلموته فیفین ﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. هه ندی له زانایان نه لئین: له مه دینه هاتووته خواره وه.
ژماره ی نایه ته کانی (۳۶) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ ﴿١﴾ الَّذِينَ إِذَا أَكَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ﴿٢﴾
وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ ﴿٣﴾ أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ
مَبْعُوثُونَ ﴿٤﴾ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٥﴾ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٦﴾
كَلَّا إِن كِتَابَ الْفُجَارِ لَفِي سَيِّئِينَ ﴿٧﴾ وَمَا أَذْرَكَ مَا سَمِعَ ﴿٨﴾ كِتَابٌ
مَّرْقُومٌ ﴿٩﴾ وَيَلَّيْ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَكْذِبُونَ يَوْمَ الَّذِينَ ﴿١١﴾
وَمَا يَكْذِبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ ﴿١٢﴾ إِذْ أَنتَلَى عَلَيْهِ أَيْسُنَا قَالَ أَسْطِيطُ
الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾ كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٤﴾ كَلَّا إِنَّهُمْ
عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّحَجُوبُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ ﴿١٦﴾ ثُمَّ يُقَالُ
هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴿١٧﴾

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

کۆمه لئ له تاوانباران بازرگانیان نه کرد و، به توانا و هیزی خۆپانه وه شانازیان نه کرد،
شتیکییان نه کری و نهان فروشته. به لام نهوان به نرخیی کهم نه یانکری و به نرخیی زۆر
نه یانفروشته. له ههردوو جاردا قازانجی زۆریان بۆ خۆیان مسۆگهر نه کرد. ئاده میزادیان ناچار
نه کرد بۆ سوودی خۆیان و، نهوانیش چاریان نه ئه ما نه بویه خۆپانیان بدایه به دهسته وه بۆ نیازی
سته مکاران. چهنده نایه ته کانی قورنان له مه ککه له باره ی باوه ربوون به یه کیتی خودا و پرۆی
دووابی یه وه نه هاتنه خوار و، له مه دینه زۆربه ی له باره ی مامه له و کۆمه لایه تی و دهستووری
جیهانه وه نه هاتنه خواره وه. به لام وا دیاره کۆمه لئ له دانیشتروانی مه ککه که خواره نی سامانی

ته فیسیری زمانکۆیی

زور و پله و پایهی زوربوون. زبانی زوریان له هه‌ژاران ئەدا له پیاوانه و کێشانه و ترازوبازی‌دا، بۆیه خودای مه‌زن هه‌ره‌شه‌ی لی‌کردن و فهرمووی:

﴿وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ الَّذِينَ إِذَا أَكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ﴾
 نهمان و سزایه‌کی زور سه‌خت بۆ که‌سانیکێ ئەوتۆ سه‌تم ئەکه‌ن له ئاده‌میزاد له پیاوانه و کێشانه‌دا، که‌سانیکێ ئەوتۆن کاتی شتی به پیاوانه و هه‌ر بگرن له ئاده‌میزادی بی‌چاره بۆ خۆیان، به ته‌واوی ئە‌ی‌پۆن و زۆری ئە‌به‌ن بۆ خۆیان و، هه‌ر کاتی شتی بی‌پۆن یا بی‌کێشن بۆ ئاده‌میزاد به نات‌ه‌واوی و به که‌می ئە‌ی‌پۆن و ئە‌یکێشن، له هه‌ردوو ج‌اردا قازانج بۆ خۆیان مسۆگه‌ر ئە‌که‌ن.

﴿أَلَا يَظُنُّ أُولَٰئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ لِيَوْمٍ عَظِيمٍ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ئایا ئەو که‌سانه‌ی ترازوبازی ئە‌که‌ن نازانن که به راستی ئە‌ه‌وان زیندوو ئە‌کرێنه‌وه و پر‌سیاریان لی ئە‌کرێ له رۆژیکێ گه‌وره‌دا که رۆژی دوایی‌یه، رۆژیکه ئاده‌میزاد زیندوو ئە‌کرێنه‌وه له گۆره‌کانیا‌نا رانه‌وه‌ستن له‌به‌ر فرمان و له‌به‌رده‌م په‌روه‌دگاری هه‌موو بوونه‌هه‌ران بۆ پر‌سیار و پاداشت، ئە‌ه‌وی باس‌کرا تۆ‌له‌ی ترازوو با‌زانه که شتیکی که‌م ب‌د‌زن له دان‌یشت‌ه‌وان، ئە‌بی تۆ‌له و سزای ئە‌و که‌سانه به ناره‌وا دارایی ئاده‌میزاد زه‌وت ئە‌که‌ن چۆنی؟

﴿كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَارِ لَفِي سَجِّينٍ وَمَا أَذْرَاكَ مَا سَجِّينٌ كِتَابٌ مَّرْقُومٌ﴾ زور راست و بی‌گه‌مانه، ترازو با‌زان نابێ گه‌مان ب‌د‌ن زیندوو نا‌کرێنه‌وه، ئە‌بی بزانی ئە‌و که‌سانه‌ی با‌وه‌ریان به رۆژی دوایی نه‌بی، ئە‌و که‌سانه‌ی شتی بۆ خۆیان ساخ‌ته به‌ی‌تی بۆ لا‌به‌ر دنی سزا له‌سه‌ر خۆیان، به‌ه‌زی فیل و فه‌ و فه‌ بۆ زه‌وا‌کردنی ترازوبازی. به راستی نام‌ه‌ی کرداری گه‌ناه‌باران و به‌د‌کرداران له ناو ده‌فته‌ریکی په‌ستی ره‌شه‌دا به نا‌وی تا‌وان‌بارانی تیدا تۆ‌مار ئە‌کرێ، چ شتیکی زور سه‌ر‌سو‌په‌نه‌ره به تۆی بناس‌تی ئە‌و ده‌فته‌ره ره‌شه چ شتی‌که؟ ئە‌و ده‌فته‌ره نام‌ه‌یه که ژماره‌ی خرا‌وته سه‌ر بۆ دیاری کردنی نا‌وی ئە‌و که‌سانه تا‌وان‌باران و سزایان ئە‌د‌ری.

﴿وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ يَوْمَ الدِّينِ وَمَا يُكَذِّبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ﴾ نهمان و سزای زور سه‌خت له رۆژی دوایدا بۆ ئە‌و که‌سانه‌یه رۆژی پاداشت و سزا به درۆ ئە‌خه‌نده‌وه و، بر‌وای بی‌نایه‌رن، که‌سانیکێ ئە‌وتۆ رۆژی پاداشت به درۆ ئە‌زانن و، هه‌چ که‌سه‌ی ئە‌و رۆژه به درۆ نازانی، مه‌گه‌ر هه‌موو که‌سه‌ی لا‌یدایی له سنووری خ‌ودا، گه‌ناه‌باران دوای ئاره‌زۆی پو‌چی خۆیان که‌وت‌ن.

﴿إِذَا ثُلَّتْ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ﴾ هه‌ر کاتی ئایه‌ته‌کانی نام‌ه‌ی ئیمه‌ بخوێن‌ده‌وه به‌سه‌ر ئە‌و که‌سه‌دا که وه‌لیدی کۆری مو‌غیره، ئە‌ی‌ووت: ئە‌و ئایه‌تانه داس‌تان‌ی پر‌وپو‌و‌چی پێش‌ینانه، هه‌ر که‌سه‌ی دنی بۆ‌لای داد‌په‌روه‌ری بر‌وات، زور لای ئاسانه با‌وه‌ به رۆژی دوایی به‌ی‌تی، به‌لام هه‌ر که‌سه‌ی ده‌ست‌دریژی ب‌کاته سه‌ر مافی ئاده‌میزاد، زور لای گرانه با‌وه‌ به‌و رۆژه به‌ی‌تی، چۆن‌که نهمانی خۆی ده‌ر ئە‌خا.

﴿ كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴾ ینگومان قورئان و رۆزی دووایی داستانی پروپچی پیشووان نی، به لکو ئدو شته خراپدی ئدو تاوانبارانه ئدیکه ن که وتووته سدر دلّیان و رهشی کردووته وه و، بیر له راستی ئایته کانی قورئان و رۆزی دووایی ناکه نه وه.

﴿ كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَّخُجُونَ ﴾ راست و ینگومانه. به راستی ئدو بئ باوه رانه له رۆزی دووایدا له بهزهیی و ریز و بینینی پدروه دگار بئ بهشن و، خودا به چاوی بهزهیی ته ماشایان ناکا و، پاکییان ناکاته وه له گونا ه.

﴿ تَنَّمِ لَهُمْ لَصَاقُ الْجَحِيمِ ثُمَّ يَقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ ﴾ له پاشانا به راستی ئدو تاوانبارانه ئه چنه ناو ناگری دۆزه خ و سزا که ی ئه چیرن، له پاشانا ئه بیترزی به وان: ئا ئه مه ئدو سزا به ئیوه له جیهاندا به درۆتان ئه خسته وه و باوه رتان بئ ئه نه هیتا.

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَنْبَارِ لَفِي عِلِّيِّينَ
 وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ ﴿١٩﴾ كِتَابٌ مَرْقُومٌ ﴿٢٠﴾ يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢١﴾ إِنَّ الْأَنْبَارَ لَفِي نَعِيمٍ ﴿٢٢﴾ عَلَى الْأَرَايِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٢٣﴾ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ ﴿٢٤﴾ يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مَخْحُومٍ ﴿٢٥﴾ خَتَمَةٌ مِمَّا فِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ ﴿٢٦﴾ وَمِمَّا جَاءَهُ مِنْ تَسْنِيمٍ ﴿٢٧﴾ عَيْنَايَا شَرِبُوا مِنْهَا الْمُقَرَّبُونَ ﴿٢٨﴾ إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا يَضْحَكُونَ ﴿٢٩﴾ وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَرُونَ ﴿٣٠﴾ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ ﴿٣١﴾ وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَٰؤُلَاءِ لَضَالُّونَ ﴿٣٢﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَفِظِينَ ﴿٣٣﴾ فَالْيَوْمَ الَّذِينَ ءَامَنُوا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ﴿٣٤﴾ عَلَى الْأَرَايِكِ يَنْظُرُونَ ﴿٣٥﴾ هَلْ تُوِبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٣٦﴾

﴿ كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَنْبَارِ لَفِي عِلِّيِّينَ وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ كِتَابٌ مَرْقُومٌ يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ ﴾ به راستی و به بئ گومان نامه ی کرداری پیاوچاکان و خودا پەرستان له ناو جینگایه کی بهرز و به نر خدا دانراوه و، چ شتیکی گه وره ی سدرنج را کیشه به تۆی بناسیتن ئدو جینگه بهرزه شایسته ی

چ شتیكه؟ ئەو جیگە بەرز و بە نرخە نامەیدە كە ژمارەى خراوەتە سەر بۆ دیاری كردنى ناوی پیاوچاكان، تا قەم تا قەم فریشتە بەرپێژە كانی نزیك لە خودا و ئەو بۆ تەماشای كردنى ئەو نامەیدە، كە هەستى پێ ئەكرێ هەموو كەسى نزیكى پێ ئەیبینی.

﴿إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ عَلَى الْأَرْكَانِ يُنظَرُونَ﴾ بە راستى پیاوچاكان و خودا پەرستان لە ناو خۆشى و بەهرەمەندى چاكى بەهەشتان، بەسەر كورسى یەوێ دانیشتون، تەماشای ئەو شتە ئە كەن خودا لە بەهەشتا بۆى ئامادە كردوون. تەماشای دوژمنانى خۆیان ئە كەن.

﴿تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ يُسْقَوْنَ مِنْ رَحِيقٍ مُمْتَثِمٍ خِتَامُهُ مِسْكٌ﴾ بە راستى تۆ هەر كاتى ئەو كەسانە ببینی ئەزانى ئەوان لە چ چاكە و رابواردان، چونكە تۆ بەسەر رۆمەتیانەو جوانى و سەبەبەتى و خۆشى ئەیبینی، لە مەیدە كى پاکی پێ نازاردەر دەر خواردى ئەوان ئەدرى، ئەو مەیدە مۆركراوە سەرە كەى چەسپە و نە كراوە تەو، سەرى شوشە كانی بە ميسك داخراوە و، بۆن و تامى وەك ميسك وایە.

﴿وَفِي ذَلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ﴾ وە بۆ ئەو شتە ئەو ناو بەهەشتان دووایی پێویستە بۆلای پەرستنى خودا چاكە و خۆشى و بەهەشت پێش كەران پێش بركێ بكەن و پەلە بكەن، لەبەر ئەوەش ئەو مەیدە پێ نازارەى بە ميسك مۆركراوەیان بەدریتی. ئەبۆخەنەو.

﴿وَمَزَاجُهُ مِنْ تَسْنِيمٍ عَيْنَا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ﴾ وە ئەو شتەى تێكەڵاوى ئەو مەیدە ئەكرێ هەندێكە لە خوراوەیە ئەو بۆ ئەو مەیدە، ئەو خوراوەیە بریتیە لە كانیاوى پیاوچاكان لە ئاوە كەى ئەو خەنەو، چونكە لە پەرستنى خودا پەكیان ناخا، ئەو خواردن و خواردنەوانە ئادەمیزاد لە جیهاندا زۆرى بۆ هەول ئەدەن. بۆیە خودا باسیان ئەكات.

دواى ئەوەى خودا باسى پیاوچاكان و پیاوخرایانى كرد، باسى پاداشت و تۆلەیشى كردن، باسى پیاوچاكانى جیهان و پیاوخرایانى جیهان ئەكا و ئەفەر موێ:

﴿إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ﴾ بە راستى كەسانى كى ئەوتۆ پیاوهر و تاوانبارن پێ ئەكەن لە جیهاندا بە كەسانى كى ئەوتۆ باوهریان هێناوە و، گالتهیان پێ ئەكەن؛ چونكە هەژان.

﴿وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ﴾ وە هەر كاتى هەژارە باوردارەكان برۆشتانایە بەلای پیاوهرە تاوانبارە كەندا، پیاوهران بە پێلۆ برۆى چاروان ئامازەیان ئەكرد بۆلای باوهرداران بە گالته كەندەو، هەر كاتى پیاوهران بچوونایە تەو بەلای خێزانەكانى خۆیان ئەگەراندەو بەلایان، بە خۆش حالى و پێ كەنینهو، پیاوهرى بێ پەرستى خۆیانیان پێ چاكبوو.

﴿وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُّونَ﴾ وه هدر کاتی بی باوه‌ران موسلمانانیاں ئه‌یینی ئه‌یان ووت: ئه‌و که سانه له ریگه‌ی باباپیری خویان لایانداوه و ریگه‌ی راستی‌یان وون کردووه.
﴿وَمَا أَرْسَلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ﴾ وه بی باوه‌ران نه‌نیراون بۆ سهر موسلمانانه‌کان، ئاگایان له‌وانبی و، چاودیری کرده‌وی باوه‌رداران بکه‌ن. به‌لکو پیوسته بی باوه‌ران خه‌ریکی چاک کردنی خویانین.

ئه‌وه‌ی باسکرا کرده‌وی بی باوه‌ران بوو له‌گه‌ل باوه‌رداران له جیهاندا، خودای مه‌زن باسی کرده‌وی باوه‌رداران ئه‌کا له‌گه‌ل بی باوه‌ران له رۆژی دوواییدا، ئه‌فه‌رموی:
﴿قَالِیْمَ الَّذِیْنَ آمَنُوا مِنَ الْکُفَّارِ یَضْحَکُونَ عَلَی الْأَرَائِکِ یَنْظُرُونَ﴾ دووایی ئه‌م رۆژه‌ی دووایی، که سانیکی ئه‌وتۆ باوه‌ریان هی‌نا بی ئه‌که‌نن به بی باوه‌ران و گالته‌یان بی ئه‌که‌ن. هدر به‌و جوهری ئه‌وان له جیهاندا به باوه‌رداران بی ئه‌که‌نن. باوه‌رداران دانیشتوون به‌سهر کورسی‌یه‌کانی به‌هه‌شته‌وه، ته‌ماشای بی باوه‌ران ئه‌که‌ن له دۆزه‌خدا.

﴿هَلْ تُؤْتَبُ الْکُفَّارُ مَا کَانُوا یَفْعَلُونَ﴾ ئایا بی باوه‌ران تۆله‌یان لی ناکرێته‌وه به شتی خویان ئه‌یکه‌ن له جیهاندا به پیکه‌نینیان و گالته بی کردنیاں به باوه‌رداران. بی‌گومان له هه‌موو کات و له هه‌موو جیگه‌یه پیاوانی تاوانبار و سه‌ره‌ری گالته به پیاوانی هه‌زار و چاک ئه‌که‌ن و سه‌ره‌ری‌یان لی ئه‌گرن و تاوانجی‌یان تی ئه‌گرن. به راستی ئه‌و ئایه‌تانه بۆ هه‌موو کاتی هاتوونه‌ته خواره‌وه.

به یاریده‌ی خودا کو‌تایی پی‌هات

٢٠٠٠/١٠/٣ ی زایینی

﴿ سوره تی نه لئیشقاق ﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۲۵) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ ① وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ② وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ ③
 وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ ④ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ⑤ يَتَأَيَّهَا ⑥
 الْإِنْسَنُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدًا فَمُلَاقِيهِ ⑦ فَأَمَّا مَنْ أُوْفِيَ ⑧
 كِتَابُهُ بِيَمِينِهِ ⑨ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا ⑩ وَيَنْقَلِبُ ⑪
 إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا ⑫ وَأَمَّا مَنْ أُوْفِيَ كِتَابُهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ ⑬ فَسَوْفَ ⑭
 يَدْعُوا ثُبُورًا ⑮ وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا ⑯ إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا ⑰
 إِنَّهُ ظَنَّ أَن لَّنْ يَحُورَ ⑱ بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا ⑲

ئهم سوره ته و سوره تی ته کوبر و ئینفیتار، سامناکی رۆژی دووایی پروون نه که نه وه و،
 ناده میزاد له رۆژی دووایی دا ئه بن به دوو بهش: بهشیکی یان له ناو بهههشتان، بهشی تری یان له
 ناو دۆزه خدان، ئه فهرموی:

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خوای بهخشنده ی میهربان

﴿ إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴾ تو بیری ئه و کاته بکه ره وه ئاسمان پارچه پارچه
 ئه بی، پهیره و پرۆگرامی زهوی و ئاسمان تیک نه چی، کاتی خودا بیهوی ویرانی یان بکا و،
 ئاسمان گوی ڕایه لێ پهروه دگاری خۆیه تی و، مل که چ ئه بی و، شایسته هیشه و پیوسته مل که چی
 بی: چونکه درووستکراوی پهروه دگاری خۆیه تی و ساله های سال رای گرتوه، ئیستا نۆزه ی
 رووخانیه تی و هه موو شتی ئه بی له ناو به چی جگه له خودای درووست که ری هه موو
 بوونه وهران.

﴿ وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ وَأَذْنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ ﴾ وه تو بیری ئه و کاته
 بکه ره وه کاتی زهوی له ناو نه چی و کیشی نامینی و کیوه کانی ئه بن به تۆز و، زهوی فره ئه داته

تهفسیری زمانکۆبی

دهروه ئه و شتانهی له ناوی دایه: له مردوه کان جگهی مردوه کان و، ناوه کهی به چۆلی ئه مینتهوه و، فرمانبهرداری پهروه دگاری خۆیه تی و پتۆسته فرمانبهردار بێ به وینهی ئاسمان؛ چونکه چونکه دروستکراوی ئه وه و ئه بێ مل کدچی بێ، دووایی له و کاتانه دا، تۆ و ههموو ئاده میزاد و جنۆ که ئه گن به پاداشتی پهروه دگاری خۆتان.

﴿يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهٖ﴾ ئه ی ئاده میزاد: به راستی تۆ له م جیهانه دا خۆت ماندوو ئه کهی و په نچ ئه ده ی بۆ به ده سه ته پنهانی کارێ بۆ خۆت چاکبێ یا خراب و، تۆ له م جیهانه دا به ردهوام نابێ و، به رده به ره به ره و مردن ئه پۆی و، بۆلای پهروه دگاری خۆت ئه پۆی، دووایی ترووشی کاره کانی خۆت ئه بی له چاک و له خراب و، که واته ههتا زووه واز له کاری خراب و سته م کاری به پنه، خه ریکی په یدا کردنی کاری چاکبه و خزه مه ت به مرو فایه تی و هه ژاران بکه و، فرمانبهرداری فدرمووده ی خودایه.

﴿فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهٗ بِيَمِينِهٖ فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَّسِيرًا وَيُنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهٖ مَسْرُورًا﴾ دووایی هه ر که سه ی باوه ری هیتایی و کرده وه ی چاکي کردبێ و، نامه ی کرداری ئه درێ به ده ستی راستی به وه، دووایی په رسیاری لێ ئه کری به په رسیاریکی زۆر ئاسان و، ئه پراوته وه بۆلای خه یزان و خزه مانی به که یف و خۆشی و رووی گه شه وه.

﴿وَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهٗ وَرَاءَ ظَهْرِهٖ فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا﴾ وه هه ر که سه ی نامه ی کرداری له لای پشتی به وه به دریتی، دووایی ئه وه که سه داوای له ناچه رونی خۆی ئه کا و، ئه لێ: ئه ی هاوار و نه مان و به ده به ختی بۆ من.

﴿وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا إِنَّهٗ كَانَ فِي أَهْلِهٖ مَسْرُورًا﴾ وه ئه چینه ناو دۆزه خ له به ر ئه وه ی ئه وه که سه له جیهانه دا له ناو خه یزان و خزه مانی دا دلخۆش بووه و، رای ئه به وارد و به ری له په رسیار و پاداشتی پۆزی دووایی نه ئه کرده وه.

﴿إِنَّهٗ ظَنَّ أَن لَّنْ يَخُورَ بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا﴾ له به ر ئه وه ی به راستی گومانی وابوو که ناگه رپته وه بۆلای ئیمه و زیندوو ناگه رپته وه و، په رسیاری لێ ناگری. به لێ به بی گومان ئه گه رپته وه و په رسیاری لێ ئه کری. به راستی پهروه دگاری ئه وه که سه ئاگای له کرده وه ی ئه وه که سه هه یه، به ر په رساره له سه ری چاکبێ یا خراب.

په رسیار: خودا له ئایه تی (٢٥) ئه لحاقه دا ئه فه رموی: تاوانبار نامه ی ئه درێ به ده ستی چه بی به وه، لپه ره دا ئه فه رموی: نامه ی کرداری ئه دریتی له پشتی به وه، چۆن کۆ ئه کرپته وه به یه که وه؟

وه لام: زانایان ئه لێن: تاوانباران ده ستی راستی یان له پۆزی دووایدا ئه به سترێ به ملی یانه وه، ده ستی ئه برپته وه بۆلای پشتی، دوا ی نامه کهی ئه درێ به ده ستی چه بی به وه.

اَفَلَا اَقْسَمُ
بِالشَّفَقِ ﴿١٦﴾ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿١٧﴾ وَالْقَمَرِ اِذَا اَتَسَقَ ﴿١٨﴾
لَتَرْكَبَنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ ﴿١٩﴾ فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٢٠﴾ وَاِذَا قُرِئَ
عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ ﴿٢١﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكْذِبُونَ
﴿٢٢﴾ وَاللَّهُ اَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ ﴿٢٣﴾ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ ﴿٢٤﴾
اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ ﴿٢٥﴾

﴿اَفَلَا اَقْسَمُ﴾ بالشَّفَقِ وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ ﴿﴾ دوایی به راستی من سویتد نه خوم بهو سوراییدی
شهو که ماوه تده به گهنار ناسوی ناسمانده دوی ناوابونی خور و، سویتد نه خوم بهو شهو و،
بهو شتهی کزی نه کاتهوه له دوی بلاوبونهوهی له رۆژدا.

﴿وَالْقَمَرِ اِذَا اَتَسَقَ لَتَرْكَبَنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ﴾ وه من سویتد نه خوم به مانگ کاتی رووناکیه که ی
تدواو نهی له شهوانی (۱۳-۱۴-۱۵-۱۶)ی مانگدا، سویتد بهوانه هه موو، به راستی ئیه
له کاتی درووستبوونانهوه هتا رۆژی دوایی تی نه پهرن پله به پله: له دلۆپ ئاوهوه بۆلای
بیچوله به له مندالنداندا، له ویشهوه بۆلای منالی، بۆلای لاوی، بۆلای پیری، بۆلای مردن،
بۆلای زیندوو بوونهوه، له لهش ساغی یهوه بۆلای نه خوشی، له سامانداری یهوه بۆلای هه ژاری،
له هه لسان و دانیشنتان له گهل یه کزی به چاک و به خراب، دوایی بۆلای وهستان له بهردهم
خودادا.

﴿فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ دوی نهو هه موو به لگانه چ شتیکه ریگهی له ئیهو گرتوه باوه به
خودا نه پهرن؟ جگه لهوانه به لگه و هوی تر زۆرن، بۆ پروا به زیندوو بوونهوه و پاداشت
نایهرن؟

﴿وَاِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ﴾ وه هه کاتی نه خوینریتهوه به سهه بی باوه رارندا
قورنان له لایه ن موحه مدهوه سوژه بۆ خودا نابدن و پروا به قورنان نایهرن و موسلمان نابن.
﴿بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكْذِبُونَ وَاللَّهُ اَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ﴾ به لکو نهو که سانه باوه ریان نه هیئاوه
راستی به درۆ خه نهوه، خو یان به گهوره دانه نین له ناستی راستی و، خودا زاناره به شتی
نهوان نه یشارنهوه له دلاینا له نیشانه و مهبهسته کانیان، مهبهستی نهوان هه پایه داربوونی پلهو
پایه و ده ستهوه تی خو یانه له چیهاندا.

﴿فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ اَلِيمٍ اِلَّا الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ اَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ﴾ دوایی تو
موژده بده بهو بی باوه رانه به سزایه کی زۆر خاوان نازار له پاشه رۆژدا، جگه له که سانیکی نهو تو
باوه ریان هیئاوه به خودا و به رۆژی دوایی و کردهوه چاکه کانیان کردوه، بۆ نهو که سانه
هه به پاداشتیکی بهردهوام و نه پراوه و بی کۆتایی.

﴿سوره تی نه لبروج﴾

له مه که هاتو ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۲۲) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ ﴿١﴾ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ ﴿٢﴾ وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ ﴿٣﴾ قِيلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ ﴿٤﴾ النَّارِ ذَاتِ الْأُفُودِ ﴿٥﴾ إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ ﴿٦﴾ وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ ﴿٧﴾ وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿٨﴾ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿٩﴾ إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمُ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ ﴿١٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ ﴿١١﴾ إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ ﴿١٢﴾ إِنَّهُمْ هُوبِدٌ وَبُعِيدٌ ﴿١٣﴾ وَهُوَ الْغَفُورُ الْودُودُ ﴿١٤﴾ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ ﴿١٥﴾ فَعَالٌ لِمَا يُرِيدُ ﴿١٦﴾ هَلْ أَنْتَ حَدِيثُ الْجُنُودِ ﴿١٧﴾ فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ ﴿١٨﴾ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ ﴿١٩﴾ وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ ﴿٢٠﴾ بَلْ هُوَ قَرِئٌ مَجِيدٌ ﴿٢١﴾ فِي لَوْحٍ مَحْفُوظٍ ﴿٢٢﴾

میژووی مرو فایه تی له کوندا، خراپترین و ناره و اتترین و سه خترین چهوسانه وهی به خو به وه
 نه دیوه خراپترین له چهوسانه وهی باوه رداران، هۆ که یشی ره گه زیه رستی کویرانه بوو، وه که قورنان
 بۆمانی نه گیر پته وه، له هه والی چهوسانه وهی ئاین پدروهران بهر له ئاینی ئیسلام:

۱- (زونه واس) ی پادشای (حومهیری به کان) له سه ر ئاینی یه هودی بوون، کاتی بیستی
 ئاینی عیسا بلاو بووه ته وه له (نه جراندا) زۆری لا خراپ بوو، سوپایه کی له حومهیری به کان و،
 هۆزه کانی یه مهنی برده سه ریانه و، کۆی کردنه وه، داوای لیکردن ببن به جووله که، نه گهر

ته فسیری زما کۆبی

نه بن نه بی بکوژرین، نه وانیش کوشتیان بوخویان هه لبارد، نهو پادشایه فرمانی دا چالینکی بو هه لیکه نن و پری بکه نه ناگر، هه ندینکی سوتاندن و، هه ندی تری لیکوشتن، ژمارهی کوژراوه کانیا گه یشته نزیکهی بیست هه زار کهس.

۲- پاشایه له مه ویدر هه بووه، جادوو گهریکی بووه پیر بووه، به پاشای ووت: من پیر بووم، منالیکم لادابی فیری جادووی بکه م، کورینکی منالیا ناردی لای نهو جادوو گهره فیری جادووی بکات، له سه ره رینگهی هاتوچوی نهو کوره دا خوداپه رستی هه بوو، نهو کوره لای دانه نیش و گویی له گفتوگوکانی نه گرت، زور لای چاکبون، هه موو کاتی له چوونیا و له گهرانه وهی لای نهو خوداپه رسته دانه نیش و گویی لی نه گرت، بهو بونه وه چوون و هاتنه وهی دوا هه کوه و، جادو گهر و کهس و کاری لیان نه دا، هانای برده لای نهو خوداپه رسته و فرمووی: لای جادو گهر بلتی: کهس و کارم دوام نه خه نه، لای نه وانیش بلتی جادو گهر دوام نه خات. ماوهیه به سه ردا تیه پری، رۆژی گیاندارینکی درنده رینگهی هاتوچوی به ستبو له دانیشتوان، کوره که ووتی: نه مرۆ بۆم ده رنه کهوی خودا په رست یا جادو گهر راسته. به ردینکی هه لگرت و ووتی: خودایه نه گهر تو کار و کرده وهی نهو خودا په رسته لا چاکه، بهم به رده نهو گیانداره بکوژم هه تا دانیشتوان رزگاریان بی، به رده کهی فری دا و گیانداره کهی کوهشت.

نهو رووداوهی گیرایه وه بو نهو خوداپه رسته فرمووی: کوری خۆم پلهی تو له پلهی من گه وره تره، نه گهر تو گیرۆده بووی باسی من مه که، کوره که وای لیهات کویر و به له کاوی چاک نه کرده وه، دانیشتوانی له زور نه خوشی رزگار نه کرد، هاوړی یه کی پادشا کویربوو، نهو دهنگ و باسیدی لهو کوره وه بیست، دیاری یه کی زوری بو برد، ووتی نه گهر چاوم چاک بوویه وه نه م هه موو دیاری یه ت نه ده م.

کوره که ووتی: خودا هه موو کهس چاک نه کاته وه، نه گهر باوه ر به خودا بهی، من نه پاریمه وه له خودا چاکت بکاته وه، وه زیره که باوه ری هینا و چاک بوویه وه. کاتی پادشا چاوی به وه زیر کهوت چاکبووه ته وه، ووتی: چ که سینکه نهو چاوهی داوه به تو، ووتی په روه ردگاری من، پادشا ووتی: جگهی من تو په روه دگاری ترت هیده، وه زیره که ووتی: به لتی. په روه ردگاری من و تویش، پادشا وه زیره ی گرت و سزای زوری دا، هه تا ناوی کوره کهی پی ووت، کوره که یان بانگ کرد بۆلای پادشا و ووتی: کوری خۆم، به هوی جادوو گهری یه وه، گه یشترویه ته نهو پله یی کویر و به له کاوی چاک بکه یته وه، که چی کاری بهو جوړه نه کهی، کوره که ووتی: من هیچ کهسی چاک ناکه مه وه، خودای مدزن هه موویان چاک نه کاته وه، دووایی نازاری زوریاندا، هه تا ناوی خودا په رستی ووت و هینایان، بیان ووت: لهو ناینه ی خۆت

په شیمان بېره وه، په شیمان نه بوویده وه، بهو بونه وه، مشاریکی یان هینا و خستیانه سهر ته ووی سهری و کردیان به دوو له ته وه، هدر بهو جوړه پیاوه کهای پادشایان کرد به دوو پارچه، دووایی به کوره کهای یان ووت: په شیمان بېره وه، په شیمان نه بوویده وه، دایانه دهستی چن کهای پینان ووتن: بیهنه سهر نهو کیوه، نه گدر په شیمان نه بوویده وه، فرپی بدهنه خواره وه، کوره که ووتی: خودایه رزگارم بکه به هدر جوړی خوټ ناره زو نه کهایت، کیوه که هاته له رزین و همدویان که وخته خواره وه. کوره که به بی نازار رزگاری بوو و هاته وه لای پادشا، پادشا پتی ووت: پیاوه کان: چی یان به سهر هات، کوره که ووتی: خودا همدویانی له ناو بردن، پادشا ووتی: سواری به له میکی بکن و بیهنه ناوهر پاستی نهو دهر پیاوه وه، نه گدر په شیمان نه بوویده وه فرپی بدهنه ناو ناوی نهو دهر پیاوه وه، کوره کهایان برد و ووتی: نهی خودایه، له ناویان بده، به له مه که ژیراو ژوور بوو همدویان خنکان، کوره که هاته وه بولا پادشا، ووتی: پیاوه کان کوان، کوره که ووتی: خودا له ناوی بردن.

دووایی کوره که به پادشای ووت تو ناتوانی من بکوژی، به جوړی نه بی من فرمانت پی بدهم، پادشا ووتی چوټ نه بی: کوره که ووتی: همدو دانیشتون له دهشتیکا کو بکهره وه، دووایی تو تیرئ له تیردانه کهای من دهر بهینه و بیخهره ناو که وانه که وه، له پاشانا بلئ: به ناوی پدروه دگاری هم کوره وه، تیره که بهاو پیره بو سهری من نهو کاته تو من نه کوژی، پادشا دانیشتونانی کو کرده وه له دهشتیکا، تیریکی له تیردانه کهای دهر هینا و خستیانه سهر که وانه کهای و هاویشتی و ووتی: به ناوی خودای پدروه دگاری هم کوره وه، دهستی نایه سهر ته ویلتی خوټی، تیره که دای له دهست و له ته ویلتی کوره که کوژرا، دانیشتون سټ جار له سهر یه که همدویان ووتیان: باوه رمان هینا به خودای نهو کوره، له پاشا به پادشا بیژرا ناگاداری چ شتیکت به سهر هات، پادشا فرمانی دا: چالیک یان هه لکه ند و پرپان کرد له ناگر، دانیشتونان هینا و هدر کهای له ناین وهر نه گه راپه نه یان خسته ناو نهو ناگره وه، دوا جار ژنی هات و منالیک به باوه شهو بوو، ژنه که ویستی بگر پته وه، مناله که ووتی: دایکه تو بر و له سهر راستیت، بی باوه ران له لای چاله که وه دانیشتون سهری باوه رداران و سووتانی نه وانیان نه کرد.

زانایان نه لئین: هوټی هاته خواره وهی نهو سووره ته نهو رووداوه یه. به چن جوړی تر هوټی هاته خواره وهی نهو سووره ته گپه در اوته وه، هدر چوټ بی نهو رووداوه پیدا بووه.

۳- هه والی تری چه وسانده وی ناین په رستان له یه کهم جاری پهیدا بوونی نایینی ئیسلام، زور له موسلمانان تووشی نازاری زور و نه شکه نجه بوون، له وانه بیلالی کورپی په باح به ندهی نومده کورپی خه له ف، عه ماری کورپی یاسیر و دایکی و باوکی، زورتر له هاوړیکانی پیغه مهر ﴿ﷺ﴾، بو رو نکردنه وهی رووداوی (نه صاحبول ئو خودود) خودا نه فهرموئ:

ته فسرپی زمانا کوپی

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

بە ناوی خودای بەخشنده و مێهره‌بان

﴿وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ﴾ وه من سوێند ئەخۆم بە ئەو ئاسمانی خواوەنی ئەو ئەستێره گه‌ورانەیی ئەوتۆن نایەنه ژماره، زانایانی ئەم سەرده‌مه تازەیه ئەلێن: ئەگەنه سەدان ملیۆن ئەستێره، ئەستێره‌ی وا هەیه به یەك ملیۆن سال رووناکی به‌کە‌ی ئەگاته سەرزه‌وه.

زانایان به چەن جزیری مانای بورجیان کردووه: هاتوو به مانای ئەو ئەستێره گه‌ورانە هەر یه‌که‌یان وه‌ك قه‌لایه‌کی گه‌وره‌ ده‌رنه‌که‌ون و، هەندێ تریان ئەلێن: بریتیین له (١٢) جینگه‌ عه‌ره‌به‌كان ئەیانناسن، جینگه‌ی خۆرن له‌ سالی‌كا ئەیانپێی، حەمەل و سه‌ورو جه‌وزا، سی مانگه‌ی به‌هار. سه‌ره‌تان و ئەسه‌د و سونبوله، سی مانگه‌ی هاوین، میزان و عه‌ق‌ره‌ب و قه‌وس سی مانگه‌ی پایزن، جه‌دی و ده‌لو حووت سی مانگه‌ی زستان. مه‌به‌ست له‌ باسی بروج ئەوه‌یه: ئێمه‌ ئەو ئەستێره‌ گه‌وره‌ سه‌رسوڕنه‌رانه‌ بکه‌ین به‌ به‌لگه‌ له‌سه‌ر گه‌وره‌یی و توانای خودای مه‌زن و، سوێند ئەخۆم به‌و رۆژه‌ی به‌لێنی پێدراوه‌ له‌ لایه‌ن خوداوه‌ که‌ بریتیه‌ له‌ رۆژی دووایی، هه‌موو که‌سی پاداشتی کرده‌وه‌ی خۆی وه‌رنه‌گرێ.

﴿وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ﴾ وه من سوێند ئەخۆم به‌و که‌سه‌ی ئاگاداری هه‌موو شتی‌که‌ و هه‌موو شتی ئەزانی و، سوێند به‌و ئاده‌میزاده‌ی له‌ رۆژی دوایدا ئەندامه‌کانی شایه‌تی له‌سه‌ر ئەده‌ن. هەندێ له‌ زانایان ئەلێن: مانای به‌م جو‌ره‌یه: من سوێند ئەخۆم به‌و فریشتانه‌ شایه‌تی ئەده‌ن له‌سه‌ر ئاده‌میزاد، سوێند ئەخۆم به‌ موحه‌مه‌د شایه‌تی ئەدا له‌ سه‌ر ئۆمه‌تی خۆی، سوێند ئەخۆم به‌ ئۆمه‌تی موحه‌مه‌د شایه‌تی ئەده‌ن له‌سه‌ر نه‌توه‌ه‌کانی تر. زانایان بیران جیاوازه‌ له‌ ماناکردنی ئەو رێستانه‌ له‌ ماناکردنایا (٤٨) بیروبۆچونیان ه‌یه، (١٦) شازده‌یان له‌ مانای (شاهد) (٣٢) یان له‌ مانای (مشهود). موحه‌مه‌د عه‌بدە ئەفه‌رموی: مه‌به‌ست له‌ شاهد هه‌موو که‌سی‌که‌ خواوەنی هه‌ستی‌کی وایی شتی‌ بێنی، مه‌به‌ست له‌ مه‌شه‌ود شتی‌که‌ به‌هۆی هه‌ستی‌که‌وه‌ بزانی.

﴿قِيلَ اصْحَابُ الْأُخْدُودِ﴾ سوێند به‌وانه‌ی باسکران بێ باوه‌رانی مه‌که‌که‌ بێ به‌شن له‌ به‌زه‌یی و مێهره‌بانی خودا به‌ وێنه‌ی خواوه‌ن و دانیشتوانی لای چالێ پر له‌ ئاگره‌، یانی دانیشتوانی سه‌ر ئەو چالێ بێ به‌شن له‌ سزای خودا.

﴿النَّارِ ذَاتِ الْوُكُودِ﴾ ئوخ‌دود بریتیه‌ له‌ چالێ پر له‌ ئاگرێ خواوەنی سوتهمه‌نی گر‌داری زۆر سه‌خته، په‌یبه‌ی کوری ئەنه‌س ئەلێن خودا باوه‌ردارانی رزگارکرد له‌ ئازاری سوتان به‌ گیان کێشانیان به‌ر له‌وه‌ی ئاگر تووشیان بێ و، ئاگره‌که‌ ده‌رنه‌چوو له‌ لیواری ئەو چالێ و نه‌یدا له‌ بێ باوه‌رن ئەیسوتاندن.

﴿إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ﴾ بى بەشبوون لە بەزەبى خودا و لە ناوچوون، بۆ ئەو بى باوەرپانە کاتى دانىشتبوون لەسەر لىواری ئەو چالە پر لە ناگرە و، ناگادارى شتى بوون ئەيکەن بە باوەرداران و، بەبى بەزەبى يانە ئەياخستە ئەو ناو ئەو چالە پر لە ناگرە. ﴿وَمَا تَقْمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ وە بى باوەرپان هېچ شتىكى باوەرپارانپان بى ناخۆش نەبوو، هېچ خراپەيەكى يان لى نەئەگرتن جگە لەوێ ئەو کەسانە باوەرپان هەبوو بە خودايەكى زۆر گەورە و بە دەستەلات، زۆر شايستەيە بۆ ئەوێ سوپاسى بکرى، بى باوەرپان دەرچوونپان بۆ نى، لە دەستەلات و سزای خودا..

دواى ئەوێ خودا نامازەى بۆ خراپەى خواوەنى چالە پر لە ناگرە کە کرد هەرەشە لە بت پەرستانى مەككە ئەكات کە نازارى باوەرداران ئەدەن و، ئەفەرموى:

﴿الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾ خودايەكى ئەوتۆيە، هەر بۆ ئەوێ خواوەنى و پادشايەتى ناسمانەكان و زەوى و، خودا ناگادارە بەسەر هەموو شتىكا. ﴿إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ إِمَّا لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ﴾ بە راستى کە سانيكى ئەوتۆ سزای پياوانى باوەردار و ژنانى باوەردار ئەدەن، لە پاشانا پەشيمان نەبوونەتەو لەو تاواندى خوڤان، دوواى بۆ ئەوان هەيە سزای دۆزەخ لەبەر بى باوەرپان و، سزای زۆرتر بە هۆى سووتانى باوەرپارانەو سزای گرانى ناگر بەهۆى سووتانى ئەوانەو زۆر بە سەختى تر. وێنەى تاوانبارانى پيشوو، سزای توبەى كورى خەلف و ئەبوجەهل و ئەبولەهەب ئەدرى کە سزای بيلال و عەمار و ياسير و باوك و داىكى ياسريان ئەدا.

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ﴾ بە راستى کە سانيكى ئەوتۆ باوەرپان هیناوه و، کردەوێ چاکەکانپان کردوو، بۆ ئەوان هەيە چەن بەهەشتى ئەروا بە ژير درەختەکانپا و بەم لاوالى کۆشکەکانپان چەند رووبارى ئاوى شيرين و بە تام، ئەو چوونەى ناو بەهەشت سەرکەوتن و بەختيارى زۆر گەورەيە.

﴿إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ إِنَّهُ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيدُ﴾ بە راستى هەلمەت و دەست وەشاندى پەرودەگارى تۆ زۆر سەختە، بە راستى هەر پەرودەگارى تۆيە يەكەم جار بوونەوهرانى درووست کردوو، هەر ئەو دواى مردنپان زیندووپان ئەکاتەو، بۆ پرسپار و پاداشت.

﴿وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ فَعَّالٌ لَمَّا يُرِيدُ﴾ وە هەر خودايە خۆش ئەبى لەو کەسانەى پەشيمان ئەبنەو، خواوەنى تەخت و بارەگا و بوونەوهرانى گەورەيە، ئەو شتى خودا بپهوى زۆر بە تواناوه ئەيكا، لە ياريدانى پياوچاكان و، لە ناوپردنى تاوانباران.

﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ فِرْعَوْنُ وَكُمُودٌ بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ﴾ ناپا نەگەيشتروو بە تۆ هەوال و داستانى سوپاكان و تاوانباران، سوپای فیرعەون و،

سو پای سهمود و، در یزه یان دابرو به ستم و تاوان. به لکو که سانیکی نهوتو باوه پریان نه هیناوه، ههموو کاتی له به درو خسته وهی تو و قورئان دان، به وینهی نه ته وه کانی رابر دوو و پیغه مه ره کانی خو یان و، نامه کانیان به درو نه خسته وه و، خودا له پشتی یانه وه به ناگای له ههموو یان ههیه و، که سی له ده ست ده رناچی.

﴿بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَّجِيدٌ فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ﴾ به لکو نهو قورئانهی بت په رستانی مه ککه باوه ری پی نایه نن، به دروی نه خه نه وه قورئانیکی زور به ریژ و گه ورهیه، له پارا ویدا بی هاوتایه، هه لگیراوه و، دانراوه له ناو ته خته کی پار یژ راو که ده ستکاری و گور انکای تیدا ناکریت، نیمه نازانین نهو ته خته به چونه. به لام پیویسته باوه رمان به وه هه بی قورئانی تیدا دانراوه.

﴿سوره تی تاریق﴾

له مه ككه هاتووه ته خواره وه. ژماره ی نایه ته كانی (۱۷) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ ﴿١﴾ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ ﴿٢﴾ النَّجْمُ الثَّاقِبُ ﴿٣﴾ إِنَّ كُلَّ
 نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ ﴿٤﴾ فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ ﴿٥﴾ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ
 دَافِقٍ ﴿٦﴾ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ ﴿٧﴾ إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ ﴿٨﴾
 يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ ﴿٩﴾ فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ ﴿١٠﴾ وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ ﴿١١﴾
 وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدِجِ ﴿١٢﴾ إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ ﴿١٣﴾ وَمَا هُوَ إِلَّا هَزْلٌ ﴿١٤﴾ لَئِنْ
 يَكِيدُونَ كَيْدًا ﴿١٥﴾ وَآكِيدُ كَيْدًا ﴿١٦﴾ فَمَهْلِكُ الْكَافِرِينَ أَمْهَلُهُمْ رُؤُودًا ﴿١٧﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

﴿وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ﴾ وه من سویند نه خۆم به ئاسمان: به هه موو شتی له لای سه ره وهیه. له خۆر و له مانگ و له نه ستیره کان که ژماره یان زۆر زۆره و، من سویند نه خۆم به و شته ی له شه ودا ده ره نه که وێ.

﴿وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ النَّجْمُ الثَّاقِبُ﴾ وه چ شتیکی سه ره سوڕنه ره به تۆی بناسینی و بزانی تاریق چ شتیکه؟ نه و جو ره په سیارانه له قورئاندا زۆرن. نه وه نه گه یه نی په سیار لیکراوه که شتیکی گرنگه، تاریق نه ستیره یه که به رووناکی خۆی تاریکی شه و که م نه کاته وه و، کونی نه کا. ئیتر هه ره نه ستیره یه بێ گرنگ نی یه.

﴿إِنَّ كُلَّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ﴾ سویندم به وانه ی باسکران: هه موو که سی نی یه له ئاده میزاد خودا درووستی کردبێ مه گه ر دانراوه به سه ری به وه پاسه وانی له فره شته کان، گفتوگو و کرداریان نه پارێزی و، هه لسان و هه جووول و نه یی به کان نه نووسن له چا ک و له خراپ، سه ره رای نه وانه یش خودا ناگاداری هه موو بوونه وه ران و به سه ره هاتیانه.

ته فسیری زمانکۆبی

﴿فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ ذَافِقٍ يَخْرُجُ مِنْ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ﴾ دووایی با ناده میزاد تهماشا بکا و بیر بکاتهوه له شتی درووست کراوه؟ درووست کراوه له ئاوی دپته دهرهوه له نیوان بربره ی پشتی پیوان و له ئیسکی سنگی ژنان. کهواته ئدی ناده میزاد: تو خوت بناسه که یه کهمین جار تو له و ئاوه بی نرخه پیدای بووی، به هوی توانای خوداوه بووی بهم پیاهه خاوهن ههست و زانسته. دوایی تو ئه مریتی.

﴿إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ﴾ به راستی درووستکهری تو ئدی ناده میزاد یه کهمین جار، توانای ههیه تو بگپرتیهوه بولای خوی به زیندوویی دوا ی مردنت له رۆژیکا هه موو نهیته یه کانی دهره وونی ناده میزاد دهرته کهوی به بی پهرده و شاراهه کان هه موویان ئاشکرا ئه بن. چاک و خراب جوئ ئه بنبه وه، رینگه قاله قال و به هانه نامیتی هه موو کهسی چاوه رانی فدرمانی خودایه. یا بولای به ههشت یا بولای دۆزه خ.

﴿فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ﴾ دووایی ئه و رۆزه ههچ هیز و ههچ یارمه تی دهری بو ههچ کهسی نییه، جگه له باوه ر و کرداری چاک له جیهاندا کردبیتی.

﴿وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الرَّجْعِ وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ﴾ وه من سویند ئه خۆم به و ئاسمانی خاوهنی ئه و بارانه یه، به گوپهری پیویست ئه بارئ به هوی ده ستوری خوداوه و، له زه ویدا خوارده مه نی و هوی ژیان و بو ئیوه مسوگر ئه کا و، سویندم به و زه وی یه خاوهنی قلیشان و درزه به هوی هه موو درهخت و گژ و گیاوه زه وی ئه قلیشین به فدرمانی خودا. له ناو زه وی یه وه سدر ئه هیند دهره وه، نهک به هیزی خویان و به و نه رمی و باریکه وه، سویندم به وانه قورئان گفتوگۆیه که راست و پوچ له یهک جوئ ئه کاته وه و، قورئان گالته و کاری بی مانا و پوچ نییه.

﴿إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا وَأَكِيدُ كَيْدًا فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ أَفْهَلُهُمْ رُؤْيَا﴾ به راستی بی باوه رانی قوریهش پیلان له دژی پیغمهر و باوه رداران ساخته ئه هین و، ئیمه پیلانه که یان پوچ نه کهینه وه و تۆله یان لی ئه سین، دووایی پهله مه که و مۆله تی بی باوه ران بده و وازیان لی بهیته، تو وازیان لی بهیته به وازه یانیکی زۆر کهم، ئیمه تو و ئایینی ئیسلام سهرته خهین و، دوزمنانی تو له ناو ئه بدهم و رسوای ههردوو جیهانیان ئه کهم.

﴿ سوره تی نهله علا ﴾

له مه ككه هاتووه ته خواره وه. ژماره ی نایه ته كانی (۱۹) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ﴿١﴾ الَّذِي خَلَقَ فَسْوَى ﴿٢﴾ وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى ﴿٣﴾
 وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى ﴿٤﴾ فَجَعَلَ مِنْهَا أَشْجَارًا أَوْحَى ﴿٥﴾ سَنُقْرِئُكَ
 فَلَا تَنْسَى ﴿٦﴾ إِنْ لَمْ يَشَأْ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى ﴿٧﴾ وَنُيِّسِرُكَ
 لِلْيُسْرَى ﴿٨﴾ فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَتِ الذِّكْرَى ﴿٩﴾ سَيَذَكِّرْكَ مِنْ يُحْشَى ﴿١٠﴾
 وَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى ﴿١١﴾ الَّذِي يُصَلِّيُ الْتَارَ الْكُبْرَى ﴿١٢﴾ ثُمَّ لَا يَمُوتُ
 فِيهَا وَلَا يَحْيَى ﴿١٣﴾ قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى ﴿١٤﴾ وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى ﴿١٥﴾
 بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿١٦﴾ وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَبْقَى ﴿١٧﴾ إِنَّ
 هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى ﴿١٨﴾ صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ﴿١٩﴾

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خودای بهخشنده و میهره بان

﴿ سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى ﴾ تو ناوی پهروه دگاری پایه بهرزی خۆت به پاك و خاوتنی رابگره
 و، دووری بخهروه لهو شته ی شایسته ی نهو نییه، وهك هاویه شدانان و هاوده م و منال بۆی،
 خودا زانایه به هه موو شتی. پێغه مەر ﴿ ﷺ ﴾ کاتی ئه م نایه ته هاته خواره وه فهرووی: (سبحان
 ربی الاعلی)، بۆیه فهرمانی پێدرا له سوژده ی نوێژدا بیژری.

﴿ الَّذِي خَلَقَ فَسْوَى وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى ﴾ پهروه دگاریکی ئهوتویه هه موو شتیکی دروست
 کردوه، دووایی رێکی خسترون له سه ر دیمه ن و شیوازیکی واشایسته ی نهوانی و،
 پهروه دگاریکی ئهوتویه هه موو سوودێکی دیاری کردوه بۆ هه موو شتی و ناماده و ئاسان
 کردوه، دووایی نهوانی فێر کردوه رێگه یه چاکێ بۆ نهوان، به جزری بالنده ی فێری گه رمیان

تهفسیری زمانکۆبی

و کویستان کردوو، میروو لهو میښ هډنگی فیزی هژی ژیان کردوون به شیویه ئه‌ندازاری پسرور ریځه‌ی بچ نابا، هه‌روه‌ها هه‌موو گیاندارانی تر هه‌ریه‌که‌یان به جوړی شیاوی خوږیانبی.

﴿وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَىٰ فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَىٰ﴾ وه په روه ردگار يکي نه وتويه هه موو جوړه رپوهک و له وهرې درووست کردوه بۆ ئيوه و، له زهوی دهری هيتاوه بۆ خواردن و راپواردنی خوتان و، بۆ ئالفی نازاله کانتان، دووایي نهو سهوزايي ته رته کات به پووش و ووشکی نه کات، دواي ووشکبوني کاتي وا هديه شايسته يه بۆ خواردنی خوتان وبۆ ئالفی نازاله کانتان و، نهو هيش ناماز هيه هه موو شتي به روه نه مانه.

﴿سَتَقْرَأُكَ فَلَا تَنْسَى إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى﴾ دواوی ئیمه فرمان شهدهین به جبرئیل چهند جاری قورئان بخویتیتهوه بدسر تودا هتا تو له بهری بکهیی و، دواوی تو شهوه قورئانهت له بیر ناچیتتهوه مه گدر ئیمه ویستیبتیمان هندیکی له بیرى توی بهینهوه یا ماناکهیی بگورین به جورئ تر. به راستی خودا به ههموو شتیکی ئاشکرا و به ههموو شتیکی نهینی نهزانی، ئیمه نهزانی تو شتیکت له کیس بجئی له قورئان، ئیمه نایه لئین له کیست بجئی.

ئەو ئايەتە موزدەيە گەورەيە لە لايەن خوداوە بۆ پيغمەر (ﷺ) بەوەی خودا قورئان ئەنیریتە سەر دلی پيغمەر و جیگەي خوی ئەگری و لە بیری ناچی.

﴿وَيْسْرُكَ لِلْإِسْرَىٰ قَدْ كَرَّ إِنَّمَا هِيَ إِلْحَافُ الْكَافِرِ﴾ وه ئیمه یاسایه کی ئاسان و رهوانغان ئاماده کردوو ه بۆ تۆ که ئایینی ئیسلامه، بههوی ئایهته کان و فهرانه کانی قورئانهوه، ههتا تۆ بیساریزی و له بهری بکهیی و، رای بگهیهنی به ئادهمیزاد و، کاری بی بکهی به جزوهی خودای مهزن ئهیهوی، دوایی تۆ ئامۆزگاری ئادهمیزاد بکه بۆ کردنی کاری چاک و باوه رهینان و، بیانگێرهوه له کردنی کاری خراپ، ئه گهر ئهترانی ئامۆزگاری سوود ئه به خشی.

بۆ زانین: پیغمهری خودا زۆر جارن ئامۆزگاری بی-باوه‌رانی نه‌کرد و بی-سوود بوو، دووایی پیغمهر ئومیدی بری له‌وهی هه‌ندیکیان باوه‌ر بهیئن، خودای گه‌وره‌و وشه‌ی (إن) یانی نه‌گه‌ری به‌کاره‌ینا بۆ پیغمهر (ﷺ)، هه‌تا خۆی ماندوو نه‌کا و خه‌فه‌ت نه‌خوا، که‌واته‌ مانای (إن) دووره له‌ مانای خۆی، چونکه‌ ئامۆزگاری کردن پێوسته‌ سوودی بیی یا نه‌، هه‌تا بی-باوه‌ران بیانویان نه‌میتن، به‌ هه‌رجۆری بی، سوودی نه‌بی بۆ هه‌ندی که‌سی له‌ خودا ترس، وه‌ك خودا فەرمووی:

﴿سَيَدْكُرْ مَنْ يَخْشَى وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى الَّذِي يَصْنَى النَّارَ الْكُبْرَى﴾ به بئ گومان ههركه سئ له خودا بترسئ و بیر له په‌ند و ئامۆژگاری کردن بگریئ سوود له ئامۆژگاری وه‌رنه‌گریئ و، ئاده‌میزادی به‌دکار و خراپ خوئ دوور ئه‌دخاته‌وه له ئامۆژگاری و یاسای ئیسلام، سوود له ئامۆژگاری وه‌رناگریئ و، ئه‌و که‌سه‌ی ئه‌وتو‌زیه ئه‌جیته ناو ئاگری گه‌وره‌ی دۆزه‌خه‌وه که زو‌ر سه‌خت‌تر و گه‌وره‌تره سزا‌که‌ی له ئاگری جیهان.

﴿ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى﴾ له پاش جیونی بۆ ناو دۆزه خ نامری له ناو دۆزه خدا، ههتا پشوی بدا و، زیندوو ناکری به جۆره زیندوو بوونه وهیه سوودی پین بیه خشی، که واته پتویسته ئیمه به گفتوگری هه ندی کهس نه خله تین که ئه لئین: پتویست نی یه له سه ره مان ئامۆزگاری کردن، چونکه سودی نابه خشی.

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى﴾ به راستی رزگاری بووه و سه رکه وتووئه ئه و که سه ی خوی پاک کردوو ته وه له پیسی و بی باوری و سوودی وه رگرتووئه له ئامۆزگاری و، یادی ناوی پاکی پهروه دگاری خوی کردوو به هه موو کاریکی شایسته بۆ و دووایی نوێه کانی کردوو له بهر ترسی خودا.

﴿بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ خَيْرٌ وَأَبْقَى﴾ به لکو ئیوه ژیان و گوزه رانی جیهان بۆ خۆتان هه لئه بژیرن و ریزی ئه دهن به سه ر پاداشتی پاشه رۆژدا و، ژیان و پاداشتی دوو ارژ چاکتر و خوشتره و بهرده و امتره و کۆتایی پین نایه.

﴿إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى﴾ به راستی ئه وه ی باسکرا له و سووره ته دا و، له هه موو قورئاندا، خودا فدرموویه تی له ناو نامه کانی پیغه مه ره کانی پیشوودا، نامه کانی ئیبراهیم و موسا، سه رچاوه ی داواکاری هه موو پیغه مه ران له باره ی بیر و باوه ر یه کن و، خودایه کی ته نها په وانه ی کردوون، گورانی هه ندی له یاسای قورئان به ره و پیش رۆیشتی کاته و، گورانی پتویستی کۆمه لگای ئاده میزاده و، سه رچاوه ی بیروباوه ر هه ر یه که و ناگۆری.

به یاریده ی خودا ته و او بوو

﴿سوره تی نه لغاشیه﴾

له مه ککه هاتووه ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۲۶) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ ﴿١﴾ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ ﴿٢﴾
 عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ ﴿٣﴾ تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً ﴿٤﴾ تَسْقَى مِنْ عَيْنٍ آتِيَةٍ ﴿٥﴾
 لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ ﴿٦﴾ لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ ﴿٧﴾
 وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ ﴿٨﴾ لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ ﴿٩﴾ فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ ﴿١٠﴾
 لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَغِيَةً ﴿١١﴾ فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ﴿١٢﴾ فِيهَا سُرُرٌ مَرْفُوعَةٌ ﴿١٣﴾
 وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ﴿١٤﴾ وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ ﴿١٥﴾ وَزَرَارٍ مَبْثُوثَةٌ ﴿١٦﴾
 أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿١٧﴾ وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ
 رُفِعَتْ ﴿١٨﴾ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ﴿١٩﴾ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ
 سُطِحَتْ ﴿٢٠﴾ فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ ﴿٢١﴾ لَسْتَ عَلَيْهِمْ
 بِمُصَيِّطٍ ﴿٢٢﴾ إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ ﴿٢٣﴾ فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ
 الْأَكْبَرَ ﴿٢٤﴾ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ ﴿٢٥﴾ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ ﴿٢٦﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

﴿هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ﴾ نایا به راستی هاتووه بۆلای تو، پست نه گه یشتووه دهنگ و
 باس و ههوالی رۆژی ناده میزاد به سهختی و به ترس دانه یۆشی که بریتی به له رۆژی دووایی،
 نهو دهنگ و باسه نه بی بیری لی بکریته وه و، زۆر به سامه و شایانی نهو به به باسی بکری بۆ
 ناده میزاد، لهو رۆژه دا ناده میزاد نه کرین به دوو به شه وه:

۱- ﴿وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً﴾ چهن خاوهن رومه تی ههن لهو
 رۆژه دا رسوا و شهرمه زارن، کاری زۆریان کردووه له جیهاندا، خۆیانیا زۆر ماندوو کردووه بۆ

ته فسیری زمانکۆبی

جگه ی خودا، بی باوه پوون، نه چنه ناو ناگریکی زور گهرمه وه لهو دۆزه خه دا، بهو ناگره داخ نه کرین، نازاری نه چیژن.

﴿تَسْقَى مِنْ عَيْنٍ آيَةٍ لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ﴾ ناویان دهرخوارد نه درئ له سه رچاوه ی ناویکی زور گهرم، هیچ جوړه خواردنه مه نی یه بو لهوان نی یه جگه له گیایه هیچ گیانداری له بهر خراپی نهو گیایه نریکی ناکه ویتنه وه، خراپه لهوان ناگیژپته وه و، قله لهویان ناکا و، برستی ناگیژپته وه و، سودی بهوان نابه خشی.

۲- ﴿وَجُودٌ يَوْمَئِذٍ نَاعِمَةٌ لِّسَعْيِهَا رَاضِيَةً فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ﴾ چهن خاوهن رومه تی ههن لهو رۆژه دا، خاوهنی پرووی گهش و شیرین و جوانن و ندرم و نۆلن، له پاداشتی کۆشش و کاری جیهانی خویان زور رازی و شادمانن، دانیشتوی ناو به دهشتیکی بهرز و پایه بالا و دلگیر و نابابن.

﴿لَا تَسْمَعُ فِيهَا لَاغِيَةً فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ﴾ له ناو به دهشتا گفتوگوی خراپ و بی سوود و لاقرتی نابین، له بهر نه وه ی له ناو به دهشتا جگه له گفتوگوی چاک و به سوود و له گه ل یه کتری ناکری، له ناو به دهشتا کانیای و اهده نه وه که ی نه روا به ژیر دره خته کانیان.

﴿فِيهَا سُرُرٌ مَّرْفُوعَةٌ وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ وَزُرَّابِي مَبْنُوءَةٌ﴾ له ناو نهم به دهشته دا هده چهن جوړ کورسی و تهختی بهرز کراونه ته وه له زهوی به دهشتا، بدم لاوای سه رچاوه ی ناوه کانه وه دانراون بو دانیشتن له سه ریان و، چهن جوړه ها په رداخ و گلاس دانراون له سه ر میزه کانی به دهشت بو خواردنه وه ی ناو و مه ی بی نازار و شیری پاک و پوخته، چهن جوړه پشتی به نرخ ریز کراون له سه ر کورسی و جیگه کانی تری به دهشت پالیان پیوه بدهن و، چهن جوړ قالی و راخه ری زور نایاب راخراون له شوینه کانی به دهشتا بو دانیشتن له سه ریان و گهران به سه ری یانا.

﴿أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْآبِلِ كَيْفَ خُلِقَ﴾ نایا دووایی نهو تاقمه ی تو بو ناروانن بۆلای هوشتر به چ جوړ و شیویه درووست کراوه: مل بهرز و دریژ و کلک کۆل، خوی نه دا به زهوی دا هه تا سواری ببن و باری بکهن، دواجار هه لئه سیته سه ری و، دیمه نیکی زور سهیری هده، بۆیه باسی هوشتر کراوه، له بهر نه وه ی له لای عه ره به کان یه سهوودترین و به ریژترین ناژاله لای عه ره به کان، زور به توانایه و به هیزه که چی سه رشوړ و ملکه چی ناده میزاده، زور خوړاگره بو تینویتی، زور تیژ ره وه و، له هیچ دره نده یه ناترسی و، سهوودی زور تریشی هده له شیر و گوشت و کورگدا.

﴿وَالِى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ وَالِى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ وَالِى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ﴾ وه بو نهوان ناروانن بۆلای ناسمان چۆن بهرز کراوه ته وه له زهوی، بهو هه موو نه ستیره به سهوودانه وه هده تی و، بو ناروانن بۆلای نهو کیوانه چۆن وه ک میخ داکوتراون به سه ر زهوی دا، هه تا زهوی

نه جوولتی و، نه گهر نهو کیوانه نهبن زهوی به دانیشتروانی سهری یهوه نه جوولتین و له جیگه ی خویان نامین، بۆ ناروانن بۆلای زهوی چۆن راخراوه و، هدرچنده خپه و، بهلام خودای مهزن وای له زهوی کردووه پابنی بۆ نهوهی ئادهمیزاد به ئاسانی هاتوچۆی به سهردا بکه ن و سوودی لی وهریگرن، خودای مهزن بۆیه باسی نهو شتانه ی کردووه، چونکه نهو شتانه عهره به کان به چاوی خویان نهیان بینن.

﴿فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ﴾ دووایی په ند و نامۆزگاری ئادهمیزاد بکه، خودا و رۆژی دووایی بیرى نهوان بخه ره وه، دووایی به راستی تۆ هدر نامۆزگاری که ری نهوانی و، خودا و رۆژی دووایی بیرى نهوان نه خه یته وه، تۆ ده ستلا ت به سهر نهواندا نی یه، به زۆر باوه ر به وان به ینی و، به لام نهو که سه ی پشت بکاته په ند و نامۆزگاری تۆ و، باوه ر به خودا و رۆژی دووایی نه یه ری.

﴿فَتُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابُهُمْ ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ﴾ دووایی نهوه ی باوه ری نه هیئا خودا سزای نهو که سه نه دا به سزایه کی زۆر گه وره و سه خت. به راستی گه رانه وه ی نهوان له رۆژی دووایدا بۆلای ئیمه یه، له پاشانا پرسیاری کرده وه ی نهوان هدر له سهر ئیمه یه و، تۆ خه فله ت مه خۆ.

به یاریده ی خودا کوتایی به مانا کردنی ئهم سوره ته هات

﴿سوره تی نهلفه جر﴾

له مه ککه هاتوره ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۳۰) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالْفَجْرِ ﴿١﴾ وَلَيَالٍ عَشْرٍ ﴿٢﴾ وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ ﴿٣﴾ وَالْإِيلِ إِذَا يَسَّرَ ﴿٤﴾
 هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حِجْرِ ﴿٥﴾ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ﴿٦﴾
 إِرَمَ ذَاتِ الْأَعْمَادِ ﴿٧﴾ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ﴿٨﴾ وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ ﴿٩﴾ وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ﴿١٠﴾
 الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ ﴿١١﴾ فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفُسَادَ ﴿١٢﴾ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ﴿١٣﴾ إِنَّ رَبَّكَ لَيَا لِمَرْصَادٍ ﴿١٤﴾ فَأَمَّا
 الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْنَلَّهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ
 ﴿١٥﴾ وَأَمَّا إِذَا مَا ابْنَلَّهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهْنَنِ ﴿١٦﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

﴿وَالْفَجْرِ عَشْرٍ﴾ وه من سویند نه خوم به به یانیان هه موو روژی که جیهان روون نه کاته وه و، تاریکی شه و نایه لئی و، هه موو که سی نه روا به لای کاری خویه وه و، من سویند نه خوم به وه شه وانه ی بریتین له (۱۰) شه و، زانایان بیرو بوچوونیان زوره و له یدک جیاوازن له باره ی مه به ست له و (۱۰) شه وه: هه ندیکیان نه لئین: بریتیه له ده شه وی سهره تای هه موو مانگی، هه ندی تریان نه لئین: (۱۰) شه وی دوا ی مانگی ره مه زانه، هه ندی تریان لایان وایه بریتیه له ده شه وی سهره تای مانگی زیل حیجه، نه وه ی شایانی باسین مه به ست له و ده شه وه دیاری نه کراوه و، به لگه ی بینگومانی له سهر نی به، چاک وایه هه وانه ی لای خودای بکه دین.
 ﴿وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ﴾ وه من سویند نه خوم به هه موو ژماره یه کی جووت و، به هه موو ژماره یه کی تاک، سوودی ژماره به شیوه ی گشتی سوودی زوره بو ناده میزاد: نه ندازه ی هه موو

ته فسیری زمانا کژی

شتیکی بې دیاری نه کړئ، سهرچاوهی گهلې زانیاری به، ناماژه نه کا بو نهوهی چوڼ ژماره دوايي نايه، هدر وایش پاشه پوژ کۆتایی بې نايه، بوونه وهران بو مانه وهی په گه زیان نه بې جووتې، هندی له زانیان نه لېن: وهر بریتي به له خودا، هندی نه لېن: جوت و تاک بریتین له نوږه کان، هندیکیان جوتن و هندی تاکن.

﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَسِرَ هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حِجْرٍ﴾ وه من سویند نه خوم بهو شهوهی دیت و نه روا و سویندم به وانهی باسکران سزای بې باوه ران نه درئ. نایا له وانهی من سویندم بې خواردن به لگه ی ته و او هدی له سدر بوونی خودا و توانای زانستی خودا بو که سی خواوهنی نه قلنه، بېگومان به لگه ی زور به هیرن له سدر دهسته لاتی خودا، به وینه ی سهوز بوونی گيا به لگه ی له سدر چینه ره که ی.

﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ﴾ نایا تو نه ترانیوه پهروه دگاری تو چوڼی کرد به نهوه کانی عاد ی تا قمی هود که له ناوی بردن، عاد کور ی عده سی کور ی ئیره می کور ی سامی کور ی نوح دانیش تووی نیوان عومان و حه زره مه ته نه ژادیان عده رب بووه، عاد بریتي به له هوزی ئیره م، خواوهنی کۆشکیکی نه و تو بوون وینه ی نه و کۆشکه درووست نه کرابو له ناو شاران بهر له وان، نه و هوزه خواوهنی هیژ و پشه سازی به کی وایش بوون وینه یان نه درابو به هیژ تری پیش خو یان. له باره ی نه و کۆشکه و نه و شاره ی ئیره م شتی جوړی و باسکراوه شایسته ی نه ویه باسیان نه کړئ که گویا نه و شاره له سدر ده می معاوی به دا بېنراوه.

﴿وَتَمُودَ الَّذِي جَاءَ بِالصَّخْرَةِ بِالْوَادِ﴾ وه تو نه ترانیوه پهروه دگاری تو چوڼی کردووه به هوزی سه مودی تا قمی صالح پیغمه مر که سانیکی نه و تو بوون له شیوه کاند ا به ردیان نه بېری و نه یان تاشین بو خو یان، نه و هوزه عده رب بوون و دانیش تووی نیوان شام و حیجاز بوون، له نه ته وهی کاسیری کور ی ئیره می کور ی سامی کور ی نوح بوون. خودای مه زن له ناوی بردن به سزای سه خت.

﴿وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ الَّذِي طَغَا فِي الْبِلَادِ﴾ وه نایا تو نه ترانیوه پهروه دگاری تو چ شتیکی کردووه به فیرعه ون و تا قمه که ی فیرعه ونی پادشای میسری خواوهن کۆشکی گه وره ی دانراوی نه جولاو وینه ی نه هرامه کان وه که میخ چه قابوون به زهوی دا، فیرعه ون و تا قمه که ی که سانیکی نه و تو بوون له ناو شاره کانی خو یانا له خودا یاخی بوون و، له سنور و ریڼگه ی راست ده رچو بوون.

﴿فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ﴾ دووایی فیرعه ون و تا قمه که ی خراپه یه زوړیان له ناو شاره کاند ا ده ست بې کردبو له کوشتن و له ستم و له بې باوه ری.

دوایی پدروه دگاری تو رژاندی به سدریانا سزای زور سخت و به ناو خنکاندنی و له ناوی بردن.

﴿إِنَّ رَبَّكَ لِلْمِرْصَادِ﴾ به راستی پدروه دگاری تو له چاودیری و کهمیدایه بو ستمکاران و بی باوه ران. پاداشتی هدمو و ناده میزادی نده داته وه به گویره ی کرده وی خویان. دوایی نه گهر بته وی ناده میزاد بناسی به رانیدر نه وه هدمو وه چاکانه خودا له گهلان، که چی به رانیدر به و چاکانه هدریه که یان به جور یکی ناره واه تماشای خودا نه کهن، وه که نه فهرموی: ﴿فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ﴾ دوایی هدر کاتی ناده میزاد پدروه دگاری خو ی نه وی تا قی کردیته وه هتا بزانی سویاسی خودا نه کا یا نای کا، نه و چاکه و سامانه ی به وی به خشیه وه خزمه تی هه ژاران و به رزی نیسلامدا به کاری نه هیتی، دوایی پدروه دگاری خو ی ریژی گرت و شادمان و به ره مهن دی کرد، دوایی له خو ی نه گوړی و یاخی نه بی و نه لی: پدروه دگار ریژی منی گرتو وه، پله و پایه و سامانی زوری داومه وتی و، له رابوردن و خوشی خو مده به کاری بهیتم، هدر که سی خودا ریژی گرت خراپه ی له گهل ناکا. ﴿وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ﴾ وه نه گهر هدر کاتی پدروه دگاری تو نه وه که سه ی تا قی کرده وه و رژی و دارایی لی گرتو وه که می، هتا بزانی بهنده یه کی خو را گره و به کاری خودا رازی به، دوایی هندی له وه که سانه نه لین: پدروه دگاری من منی به بی نرخ داناه و رسوی کردووم و، هه ژاری کردووم، خودای مهن هدمو شتی له جیگای شیای خو یا دانه نی، که واته ناده میزاد واز له وه گومانانه ی خو ی بهیتم، ریژی و بهستی ناده میزاد به بونه ی هه ژاری و سامنداریه وه نه یه، وه که خودای گه و ره نه فهرموی:

کَلَّا بَلْ لَّا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ ﴿١٧﴾ وَلَا تَحْشُرُونَ عَلَى طَعَامِ
الْمَسْكِينِ ﴿١٨﴾ وَتَأْكُلُونَ الثَّرَاثَ أَكْلًا لَّمًّا ﴿١٩﴾
وَتَحْشُرُونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا ﴿٢٠﴾ كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا
دَكًّا ﴿٢١﴾ وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا ﴿٢٢﴾ وَجِئَ يَوْمَئِذٍ
بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَنْذِرُ الْإِنْسَانَ وَاقٍ لَّهُ الذِّكْرَى ﴿٢٣﴾
يَقُولُ يَلَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي ﴿٢٤﴾ فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدًا ﴿٢٥﴾
وَلَا يُوثِقُ وَثَاقُهُ أَحَدًا ﴿٢٦﴾ يَتَأَيَّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ﴿٢٧﴾ أَرْجِعِي
إِلَىٰ رَبِّكَ رَاضِيَةً مُّرْضِيَةً ﴿٢٨﴾ فَأَدْخِلِي فِي عَبْدِي ﴿٢٩﴾ وَأَدْخِلِي جَنَّتِي ﴿٣٠﴾

﴿كَلَّا بَلْ لَا تُكْرُمُونَ الْيَتِيمَ وَلَا تَحَاطُّونَ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ﴾ ریزی نادهمیزاد لای خودا به دارایی نی. به لکو به خو پاراسته له بی فرمانی خودا، بی نرخی به بونهی هزاری بهوه نی. به لکو بهوهی نیاز و کردهوی خرابه. به لکو نیوه خرابزینی نادهمیزادن له بهر نهمانهی دووایی:

۱- نیوه ریزی هتوی دهر به دهر کراو ناگرن هیچ که سی نی به بیانپاریزی و به خویان بکا و ناگای لیان بی و چاودیزیان بکا. نه کار به دهستان و نه خزم و نه ساماندار.

۲- وه نیوه هندیکنان هانی هندی تر تان نادهن له سهر خوارده مهنی دان به هه ژاران و لی قهوماوان و، کارووباریان چاک بکن و دهست گیرویان بکری.

۳- ﴿وَتَاكُلُونَ الثَّرَاثَ أَكْلًا لَّمًّا﴾ وه نیوه که له پور و پاشماوهی دارایی مردووان نه خوئن به خواردنیکی سخت و نارهوا و، نایدهن به خاوهنه راستی به کهی خویان، به تایبهتی نهوانهی ژن و منالن.

۴- ﴿وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا﴾ وه نیوه دارایتان خوش نهوی به خوشبوونیکی زور، میراتی هه تیوانی یا جگهی هه تیوانی، نهو دارایی به رهوایی یا نارهوا.

﴿كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا﴾ نابی نادهمیزاد چروک و رژد بی بو به خشینی دارایی خویان له ریگهی نابینی خودادا، چونکه نیوه په شیمان نه بنهوه کاتی زهوی هه موو پارچه کانی به به رزی و نرمی کیوه کانی کیشیان نامینی، نه درین له یه که له دوا ی لیدان، زهوی و هه موو شتی به سهری بهوه به تی نامینی.

﴿وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا﴾ وه کاتی فرمانی بهروه دگاری تر دهست لآت و سامی دهر کهوت و، فریشته کان له ناسمان هاتنه خواره وه پؤل به پؤل ریز نه بن ریز له دوا ی ریز.

﴿وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ﴾ وه لهو رژه دا دوزه خ دهر خرا بز تماشا کهران و، بو به بوونه وهریکی دهر کهوتوو، دوا ی نهوی لهو شتانه بوو ناداری بوون و، نه نه بینرا.

﴿يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَلَىٰ لَهُ الذِّكْرَىٰ﴾ لهو رژه دا نادهمیزاد بیری نه که ویتسه وه نهو شتهی کردوویه تی له جیهاندا و، چ کاتی بیر کردنه وه سوودی نه بی، لهو کاته دا ناموزگاری و بیر کردنه وه سودی بهو نابه خشی. دووایی به دلینی خهفه تباره وه که جیگهی خوی نه بینتی له دوزه خدا.

﴿يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي﴾ نهو نادهمیزاده نه لی: خوژگایه من له جیهاندا کردهوی چاکم پیش بخستایه بز ژبانی نهو رژه ی دووایی خویم که مردنی تیدا نی به له مهودوا.

﴿فَيَوْمَئِذٍ لَا يُعَذِّبُ عَذَابُهُ أَحَدًا وَلَا يُوثِقُ وِقَاةُهُ أَحَدًا﴾ دووایی لهو رژه دا هیچ که سی سزای ساماندار یخی و هه ژارانی تاوانبار نادا به وینهی سزای خودا و، هیچ که سی پیون و که له پچهی نهوان ناکا و توندی ناکا به وینهی پیون و که له پچهی خودا له توندیدا.

دوا ی نهوی خودای مهن باسی ساماندارانی رژد و چروک و، هه ژارانی خونه گر و خرابی کرد و، باسی سزادانی کردن، دووایی باسی نهو که سانه نه کا خوژاگرن له سهر فرمانی خودا و نه فهرموی:

﴿يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً فَادْخُلِي فِي عِبَادِي وَادْخُلِي جَنَّتِي﴾ نهی نهو دهر وونهی روتی له خرابه و ناسوودهیی و ناترسی و به یادی خودا نارامت گرتووه، تر بگه ریزه وه بولای شتی خودا به لینی پیدای له پاداشتی چاک، په سهندی بکه نهو پاداشته به تر دراوه، په سهند کراوه کرداره کانی تر، دووایی تر تیکه لاوی ناوبه نده چاکه کانی من بیه و، بروره ناو به هه شتی منه وه به بهردهوامی.

سوره تی نهلبه له د

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۲۰) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 لَا أَقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ ۝ وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ ۝ وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَ ۝
 لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ ۝ أَيَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ ۝
 يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَا لَا لُبَدًا ۝ أَيَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَهُ أَحَدٌ ۝
 أَلَمْ نَجْعَلْ لَكَ عُيُنَيْنِ ۝ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ ۝ وَهَدَيْنَاهُ
 النَّجْدَيْنِ ۝ فَلَا أَقْدَحَمَ الْعُقَبَةَ ۝ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعُقَبَةُ ۝
 فَكَ رَقَبَةٍ ۝ أَوْ إِطْعَمْتُ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ ۝ يَتَّبِعُنَا وَمَنْ أَقْرَبَهُ
 أَوْ مَسَّ كِنَانَا ۝ أَمْ تُرَبِّعُ ۝ ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَتَوَاصَوْا
 بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ ۝ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْيَمِينَةِ ۝ وَالَّذِينَ
 كَفَرُوا أَيَّا لَيْنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ ۝ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُؤَصَّدَةٌ ۝

بسم الله الرحمن الرحيم

به ناوی خودای به خشنده و میهربان

﴿لَا أَقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ﴾ به راستی من سویند نه خوم بهو شاره پیروزی مه ککه که درووستکراوه به پیروزی کراوه به روانگه بو پدرستی خودا و، گه وره ترین پیغمبری تیدا له دایک بووه و، نیردراوه به چاکه بو بوونه وهران.

﴿وَأَنْتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ﴾ وه له کاتیکا تو دانیشتوی لهو شاره دا، بویه پلده و پایهی بهرزی دراوه تی به له دایک وونی تو و دانیشتی تو لهو شاره دا.

﴿وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ﴾ وه من سویند نه خوم به هه موو باو که کان ناده میز ادبی یا گیاندارای تر یا درهخت و رووه ک بی و، سویند به شته ی لهوان پهیدا ئه بی، سویندم به وانه ی باسکران. به راستی ئیمه ناده میزادمان درووست کردووه له ناو نازار و

تهفسیری زمانکویی

ره نڅدا، خوږی ماندوو نه کا بز پیداکردنی ناره زوی خوږی له جیهاندا، دووایی له گهل نهو زیانه سهخته توووشی نازاری سهره مهرگ و نازاری تاریکی گور و گرانی روژی دووایی و، به خزمهت گهیشتنی خودا و پرسپار و وولام نه بی، له شتی ووتوویده تی و کردوویده تی.

هندی له زانایان نه لئین: مه به ست له (والد) ناده مه و له (مولود) له منال و نهوه کانی یه تی. ﴿ اَيْحَسْبُ اَنْ لَّنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ اَحَدٌ ﴾ نایا ناده میزاد گومان نه با هیچ که سی توانای به سهریانا، به هیز و توانا و سامانی جیهانه وه نه نازری، له بیری چووه تده و خودا درووستی کردوو و لاواز و بی دهسته لاته.

﴿ يَقُولُ اَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًا اَيْحَسْبُ اَنْ لَمْ يَرَهُ اَحَدٌ ﴾ کاتی به ناده میزاده سامانداره کان بیژری بوچی دارایی خوټ نابه خشی له ریگهی نایینی خودا؟ نه لئ: من دارایی زورم له ناو داوه، به جوړی نریکه هیچ داراییم نه میتی، نایا نهو ناده میزاده سامانداره چروو که گومان نه با هیچ که سی ناگای لهو که سه و له کردار و نیازی نهو نی یه، خودا ناگای له نهی تی و ناشکرای هه موو که سی هه یه.

﴿ اَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ ﴾ نایا نیمه دووچاومان نه داوه بهو که سه ی نه لئ: من دارایی زورم له ناو داوه چاک و خرابی بی بینتی و، زمانیک و دوو لیومان نه داوه تی گفتوگوی بی بکا و، ریگهی چاک و خراپان بهو نشان نه داوه و، نه قلی خوږی بخاته کار و ریگهی چاک بگری و کاری سوود به خشی بینتی و گفتوگوی چاک بکا، نیر چوڼ نه لئ چ که سی هه یه پرسپار له من بکا، نایا من دارایی خوم نه به خشم یا نای به خشم؟

﴿ فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ وَمَا اَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ ﴾ دووایی نهو که سه په لاماری کاری سهخت و گرانی نه داوه و، دارایی خوږی نابه خشی بهو که سانه نازار نه چیژن، سوپاسی خودا ناکا و چ شتی که به توی بناسیتنی کاری سهخت و گران به توی بناسیتنی.

﴿ فَكَ رَقَبَةً اَوْ اِطْعَامَ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ اَوْ مِنْكِينًا ذَا مَقْرَبَةٍ ﴾ کاری سهخت نه مانه: نازادکردنی بهنده یه، یا خوارده مهنی دان به هه ژاری برسی له روژی گرانیدا به هه تیونکی خزم یا هه ژاریکی بی دهرامهت و په که و ته. له جینگه یه به ندکردنی تاکه که سی لای خودا زور ناره وایی و، نازادکردنی نه و نه ده چاک سی، نه بی داگیرکردنی کومه لئ چهنده خراب بی و، رزگارکردنی له نازار و سهختی نه بی چهنده چاک سی؟

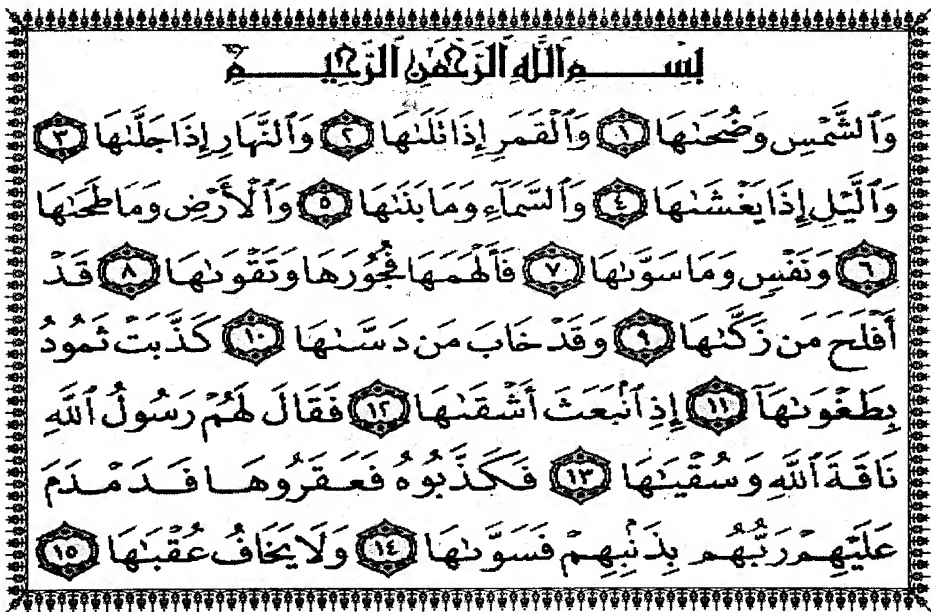
﴿ ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ اُولَئِكَ اَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ﴾ له پاش نهو ی بهنده نازاد بکا و، خواردن بدا به هه ژاران، پیوسته لهو که سانه ی نهو توووشی باوه ری بیگومانی هیناوه و، ناموژگاری یه کتری بکه و راسپیژن نارام بگرن له سهر نازار و،

هه و لدان له سه ر چا كه و، به دانیشته ووان راسپیږی و ناموژگاری یان بكا به زه بی یان به یه كتر دا بیته وه و میهره بانن له گه ل یه كتری، نهو كه سانه خاوه نی به ختیارین و نامه ی كرداری یان نه درئ به دهستی راستیانه وه له رۆزی دووایدا.

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ﴾ وه كه سانیکي نه و تو باوه ریان نه هیتاوه به ئایه ته کانی نامه ی ئیمه و، به و شتانه ی به لگن له سه ر ته نهایی ئیمه، نهو كه سانه یار و خاوه نی به دبه ختی و رسواین و، نامه ی كرداریان نه درئ به دهستی چه بی یانه وه، ناگری دۆزه خ کو نه بیته وه له سه ریان هه تا هه تایه.

﴿سوره‌تی شهمس﴾

له مه ککه هاتوره‌ته خواره‌وه. ژماره‌ی نایده‌کانی (۱۵) نایه‌تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به‌خشنده و می‌ره‌بان

خودای مه‌زن له‌م سوره‌ته‌دا سویتندی خواره‌دوه به‌رووناکی و به‌تاریکی و، به‌ئه‌ستیره‌کان و کاری توند و تۆلیان و، به‌زه‌وی و به‌راخستنی و، به‌گیانی ئاده‌میزاد و ئاماده‌بوونی و، روونی ئه‌کاته‌وه ئه‌و که‌سه‌ی له‌خودا بترسی پرزگاری ئه‌بی و سه‌ره‌که‌وتوره، ئه‌و که‌سه‌ی تاوانباره و له‌خودا ناترسی سه‌ره‌شۆر و زیان‌مه‌نده و ئه‌فه‌رموی:

﴿وَالشَّمْسُ وَضُحَاهَا وَالْقَمَرُ إِذَا تَلَّهَا وَالنَّهَارُ إِذَا جَلَّهَا﴾ وه من سویتند ئه‌خۆم به‌و خۆره‌ی که‌هۆی سه‌ره‌کی ژبانی بوونه‌وه‌رانه و، گه‌وره‌ترین شتی‌که له‌سه‌ره‌وه‌ی زه‌وی، سویتند ئه‌خۆم به‌رووناکی خۆر له‌کاتی چیشته‌نگاودا و، سویتند ئه‌خۆم به‌و مانگی‌ی کاتی دواي خۆر ئه‌که‌وی له‌رووناکی‌دا و، رووناکی‌یه‌که‌ی به‌هۆی رووناکی خۆره‌ویه، دواي خۆر ئه‌که‌وی، ئه‌گه‌ر له‌خۆره‌وه نریکبی رووناکی‌یه‌که‌ی که‌مه و ئه‌گه‌ر دووربی زۆرتره، به‌تایه‌تی له‌نبوی مانگه‌کاندا.

ته‌فسیری زمانا‌کۆیی

﴿وَالنَّهَارُ إِذَا جَلَّاهَا وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَاهَا﴾ وه من سویند نهخوم به رۆژ کاتنی خۆر ناشکرای نهکا و، ده‌ری نه‌خا بۆ ته‌ماشا‌که‌ران و، وه من سویند نه‌خوم به شه‌و کاتنی خۆر دای نه‌پۆشی و، جیهان تاریک نه‌بی. که‌واته به‌هۆی خۆره‌وه رۆوناکی رۆژ و، رۆوناکی مانگ و زه‌وی په‌یدا نه‌بی و، کاتنی زه‌وی به‌خۆی و نه‌و شتانه‌ی به‌سه‌ری په‌وه‌ننه‌گه‌ڕێ به‌ ده‌وری زه‌وی دا.

﴿وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا﴾ وه من سویند نه‌خوم به ئاسمان و به درووستبوونی ئاسمان و، نه‌و شتانه‌ی به ئاسمانه‌وه‌ن: له‌و نه‌ستێزانه‌ی که هه‌ریه‌که‌یان له‌ بازنه‌ی تایبه‌تی خۆیاندا نه‌سوورپه‌وه، هه‌ندیک‌کی‌یان به‌هۆی کیشی هه‌ندیک‌کی‌یانه‌وه وه‌ستا‌ون و، من سویند نه‌خوم به زه‌وی و به‌راخستن و ئاماده‌کردنی بۆ دانێشتن و پشوودانی گیانداران.

﴿وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا﴾ وه من سویند نه‌خوم به دروونی ئاده‌میزاد و به‌ریک‌خستنی، به‌جۆرێ هێزیک‌کی ناشکرا و توانایه‌کی نه‌یتی‌مان داناوه له‌ ده‌روونیا و، دووده‌ست و دوو پێ و دوو چا‌و، دوو گۆڕ و نه‌ندامه‌کانی ترمان دا‌ونه‌تی، نه‌و ده‌روونه‌ی خودا دا‌وی‌یه‌تی به‌ ئاده‌میزاد، ئیمه به‌راستی نایزانن، به‌جگه‌ی بیستن و بینن و جو‌وله‌ و هه‌ست به‌ ئازار و خۆشی نه‌بی.

﴿فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا﴾ دووایی خودا بێ‌فه‌رمانی و په‌رستنی خۆی فیزی نه‌و ده‌روونه‌ی کردووه، ئاماده‌یی ته‌واوی تیدا درووست کردووه بۆ کردنی کاری چاک و خراپ به‌یه‌که‌وه، به‌جۆرێ توانای له‌سه‌رکردنی یه‌کێکیان یه‌کسانه به‌له‌سه‌رکردنی نه‌وی تریان و، فه‌رمانی پێداوه چاکه‌بکا و خراپه‌نه‌کا.

﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا﴾ سویندم به‌وانه هه‌موو: رزگاری بووه له‌ سزای خودا که‌سێ ده‌روونی خۆی پاک کردووه‌ته‌وه له‌ خراپه‌ و بێ‌فه‌رمانی خودا و، به‌راستی بێ‌ئومێده له‌ به‌زه‌یی و لێ‌بو‌ردنی خودا که‌سێ زیانی گه‌یاندبێ به‌ ده‌روونی خۆی. ده‌روونی ئاده‌میزاد گونا‌ه که‌له‌که‌ی کردووه له‌سه‌ری، رۆو وه‌رنه‌گێڕێ له‌راستی، وه‌ک هۆزی سه‌مود.

﴿كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا إِذِ انْبَعَثَ أَشْقَاهَا﴾ هۆزی سه‌مود به‌هۆی یاسخی بو‌ون و له‌ سنو‌ور ده‌رجو‌ونیان سالت‌حی پێغه‌مه‌ری خۆیان‌یان به‌ درۆخسته‌وه کاتنی به‌ په‌له‌ خراپ‌ترین که‌سی نه‌و هۆزه هه‌لسا به‌ سه‌ره‌برینی نه‌و هوش‌تره که‌ خودا کردبو‌وی به‌ کاری په‌ك خه‌ر بۆ سالت‌ح و به‌لگه له‌سه‌ر راستی و پێغه‌مه‌رایه‌تی نه‌و.

نه‌و فه‌رمو‌وده‌ی خودایه له‌وه‌وه هاتووه، خودای گه‌وره سالت‌ح پێغه‌مه‌ری نارد بۆ‌لای هۆزی سه‌مود، نه‌وانیش دا‌وای کاریک‌کی په‌ک‌خه‌ریان لێ‌کرد، خودای گه‌وره له‌سه‌ر دا‌وای نه‌وان هوش‌تریک‌کی شیرده‌ری کرد به‌ کاری په‌ک‌خه‌ر بۆ سالت‌ح، به‌و جۆره وابوو که نه‌و هۆزه دا‌ویان کردووه.

﴿ فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا ﴾ دووایی خودا ئەو هوشترە ی بۆناردن بە وێنە ی داخوازی یە کە ی خۆیان نێردراوە کە ی خودا ووتی بە ان: ئێو واز لە هوشترە بهێتن کە خودا کردوو یە تی لە سەر راستی پیغمهه رایە تی من با بۆخۆ ی بلەوهری و ئازای مە دەن و، ئاگاداری بە شە دیاری کراوە کە ی لە ئاو خواردنە وە کە ی بکەن و، دەست درێژ مە کەنە سەری، هەتا لە نۆرە ی خۆیا بە شە ئاو ی خۆ ی بخوا، ئێویش بە شە ئاو ی دیاری کراوی خۆتان بخۆنە وە.

﴿ فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَلَمْ يَدْمَمْ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ يَذَّيْبِهِمْ فُسَّوْهَا وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا ﴾ دوای ئەو ی سالح ئامۆژگاری ئەو هۆزە کە ی کرد، دووایی ئەو هۆزە پیغمهه ره کە ی خودایان بە درۆخستتە وە، باوهریان پێ نە هینا، دواتریش هوشترە کە یان سەربری، دووای بە درۆخستتە وە ی سالح و سەربرینی ئەو هوشترە، پەرە دگاری ئەوان سزای زۆر سەختی نارده سەریان و بنه بری کردن، دووایی بە یە کسان ی ئەو سزایە هەموو یانی گرتە وە، بە گەورە و منال و، بە خانوو ئازانیانە وە و، خودا ناترسی لە سزادانیان لە پۆزی دووایدا، ئە گەر ئەو پیاو خراپە ئەو هوشترە سەربری.

﴿سورهتی لهیل﴾

له مه ککه هاتووه ته خواره وه. ژماره ی ئایده تە کانی (۲۱) ئایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى ۝ وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى ۝ وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى ۝
إِنْ سَعَيْكُمْ لَشِقَى ۝ فَاَمَّا مَنْ اَعْطَى وَانْفَعَى ۝ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ۝
فَسَنِّيْسِرُهُ لِلْيُسْرَى ۝ وَاَمَّا مَنْ يُخَلِّ وَاسْتَفْعَى ۝ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ۝
فَسَنِّيْسِرُهُ لِلْعُسْرَى ۝ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ۝ إِنَّ عَلَيْنَا
لَلْهُدَى ۝ وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَى ۝ فَأَنْذَرْتَكُمْ نَارًا تَلْظَى ۝
لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى ۝ الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى ۝ وَسَيُجَنَّبُهَا
الْأَتْقَى ۝ الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى ۝ وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ
نِعْمَةٍ تُجْزَى ۝ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِهِ أَلَعَلَّ ۝ وَلَسَوْفَ يَرْضَى ۝

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشندهی میهربان

﴿وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى﴾ وه من سوتید نه خۆم به شهو کاتی به تاریکی به کە ی ڕووناکی ڕۆژ هه موو شتی دانه پۆشی و، من سوتید نه خۆم به ڕۆژ کاتی ڕووناک نه بێشه وه، تاریکی شهو لا نه با.

﴿وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى﴾ وه من سوتید نه خۆم به درووستبوونی نیر و می له هه موو گیانداریکا: ئاده میزادین یا گیاندارێ تر، یا درهخت و ڕووه ک بێ و، بهو هۆیه وه زاوژی پهیدا نه بێ و، مانه وهی گیانداران درێژه نه کیشی و زۆر نه بێ.

پرسیار: ئایا چ که سێکی نهوتویه گیانی له بوونه وه ریکا داناهه و، له بوونه وه رێ تر دا گیانی دانه ناوه، چ که سێکی نهوتویه گیاندارانی ئاماده کردوه و شایسته و شیاوی کردوون بۆ پیشه ی زاوژی و؟ بۆ جارێ نهو مناله نیر نه بێ و جارێ می که چی سه رچاوه کانیان هه ربه ک سه رچاوه یه؟

ته فیسیری زمانا کۆبی

وهلام: بئگومان ئەو کەسە ی ئەو کارانە ی کردووه خودایەکی زۆر زانا و بە توانایەکی ئەوتۆیە هەموو شتێ لە جینگە ی شیاوی خۆیا دانەنێ و، پەپەرە و پرۆگرامیکی تەواوی داناوە بۆ هەموو شتێ. بە تاییەتی درووستکردنی گیانداران جارێ نێرێ و جارێ مێ، ئەگەر هەریەکیان بێ گیانداران بنە پێ ئەبن. رینگەوتی کوێر نەزان چۆن ئەتوانێ بوونەوهەران درووست بکا؟ ﴿إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى﴾ سویندم بەوانە هەموو: کاروکردهوی ئیوه جیاوازان، هەبانە چاکن و هەیانە خراپن، هەندیکیان جوانن و هەندێ تریان ناشیرین، هەندیکی بەخشین و دەستگیرۆیە، هەندیکی چروو کبە، هەندیکی باوەرداری و هەندیکی بێ باوەری و، هەتا دی وەک خودا ئەفەرموێ:

﴿فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى﴾ دووایی هەرکەسێ دارایی خۆی بەخشێ لە رینگە یایینی خودا و چاکەدا و، لە خودا بەرستی و خۆی لە بێ فەرمانی خودا پارێزێ و، برۆای بئگومانی بووبێ بەوی کاری چاک و پاک شیرینترە لە کاری خراپ و، برۆای بە بوونی بەهەشت و دۆزەخ بووبێ و، بە گوێرە ی فەرمانی خودا کاری بۆ کردبێ، دوایی ئیمە بۆ ئەو کەسە نامادە ئەکەین ناسانترین رینگە.

﴿وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى﴾ وه هەرکەسێ چروک و رۆژ بووبێ، بەبۆندە ی پلەو پایە و سامانی خۆیەوه، ئومێد و نیازی بە یاریدانی خودا و، پاداشتی رۆژی دووایی نەمايێ، لەبەر ئەوانە بەزە ی بە کەسانە ئەهاتو، هەر خۆی مەست بووبێ و، باوەری بە بەهەشت و دۆزەخ و کاری رەوا و نارهوا نەمايێ و، دووایی ئیمە نامادە ئەکەین بۆ ئەو کەسە هەموو شتێ راییکشی بۆلای ناگری دۆزەخ، چونکە گرانترین شت لای ئەو پەرستنی خودا و رینگە ی چاکبووه و، رینگە ی خراپێ لا چاک بووه.

﴿وَمَا يَغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى﴾ وه دارایی ئەو کەسە هیچ سوودیکی پێ نایەخشێ کاتێ مردو کەوتە ناو دۆزەخ و قوولایی خراپە و کردەوی خراپە ی خۆی و، ئەوی هەییوو رزگاری ناکا و، بە سەر بەستی خۆی وازی لە رینگە ی چاک هیناوه و، رینگە ی خراپێ بۆ خۆی هەلبژاردووه.

چۆن خودای مەزن واز لە ئادەمیزادی خراپ ئەهێنێ و، ئەیداته دەستی خۆی و ئارەزووی خۆی، ئەگەر خودا ئەو کارە بکا دژی دادپەروهری خودایە جیاوازی لە نێوان چاک و خراپدا نایێ، بۆیە ئەفەرموێ:

﴿إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى﴾ بە راستی لەسەر ئیمەیه رینگە ی چاک و خراپ بۆ بەندەکانی خۆمان روون بکەینهوه، مۆژدەیان بەدەینی بە پاداشتی چاک و بیان ترسین لە سزای سەخت و، ئەقلمان داوێنێ، خۆیان سەر بەستن و خۆیان بەرپر سیارن، ئیمە زۆر لە کەس ناکەین و ناچار یان ناکەین بۆ کردنی هیچ کاری.

﴿وَإِن لَّنَا لِلْآخِرَةِ وَالْأُولَى﴾ وه به راستی تنهها هدر بۆ ئیمهیه خاوهنداری ههموو شتی له
 پاشهپوژ و له جیهاندا، په‌رستنی هیچ کدهسی سوود به ئیمه نابه‌خشی و، بی‌فهرمانی نه‌وان زیان
 له ئیمه نادا، گونا‌هیاران ریگه‌ی را‌کردنیان بۆ نی‌یه، له ده‌سته‌لاتی ئیمه ده‌رنا‌چن.
 ﴿فَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى﴾ دوا‌یی ئیمه ئیوه‌مان
 ترساندوو‌ه له نا‌گریکی نه‌وتۆ گری ئه‌سینی و کلپه‌ی دی. بۆ نه‌وه‌ی کدهسی بی‌فهرمانی خودای
 کردوو‌ه په‌شیمان بیته‌وه، سزای نه‌و نا‌گه‌ نا‌چیژی مه‌گه‌ر کده‌سیکی زۆر خرابی نه‌وتۆ پر‌وای به
 پیغه‌مه‌ران و به راستی نه‌هینایی و، وازی له په‌رستنی خودا هینایی.
 ﴿وَسُيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى﴾ وه خودا کده‌سیکی زۆر له خواترسی نه‌وتۆ له
 نا‌گری دۆزه‌خ دوور نه‌خاته‌وه دارایی خۆی بیه‌خشی له ریگه‌ی چاکه‌دا بۆ نه‌وه‌ی ده‌روونی
 خۆی له چروکی رژی پاک بکاته‌وه.
 ﴿وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى وَلَسَوْفَ يَرْضَى﴾ وه له لای نه‌و
 کده‌ی دارایی خۆی به‌خشی نیاز و ئومیدی به چاکه‌ی هیچ کده‌سی نه‌بوو پاداشتی چاکه‌ی
 بد‌ریته‌وه، جگه له داوا‌کردنی ره‌زامه‌ندی په‌روه‌ردگاری بالاتر له ههموو کده‌سی و، له‌مه‌ودوا
 نه‌و کده‌سه‌ رازی نه‌بی له پاداشتی خۆی زانیان زۆریان نه‌لین، هو‌ی هاته‌نه‌ خواره‌وه‌ی نه‌و
 نایه‌تانه، له باره‌ی نه‌بویه‌ کره‌وه‌ هاتو‌ونده‌ته‌ خواره‌وه‌.

﴿سوره نبي ضوحا﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۱۱) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 وَالْضُّحَى ﴿١﴾ وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى ﴿٢﴾ مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَاقَلَى ﴿٣﴾
 وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى ﴿٤﴾ وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ
 فَتَرْضَى ﴿٥﴾ أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى ﴿٦﴾ وَوَجَدَكَ ضَالًّا
 فَهَدَى ﴿٧﴾ وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى ﴿٨﴾ فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ
 ﴿٩﴾ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ ﴿١٠﴾ وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ ﴿١١﴾

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

زانایان نه لَین: پیغمه مری خودا، دووای نه وهی به کهم جار سروشی بۆ هات، دواى نهو جاره
 بۆ ماوهی دوو سال سروشى تری بۆ نه هات، پیغمه مەر ﴿ﷺ﴾ زۆری خه فته نه خوارد و لای
 وابوو خودا وازی لی هیتاوه، زۆر ئاره زۆمه ندى هاتنه خواره وهی سروش بوو بۆلای، هه ندی تر
 له زانایان نه لَین لای بی باوه ران وابوو موحه مده خودا که ی رقی لی هه لساوه و، وازی لی هیتاوه
 به هه رجۆری بی خودای مه زن فەر مووی:

﴿وَالضُّحَى وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى﴾ وه من سویند نه خۆم به کاتی چیشه نگاو که کاتی
 به رزبوونه وهی خۆره له سه ره تای رۆژدا و، سویند نه خۆم به شهو، کاتی تاریکی به که ی هه موو
 شتی نه گرته وه، گیانداران پشو نه دن و، ماندووی رۆژیان نامیتی.
 ﴿مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَاقَلَى﴾ سویند بهو شتانه: پهروه دگاری تو وازی له تو نه هیتاوه و، تو ی
 ناخۆش نه ویستوو له جیهاندا لهو کاته وه تو ی دروو ست کردوو وه و، تو ی خۆش نه وی و،
 سروش به به رده وامی دپته خواره وه بۆ سه رتۆ.

﴿وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى﴾ وه به راستی ژبانی پاشه رۆژ
 چاکتره بۆ تو له ژبانی جیهان و له به کهم جاری هاتنه خواره وهی سروش بۆلای تو، نه وه بوو
 رۆژ به رۆژ سه دان کهس موسلمان نه بوون، نه ته وه کانی تر و هۆزه کانی تری عه ره ب، هاتن و

ته فسیری زمانا کۆبی

باوه‌ریان هیتا، هەر بەو جۆره بەرده‌وامه هەتا رۆژی دووایی، پلە‌ی تر لە پاشە‌پۆژدا زۆر گە‌وره‌تره، سەر‌ه‌رای ئە‌وه‌یش خ‌ودای پەر‌وه‌ر‌د‌گاری تۆ لە پاشە‌پۆژدا شتی زۆر چاکی تری وات بێ ئە‌به‌خشی لە پاداشت و لە پارانه‌وه بۆ ناده‌میزاد به تاییه‌تی بۆ موس‌لمانان، دووایی رازی ئە‌بێ و خۆش‌نوود ئە‌بێ لەو چا‌کانه.

لە دووایدا خ‌ودای مە‌زن باسی هە‌ندێ لەو چا‌کانه ئە‌کا بەر لە‌وه‌ی بک‌ری بە پێ‌غه‌مه‌ر لە‌گە‌ڵ پێ‌غه‌مه‌ری ک‌رد‌وه، وه ئە‌وه‌ته ئە‌ف‌ه‌رم‌وی:

﴿أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى﴾ ئایا خ‌ودا به هە‌تیوی تۆی نە‌زانی و باوکت نە‌بوو بە‌خ‌ی‌وت ب‌کا، دووایی خ‌ودا تۆی خە‌سانه‌وه و چا‌ودێ‌ری ک‌ردی، بە‌وه‌ی د‌وای ئە‌وه‌ی باوکت لە مە‌دینه‌ مرد و، تۆ لە مندا‌لدانی دای‌کتا بروی و، د‌وای لە دای‌ک‌بو‌وت عە‌بدول‌م‌وتە‌لیبی با‌پ‌یرت بۆ ما‌وه‌ی هە‌شت سا‌ل تۆی بە‌خ‌ی‌وت‌ک‌رد و زۆر به باشی، دووای مردنی با‌پ‌یرت ئە‌بو‌ت‌الیبی مام‌ت تۆی بە‌خ‌ی‌وت‌ک‌رد هە‌تا تە‌مه‌نی ٢٠ سا‌لی، دووای مردنی ئە‌و ق‌ورە‌بشی‌یه‌کان رێ‌گە‌یان بۆ ئاسان‌ک‌را و، تۆیان ناچار ک‌رد ک‌ۆچ ب‌که‌ی بۆ مە‌دینه و، لە‌و‌یش با‌ش‌تر من تۆم بە‌خ‌ی‌وت‌ک‌رد و خە‌سایته‌وه.

﴿وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى﴾ وه خ‌ودای زانی‌بو‌ی بە‌سەر‌گە‌ردانی تۆ لە باره‌ی ک‌اری تاق‌مه‌که‌ته‌وه و، گوم‌رایان لە باره‌ی بیر و با‌وه‌ری پو‌چیا‌نه‌وه و، لاسایی ک‌رد‌نه‌وه‌ی با‌پ‌ریان لە بت پەر‌ستیدا و ک‌رد‌ه‌وه‌ی خ‌رابی‌یان و پارچه‌ پارچه‌‌بوونی بیرو رایان و، نە‌ت ئە‌زانی چ‌ۆن بیان خە‌یته‌ سەر رێ‌گە‌ی راست هە‌تا س‌روش هاته‌ خ‌واره‌وه بۆ‌لای تۆ پو‌چ ک‌رد‌نه‌وه‌ی هە‌موو شتی‌کی تێ‌دا‌بوو، دووایی خ‌ودا تۆی شار‌ه‌زایی یاسا و دە‌ست‌و‌وری خ‌ۆی ک‌ردی و تۆی ک‌رد به پێ‌غه‌مه‌ر بۆ هە‌موو بو‌ونه‌وه‌ران.

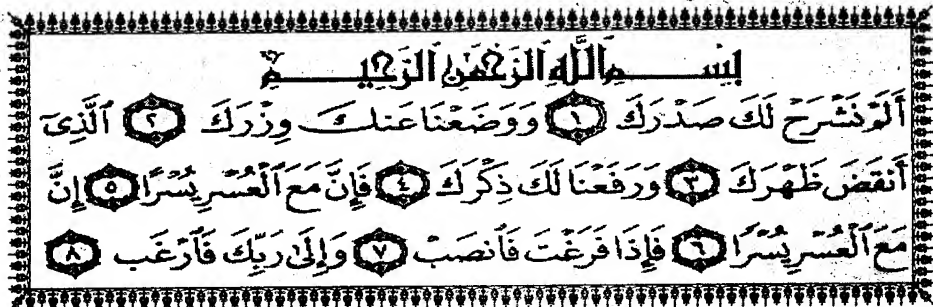
﴿وَوَجَدَكَ غَائِلًا فَأَغْنَى﴾ وه خ‌ودا به هە‌زاری تۆی زانی‌بوو، دووایی خ‌ودا تۆی سامان‌دار ک‌رد به با‌زر‌گانی و سامانی خە‌دی‌جه‌وه و، بە‌و دە‌ست که‌وته‌ی لە بێ‌با‌وه‌رانه‌وه بۆت پ‌یدا ئە‌بوو.

﴿فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ﴾ دووای ئە‌وه‌ی خ‌ۆت هە‌تیوی و هە‌زار‌بو‌ویی وا شایسته‌ سته‌م لە دارایی هە‌تیوان نە‌که‌ی و، به بێ نرخ تە‌ماشایان نە‌که‌ی و، ئە‌و که‌سه‌ی دا‌وای شتی‌کی لی‌ک‌ردی سەر‌زە‌نش‌تی مە‌که‌ و، به نا‌ئومیدی نە‌پ‌را و، به گوێ‌ره‌ی توانا دە‌ست گ‌یر‌ویی ب‌که.

﴿وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ﴾ وه تۆ سو‌پاسی چا‌که‌کانی پەر‌وه‌د‌گاری خ‌ۆت ب‌که، تۆی ک‌رد‌وه به پێ‌غه‌مه‌ر و ئە‌و هە‌مو‌وه چا‌که‌یه‌ بێ‌بە‌خ‌شی‌وی، با‌سی بە‌ختیاری و بە‌هره‌مه‌ندی خ‌ۆت ب‌که.

﴿سوره تی تعلیشیراح﴾

له مه ککه هاتووته خوارهوه. ژماره ی نایه ته کانی (۸) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

له باره ی نهم سوره ته وه، تاوس و عومهری کوری عه بدولعه زیز، نه لئین: نهم سوره ته و سوره تی ضوحا یه ک سوره تن و، به (بسم الله الرحمن الرحيم) جیا نه کراونه ته وه.

﴿الَّذِي لَكَ صَدْرَكَ﴾ نایا ئیمه دلێ تۆمان فراوان و گوشاو نه کرد بۆ تۆ له و کاته دا تۆ سهر گهره دان بووی و خهفته ته خوارد به دهست بێ باوه رانی گه له که ته وه، نه ته زانی چۆن رزگاریان به کی له دهست بت به رستی و لاسایی کردنه وه ی باو بایرانیان، ههتا قورئان هاته خواره وه بۆ سهر تۆ و، رینگه ی رزگاری نه وانی بۆ تۆ روون کرده وه، دووایی دلێ تۆ کرایه وه و نارامی گرت.

﴿وَوَضَعْنَا عَنكَ وَزْرَكَ الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ﴾ وه ئیمه لاما ن برد نه و باره گرانه ی نه و تۆ پشته ی قورس کردبوو، به وه ی خه م خواردنه وه له سهر نه و بت به رستی و گومرای ی تاقمه که ت له سه ری بوون و، دووایی خودا به وه ی قورئانه وه قورسای ی سهرشانی لابر دی و فیتری چاک کردنی نه وانی کردی.

﴿وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ﴾ وه ئیمه باسی تۆ و ناوی تۆمان به رزر کرده وه، ههر به و جوړه قورسای ی سهرشانی تۆمان لابر د، نه بێ چ شتی به رزتر و گه وره تر بێ له وه ی له نوێژ دانای تۆ له گه ل ناوی خودا دا نه بری و، له بانگدا شه و رۆژ بێنج جار ناوتان به یه که وه نه بری، به یه وه ی کردنی تۆ به یه وه ی خودایه.

﴿فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا﴾ دووایی له گه ل هه مو ناخۆشی و ته نگانه یه کا خۆشی و ئاسانی هه یه، به راستی له گه ل ناخۆشی دا خۆشی هه یه، دووپات کردنه وه ی نه و

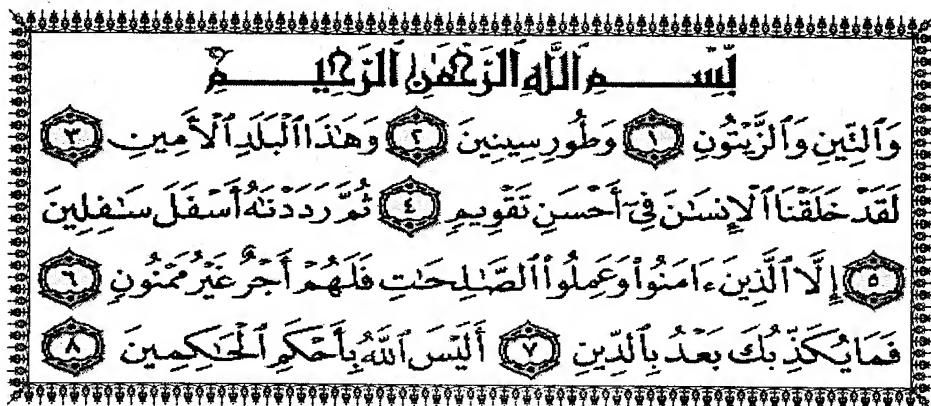
ته فیسیری زمان کۆبی

رستانه هدر له بدر به هیز کردنی نهو رووداوهیه و، جی گیربونی یتتی له دلدا، نهمانی گومانه لای زۆریه ئادهمیزاد، جگه له و مانایه نه گهر بکری به لگهی له سهرنییه، چاک وایه وازی لی بهیتری.

﴿فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَب﴾ دووایی هدر کاتی تو له راگه یاندنی یاسای خودا به ئادهمیزاد لی بوتهوه، دووایی نهوه تو خوت ماندوو بکه به بهزستی خوداوه و کاری پاشهروژه و سوپاسی خودا بکه و، دووایی هانای خوت هدر بۆلای بهرووه دگاری خوت بیه و، به دله دل پروو بۆلای جگهی نهو مه که و، داوای یارمهتی له جگهی خودا مه که.

﴿ سوره تین ﴾

له مه ککه هاتووه ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۸) نایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خودای به خشنده و میبره بان

﴿وَالْتَيْنِ وَالزَّيْتُونَ﴾ وه من سویند نه خوم به بدری دره ختی هه نجیر، جیگه ی خو به تی سویندی بئ بخوری، چونکه بدری هه نجیر سودی زوره: گه ده نهرم نه کا، خوین نه بالیوی، گور چيله پاک نه کاته وه، به بدری میزلدان لا نه با، کونه کانی سی و جگهر نه کاته وه، مایه سیری نایه لی، زور نه خوشی تریش لا نه با و، من سویند به به بدری دره ختی زهیتون، شایسته ی نه وه یه سویندی پی بخوری، چونکه میوه یه و، شهو چیره یه، رونیکی زور پاک ی هه یه و، زور سوودی تریشی هه یه... تین و زهیتون دوو کیون له شامدان که عیسا له شام له دایک بووه.

هه ندیک له زانایان نه لئین: تین و زهیتون ناوی دوو کیون. یا ناوی دوو مزگه وتن. یانی تین ناوی نهو مزگه و ته به نوح له سه ر کیوی جودی درووستی کردووه، زهیتون ناوی مزگه وتی به یتو له وه ده سه، زور بیر و بزجونی تر هه یه.

﴿وَطُورِ سِينِينَ وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ﴾ وه من سویند نه خوم به کیوی توری سینین که موسا گفتوگوی له خزمه ت خودا کردووه له سه ری و، سویند نه خوم بهو شاره ی خاوه نی ئاسایشه بو دانیشتوان و، موحه مه د له ناو نه ودا له دایک بووه و کراوه به پیغه مه رو جیگه ی هاته خواره وه ی سه روه.

﴿لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ﴾ سویندم به وانه ی باسکران، ئیمه ئاده میزادمان درووست کردووه له جوانترین بالا و وینه و به یکه ردا، خاوه نی نه قلله و بیری به رز و به سووده،

ته فسیری زما کوی

هیز و سورشتیکی و امان له گیانی ناده میزاددا داناوه بالآتره له ههموو گیانداری، نه گدر خوی بیهوی نهو سروشتهی خوی نه گوری بولای خراپه، خو نه گدر لایدا له سروشتی پاکی خوی و بروا له گهل ناره زوی خرابی خویا په سترین و نرمترین بوونده وری لی دهر نه چی و نه چینه ریزی پیاو خراپان و جیگهی خواری خواره ووی دوزه خسی نه دریتی نه گدر لایدا لهو شتهی بوی و له سهری درووست کراوه، وهك خودا نه فدرموی:

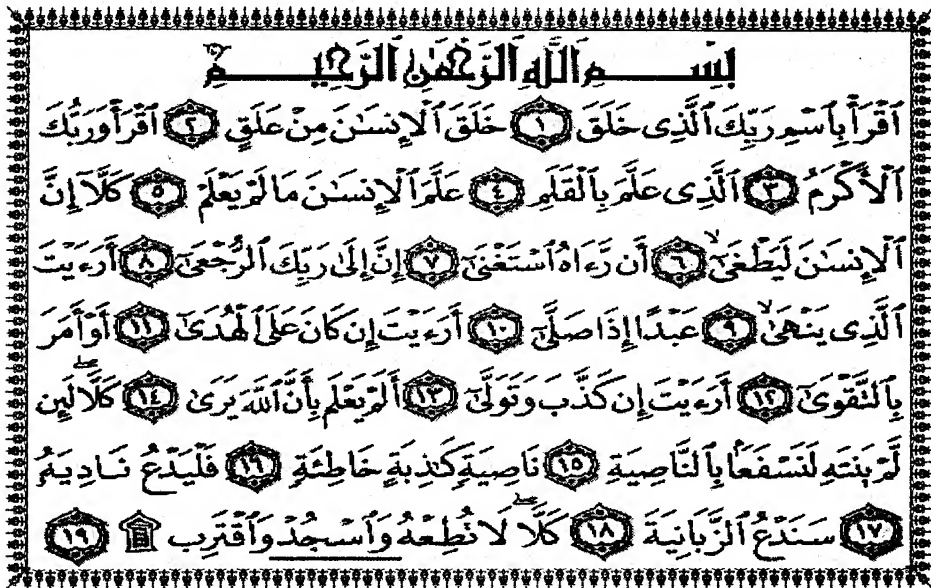
﴿ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ﴾ له پاشا ئیمه ناده میزادمان گیراوه تده بولای په سترین و نهوی ترین شیوه و سروشت له گیانداری تر بی نرخ تر نه بی، چونکه نهوان له سروشتی خویان لایان نه داره به وینهی ناده میزاد. هدر چنده ناده میزاد بو پهره پیدانی رهوشتی په سهند درووست کراوه به لام هندیکی یان بی فرمانی خودا نه کدن و سوپاسی چاکهی خودا ناکدن، نه خرینه ناو خواری خواره ووی دوزه خ.

﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ﴾ مه گدر کدسانیکی نهوتو له ناده میزاد باوه پریان هینابی و، کرده وه چاکه کانیان کردبی، دووایی بو نهو کدسانه هیه پاداشتیکی وا هدر گیز کوتایی بی نایه و کدم نابیتده وه.

﴿فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالذِّينِ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ﴾ دوایی چ شتیکه هانی تو بدا و پالت پیوه بنی روژی پاداشت پرسیار به درو بخدیتده وه و، باوه ری پی نه هینی، دووایی نهو ههموو به لگه یه له سهر بوونی به تاییه تی له سهر درووست کردنی ناده میزاد له سهر جوانترین دیمه ن و پدیکه و بالا. نایا خودا فرمانره و اترینی ههموو فرمان رهوا و دادوه ری نی یه، به لی: هدر وایه و هدر وایه بی. چونکه ناده میزادی درووست کردوه به جوانترین شیوه و، ئیمه شایه تی نه دهن له سهر نه ووی له ههموو دادوه ری به دادتره، ئیر چون نه بی ناده میزاد بی فرمانی خودا بکا؟

﴿ سوره تی نه لعه له ق ﴾

له مه كه هاتووته خواره وه. ژماره ی ئایته كانی (۱۹) ئایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهره بان

بیژراوه: یه كه مین سوره ت هاتووته خواره وه بز سهر پیغمهر ﴿﴾ سوره تی (فاتحه) یه كه می له زانا بان نه لئین: یه كه مین جار سوره تی (نهلوده سیر) هاتووته خواره وه. زورتر له زانا بان فهرموویانه: نه وه ی راستیی یه كه مین جار سوره تی (نهلعه له ق) هاتووته خواه وه، ئیمه داوامان لی نه كراوه بگه ریئین به دوا ی میژووی هاتنه خواره وهی قورئاندا، به لام هه چوئنی بی پیویسته موسلمانان پروایان وایی هموو سوورته كانی قورئان له لایه ن خودای گه وره وه هاتووته خوار.

پیغمهر ﴿﴾ بهر له هاتنه خواره وهی سروش بۆلای، زور ئاره زوی له چۆله وانی بووه، بهو بۆ نه یه وه چهند جاری خواردنی له گه ل خوی نه برد و، چهند شه وی له نه شكه وتی (حیرادا) نه مایه وه بۆ په رستی شه وانه و بیر كردنه وه. له ناو كاودا له و نه شكه وته جیره ئیل هات بۆلای پیغمهر ﴿﴾، به پیغمه ری فهرموو: (اقرأ) پیغمهر فهرمووی: من خوینه وار نیم. پیغمهر فهرمووی: جیره ئیل باوه شی پیداكردم و گویشمی به خو یه وه، به جوړی ئازارم پی گه یشت،

ته فسیری ز مناكویی

دوایی بهر لای کردم، سی جار نهو کارهی له گدل کردم. له پاشانا جبره ئیل فهرمووی (اقرأ باسم ربك) ههتا گه یشته (ما لم یعلم)، دوایی پیغمه در ﴿ﷺ﴾ گه راپه وه بۆلای خه دیجه ی ژنی، فهرمووی: دام پۆشه، نهویش دایپۆشی ههتا ترسه که ی نهما، دوایی فهرمووی: نهی خه دیجه: من رووداویکی ترسناکم تووش بووه، به سه رهاتی خوی بۆ گپرایه وه و فهرمووی: من له خۆم نه ترسم، خه دیجه ووتی: تۆ مه ترسه موژده به خۆت بده، به خودا سویند نه خۆم، خودا نازاری تۆ نادا، تۆ که سیککی خزم دۆست و، ده ست گپۆ که ری هه ژاران، دوا جار پیغمه ری برد بۆلای (وهره قه) نامۆزای خه دیجه که باوه ری به عیسا هیتابوو، نووسراوی به زمانی عیبری نه نووسی، چهند جار ئینجیلی نووسیوو وه، پیاویکی پیری ته مهن زۆربوو، خه دیجه ووتی: نامۆزا، گوئ له برزای خۆت بگره، وهره قه به پیغمه ری ووت، برازای خۆم چ شتیکت دیوه، پیغمه در به سه رهاتی خوی له نه شکه وتی حیرادا بۆ گپرایه وه، وهره قه ووتی: نه وهی هاتوو بۆلای تۆ نامووسی گه وره یه که هاتوو بۆلای موسا، به شم له به شتا بی، خۆز گایه من زیندوو نه بووم، کاتی خزمه کانت تۆیان له مه که که ده رنه کرد، پیغمه در فهرمووی: ئایا من له مه که که ده رنه که نه؟ وهره قه ووتی: به لئ، هدر پیاوی بهو شته وه هاتی دوزمنایه تی زۆری کراوه، نه گهر من زیندوو بووم یارمه تیت نه ده م.

دوای نهو جاره سروش نه هات بۆ پیغمه در ﴿ﷺ﴾ ماوه یه، پیغمه در خه فه تی نه خوارد، زۆر جارن له خه فته تا نه یه ویست خوی فره بدایه ته خواره وه له سه در کپوان، دوایی زۆر جار جبره ئیل خوی پیشان نه دایه وه، نه یووت: تۆ پیغمه ری خودای، لهو کاتانه دا خۆشی رووی تی نه کرد. بیگومان سروش هاتوو ته خواره وه بۆ سه در پیغمه در، له ته مهنی چل سالییدا، بهر له وهی بکری به پیغمه در باوه ری به خودایه کی ته نها هه بووه و، هاوبه شی بۆ خودا دانه ناوه و، برۆای زۆر توند بووه و، سه رچاوه ی نهو باوه ره یشی له دوو شته وه بۆی پهیدا بووه، یه که میان له نه قلی ته وای خۆیه وه بووه. دوو هه میان بۆ پیغمه در شتیکی گرنگ نه بووه، نهو پیغمه در که گه وره ی ههردوو جیهانه، به هۆی نه قلی ته وای خۆیه وه رانومایی وه ربگری بۆلای برۆا به خودایه کی تاك و ته نها، له زۆر کاتا هه ندئ له پیاوان بهر له هاتنی ئایینی ئیسلام، به هۆی نه قلی خۆیا نه وه باوه رپان هه بووه به خودایه کی ته نها، ویندی وهره قه ی کوری نه وفه ل، زه یدی کوری عه مر، عوسمانی کوری نه لویه ی ریس، جگه ی نه وانیش.

نهو برۆایه ی پیغمه در ﴿ﷺ﴾ له ئیبراهیمی بابیری یه وه بۆی ما بووه وه، هدر که سی ژبان و میژووی ژبانی پیغمه در مواتلا بکا نه زانی برۆای به خودای ته نها هه بووه، هه رگیز سوژده ی بۆ بت نه بردوه، نه به منالی و نه به گه وره یی. بۆ نمونه نه گپرایه وه: بهر له ته مهنی پیاوه تی، پیاوی به پیغمه ری ووت: نهی جوان، له بهر راستی لات و عوزا، فلان هه وائم به درئ، پیغمه در ﴿ﷺ﴾ فهرمووی: پرسیارم لی مه که به هۆی لات و عوزاوه، من له هه موو شتیکی نهو بتانه تو ره و بیزارم.

دواى ئه وهى خوداى مه زن به هوى جبره ئيله وه فه رموى: تو بخوينه، پيغمه مهر ﴿سوره﴾
فه رموى: من خوينه وار نيم، سى جار ئه و گفتوگويهى بو دووپات كرايه وه، دواجار پيغمه مهر
فه رموى، چ شتى بخوينم، جبره ئيل به وى ووت:

﴿اقرا باسم ربك الذي خلق﴾ تو به هوى ناوى پيروزى پهروه دگارى ئه و تووى خوت كه
هممو بوونه وه رانى درووست كردوه، ئه و سروشه لى لايه ن ئيمه وه بو ت دى بيخوينه، بيته
به رى تو و له بيرت ناچيته وه به ره وانى ئه توانى بيخوينيته وه به سه ر ئاده ميزاددا، ئه و خودايه ئه م
بوونه وه رانه لى درووست كردوه ئه توانى تو بكا به خوينه وار. له به ر ئه وه لى ئاده ميزاد له هممو
بوونه وه رانى تر به نرخ تر و به ريزتره لاي خودا، به تايبه تى باسى ئه كا و ئه فه رموى:

﴿خلق الانسان من علق﴾ پهروه دگارى تو ئاده ميزادى درووست كردوه له خوئين پاره يه كى
ره ق، ئه وه لى شايانى باسبى، ووشه لى ﴿اقرا﴾ كه يه كه مين ووشه يه، ئه و سرووشه لى هاتوه
بو لاي پيغمه مهر يه كه مين جار به وه ده ستى بى كراوه: تو بخوينه، كه واته ئه وه مان فير ئه كات، كه
پيغمه مهر نيردراوه بو لاي ئاده ميزاد، له ناو گه ليكا نه زانين و بت په رستى و دوور له شارستانى
زال بوون به سه ريانا، فه رمان ئه دا به ووشه لى ﴿اقرا﴾ به هممو ئاده ميزاد بخوين و زانست و
زانبارى فير بى و، ئه وه يشمان بو روون ئه كاته وه، كه ئاينى ئيسلام له يه كه م جارى هاتيا دواى
قه لاجز كردنى نه خوينه واريمان لى ئه كا و، دواى بلا و بوونه وه لى خويندن و زانبارى مان لى
ئه كات. نه ك جارى به لكو دوو جار فه رمانمان بى ئه دا و خويندنسى پيويست كردوه، وه ك بو
جارى دووهم ئه فه رموى:

﴿اقرا وربك الاكرم الذي علم بالقلم﴾ تو بخوينه و، پهروه دگارى به ريزى تو له هممو
به ريزان به ريزتره، وينه لى نيه، كه سيكى ئه و تو به ئاده ميزادى فيرى نووسين و زانست كردوه
به هوى خامه و پينووسيكى بى گيانه وه، يانى كه خودا بتوانى به هوى پينووسه وه ئاده ميزاد فير
نووسين بكا، ئه توانى تو فيرى خويندنسى سروش بكا. خوداى گه وره ئاده ميزادى له خوينيكى بى
نرخه وه به رز كردوه ته وه، بو لاي نووسين به خامه، سوده خامه نايه نه ژماره: ئه وه تا كاتانى پيشو
ئه به ستى به كاته كانى دووايه وه، هممو لايه كى جيهانى به ستوته وه به يه كه وه، به تايبه تى دوايى
چاپ و كزميو ته ر كه زانست و نووسينى كردوه به به شى هممو ئاده ميزاد، بگه ره ئه وان هيش
كويزن فيرى خويندن ئه بن به هوى پتى ده ركه وتوى تايبه تى بويان، هه رچه نده زمان ئه وه لى
له دلدايى رونه لى كاته وه، به لام ئه گه ر خامه نه بى با ئه يياو ناميتى. دووايى بو پته و كردنى
فه رموده لى پيشه وه، بو ئه وه لى هيج شتى له دلى پيغمه مر دا نه ميتى، خودا ئه فه رموى:

﴿علم الانسان ما لم يعلم﴾ خودا ئاده ميزادى فيرى شتى كردوه له و به ر نه زانويه، له
تاريكى نه زانين و، نه خوينه واريه وه بو لاي روناكى زانبارى و خويندن، به مه رجى ته مه ل نه بى و

نه قلی خوی بخاته کاره وه. نه وهی شایانی باسین پیغمه مهر نه خوینده وار بووه، نه یزانیوه به پیتوس بنوسی، که واته سروشه و له لایه ن خوداوه بزی هاتووه.

﴿ کَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَإِطْفَافٌ إِنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ ﴾ راست و بیگومانه: به راستی هندی له ناده مزاد له سنور دهر نه چی و له خودا یاخی نه بی، له بهر نه وهی سامان و دارایی و پله و پایهی به خویره وینی و، یادی خودا ناکاته وه، له بیر خوی نه باته وه که پارچه خوینیکی بیژلیکراوه بووه، هه ژارو بن سامانبوه، نه وه ته به هوی زانست و داراییه وه، چه کی کاول کهر دروست نه کاو، خویانی بن له ناو نه بدن و بیر له رابوردوی خویان ناکه نه وه، به راستی هه ر بولای نیمه ی پهروه ردگاری تویه گه رانه وهی هه موو ناده میزاد. که واته زانیاری و دارایی و پله و پایهی جیهان فریوی تو نه دا هیزی خودا به تواناته له چه کی کیمیاوی و بومی تازه دروست کراوی نه وان.

﴿ أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ ﴾ نایا تو که سیکي نه وتوت نه دیوه بهوت نه زانیوه ریگه له بهنده ی من نه گری کاتی بیهوی نو یژ بکا. نه و نایه ته له وه وه هاتوته خوار، نه بو جهل ووتی: نه گهر موحه مدم بینی نو یژ بکا پیم نه خه مه سدری ملی و، هاتو پیغمه مهر نو یژی نه کردو گه راپه وه به دوا یی خویا، پیمان ووت: بو گه راپه ته وه، ووتی چالیکي پر له ناگرم بینی له نیتوان من و نه ودا.

﴿ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَىٰ الْهَدَىٰ أَوْ أَمَرَ بِالْتَّقْوَىٰ ﴾ زورترینی زانیان مانای نه م نایه ته یان به م جورا نه کردوه: نایا تو نه زانی نه گهر که سی له سه ر ریگه ی راست و رانومای یی، یا فرمان بدا به له خودا ترسان، نایا نه یزانیوه به راستی خودا نه و که سه نه بیینی و، نه زانی به نیازی دلی، به چاکی پاداشتی نه داته وه.

﴿ أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ ﴾ نایا تو زانیوه نه گهر که سی راستی به درو بخاته وه، پشت بکاته راستی نایا نه و که سه نه یزانیوه خودا به کرداری نه و نه زانی و، تو له ی لی نه کاته وه.

خواهنی تهفسیری که شاف به م جوره مانای کردوه: تو هوال بده به من نایا نه و که سه ی ریگه له نو یژ کردن نه گری نایا له سه ر ریگه یه کی چا که ریگه له په رستی خودا نه گری، یان فرمان نه دا به له خودا ترسان به بیرو باوه ری خوی، یا راستی به درو نه خاته وه و پشت نه کاته نایینی راست به و جورهی نیمه ی باوه ردار نه یلین. نایا نه و که سه نه یزانیوه به وهی که خودا ناگاداره له سه ر رانومایی نه و له سه ر گومرایی نه و، پاداشتی نه داته وه به گویره ی نیازو کرده وهی خوی، بو زیاتر ناشنا بوون له سه ر مانای نه و نایه تانه، ته ماشای تهفسیری (غرائب القران و رغائب الفرقان) بکهن.

﴿ كَلَّا لَئِنْ لَمْ يَنْتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ ﴾ به راستى نهو بى باوه ره ياخيه واز له گومرايى خوئى بهيئى، نه گدر وازى لى نههئى به سهختى بهموى پيشانى سدرى راي نه كيشين بوناو ناگرى دوزهخ. پيشانى كه سىكى دروزنى به هله داجووى تاوانبار.

﴿ فَلْيَنْذِرْ نَادِيَهُ سَنَذِرْكَ الزَّبَانِيَةَ ﴾ دووايى با نهو دروزنه تاوانباره داوا له دانىشتوانى جيگهى دانىشتوى خوئى بكا كه ياريدى بدهن رزگارى بكه نهو سزايى، ئيمه بانگى فرشته كانى بههئى كار به ده ستانى دوزهخ نه كه ين پالى پتوه بنين بولاى ناگرى دوزهخ.

﴿ كَلَّا لَا تُطِغُهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ ﴾ تو نه كهى گوى بگرى لهو كه سه تاوانباره، واز له نويز كردن بهيئى، تو سوژده ببه بو خوداى تاك و تنها و له جگهى خودا مهترسه، تو خوئ نريك بكه ره وه له خوا به هوئى كردنى كارى چاكه وه.

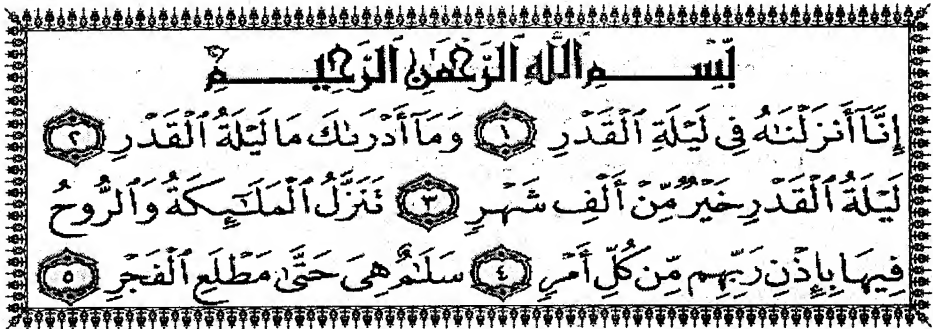
بو زانين: سوژده بردن، نه كرين به چهند به شيكه وه: سوژدهى ناو نويزه فرهزه كان، سوژدهى سه هو، سوژدهى خوئندن هه ندى له نايه ته كانى قورئان، سوژدهى سوپاس كردن بو خودا له كاتى هاتنى چاكه كه خودا، يا له كاتى لا بردنى رود داويكى ناخوش، نهو سوژدانه هه موويان سونه تن جگه له سوژدهى ناو نويزه فرهزه كان.

كوئايى هات به ياريدى خوداى مهزن ۹ / ۱۰ / ۲۰۰ زايىنى

۱۲/ مانگى ره جهب (۱۴۲۱) كوچى

﴿ سوره تی نهلقه در ﴾

لهمه که هاتوته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۵) نایه تن

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

﴿ إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ﴾ به راستی نیمه قونانمان نار دوته خواره وه، له ناو شهوئکی به ریزدا، بویه به ریزه، چونکه قورئانی تیدا هاتوته خواره وه، قورئان به یدک جار نه هاتوته خواره وه، به لکو به بهش بهش هاتوته خواره وه، به ریزه نهو شهو، په رستن له شهو هدا به ران بهر به پاداشتی هزار مانگه.

بوزانین: زانایان بیران جیاوازه له دیاری کردنی شهوی (لیلة القدر)، هندیکیان نه لئین: هر له کاتی سهرده می پتیه مهردا بووه، دوواتر نه ماوه، زوربه ی زوری زانایان نهو بیرو بوجوونه به راست نازانن و نه لئین: نهو شهو به رده وامه ههتا کوتایی پنی هاتنی جیهان، له دیاری کردنی کاته که یدا بیرو بوجونیان جیاوازه: هندیکیان نه لئین: کاته که ی نه گوئز ریشه وه سال به سال، هه ر جاری له کاتیکی سالیکا نه بی، هه ندی لایان وایه له سهره تای ساله وه، ههتا کوتایی سال له شهوئکدا په یدا نه بی، هه ندی تریان نه لئین: له سهره تای مانگی ره مه زان ههتا کوتایی نهو مانگه په یدا نه بی. زوربه ی زانایان نه لئین: له (۱۰) رورزی کوتایی ره مه زاندا یه، به زوری له شهو هه تا که کاند، به زورتر له شهوی (۲۷) ی مانگی ره مه زاندا په یدا نه بی. زور جینگه ی شایانه (أبن العربی المعافری الأندلسی المالکی) له نامه ی خو یا (أحكام القرآن) نه لئین: له (۲۷) ی مانگی ره مه زاندا نه بی، چونکه زانایان پتیه کانی نهو سوره ته بیان ژماردووه، کاتی گه یشته وو شه ی (هی) بو به (۲۷) بیت، بویه بریاراندا نهو شهو (لیلة القدر) ه. بو نه م به سه ته تهماشای مانای تحفه محتاج بکه لاپه روی (۴۶۲). شافعی ره زای خودای لی بی، نه فهرموی: نهو

ته فسیری زمنا کو بی

گفتوگویه له که سیکه وه دهر نه چنی تامی فیکهیی نه چه شتی، ئهیش فهرمویی فه توای حنه فی لاوازه لهو بارهیده له بارهیی فه توای دهر کی و بیانی.

﴿وَمَا أَذْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدَرِ لَيْلَةُ الْقَدَرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ﴾ وه چ شتیکی سه سورینه ره به توی رابگه یه نی له یله تو لقه در چ شتی که، پاداشتی پهرستی خودا لهو شه ودا، به رانیه ره به پاداشتی پهرستن له ههزار مانگدا. ئه و شهوی له یله تولقه دره چاکره له ههزار مانگ.

ئهو فهرمودهیی خودایه له وه وه هاتوه یارانی پیغمهر ووتیان: ته مه نی گهلانی پیشوو در یژبووه، پهرستی زوریان کردوه، پاداشتیان له ئیمه زوزه تروه، ئیمه ته مه غمان کورته.

﴿تَنْزِيلُ الْمَلَكَةِ وَالرُّوحِ فِيهَا يَأْذَنُ رَبُّهُمْ مِنْ كُلِّ أَمْرٍ﴾ فریشته کان و جبره ئیل لهو شه ودا له ئاسمانه وه دینه خوار به هوی ده ستوری خودا وه، له بهر گه یاندنی یاساو فهرمانی خودا به ئاده میزاد.

﴿سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطْلَعِ الْفَجْرِ﴾ شهوی له یله تولقه در شهوی ناشتی و خوشی و چاکهیی خودایه، خراپهیی تیدا نیهو، ناشتی و چاکهیی به رده وامه هه تا کاتی به یانی، دهر گای خوشی کراوه یه و بو موسلمانان.

﴿سوره تی نهلبهینه﴾

زۆربهی هه‌ره زۆری زانایان نه‌لین: له مه‌دینه هاته‌وه خواره‌وه. هه‌ندیکیان نه‌لین: له مه‌که هاته‌وه خواره‌وه. ژماره‌ی ئایه‌ته‌کانی (٨) ئایه‌تن

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ
حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْآيَةُ ۝ (١) رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً ۝
فِيهَا كُتِبَ قِيمَةٌ ۝ (٢) وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ
بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْآيَةُ ۝ (٣) وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ
لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ
الْقِيمَةِ ۝ (٤) إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ
فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ۝ (٥) إِنْ
الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ۝ (٦)
جَزَاءُ هُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ۝ (٧)

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به‌ناوی خ‌وای به‌خشنده‌ی می‌ه‌ره‌بان

به‌ر له‌وه‌ی پ‌ت‌ه‌ی مه‌ر ب‌ک‌ری به‌ پ‌ت‌ه‌مه‌ر خ‌اوه‌ن نامه‌کانی گ‌او‌رو جو‌ه‌کان له‌ نامه‌کانی خ‌و‌یا‌نا خ‌و‌ی‌ن‌د‌ب‌و‌یا‌نه‌وه، له‌مه‌ود‌وا خ‌ود‌ا پ‌ت‌ه‌مه‌ری ر‌ه‌وانه‌ نه‌کا ر‌ی‌گ‌ه‌ی ر‌است ش‌اره‌زای ئ‌اده‌م‌یز‌اد نه‌کا، ه‌د‌روه‌ها بت پ‌د‌رستان بی‌ست‌ب‌ویان پ‌ت‌ه‌مه‌ریکی به‌و ج‌ۆ‌ره‌نه‌ن‌ی‌ری، ه‌ه‌ر د‌ول‌ایان پ‌ن‌ک ه‌ات‌ب‌و‌ن له‌سه‌ر ر‌ه‌وانه‌ ک‌رد‌نی ئ‌ه‌و پ‌ت‌ه‌مه‌ره‌ به‌ل‌ین پ‌ن‌ د‌راوه، زۆ‌ر ج‌ار‌ان له‌ناو خ‌و‌یا‌نا ئ‌ه‌بو‌و به‌ ئ‌ا‌ز‌اوه‌یا‌ن، ه‌د‌ریه‌که له‌ خ‌اوه‌ن نامه‌کان و بت پ‌د‌رستان خ‌و‌یا‌ن‌یا‌ن به‌ ر‌است ئ‌ه‌زانی و، ئ‌ه‌وانی ت‌ری‌ان به‌ ن‌ا‌ر‌است ئ‌ه‌زانی، له‌ پ‌اش‌انا پ‌ن‌ک ه‌ات‌ن ف‌ه‌رمان‌دان‌ی ن‌ی‌وان‌یا‌ن د‌و‌وا ب‌خ‌ه‌ن ه‌ه‌تا ک‌اتی ه‌ات‌نی ئ‌ه‌و

ته‌فس‌یری ز‌م‌نا‌ک‌و‌یی

پێغەمەرە، هەر کاتی پەیدا بوو باوەری بێ ئەهین و فەرمانبەرداری ئەبن. کەچی کاتی پێغەمەر نێرا، لە بەلگەی خۆیان پەشیمان بوونەوه، جیاوازی کەوتە نێوانیان زۆریەیان لەسەر بێ باوەری خۆیان و بت پەرستی مانەوه، بۆ روون کردنەوهی ئەو باسانە، خودا ئەفەرموی.

﴿لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُتَفَكِّينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ﴾ کەسانێکی ئەوتۆ باوەریان ئەهینابوو بە موحمەد لە خاوەن نامەکانی گاورو جوەکان و، بت پەرستان جیا نەبوونەوه لەبێ باوەری و بت پەرستی خۆیان و، وازیان لە بیروباوەری خۆیان ناهێن هەتا کاتی دیت بۆلایان بەلگەی رۆن و ئاشکراو، ئەو پێغەمەرە برۆیان وابوو دیت و چاک و خراپ جوێ ئەکاتەوه، دوایی ئەو پێغەمەرە ڕەوانە کرا، هەندێکیان موسلمان بوون و، هەندێ تریان لەسەر بێ باوەری مانەوه.

ئەبێ بزائری بێ باوەران دوو ڕەگەز بوون: خاوەن نامەکان هۆی بێ باوەریان ئەو شتە بوو، لە ئایینی خۆیان پەیدایان کرد. جوەکان ئەیان ووت: عوزەیر کۆری خودایە، گاوەرەکان ئەیان ووت: عیسا کۆری خودایە و سێهەمی خودایە، بت پەرستان سەرەو لای هیچ نامەیە نەبوو، خودای مەزن لەو ئایەتە پێشوردا باسی فەرموون.

﴿رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً فِيهَا كُتِبَ قِيمَةٌ﴾ ئەو بەلگە رۆن و ئاشکرایە بریتییە لە پێغەمەرێ ڕەوانە ئەکری لەلایەن خوداوە کە موحمەدە، نەخوێتێتەوه بەسەریان چەند پەرەیه کی پاک و دور لە گۆران و دەستکاری، لەناو ئەو پەراندەدا هەیه نامەیە کە قورئانە، زۆر بە نرخ و راستە، ئەو شتە خودا ڕەوانەیی کردووە لەنامە پێشوەکانی ئیبراهیم و، تەوراتی موسا و ئینجیلی عیساو زەبوری داودو، هەموو ئەو شتە نێراووە بۆ پێغەمەرەکانی تر، ئەو قورئانە زۆریان رۆن ئەکاتەوه بۆیان.

﴿وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ﴾ وه ئەو خاوەن نامانە نەوتۆ نامەیان بێ بەخشرابوو پارچە پارچە نەبوون، هەریەکیان بە بیرو باوەریکی جیاواز مەگەر لە دوای هاتی بەلگەی رۆن و بۆلایان لەلایەن پێغەمەرەکانی خۆیانەوه، ئەو بوو جوەکان دوای موساو گاوەرەکان دوای عیسا چەندین تاقی جیاوازیان لێ پەیدا بوو، هەروەها درێژەیان بەبێ باوەری و گومرایی خوێاندان، هەر بەو جۆرە دوایی هاتی پێغەمەر درێژەیان دا بە بێ باوەری و باوەریان بە پێغەمەر ئەهینا لەبەر ئەوەیش نەبوو، بێ ئاگا بن لە ئایینی خۆیان، بەلام لەبەر سودی خۆیان بوو لە جیهاندا.

﴿وَمَا أَمَرُوا إِلَّا ليعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ﴾ وه گاورو جوەکان لە تەورات و ئینجیلدا هیچ فەرمانێکیان بێ نەدراوو، جگە لەوهی ئەوان خودا بپەرستن، بە نیازی پاکەو دور لە هاوبەشدانان ئاین هەر بۆخویدا، باوەردار بن بە هەموو پێغەمەرەکان، لادەن لە هەموو ئایینی پڕو پوچ.

﴿وَيَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ﴾ وە نوێژوکانیان بەرپاکەن بە گوێرە ی یاساو، زە کاتەکانیان بێهەشتن بە ھەزاران و، ئەو شتانە ی فەرمانیان بێ درا لە پەرستنی خوداو نوێژکردن و زە کات دانە، ئەووە ئاینی راستی نامە ئاسمانە یە کەنە، دوایی لە چ لایە کەووە ئەو ھەموووە ئاین و بیروباوەرە پەیدا بون، ئەو کارە پێشە ی خواوەن نامە کانی، ھاوار بو ئیمە ی موسلمان پارچە پارچە بووین لە ئاینی خۆمان و، ئەو ھەموووە پارت و تاقمانە مان لێی بوووە، دووای پێغەمەر شتی تازە ی نەرەوامان پەیدا کردووە.

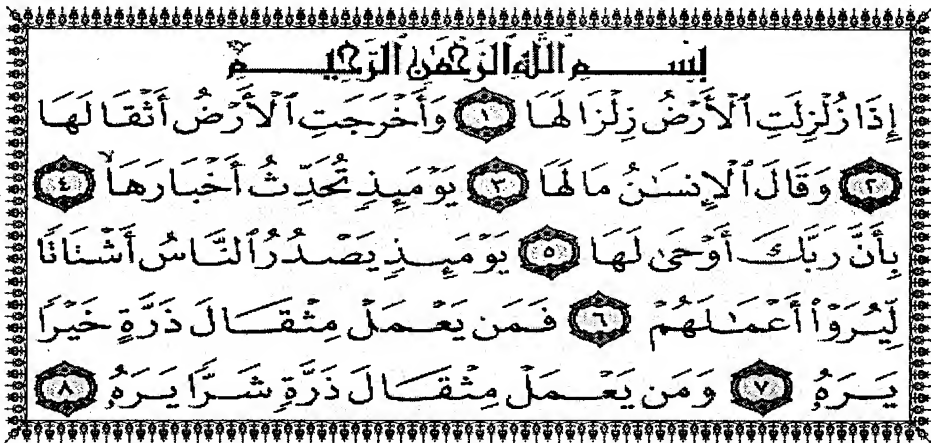
﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ﴾ بە راستی کەسانێکی ئەتوتو باوەرپان نەھیتابوو لە خواوەن نامە کان و، بت پەرستان لەناو ناگری دۆزەخدان لە پاشە رۆژدا بەردەوامن لەناویدا، بە راستی ئەو کەسانە خرابترینی بونە وەرانی.

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ﴾ پاداشتی ئەو کەسانە باوەرپان ھیتاوو، کردووە چاکەکانیان کردووە، چاکترینی بونە وەرانی.

﴿جَزَاءُ هُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ﴾ پاداشتی ئەو باوەرپارانە لە خزمەت پەرودگار چەندین بەھەشت و باخ و چیمەنی بەرین و بەرزە ئەروا بە ژێر درەخت و ئەو لاو لای کۆشکەکانیان چەندین رووباری ناوی شیرین و بەتام بەردەوامن لە ناو ئەو بەھەشتانە دا ھەتا ھەتایە. خودا لەو کەسانە خوێندبوون رازی بوو، چونکە لە سنوری خوادا لایان نەداووە، ئەوانیش لە جیھاندا رازی و خوێندبوون و، ملکەچی فەرمانەکانی ئەو بوون و، فەرمودەکانی خودایان لا گران نەبوو، ئەو رەزامەندی و خوێندویدە بو کەسیکە لە پەرودرگاری خوێ ترساووە، بێ فەرمانی خودایان نەکردووە لە جیھاندا. بەلام ئەو کەسانە ی بەناو موسلمانن و بێ فەرمانی خودا ئەکەن بێ بەشن لەو پاداشتە.

﴿سوره تى زه زه له﴾

له مه كه هاتوته خواره وه، هه ندئى له زانان ئه لئى: له مه دینه هاتوته خواره وه. ژماره ی
ئایه ته كانى (۸) ئایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوى خواى به خشندهى ميه ره بان

﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا﴾ هه كاتى زهوى له بهر نه مانى هه زى كه شه كهى، يا له بهر
شتى تر جولنرا، به جو ره جولانى شايانى گه وره بى و قورسى زهوبى و زور سه ختبه.
﴿وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا﴾ وه كاتى زهوى هه موو نهو شته قورس و باره گرانهى له ناويايه تى
له مردوه كان و گه نچ و شارو نهو تو ناوو شتى فرهى دايه سه ره وه، بى گومان كاتى زهوى له
شويتى خوى ترازا پارچه پارچه نه بى و، هه شتى له ناويايى ده رنه كهوى. نهو كاته ئاده ميزاد
سه رسام نه بن.

﴿وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا﴾ وه و مهردمان ئه لئى: نهو زهويه چ شتى واى لى كردوه نه جولنى به
جوړىكى نااسايى و، چ شتىكى به سه رداهاتوه، بهو جو ره سه ختبه نه له رزى؟
زور جارائش له م جهانه دا نه بين و بيستومانه له كاتى بومه له رزه دا، له زور جى گه زهوى
شهق نه باو ئاگرو بهر د فره نه داو، زور گوندو شار قوت نه داو له ناويان نه با.
﴿يَوْمَئِذٍ تُخْبِثُ أَخْبَارَهَا﴾ لهو روزه دا كه نهو شتانه روى دا، زهوى به زمانى تاييه تى خوى،
هه والى جولانى خوى بو ئاده ميزاد نه گه رته وه كه نهو جولانه سه رته تى نه مانى جيهان و هاتنى
روژى دووايه. گفتوگوى ئاده ميزاد ئاشكرا كردنى نهو شتانه يه قوتى داوه، ساله هاى سال.
هه موو نهو شتانهى بو زهوى پهيدا نه بن له روژى دووايدا له خويه وه پهيدا نابن.

ته فسیرى زمانكوبى

﴿بَٰنَّ رَبُّكَ أَوْحَىٰ لَهَا﴾ به لکو به هوی نهوهوهیه، پهروه دگاری تو فرمان نهدا به زهوی و، دهستوری یی نهدا گفتوگو بکا و ههوال بدا بهو شتانهی له ناویدا بووه، نهو کاتهی رژی دواپی خودا نهقل و گفتوگو نه به خشی به زهوی، زهویش وه بونهوه رانی تر تهمه نی بو دیاری نه کراوه، بویه موحه مه د عه بده نه فرموی کاولبونی زهوی به هوی شتی که وه بی بیکا به توز زهوی به زویشتی کانه کان تهمه نی (نه گونجی کوتابی یی نایه) نهویش له وانه یه نامازه بکا بولای ته قینه وهی بونای نه وهی له سهر روی زهوی.

زور کس له سهره تای ئیسلامه وه، وایان نه زانی خودا تهماشای کرده وهی چاکه و خراپه که ناکاو، پاداشت و توله له سهریان ناداته وه، خودا نه فرموی.

﴿يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيرَوْا أَعْمَالَهُمْ﴾ نهو رژی بونهوه ران نه بن به بونهوه ری تری جگهی نه مر و ناده میزاد به په شیوی به گوره و بچو کیانه وه نه رپون بولای پاداشتی کرده وه کانی خو یان ببینن.

﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ﴾ دووایی ههر که سی به نه ندازهی کی شانهی بچو کترین میرووله یا که متر لهویش چاکه بکا، لهو رژه دا پاداشته که ی نه بینن و، ههر که سی به نه ندازهی کی شانی بچو کترین میرووله یا که متر خراپه بکا سزاکه ی نه بینن. زانایانی تازه ی نه م سهرده مه نه لئین: زه په بچو که له به شیکی (۱۰) بلوین ملی مه ترو، به گوره ترین نامیری بچو که کرده وه نه بن نابینری، زانایانی کون ووتویانه: زه په شایانی به شکردن نه.

پرسیار: ئایا باوه ردارو بی باوه له پاداشت و توله دا یه کسانن، یا بی باوه ران پاداشتی چاکه یان نادریته وه؟

وه لام: بی باوه ران سزایان نه درئ له سهر بی باوه په که یان پاداشتی چاکه یان نه دریته وه، به جو ری خودا نه زانی له جیهاندا، یا به سوکونی سزایان له پاشه رژدا.

﴿ سوره تی نه لعادیات ﴾

له مه كه هاتوته خواره وه. هندی له زانایان نه لئین: له مه دینه هاتوته خواره وه. ژماره ی
نایه ته کانی (۱۱) نایه تن.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالْعَدِيَّتِ صَبَحًا ﴿١﴾ فَالْمُورِيَّتِ قَدَحًا ﴿٢﴾ فَالْمُغِيرَتِ صَبَحًا
﴿٣﴾ فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا ﴿٤﴾ فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ﴿٥﴾ إِنَّ الْإِنْسَانَ
لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ ﴿٦﴾ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ﴿٧﴾ وَإِنَّهُ لِحُبِّ
الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ﴿٨﴾ أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعِثَ رَمَاهُ فِي الْقُبُورِ ﴿٩﴾
وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ﴿١٠﴾ إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ ﴿١١﴾

﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

گیڕ دراوه ته وه له هندی زانایانه وه: پیغمه ری خودا (د.خ) کۆمه لئ له هاوریکانی خوی
نارد بۆ لای هۆزی به نی که نانه، درهنگ هاتنه وه، دوو روه کان ووتیان کوژراون، نهو سوره ته
هاتوه ته خواره وه هه والی بی وهی نهوان و درو کردنی دوو روه کانی راگه یاند به پیغمه ر (د.خ)
فهرموی.

﴿ وَالْعَادِيَّاتِ صَبْحًا ﴾ وه من سویتد نه خۆم بهو چاره و یانه به خیرایی راته کهن و دین و
نه پۆن و پرهمی لوتیان دی له کاتی په لاماردانیان بۆ دوژمن.
﴿ فَالْمُورِيَّاتِ قَدَحًا فَالْمُغِيرَاتِ صَبْحًا فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا ﴾ دووایی من سویتد
نه خۆم بهو چاره و یانه له کاتی په لاماردانیان بۆ دوژمن و، به خیرایی نه پۆن و، نالئ دهست و
قاجیان نه دا له بهردو ناگر نه که نه وه، بریسکه ی ناگر بهرز نه ئیته وه، دووایی من سویتد نه خۆم
بهو چاره و یانه به خیرایی پلاماری دوژمن نه دهن له به یانیدا له نا کاودا به بی ناگاداری دوژمن و،
دووایی له باییدا تۆز پهیدا نه کهن و، دوایی له ناو نهو ته پو تۆزه دا، خۆیان نه خه نه ناوه راست و
ناو جهرگه ی دوژمانانی موسلماناندا به کۆمەل.

﴿ إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ ﴾ سویتدم بهوانه ی باسکران: به راستی
ناده میزاد سوپاسی په روه ردگاری خوی ناکا، به به خشینیی دارایی خوی له رینگه ی ئایینی خوداو.

تهفسیری زمانکۆبی

بەرپاستی ئەو ئادەمیزادە ئاگاداری ناسوپاسی و چروکی خۆیەتی و، کردەووی خۆی شایەتی ئەدا سوپاسی چاکەکانی خودای خۆی ناکا.

﴿وَأِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ﴾ وە بە راستی ئادەمیزاد بۆ خۆشەویستی دارایی و سامانی جیهان زۆر بە سەختی هەول ئەدا بۆ پەیداکردنی و خۆشەویستە لای، کەچی بۆ کاری چاکە و بەخشینی دارایی خۆی لە ڕینگەیی ئایینی خودا زۆر ڕژد و چروکە.

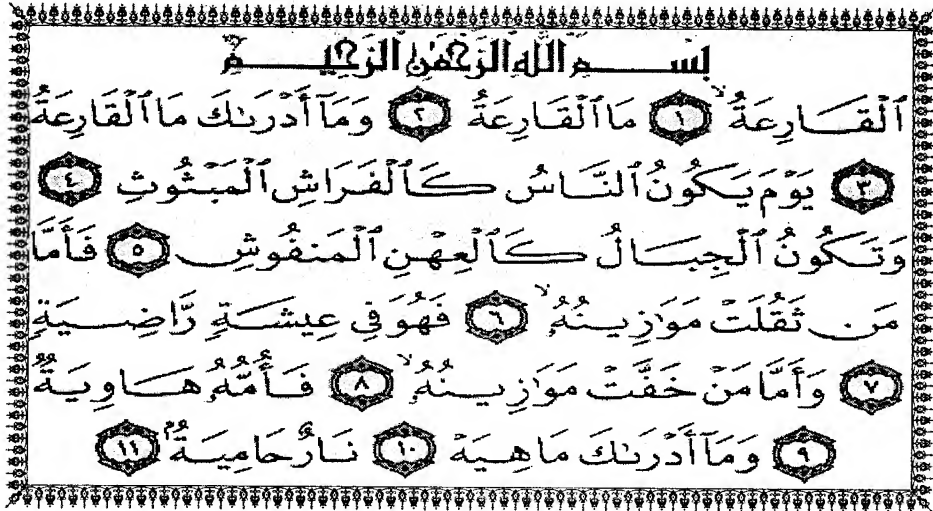
بە راستی هەرکەسێ دارایی زۆر خۆشبۆی، خۆی دوور خستوووەتەو لە مافی مەروفاوەتی و برۆای بە هیچ چاکەیه نەبێ، جگە لە کۆکردنەووی دارایی، ئەگەر ئێمە وورد ببینەو لە نەگبەتی مەروفاوەتی هۆی پێشپێکن کردنە لەسەر کۆکردنەووی سامان (هەربەرت ماركس) مامۆستای فەلسەفە لە زانکۆی (کۆلۆمبیا، هارفارد و مایز) لە وولاتە یە کەگرتوووەکانی ئەمەریکا، لە نامەکی خۆیا: (الإنسان ذو العبد الواحد) ئەلئ: (لە چ لایەکەو ئەم هەموو چەکانە لەم سەرەمەدا ئەکرێ جگە لە خراپە هیچ تر ناکات، لەم کاتەدا دارایی و دەستەلاتی پەیداکردوو بەسەر ئادەمیزاددا و، ئادەمیزاد هەموویان بوون بە بەندە بۆی).

﴿أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ﴾ ئایا دووایی ئادەمیزاد نازانی بە دواڕۆژی خۆی و بەسەرھاتی کاتی مردووکان زیندوو ئەکرێتەو، لە گۆرەکانیان دێتە دەری بۆ پرسیار و پاداشت و، دەرتەکەوێ شتی پەنھانیان داو لە نیازی چاک و لە نیازی خراپ. بە راستی لەو ڕۆژەدا پەرودگاری ئەوان ئاگای لە کردار و گوشتاری ئەوان هەیە.

خودای مەزن لەو سورەتەدا سوپەندی خواروو بە چارەوێ جەنگ کردن و ئامادەکردنی چەک لەبەر ئەوێ هانی باوەداران ئەدا لەسەر جەنگکردن بۆ بەرزێ ئایینی خودا و، لە زۆر ئایەتەکاندا هانی باوەدارانی داو خۆیان پێچەک بەکن هەموو کاتی بە جۆرە چەکی شایستەیی ئەو کاتە بێ، سوپەند خواردنی خودا بە چارەوێ؛ چونکە ئەو کاتە بەهێزترینی چەک بوو.

﴿ سوره نى نهلقاريهه ﴾

له مه ككه هاتووه ته خواره وه. ژماره ى نايه ته كاني (۱۱) نايه نن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوى خوداى به خشنده و ميهره بان

﴿ الْقَارِعَةُ مَا الْقَارِعَةُ وَمَا أَذْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ ﴾ ئەو شته ى دلان رانه كيشى و، نه ى له رىنى چ شتيكه نهلقاريهه. نهلقاريهه ناويكه له ناوه كاني رۆژى دووايى، وهك نهلخاقه و ساخه و تامه و غاشيه، چ شتيكى سه سروريندر و سه ختيكى نهوتۆيه به تۆى پيشان بدا قاريهه چ شتيكه؟ هه ندى له رووداوه كاني ئەو رۆژه نه مه ده:

﴿ يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ ﴾ رۆژيكه ئاده ميزاد وهك په پوله بلاو نه بنه وه، سه رگهردان نازان چى بكه و، كيوه كانيش وهك خورى شيكراوهيان لى دى و، به بايه كى سووك بلاو نه بنه وه.

﴿ فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ ﴾ دووايى هه ركه سى كيشانه ى كردارى چاكي قورسبى و، شاراوه كاني پاك بيت، دووايى ئەو كه سه له ناو گوزه ران و رابواردنى خوشيدايه، خوى زۆرى لاپه سه ند و به نرخه.

﴿ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ وَمَا أَذْرَاكَ مَا هِيَةِ نَارٍ حَامِيَةٍ ﴾ وه هه ركه سى كيشانه ى كردارى چاكي سو كبن، دوايى جينگى ئەو كه سه هاوى يهيه، به وينه ى منالى برؤا بؤلاى دايكى و، چ شتيكى گرانبه به تۆى پيشاندا هاويه چى يه، هاويه ناگريكى زۆر گه رمه.

ته فېسرى: زمنا كۆي

نهو فهرموودانهی خودای مهزن نهوه مان بیر نهخاتهوه ئادهمیزاد نهیهوئ بهترازو شتیکی
خوی بکیشی هتا بزانی قورسه یا سووکه، وهك ئیستا ترازووی وا سووک ههیه، تهپی و
ووشکی و بهرزی و نزمی و سستی و خیرایی بئ نهکیشری، له پاشهروژیشدا ترازوویه ههیه
چاکی و خرابی و دلپاکی و دلپسی بئ نهکیشری، چۆنیهتی نهو ترازووه ههر خودا نهیزانی.

﴿سورہ تی تہ کاسور﴾

لہ مد ککہ ہاتووتہ خوارہوہ۔ ہندیٰ لہ زانیان نہ لئین لہ مہدیہ ہاتووتہ خوارہوہ۔
ژمارہی ٹاہتہ کانی (۸) ٹاہتن۔

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 ۱ اَلْهٰكُمُ التَّكْوِيْنُ ۱ حَتّٰی زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۲ كَلَّا سَوْفَ
 ۳ تَعْلَمُوْنَ ۲ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ۴ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُوْنَ
 ۵ عِلْمَ الْيَقِيْنِ ۳ لَتَرَوُنَّ الْجَحِيْمَ ۶ ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا
 ۷ عَنِ الْعُقَيْنِ ۴ ثُمَّ لَنَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيْمِ ۸

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

بہ ناوی خودای بہ خشنده و میہربان

﴿اَلْهٰكُمُ التَّكْوِيْنُ حَتّٰی زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ﴾ دارایی زور کردن، خوہہ لکیشانان بہ کور و سامانی
زورہوہ، ئیوہی لادارہ لہ راستی و لہ کردہوہ چاکہ کان و، نہ لئین: ئیمہ دارایی و پلہو پایہمان
زورترہ۔ ئیوہ بیرناکہندہوہ و، ہدروہا لہ سہر بی ناگایی و گومرایی خوتان نہرؤن ہتا نہمرن و
کوتایی بہ ژیانان دیت و، نہبن بہ ہاورپی گورستان و دانیشتووانی ناو گورستان۔ کہواتہ ئیوہ
واز لہو کارانہی خوتان بہین۔

﴿كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُوْنَ﴾ وازیرون لہ زورکردنی دارایی و خوہہ لکیشان،
دوواپی نہوانہ ہیچ سودی بہوان نابہخشن، لہمہودوا خوتان نہزانن تووشی چ سزایہ کی گران
نہبن، لہ پاشانا دووبارہ نہ لیم: ئیوہ پەشیمان بیندہوہ لہ بی ناگایی خوتان، لہمہودوا نہزانن کاری
خراپتان کردوہوہ۔

﴿كَلَّا لَوْ تَعْلَمُوْنَ عِلْمَ الْيَقِيْنِ﴾ نہو شتہی ئیوہ بہ چاکی نہزانن بو خوتان، وانیہ و گومانی
پووجہ، نہ گہر بزائن بہ زانیگی بیگومان بہ سہر ہات و دوارؤژی نہو کہسانہی خویان
ہلئہ کیشن بہ دارایی زور و پلہوپایہوہ، خوتانتان نہ گپرایہوہ لہ خوہہ لکیشان و پەشیمان
نہبوونہوہ، زانیی کردہوہی چاکی لہ گہلا نہبی لہ گہل نہزاننیا یہ کسانن۔

﴿لَتَرَوُنَّ الْجَحِيْمَ﴾ بہ راستی سویند بہ خودا ئیوہی تاوانبار دوزہخ نہبینن و نہچنہ ناوی
دوزہخہوہ۔ لہبہر نہوہی ہندیٰ کس خوی بہ موسلمان دائہنی و، دلخوشی خوی نہداتہوہ و
نہ لئین:

تہ فسیری زماناکوئی

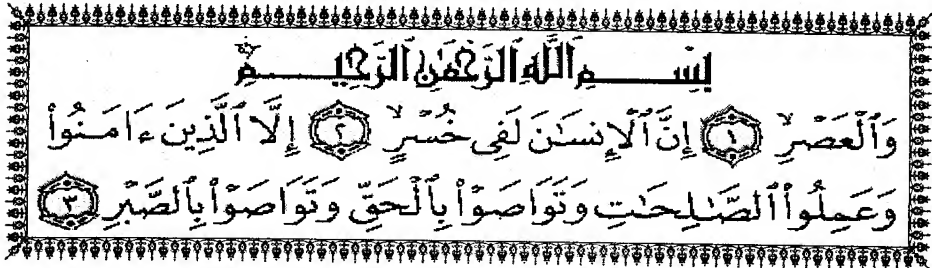
خودا لێم ئەبوورئ و کردەوێ چاک ناکا و، بێ فەرمانی زۆری خودا ئەکا و، هەموو کردەوێ کانی دژی فەرموودەیی خودان، خودای مەزن و وڵامی ئەداتەو، ئەفەرموئ:

﴿ثُمَّ لَتَرَوْهَا غَيْنَ الْيَقِينِ ثُمَّ لَتَسْأَلَنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ﴾ من سوێند ئەخۆم بە خودا بە راستی ئێوەی تاوانبار بە چاوی سەری خۆتان دۆزەخ ئەبینن و ئەچنە نای دۆزەخ، کەواتە ئێوە لە خودا بترسن و بە شیمان ببنەو لە گومانی پرۆپوچی خۆتان، گفتوگۆی بێ کردەوێ سوود بە ئێوە نابەخشێ. لە پاشانا سوێندم بە خودا: ئێوە پرسیارتان ئی ئەکرئ لە رۆژی دووایدا لەو چاکانەی خودا بە خشیویە بە ئێوە لە چ شتی کا بە کارتێان هێناو کە خۆتان یێوە هەڵنەکیشا.

ئەگەر لە بێ فەرمانی خودا بە کارتێان هێنابن سزاتان ئەدا بە سەختترین سزا.

﴿﴾ سوره تی نه لعه سر ﴿﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۳) نایه تن.

﴿﴾ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿﴾

به ناوی خودای به خشنده و میهربان

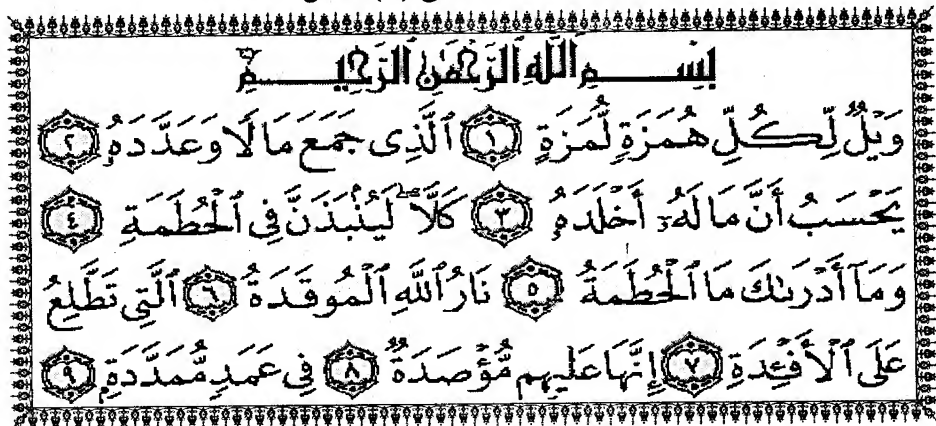
﴿وَالْعَصْرِ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ﴾ وه من سویند نه خۆم به و کاته ی نهو تو چه ندین رووداو و کرداری تیدا پیدای بووه له مه و بهر، له مه و دواش له و دوا پیدای نه بی. به راستی ئاده میزادی گه و ره بو بی، له ته مه نی منالی تپه ری بی، له زیان و گومرایی و له ناوچووندان به فه رمانی خودا و قورئان، ئیتر نه و که سه خاوه نی به توانا بی ده سه لاتی خوی به سه پیتی به سه ر ئاده میزاددا، یا گفتو گوی ره وانی و جزری ئاموژگاری برا زین ته وه، یا بتوانی بو مباری کوشنده و کیمیایی له ناو به ری گیانداران به کار به پیتی، نه و ئاده میزادانه نه و کاره خراپانه نه که ن زیانو مه ندن. ﴿إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ﴾ جگه له که سانیکی نهو تو باوهر پان هیئا وه، کرده وه چاکه کانیا ن کردو وه، هه ندیکیا ن ئاموژگاری هه ندی تریا ن کرد بی به کردنی کاری راست و ره وای، رایان سپارد بی که به باوهر به خودا و، به ئاموژگاری به کتری به خو را گرتن له سه ر ئازار و کاری سه ختی روژانه له جیهاندا و، هه موو شتی له خودا وه بزائن.

خودای مه زن سویندی خو اردو وه، به و کاته ی رووداو و کرده وه ی تیدا پیدای نه بی، زیانو مه ندن نه و ئاده میزادانه خویان خراپه کارن، نه که کاته کان چونکه کات خوی له خویا نه چاکه و نه زیان به نه خشه و، نه چاکه ی بو نه بیترئی و نه خراپه. خودای مه زن سویندی بی خو اردو وه، له بهر نه وه ی کات زوړ به نرخه و، هه موو شتیکی چاک و خراپی تیدا نه کری به ختیا ری بو نه و که سه یه کاتی خوی به فیرو نه دا، به راستی کات ده ست مایه ی ژیا نه، نه گو نجی تاکه که سی یا کو مه لی گه لیکی بی باوهر و چه وساو ه بکه ن به خودا په رست و رزگاریا ن بکه ن له سه ته می کار به ده ستانی تاوانبار، هه تادی.

ته فسیری زمانا کویی

﴿ سوره تی نه لهومهزه ﴾

له مه ككه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته كانی (۹) نایه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خدای به خشنده و میهره بان

﴿ وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ لَّذِي جَمَعَ مَا لَا وَعَدْدَ لَهُ ﴾ بئ نرخی و نابرووچوون و سزای سهخت
بۆ ههموو کهسانیکن تانه و ته شهر نه دهن له نامووسی ناده میزاد و، نه پروشین و، هاتوچو
نه کهن له نیوانیا، بۆ تیکدانی دۆستایه تی و خوشه ویستی یان و درو و بوختان و نه کهن هه تا نه یان
کهن به دوزمنی یه کتری. کهسیکی نه تو زیه دارایی زور کۆنه کاته وه و، جار له دوا ی جار نه ی
ژمیژی و، به و ژماردنه خوشحال نه بی و، خوی لیایی نه بی.

﴿ يَحْسَبُ أَنَّ مَا لَهُ أَخْلَدُ ﴾ نهو کهسه گومانی وایه که به راستی نهو دارایی یه ی خوی
کو کردو وه ته وه و نه ی ژمیژی و نه ی پاریزی له مردن و له پرو دوا ی خراپ و له سزای پروزی
دووا یی، ههموو کهسیکی لا بئ نرخی. خدای گه وره له زور شوینی قورئاندا هه ره شه ی لهو
که سانه کردو وه. به لام هیچ جاریکی یان وهك نهم جاره سهخت نه بو وه که نه فدرموی:

﴿ كَلَّا لَيُنْبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ ﴾ نهو دارایی یه نهو به گویره ی نهو گومانه ی خوی نابئ، به
راستی نهو کهسه فره نه درینه ناو حوته مه وه و یاخی بووان و دارایی پدرستان نه پرووختی و
رسوایان نه کا.

﴿ وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ نَارُ اللَّهِ الْمَوْقَدَةُ الَّتِي تَطْلُعُ عَلَى الْأَفْنَدَةِ ﴾ وه چ شتیکی زور گران و
سهخته به توی بناسیتی حوته مه چ شتیکه؟ حوته مه ناگری خودایه و، ناگری ناده میزاد نی به،

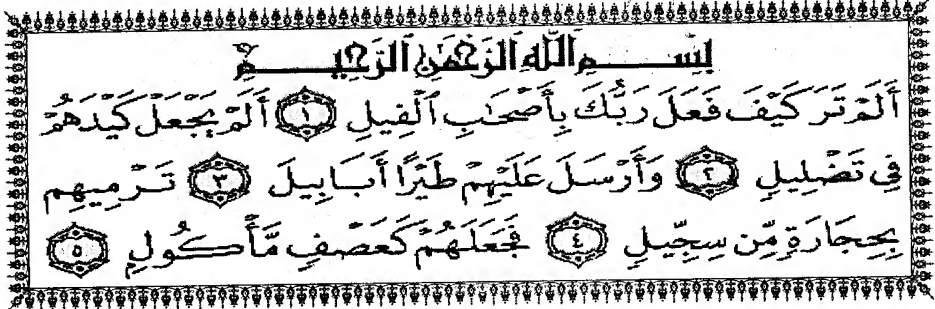
ته فسیری زمنا کوی

ئاگری سزای خودایە، ئەك ئاگری درەخت، ئاگری هەلگیسراوی ئەوتۆیە سزاكەى ئەگاتە ناو دڵەوه و، سەرى دڵ ئەكەوى و، هەموو ئەندامەكانى تاوانباران ئەسووتیتى. بە تايبەتى دڵ كە جیگەى بى باوەرو تانەىە.

﴿إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّصَدَّقَةٌ فِي عَمَلٍ مُّمدَّدَةٍ﴾ بە راستى ئەو ئاگرە پتووە دراووە لەسەریان و، هەموو لایەکیان ئەگریتەوه راگردنیان بۆ نىیە، بۆ هەر لایە بڕۆن هەر ئاگرە و هەلمەتیان بۆ دیتى، لە ناو ئەستوون و پێوندا بەستراونەتەوه و، بەدریژى راکیشراون لەناو ئەو پتوونەدا.

﴿سوره تی ئەلفیل﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۵) نایه تن.

ئەم سورەتە ناماژە بۆ رووداوی فیل ئەکا. لە ساڵی (۵۷۱)ی زاینیدا پرووی داوێ لە مه ککه، ئەو رووداوە پلەیه کی زۆر گرنگی هەبووێ لەو سەرده مه دا، چونکه نیشانه یه که لە نیشانه کانی خودای مەزن که پێزی که عەبی تیدا ره چاو ئە کرێ، پیلان و خراپه ی ئەو که سانه پووج ئە کاته وه لە دژی که عەبه به رپای بکهن، ئەو رووداوه ییش هاوکاته لە گەڵ ساڵی لە دایکبوونی پیغمه مری خودای مەزن ﴿ﷺ﴾.

دریژه ی ئەم رووداوه ییش بەم جوړه یه: کاتی هەریمی (یەمەن) و شارە کانی یەمەن داگیر کران لە لایەن (نەجاشی) پادشای حەبەشه که ناوی (ئەسحەمه بوو) دووایی ئەبره هه ی کوری سه باحی کرد به پادشای یەمەن لە جیاتی خۆی کاروباری یەمەن بیا به رپوه، پادشاکانی حەبەشه گاور بوون، دووایی لە (سەنعای) پایته ختی (یەمەن) (کلیسایه کی) درووست کرد ناوی نا (ئەلقه لیس) به نیازی ئەوه ی عەره به کان روو وه ریکێن لە که عه، بۆلای ئەو کلیسایه و، لە جیاتی که عه به حج له وێ بکهن وه مموو کارێکی پێوستی بۆ ساخته هینا، به جوړیکێ ناشتیانه هەولێکی زۆری داو بۆی نه چوووه سەر، دووایی دهستی دایه زۆرداری و توند و تیژی لە گەڵ عەره به کان، ئەلێن: پیاوړیکێ که نانه یی چوووه ناو ئەو که نیسه یه وه و، پێوستی خۆی تیدا جێ به جێ کرد و، رقی هەلسا و هەلی بۆ ره خسا، به نیازی رووخانی که عه به سووپایه کی زۆری به هەموو نامیرێکی کاولکه ره وه پێک هینا، به جوړێ عەره به کان توانای به ره هەلستی یان نه یی، به ره و شاری مه ککه که وته رێ بۆ رووخاندنی خاندی خودا، چەند فیلان لە گەڵ خۆیان برد به سەر قافله یی فیلێکی گه وه به ناوی (مه حود) وه له رینگه دا تووشی به رگری نه بوون، هه تا گەشتنه جینگه یه له نزیکێ مه ککه، که پێیان ئەوت: (ئەلو عەله س) لەو جینگه یه سوپاکه ی مۆلدا، کاتی نزیکێ (تائف) بوونده وه هۆزی (سەقیف) پیاوړیکێ یان بۆ شارەزایی رینگه ی

ته فسیری زمانکۆری

مەككە بە ناوی (ئەبوریقان) لە گەڵ ناردن لە ئەملوعلەس مرد و دووایی گۆرەكەى لە لایەن ریبوارانەوه بەردە باران ئەکرا. دووایی ئەبرەهە نوێنەریکی خۆی بە نووسراویکەوه نارد بۆلای قورەیشی یەکانی دانیشتووی مەككە، نووسیوی: (من ئەهاتووم جەنگ لە گەڵ ئێوه بکەم، بە راستی من هاتووم کەعبە پرووخینم، ئەگەر جەنگمان لە گەڵ نەکن، ئێمە پێویستمان بە خوێن رشتنی ئێوه نییە، لە نامە کەیا نووسیوی، ئەگەر گەورەى قورەیشی یەکان نەبویست جەنگمان لە گەڵ بکات، لە گەڵ خۆتا بیهێتە! لەو کاتەدا گەورەى قورەیشی یەکان (عەبدولموتەلیبی) کۆری هاشمی کۆری عەبدولمەنافیوو، باپیری پیغەمەر. عەبدولموتەلیب زۆر گەورە و بە سەر و سیمابوو، کاتی زانی توانای جەنگی نییە، دەستووری دا بڕوا بۆلای ئەبرەهە، ووتی: ئەگەر بکات، چووه لای و، پێی ووت: سێیەکی دارایی قورەیش و جگەى قورەیش ئەدەم بگەرێت، واز لە پروخاندنی کەعبە بیهێتە، ئەبرەهە داواکەى وەرنەگرت. دووایی عەبدولموتەلیب ووتی: کەواتە پیاوانی تۆ دووسەد حوشتری میان هیناوه، فەرمان بەدەم دهنهوه، ئەبرەهە ووتی: من وام ئەزانی بەم سەر و سیمایانەوه، داواى نەرووخانی کەعبەم لێ ئەکەى هۆی رێزی خۆت و باباپیرت و هەموو عەرەبە، کەچی داواى دانەوهى هەموو هوشترە کانت ئەکەى عەبدولموتەلیب ووتی: من خواوەنى هوشترم، خواوەنى کەعبە خودایە.

دووایی عەبدولموتەلیب گەراییهوه بۆلای دانیشتوانی مەككە، دەستووری پێدان پەنا بەنا بێن بۆلای کێوه کان و خۆتان بپاریژن لە سوپای ئەبرەهە، لە پاشا عەبدولموتەلیب و چەن کەسى لە قورەیشی یەکان چوون بۆلای کەعبە و لە خودا پارانەوه، داواى سەرکەوتیان بەسەر ئەبرەهەدا کرد.

عەبدولموتەلیب دەستی گرت بە بازنەى کەعبەوه، فەرمووی: ئەى پەرەدگاری من: جگە لە تۆ هیوام بە کەسى تر نییە، ئەى پەرەدگار ئەم قۆرخەى خۆت بپاریژە بە راستی دۆژمنی خانەى تۆ دۆژمنی تۆیشە، رینگەیان پێ مەدە ئەم خانەیهى تۆ پرووخین، لە پاشانا عەبدولموتەلیب و ئەوانی تر، خۆیانان گەيانده ئەوانەى لە پێشەوه چووبوون بۆ سەر کێوه کان، هەرچەنده هەندى تر ئەلین: عەبدولموتەلیب خۆى لای کەعبە مایهوه، ئەوهیش ئازایی و ئاین پەرەرى و نیشتمان پەرەرى ئەو دەرئەخا، چاوه‌ڕوانبوون بزانی ئەبرەهە چ شتێ بە کەعبە ئەکات.

لە لایە ترهوه ئەبرەهە بە خۆى و بە سوپا فیله‌کانی یهوه، پرویان کرد بۆلای کەعبە بە نیازی مەبەستی خۆى و روخانی کەعبە. پێش هەنگی فیله‌کان و فیله‌کانی تر پراکشان بەسەر زهوى دا و بەره و کەعبە نەرویشتن، زۆریان هەولدا بچ سوود بوو، بەلام پرویان بکرایه بۆلایه‌ تر فیله‌کان ئەکەوتنه‌ لۆقه، لە پاشانا ئەوهى خودا ویستی بیکا بۆ لەناوبردنی ئەو سوپایه و ئەبرەهە

کردی به وان. بۆ ئه و مه به سته خودای مه زن چهنه پۆلێکی بالندهی بۆ ناردن، هه ریه که له و بالنده سێ به ردی ره قی له گلی سورکراویان رژاند به سه ره ئه و سوپایه دا و، هه موویان تووشی ئاوه بوون و مردن و له ناوچوون.

زانایان له دیاری کردنی ئه و به ردانه سه رگه ردانن و نازانن به چ جوۆری بوون، ئایا ئه و به ردانه به ردی دۆزه خ بوون؟ ئاده میزاد ئه و جوۆره بالنده یان بینوو له وه بهر، یا ئه و به ردانه نه خۆشی ئاوه یان پتوه بووه، یا جوۆره میکوژی تری کوشنده، یا جوۆره نه خۆشی یه تریان پی تووشوون. میژوو بۆمانی گپراوه ته وه زۆر سوپا به مه لاریا و تاعوون له ناوچوون، به هه رچۆنی بی ئه و بالنده سوپای به هپزی خودابوون و، خودا ره وانه ی بردو بوون بۆ له ناو بردنی ئه و سوپا سته مکاره، ئه و رووداوه ئه فسانه نی یه. به لکو رووداویکی راست و بیگومانه، له کاتی هاتنه خواره وه ی ئه و سووره ته دا، زۆر کدس مابوون که به چاوی خۆیان ئه و رووداوه یان بینوو، ئه گه ر ئه و رووداوه گومانی تیدا بوویه، دوزمنانی پیغمه مر ئه یان قوز ته وه و، ئه یان کرد به به لگه له سه ر گومان پهیدا کردن به قورئان، بۆ راستی ئه و رووداوه خودای مه زن ئه فهرموی:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشندهی میهره بان

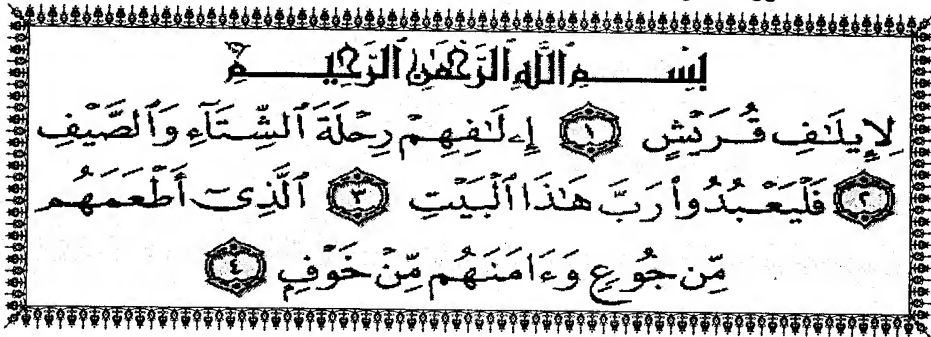
﴿الَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ﴾ ئایا تۆ نه ترانیوه پهروه دگاری تۆ چ کاریکی به خاوهن فیهلکان کرد، که بریتی بوونله ئه به ره هه و سوپاکه، هه ره چه نده تۆ نه تبینوه. به لام رووداویکی زۆر گرنگ و به ناو بانگه. که ئه و که سانه ئه و رووداوه یان بینوه، ئه یان ووت: فلان شت له سالی فیلدا بووه. زانایان ئه لێن: پیغمه مر ﴿ﷺ﴾ له و سالی رووداوی فیلدا له دایک بووه؟

﴿الَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ﴾ ئایا پهروه دگاری تۆ پیلان و فروفیلی ئه وانی له ناو نه برد و پوچی نه کرده وه، زۆر راست و بیگومانه پوچی کرده وه، له ناوی بردن به ناگاداری دانیش تووانی ئه و سه رده مه ی ئه وان. له ناو بردن یان به م جوۆره بوو.

﴿وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِنْ سِجِّيلٍ فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَأْكُولٍ﴾ پهروه دگاری تۆ پۆل پۆل بالندهی ره وانه کرد بۆ سه ر خاوهن فیهلکان، به ردی ره قی له گل سوورکراوه یان تی گرتن، دووایی کردن یان به کای خوراو و، کرم و مۆرانه تی دان و رژال رژال بوون.

﴿سوره تی قورهش﴾

له مه ککه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۴) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خدای به خشنده ی میهربان

به ره له وه ی ده ست بکه ین به مانا کردنی ئەم سووره ته، باسی په یمانی قوره یشی به کان ئە کە ین
 له گەل هەریمه کانی دراوسی کانیانا:

عەبدولمەنافی گەوره ی قوره یشی به کان، چوار گوری هەبوو: ۱. هاشمی باوکی
 عەبدولموتەلیبی باپیری پێغه مەر ﴿ﷺ﴾، ۲. عەبدوشەمس، ۳. موتەلیب، ۴. نەوفەل، هەر یە کە
 لەو پیاو ه گەورانه په یمانیکی بازراگانی یان بەستبوو لە گەل هەریمه کانی دراوسی کانی
 نیوه دوور گە ی عەرەب:

هاشم په یمانی بەستبوو لە گەل پادشای رۆم، عەبدوشەمس لە گەل پادشای حەبەشه. موتەلیب
 لە گەل پادشای یمەن. نەوفەل لە گەل پادشای ئێران.

ئەو چوار براه به هۆی ئەو په یمانانه وه، ئەیان توانی به بی ترس به سه ره بهستی هاتوچۆ بکه ن
 بۆلای ئەو هەریمانه بۆ بازراگانی زستان و هاوینان و قازانجی زۆر بکه ن. به هۆی ئەو په یمانانه وه،
 به بی ترس و به ئاسایش ئەرویشتن و ئەهاتنه وه، ئەو په یمان و یه کگرتنه یان چاکه یه کی زۆر گەوره
 بوو، خودای مەزن به وانی به خشیوو له کەس نه ئە ترسان و کەس ئازاری نه ئە دان. له کاتی کە
 ستم و ده ست درێژی ئە کرایه سەر جگە ی ئەوان و راو و پروتوو تالان و کوشتن و بی یاسایی
 په ره ی سەندبوو، کەچی ئەوان به هۆی میهربانی و رێزی خاندی خودا وه، هاتوچۆیان ئە کرد بۆ
 شارە کان و خۆیان یان رزگار ئە کرد له برستی و له گرانی و قازانجی زۆریان ئە کرد، دووایی
 خودای مەزن به و بۆنه وه ئە فەر مو ی:

ته فسیری زمانا کۆبی

﴿لِيلَافٍ قُرَيْشٍ إِيْلَافِهِمْ رَحْلَةً الشَّتَاءِ وَالصَّيْفِ﴾ لهبهر سوودی به نرخی پهیمانی قورهیشی به کان، که بریتی بوون له بدستی پهیمانی نهوان له گهل دراوسی کانیان، بو هاتوچو کردنی نهوان له زستانا بولای یمدن و، له هاویندا بولای شام بو بازرگانی به بی ترس، لهبهر ریزی خانهای خودا، هیچ کدهسی نازاری نهوانی نهندا و ریزیان لی نهگرتن، له کاتیکا نهو چاکه به خوی گهوره له گهل نهوانی کردبوو، له گهل هیچ هوزیکی تری عده بهی نهئه کرد. جا لهبهر نهو چاکه بی وینه به پدروه دگاری خویمان.

﴿فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ﴾ دووایی پیوسته نهو قورهیشی یانه پدروه دگاری ندم خاندیه پهرستن، نهو پدروه دگاری نهوتو لهبهر برستی سخت خوارده مهنی به خشی بهوان و، له برستی رزگاری کردن، نه گهر نهو خاندیه نه بووایه، لهبهر بی دهرامه تی شوینه که یان و راو و رووتی ناوخویان هدمیشه برسی نه بوون و، نهو خودایه ی نهوتو ناسووده و دلنای کردن له ترس و له دهست دریزی ستمکاران، ههر لهبهر ریزی خانهای پدروه دگاری خویمان. (که واته پیتی لام له ووشدی ﴿لِيلَافٍ﴾ په یوهسته به کرداری ﴿فَلْيَعْبُدُوا﴾ وه).

بو زانین: زانایان له دیاری کردنی مانای قورهیش بیران جیاوازه: هندیکیان نهلین له (قیرش) وه هاتوه که به مانا کو کردنه وه و که سابهت کردند؛ لهبهر نهو قورهیشی به کان خدریکی کو کردنه وه ی دارایی و بازرگانی بوون، هندی تریان نهلین (قیرش) تیمساحی ناو دهریایه، ههر گیانداری پروا به لایا نه بخوا، هیچ شتی ناتوانی نهو بخوا و سهر بکه وی به سهریا، ههروه ها هوزی و قورشیش به توانان و خوارده مهنی زور شاره کان نه خون و کهس ناتوانی دارایی نهوان بخوا لهبهر ریزی خانهای خودا.

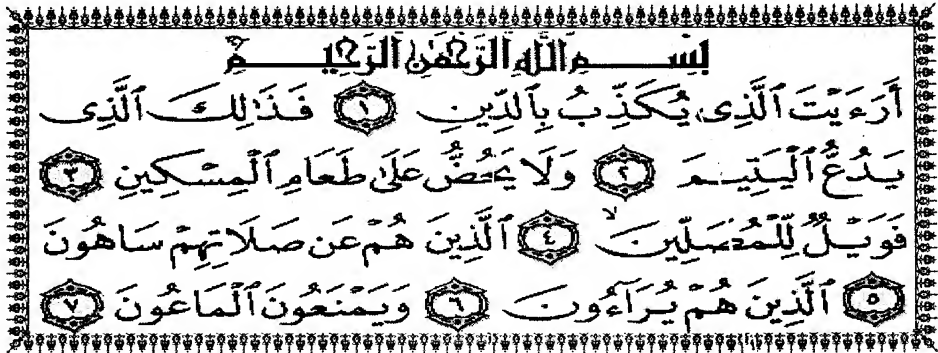
قورهیشی به کان بهو عده بهانه نهلین: له کوپ و نهوه ی (نهضری کوپی که نانه بی)، جگه ی نهوانه قورهیش نین. قورهیشی به کان دانیشتووی دهره وه ی مه کهه بوون (قوسه ی) کوپی کیلاب کوپی کردنه وه و، له مه کهه جیگیر بوون، دانیشتووانی مه کهه پیک هاتبوون له خولی شه شه می زاینیدا له سی تقم: (۱) قورهیشی به کان خاوه نی هه موو مافی بوون. (۲) هاوسوینه کانی قورهیش له عده به کانی تر. (۳) کوپله کان خاوه نی خویمان و دارایی نه بوون، قورهیشی به کان سهر به ستبوون به بی ترس بازرگانی یان نه کرد له نیوان مه کهه و شام و یه مهندا، ریزیان نه گیرا لهبهر خانهای خودا.

خودای مدزن بدم سوره ته بیری نهو قورهیشیانه نه خاته وه بته کان نه پهرستن له جگه ی خودا و، پیغمه مری خودا به دروئه خنده وه و له سزای خودا ناترسن و، پروداوی خاوه نی فیله کانیان بیر نه خاته وه چونی کردن به کای خودا و، که واته قورهیشی به کانیش به وینه ی نهوان لا نه با،

ئەوەشىيان بىر ئەخاتەوۈ خواردەمەنى زۆريان پىئ بەخشيون بەھۆى چوونيان بۆ بازىرگانى
 زستانان و ھاوینان لە يەمەن و شامدا، لە خۆيان و لە دارايىيان دلىيان لە دانىشتن و گەرانىيانا،
 ئەگەر مېھرەبانى خودا نەبووايە ئەيان فراندن، لە گەل ئەو ھەموو چاكانەدا بۆ خوداى مەزن
 ناپەرستى و، واز لە بت پەرستى نايەرن، بۆ سوپاسى خودا ناكەن؟
 زانايان بىريان جياوازە: ئايا ئەو سورەتە سوورەتتىكى سەربەخۆيە، يا لە گەل سوورەتى فىلىدا
 يەك سوورەتن و، ئەم سوورەتە درىژە دانە بە سوورەتى فىل. زۆرىيەى زۆرى زانايان لايان وايە
 سوورەتتىكى سەربەخۆيە.

﴿سوره تی ئەلماعون﴾

له مهككه هاتوو ته خواره وه. هه ندى ل زانايان ئەلەين هەندىكى له مهككه هاتوو ته خواره وه. هه ندى ترى له مهدينه هاتوو نه ته خواره وه. ژماره ی ئایه ته كانى (۷) ئایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

هه ندى كهسى. واهه ن نوژی زۆر نه كه ن و پۆژوو نه گرن كه پاره ی تى ناچى و، وای ده ر نه خه ن پیاو چاك خودا په رست، له گه ل نه وه يشدا سو دى لى وه ر نا گرن، زۆر دارى ان بى ده سه لاته كان ئازار نه ده ن، سامانداره كانيان ئا گيان له هه ژاران نيه و، به زه يان به هه تى وانا ئایه ته وه و، بۆ گه رنى نوژه كانيان ته مه ل ن یا نايان كه ن، له وه باره وه خودای مه زن نه فه رموى.

﴿أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْإِيمَانِ﴾ ئایا تو زانیوته به كه سى كى نه وتو پاداشت و په رسیار به درۆ نه خاته وه و به روى پى نى، هه روه ها ئه م سو رره ته به لگه ی بیگومان و په و نه له سه ر نه وه ی خودای گه رره دا وای به ریه تى نه كا له تى وان ئاین و كه ردار دا و، كه ردار به شى كه له ئاین، بۆیه خودای گه رره نه فه رموى به و كه سه نه چه روك و با وه ردار نین و بى به زه یین له گه ل هه تى وانا.

﴿فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ الْيَتِيمَ وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ﴾ دو وای نه و كه سه با وه رى به ئاین و پاداشت، نیه، كه سى كى نه وتو په پال به هه تى وانه وه نه نى و، مافى خویانى نادا تى و، به وانا هه له ئشا خى و به زه یى به وانا نه ته وه و، ئازارى نه دا، نه و كه سه سه ته كه ره، ئیتر با نو یتر بكا و پۆژوو. بگه رى و، كاری ده ر كه وتوو دروشى سه ر دیواره كاتى سو د نه به خشى، خۆى به رى ترى له بى فه رمانى خودا، نه و كه سه ی له جیهاندا شا به تیمان به یى نى، وه ك مو سه لمانه له كار و به رى جیهاندا، پاشه رۆزى به ده ستى خودای گه رره یه، نه و كه سه ی با وه رى به پاداشت نیه كه سى كى نه وتو په، هانى دانیش تى وانا نادا له سه ر خو ار ده مه نى دان به هه ژاران و، یار مه تى یه كترى ناده ن و،

ته فسیرى زمنا كۆبى

بۆ جی به جی کردنی کاری کەسانی پەك کەوتە و، بێ بەشان لە سەر کار و فرمان و دایان نامەزڕێن لە سەر کاری پێ بۆی، ینگومان ئەو کەسە هانی مەردووم ئەدات بۆ دەست گیرۆی هەزاران خۆشی یارمەتی یان نادا.

﴿قَوْلٌ لِلْمُصَلِّينَ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ﴾ دووایی سزای سەخت و نەمان بۆ ئەو نوێژکەرانی ئەوتۆیە لە کردنی نوێژەکانیان ناگایان لە کردنی نوێژەکانیان نیە، بەشی زۆری نوێژکەران نازانی نوێژ بۆ چ کەسێ ئەکا و، بۆچی ئەکا و، لەوانەیە هەموو قورئانیشی تێدا بخوێنی و، ئەگەر ئەو کەسە بە راستی نوێژ بکا، چۆن بەزەیی بە هەتیوا نایەتەوه و، دەست گیرۆی هەزاران چۆن ناکا؟

﴿الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُونَ وَيَمْتَنِعُونَ الْمَاعُونَ﴾ کەسانیکی ئەوتۆن ئەوانە نوێژ بە روپامایی ئەکەن و، ئەگەر ئادەمیزادی چاوی ئی نەبێ نوێژ ناکا و، هەموو شتێ سوودی تێدا بێ لەبەر رەزامەندی خودا نایدا بە هیچ کەسێ بۆ روپامایی ئەیدا، هەتا بلێن: پیاوچاکن، ووشەی ماعون بریتی یە لە هەموو شتیکی بەسوود، با وه کو گەوچکی بێ، یا بچوکتز لە کەوچکی.

ئەو سوورەتە نیۆی هاتۆتە خوارەوه لە مەككە دەربارە ی عاسی کوری وائیل و، وه لیدی کوری موغەیرە، ئەو نیۆی کە ی تری لە مەدینە هاتووتە خوارەوه دەربارە ی دوورپووه کان، نوێژیان بە روپامایی ئەکرد.

﴿سوره تی ئەلکەوسەر﴾

لە مەكە هاوترە خوارەووە ژمارە ی ئایەتەكانی (٣) ئایەتن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

بە ناوی خودای بەخشندهی میهربان

﴿إِنَّا أَعْطَيْنَكَ الْكَوْثَرَ﴾ بە راستی ئیمە بەخشیومان بە تۆ هەموو شتیکی چاک و بەسوود و بە نرخ لە هەردوو جیهاندا، هەك پێغەمەرایەتی و، زانست و زانیاری، باسکردنت بە چاکە و، بە پەیرەوانی زۆر بەتۆ، هەتا رۆژی دوایی، هەندێ لە زانیان ئەلین: کەوسەر بریتی یە لە رۆوباریکی بەهەشت، ئاوەکی زۆر خۆش و بە تامە، خودا ئەبێهەشتی بە پێغەمەر و ئۆمەتەکی.

ئەو شتانه باسکران هەرچەنده بێباوەران بە کەمی ئەزانن: بەلام یە کجار گەورەن و سوودیان زۆر زۆر، سەرمایهیکی زۆر بە نرخ و گەورەن.

چ شتیکی گەورەترە لە پێغەمەرایەتی کە بریتی یە لە پەيوەندی لە گەل خودای مەزندا و، بریتی یە ل قورئان و دەستووری ئیسلام کە شارەزایی ئادەمیزاد ئەکەن بۆلای فیروونی چاکە و رەوشتی بەرز و براییەتی و ناشتی خوازی.

چ شتیکی گەورەترە لەو هەموو شتو و رۆژی پێوستە ناوی پێغەمەر و ناوی خودا بەهترئ لە نوێژەکاندا، لە لایەن زۆرتر لە ملیاری ئادەمیزاد و، سەهواتی لەسەر بدەن و شایەتیمانی پێ بهێتن دووای خودای گەورە.

دوای ئەوێ خودای مەزن موزدە دەدا بە پێغەمەر بەو شتانه و بە شتی زۆرتری سوود بەخش، داوا لە پێغەمەر ئەکا لەبەر ئەو هەموو چاکانه بەندهی خۆی دەرپێرێ بە چاکترین و سوپاس بە دەست گیرۆی هەزاران ئەفەرموی:

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرِ﴾ دووایی تۆ لەبەر رەزاییەتی خودا و لەبەر سوپاسکردنی نوێژەکانت بکە بە بەردەوامی و، بە نیازی پاکهه و، چوارپێکان سەرپەر و بیان کە بە قوربانی و، گوشت و پێستەکانیان بیهەخشە بە هەزاران و، دووای ئەوانە خودای مەزن دڵخۆشی پێغەمەر ئەداتەوه کە تاوانجی یان ئەگرتە پێغەمەر و ئەفەرموی:

تەفسیری زمانکۆبی

﴿إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ﴾ بە راستى ئەو كەسەى تۆى خۆشناوى، ھەر ئەوە بى وەجاخ و بى چاكەيە، چونكە لە دواى مردنى ناوى بە خراپە ئەبى، ئەو كەسە ھەرچەندە بلى، موحەممەد و منالەكانى ئەمرن و وەجاخ كۆپرە. بەلام ھەر خۆى وەجاخ كۆپرە، باوھەكو منالى زۆرىشى ھەي، دۆزمنى تۆ بە وێنەى تۆزە و باى سەخت ئەييا بە ئاسماندا. بى باوھەران پىغەمەريان لەبەر خۆى خۆش ئەئەويست، چونكە پىغەمەر خۆى لە خۆيا پساويكى نازدار و خۆشەويستبوو. بەلكو ئەو ئايىنەيان خۆش ئەئەويست، پىغەمەر داواى ئەكرد باوھەرى بى بەيىن.

ئەو سوورەتە لەو ھاتووتە خوارووە ھەندى لە دۆزمنانى پىغەمەر ﴿﴾، كاتى ئەياندى پىغەمەر منالى نىزىنەى نىيە، زۆريان بى خۆشبوو ئەيان ووت: موحەممەد وەجاخ كۆپرە و منالى نىيە جيگەى خۆى بگريئەو، ئەو خۆ ھەلكيشان و تاوانجەى دۆزمنان كارى كرده سەر پىغەمەر و، خەفەتى ئەخوارد. بە بۆنەو خوداى گەورە ئەو سوورەتەى ناردە خوارووە.

بۆ زانين: قوربانى خۆى لە خۆيا سوونەتە و پىويست نىيە. بەلام كاتى وا ئەبى ئادەمىزاد پىويستى ئەكا لەسەر خۆى. وەك ئەوەى بەر لە مانگى قوربان بلى: ئەو مەپرە يا ئەو بزنە ئەكەم بە قوربانى، يا بلى: نەزرىن لەسەرم قوربانىيە بكەم، دوواى ئەو نەزەرە ھەيوانى ديارى ئەكا. جا قوربانى سوونەت خاوەنەكەى ئەتوانى خۆى و خىزانى ھەموو گۆشتەكەى بھۆن، چاك واىە بىيەخشانى بە ئادەمىزاد، كەمىكى بۆ خۆى داينى، بەلام قوربانىيە پىويست كراو و، قوربانىيە بۆ مردوو بكرى بە گۆپرەى راسپاردەى خۆى، نابى ئەوانە لىي بھۆن نە خۆيان و نەخىزانەكانيان و نە سامانداران، كەسانى قوربانىيەكە ئەكەن. ئەبى ئەمەيش بزائى: بزن و مەپر بۆ تاكە كەسى ئەكرى بە قوربانى. گا و حوشتر بۆ ھەوت كەس ئەكرى بە قوربانى، ئەبى و ئەو بزن و ئەو رەشە و ولاخەى ئەكرين بە قوربانى تەمەنيان لە دوو سال كەمتر نەبى. مەپر تەمەنى لە يەك سال بەرەو ژوور بى، ھوشتر تەمەنى لە پىنج سال بەرەو ژوورتر بى.

﴿سوره تی نه لکافرون﴾

له مه که هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۶) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

هه ندی له بی باوه ران، وینه ی عاسی کوری وائیل و، وه لیدی کوری موغیره و، جگه ی
 نه وانیش له و که سانه ی خودای مه زن نه یزانی باوه ر نایه رن و ووتیان به پیغمه ر: تو سالی
 خودا کانی ئیمه به رسته، ئیمه ش سالی خودای تو نه به رستین، دووایی پیغمه ر ﴿ﷺ﴾ فره مووی:
 من شتی وا هه رگیز ناکه م، و ووتیان: تو واز له هه ندی له خودا کانی ئیمه به ینه ئیمه به روا به تو
 نه هین و خودای تو نه به رستین، پیغمه ر فره مووی: چاوه روانی شتی نه که م لای په روه دگاری
 خۆمه وه بۆم بئ، خودای گه وه ئه م سووره ته ی ناره خواره وه، دووایی پیغمه ر ﴿ﷺ﴾ پرووی
 کرد بۆلای (المسجد الحرام)، راوه ستا و سووره ته که ی به سه ردا خوینده وه، دووای نه وه ی بئ
 ئومید بوون نازاری پیغمه ریان داو، پیغمه ری خودا پرووی تیکردن و به وانی ووت به گویره ی
 فره مانی خودا.

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ﴾ تو بلی: ئه ی که سانیکی ئه و تو باوه ر نایه رن، من
 ئیستا باوه ر به شتی نایه رم ئیوه نه پیه رستن.

﴿وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾ وه ئیوه ش ئیستا باوه ر به و خودایه نایه رن من نه پیه رستم.
 ﴿وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ﴾ وه من له مه و دواش شتی نایه رستم ئیوه
 نه پیه رستن له به ته کان و، ئیوه ش له مه و دوا ئه و خودایه نایه رستن من ئه ی په رستم.
 ﴿لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ﴾ هه ربۆ خۆتانه ئایینی خۆتان و وازی لی نایه رن و، ئایینی من له سه ری
 ئایینی خۆمه و وازی لی ناهستم، دووای هاویه شدانان بۆ خودا هه ربۆ ختانه، دانانی خودا به تاك و
 ته نها و بئ هاویه ش هه ربۆ من بئ، من هیچ په دیوه ندی یه کم به ئیوه و به په رستراوه که تانه وه نی سه
 و، ئیوه ش هه روا بن بۆ خۆتان، دوو پاتکر دنه وه ی په رستن گرنگی دانه به مه به ستی په رستن.

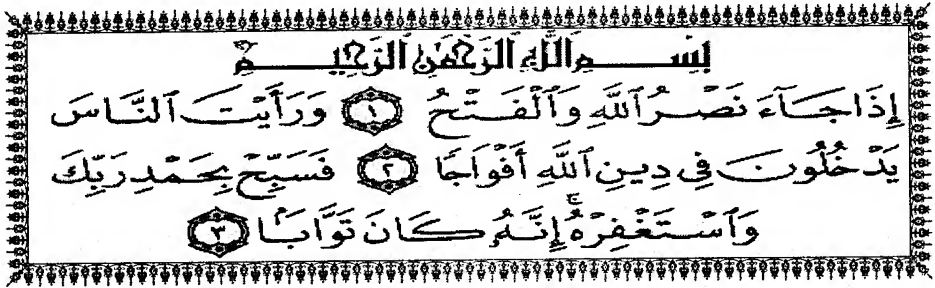
ته فسیری زمانا کوی

ئەو بێ باوەرپانە لەو سوورەتەدا بە فەرموودەی خودا پروپان بەلاوە کراوە، چەند بەشێکن: هەپانە دارایی پەرست و ئارەزۆ پەرست و پیاوانی بە دەستەلات ئەپەرستن. هەپانە لە بنچینەدا پروپان بە بوونی خودا نییە. هەپانە سروشت پەرست و فریشتە پەرست و ئەستێرە پەرست. هەپانە هاوبەشی بۆ خودا دائەنێن، ئەوانە هەموویان ئیستا شاگردپان هەن و، ئەپانەوێ ئادەمیزاد لە باوەرپان بە خودا و بە رۆژی دووایی لەو فەرموودانەی قورئان و پیغمەەر لابەدن، هەریە کەپان بە تاکتیکێ تایبەتی خۆیان.

خودای مەزن لەم سوورەتەدا بە رستەیی ئایدەتی شەش برپاری بە سەر بەستی بیر و باوەر داوە بۆ هەموو کەسێ، ئەقڵی پێداون، بە ئارەزۆی خۆیان هەر بیر و باوەرێ هەلبژێرن خۆیان بەرپرسن، ئەو سەر بەستی یە ئیسلام بەر لە زۆرتر لە (١٤٢١) سال فەرمانی پێداوە. بە داخەوێ ئیستا کار بە دەستانی سەمەکار سەر بەستی پان نەهێشتوو و، مەگەر شتی سوودی خۆیانی تێدا بێ. بەو بۆنەوێ خۆینی هەزاران ئادەمیزادێ بێ تاوانی تێدا نەرۆی. ئەبێ لە بیرمان نەچی ئایینی ئیسلام رێگە ئەدا بە سەر بەستی بیر و باوەر، بە مەرجی دەست درێژی و تاوانج نەگرنە ئایینی ئیسلام و سەر بەستی ئایینی ئیسلام.

﴿سوره تی نه سر﴾

له مه دینه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۳) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

له سه ره تاي ئیسلامدا موسلمانان زۆر که مبون و، هه ژار و بی دهسته لاتیبون، بی باوه ران ساماندار بون و ژماره یان زۆربون، ئازاری باوه ردارانیان نه دا، پیغمه ر زۆر خه فه تی نه خوارد که گه له که ی باوه ر نایه رن و، به درویشی نه خه نه وه، له لایه وه تره وه خه فه تی زۆرتری نه خوارد که باوه رداران زۆر ئازار نه درین و، زۆربه یان بی ئومید بون، له دله وه نه یان ووت: سه رکه وتی ئیمه زۆر دووره، ئاگیان له وه نه بوو خودای مه زن سه رکه وتی باوه ردارانی نزیک خستوه ته وه، دووایی خودای مه زن به و سه رکه وتنه دلخوشتی پیغمه ر ﴿ﷺ﴾ نه داته وه، نه فه رموی کاتی ئیسه سه رکه وتن سوپاسی خودا بکه ن و له خۆتان بایی مه بن، وه که نه فه رموی:

﴿إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ﴾ هه ر کاتی یارمه تی دانی خودا هات بۆلای تو و، ئایینی خودا سه رکه وتوو په ره سه ند و، دلی ئاده میزاد کرایه وه بۆ وه رگرتی ئایینی ئیسلام و شاری مه که که گیرا.

﴿وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا﴾ وه تو ئاده میزادته ئه بیینی نه چوونه ناو ئایینی خودا و، ئایینی ئیسلام کۆمه ل له دوا ی کۆمه ل و تا قم له دوا ی تا قم. هه زه کانی عه ره ب بۆ ئیسلام بوونیان چاوه روانی نه وه یان نه کرد شاری مه که که بگیری، دوا ی گرتسی مه که که کاری موسلمانان گه و ره بوو، له ماوه یه کی که مدا ئایینی ئیسلام بلا و بوویه وه، عه ره به کان به هۆی ئایینی ئیسلامه وه بون به یه ک و، دوا ی پارچه پارچه بوونیان و، دوا ی لاوازی یان هه زیان په یدا کرد و، بون به پشه وای هه موو گه لان بۆلای چاکه کردن.

﴿فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْ لَهُ﴾ دووای کۆمه کی کردنی خودای مه زن بۆ تو و، دوا ی کردنه وه ی دلی ئاده میزاد، دوا ی نه وه ی خودای گه و ره به ئیتی خۆی برده سه ر، نوپاکی و

ته فسیری زمانا کۆبی

خاوتنی بۆ خودا دەرپەر و، دووری بخەرەوه لە کاری ناشایستە، بەهۆی سوپاس کردن بۆ
 پەروەدگاری، کە خواوەنی تواناوەکی وایە کەس زāl نابێ بەسەریا، ئەگەر چەن رۆژی مۆلەتی
 بپاوەران بدات، دووایی لە ناویان ئەبا و، تۆ داوای لیبوردن بکە لە پەروەردگاری خۆت بۆ
 خۆت و، بۆ هاوڕێگانت لەو بێ ئومیدیە پەیدایان کردبوو لە دلیانا.
 ﴿إِنَّهٗ كَانَ تَوَّابًا﴾ بە راستی پەروەدگاری تۆ زۆر میهره‌بانه وخواوەنی پەشیمانی وەرگرتە لە
 بەندەکانی خۆی بە زۆری.

بوخاری موسلیم ئەلین: عومەری کۆری خەتتاب پرسیاری کرد لە پیاوێرەکانی بەدر: ئیوه
 چ شتی ئەلین دەربارە هاتنە خوارەوئەو سوورەتە: هەندیکیان ووتیان: خودای مەزن داوای
 لیبوردن و سوپاسکردنمان لە نیازی بیتومیدمان لی چ ئەکا کە وامان ئەزانی سەرناکەوین،
 عەبدولای کۆری عەبباس فەرمووی:
 هاتنە خوارەوئەو ئەو سوورەتە ئاماژەیە بۆ نزیك بوونەوئەو کۆچی دووایی پێغەمەر ﴿ﷺ﴾.

﴿سوره‌تی ته‌به‌ت﴾

له مه‌ککه هاتوره‌ته خواره‌وه. ژماره‌ی ئایه‌ته‌کانی (۵) ئایه‌تن.

له سه‌ره‌تای هاتی ئایمی ئیسلامدا، خودای مه‌زن فه‌رمانی‌دا به پیغه‌مه‌ر ﴿سوره‌تی﴾ خزمه‌
نزیکه‌کانی بترسینی له سزای خودا و، به‌ر له هه‌موو که‌سی داوایان لی‌بکا باوه‌ر به خودا و به
پیغه‌مه‌ر و ئایینی ئیسلام به‌یئن، بۆ راگه‌یاندنن فه‌رمان رۆژی چووه سه‌ر سه‌کۆی (سه‌فا) که له
ناوه‌راستی مه‌ککه‌دا، بانگی دانیشتوانی مه‌ککه‌ی کرد، هه‌موویان هاتن بۆلای و، دووایی
پیغه‌مه‌ر فه‌رمووی: ئه‌گه‌ر من بلیم: سوپایه‌کی زۆر له‌ودیبوی ئه‌و کپه‌ن ئه‌یانه‌وئ له‌ناکاودا
به‌لامارتان بدن، ئایا ئیوه‌ بڕوام بێ ئه‌کدن؟ ئه‌وانیش ووتیان: بڕوات بێ ئه‌که‌ین. چونکه‌ ئیمه
هه‌رگیز درۆمان له‌ تۆ نه‌دیوه، دووایی پیغه‌مه‌ر فه‌رمووی: به‌ راستی من نیردراوی خودام بۆ سه‌ر
ئیه‌ و هه‌موو ئاده‌میزاد. که‌واته‌ باوه‌ر به‌ خودا و به‌ پیغه‌مه‌رایه‌تی من به‌یئن. ئه‌بۆله‌هه‌بی مامی
ووتی: (له‌ناوچوون بۆ تۆ بێ، ئایا تۆ بانگی ئیمه‌ت بۆ ئه‌وه‌ کردووه)، له‌و کاته‌وه‌ به‌دواوه‌ ئه‌بو
له‌هه‌ب، دوژمنایه‌تی سه‌ختی پیغه‌مه‌ری ئه‌کرد و ئه‌یووت درۆزنه‌، هه‌روه‌ها ژنه‌که‌یشی زۆر له‌و
خراپتر بوو، هه‌موو کاتی بوختان و درۆی بۆ پیغه‌مه‌ر ساز ئه‌کرد، به‌و بۆنه‌وه‌ خودای گه‌وره‌،
ئهم سووره‌تی‌دا ئاره‌ خواره‌وه‌ و فه‌رمووی:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾

به‌ ناوی خودای به‌خشنده‌ی میه‌ره‌بان

﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ﴾ له‌ ناوچیی و نه‌میئێ هه‌ردوو ده‌ستی ئه‌بو له‌هه‌ب، نه‌مانی
هه‌ردوو ده‌ستی هیمايه‌ بۆ نه‌مانی خو‌ی، چونکه‌ ده‌ستی ئاده‌میزاد سه‌رچاوه‌ی هه‌موو
کارکردنیکه‌، ئه‌گه‌ر ده‌ستی نه‌ما وه‌ك خو‌ی نه‌مانی وایه‌، کورده‌واری خو‌شان ئه‌لێن به‌ که‌سی
کاری خراپ بکا: (ده‌ستی بشکی) و، ئه‌بو له‌هه‌ب له‌ ناوچوو به‌ رسوایی، له‌ دوا‌ی جه‌نگی
به‌دردا.

ته‌فسیری زمانکۆیی

ئەبۇلھەب ناۋى (عەبدولعەزىزى كورى عەبدولمۇتەلىپى كورى ھىشامە و مامى پىغەمەرە
﴿سەدەتۇلئىبراھىم﴾ دوزمنى سەرسەختى پىغەمەر بوو.

﴿مَّا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ﴾ دارايى و شتى كردى لە دۇى پىغەمەر كە لە ناۋى بدا
سوودى بى نەبەخشى دواى جەنگى بەدر بە چەند رۆژى بە گەرۆلى مرد، لە دواۋۇزدا سزاي
گرانى ئەدرى، وەك ئەفەرمۇى:

﴿سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ﴾ لەمەودوا ئەبۇلھەب و ژنەكەى
ھەلگىرى سەرچاۋەى دوزمىنانى و تىكدانى نىوان ئادەمىزاد، ھاندانى دانىشتوانە لە دۇى
پىغەمەر ﴿سەدەتۇلئىبراھىم﴾ وەك ھەلگىرى دارە بۆ خوشكردنى ئاگر. ئەو ژنە ناۋى ئورپايە خوشكى
ئەبوسوفيانى باۋكى موغاۋىيە بوو، زۆر جارەن دىك و پىسايى لە رىنگەى پىغەمەر دائەنا
گفتوگۆى خراپى ئاراستەى پىغەمەر ئەكرد.

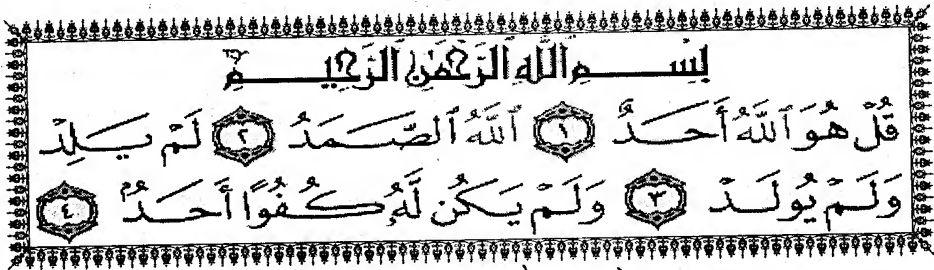
﴿فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ﴾ لە مىلى ئەو ژنەدايە گورىسىكى ئەستوورى بادراۋ لە پووشى
خورما بۆ ھەلگىرتى درەخت بۆ خوشكردنى ئاگرى دوزمىنەتى پىغەمەر ﴿سەدەتۇلئىبراھىم﴾، لە رۆژى
دووايشدا زەنجىرى سورۇكراۋەى ئاۋدۇزەخ ئەكرىتە مىلى رۆژى لە رۆژان كۆلى درەختى بە
كۆلەۋەبوو، گورىسىكە گىرايە مىلى و خىكانى.

فەرموۋەى خوداى مەزن ھاتە دى. ئەبۇلھەب نەخۇشى زۆر پىسى گرت و، كەس
نەئەچۈۋە لايەۋە، نەۋەك نەخۇشى يەكەى ئەو بگىرىت، بەبى كەسى مردوۋ، دواى سىپرۇز نرايە
ناۋ گۆرەۋە.

ھەرچەندە پىغەمەر ﴿سەدەتۇلئىبراھىم﴾ دوزمنى سەرسەختى بوو لە ژنان و لە پىساۋان، خوداى گەۋرە
ناۋى نەبەدوۋە وەك ئەۋان، لەبەر ئەۋەبوو، ئەبۇلھەب و ژنەكەى بە ئاۋبانگىرتىنى دوزمنى
پىغەمەر و ئايىنى پىرۋىزى ئىسلامبوۋن.

﴿ سوره تی نه لئخلاس ﴾

به لای زۆریه زانیان لایان وایه له مه که هاتوو ته خواره وه. هه ندی نه لئ: له مه دینه هاتوو نه ته خواره وه. ژماره ی نه ته کانی (۴) نه تن.

﴿ بسم الله الرحمن الرحيم ﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

بنچینه ی ئایینی ئیسلام پێکهاتوو له مانه: (۱) باوه ربوون به کیتی خودا و هه موو سیفه ته کانی خودای مه زن. (۲) باوه ربوون به پێغه مه رایه تی پێغه مه ر و، به قورئان نه و ده ستووره ی خودا بۆی ناردوو. (۳) باوه ربوون به زیندوو بوونه وه و پرسیار و پاداشت. نه و سووره ته ی ئیخلاص باسی به شی یه که م نه کا و نه فهرموئ:

﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ تۆ بئێ: خودایه تا که و نه نه ا به خۆی و به سیفه ته کان و به کرده وه کانی وه، هاو به شی نه یه له هه موو شتی که، هه موو نه و کارانه ی نه یکه بۆ نه وه یه سوود بیه خشی به بوونه وه ران یا زانیان لی بگێڕێته وه.

﴿اللَّهُ الصَّمَدُ﴾ پێوستی به هیچ شتی نه یه، هه موو شتی پێوستیان به و هه یه، چونکه خودا درووستی کردوون و، سه رچاوه ی هه موو بوونه وه رانه، که سیکی نه و تۆیه له هه موو پێوستی و ڕووداوی که په نا هه ر بۆلای نه و نه بری.

﴿لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ﴾ خودا منالی نه بووه و، نه گه ر منالی ببێ نه بی و نه ی نه و بی و میراته ری بی، خودا بی و نه یه و، و میراته ری نه یه و، له که شیش په یدا نه بووه، نه گه ر له که سی بووبی، نه بی له و کاته بووبی به خودا له و که سه په یدا نه بی.

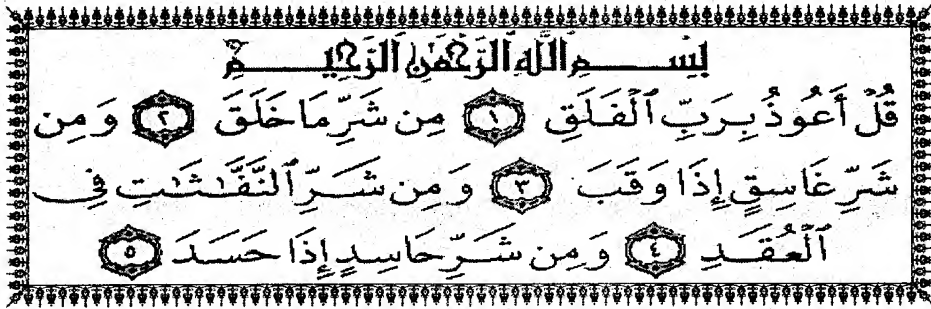
﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ﴾ وه هیچ که سی نه بووه به هاو سه ر و هاو و نه ی خودای مه زن، نه گه ر بیر بکه ی نه وه نه یه تی دوو هم مانای نه یه تی یه که و، نه یه تی سی هم مانای نه یه تی دوو هم و، نه یه تی چوار هم مانای نه یه تی سی همه.

نه و سووره ته به ر پێچه نه وه ی نه و که سانه یه نه لئ: دوو خودا هه یه: خودای چا که و خودای خراپه. به درۆ خسته وه ی نه و که سانه یه نه لئ: به کان هاو به شی خودان، وولامی نه و که سانه یه نه لئ: عوزیر و عیسا و فریشه کانی منالی خودان.

ته فسیری ز مناکۆبی

﴿سوره تی نهلفهلق﴾

له مەدینه هاتوونه ته خواره وه. هەندێ له زانیان ئەلین: له مەككه هاتووته خواره وه. ژماره ی نایه ته كانی (۵) نایه تن.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای بهخشنده ی میهره بان

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ﴾ تۆ بلی: من په نا نه گرم بههوی پهروه دگاری درپسی شتیكه بۆ پهیدا كړدنی شتی تر، هه موو بوونه وه رانی له نه بوونه وه هیتایه بوون، یانی بوونی بوونه وه ران دا بۆ شرابوو، خودا ده ری خست، تاریکی به رووناکی بوون ده ری خست، كانی ئار و باران و رووهك و منالی ده رهیتاوه پهیدا بوون.

زۆربه ی زانیان ئەلین: ﴿الْفَلَقِ﴾ به مانا بهیانیانه، چونكه تاریکی لایه با و رووناکی دیته جینگای له بهر نه وه ی زیان و خراپه ی نهو بوونه وه رانه زۆر زۆرن، خودای گه وه ناوی هەندێکیان ئەبا و، نه فەر موی:

﴿وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ﴾ وه له زیانی تاریکی شهو کاتی تاریکی به که ی هه موو شتی نه گریته وه. بهو بوونه ریگه ئاسان نه بی تاوانباران مەبهستی خرابی خویان جی به جی نه کەن، له پیلان و دزی و کۆشتن و تالانکردن و داویتیسی و شتی خرابی تر له وانیه توش ت بێ له وونکردنی ریگه ئازاری درنده ترس و خه فەت.

﴿وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ﴾ وه تۆ بلی: من په نا نه گرم له خراپه و له زیانی نهو که سانه ئاده میزاد نه خه له تین به فیل و دهست برین و، دوا یی تووشی ئازاریان نه کەن، به درۆ و بوختان نیوانی ژن و پیاو، نیوانی باوك و کوپ و، نیوانی دۆست برا تیک نه دهن، به وینه ی ژنانی جادوو گەر جادو نه کەن له گرێ ده زوودا کاتی نوشته یان بۆ نه نووسن، فووی پێدا نه کەن، به راستی دوزمانی و بوختان ده ورێکی زۆر گه وه ی هیه له تیکدانی نیوان ئاده میزاددا، وهك نه بیژری جادو گهران نیوانی ئاده میزاد تیک نه دهن.

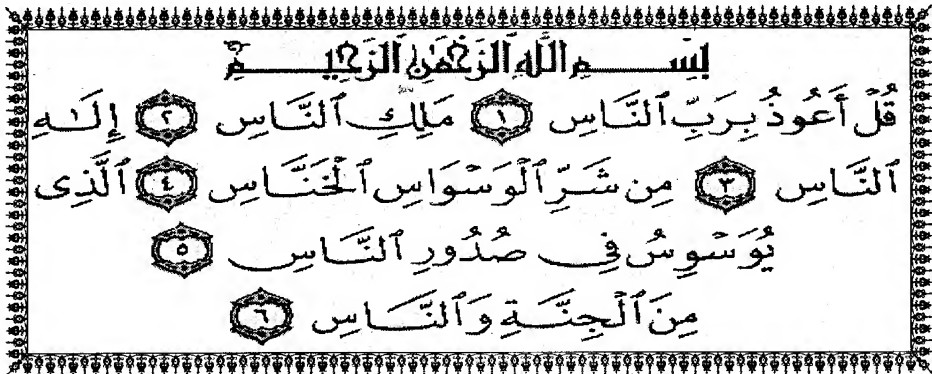
تهفسیری زمانکۆبی

﴿وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ﴾ وه تو بلی: من پهنا نه گرم له خراپه و زیانی نهو کهسانه ی بیان خوښه ناده میزادیک خوښی و چاکه یان له ناوېچن کاتې ههول نه دهن بو نه مانی نهو چاکه یه و، ثاوات نه خوازن بو نه مانی چاکه یان. خودا فەرمانی داوه به پیغمهر، داوای په ناگرتن بکا له خراپه ی هه موو بوونه وهری، له دوا ی هه موویانه وه خراپه ی هه سوودی چونکه نه وانه زیانیان سهخته و ناشکرایه.

بو زانین: هه ندی له زانایان نه لین: جوله که یه جادووی کرد له پیغمهر به کړندانی (۱۱) گری له ژبی که وان و، فره دایه ناو بیریکه وه، دووایی پیغمهر نه خوش کهوت، هم سووره ته و سووره تی دووایی هاته خواره وه که (۱۱) نایه تن، جبر نه یل هه والی دا به پیغمهر به جینگه ی جادووه که و، ژئ که وانه که یان دهر هیناوه و، نهو (۱۱) نایه ته یان به سر پیغمهر دا خویندووه و، له جادووه که رزگاری بوو، زوړ به ی زانایان نهو کاره به راست نازانن: نه لین: چون نه یی پیغمهر جادووی لی بکری، چونکه نه بیته هزی گومان په یداکردن له یاسای نیسلامدا.

﴿سوره تنی ناس﴾

له مه دینه هاتوونه ته خواره وه. ژماره ی نایه ته کانی (۶) نایه تن. هه ندی ئه لێن له مه ککه هاتوونه ته خواره وه.

﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ تو بلی من په نا ئه گرم له پهروه دگاری هه موو ئاده میزاد که پهروه ده بان ئه کا له منال دانی دایکیانه وه هه تا کاتی مردنیان، جاری به خوشی و جاری به نازاره وه، هه رجهنده ئه و نایه ته رووی بی کراره بۆلای پیغه مهر، به لام هه موو ئاده میزاد ئه گرته وه له و په ناگرته دا.

﴿مَلِكِ النَّاسِ إِلَهِ النَّاسِ﴾ پهروه دگاری که پادشا و خاوه نی هه موو ئاده میزاده، ئاگای له کار و کرده و یانه، په رستراوی هه موو ئاده میزاده، په رستراوی تر هه موویان پر و و چن. له و نایه ته دا خودا ئه فهرمو ی خودا پادشای هه موو ئاده میزاده، بیگومان پادشای هه موو بوونه وه رانه به لام به ته نها باسی ئاده میزادی کردووه له بهر ئه وه یه هه ر ئاده میزاد گومانیان له درووست کردنی خودادا هه یه بۆ هه موو شتی، هه ر ئه وان به شیوه یه کی گشتی له خودا یاخی ئه بن.

﴿مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ﴾ له بهر ئه وه هه ر خودا پادشا و په رستراوی هه موو ئاده میزاده با په نا بگرن له خودا له زیان و خراپه ی که سی دوودلی و بیر کردنه وه ی کاری خراپ پهیدا ئه کا له ده رووندا، خوی په نهان ئه دا و، ئه کشیته دواوه کاتی ئاده میزاد په نا بگری له خودا و ئاگاداری خوی بی، کاتی ئاگای له نه ما دیته وه بۆلای.

ته فیری زما کو بی

﴿الَّذِي يُوسِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ﴾ خراپە و زیانی کەسیکی ئەوتۆ دوودلی و بیرکردنەوی خراپ ئەخاتە ناودلی ئادەمیزادە لە جنۆکە و لە ئادەمیزاد، تاوان و خراپە ئەرازیبەندەو بۆیان و هانیان ئەدەن بۆ کردنیان.

بۆ زانین: لەمەوبەر باسی ئەوە کرا کە پیغمەر ﴿ﷺ﴾ بەهۆی جاد و ئی کردنەووە نەخۆش کەوت، زۆربەی زانیان ئەو رووداوە بە راست نازان، وەك لە سوورەتی (ئەلفەلق) دا باسی کرا، لەبەر ئەوەی توانای پیغمەر کەم ئەکاتەووە، چون گومانی وا ئەبرئ پیغمەر بفرموی فلان شتم کردووە و نەیشی کردبێ، بە گۆڕەوی راستی جادوو نیه مایەکی راستی بۆ نیه، و فیل و فری بەرچاوی خەڵەتانی ئادەمیزادە، ئەمانە لە لایە کەووە، لە لایە ترەووە ئایا نوشتە نووسین و فووکردن بە نووشتەدا درووستە یا درووست نی، زۆربەی زۆری هاوڕێکانی پیغمەر ﴿ﷺ﴾ لایان وایە نووشتەنووسین درووستە، هەرەها ئەو زانیانەیی دووایی لایان درووستە، بە جۆری بە زمانی سوورەیی و عیبری و هیندی نەبێ ماناکیان نەزانری، چونکە جینگەیی پروانین و پشتیان بێ نابه‌ستری، بە تاییەتی ئەگەر نووشتە لە فەرموودەیی خودا و پیغمەرەووە بنووسریں درووستە. من پەنا ئەگرم بەهۆی خوداوە لە خراپەیی دەروونی خۆم و کردەووەی خراپیی خۆم. خودا پەرورەدگار و پەرستراومە، موحەمەد پیغمەرەمە، قورئان پیشەوامە، خودایە لە گوناھی خۆم و باوکم و دایکم و خێزانم خۆشبیە، و یارمەتی کور و کچە کاتم بەدە لەسەر رێگە گرتنی ئایینی پیرۆزی تۆدا بەردەوام بین. نامین.

بە یاریدەیی خودای مەزن کۆتایی بە تەواوی تەفسیری قورئان هات
(٢٠) ای مانگی رەجەب (١٤٢١) کۆچی بەرانبەر (١٧ / ١٠ / ٢٠٠٠) ای زاینی

سەرچاوه كان

ردیف	سەرچاوه كان
١	جامع البيان في التفسير القرآن.. تأليف الإمام الكبير أبي جعفر محمد بن جرير الطبري.
٢	تفسير غرائب الفرقان للعلامة نظام الدين الحسن بن محمد القمي النيسابوري.
٣	أنوار التنزيل واسرار التأويل للقاضي ناصر الدين أبي سعيد عبد الله بن عمر البضاوي.
٤	لباب التأويل في معاني التنزيل تأليف الإمام العلامة علاء الدين علي بن محمد المعروف بالخازن.
٥	تفسير النير المسمى بمدارك التنزيل وحقائق التأويل أبي البركات عبد الله بن أحمد النسفي.
٦	تنوير المقياس من تفسير ابن عباس لأبي طاهر محمود بن يعقوب الفيروز آبادي.
٧	التفسير الكاشف تأليف محمد جواد مغنية.
٨	مجمع البيان في التفسير القرآن مؤلفه الشيخ أبو علي بن الحسن الطبرسي.
٩	حاشية شيخ زادة على تفسير القاضي البضاوي لمحمد بن مصلح الدين القوجي.
١٠	الجواهر في تفسير القرآن الكريم تأليف الأستاذ الحكيم الشيخ طنطاوي جوهرى.
١١	تفسير الكشف لأبي القاسم محمود الرزمخشري.
١٢	التفسير الكبير للعلامة فخر الدين الرازي.
١٣	لسان العرب المحيط للعلامة ابن منظور مع معجم لغوى علمي للعلامة الشيخ عبد الله العلابي.
١٤	القاموس المحيط تأليف محي الدين محمد بن يعقوب الفيروز آبادي.
١٥	مسالك الذهب في معرفة قبائل العرب للشيخ الفاضل محمد أمين البغدادي.
١٦	كتاب فرهنك مردوخ تأليف فاضل شريف آية الله شيخ محمد مردوخى الكردستاني.
١٧	اعراب القرآن لأبي جعفر أحمد بن محمد بن اسماعيل النحاس.
١٨	كتاب المنجد في اللغة والأعلام تأليف لويس معلوف.
١٩	المعارف لابن قتيبة الدينوري.
٢٠	تقريب المرام في شرح تهذيب الكلام لأفضل المتأخرين عبد القادر السندجي الكردستاني.

تهفیری زهنا کۆری

٢١	قرآن مجيد مترجم حسيني باللغة الفارسية.
٢٢	مفردات القرآن للعلامة الراغب الأصفهاني.
٢٣	كتاب الكنز المدفون للعلامة الشيخ جلال الدين السيوطي.
٢٤	التعريفات للسيد شريف علي بن محمد أبي حسن حسيني الحرجاني.
٢٥	شبهات واباطل حول تعدد زوجات الرسول بقلم محمد علي الصابوني.
٢٦	الإسلام يتحدى تأليف وحيد الدين تعريب ظفر الإسلام مراجعة دكتور عبد الصبور شاهين.
٢٧	شروح التخليص مختصر العلامة سعد الدين التفتازاني. مواهب الفتاح . عروس الأفراح.
٢٨	حياة الحيوان الكبرى لاستاذ العلامة الشيخ كمال الدين الدميري.
٢٩	شرح العقائد الغسقة للعلامة التفتازاني.
٣٠	المعجم المفهرس لألفاظ القرآن الكريم وضعه محمد فتواد عبد الباقي.
٣١	أسنى المطالب في الأحاديث مختلفة المراتب تأليف الإمام الشيخ محمد ابن السيد درويش الشهير بالحدوت.
٣٢	فتوحات مدهكي ابن العربي.
٣٣	بدرگي دووهامي ميژووي ابن نهلندسير.
٣٤	دفاع عن السلام لوارنيت فاغليري.
٣٥	الإسلام والعقل.
٣٦	زاد العماد.
٣٧	أضواء البيان بدرگي يه كدم.
٣٨	مستقبل الذرة لزيقوي.
٣٩	التغذية والمشروبات الروحية لدكتور أمين روه يحة.
٤٠	أحكام القرآن للجصاص.
٤١	روح البيان
٤٢	روح المعاني لآلوسي.

٤٣	الإسلام سوانح وخواطر.
٤٤	ايام امريكا للدكتور زكي محمود.
٤٥	في بحار المجلس للشيخ تانجار.
٤٦	حاضرة الإسلام سروب شرداز وترجمة الأمير شكيب ارسلان.
٤٧	اظهار الحق للشيخ نعمة الله هيندي.
٤٨	الرحلة المدرسية للشيخ جواد البلاغي.
٤٩	بروتوكولات حكماء صهيون.
٥٠	محمد في الأسفار الدينية العالمية لعبد الحق فديرياني.
٥١	دائرة المعارف الفرنسية الكبرى.
٥٢	اطلاق الحمامة لعلباين من ترجمة ماهر عسل.
٥٣	تفسير المنار.
٥٤	دائرة المعارف البريطانية.
٥٥	الاستراتيجية الأمريكية في السياسة العالمية تأليف نيكولاس بكمان الأمريكي.
٥٦	مفقي المحتاج الى معرفة معاني الفاظ المنهاج في الفقه الشافعي شرح الشيخ محمد الشريفي الخطيب.
٥٧	تحفة المحتاج بشرح المحتاج في الفقه الشافعي للعلامة شهاب الدين أحمد ابن حجر اليتيمى.
٥٨	بلغة المسالك الى مذهب الإمام مالك تأليف الشيخ احمد بن العادي المالكي.
٥٩	الإقناع في فقه الإمام أحمد بن حنبل تأليف قاضي دمشق العلامة ابي النجا شرف الدين موسى لحجاوي.
٦٠	نيل المارب بشرح دليل الطالب للشيخ الإمام عبد القادر ابن عمر الشيشاني على مذهب الإمام أحمد.
٦١	القرآن والعلم الحديث.
٦٢	معجم المصطلحات العلمية والفنية.

٦٣	التكامل في الإسلام دانراوى أحمد أمين عراقي.
٦٤	تفسيرى جهمدل.
٦٥	الجريدة النفسية في التاريخ الكنيسة.
٦٦	اصول الشرائع (دانراوى) بتنام فهيلهسوفى انگليزى.
٦٧	احكام القرآن لابن العربي (المقاغري الأندنوسى المالكي).
٦٨	كتاب العبقريّة الإسلامية. دانراوى عقاد.
٦٩	تفسيرى مدهراغى.
٧٠	بحر المحيط. دانراوى نهبو حديانى نهندهلوسى.
٧١	(قصة الحضارة) دانراوى (د.ل ريوانست)
٧٢	(التاج الجامع للأصول في احاديث الرسول)
٧٣	تفسيرى (الميزان)
٧٤	رؤژنامهى (الأخبار القاھري) ١٧ تمزى ١٩٦٩
٧٥	(كتاب العبقريّة الإسلامية) دانراوى (العقاد).
٧٦	گؤفارى (يونسكو).

﴿ پیرست ﴾

لاڀږه	باسه ګان و بابه ته ګان
۵	باسی زیهارو مدرجه کانی و چونیډتی بریتی دا
۱۱	خودای مدزن ناماژه ندفرموی بۆلای سی شت شایسته ډه روون بکړیتدوه
۱۱	پلدي زاناڼيان بدرزتره له پلدي شهیدان
۲۵	باسی ټډو کدسانه له دلیان هډی رڼ و کینه بۆ هاوریکانی پیغمدر
۴۱	ناده میزاد له باره ی بیروباوهره وه چوار بدشن
۴۳	تدورات و ټینجیل به گویره ی بریاری زاناګانیان ندماون، دواي خوځيان دایان ناون
۴۸	ناوه کانی حدوابین عیسو ژماره یان
۵۲	یډکدمین نویژی هډینی پیغمدر کردویدتی بۆیان
۵۵	نویژی هډینی له مده کد پیویست کراوه بهلام بۆیان نډگونجاوه بکړی هډتا چونه مدینه
۶۶	که مرؤف ژنی هینا وهك ټډوه وایه بحرئ
۷۷	نایا حدوت زهوی هډن وهك حدوت ناسمان هډن
۹۰	نایا سودی گویچکدو و چاو و دل کامیان زۆرن
۹۳	له پینوسدا سودی زۆر هډن
۹۳	خودای مدزن سویندی به گیان پیغمدر نډخواردووه
۱۰۱	زاناڼيان به گشتی جگه له کدمیکیان لایان وایه چاوی پیس کاریګری هډیه بۆ نازاردان
۱۰۵	سی جار فو ټډکړئ به سورد
۱۰۵	نایا خودای مدزن تدخت و ټډندامی هډید؟
۱۱۱	مدهست له پډنجا هزار چ شتیکه؟
۱۱۴	نایا نیسلام بۆچی پډیره وی به نډایډتی بندبرنه کرد
۱۱۷	بت پډرستی دهستی یی کردووه له کانی ټډنوسی کوری شیش کوری ټاډم
۱۱۸	تدماشای میژوو به سډرهاتی نوح بکه
۱۱۹	نایا باوهره یان و له خوا ترسان ټډبیته هؤی خوځی و هډرزان
۱۲۲	نایا جگه لافاوی نوح لافاوی تر هډبووه؟ نایا لافاوی نوح هډموو رووی زهوی ډاپوښووه؟
۱۲۴	نایا پیغمدر جنؤ که کانی بینوهر قورټانی به سډرډا خویندوه ټډوه؟
۱۲۵	نایا راسته هډندئ کدس ټډلین: ټیمه پډیوه نډیمان له گډل جنؤ که کانددا هډیه
۱۳۰	نایا پیغمدران و پیاوچاکان شتی نادایاری ټډزانن؟
۱۳۲	قورټان له هډموو رویکډوه گران و به هیزه
۱۳۸	پاک و خاوینی له هډموو رویکډوه بۆلش و مال و کۆلان یاسای نیسلامه
۱۴۷	ټیسکی پډنجډی هډردوو دهست سی دانډیه هډردوو پیکان بیست و هډشق
۱۴۷	چال و چۆلی هیچ پډنجډیک له ډیدک ناچن و جیاوازن، بۆیه پډنجډ مۆریان یی ټډکړئ
۱۴۹	خواي مدزن له روژوی دوایدا ټډبیرئ
۱۷۱	یاخی بوونی کاربه دهستان هؤی نادانی گډله کډیتی
۱۷۴	ټډو پیاوه کویره که پیغمدر وولامی نډداډیه چ کډسی بوو؟

لاپږه	باسه‌کان و بابت‌ته‌کان
۱۹۲	کاره‌ساتی ناهدمواری نډبونده‌واسی جول‌که‌کردی لډگډل گاوره‌کان
۱۹۳	باسی نډسحابولنو خودور و کوشتنی باوه‌داران
۲۲۳	سوده‌کانی هډنجیرو زه‌یتون
۲۲۷	باسی سوده‌کانی خامدو هډموو شتی نامدی پی بنوسری
۲۲۹	ژماره‌ی سوژده‌بردن بده‌موو جزره‌کانی
۲۳۰	باسی لډبلده‌تولقدرو کاته‌کی
۲۴۷	باسی روداو سالی فعل
۲۵۵	باسی قوریانی کردن
۲۶۶	باسی جادوو نوشته‌نوسین

خوښه‌ری هیڅا له‌م جزمه‌دا نه‌ر کی چاوپیاخشانې نه‌م هه‌لانه بگره نه‌ستوی خوښ

هه‌له	راست	لاپه‌ره	دیر	هه‌له	راست	لاپه‌ره	دیر
رجمه‌م	رابعه‌م	۳	۶	نه‌هیتاره	هیتاره	۱۴۹	۲۶
روادا	روداو	۴	۷	دوووا خراوه	دواخواوه	۱۵۹	۲۸
وڼ به‌ره‌وای	به‌ره‌وای	۴	۱۰	مه‌رنج وڼ	مه‌رنج	۱۶۴	۲۳
ته‌تابوڅ	ته‌تابوڅ	۶	۶	له‌ناو چون هیچ توانایه	زیاده‌به	۱۶۵	۱۱
فهمانی	فهرمانی	۶	۱۹	نیوه‌ی	نیوه‌ی بڼ	۱۷۱	۱۷
باوه‌ری یان	باوه‌ری‌یان	۹	۲۲	تویه	تویه	۱۷۳	۸
به‌ه‌شیمان	به‌ه‌شتیان	۱۵	۱۶	به‌خشنده‌ی	به‌خشنده‌ی	۱۷۴	۱۰
پیغه‌مه‌ری	پیغه‌مه‌ری	۱۶	۱۲	به‌و	به‌و	۱۷۶	۱۱
گرن‌زین	گرن‌گزین	۱۸	۲۲	به‌و جوړه	به‌و جوړه	۱۷۷	۱۶
خودا	خودا	۲۲	۲	له‌شه‌پتانه	له‌شه‌کاپیان	۱۸۰	۱۰
رقی	فهرینی	۲۲	۷	لای‌ی نیوه	ناره‌زو ی بکا له نیوه	۱۸۱	۲۵
سودی‌یان	سودیان	۲۹	۶	تری‌یان	تریان	۱۸۳	۸
پتو	نیوه	۳۲	۳	دوژزی خ	دوژزه‌خ	۱۸۳	۲۳
له‌باره‌وه نیو	له‌و باره‌وه نیوه	۳۲	۱۰	به	به	۱۸۴	۱۶
زوړ	زوړه	۳۸	۱۴	تری‌یان	تریان	۱۸۹	۱۲
نه‌ستار	نه‌سفار	۳۹	۹	وه‌زیری	وه‌زیری	۱۹۳	۲۵
نه‌ستار	نه‌سعار	۴۴	۱۰	نه‌یان حسنه‌ نه‌و	نه‌یاخسته‌ ناو	۱۹۶	۳
باوه‌ری‌یان	باوه‌ریان	۴۷	۱۲	راژه	روژه	۱۹۹	۱۱
تاقمانا برو	تاقمانه‌برون	۴۷	۱۵	به‌خشنده‌و	به‌خشنده‌ی	۲۰۰	۱۳
نایان	نه‌یان	۵۰	۳	به‌سهریانا	به‌سهریانا نیه	۲۱۱	۵
نه‌دوړ‌وانه	نه‌و دوړ‌وانه	۵۷	۱۲	نه‌نازری	نه‌نازری	۲۱۱	۶
برایی	برای	۵۸	۱۰	من و	من	۲۱۶	۱۴
شایسته‌ی	شایسته‌بڼ	۶۲	۱۶	به‌که‌سانه	به‌که‌سا	۲۱۷	۱۶
بڼ حه‌یزه	مس حه‌یزه	۶۹	۲	خودای	خودا	۲۲۰	۱۳
نه‌و که‌سانه	نه‌و که‌سانه مه‌که	۹۳	۲۵	له‌شودا	له‌و شه‌رده‌ا	۲۳۰	۱۱
به‌سهری‌یانا	به‌سهریانا	۱۰۴	۱۱	شتی	شتی تر	۲۳۰	۱۵
باسیا	باسیان	۱۰۶	۱۵	خوژشو	خوژشود	۲۳۴	۱۸
تری‌یان	تریان	۱۱۱	۱۳	بوختان و	بوختان	۲۴۴	۱۲
نه‌وتون نه‌وان	نه‌وتون	۱۱۳	۲۰	بردبون	کردبون	۲۴۸	۸
تاواناران	تاوان باران	۱۱۶	۱۳	خودا	خوراو	۲۵۰	۲۶
له‌یش	له‌پیش	۱۱۷	۱۹	ل‌قورنان	له‌قورنان	۲۵۴	۱۶
دواکه‌وتی بڼ	دواکه‌وتی من	۱۱۹	۴	بڼ ح نه‌کا	لی نه‌کا	۲۵۹	۹
پاک‌کیان	پاکیان	۱۲۸	۲	ناگای	ناگای له‌خزی	۲۶۵	۲۴
په‌روه‌دگری	په‌روه‌دگری	۱۰۳	۱۰	التفسیر	تفسیر	۲۶۷	۹-۳
لفاخذناه	لفاخذناه	۱۳۳	۱۸				